C. IVLII SOLINI

COLLECTANEA RERVM MEMORABILIVM.

RECOGNOVIT

TH. MOMMSEN.

BEROLINI

IN AEDIBVS FRIDERICI NICOLAI

(G. PARTHEY.)

1864.

BIBLIOTHECIS

GVELFERBYTANAE . LEIDENSI . PARISINAE

QVARVM BENIFICIO
TRES SOLINI OPTIMI CODICES FVERVNT SIMVL DOMI APVD EDITOREM
ET DVM LIBELLVS EXCVDITVR MANSERVNT

GRATO ANIMO

EDITOR BEROLINENSIS

C. Iulii Solini haec duo nomina confirmantur omnium librorum consensu, praenomen *Gaii* solis libris familiae secundae et tertiae, ut possit esse ab interpolatione: magis tamen est, ut vere antiquum credamus. quinam fuerit et unde oriundus ignoratur, nisi quod libri ordinis secundi et tertii *grammatici* officium ei tribuunt sane probabiliter. nam suspicatus quidem est Valesius (ad Dionem 74, 8) auctorem huius libelli esse nominatum a Dione (72, 12. 74, 2) Iulium Solonem infimae dignitatis senatorem caesum Severi iussu a. 193, unde profectus Dodwellus (tam in Hudsoni geogr. Graec. min. t. II diss. praemissae p. 71 sq. quam in *hist. crit. de la rép. des lettres* vol. 14, Amstelaedami 1717, p. 37 sq.) Adventum cui opus inscriptum est credidit esse Oclatinium Adventum consulem ordinarium a. 218: at illam opinationem refellit cognominis diversitas, in quo apud Dionem vix potest erratum esse (v. Reimarus ad Dionem 74, 8), hanc parum commendat cognomen nequaquam rarum. sane scholasticum hominem arguit libellus universus scriptoris eius, qui totum se libris neque iis multis manciparit nec quidquam umquam ipse conspicatus expertusve sit: neque indigna tali auctore praecipua admiratio fascium domum professoris pulsare veritorum (p. 31, 22). at de ea re neque quidquam certo sciri potest nec multum interest. Auctoris nomina.

Magis refert quaerere de aetate, qua scripsit Solinus. vixisse eum aliquantum ante Theodosium II (401—450) inde apparet, quod classis primae libri ducti sunt ab De Solini aetate.

exemplo scripto *studio et diligentia d. n. Theodosii invictissimi principis,* qua de subscriptione et universe de ingenio imperatoris illius librarii lucnlenter egit Otto Jahn (in actis soc. Saxon. a. 1851 p. 342 sq.). eodem redit, quod ex scriptoribus aetatis certae, quos Solino usos esse constat, antiquissimus est Augustinus in commentariis de civitate dei scriptis c. a. 426, cum nomine eum eorum qui extant nemo citarit ante Priscianum. nam Capellam fuerunt quidem nuper, qui ad tertium saeculum revocarent, sed neque eius opinationis argumenta satis certa protulerunt et ipsa Solini expilatio auctoris praeterea quod sciamus a quinto demum saeculo adhibiti parum ei favet. quare cum quinto saeculo Solini liber iam pervulgatus fuerit, a feliciore autem litterarum Latinarum aevo tam rerum eius exilitas quam sermonis infantia abhorreat, hoc restat quaerendum, utrum saeculo tertio probabilius adscribatur an quarto. quorum equidem illud praetulerim. Byzantium ibi tantum nominari (p. 23, 11. 78, 8), non Constantinopolim neque ullum adesse vestigium provinciarum divisionis Diocletianae et Constantinianae, etsi non flagitat, ut in opere compilato, tamen suadet ut auctor vixerit ante Constantinum. suadet idem praenomen, siquidem vere habuit auctor, quarto saeculo iam rarescens. christianae religionis praeterea vestigia adsunt nulla: nam quam quodammodo eo referas narrationem de pomis cinerescentibus Sodomi et Gomorrae (p. 172, 14) originis omnino Iudaicae, eius notitia iam invenitur non solum apud Iosephum (bell. Ind. 4, 8, 4), sed etiam apud ipsum Tacitum (hist. 5, 7). denique citari ut testem sermonis Latini Solinum a Prisciano facit, ne nimis recentem illum habeamus: quamquam verum est similiter ibi citari non solum Ulpianum et Vegetium, sed etiam Marcellinum, videnturque omnino auctores in scholis Byzantiis lectitati et explanati, quorum e numero Solinum fuisse crediderim, apud Priscianum interdum se insinuasse inter testimonia auctorum antiquiorum et vere receptorum. quae omnia licet

singula infirma sint, tamen coniuncta vix admittunt, ut ad quartum saeculum Solinum detrudamus. — Argumenta autem, quibus docti quidam viri demonstravisse sibi visi sunt Solinum scripsisse saeculo tertio vel certe post secundum, diligenter examinata infirma inveni omnia. nam quod Dodwello (in Hudsoni geogr. Graec. 2, 71) in mentem venit Artaxerxem Hierichuntis expugnatorem (p. 171, 17) intellegendum esse eius nominis regem Persarum, contra quem bellum gessit Severus Alexander, equidem quo pertineat parum credibilis illa de Hierichunte narratio non magis scio quam Salmasius, hoc scio neque a Solino usquam talia citari sua aetate gesta neque Artaxerxen illum attigisse Palaestinam. deinde quod ex loco p. 225, 20 Salmasius in prolegomenis effecit Persas Solinum scribere *quondam Parthos nominatos esse* itaque vixisse eum aliquantum post Severum Alexandrum, hoc argumentum nec per se satis firmum totum evanuit, postquam melioribus libris collatis vocabulum quod est *quondam*, in quo tota res vertitur, patefactum est proficisci ab interpolatore: unde iam apparet Persarum Parthorumque nomina Solinum non aliter usurpare ac usurparat Plinius. gravius sane indicium praebet locus p. 202, 9, ubi referens Pliniana (6, 54) de sericis matronarum vestibus addit nunc etiam viros iis uti: nam holosericis certe primus Romanorum usus esse fertur Elagabalus (218—222) teste biographo (c. 26 cf. vita Sev. Alex. 40; vita Tac. 10; Dio 43, 24), licet subsericae etiam viris antea in usu fuisse videantur nec diu observatum sit senatusconsultum a. p. C. 16 factum (Tac. ann. 2, 33; Dio 57, 15), ne veste serica viri uterentur (Sueton. Calig. 52; Dio 59, 26; Becker in Gallo 3, 156). his adde quae auctor scribit de camelis post translationem in peregrina loca facile morbos trahentibus (p. 201, 12), de circi spectaculis equorum (p. 194, 9), denique, si placet, senilem temporum quae fuerunt admirationem et sui aevi obiurgationem, quo exempli causa nemo nascatur non

minor parentibus suis (p. 25, 19): habebis sane labentis saeculi indicia nec dubia nec pauca magisque digna Valeriani et Gallieni temporibus quam Antoninorum, ut tamen ad certiora progredi vix liceat propter ipsam auctoris incredibilem exilitatem.

Solini liber chorographia. Scripsit autem Solinus sub indice ***Collectaneorum rerum memorabilium*** (nam hunc neque alium ullum libello ab eo inscriptum esse infra docebitur) chorographiam ita comparatam, ut in singulis locis non tam ad utilia et scitu necessaria attenderet quam ut ipse ait, ad memorabilia, quo quid significet, exponit satis accurate in praefatione. ordinem locorum sequitur eum, ut primum proponat Europam incipiens ab urbe et Italia cum insulis (c. 1—6), post has Graeciam cum Thessalia Macedonia Thracia insulisque Graecis (c. 7—11), mox Pontica et Scythica (c. 12—19), porro Germaniam Galliam Britanniam Hispaniam (c. 20—23) percensens; deinde enarret Africam a Mauretania ad Aegyptum (c. 24—35); finiat denique in Asia, describens Arabiam et Syriam (c. 33—37), Asiam minorem (c. 38—45), Assyriam Indiam Parthiam (c. 46—56). — Auctores a Solino adhibiti. Nostra maxime interest scire, unde sua habuerit auctor. norunt autem philologi vel ii qui Solinum numquam evolverunt pleraque Solinus quid habuerit ex Plinio. quae tradat proficisci ex Plinii naturae historia. cuius adhibuit primum libros geographicos sive, ut inscripsit Plinius, de sitibus gentibus maribus (3—6), deinde librum de homine (7) librosque de animalibus (8—11), item de arboribus, sed de solis peregrinis (12. 13), denique de gemmis (37), reliquis tam de arboribus Italicis fructiferis silvestribusque quam aliis omnibus aut rarissime adhibitis aut omnino omissis. id quod accurate convenit cum ipsius auctoris praefatione p. 4, 1—8, nisi quod gemmae ibi non nominantur nisi in recensione interpolata. caput autem de homine p. 17, 3 — 33, 7 excerptum maxima ex parte ex Plinii libro septimo adiecit urbis descriptioni, animalia et arbores in suis quaeque patriis terris enarravit (cf. p. 17, 4). — Iam Plinii na-

turae historia cum extet integra, epitomen hanc docti viri hodie fere contemnunt nec sine causa. nam sane perparvum interest scire quibus artibus saeculi tertii scholasticus Plinium quasi scriptorem iusto simpliciorem loqui docuerit tumide et perplexe et insipide, cuius si placet exemplum luculentum considerare, expende quid effecerit ille p. 121, 17 — 122, 18 ex Plinianis 5, 3 *). nec magis persequendi sunt ridiculi magistelli errores, qui ne verba quidem recte separare valuerit et ex iis quae sunt *ab Delo* et *ad Dirim* apud Plinium (4, 67. 5, 13) procuderit portenta nominum ***Abdelum oppidum*** (p. 85, 9) et ***Addirim montem*** (p. 124, 11): qui cum Plinius (4, 13) ***in Achaia novem montium notissimum Scioessam esse*** scribat, non solum ipsam Scioessam inde faciat ***locum novem collium*** (p. 61, 15), sed etiam statim nescio quid garrire incipiat de nemorum eius opacitate: denique qui cum Plinius (37, 46) scribat Neroni principi allatam esse electri glebam XIII pondo, deceptus ambiguitate lineae quae numeros distinguit tam simplices quam millenarios, effecerit inde donum missa esse Neroni electri tredecim milia librarum. quid quod p. 100, 1 verba ***gens beatissima,*** quae ne intellegi quidem possunt sic ut nos ea edidimus et omnino edidit ipse auctor, fortuito remanserunt corrupta ex iis quae eum Plinii locum, unde quae sequuntur Solinus desumpsit, proxime praecedunt: ***genus sepulturae beatissimum.*** sane quae omnia dominatur Nemesis per hunc epitomatorem admissum ultus est Theophrastum aliosque auctores plurimos non multo melius aliquando tractatos a Plinio, sicut deinde rursus vindictam Plinii exegit de Solino per Capellam Isidorumque, inventorem illum insulae si

*) *Ibi regia Antaei certamenque cum Hercule et Hesperidum horti. adfunditur autem aestuarium e mari flexuoso meatu, in quo draconis custodiae instar fuisse nunc interpretantur. amplectitur intra se insulam, quam solam e vicino tractu aliquanto excelsiore non tamen aestus maris inundant. extat in ea et ara Herculis nec praeter oleastros aliud ex narrato illo aurifero nemore.*

diis placet Teode creatae ex Solinianis p. 231, 2 *[proxima]t eode[m nomine]*, hunc repertorem fluvii Oscori inde oriundi, quod apud Solinum p. 96, 12 ***montes Moschorum***, id est *τῶν Μόσχων*, ***Phasidem fundunt***. talia non praetereunda quidem sunt, cum et auctoris et saeculi indoles inde patescat: omnia vero huius generis percensere cum nec prosit neque iuvet, talis auctoris insectationem et ex tali hoste triumphum iis relinquimus, qui muscas venantur quosque nullius unquam victoriae puduit.

Utilitas Plinianorum apud Solinum ad crisin Plinianam.

Omnino huius generis quae sunt tres partes libelli implent, a nobis ne obruant utiliora, distincta adscriptis paragraphis Plinianis quae Solinianis respondent, neque ulli unquam usui futura nisi ad fundandam librorum Plinianorum emendationem. in qua quod adhuc Solinus suum locum non tenuit, habet excusationem propter contextum Solini ipsius nunc demum satis stabilitum: iam vero hac eius recognitione instituta spero fore ut Plinii editores futuri diligentius Solinum adhibeant. hic tres tantum locos adscripsi monstraturos, quid adhuc ex Solino Plinius proficere possit. 3, 50 verba in omnibus hodie notis Plinii libris sic corrupta: ***Pisae ... ortae a Pelope Pisisque sive a Teutanis Graeca gente*** (nam quam eius loci explicationem proposuit Salmasius in Solin. p. 43, ea mihi quidem non probatur) ex Solino p. 35, 2 sic emendantur: ***ortae a Pelopidis***. 37, 71 lectio librorum adhibitorum ab Hermolao Barbaro et Iacobo Dalecampio: ***qui non omnino virides nascuntur, quoniam vino et oleo meliores fiunt*** adhibito Solino p. 98, 17 defenditur refutaturque hodie recepta cum reliquorum librorum tum codicis Bambergensis: ***qui tamen viri(de)s nasci videntur, quoniam oleo meliores fiunt***. 37, 164 similiter Solinus p. 45, 12 solus stat cum Dalecampiana editione, quae habet ***fulminibus et typhoni*** contra librum Bambergensem, in quo est ***fascinationibus***, et reliquos, in quibus est ***fulminibus et tonitribus***. — Ex his luculenter apparet utilitas libelli Soliniani non tam ad emendanda verba Plinii quam ad leges recognitionis stabilien-

das. simul vero deuuo intellegitur, quantum damnum fecerimus amisso libro Vesontino sive Chiffletiano, quem Dalecampius adhibuit: nec quidquam magis optandum est quam ut futuro Plinii editori nisi ipsius illius libri vetusti, tamen apographi eius copia fiat eiusque causa libri scripti vel recentissimi quique diligenter examinentur.

Sed ut redeamus ad Solinum, habet is praeter Pliniana etiam alia. inter quae ex Melae chorographia quae excerpsit, eodem loco habenda sunt atque excerpta Pliniana nec futuro Melae recognitori neglegenda, quamquam propter ambitum multo minorem minoris sane utilitatis. — Contra quae de suo adiecit aut a se excogitata aut ex vulgari plebeiaque rerum notitia desumpta, a nobis signata nomine auctoris, iis nihil omnino proficimus: bonum factum quod haec sunt perpauca. — Sed restant ea quibus adscripsimus aut ignoti auctoris notam aut Pliniani loci aucti, digna sane quae omni cura expendantur, id quod deinceps facilius fieri poterit seiunctis his ab excerptis Plinianis meris, quibus antea quodammodo sepulta iacebant. nec tamen hoc praesto omnia illa, quibus notae supra dictae appositae inveniuntur, vere proficisci ab auctore deperdito. imo multa eorum aut ita vulgaria sunt, ut etiam ab infimae aetatis, modo Romanae scholastico proferri potuerint libro adhibito nullo, aut derivata videntur ex ipsis Plinianis modo temere auctis ex ingenio, modo memoriae lapsu detortis et confusis. exempli causa in loco de Gauloe insula p. 145, 16—19 cum de scorpionibus terrae Gauloensis iactu necandis apud Pliuium grammaticus legisset, facile de suo addere potuit ibi serpentem vivere nullum, similiterque iudicanda est narratio de Garamantum venere p. 146, 2—10. etiam quae de lasere narrat p. 141, 3 sq. pleraque desumpta esse ex Plinii de ladano relatione recte observavit Salmasius p. 249. potuerunt haec etiam inventis Solinianis excerptisve Plinianis adiudicari et debuerunt fortasse: modestius tamen visum est, cum praesertim non commentariorum conscribendorum, sed aucto-

Solinus quid sumpserit ex Mela.

Solinus quid adiecerit de suo.

Solinus quid habuerit ex auctoribus deperditis.

rum in margine laudandorum officium mihi sumpsissem, quibuscunque locis Soliniana longius discederent a Plinianis possetque cogitari de alio auctore adhibito, iis apponere notam auctoris ignoti. sed ut demas quaecunque ita in hunc librum illata sunt futilia et vulgaria, restant non pauca omnino petita ex auctore auctoribusve hodie deperditis nequaquam spernenda.

Chronicorum deperditorum fragmenta servata apud Solinum.

In hisce veris auctorum reliquiis apud unum Solinum servatis maxime enitent laciniae chronicorum optimae aetatis, quorum tamquam indicem proponit tabula subiecta locorum Solinianorum non desumptorum ex Plinio, in quibus extat adnotatio temporis ad chronographorum consuetudinem accommodata *).

*) Omisimus locos de Alexandro magno nato n. c. 385 M. Fabio Ambusto T. Quintio Capitolino cos. (p. 237, 1) et de Alexandrea condita Ol. 112 L. Papirio Sp. f. C. Poetelio C. f. cos. (p. 164, 14), cum hi magis videantur proficisci ab interpolatore et in annis quoque indicandis non parum abhorreant a reliquis in tabula compositis, maxime eo, quod in priore annus numeratur non numeratione Catoniana, sed corrupta, qualis solet inveniri apud auctores aetatis labentis.

post Troiam captam	*Olympiade*	*ante et post urbem conditam*	*regnante*		
. .	. .	. . . .	. . . . . .	inter Ogygum et Deucalionem } anni 600 . .	p. 83, 17 cf. 12
2	. .	. . . .	. . . . . .	Aeneas in Italiam advectus . .	p. 38, 3
4	. .	. . . .	. . . . . .	Lavinium conditum	p. 38, 1
7	. .	. . . .	. . . . . .	Aeneas obiit postquam regnavit cum Lavinio a. 3, solus a. 2	p. 38, 8 sq.
272	. .	ante u. c. 160	Agrippa Silvio Tiberini f.	Homerus	p. 187, 6
. .	. .	. . . .	. . . . . .	inter Homerum et Hesiodum } anni 138 . .	p. 187, 17
408	1	. . . .	. . . . . .	Olympiacum certamen restitutum ab Iphito	p. 11, 11
. .	1	. . . .	. . . . . .	Hesiodus	p. 187, 17
433	7, 1 (al. Ol. 6-12)	. . . .	. . . . . .	Roma condita	p. 11, 1 sq.
. .	. .	. . . .	Romulo a. 17	bellum inter Laconas et Argivos Thyris	p. 62, 13
. .	22	. . . .	. . . . . .	Perdicca primus rex Macedoniae	p. 72, 17
. .	27	. . . .	. . . . . .	Tatius (*imo* Numa) moritur . .	p. 10, 4
. .	29	. . . .	. . . . . .	Arion victor in certamine Siculo	p. 62, 2
. .	31	. . . .	. . . . . .	Abdera a Clazomeniis restituta	p. 76, 15
. .	33	. . . .	. . . . . .	Lygdamis victor Olympiis pancratio	p. 22, 1
. .	35	. . . .	. . . . . .	Tullus Hostilius moritur . . .	p. 10, 10
. .	41	. . . .	. . . . . .	Ancus Marcius moritur . . .	p. 10, 13
. .	45	. . . .	. . . . . .	Massilia condita	p. 47, 22
. .	45	. . . .	Anco Marcio	Cyrenae conditae a Battio . .	p. 140, 11
586	46	. . . .	. . . . . .	Polymestor Milesius stadio vincit	p. 26, 2
. .	. .	. . . .	Tarquinio Prisco	Milo floruit	p. 23, 1
. .	49	. . . .	. . . . . .	ludi Isthmii restituti	p. 64, 1
604	49	. . . .	. . . . . .	bellum inter Alyatten et Astyagen	p. 95, 21
. .	50	. . . .	. . . . . .	Sibylla Cumana	p. 38, 15
. .	58	. . . .	. . . . . .	Orestis ossa inventa Tegeae .	p. 25, 21
. .	58	. . . .	. . . . . .	Croesus captus Sardibus a Cyro	p. 30, 13
. .	. .	. . . .	Bruto cos.	Pythagoras advectus in Italiam	p. 85, 4
. .	. .	u. c. 302	. . . . . .	decemviri creati	p. 12, 5
. .	. .	u. c. 489	. . . . . .	bellum Punicum primum . . .	p. 12, 6
. .	. .	u. c. 535	. . . . . .	bellum Punicum secundum . .	p. 12, 7
. .	. .	u. c. 604	. . . . . .	bellum Punicum tertium . . .	p. 12, 8
. .	. .	u. c. 662	. . . . . .	bellum sociale	p. 12, 8
. .	. .	. . . .	M. Antonio P. Dolabella cos.	Carthago restituta postquam eversa est anno 102	p. 132, 1
. .	. .	u. c. 710	A. Hirtio C. Pansa cos.	Caesar Augustus consul creatus	p. 12, 9
. .	207	u. c. 801	C. Pompeio Gallo, Q. Veranio cos.	. . . .	p. 11, 17

His adiungenda sunt alia non pauca ita comparata, ut licet epochae ibi mentio non fiat, alia originis ex opere chronographico indicia item certissima prae se ferant. eius generis sunt quae Solinus affert de Sibyllis et de populorum in imperio maris successione (p. 38, 14 — 39, 5 cf. p. 54, 3), item insigniora de regibus Romanis (p. 9, 22 — 10, 20) et Macedonum (p. 72, 4 — 74, 2 cf. p. 69, 10), maxime autem quae tradit nec pauca nec sane vulgaria de urbium populorumque originibus ipsius Romae p. 6, 1 — 9, 21. 11, 1 — 12, 3, plurimorum oppidorum Italiae p. 34, 4 — 38, 14. 42, 3 — 13, quorum non nisi minimam partem Plinius suppeditavit, Sardiniae 18, 22—19, 4. 50, 12—51, 5, Africae 121, 13—15. 131, 13 —132, 17. 140, 11—14. 142, 14. 15, inter quae eminet de Carthagine condita restitutaque narratio plena et perfecta, denique similes, sed minus insignes loci de Corsica p. 49, 10 et de Sicilia p. 54, 4 — 8, de Dardanis et Massilia p. 47, 15 — 22, item solitarii quodammodo de Abdera p. 76, 15 — 18, Apamea Phrygiae p. 185, 6 — 8, Tarso et Pompeiopoli Ciliciae p. 179, 19—180, 2. 181, 15 —18. profecta haec esse ex iisdem chronicis, unde sunt loci epocham habentes, inde etiam confirmatur, quod tam de Sibyllis locus quam de Macedoniae regibus, denique urbium complurium origines olympiadem adiectam habent. — Addi poterunt quae de viris litteris claris apud Graecos proponuntur maxime p. 31, 18 — 22. 55, 12 — 16. 83, 11. 184, 19 — 185, 5, nisi quod haec pauca sunt et vulgaria. — Magis exquisitae sunt, quamquam non multae, quae originem produnt ex annalibus Romanis narrationes de expeditione a. 501 (p. 139, 14), de primis praetoribus Siciliae Sardiniaeque (p. 52, 13), de bello Cretico Metelli (p. 25, 24 — 26, 5), quibuscum iungendae sunt dinumerationes temporum p. 12, 4—17 factae ad annum urbis conditae ratione Catoniana. — Minus certum est, etsi non prorsus improbabile, ex tali opere chronographico etiam ea venire, quae prodidit Solinus

de anni maxime Romani mutationibus ab antiquissimo tempore ad Caesarem Augustum doctrina nequaquam exili p. 12, 18 sq.

Chronicorum Solinianorum utilitas.

Chronici hi libri bonae aetatis et optimae notae fuerint necesse est, ut quae de eo per Solinum supersunt iure magni faciamus. qua de fragmentorum horum indole et natura ut qui Solinum legent paucis commonefaciamus, res videtur postulare. — Omnino quidquid inde profertur solidam et plenam doctrinam prodit. anni numerantur regum Romanorum CCXLI (p. 12, 1), cum septem regum anni (37+43+32+24+37+42+25) collecti efficiant annos CCXL; quos numeros inter se conciliandos esse per interregnum annuum inter Romulum et Numam interpositum iisque contineri antiquissimam huiusce epochae dinumerationem docui in chronologia p. 138 sq., quamquam propter arbitrarias editorum Solini numerorum immutationes de numeris ab eo prolatis tum non potui non falli. notabilis autem quae intercedit discrepantia inter reliquos antiquiores annorum regum Romanorum laterculos et Solinianum ut hunc ad auctorem minime recentem referamus multo magis postulat. — Deinde ubi ab urbe condita annos auctor numerat, numeri sunt Catoniani veri, quales non reperiri solent in chronicis aetatis labentis (v. librum citatum de chronologia p. 130). — Porro cum quaerere de singulis rebus in chronicorum fragmentis traditis non sit huius loci, velim tamen comparentur quae Solinus affert in ipso libri principio de urbis Romae nomine cum iis quae habent Servius (ad Aen. 1, 273) et Festus (p. 266 v. Romam coll. p. 220 v. Palatium), citantes inter alios eos ipsos auctores quos citat Solinus Agathoclem rerum Cyzicenarum scriptorem et Heraclidem Lembum Oxyrhynchium sane ne apud Graecos quidem pervulgatos. item quem ponit annum Carthaginis conditae p. 132, 11 omnino non differt ab eo, quem in suis chronicis repperit Velleius 1, 12, 5. denique quae de Polycle fabulatur p. 34, 9 a Rothio

probabiliter revocata sunt ad Dionysii Halicaruassensis de *πολίχνῃ* quadam narrationem a Solino auctoreve eius male intellectam. vel sic constabit, id quod quo magis res diligenter expendentur, eo magis confirmatum iri persuasum habeo, hunc rivulum turbidum quidem et exilem tamen derivari ex vasto flumine doctrinae aetatis Augustae versarique nos hic in media eruditione Varroniana Verrianaque. — Denique idem apparet ex recensu eorum auctorum, qui in Solinianis illis operis chronographici reliquiis citantur. sunt autem hi: Graeci ***Agathocles*** (Müller fragm. hist. 4, 290) p. 6, 12; ***Apollodorus*** p. 11, 3; ***Eratosthenes*** p. 11, 3; ***Heraclides*** (Müller 3, 167) p. 6, 8; ***Silenus*** (Müller 3, 100) p. 9, 1; ***Zenodotus*** (Müller 4, 531) p. 36, 3. item Latini ***M. Antonius*** p. 37, 10; ***Bocchus*** p. 27, 3. 37, 8. 38, 22; ***M. Cato*** 'in oratione senatoria' p. 132, 5, opere non indicato p. 33, 12. 35, 9; ***Cincius*** p. 11, 1; ***C. Coelius*** p. 42, 6; ***Cosconius*** p. 38, 1; ***Gellius*** p. 7, 13; ***Hemina*** p. 37, 3. 38, 4; ***Lutatius*** p. 11, 2; ***Nepos*** p. 11, 2; ***Pictor*** p. 11, 2; ***Pomponius Atticus*** p. 11, 4; ***Sextius*** p. 35, 10; ***L. Tarruntius*** p. 9, 16; ***M. Tullius*** p. 11, 4; ***Varro*** p. 9, 7, quibus adde si placet ***Praenestinos libros*** p. 36, 4. quorum ut et Graecos mittamus et eos, de quibus aliunde non constat: M. Antonium (quem Servius ad Aen. 12, 753 citat per Solinum opinor), fortasse Gniphonem; C. Coelium, diversum omnino a notissimo scriptore L. Coelio Antipatro, fortasse eundem quem citant Strabo 5, 3, 3 p. 230 et Servius ad Aen. 10, 145; Cosconium, qui vix potest fuisse citatus a Varrone 6, 36. 89; Sextium distinguendum a philosophis Sextiis sectae Pythagoricae; Bocchum denique, de quo mox dicetur, restant rerum scriptores aetatis liberae rei publicae probatissimi quique Pictor, Cincius sive verus sive simulatus, Cato, Hemina, Gellius, Lutatius (cf. C. I. L. 1 p. 389), item recentiores Varro Cicero Tarruntius (v. chronol. meam p. 146) Atticus Nepos: nec quisquam laudatur quem post Nepotem vixisse constet. quocum optime convenit non solum quod res quae afferuntur descendunt fere ad Augustum, sed maxime

Auctores a chronicorum Solinianorum scriptore adhibiti.

quod loco insigni p. 11, 17 traditur anno u. c. secundum Catonem 801, id est p. Chr. 49, actis publicis adnotatam esse olympiadem CCVII. quem annum potissimum cur chronographus posuerit nulla causa apparet, cum praesertim ludi saeculares celebrati essent biennio ante p. Chr. 47, nisi ponas cum eo fere tempore librum edidisse. quae de chronicorum horum aetate opinatio ita omnibus numeris satisfacit, ut equidem non dubitem edita ea esse imperante Claudio. nec fortasse ipsum auctoris nomen apud Solinum desideratur. nam cum appareat ex scriptoribus qui ab eo laudantur in chronographicis certorum quos supra recensui nullum ipsorum chronicorum auctorem haberi posse nec magis quae de incertis quattuor primis afferuntur ullam eiusmodi suspicionem moveant, longe diversa est ratio Bocchi. is enim non solum citatur ter, cum sit omnium minime illustris, sed citatur etiam non tam ad rem aliquam a paucis traditam vel controversam probandam quam de rebus apud chronographos omnes relatis et fere tralaticiis, ut sunt aetas Sibyllae Delphicae p. 38, 22 et Polymestor Olympionica p. 27, 3. Bocchus autem hic Solinianus haud scio an sit Cornelius Bocchus is, quem inter auctores Latinos recenset Plinius in indicibus l. 16. 33. 34. 37 quemque citat cum propter gemmas quasdam Hispanicas omnes (37, 24. 97. 127) tum ad originem Sagunti declarandam conditi secundum Bocchum a Zacynthiis anno CC ante excidium Troiae (16, 216). haec adnotatio licet mire conveniat cum Solinianis, tamen Bocchi apud Plinium relata cum omnia pertineant ad Hispaniam neque omnia locum habere potuerint in opere chronographico, magis putarim Plinium eiusdem viri libro diverso fortasse de admirandis Hispaniae usum esse. — Hoc denique facile apparet chronicorum auctorem scripsisse Latine hominibusque urbanis, cum locorum indicationi vel praecipuam et tanquam exegetae curam impendat et ubi aedificium antiquum commemorat addere soleat, quid pro eo eodem loco nunc sit (v. p. 7, 8 — 10, 20).

Chronica Soliniana edita imperante Claudio.

Chronicorum Solinianorum auctor Bocchus.

Chorographia deperdita adhibita a Solino.

Quamquam autem eorum quae leguntur apud Solinum non petita ex Plinio Melave pleraque et eximia fere omnia ex chronicis illis de quibus diximus oriunda videntur esse, tamen collectaneorum auctor quartum praeterea librum adhibuerit necesse est, nimirum chorographiam aliquam, in qua orbis terrarum variaque in eo mira percenserentur: cuius generis exempla suppeditabunt Sicula p. 53, 1 — 20. 55, 17 — 58, 22. 59, 19. 20; Cretensia p. 80, 10 — 14. 81, 3 — 82, 6. 12. 13; Britannica fere universa p. 112 — 115. haec ita solent comparata esse, ut de finibus uniuscuiusque terrae vulgaria tradantur, curatius tractentur naturae miracula eaque quae cum mythologia coniuncta sunt, ut exempli causa Ulixis vestigia deprehenduntur in Caledonia (p. 112, 11) et Olisipone (p. 116, 9), in Orestide enarratur fuga Orestis (p. 70, 14 — 22), Icosium Mauretaniae constitutum esse narratur ab Herculis comitibus viginti (p. 128, 7 — 11). Euhemerismi indicium prae se fert iudicium de Amphione p. 65, 10 aliaque. denique eodem referemus physica pauca de mundi natura p. 169, 3. 4. 174, 18 — 175, 2, maxime de mundi natali p. 157, 21. 22. 163, 20 — 164, 5 annoque magno p. 168, 4 — 6. — In hac operis parte etsi plura leguntur vulgaria et contemnenda, tamen non desunt, quae rerum accuratam notitiam prodant, ut exempli causa quae produntur de vocabulis Cretico p. 81, 17 et Syriaco p. 180, 8, item quae narrantur de Sardinia p. 50, 9 sq. comparata cum Sallustianis (hist. fr. 2, 2 Dietsch.). — Auctores in fragmentis his chorographicis consentaneum est citari longe rarius quam in chronographicis; citantur autem duo soli Varro et Granius Licinianus, et ille quidem quinquies, semel adiecto libri titulo *de litoralibus* p. 81, 13, quater simpliciter p. 63, 8. 66, 11. 130, 21. 165, 13, qui quattuor loci versantur omnes in fontium fluminum marium nominibus et miraculis enarrandis videnturque omnino ex eodem opere desumpti esse omnes. nec diversum fuit, id quod multi iam observarunt (v. Ritschelius in egre-

Varronis de litoralibus librorum apud Solinum fragmenta.

gio commentario de litteratura Varroniana mus. Rhen. 6, 534), opus illud *de litoralibus* ab eo, quod sub titulo Varronis *de ora maritima* Servius laudat (in Aen. 1, 108. 111. 5, 19. 8, 710), duos id pluresve libros comprehendisse significans, quorum aliquem fuisse conicias librum *de aestuariis* citatum ab ipso Varrone (9, 26). aliis denique nec paucis huius ordinis locis Varroniana proferri sine nomine auctoris consentaneum est. — De Granio Liciniano autem infra dicetur.

Soliniana reliqua non Pliniana: item quo consilio additamenta haec non Pliniana Plinianis interposita sint, quaeritur.

Restant denique apud Solinum originis incertae alia minora fere et ita comparata, ut cum narratio ipsa aperte ex Plinio Melave pendeat, tamen apud Solinum quaedam inveniantur, quae non leguntur apud illos neque addi potuerunt, nisi ab homine sane erudito cuique ad partem certe earum copiarum quibus ipsi usi sunt Plinius et Mela, non minus aditus pateret. de quibus ita disputabitur, ut simul complectamur totam quaestionem de eorum, quae Plinianis adiecta inveniuntur apud Solinum, ratione et origine. quo referendae sunt primum iis, quae Plinius Melave referunt sine auctore, adscriptae auctoritates *Archelai* regis p. 206, 16; *Crispi* p. 50, 10; *Democriti* physici p. 17,9. cf. p. 50,5; *Homeri* p. 68,1. 69,1; *Iubae* regis p. 133, 17. 206, 17; *Metrodori* p. 45, 11; *Theophrasti* p. 97, 18; *Zoroastris* p. 45, 9. 177, 10. quamquam verum est haec aut omnia aut pleraque admodum suspecta esse et conturbata. nam ut Punicos libros p. 155,3 constat non alios esse quam ipsius Iubae regis simul citatos, ita non magnam fidem habebimus Solino p. 133,17 ea quae Plinius scribit se audivisse referenti ex eodem Iuba, vel Theophrastum citanti de ea re quae nec dixit is nec facile dicere potuit, nec pro Plinii Myrsilo Crispum laudanti, quamquam huius loci similia vere videtur Sallustius posuisse in historiis. Metrodori porro allegatio etsi per se suspicione caret, tamen quid vetat in tali auctore cogitare de confusione, cum Plinius in libro de gemmis Metrodorum saepenumero citarit? reliqua denique aut facillime similiter explicantur aut vulgaria

sunt. — Aliis locis item adscripta repperiuntur praenomina a Plinio omissa: ut p. 23, 21 Cu. Pompeio et C. Vibio; p. 23, 24 M. Messallae; p. 32, 24 M. Fulvio Flacco (qui tamen Plinii auctori Valerio Maximo 8, 15, 12 dicitur Quintus, ut Valerius de consule a. 517, Solinus Soliuive auctor de patre eius cousule a. 490 cogitasse videatur); p. 129, 3 L. Domitio Ahenobarbo. alibi tempus definitur, ut Metrodorus p. 30, 2 dicitur vixisse temporibus Diogenis cynici confundente scilicet scriptore Metrodoros Scepsium et Atheniensem (v. Salmas. p. 36): item ad narrationem de Orestis ossibus inventis p. 25, 20 olympias adiecta est. Deuique aliis locis quae Plinius breviter indicarat explicantur augenturve: ita Deli nominibus a Plinio simpliciter relatis apud Solinum p. 83, 20 subicitur Asteriam insulam dici a cultu Apollinis, Lagiam et Cynethonem a venatibus. ita p. 140, 8 Plinio inferente Tritoniam paludem Pallantian appellari Callimacho Solinus narrat Minervam in ea se speculatam esse. denique cum Plinius 4, 16 sic scribat de agro Laconico: *oppida Taenarum, Amyclae, Pherae, Leuctra: et intus Sparta, Therapnae, atque ubi fuere Cardamyle, Pitane, Anthia, locus Thyreae, Gerania, mons Taygetus, amnis Eurotas*, eadem plane oppida recensentur apud Solinum p. 62, 4—16, nisi quod omittuntur Pherae et Gerania, eodemque fere ordine, transpositis tantummodo Leuctris et Cardamyle: sed nudis nominibus Plinii adduntur res memoratu dignae memoranturque ad Amyclas causa interitus silentium, ad Leuctra pugna, ad Spartam aedis Castorum aliaque, ad Therapnen Diana, ad Pitanen Arcesilas ibi natus, ad Thyreas pugna inter Laconas et Argivos. similem rationem inter Pliniana et Soliniana persequi licet usque ad p. 63, 7. — Quae qui probe expenderit, simul universam Soliniani operis naturam et originem tenebit. pendent quidem collectanea tota a Plinio nec solum materiem inde pleramque traxerunt sed etiam quodammodo operis formam: at exhibent Pliniana non qualia primum

Plinii naturae historia ad chorographiae formam redacta et aucta.

prodierunt qualiaque nos ea legimus, sed aucta subinde maxime ex chronicis illis libris, deinde ex Mela alteraque deperdita cosmographia. ita factum est, ut ea quoque Soliniana, quae non leguntur apud Plinium, tamen inter Pliniana repperiantur sic inserta, ut eodem nexu et quasi eodem spiritu contineantur (vide inter alia multa p. 19, 12 — 14. 21, 20 — 22, 4), denique etiam in iis, quae non petita sunt ex Plinio quem habemus, tamen plerumque statim appareat, cui loco Pliniano additamentum de quo agitur olim adiectum fuerit. veniunt autem ab hac Plinii recognitione non tantum additamenta de quibus proxime egimus minora, sed etiam sumpta ex Mela quaeque superius ex operibus chronographico et chorographico deperditis repetivimus. — Apparet praeterea Plinianum illum velut continuatorem taedio opinor laboris oppressum non pervenisse ad eum quem sibi proposuerat finem. nam cum opus ita instituisset, ut geographicis maximam partem ex Plinio sumptis insereret suis locis excerpta selecta ex Plinianis libris reliquis aliisque auctoribus, et in Plinio substitit post librum undecimum, qui est de arboribus externis, omissis reliquis excepto ultimo de gemmis, et Mela non usus est post p. 206, 17, chorographia altera uti desiit p. 208, 15, denique opus chronographicum cum initio in parte quae est de Roma et Italia insulisque Italicis, item in enarranda Graecia et Macedonia assidue compilavisset et origines urbium regumque ordines staminibus suis non indiligenter intexuisset, a capite fere decimo reposuit nec nisi raris locis postea inspexit. ita evenit, ut opus licet non formosum superue, tamen non plane contemnendum, in piscem desinat maenis potius quam mullis adnumerandum.

Chorographiae Plinianae epitomas fecisse Solinum.

Extitit igitur post Plinium, qui eius naturae historiam ad chorographiae formam redigeret et ita redactam excerptis aliorum auctorum chorographorum et chronographorum ampliaret. hoc ut indagemus superest, utrum Plinianam hanc chorographiam integram teneamus an qui

extat Solini libellus eius tantummodo sit epitome. hoc ut statuamus, suadet sane universa Soliniani libelli condicio. nam qui Plinium ita auxit homo non indiligens, quamquam non eadem diligentia per universum operis decursum usus, et multae lectionis, cur idem tam multa a Plinio relata sustulerit vix intellegitur. denique mira inaequalitas libelli modo minima ponentis, modo maxima neglegentis epitomen ni fallor tanquam digito monstrat. sed non opus est coniecturis, cum adsint probationes certae, licet adhuc non satis intellectae, unde efficias eum librum, quem nos habemus inscriptum Solini nomine, olim extitisse forma longe maiore et ampliore. — Notum est reperiri apud Appuleium in floridis (2, 12) locum de psittaco Pliniani (10, 117. 119) et Soliniani (p. 211, 18 — 212, 13) omnino simillimum. de qua similitudine ut facilius iudicetur, tres locos omnes composuimus ad ordinem Plinianum, reliquorum auctorum ordine indicato numeris adscriptis.

Ex chorographia Pliniana excerpta apud Appuleium.

PLINIVS:	APPVLEIVS:	SOLINVS:
India hanc *avem mittit*, psittaceu vocat	1) Psittacus avis Indiae	1) Sola *India mittit avem* psittacum
viridem toto corpore	2) color psittaco viridis	2) colore viridem
torquo tantum *miniato* in cervice *distinctam*.	3) sola cervice *distinguitur* . . . cervicula eius circulo *mineo* velut aurea torqui . . . cingitur.	3) torque puniceo.
capiti eius duritia eadem quae rostro.	5) . . . capitis eadem duritia quae rostri.	5) caput . . tam valens,
hoc, cum loqui discit, ferreo *verberatur* radio: non sentit aliter ictus.	6) cum sermonem uostrum cogitur aemulari, ferrea *clavicula* caput tunditur, imperium magistri ut perseutiscat	6) ut, si quando ad discendum plagis sit admoneudus (nam studet ut quod homines loquatur), ferrea *clavicula* sit *verberandus*.
cum devolat, rostro se excipit, illi innititur leviorem que ita se pedum infirmitati facit.	4) rostri prima duritia: cum in petram quampiam concitus altissimo volatu *praecipitat*, rostro se velut ancora excipit.	4) rostri tanta duritia est, ut cum e sublimi *praecipitat* in saxum, nisu se oris excipiat et quodam quasi fundamento utatur extraordinariae firmitatis.

PLINIVS:	APPVLEIVS:	SOLINVS:
. . . . verbum addiscere (picas) negant posse quam quae ex genere earum sunt quae glande vescantur	5) verum ad disciplinam humani sermonis facilior est psittacus glande qui vescitur	
et inter cas facilius quibus quini sint digiti in pedibus	6) et cuius in pedibus ut hominis quini digituli numerantur.	6) inter nobiles et ignobiles (psittacos) discretionem digitorum facit numerus: qui praestant, quinos in pedes habent digitos, ceteri ternos.
ac ne cas quidem ipsas nisi primis duobus vitae annis.	7) discit autem statim *pullus* usque ad duos aetatis suae annos, dum facile os uti conformetur, dum tenera lingua uti convibretur; senex autem captus *et indocilis est et obliviosus.*	7) dum *in pullo* (*al.* pullus) est atque adeo intra alterum aetatis suae annum, quae monstrata sunt et citius discit et retinet tenacius: paulo senior *et obliviosus est et indocilis.*
latior his est lingua.	10) *lingua latior quam ceteris avibus:* eo facilius *verba* hominum *articulant.*	9) *lingua* lata multoque *latior quam ceteris avibus:* unde perficitur, ut *articulata verba* penitus eloquatur.

Appuleius et Solinus cum pendeant uterque ex solo Plinio, tamen mire inter se consentiunt non solum in locutionibus, quae absunt a Plinio, et in enuntiatorum ordine diverso a Pliniano, sed etiam quae de picis Plinius scribit pari errore referunt ad eos de quibus proxime Plinius egit psittacos, ut aut alter alterum expilarit necesse sit aut ambo communem auctorem qui nunc non extat. iam vero Appuleius auctor aetatis Antoninianae quominus pendeat a Solino, impedit cum Soliniani libri universa indoles sermoque ab secundo saeculo nimium quantum abhorrens, tum quod plenior est narratio Appuleiana quam Soliniana, a qua abest caput Appuleianum quod supra fecimus octavum. contra Solinum haec adscivisse ex Appuleio censuit Salmasius (p. 713) non magis probabiliter: nam cum per totum librum Solinus Plinio se mancipavit totusque sit in eo ita ampli-

ficando et ita perturbando, ut caput de psittacis picisque amplificatum et perturbatum esse modo vidimus, denique locus de psittaco extet apud eum inter solita excerpta Pliniana et in ea quidem operis parte, quae Pliniana tota est, hunc de psittaco locum Solinum petitum ivisse ab Appuleio, quem praeterea attigit nusquam, nonne prodigiosum est vel potius ineptum? accedunt vestigia paullo obscuriora, sed non minus certa, maxime in capitibus quae nos fecimus Solini primum et quartum, locutionum Plinianarum ibi retentarum a Solino, ubi eas mutavit Appuleius. quare cum harum opinionum neutra probari possit, non restat nisi tertia pendere tam Appuleium quam Solinum ab auctore hodie deperdito Plinii et epitomatore et amplificatore.

Ex chorographia Pliniana excerpta apud Ammianum.

Idem plane dicendum est de Ammiano scriptore saeculi quarti exeuntis, quem hodie solent recensere inter Solini expilatores parum considerate. vera ratio ut perspiciatur, subiecimus locum Ammiani 31, 2, 14. 15 quaeque ei respondent cum apud Solinum p. 92, 6 sq. tum apud Melam Pliniumque. agit Ammianus de Neuris Budinis Gelonis Agathyrsis Melanchlaenis Anthropophagis magnoque post hos deserto: idem ordo est apud Solinum, nisi quod omittit hic Budinos et Melanchlaenas: iidem denique populi nominantur alii apud Plinium (qui etiam Budinorum meminit 6, 88) alii apud Melam (apud quem mentio fit Melanchlaenarum 2, 1, 13), sed ordine diverso.

MELA 2, 1, 13:	PLINIVS:	AMMIANVS:	SOLINVS:
Geloni hostium cutibus equos seque velant, illos reliqui corporis, se capitum.		Geloni perquam feri, qui detractis peremptorum hostium cutibus indumenta sibi equisque tegmina conficiunt, bellatrix gens.	Geloni ad hos proximant. de hostium cutibus et sibi indumenta faciunt et equis suis tegmina.
MELA 2, 1, 10:			
Agathyrsi ora artusque pingunt: ut quisque maioribus praestat, ita magis aut mi-		Gelonis Agathyrsi conlimitant interstincti colore caeruleo corpora simul et crines, et humiles quidem	Gelonis Agathyrsi conlimitantur caerulo picti, fucatis in caerulum crinibus, nec hoc sine differentia: nam

MELA:		AMMIANVS:	SOLINVS:
nus, ceterum iisdem omnes notis et sic, ut ablui nequeant.		minutis atque raris, nobiles vero latis fucatis et densioribus notis.	quanto quis anteit, tanto propensiore nota tinguitur, ut sit indicium humilitatis minus pingi.
MELA 2, 1, 13: apud Anthropophagos ipsae etiam epulae visceribus humanis apparantur.	PLINIVS 6, 53: Anthropophagi Scythae insident humanis corporibus vescentes.	post hos Melanchlaenas et Anthropophagos palari accepimus per diversa, humanis corporibus victitantes.	post Anthropophagi, quibus execrandi cibi sunt humana viscera.
	PLINIVS 6, 53: ideo iuxta vastae solitudines ...	quibus ob haec alimenta nefanda desertis finitimi omnes longa petiere terrarum.	quem morem impiae gentis adiacentium terrarum prodit tristissima solitudo, quas ob nefarium ritum finitimae nationes profugae reliquerunt.
	PLINIVS 6, 53 – 54: .. deserta cum belvis usque ad iugum incubans mari quod vocant Tabim. nec ante dimidiam ferme longitudinem eius orae quae spectat aestivum orientem inhabitatur illa regio. primi sunt hominum qui noscantur Seres.	ideoque plaga omnis orienti aestivo obiecta, usque dum venitur ad Seras, inhabitabilis mansit.	ea causa est, ut usque ad mare quod Tabin vocant per longitudinem eius orae, quae aestivo orienti obiacet, sine homine terra sit et immensa deserta, quoad perveniatur ad Seras.

Adnotationes pleraeque Ammiani et Solini cum paene ad verbum consentiant, tamen apparet alia Ammiano, alia Solino propria esse: denique quae de Neuris uterque tradit, plane diversa sunt. patet igitur neque a Solino pendere Ammianum neque Ammianum a Solino, sed tam hunc quam illum petiisse haec ex commentario deperdito, qui Plinium Melamque iam ita fere exhibuerit contaminatos, ut apparent apud Solinum cumque fere rerum ordinem constituerit, quem tam Ammianus quam Solinus presse secuti sunt. — Addam ex multis alium

locum, unde idem perspiciatur in Ammianis his Solinianisque eiusdem libri duas epitomas superesse inter se diversas:

PLINIVS 9, 107—116:	AMMIANVS 23, 6, 85—88:	SOLINVS 53, 23—28:
has (conchas) ubi genitalis anni stimularit hora, pandentes se quadam oscitatione impleri roscido conceptu tradunt,	margaritae repperiuntur in testis marinis robustis et candidis permistione roris anni tempore praestituto conceptae. cupientes enim velut coitum quendam humores ex lunari adspergine capiunt densius oscitando.	conchae sunt, in quibus hoc genus lapidum (margaritae) requiritur, quae certo anni tempore luxuriante conceptu sitiunt rorem velut maritum, cuius desiderio hiant: et cum maxime lunares liquuntur aspergines, oscitatione quadam hauriunt humorem cupitum.
	exindeque gravidulae edunt minutas binas aut ternas, vel uniones ideo sic appellatas, quod evisceratae conchulae singulas aliquotiens pariunt, sed maiores.	sic concipiunt gravidaeque fiunt.
gravidas postea niti partumque concharum esse margaritas pro qualitate roris accepti:		de saginae qualitate reddunt habitus unionum:
si purus influxerit, candorem conspici,		nam si purum fuerit, quod acceperint, candicant orbiculi lapillorum,
si vero turbidus, et fetum sordescere: eundem pallere caelo minante conceptum.		si turbidum, aut pallore languent aut rufo innubilantur.
ex eo quippe constare caeli quietis maiorem societatem esse quam maris,	idque indicium est aetherea potius derivatione, quam saginis pelagi hos oriri fetus et vesci,	ita magis de caelo quam de mari partus habent.
inde nubilum trahi colorem aut pro claritate matutina serenum.	quod guttae matutini roris iisdem infusae claros efficiunt lapillos et teretes, vespertini vero flexuosos contra et rutilos et maculosos interdum.	denique quotiens excipiunt matutini aëris semen, fit clarior margarita, quotiens vespere, fit obscurior

PLINIVS:	AMMIANVS:	SOLINVS:
si tempestive satientur, grandescere et partus.	minima autem vel magna pro qualitate haustuum figurantur casibus variatis.	quantoque magis hauserit, tanto magis proficit lapidum magnitudo.
si fulguret, comprimi conchas ac pro ieiunii modo minui, si vero etiam tonuerit, pavidas ac repente compressas quae vocant physemata efficere, specie modo inani inflatas sine corpore: hos esse concharum abortus.	concussae vero saepissime metu fulgurum inanescunt aut debilia pariunt aut certe vitiis diffluunt abortivis.	si repente micaverit coruscatio, intempestivo metu comprimuntur clausaeque subita formidine vitia contrahunt abortiva, aut enim perparvuli fiunt scrupuli aut inanes.
Post alia:		*Post alia:*
concha ipsa cum manum videt comprimit sese . . . . . . inter scopulos maior pars invenitur, in alto quoque comitantur marinis canibus.	capturas autem difficiles . . . . illa efficit ratio, quod frequentari sueta litora propter piscantium insidias declinantes, ut quidam coniciunt, circa devios scopulos et marinorum canum receptacula delitescunt.	piscantium insidias timent conchae: unde est, ut aut inter scopulos aut inter marinos canes plurimum delitescant.
Post alia:		*Post alia:*
in Britannia parvos atque decolores nasci certum est.	quod genus gemmae etiam in Britannici secessibus maris gigni legique, licet dignitate dispari, non ignoramus.	dat et India margaritas, dat et litus Britannicum.

Etiam de Nilo mirabilia apud utrumque relata (Amm. 22, 15, 3—13; Solin. 32, 1—16) qui inter se contulerit, item repperiet pendere utrumque a Plinio, sed ita, ut Ammianus habeat a Solino praetermissa, ut mentionem etesiarum (Amm. § 7 = Pl. 5, 54), nomina septem ostiorum (Amm. § 10 = Pl. 5, 64), denique Nilum non *fluere*, sed *ruere* Plinii § 54 totidem verbis repetere Ammianum § 9, cum apud Solinum § 7 sit *ruere* Nilum potius quam *manare*. cf. item Amm. § 12, Pl. § 57, Sol. § 12. 13. nec magis rarus est in his consensus inter Ammianum et Solinum etiam in iis quae non habet aliterve habet Plinius: ita Ammianus § 8 et Solinus § 2

praeter Iubam Punicos libros citant, quorum non meminit Plinius: ita *controversi spiritus* sunt tam apud Ammianum § 7 quam apud Solinum § 10 non petiti ex Plinio. — Denique reliqua quoque Soliniana et Ammiana qui inter se compararit, eandem ubivis inter ea rationem intercedere deprehendet.

Chorographiam Plinianam editam videri imperante Hadriano Piove.

Quare cum Solini librum ipsum supra viderimus non antiquiorem esse saeculo tertio, nunc addendum est ipsum opus, quod in breve contraxit quodque chorographiam Plinianam nuncupavimus, iam in hominum manibus fuisse aetate Antoniniana teste Appuleio eius aetatis scriptore. scripta autem est chorographia ea non ante Hadrianum, cum inter auctores quos laudat inveniatur Granius Licinianus bis citatus nomine Granii p. 44, 18, Liciniani p. 37, 12, iam ex ignobili celebratus propter historiarum reliquias nuper litteris restitutas. cuius de aetate operibusque quaestio admodum perplexa cum hoc loco retractari non debeat, tantum breviter significabimus deprehensa esse in Liciniani reliquiis Londinensibus certa aetatis aut Hadrianae aut Hadriano posterioris indicia, maxime Olympici quod fuit Athenis ab Hadriano absoluti significationem non obscuram: mihi autem et Granios Licinianum et Flaccum diversos videri nec interpolatum Liciniani opus ab auctore aetatis posterioris. quae si vera sunt, inde colligemus Plinianam chorographiam, quam in compendium redegit Solinus, conscriptam esse saeculo secundo imperante Hadriano aut Antonino Pio. — Auctor libri quem breviavit si quidem nomine laudatur a Solino, non potest esse nisi ipse Licinianus: nulla tamen causa fuit, cur nomen poneret. eodem iure et fortasse meliore coniciat quis chorographiam illam alteram deperditam una cum Pomponiana ab auctore huius libri adhibitam ad Plinium augendum fuisse Liciniani, utpote qui in reliquiis eius operis praeter Varronem solus citetur (p. XVIII). sed de ea quoque coniectura dicendum erit non satis apparere, cur Solinus, qui nec Melam nec ipsum Plinium usquam verbo

De Granio Liciniano.

memoret, alterius operis chorographici auctorem ponere debuerit nec tales rationes, quales de Boccho supra attulimus, praesto esse de Liciniano. — Sed mittamus haec: omnino enim quaestio de chorographia illa Pliniana huius nostrae opellae terminos excedit. nam ei ut satisfiat, ante omnia diligenter circumspiciendum erit, quid ex illo opere multum sane lectitato a saeculo inde secundo praeter Solinum alii auctores servarint; nec quaestio ea cohibenda erit intra Appuleium et Ammianum. Macrobium cum inter Solini expilatores rettulit Bernhardius, hoc tantum testatum voluit ne Vossium quidem suum legisse se, nedum Macrobium: sed disputationem de anno Romano, qualis legitur tam apud Solinum quam apud Censorinum in libro edito a. p. Chr. 238 et Macrobium scriptorem saeculi quinti, post alios ego docui (in chronol. p. 19) ita comparatam esse, ut tres quos habemus enarratores pendeant ab auctore communi: quem quominus statuamus fuisse eum qui Plinium ad chorographiae formam recensuit aetate Hadriana nihil videtur obstare. nam ad Varronem quidem semper ea res redibit tanquam auctorum auctorem: nec tamen crediderim Censorinum Solinum Macrobium ipsos legisse Varronis volumina supra suae aetatis modulum docta. — Denique de quibus per hos annos saepe disputaverunt critici Pliniani additamenta vetusta ad septimum potissimum Plinii librum (7, 55. 73. 74. 91. 122. 123), re magna certe ex parte Plinianis nullo modo inferiora, sed in uno tantum alterove codice, maxime in Vesontino Chiffleti neque ibi nisi ad marginem reperta, proclive est repetere ab illa tanquam altera eaque aucta Plinii editione, cum praesertim qui hanc curavit eum librum Plinii de homine sedulo retractasse etiam ex Solino constet.

Chorographiam Plinianam quinam praeterea usurparint.

Sed redeamus ad Solinum. ad quem quae pertinent ex antiqua aetate ut absolvamus, restat, ut pauca addamus de iis qui eum ipsum, non auctorem eius expilarunt. constat autem Solini librum talem fere, qualem

De auctoribus antiquis Solini expilatoribus.

hodie habemus, lectum esse et expilatum a quinque auctoribus Augustino Capella Prisciano Servio Isidoro*). Misso autem *Servio*, qui paucissima tantum et sub Solini fere nomine inde videtur in suum librum transtulisse, videamus de quattuor reliquis. et *Priscianus* quidem in institutionibus grammaticis scriptis saeculo VI ineunte pluribus locis diserte citat Solinum: praeterea periegesi Dionysianae Latine a se versae (nam de auctore satis constat) quae adiecit, paucissimis exceptis (v. 185—187 de Didone; v. 556 de Proconeso; v. 772 de Byzantio) omnia petiit ex Solino. — Similiter *Isidorus* Hispalensis († c. 636) in libro de natura rerum Solinum citat nominatim. eundem in etymologiis etsi ex operis instituto auctores non adscribit, tamen multis locis pendere ex Solino cum propter alia argumenta certum est tum quod interdum ita erravit, ut ipsa Solini verba ante oculos eum habuisse pateat. sic 14, 3, 32 ex Solini loco p. 96, 11: *Heniochorum montes Araxen, Moschorum Phasidem fundunt* haec effecit: ***habet et flumina magna Oscorum Phasidem atque Araxen***; quem errorem Isidorus, si hoc loco Solini auctorem Plinium neque ipsum Solinum secutus esset, nequaquam commisisset. adhibuit tamen Isidorus praeter Solinum etiam ipsum Plinium et saepe ita, ut in eodem capite miscuerit Pliniana et Soliniana. — Eadem fere ratione ***Marcianus Capella*** auctor aetatis incertae, nisi quod constat eum scripsisse ante a. 498 (cf. Rossi inscr. christ. U. R. I p. 476), commentariorum suorum sextum ita concinnavit, ut modo Plinium, modo Solinum, initio magis illum, in fine

Priscianus. Isidorus. Capella.

*) Doctores ecclesiasticos Hieronymum Ambrosium Augustinum iisdem fere verbis saepe mutuatos esse sententias Solini in vita eius editioni (Viennae 1520) praemissa scribit Iohannes Camers; meminisse Solini ex patribus Hieronymum Ambrosium Augustinum posuit Camertem opinor secutus Ger. Io. Vossius (de hist. lat. l. III s. v.), quem deinde Fabricius aliique exscripserunt. certos vero locos Hieronymi Ambrosiive ex Solino desumptos cum nemo demonstrarit, ego quoque nullos novi neque fateor multum quaesivi.

huuc potius expilaret ueque praeter hos in hac quidem operis parte auctorem alium adhiberet: qua de re in universum recte uuper exposuit Frid. Lüdecke (de Marciani Capellae libro sexto. Gottingae 1862 p. 13 sq.). uec desunt apud Capellam errores ex ipsius Solini verbis male lectis explicandi. ita cum Solinus p. 229, 7 scripsisset: ***habitari etiam addit Aethiopiae adusta Trogodytarum et Ichthyophagorum nationibus***, Capella 6, 702 ***abdita*** legens pro eo quod est ***addit*** vel ***addita*** (hoc enim habent libri plerique) inde fecit: ***habitantur etiam abdita Aethiopiae et adusta Trogodytarum et Ichthyophagorum gentibus,*** sicut observavit Lüdecke (l. c. p. 31). item p. 231, 2 cum scripsisset Solinus: ***tertia*** (insula) ***huic proximat eodem nomine,*** quae respondent Plinianis 6, 204: ***ab ea in vicino eodem nomine minorem***, Capella 6, 702 male iungens ***proxima teodem nomine*** sic locum expressit: ***tertia Teode,*** sicut observavit Salmasius (exerc. Plin. p. 927 *B*) et breviter nos supra iam tetigimus. — Denique ***Augustinus*** in commentariis de civitate dei saeculo quinto ineunte editis similiter coniunctos adhibuit Plinium Solinumque. nam quae rettulit duobus locis ex ***gentium historia*** (16, 8, 1. 21, 6, 1) seu ***curiosiore historia*** (16, 8, 1; cf. 21, 7 extr.) sive ***historia non factorum et transactorum, sed manentium locorum*** (21, 5, 2), eorum quae priore loco (16, 8, 1) leguntur, aperte descripta sunt ex Plinii naturae historiae libro septimo (§ 15—30) ita, ut saepe ipsa verba Plinii retineantur, cum Solinus eadem aut non habeat (ut locum de androgynis) aut aliter referat (ut locum de Monocolis p. 208, 2 aliaque): contra quae secundo loco (21, 5, 1) referuntur, ea vel in ipso rerum ordine (qui secundum Solinum est 5, 18. 29, 4. 7, 2. 13. 32, 35. 35, 8. 37, 16. 21. 45, 18. 52, 49) fere Solini libellum sequuntur omniaque haec apud Solinum redeunt, cum quaedam, ut loci de asbesto et de pomis Sodomorum, apud Plinium non adsint. quam ob rem etsi fieri potest, ut Augustinus non Solinum adhibuerit, sed eum quem is epitomavit, tamen magis cre- Augustinus.

Plinius et Solinus labente aetate simul plerumque adhibiti.

diderim volvisse eum ea quae nos habemus Plinii Solinique volumina. — Notabilis autem est coniuncta haec Pliniani et Soliniani librorum usurpatio, qualis non solum obtinuit extrema litterarum Latinarum aetate, sed etiam ad medii aevi incipientis grammaticos videtur propagata esse: certe Dicuil monachus Scotus saeculi noni incipientis cum narrationem compilat ex Plinio fere et Solino, tralaticiam quandam horum auctorum coniunctionem scholasticam secutus videtur esse. Byzantiorum autem grammaticorum in scholis Solinum lectum esse et explanatum quamquam non traditur, tamen eo ducit cum quod Theodosius II eum manu sua descripsit tum quod Priscianus eo utitur tanquam sermonis Latini teste idoneo. ita non magis mirabimur quam nobis gratulabimur eum ad nos pervenisse integrum pluribusque ut mox videbimus exemplis. per litterarum autem tenebras Solinus nunquam legi desiit, utpote qui suis fabellis senescentia tempora oblectaret, eloquentiae, ut ipse ait, bratteis saeculi infantiam relevaret, propter ingenium denique nemini unquam molestus esset. quantopere autem ab eius aetatis hominibus expetitus et lectitatus sit, maxime per Gallias et Germanias, donec in oblivionem abiret bonis litteris resuscitatis, codicum qui superest copia paene immensa satis ostendit: ostendet etiam melius opinor si cui unquam placuerit in fabellis carminibusque Romanicis et Theotiscis vestigia rimari Solini. sed haec iis relinquimus quorum sunt: nos ad nostra redimus.

Libri Solini profecti ab eodem archetypo omnes iam passim corrupto.

Secundum ea quae traduntur in praefatione libri altera (vide huius ed. p. 233) cum Salmasius tum si qui praeter eum in crisin Solinianam inquisiverunt hoc persuasum habuerunt edita esse auctore vivo duo exempla, alterum ei subreptum imperfectum etiamtum, alterum vero ab eo recognitum et perpolitum, duplicisque huius editionis variam lectionem in librorum qui hodie extant modo discrepantiis modo dittographiis adhuc superesse. quae libelli originatio satis mira et omnino sine exemplo redarguitur vel argumento omnium simpli-

cissimo et certissimo quod complures mendae nequaquam ab auctore profectae in libris qui extant ad unum omnibus insederunt, quarum quasdam subieci.

p. 40, 19 *vicies quadragies novies centena*] scr. $\overline{|XX|}\;\overline{XLIX}$ sive *vicies quadraginta novem milia*.
p. 220, 4 *L*] scr. *DL*.
p. 226, 2 *XXXX*] scr. *XXX*.

Qui numeri corrupti cum inveniantur in libris Solinianis hodie notis omnibus, genuini autem legantur cum apud Plinium quem his locis Solinus exscripsit tum apud Capellam qui his locis exscripsit Solinum, demonstrant omnino illos non ex duobus ipsius auctoris archetypis proficisci, sed ex eodem exemplo aliquantum posteriore et subinde depravato. adde praeter ea, quae infra ponentur inter propria libri Parisini p. LVI, similia haec:

p. 46, 17 *desint si*] scr. *si desint*.
p. 63, 6 *ille herculis pugnae hic plane clara*] scr. *ille Herculis pugna, hic Pane clara*.
p. 76, 21 *hemus*] scr. *Aenus*.
p. 84, 10 *uergant* LGHSP[1] (quod defendit Oudendorpius ad Appul. met. 9, 179), *inuertant* AP[2]] scr. *mergant*.
p. 92, 7 *aestatis*] scr. *statis*.
p. 113, 8 *dum non tenent* vel *detinet*] scr. *Dumnoni tenent*.
p. 124, 12 *hammonis*] scr. *Hannonis*; similiter 230, 2.
p. 156, 15 *ignari*] scr. *gnari*.
p. 159, 6 *omnia*] scr. *omina*.
p. 168, 1 *pranctheam* vel *practheam*] scr. *Panchaiam*.
p. 196, 9 *pl.* vel *p.*] scr. *P. Licinii*.
p. 219, 5 *thracia*] scr. *Rachia*.
p. 228, 17 *adfirmant*] scr. *adfirmat*.

Qui errores aut omnes aut certe plerique omnino non sunt auctoris licet inscitissimi, sed librariorum. accedunt his glossemata quaedam licet non multa originis antiquissimae:

p. 20, 21 *M'.* (vel *M.*) *Curius* adscriptum habuit in

archetypo communi *maximus curio*, cuius vestigia diversae codicum familiae diversa servant.

p. 44, 15 *cicadae apud Reginos mutae nec usquam alibi* [*quam apud Reginos* (vel *Regio*) *cicadae mutae*] libri omnes.

p. 125, 15 *natu maximus ducit agmen, aetate proximus cogit* [*sequentes*] libri omnes.

p. 132, 13 *aliquantisper* [*ignobilis*] *humilis et languido statu* libri, nisi quod interpolati dederunt *humili*.

p. 176, 1 *in ipso* [*Eufrate*] *alveo* libri, nisi quod interpolati quidam emendarunt *Eufratis*.

Index operis et codicum inscriptiones et subscriptiones.

Antequam autem accedamus ad quaestionem disceptandam de codicum generibus variam eam et implicatam, quae de libri indice, de rubricis, de capitum numeratione tradenda sunt ita praemittemus, ut quae de codicum ratione mox demonstrabuntur ad haec expedienda interim anticipemus. — Ex primi ordinis libris eorum qui hodie superest praestantissimus Heidelbergensis habet inscriptum: *Iulius Solinus Aduento sal.*, subscriptum: *Iulius Solinus explicit feliciter. studio et diligentia domni Theodosii inuictissimi principis* conveniuntque fere alii huius ordinis libri paulo meliores, ut Parisini 6813. 6833, nisi quod in hoc titulus additur ipsius libri tam post praefationem quam ante subscriptionem *de memorabilibus*. neque ullum codicem novi cum hac subscriptione Theodosiana, qui non sit aut primae familiae aut cum hac familia contaminatus. in alia tamen discedit Bernensis inscribens: *C. Iulius Solinus Constantio suo sal.*, subscribens: *Iulius Solinus explicit feliciter*, omisso nomine Theodosii, nomine autem eius, cui liber inscriptus est, nescio qua temeraria interpolatione mutato. operis titulum cum huius ordinis codices bonae notae reticeant, in eorum locum succedit qui scripsit a. 825 Dicuil huius classis libro usus nostris et antiquiore et meliore, qui sic citat perpetuo: *Iulius Solinus in collectaneis*. denique

Aldhelmus, Dicuilo antiquior annis fere CL, Solini libro usus classis primae potius quam secundae*), ubi plenissime (p. 323) sic citat: *Iulius Solinus in collectanea rerum memorabilium.* — Secundae classis ex libris quos totos collatos habui, cum Guelferbytanus initio truncatus sit, a Basileensi autem rubro scribenda omnia absint, unus qui habet inscriptionem Leidensis tantummodo praescribit: *Solinus Aduento salutem*; pro subscriptione, quae cum extrema libri parte ex Leidensi excidit, non adest nisi *explicit* in Guelferbytano, *explicit liber* in auctario Leidensis (*l*). extant tamen alii huius generis codices saeculi item decimi cum inscriptione pleniore. ita in Parisino 6831 legitur initio: *Iulii Solini collectio rerum memorabilium*, fine: *explicit liber Solini.* item in libris quattuor inter se simillimis saeculi x omnibus Parisinis duobus 7230. 7230A Leidensi Voss. Q. 29 Monacensi 6384 sic subscribitur: *expl(icit) f(e)l(iciter) G. Iuli Solini grammatici:* nam quod in Monacensi adiectum est in fine subscriptionis vocabulum quod est *polyystor*, id sciscitanti mihi respondit Halmius a manu esse recentiore. — Denique classi tertiae interpolatae adiecta praefatio sic scribit (p. 233,21): *erit igitur operi isti titulus 'Polyhistor': nam quem in exordio designaveram, scilicet 'Collectanea rerum memorabilium' cum his quae improbavimus placuit oblitterari.* unde prae-

*) Pauca quae ex Solino affert Aldhelmus etsi hoc ostendunt eum librum habuisse non tertiae classis, tamen utrum is ox prima an ex secunda fuerit uon definiunt: definit tamen ni fallor quae refert (p. 328 od. Giles) de volumine manu imperatoris Theodosii scripto et subscripto. nam etsi hoc volumen Prisciani esse scribit, non Solini, scilicet emendatorem Prisciani Theodorum confundens cum Solini scriptore Theodosio, quem errorem expenderunt Otto Jahn in actis soc. Saxon. 1851 p. 342. 358 et Martinus Hertz in praef. Prisciani vol. 1 p. VIII, tamen in eum non incidisset, nisi novisset tam subscriptionem Theodori Priscianeam quam Theodosii Solinianam. haec autem cum non offendatur nisi in libris Solini classis primae, sequitur ut eius generis fuerit ab Aldhelmo usurpatus.

scribitur in libris huius ordinis Parisino 6810 Sangallensi Angelomontano: *C. Iuli Solini sive grammatici Polyhistor ab ipso editus et recognitus,* subscribitur in duobus his: *feliciter liber perscriptus C. Iulii Solini sive grammatici polyhistor ab ipso editus et recognitus.* praeterea quae adiciunt ad inscriptionem iidem duo libri: *de situ orbis terrarum et de singulis mirabilibus quae in mundo habentur,* quae redeunt in deterioribus quam plurimis, cum absint a Parisino, postea addita videntur. Parisini autem subscriptio haec est perpetuo scripta eadem manu eodemque tempore: *explicit fl. C. Iuli Solini siue grammatici.* ‖ *Iulius Solinus explicit feliciter studio et diligentia on.* (scr. *D. N., domini nostri*) *Theodosii inuictissimi principis.* ‖ *feliciter liber perscriptus C. Iulii Solini siue grammatici polyistor ab ipso editus et recognitus,* quae subscriptio aperte tergemina est composita ex tribus trium classium subscriptionibus, ut incipiat secundae, sequatur primae, claudat tertiae classis, tanquam is cuius haec est recensio hoc velut testimonium esse voluerit negotii perfecti librorum diversae originis inter se conferendorum. — Ex auctoribus autem aetatis Romanae libellum hunc tres tantum nomine citant, quorum Servius (ad georg. 2, 215) et Isidorus (de rer. nat. 40, 1) solum Solini nomen ponunt, tertius Priscianus in institutionibus grammaticis auctorem quidem item solo cognomine appellat, sed praeterea septem locis ex octo quibus eum citat libri indicem adscribit sic: *in collectaneis vel polyhistore* semel (1, 28); *in collectaneis* item semel (10, 50); *in memorabilibus* quater (2, 61. 5, 15. 6, 15. 18, 213); semel denique *in admirabilibus* (6, 44). — Testimoniis his inter se collatis efficitur veram libri inscriptionem esse *collectanea rerum memorabilium*; eo enim ducunt diversa licet via tria trium familiarum testimonia indidemque recte explicatur, cur a Prisciano liber citetur bis *collectaneorum*, quater *memorabilium* titulo, nam in *admirabilibus* omnino error est sive librarii sive ipsius Prisciani. *Polyhistoris* autem titulum secundarium ex-

pendemus ubi de origine et aetate interpolationis disceptabitur.

Rubricae utrum sint ipsius auctoris an alterius, non definio. illi opinioni codices magis favent, qui quamquam in rubricis admodum variant et ita fere, ut si quid in textu mutatur vel transponitur, quod ad rubricam quoque perveniat, ea mutatio vel transpositio statim etiam ad rubricam transferatur, tamen patet rubricas tali in universum forma, qualem exhibent libri nostri, iam in communi eorum archetypo extitisse. contra ut profectas esse ab ipso auctore negemus, facit primum inepta et subabsurda operis divisio vel hoc pessimo auctore indigna, deinde barbarismi minime Soliniani, ut c. 13 *flumen Histrum* casu primo, denique quod rubrica c. 1 verba exhibet *de allectorio lapide* aperte oriunda ex vitio antiquissimo p. 22, 23 *alectorius* pro *alectoria usus*, ut rubricae factae videantur ad librum iam subinde depravatum, non ad auctoris archetypum. quamquam opponi potest non tam, quod loco citato Parisinus liber cum in ipsa oratione tum in rubrica verum habet (nam qui eum scripsit cum coniectura ductus errorem deprehendisse videatur, debuit sane eum tollere utroque loco), quam quod propter continuam rubricarum ex ipso libro emendationem fieri potuit, ut depravatio illa orta primum in ipsa oratione inde in rubricam quoque postea inferretur. utut est, rubricas exhibere maluimus in appendice p. 239—246 coniunctas quam ut leguntur in libris suo quaeque capiti praescriptae: non quasi constaret de earum origine posteriore, sed quod ex ipsa oratione, quam perverse interdum interrumpunt et conturbant, eximuntur nullo libri damno, aliqua autem eorum qui in talia inquirent utilitate: certe de coniunctis longe facilius et certius iudicium erit. restituimus autem quantum fieri potuit rubricas archetypi additionibus posterioribus collocatis aut in parenthesi aut in subnotatione. — Ipsi operi indicem capitum non praeponunt nisi libri tertii ordinis, ex nostris Parisinus (a quo tamen et ipso index Rubricae.

hic una cum praefatione altera initio afuit nec nisi postea adiectus est eadem tamen manu) et Augelomontanus. a quibus abstinuimus, cum consentiant plane cum eorundem codicum rubricis sparsis. — Denique extat index plane diversus factus ad librum aliquem classis tertiae cum in codd. Parisino 7230 et Leidensi publ. 113 tum, sed postea adiectus manu recentiore, ante Leidensem optimum. praescriptum est in duobus illis (nam in tertio deficit principium): *indiculus capitulorum* (nam hoc significat *cct.* Parisini libri, *cap'* Leid. 113) *Iuli Solini rerum collectarium infra scriptarum sic,* subscriptum in iisdem: *explc. indiculum c.* (*c.* om. Leid. 113) *Iuli Solini collectarium rerum memorabilium feliciter,* in Leidensi meliore: *explicit indiculus capit. Iuli Solini collectaneum rerum memorabilium.* quem etsi cur ederemus causa nulla fuit, tamen visum est speciminis loco caput iude extremum infra adscribere*).

Capitum numeratio.

Ut in rubricis ita discedunt tres familiae in capitum numeratione. nam secuuda familia capita non numerat, prima tam in Heidelbergensi quam in Bernensi capita numerat LXIII, scilicet ut ex his capitum initiis sex et quinquaginta, quibus hodie utimur, non agnoscantur duo (c. 36. 41), accedant autem capita alia novem (c. 11, 3. 15. 19. 24. 26. 30; 19, 2. 9; 54, 12). tertiae denique Angelomoutanus Sangallensis Parisinus pariter (omissis scilicet horum duorum librorum erroribus minoribus neque ad summam rem pertinentibus) capita exhibent LVII bipartito eo quod nobis undecimum est, ut in duobus primis c. XII iucipiat ab 11, 14, in Parisino autem ad 11, 3. 15 adnotetur c. XII. XIII, deinde vero ad 12, 1

*) SINVS PERSICVS ET ARABICVS

I Gens Carmanie II De his quarum odio habent III Parthia IIII Babilonia V Omnia ora oceani VI De Trogloditis et Ictuofagis VII Nomina insularum in oceano Atlantico constitutarum VIII Gorgadas VIIII Hesperidum insulae X Fortunate XI Embrion insula XII Iunonia insula XIII Nivaria XIIII Ganaria.

caput numeretur non XIV, sed XIII. unde similis divisio venit in editiones nostras, quarum antiquissimae descendunt ex eius generis codicibus. habet autem haec res per se minima tamen eam utilitatem, ut trium familiarum diversitatem vel inde deprehendas.

Porro adnotandum est in secundi ordinis libris primariis duobus Leidensi vetusto et Guelferbytano offendi numerationis cuiusdam ad marginem factae reliquias has: Stichometriae vel similis numerationis indicia.

(praecedunt versus libri Leid. 2295)
CCXXX in margine ad *etiam mitiorque* p. 138, 9 L
(medii sunt versus 87)
CCXL in margine ad *habentur* p. 143, 13 L
(medii sunt versus 11)
CCXLVIIII in margine ad rubr. *garamantum oppidum* c. 29, 1 L
(medii sunt versus 53)
CCLX in margine ad *edunt* p. 146, 23 L
(medii sunt versus 50)
CCLXX in margine ad *uisa sunt* p. 150, 4 G
(medii sunt versus 502)
ϙX in textu ad *apud indos* p. 182, 12 L
(medii sunt versus 258)
CCCXXX in margine ad *terminus* rubr. c. 49 LG

Numeros hos ita comparatos esse ut ad eandem unitatem redigi nequeant, quivis intelleget periculo facto. nec multo melius res procedit, ubi cola et commata ambitus inaequalis ita numerari conicias. in medio igitur relinquimus, quid significent hi numeri et num quid pertineant ad antiquorum librariorum stichometriam. visa tamen est res digna quae non silentio praetermitteretur, sed indicaretur, ut similibus numerationibus in lucem protractis aliquando illustretur.

Denique ut colligamus omnia, quae Solino adhaereut et coniuncta sunt cum quaestione de codicum eius origine et diversitate, repperiuntur versus hexametri viginti duo subiuncti in codicibus quibusdam Solini col- Halieuticon principium ad Solinum adscriptum.

lectaueis. cuius generis codices a me amicisve excussi sunt quattuor, familiae secundae unus Parisinus 6831 (A) saec. X, tertiae tres: Parisinus 6810 (B) noster saec. item X, Parisinus 4873 (C) saec. XII, in quo tamen non supersunt nisi huius carminis v. 1—5 reliquis cultro resectis, Vaticanus Regius 1478 (D) saec. XV, quem descriptum esse deprehendi ex Parisino 6810. his accedit quintus Autunensis seminarii saec. XI (*cat. des bibl. des dép.* 1 p. 22) tam similis Parisini 6810 et Vat. Regii 1478, ut sine dubio item descriptus sit ex antiquo illo Parisino. ex quattuor illis primus praescribit ***uersus peracti operis,*** alter inscriptione caret, in tertio legitur: ***item C. Iulii Solini poliistor ponticon,*** in quarto: ***item Gai Iulii Solini siue garamanti ponticon.*** ex editoribus, de quibus videndus Wernsdorfius (poet. Lat. min. 1, 153), Pithoeus omnino usus est libro hodie Vaticano. Salmasius enm carmen afferat sicut repperit 'in exemplari regio vetustissimo ad finem Solini', intellegit sine dubio optimum regium suum sive Parisinum 6810, sed quod ait ibi praescribi ***incipit eiusdem ponticon*** erratum est viderturque memoria lapsus confudisse Parisinos 4873 et 6810. ceterum cum in solo Parisino 6831 versus hi paginam finiant desecto folio quod proxime sequebatur, facile conicias ex hoc pendere codices reliquos: quae tamen coniectura eo refutatur, quod carmen in codice 6810 proponitur longe emendatius neque iis emendationibus petitis ex coniectura. iam cum duo vetusti libri carmen hoc ad Solinum quidem adiungant, sed nequaquam ei tribuant, confirmatur omnino, quod dudum intellexit Wernsdorfius, casu tantum id ad Collectanea adhaesisse neque ullam fidem habendam esse confictae inscriptioni librorum recentiorum. placuit tamen ex halieuticis nescio cuius poetae carmine splendido sane et omnino supra ingenium minime ingeniosi hominis Solini reliquum hoc principium subiungere cum quattuor illorum librorum varia lectione.

Tethya marmoreo fecundam pandere ponto
et salis aequoreas spirantis molle catervas
quaeque sub aestifluis Thetis umida continet antris
coeptantem, Venus alma, fove. quae semine caeli
parturiente salo divini germinis aestu,
spumea purpureis dum sanguinat unda profundis,
nasceris e pelago placido dea prosata mundo.
nam cum prima foret rebus natura *creandis
in foedus conexa suum, ne staret inerti
machina mole vacans, tibi primum candidus aether
astrigeram faciem nitido gemmavit Olympo.
te fecunda sinu Tellus amplexa resedit
ponderibus librata suis, elementaque iussa
aethereas servare vices. tu fetibus auges
cuncta suis: totus pariter tibi parturit orbis.
quare, diva, precor, quoniam tua munera parvo
ausus calle sequor, vitreo de gurgite vultus
dextra prome pios et numine laeta sereno
Pierias age pande vias. da Nerea molli
pacatum gaudere freto votisque litata
fac saltem primas pelagi libemus harenas.
vos quoque, qui resono colitis cava Tempea coetu
. . . .

Iam pergentes ad codicum propagines et affinitates aestimandas incipiemus ab eo ordine, quem dico primum mutilorum, cum eius tanquam nota primaria sit hiatus, quo

Codicum ordo primus mutilorum.

Vv. sic: 1. 2. 13. 3. 14. 4. 15. 5. 16. 6. 17. 7. 18. 8. 19. 9. 20. 10. 21. 11. 22. 12 *ordinat A* 1 tethia *C*, tithya *B*, tithia *A*, ticea *D* ‖ fecundam] *BD*, fecit clam *A*, fecit dea *C* ‖ poudere *A* 2 equoreus *A*; aequorei *Pithoeus* ‖ spiratis *B* ‖ mole *libri* 3 thetis *om C.* 4 coeptautem ueuus] *BD*, ceptaute meuus *A*, ceptante meniis *C* ‖ quae *om. AC* ‖ somine *A* 5 *in* aestu *deficit C* 8 creandis] *coniecit, non legit Salmasius*, profundis *libri* 9 iu foedus] iusidiis *A* 10 cauans *A* ‖ candidus] *BD*, candidit *A* ‖ aer *D* 13 librata] *A*, fundata *BD*; *idem hemistichium ex Ovidio metam.* 1, 12 *attulit Burmann.* ‖ iussa] uisa *A* 14 aetherias *BD* ‖ augens *libri* 17 calles equo ruit hinc de *A* 18 dextera *libri* ‖ lumine *D* 19 da] cla *A* ‖ nerea *D* 22 coetu] cytu *AB*, cyta *D*

locus a p. 229, 8 *tionibus quorum* ad p. 230, 7 *stagnis mades* xxv huius editionis versuum interceptus est, paenultimo scilicet codicis archetypi folio deperdito. huius ordinis libri hodie noti licet a reliquis ordinibus aetate vincantur (nullus enim illorum saeculum undecimum superat), tamen descendunt ex libro saeculi minimum octavi. *Dicuil* enim monachus ex Hibernia oriundus ad opusculum *de mensura orbis terrae* scriptum a. 825 Solini librum huius ordinis adhibuerit necesse est: nam et locum illum citat similiter hiantem et aliis plurimis locis significat a suo Solini exemplo ea afuisse quae absunt a codicibus ordinis primi. ita afferens locum p. 113, 3—6 praetermittit quae de navibus vimineis interponunt codices reliqui a nobis relata p. 234, 21—24. item si novisset ea quae nos edidimus p. 234, 26 — p. 235, 26, non negasset c. 7, 3 'in libris auctorum' memorari oceani septentrionalis insulas, de quibus propterea affert relationem 'alicuius presbyteri*) religiosi'. denique lectiones Dicuilinae ita consentiunt cum codicibus ordinis primi, ut saepe iis communes sint gravissimae quaeque corruptelae (e. c. p. 123, 9 *uiolare* pro *uiliore*; p. 136, 8 *oculorum* glossema vocabulo *orbium* in Bernensi huius generis libro superscriptum, a Dicuilo in orationem receptum; p. 175, 15 *uias* pro *uluas*), aliis vero locis Dicuili Soliniana immunia esse reperiantur ab erroribus huic ordini propriis (ut p. 155, 3 *hoc* — 4 *tradidisse* om. libri cl. I, habet Dicuil; item p. 155, 16 *tigrin* vel *tigrim* libri illi, *nigrum* Dicuil recte), sicut par est codices nostros saeculi XI vinci locis non paucis a Dicuilino libro saeculi ad minimum octavi. — Repraesentant autem ordinem hunc in hac editione praeter Dicuilum codices Heidelbergensis, nobis *h*, et hoc inferior Bernensis, nobis *Bern.*, plerumque consentientes, quem consensum notavimus *H:* ad quos accedit ex con-

*) Nam sic habent libri tam Parisinus quam Dresdensis editioque Walckenaeriana: male Letronnius ex *presbytero* fecit *probum*.

taminatis Sangallensis liber, nobis S, deductus ex codicibus duobus primae familiae altero, altero tertiae. cumque de ratione quae inter tria haec exempla intercedit dictum sit in subsidiorum elencho, iam tractanda est hoc loco quaestio longe difficilior de universi codicum generis in crisi Soliniana vi et proprietate. est autem id nisi optimum omnium, certe simplicissimum. habet quidem et ipsum sibi propriam interpolationem, sed ita comparatam, ut facillime deprehendatur. cuius generis emblemata maiora coniuncta exhibuimus p. 238, unde apparet pleraque adscita esse ex Isidori originibus. his iungendae lectiones hae: **Codicum ordinis primi interpolationes.**

	lectio vera:	lectio falsa:
p. 50, 10	*ichnusam*	*ichnus*
p. 86, 14	*LXXX*	*LXX*
p. 96, 12	*Moschorum*	*oschorum*
p. 128, 12	*Amsiga*	*Siga*

in quibus libri hi Soliniani a ceteris ita discedunt, ut consentiant cum Isidoro, videnturque itaque ex Isidoro his quoque locis interpolati. adnotabo praeterea interpolationes hasce minores, sed quae pertineant ad codicum horum naturam aperiendam:

	lectio vera:	lectio falsa:
p. 25, 27	*vi amnica*	*biennio*
p. 64, 8	*Isthmon*	*stenon*
p. 71, 13	*Athamaniam*	*emathiam* propter 69, 20
p. 90, 14.	15 in enumerandis ostiis Nili adscribitur ad *ac deinde*.	*quintum* est pro *nam*, *sextum* illud habet etiam Dicuil
p. 124, 2	*Anatim*	*tanaim*
p. 128, 6	*nec ab Icosio taciti redeamus*	*est et oppidum icosium*
p. 146, 1	*Garamantici Aethiopes matrimonia privatim nesciunt*	*garamanticis omnibus uenus est uulgalis*
p. 180, 11	*tumet vere*	*autumno et uere ... tumescit*
p. 187, 20	*Cremutius auctor est*	*notum est*
p. 200, 4	*Apollini Didymaeo*	*apollini delio*
p. 206, 2	*torrentur calore*	*torrentes habent calores*
p. 208, 17	*homine decesserit*	*decesserit.*

Archetypi huius familiae librarium apparet fuisse et neglegentem hominem et male doctum, qui interdum quae non intellegeret temere aut deleret aut iis substitueret

nisi veriora certe faciliora. quaestio autem sane anceps, num idem commata quaedam culpa sua omiserit an quae ab huius classis libris absunt, Solino abiudicanda sint omnia, rectius infra disceptabitur. omnino denique tenendum est primae familiae per se antiquissimae exempla hodie nota esse nulla saeculo XI vetustiora, nec dubium errorum illorum et interpolationum non exiguam partem sublatum iri reperto huius familiae libro aliquo, quod in suo genere aequet principem secundae familiae Leidensem vetustum. ita interpolationes illae Isidorianae fieri potest, ut post nonum demum saeculum hanc familiam invaserint: nam has an habuerit liber Dicuilinus, non constat.

Codices ordinis secundi. Secundi codicum ordinis primarius testis est Leidensis saeculi noni nobis *L*, secundarii Guelferbytanus *G* saec. X et Basiliensis *B* saec. XIV, item ex contaminatis Parisinus *P* saec. X perpetuo tamquam duplicem recensionem exhibens familiae secundae alteram, alteram tertiae. de singulis libris cum dictum sit in subsidiorum laterculo, hic videamus de genere. quod proxime coniunctum esse cum eo de quo modo diximus ostendunt loci permulti in codicibus et primi et secundi ordinis similiter corrupti, vera lectione servata in solis libris classis tertiae.

lectio vera cl. III:	lectio falsa cl. I. II:
p. 9, 16. 11, 18. 103, 21. 130, 3 praenomina adsunt	praenomina omissa sunt
p. 11, 10 *Eleus*	*filius eius*
p. 21, 9 *Zoroastrem*	*zoroastren socratem*
p. 29, 11 *xc et duo*	*xxx et duo*
p. 36, 11 *a Lyctiis*	*sallictiis* cl. II, *a sallictiis* cl. I
15 *Terinam*	*cerinam*
p. 37, 18 *a nutrice*	*a nutrice caieta*
p. 38, 24 *Herofilen*	*herifilen*
p. 41, 5 *visendo*	*uisenno*
p. 65, 16 *apud Thebas*	*apud thebas isdem thebis*
p. 78, 12 *a Flaviopoli*	*a fluuio poli*
p. 81, 1 *Crates*	*cretes*
12 *Ida est*	*id est*

	lectio vera cl. III:	lectio falsa cl. I. II:
p. 82, 2	*adymnum colunt*	*adymnum colunt adymnum*
14	*phalangio*	*sphalangio*
p. 104, 12	*dulce*	*duce*
p. 108, 3	*Vistla*	*uiscla*
p. 113, 4	*nonnisi*	*nisi*
p. 114, 5	*attanatis;* scr. *at Tanatus*	*attanus*
p. 116, 11	*in minium*	*in minium imminuunt*
18	*frons*	*fons*
p. 117, 15	*Fortunatae*	*fortunae*
p. 120, 19	*regi mente*	*regente*
p. 127, 22	*septuagesimo secundo*	*secundo*
p. 136, 15	*ut in editis maribus . . . generandi spem morsu detruncent*	*ut expositos mares . . . truncatos mordicus priuent testibus*
p. 145, 20	*Nigri*	*tigri*
p. 146, 18	*quidnam inperitet*	*quiddam imperite*
p. 150, 12	*Nigrim*	*tigrim*
p. 167, 9	*codex*	*cortex*
p. 177, 13	*subnexus . . . . . abortivae* (cf. p. LXI)	omissa
p. 192, 10	*Neocaesaream*	*in eo cesaream*
p. 195, 13	*furvo*	*fuluo*
p. 196, 2	*Arbelitis*	*abelitis*
p. 199, 7	*Panda*	*pada*
p. 201, 20	*feris* quod requiritur legit interpolator substituens *bestiis*	*feri*
p. 205, 7	*IIII*	*LIIII*, quod legit etiam Dicuil
p. 217, 1	*antihones* (scr. *Antichthones*)	*easchites*, quod legit etiam Dicuil
p. 226, 4	*Babitae*	*carbile siue barbitae*, quod legit iam Capella

At cum de communi aliquo primi et secundi generis auctore loci hi dubitare non sinant, tamen loci alii permulti certissima ratione probant archetypum classis secundae librum immunem etiamtum fuisse a vitiorum, quae primam occuparunt, longe plurimis et gravissimis. habuit folium paenultimum, quod ex archetypo classis primae vidimus excidisse (p. XLI); interpolationum porro neque Isidorianarum neque earum quas praeterea p. XLIII composuimus in huius classis libris vestigium reperitur

ullum. denique permultis locis secunda familia sola verum servavit contra duas reliquas consentientes in falso:

	lectio vera cl. II:	lectio falsa cl. I. III:
p. 8, 1	*Potitios*	*poetitios*
p. 9, 23	*Caeninensibus*	*caninensibus*
p. 20, 5	*aegre parti*	*aegre pati*
p. 23, 2	*Tarquinii Prisci*	*turquini superbi prisci*
p. 30, 23	*semper absolutus*	om.
p. 32, 3	*ex Cypria legatione*	*ex curia legatione*
21	*navis a frigia*	*nam uisa frigia*
p. 36, 13	*a Dorensibus*	*a boriensibus*
p. 42, 6	*Aeetae*	om.
p. 49, 6	*enaream*	*lenariam*
p. 51, 4	*Iolaum*	*iolaum creat* cl. I, *iolaum cretensem* cl. III
p. 56, 15	*inpudice*	*pudice*
p. 61, 8	*scrupulus*	*scopulus*
15	*cioessa* (scr. *Scioessa*)	*cloessa*
18	*est et Taenaron*	om.
p. 68, 3	*rege*	*reges*
p. 71, 11	*oppugnandum impetitum*	*oppugnatum*
p. 80, 14	*non stipata*	*constipata*
p. 83, 19	*Asteria*	*austeria*
p. 93, 4	*ora agentes*	*ora gentes*
p. 104, 18	*ad Bactros*	*a bactris*
p. 110, 5	*nec difficulter*	*nec indifficulter*
p. 140, 16	*cccc*	*ccc*
p. 141, 2	*a loco*	*alio loco*
5	*aestatis tempore*	*statuto tempore*
p. 172, 10	*artifici*	*artificio*
p. 177, 17	*echites*	*echidnes*
p. 179, 16	*Amani*	*amaniti*
p. 186, 11	*amburit*	*adurit*
p. 190, 4	*fontibus*	*pontibus*
p. 198, 6	*Lapiri*	*capiri* sive *cipiri*
p. 210, 10	*tubarumque concinentum*	om.
p. 216, 6	*porraceo*	*purpuraceo*
p. 223, 4	*eus ea*	*ausea*

Nihilominus genus hoc codicum licet praeclarum admisit et ipsum interpolationem eamque et antiquissimam et omnino memorabilem. non tam intellego locos non

ita multos, ubi horum librorum princeps falsis coniecturis supplementisque indulsit:

	lectio vera cl. I. III:	lectio falsa cl. II:
p. 6, 15	*proprium Romae nomen, verum tamen vetitum publicari*	*proprium romae nomen et verum magis, quod numquam in uulgum uenit, sed*
p. 10, 3	*anno quinto quam ingressus fuerat.* Cf. Madvig *lat. Sprachl.* § 276 not. 6	*anno quinto postquam ingressus fuerat*
p. 24, 9	*proconsuli Surae*	*proconsuli syriae*
p. 27, 19	*cerni*	*secerni*
p. 43, 17	*abicit*	*amittit*
p. 74, 16	*et parere*	om.
p. 102, 9	*de fetu universo*	*defectu uniuersae uiae*
p. 195, 13	*caricis*	*cicatricis*
15	*fellitanda*	*uellicanda*

quam commata quaedam quae absunt a primae classis libris. inter haec primum merito locum obtinent additamenta duo ad caput de Britannia *navigant autem* — *abstinent* et *a Calidoniae* — *nulli* p. 234, 21 — 235, 26. quae cum inveniantur in codicibus classis secundae tertiaeque, desint autem in libris ordinis primi, poterit iure dubitari, utrum haec Solini sint in classis primae archetypo casu consiliove omissa an interpolatoris. illam opinionem qui tenebit, eo tuebitur, quod prioris loci auctor potest citari Plinius 4, 104: *Britannos vitilibus navigiis corio circumsutis navigare* quodque alterius ambitus aequiparat fere eum, quem in classe prima desiderari vidimus propter folium paenultimum ex archetypo excisum (p. XLI), ut ex simili causa hunc quoque defectum repetas: sermonem denique arguet esse plane Solinianum. haec autem quamquam gravia sunt, tamen obstant argumenta contraria ponderis longe maioris. — Primum loci illi cum desint in classe prima, in secunda ita adsunt, ut vel inde pateat eos e margine in textum venisse. nam prior locus ibi ubi debuit, id est p. 113, 5 inter *navigabile* et *idque* cum inseri non posset, nisi ut pro vocabulo quod est *idque* aliud substitueretur, cum-

Codicum ordinis secundi interpolationes.

que eam ob causam qui illum locum adiecit simul pro vocabulo *idque* scribi iussisset *freti latitudinem*, in secundae classis libris et substituta haec *freti latitudinem* et id quod tolli debuit *idque* iuxta exhibentur, ut clare appareat archetypum primarium consensisse cum familia prima, ea autem quae leguntur inter *navigabile* et *idque* ibi fuisse in margine. similiter alterum comma ita scriptum, ut insereretur ibi ubi iusertum est in classe tertia inter *dies nullus* (sic enim interpolator legit) et *ultra Thylen* p. 114, 4, in classe secunda extat quidem, sed neque certo loco neque suo. nam in plerisque huius classis libris locum nactum est ante *circuitus* p. 114, 6, in uno vero eoque perbono Parisiuo 7230 ante *transitum* p. 114, 13 et cum neutri aptum sit, ita ineulcatur, ut sententiarum ordinem plane pessumdet. nam verbis *a Calidoniae — nulli*, quae est vera iuterpolatio a nobis edita p. 234. 235, praescribitur in libris secundae classis omnibus *nullus ut ortus iunctus sit et occasus*, ex quibus *ut — occasus* minor glossa est adiecta ab interpolatore Solinianis quae praecedunt, *nullus* autem vocabulum ideo tantum ab eo repetitum est, ut post hoc vocabulum p. 114, 4 additamentum inserendum esse librario indicaret. — Deinde libros ordinis primi quamquam neglegentia librarii multis locis pessumdedit, tamen data opera commata quaedam inde resecta esse vix credibile: casu autem haec omissa esse nequeunt, cum si vere sunt Solini, eum qui ea omisit necessario dicendum sit ea propter sequentia mutavisse. — Tertium argumentum offert locus de Hibernia p. 234, 12—20 *puerpera ... nitella* illis de quibus agimus per omnia ita similis, ut eum eiusdem auctoris esse vix negari queat: quod enuntiatum cum subministrent soli codices classis tertiae sescentis locis interpolati, hoc quidem loco plenum Solinum nobis exhibere eos solos quis credet? imo probabilius longe sic statuemus interpolationis in margine coeptae potiora quaedam vel in classem secundam se insinuasse ante, quam tota textum invaderet eam-

que quae nobis tertia est familiam efficeret. — Porro eiectis iis quae nos eiecimus p. 114, 4 non solum quae leguntur et ante et post ea ita coeunt, ut utraque respondeant Plinianis 4, 104, quae hic exscripsit Solinus, cum eiectorum illorum apud Plinium vestigium nullum sit, sed etiam narratio universa iam longe melius sic cohaeret. nam retentis illis quae delevimus Solinus agit primum de insula Tyle, deinde de insulis inter Caledoniam et Tylen Ebudibus Orcadibusque, mox iterum de Tyle marique ultra eam: deletis autem et duplex de Tyle narratio tollitur et ordo perversus a Tyle redeundi ad Ebudes et Orcades. — Denique ut mittamus quae sustulimus a nemine eorum qui Solinum exscripserunt adhibita esse, conficit rem locus Isidorianus 14, 6, 2—4, ubi non solum vestigium nullum extat illius de Ebudibus et Orcadibus relationis (nam quae de his habet Isidorus, sumpsit ex Orosio Ethicove), sed etiam Solinianorum de Tyle legitur compendium hoc: *Tyle ultima oceani inter septentrionalem et occidentalem plagam ultra Britanniam, a sole nomen habens, quia in ea aestivum solstitium sol facit et nullus ultra eam est dies. unde et pigrum et concretum est eius mare.* quae ita petita sunt ex Solinianis iis de quibus agimus, ut verba *ultra Tylen* male coniunxerit Isidorus cum praecedentibus *nullus dies,* non cum sequentibus *accipimus pigrum et concretum mare.* at ipsa illa verba *nullus dies* et *ultra Tylen* cum in recensione aucta separentur multis interiectis, apparet Isidorum non hanc habuisse, sed breviorem, id est hanc esse Solini. — Quamobrem cum iam constet familiam hanc secundam duobus certe locis additamenta recepisse, ex eo genere quod classem tertiam occupavit totum, in suspicionis communionem trahuntur etiam reliqui loci, qui adsunt quidem in classibus secunda et tertia, sed absunt a prima. sunt autem hi fere:

p. 10, 8 (Numa) *sepultus sub Ianiculo.*

p. 19, 15 *ea propter capitale, si pars alterutra noceatur.*

p. 54, 19 *mirum hoc est: nec illud minus quod in illa ferventis naturae pervicacia mixtas ignibus nives praefert et licet vastis exundet incendiis, apicis canitie perpetua brumalem detinet faciem. ita invicta in utroque violentia nec calor frigore mitigatur nec frigus calore dissolvitur.*

p. 164, 14 *condita autem Alexandria est duodecima centesimaque olympiade, L. Papirio Sp. f. C. Poetelio C. f. consulibus Romanis haud longe ab ostio fluminis Nili, quod Heracleoticon alii, alii Canopicon appellant.*

Quattuor haec commata non agnita libris classis primae *) accedente in tertio etiam Dicuilo quamquam reliqui suis locis, potest omnino debetque etiam iis status quaestio moveri. nam consensu librorum secundae tertiaeque classis contra primam non satis ea defendi modo vidimus. magis movet, quod quarti enuntiati extrema pars desumpta videri potest ex Plinio 5, 64: (ostio) *proximo Alexandreae Canopico* et post alia: *Naucratis, unde ostium quidam Naucratiticum nominant quod alii Heracleoticum, Canopico cui proximum est praeferentes.* at primum id ipsum incertum est: nam quod apud Solinum habemus ostium Nili Alexandreae proximum appellari et Canopicum et Heracleoticum, verum sane et pervulgatum (Strab. 2, 1, 33 p. 85; Ptolem. 4, 5, 10; Diodorus 1, 33), hodie certe apud Plinium non legitur neque unquam apud eum ita videtur lectum esse, quamquam voluisse id ipsum dicere Plinium vix dubium est **). deinde, ut maxime haec ex Plinio

*) Habet quidem tertium Bernensis, sed ni fallor ex contaminatione.

**) Locus omnino corruptus probabiliter ad eam sententiam, quam requirit non tam Solinus quam ipsa res, emendabitur ita, ut comma *quod alii Heracleoticum* ex eo loco ubi nunc est ante *Canopico cui* transponatur post verba *proximo Alexandreae Canopico*. scilicet supplevit illud Plinius inserique iussit post prius *Canopico*, sed

descendant, eodem Plinio etiam interpolatorem usum esse supra docuimus. ut autem haec a Solino abiudicemus, argumenta suadent minime spernenda. commata integra ubi in aliis libris comparent, in aliis desunt neque hi adnumerari possunt libris ad epitomae formam accedentibus, id quod in Solinianorum classem primam nequaquam cadit, qui aliquem rei criticae usum habent non negabunt probabilius multo quam de omissione cogitari ibi de emblemate: nam veri hiatus oriuntur aut exemplo ob casum aliquem hiante aut oculis librarii a vocabulo ad vocabulum simile aberrantibus produnturque fere per laesam orationis continuitatem. deinde nihil est in locis supra relatis quod non recte tribuas auctori reliquorum emblematum: certe qui addidit locum de Alexandro Magno nato M. Fabio Ambusto T. Quintio Capitolino cos. citatoque Nepote p. 237, 1—4, facile adscribere potuit simillima his de condita Alexandrea. *consules* autem *Romani* vel infra Solinum sunt nec placet magnopere id quod est *partem noceri*, quamquam non infrequens aliis auctoribus plebeiis (v. Oudendorp ad Appuleii met. 1, 7 p. 40), tamen non Solinianum, cum p. 189, 17, ubi in vulgatis editionibus item legitur *noceri eas*, libri probi omnes dativum ponant. quare haec quoque magis pro insiticiis habuerim et paenitet fere quod remanserunt.

Quod si secundae classis archetypus liber maiora illa emblemata admisit, profecto non mirabimur quibusdam locis licet non multis etiam in minoribus erroribus classes secundam tertiamque consentire, cum veram scripturam servet prima:

	vera lectio cl. I:	falsa lectio cl. II. III.
p. 77, 1	*aroteres scythae*	*aratores scythae*
p. 81, 4	*fixit* Isidorus, *finxit* cl. I	*iunxit*
p. 94, 4	*iasone*	*iaso*

---

errore eius qui ei a manu erat insertum est ante secundum. quod si ita se habet, Solinus certe emendata sua non desumpsit ex Plinianis inde a prima editione ita ut nunc circumferuntur corruptis.

	vera lectio cl. I:	falsa lectio cl. II. III:
p. 120, 9	*suspensius*	*suspensius altius* cl. II, *suspensus altius* cl. III
p. 132, 11	*DCLXXVII*	*DCCXXXVII*
p. 154, 17	*ad meridiem* Dicuil solus	*a meridie*
p. 155, 13	*specu* Dicuil, *spetita H*	*specie*
p. 161, 5	*intra* Dicuil solus	*inter*
p. 161, 14	*ad opem salute non qualibet* more Solini, cui *non quilibet* saepe ponitur pro *eximio*	*ad opem salutarem non qualibet*
p. 167, 11	*maxima*	*maxima altitudo* cl. II, *maxima altitudine* cl. III
p. 168, 7	*papinio*	*p. aponio* cl. III, *p. apronio* cl. II
p. 172, 18	*speciem*	*specimen*
p. 179, 2	*anthracites*	*anthracias*
p. 183, 16	*toto*	*tertio*
p. 222, 20	*offendit g. caesarem*	*offendi sperauit c. caesarem* cl. II, *asperauit offendit g. caesarem* sive *asperauit c. caesarem offendit* cl. III

Ita quamquam secundi generis libros in universum duces esse maxime fidos deprehendi, tamen his quoque ne mancipemus nos, omnino cavendum est.

Codicum ordo tertius interpolatorum.

Tertium librorum ordinem, id est interpolatorum (nam licet codices Solinianos ab interpolatione immunes proprie habeamus nullos, tamen hi de quibus iam agimus libri reliquis recte opponentur a potiori ducto hoc nomine), ex iis quos adhibuimus accuratissime et plenissime repraesentat Angelomontanus saeculi decimi: ad crisin tamen eandem vel etiam maiorem utilitatem praebent duo libri eiusdem aetatis intermedii quodammodo inter ordines primum et tertium alter, alter inter primum et secundum, Sangallensis et Parisinus. habent enim optimi quique huius ordinis libri eam proprietatem, ut duplicis unusquisque recensionis non pauca vestigia servet maxime dittographiis. ex qua ipsa re intellegitur praecipuas lectiones huic ordini proprias in textum venisse ex margine neque ita orationem inva-

Codices cl. III contaminati. De eorum dittographiis.

dere potuisse, ut priorem recensionem universam exturbarent. duplicium illarum lectionum quaedam in omnibus huius ordinis libris insident: ita p. 219, 12 quod pro commate *nulli aut ante diem aut per diem somnus* interpolator reposuit: *noctis partem quieti destinant, lucis ortum vigilia antevertunt* extat in huius classis libris omnibus. ita p. 149, 19 pro Soliniano *albis maculis superspersa* cum substitutum sit *stellatam candidis maculis,* Parisinus coniungit utrumque, Sangallensis et Angelomontanus exhibent lectionem interpolatam, sed retento praeterea ex priore vocabulo *superspersa.* similiter p. 180, 4 pro *Choaspi* cum interpolator dederit notiorem sibi *Hydaspin,* Parisinus rursus habet utrumque, Sangallensis *hycodaspi,* Angelomontanus *choydaspi,* ex *coaspi* (hyd) uterque. denique in loco de pipere p. 237, 5—25 utraque recensio in tertiae classis libris exhibetur perturbata, sed perturbatione diversa. quod si in Angelomontano geminationes hae raro tantum offenduntur, fecit id diligentia et doctrina librarii, quem perpetuo deprehendimus tradita emendantem, ut persaepe ubi Sangallensis lectionem exhibet leviter corruptam, Angelomontanus substituat coniecturam ad eandem similemve corruptelam factam:

p. 64, 7 *dispescens* rel., *discens* S, *desciscens* A.

p. 90, 9 *acutius* rel., *autius* S, *cautius* A.

p. 203, 7 *etesias patitur* LGH, *etesias potitur auras* P, *et aestas potitur auras* S, *et aestatis potitur auris* A. ad *etesias* interpolator adscripsit *auras:* hinc turbae sensim progredientes.

p. 216, 18 *antequam temeritas ... fidem panderet* rel., *antequam temeritas fides panderetur* S, *antequam temeritate fides panderetur* A.

p. 233, 13 *circumferunt* P recte, *et reum ferant* S, *et referant* A.

Eiusmodi librarium consentaneum est cavisse sibi ab

absurdis contaminationibus eorum quae delenda essent cum substitutis et constantissime consilium interpolatoris executum talem fere nobis exhibere Solinum qualem interpolator exhiberi voluit. longe frequentiores dittographiae sunt in Sangallensi:

p. 117, 17 *dianio* H, *chiano* vel *chanio* AP, *diano achanio* S.

p. 148, 7 *modico tantum* AP, *modicoque* H, *modicoque tantum* S.

p. 207, 18 *nullo* H, *nilo* A, *nilo nullo* S.

In Parisino autem lectiones reperiuntur fere perpetuo geminae modo in textum receptae utraque modo in textu altera, altera eadem manu ad marginem perscriptae, ut liber instar sit duorum codicum inter se diversissimorum. subieci pauca exempla, cum quaevis fere huius editionis pagina talia suppetat, ex iis, ubi utraque lectio iuxta legitur in orationis perpetuitate:

p. 51, 15 *intereant facie ridentium* cl. I. II, *uelut ridentum facie intereant* A, *intereant facie ridentium uelut ridentium facie intereant* P.

p. 61, 12 *memoriae bonum perimit* cl. I. II, *memoriae bonum interficit* A, *memoriam iuterficit bonum perimit* P.

p. 61, 14 *nec alter alius* cl. I. II, *tertius nemo* A, *nec alter alius tertius nemo* P.

p. 68, 18 *nam olympum* — p. 69, 9 *consecratum* hoc loco cl. I. II, post p. 72, 3 *litorali* SA; illo loco prima duo verba, hoc comma integrum exhibet P.

p. 69, 16 *meliboea in hoc pede conputatur* cl. I. II, *meliboea istic habetur* F hoc loco vices faciens codicis A, *in hoc pede computatur melibia istic habetur* P.

p. 75, 8 *insiliunt defunctorum rogos coniugum* cl. I. II, *defunctorum insiliunt maritorum rogos* A, *insiliunt defunctorum insiliunt maritorum rogos coniugum* P.

Coniunctum est cum hac huius classis origine, ut optimos quoque eius libros eodem iure dicas et contaminatos et interpolatos: servant scilicet praeter interpolationem etiam alterius recensionis vestigia, nimirum eius codicis, ad quem interpolatio adscripta fuit, neque eiusdem omnes. nam Sangallensis pars prima fere usque ad c. 11 in iis, quae non veniunt ab interpolatione, aperte pendet ex libro classis primae Heidelbergensis simillimo, quocum consentit tam in erroribus (v. p. 8, 5. 12, 10. 58, 3. 64, 8. 81, 10) quam in defectibus (p. 10, 8. 19, 5. 54, 19 — 55, 4. 57, 10) etiam iis quos explet Bernensis. deinde fere a c. 12 constantius librarius mancipavit se interpolatori fitque codex simillimus Angelomontani. — Parisinus contra n. 6810 quodammodo geminus cum altera ex parte principatum obtineat inter interpolatos, ex parte altera pendet ex libro classis secundae tali fere, quales sunt Leidensis vetustus et Parisinus 7230 A*), id est descripto ex exemplo familiae secundae, sed in margine et inter versus adscriptas habente lectiones familiae interpolatae. fuit autem archetypus ille liber perbonus Leidensique vetusto aut aequiparandus aut etiam anteponendus, ut per hunc parentem Parisinus quibusdam locis eximia habeat et plane singularia, sicut mox videbimus. ne autem credas quae sunt in margine Parisini (nobis P^2) ex interpolata recensione proficisci, ex altera lectiones in textum receptas (nobis P^1), repperi alterius utrius familiae lectiones, ubi non in textu leguntur iuxta positae, modo hoc modo illo loco relatas nullo delectu. — Non recte igitur fecit Salmasius, cum editionis suae fundamentum esse voluit hunc librum omnino contaminatum quique etiam alia certissima duplicis vel adeo triplicis originis indicia prae se ferat. nam et librarius in adnotatione

Sangallensis origo secunda ex cl. I.

Parisini origo secunda ex cl. II.

*) Propius ad Parisinum 7230 A accessisse videtur archetypus Parisini 6810 quam ad Leidensem nostrum; certe p. 113, 8, ubi Leidensis legit *dum non*, Parisini 6810. 7230 A habent lectionem magis corruptam *dudum non*.

expressa a nobis p. 236 quae videtur trauslata et ipsa ex archetypo, ita provocat ad *codicem vetustum verae fidei*, ut inde intellegatur archetypi scriptori plurium copiam fuisse: et praefationem alteram, quae nou reperitur nisi in libris ordinis tertii, habet quidem Parisinus a prima manu scriptam, sed in folio praemisso quaternioni primo, qui quaternio incipit ita ut incipere solent libri ordinis secundi: et in libro extremo cumulavit librarius non duarum tantum, sed omnium trium familiarum subscriptiones (p. XXXVI), licet primae vestigia in lectionibus rarissime (cf. p. 66, 6) deprehendas. sed habet tamen Salmasius, quo excusetur: nam negari non potest complures locos in reliquis omnibus libris corruptos in

Parisini libri propria.

solo Parisino *) modo in textu modo ad marginem legi aut emendatos aut emendatae lectioni proximos, ut sunt hi:

	corrupta lectio:	lectio Parisini:
p. 11, 10	*ifitus* (vel *picus*) *filius eius* cl. I. II, *istius eleus* cl. III	*ifitus eleus*
p. 22, 23	*alectorius*	*alectoria usus.* Cf. rubr. p. 239, 3
p. 37, 17	*leucotiam* vel *leocotiam*	*leucosiam*
p. 96, 15	*gensclitheron* vel *gensclithon*	*gesolithron;* verum est *gesclithron*
p. 112, 12	*manifestatura*	*manifestat ara*
p. 121, 8	*progressus*	*progressos*
p. 135, 3	*dilaniatas* cl. I. III, *lancinatas* cl. II	*dilancinatas* cum Aldhelmo
p. 142, 9	*apollinis*	*apellis*
p. 164, 9	*undique*, id quod legit iam Isidorus	*indique*
p. 170, 5	*radia (india) abnuit*	*radi abnuit*
p. 190, 15	*pugnam tam malam pugnam* L, *pugnatum mala pugna* H, *tam malam pugnam* SA	*pugnatam malam pugnam*
p. 214, 7	*materia*	*materiae*
p. 215, 14	*omnem*	*omne*

*) Assectas excipio Parisini 6810 emendatores Leidensis vetusti et Parisini alterius 7230 A. ita legit p. 112, 12 *manifestat ara* uterque,

ut huius codicis librarius necesse sit aut adhibuerit libros nostris meliores aut mira sollertia felicitateque auctorem emendarit aut denique fecerit utrumque. de coniecturis autem eo magis cogitare licebit, quod locis non paucis idem librarius similiter verba emendare voluit successu minus felici:

	traditur:	Parisinus legit:
p. 34, 12	*ioui*	*ibi*, fortasse vere
p. 57, 2	*aetna*	*henna*
p. 70, 14	*Thessaliae* (vel *Thessali*) *Epirotae*	*thessali et epirotae*
p. 81, 18	*dulcem*	*ducem*
p. 113, 8	*dum non* (debuit esse *Dumnoni*)	*dudum non*
p. 119, 7	*myrteum* lectum Isidoro	*myrtoum*
p. 148, 18	*parua*	*nulla*
p. 155, 18	*indigentes* vel *inde gentes* (debuit esse *indigetes*)	*indigenae*
p. 160, 15	*populatis uitalibus*	*populatus uitalia*
p. 171, 17	*successit Hierichus*	*successit macherus*, emendatione petita ex Plinio 5, 72
p. 209, 18	*cum*	*quocum*

Sane librarius qui ut hanc recensionem perficeret tres trium ordiuum codices contulit quique offendit in ***populati*** vocabulo passive usurpato et pro Hierichunte ex Plinio arcem Machaerum substituit, aliis locis verum invenire et potuit et debuit: sicut p. 168, 11 similiter ***Panchaiam*** pro ***Prancthea*** repperit scriba libri Sangallensis coniectura non minus aperta quam vera. nec dubito quominus pleraque ex iis quae supra rettuli vere veniant ex emendatione. sunt tamen quaedam, quae talem explicationem vix admittunt, maxime p. 96, 15. 135, 3; quibus accedit lectio marginis Parisini p. 90, 15 ***stenonstoma*** non vera, sed quae mire convenit cum Ammiano. denique Halieuticon fragmentum non Solinianum, sed cum Solinianis traditum cum in reliquis libris qui quidem

p. 22, 23 *alectario* (sic) *usus* margo Par. 7230A. sed in singularibus hisce tam plenitate quam bonitate lectionum uterque cedit Parisino 6810: ita p. 11, 10 *ifitus eleus* in hoc solo extat.

hodie noti sunt admodum corruptum sit, in hoc solo legitur fere emendatum neque ex ingenio, sed tractum a meliore exemplo. qua propter sic mihi rem animo informo auctorem huius recensionis virum doctum saeculi fere noni ut in aliis omnibus ita etiam in libris quos sequeretur deligendis curiosum nactum esse codices iis qnos habemus non in summa re sed in paucis minoribusque fere emendatiores et tam his libris nsum quam coniecturis textum suum constituisse.

Sed ut redeamus ad classem interpolatam universam, iam patefactum est unde sumenda sit ea quam interpolator ponere voluit lectio: servant eam codices Parisinus Sangallensis Angelomontanus plerumque omnes tres, interdum vero duo soli vel adeo singuli (ut e. c. solus P eam exhibet p. 145, 1) et ita, ut omnes, maxime duo primi subinde aut ad lectionem deflectant familiae diversae aut, id quod saepius fit, duarum familiarum lectiones coniungant. quare nisi adsumptis libris ordinum primi et secundi quid huic classi proprium sit certa ratione non discernas. quae omnia cum explicari omnino nequeant nisi lectiones has in marginem primum, deinde in orationis tenorem admissas esse statuamus, quodammodo de totius generis vi et natura praeiudicium faciunt, quod iam videndum est num confirmetur ipsis his lectionibus consideratis et expensis.

Interpolationes cl. III minores. Sunt autem interpolationes de quibus agimus generis duplicis: nam aut substituuntur verbis Solinianis alia ad sententiam non diversa locutionibus tantummodo immutatis aut adiciuntur res a Solino praetermissae. et illarum quidem interpolationum minorum quaenam ratio sit, evidentissime apparabit subiectis exempli loco iis qnae deprehenduntur in brevi capite vigesimo nono:

p. 144, 9 *inaestuet* cl. I. II, *aestuet* SA.
algore inhorrescat cl. II, *algurescat* cl. I, *alguine horrescat* SA; fuit fortasse olim *algu inhorrescat.*
10 *tam brevi curriculo* cl. II, *in tam brevi cur-*

riculo (*articulo* Bern.) cl. I, *in articulo temporis* SAP[1].

p. 144, 11 *dissonam* cl. I. II, *dissonam sui* SAP.
15 *caelesti* cl. I, *et caelesti* cl. II, *a caelesti* SA.
18 *incalescere* cl. I. II, *excandescere* SP[2].
20 *incanduerunt* cl. II, *incanduerit* cl. I, *incaluit* SA, *inclaruit* P[1].

p. 145, 1 *hiemales* cl. I. II, *glaciales* SA.
2 *ut hauriri etiam a sitientibus non queat* cl. I. II et SA, *ut fluorem suum prohibeat hauriri* P[1].
3 *calet* cl. I. II, *calescit* SAP.
9 *dissoluta est* cl. I. II, *interiit* SA.
15 *prona ad humum cornua* cl. I. II, *prona in* (*ad* P) *humum cornua et obnixa* SAP.

Huius geueris amplificationis et immutationis quaevis pagina offert exempla complura, cum perpauci sint loci in hac recensione in brevius contracti, ut p. 153, 8 verbis Solini ex Plinio fere desumptis *a Canopo . . . sepulto in ea insula quae ostium Nili facit* interpolator substituit *a Canopo . . . ibi sepulto.* de illis autem vix erit qui aliter iudicet in universum ac iudicavit emendator libri Leidensis, qui ubi primam eius generis lectionem (p. 4, 11) ad marginem rettulit, subscripsit ei: *glosa est.* rem abunde declarat comparatio auctorum antiquorum cum eorum quos Solinus compilavit tum qui Solinum compilarunt: nam paucissimis locis exceptis cum libris generis primi secundique faciunt contra tertium. ita ut paucis defungar p. 86, 15 commati *ut altior aestimetur quam unde imbres cadunt* ad verbum fere desumpto ex Mela classis tertiae libri substituunt *ut nubes supervadat*; p. 111, 16 quae leguntur *Pannonia viro fortis et solo laeta* totidem fere verbis repetit Isidorus, cum libri interpolati SAP longe discedant: *dehinc Pannonia* (vel *Pannoniae*) *viro fortis* (*fortes*) *solo plano uberique* (vel *ubertoque*); p. 112, 16 *pecua nisi interdum* citat Priscianus in institutionibus ad verbum ut exhi-

bent classes prima et secunda neque agnoscit quae addunt libri interpolati *ibi* et *aestate*. unde iam Salmasius p. 1178: *in priore editione*, inquit, *Solinus non res tantum, sed ipsa paene ubique Plinii verba usurpaverat, ut ex sescentis locis verum esse scimus: in posteriore res retinuit, verba immutavit*, recte omnino, ubi pro priore editione substitueris libros sinceros, pro posteriore interpolatos. illam de dnplici editione opinationem praeter alia vel maxime refutat, quod qui aetate Romana Solinum compilaverunt ad unum omnes (nam in censum non veniunt loci solitarii nec satis certi ut Isidorianus allatus ad p. 93, 10) stant cum libris ordinum duorum primorum contra tertium: illos omnes qui usos esse credat editione priore ab ipso auctore reiecta, is ridendus magis erit quam refutandus.

Interpolationes cl. III maiores. Pergimus ad interpolationes maiores, quas composuimus p. 233—237, ex parte iam admissas, sicut supra exposuimus, in familiam secundam, in tertiam vero receptas omnes. eae ita comparatae sunt, ut post ea quae supra de earum parte diximus, de toto genere non multa dicenda restent. praefatio altera primum habet inscriptionem eandem quae est in priore *Advento* absurde, cum ex ipsa extrema pateat utramque editiouem duobus diversis dedicari: unde codices duo infimae notae Ambrosianus C. 246 inf. saec. XIII et Parisinus Lat. 11206 saec. XV alteram praefationem inscribere maluerunt *Herennio oratori*. deinde quod ait auctor praefationis librum antea editum esse *impolitum* et *scabrae informitatis*, nunc vero *inchoatae rei summam manum imponi*, omnino index est et quasi quaedam praedicatio et commendatio minorum de quibus modo egimus iuterpolationum, ut his damnatis actum sit de praefatione quoque *operis recogniti*. quid quod mutatio indicis, qui ex *collectaneis rerum memorabilium* iam fit *polyhistor*, plane eundem prae se fert auctorem, qui per totum librum vocabula vocabulis mutavit. est autem ea mutatio non minus absurda quam retentum nomen Adventi: Polyhistoris enim appellatio non libro

convenit, sed libri auctori, neque aliter usurpatum invenitur antiqua aetate, maxime de Cornelio Alexandro appellato Polyhistore cum aliis tum Plinio, a quo interpolator vocabulum videtur sumpsisse. denique in eadem praefatione commendata additamenta maiora, *quae ad incrementum cognitionis accesserunt cura longiore,* sane perpauca nec tanto hiatu digna habent multa quae offendant. Britannica supplementa omnium primaria cur abiudicanda sint Solino, supra iam p. XLVII sq. docuimus. nec magis eiusdem esse longam de hebeno narrationem p. 237, 11—25 ostendit loci Pliniani, quem hoc loco Solinus exscripsit, comparatio cum recensione utraque: nam eorum, quae altera addit, apud Plinium vestigium nullum invenitur. denique omnino interpolatoris est, non ipsius auctoris, quod locum de cinnamo a Solino ad caput de Aethiopia relatum et ibi retinuit et paucis immutatis in capite de Arabia iteravit (p. 236, 10—23). quocum recte comparabitur locus de monte Olympo a Solino collocatus in capite de Thessalia, ab interpolatore translatus inter Macedonica. — Ita quae in hoc librorum ordine adiecta mutatave reperiuntur qui non unum tantum alterumve locum inspexerit, sed universum genus diligenter consideraverit, omnia a Solino quominus abiudicanda sint non dubitabit.

Codicum cl. III utilitas.

Sed quo magis constat hosce libros in summa re fide carere utpote sedulo et perpetuo interpolatos, eo diligentius cavendum est, né quae habent bona sibi propria simul contemnantur et neglegantur. nam supra iam docuimus non solum hanc librorum familiam verum servavisse in locis permultis (p. XLII. XLIII) cum classe secunda contra primam, item in locis quibusdam (p. XLVII) cum prima contra secundam (eiusmodi enim consensus vel ex ipsa quam haec classis subiit contaminatione repeti potest), sed etiam non paucis locis, ubi classes duae potiores eodem errore errant, deteriorem hanc solam verum exhibere (p. XLIV). quid quod extat locus p. 177, 13, ubi quaedam verba omissa a classibus duabus melioribus

et in sola tertia servata ita defenduntur a Plinio Priscianoque ut ea a Solino abiudicare non sustinuerim. denique quamvis interpolatorem a coniecturis non abstinuisse probabile sit et pravarum quoque quaedam licet perpauca exempla inveniantur (ut p. 122, 19 ***Rutulorum*** pro ***Autolorum***), tamen qui vel solos locos speciminis loco supra propositos examinarit, recensionem hanc sine libro a reliquis nostris diverso eoque perbono perfici potuisse omnino negabit.

Interpolationis origo et aetas. Superest ut inquiramus in interpolationis originem et aetatem. quod si testimonia externa circumspicimus, Priscianum quidem, cum in institutionibus scriptis ante a. p. C. 526 plerumque citet Solini librum sub nomine primitivo, semel praeterea afferre vidimus (p. XXXVI) etiam secundarium Polyhistoris cum interpolatione arte coniunctum. at huic testimonio cave nimium tribuas: nam quos habemus codices Prisciani et ex eodem Theodori libro omnes descendunt nec superant saeculum nonum suntque vel antiquissimi eorum glossis iam additamentisque referti, ut cum ex septem locis, quibus Priscianus operis titulum ponit, Polyhistoris inscriptio uno solo ibique secundarie tantum citetur, hanc ab interpolatore proficisci iure suspicere. quare non opus est eo confugere ut statuamus Polyhistoris fuisse nomen secundarium in scholis grammaticorum Byzantiorum Solini libro inditum, quod aut ex scholastica traditione aut ex hoc ipso Prisciani loco sibi notum interpolator cupide arripuerit, ut suam editionem Graeca elegantia intitularet. — Sed magis quam testimonium illud non tam Prisciani quam eius librariorum vetustatem interpolationis demonstrat librorum interpolatorum condicio quos vidimus descendere ex archetypo originis propriae et longe optimo: quid quod uno loco p. 226, 4 glossemate carent, quod occupavit non solum primae et secundae classis libros, sed etiam eum quo usus est Capella, ut vel ea propter interpolatio et ipsa credenda sit perantiqua. — Codices quibus continetur si quidem iis adnumerabimus Leidensem

partem eius continentem in capite de Britannia, accedunt ad saeculum nonum. — Ab externis his ut pergamus ad rationes interpolandi et res additas expendendas, similis interpolatio in hoc certe litterarum Latinarum genere quod quidem equidem sciam praeterea extat nulla. primum ubi quaerimus quo consilio interpolator tot locos mutarit, aperte non hoc egit, ut difficilia explicaret, sed magis ut auctori etsi suopte ingenio a putidis sermonis elegantiis minime abhorrenti tameu tanquam nondum satis compto et ut ipse in praefatione ait 'impolito' adhuc calamistros inureret et 'scabrae informitatis proditionem' novis argutiis 'extingueret', maxime vero ut suam orationis copiam ostentaret. nam persaepe quae reposuit nec meliora nec faciliora neque exquisita reconditave magis sunt quam quae delevit, sed tantummodo alia, ut grammaticum aliquem deprehendere tibi videare pueros exercentem exercitio vocabula substituendi pro vocabulis. orationem autem in tali negotio cum debeamus exprimere ipsius auctoris, non mirum est in interpolationibus tam maioribus quam minoribus sermonem deprehendi plane Solinianum et, ut ipse Solinus sui simia est et quarum in verbis sententiisque elegantiarum ei copia est eas identidem legentibus obtrudit, ita hunc hominem invenit sui admiratorem et imitatorem, ut rariora quae apud eum leguntur pleraque repetas ex Solino genuino*). unde magna cautione opus est, si quis ex sermone iudicare velit de interpo- Interpolationis consilium et ratio.

*) Conferantur exempli causa *ambitio tergorum bubulorum* p. 234,22 et *ambitio extimae cutis* p. 172, 19; *mediale* p. 237, 17 et p. 109, 17; *in crassitudinem extuberari* p. 236, 14. p. 237, 14 et p. 152, 4; *honorari* deponens p. 237, 25 et p. 32, 9. 42, 1; *candicare* p. 234, 18 et p. 46, 3. 169, 12. 200, 9. 221, 12; *nitella* p. 234, 20 et p. 116, 11 sensu tamen aliquantum diverso. alia interpolatori propria: *porro esse* de loco p. 235, 12 expressum fortasse ex Vergilio Aen. 6, 711 (nam etiam in interpolationibns minoribus deprehenditnr interdum color Vergilianns, ut p. 180, 11), *compercere* p. 235, 23, *Pomona* pro fructuum proventu p. 235, 21, *ubertus* pro ubere p. 234, 9 aetatem vix accuratius definient.

lationum aetate: quamquam ex meo quidem iudicio quae interpolator posuit non multo deteriora sunt Solinianis genuinis et vix usquam offendes in interpolatis barbarismos ab aetate Romana infima scilicet abhorrentes. — Tutiora indicia praebent auctores, quorum copiam apparet fuisse interpolatori, resque ab eo allatae. et primum Plinii historiam naturalem, quam Capellam quoque et Isidorum una cum Solino versavisse excerpta eorum ostendunt saepe mixta ex Plinianis et Solinianis, adhibuit etiam interpolator, nam inde habuit locum de vimineis navigiis p. 234, 21. deinde citat Aristotelem p. 235, 9, falso tamen, cum apud eum haec non legantur, legantur contraria. multo maioris momenti est locus de anno natali Alexandri Magni p. 237, 1, quem affert interpolator ex Nepote, scilicet ex eius chronicis, ab alio nemine auctorum quos habemus relatus (v. in ed. Nepotis Rothiana p. 179) et omnino genuinus. nam et annus quem prodit u. c. 400 = Ol. 106, 3 nisi verus, tamen vero Ol. 106, 1 proximus est nec consulum nomina ibi relata ullo alio, qui quidem hodie supersit, loco tam plena et perfecta leguntur: in anno autem urbis conditae quod erravit non Nepos, sed qui Nepotem exscripsit, numerum ponens CCCLXXXV pro CCCC, eiusmodi errores constat aetatis infimae auctoribus omnibus communes esse et fere sollemnes (v. chronol. Rom. meam p. 130). quare licet minime sequatur ipsa Nepotis chronica adhibuisse interpolatorem, certe hoc sequitur interpolationem originis esse minime recentis. — Ad res ubi accedimus, sunt quaedam quae Christianum auctorem prodere videntur, ut *gentilia vota* p. 234, 15, *detestabilis sacrorum ritus* p. 234, 4 de hostiis humanis, *commoveri in feminam* p. 235, 7 locutione aetatis maxime christianae. sed talia facile fallunt nec nego etiam paganum hominem haec scribere potuisse. — Linguae Graecae aliquem usum prodit adnotatio de insula Planasia p. 233, 29. plus fortasse momenti habet additio ad locum de Blemyis p. 236, 5 aperte inde orta,

Auctores ab interpolatore citati.

Interpolator num Christianus.

Blemyas interpolatoris.

quod interpolator bene norat Blemyas degentes in Aethiopia nec sane capite truncos, quorum captivos ab imperatore Probo missos Romam urbani homines mirati sunt (Vopiscus Prob. 17 coll. Aurel. 33; Zosimus 1, 71) et quibuscum etiam post Probum saepe actum bellatumque est ad aetatem usque Iustiniani (Mamertinus genethl. Maximiani 17, 4; Prisci exc. 11 p. 153 ed. Bonn. cum nota Valesii; Olympiodori exc. p. 465 ed. Bonn.; Procop. bell. Pers. 1, 19; C. I. Gr. n. 5072): denique Blemyes hi cum interfecerint c. a. 373 in Arabia ad oram maris Rubri Pharanitarum eremitas quadraginta mox relatos inter sanctos (Tillemont *hist. des emp.* 5, 106; *mém. eccl.* 7, 573), memorantur etiam a Christianis auctoribus cum Graecis tum Latinis, ut Sulpicio Severo (dial. 1, 22). — Quod autem non solum locos de cinnamo, quod pro Aethiopia tribuit Arabiae, et de pipere interpolator retractavit, sed adiunxit narrationem de hebeno Indiae nescio unde petitam, convenit aetati inter Romanam nostramque intermediae sollicite quaerenti de mercium ex oriente advectarum natura et origine. — Denique intulit capiti de Gallia lacus Brigantini laudes, laetos campos Norici subalpini, cogitans opinor de Invavensibus, planitiem Pannoniae cum fluviis Dravo et Savo. item de Hiberniae incolis narrat non pauca, quorum quaedam ex Plinio petita esse vidimus (p. LXVII), alia de fructuum proventu et de feminarum usu communi componi poterunt quodammodo cum iis quae de Caledoniis scribit Dio (76, 12; cf. Caes. bell. Gall. 5, 14), pleraque vero non leguntur praeterea apud quemquam et auctorem prae se ferunt Hiberniae pergnarum. itaque cogitationi statim subeunt monachi illi Scoti ex patria insula Hibernia ab sexto inde saeculo excurrentes in continentem, Columbanus Brigantiae moratus per triennium eiusque discipuli sociique. quorum ut constat de studiis Vergilianis, ita fieri potest, ut horum aliquis Solinum recensuerit eaque in margine scholia addiderit, quorum deinde particula illata est in familiam secundam, uni-

Interpolatoris Britannica similiaque.

versa farrago in tertiam. neque quidquam inter insiticia haec extare puto, quod aut infra hanc aetatem sit aut supra. nam quae ex illo tempore ad nos pervenerunt, persaepe continent testimonia veterum aliunde ignota: sic plane similiter codices Prisciani quidam deteriores neque in suo genere Solinianis de quibus agimus comparandi referunt locum Alfii Aviti (ad 4, 29 p. 134, 3 Hertz) poetae vetusti et parum in vulgus noti*). quod si eius aetatis sunt, quam modo definivimus, id est sexto fortasse saeculo conscriptae, glossae hae non ita spernendae sunt ut merito spernuntur vulgares post Romanam aetatem adiectae, sed a lexicographis certe expendendae: eaque inter alias causa me movit, ut quarum mihi copia fuit eas in hac editione exhiberem omnes.

Editionis consilium.

Pergo ad exponendam huius editionis rationem et condicionem. — Crisis Solinianae vel maximum adiumentum positum est in comparandis locis aliorum veterum auctorum cum iis, quos ante oculos habuit Solinus vel potius auctor Solini, tum iis, qui ex Solini auctore ipsove Solino fluxerunt. prioris ordinis locos ad marginem interiorem adscripsi a me enotatos, magnopere adiutus in ea inquisitione cum doctrina et industria Salmasii tum accuratis indicibus, quos Otto Schneider adiecit ad Plinii editionem Silligianam. quod si quid praetermisi, operam huic rei impendens non indiligentem, sed subitariam, velim excusent ii qui supplebunt. longe pleraque certe ad suum auctorem revocata sunt itaque effectum, ut et certius et commodius utare scriptore eo, cuius usus nullo loco non pendeat ex quaestione

Auctores Solini comparati.

*) Conferri poterunt praeterea glossa illata in Velleii librum Murbacensem ex opere paucis lectitato Aemilii Surae (v. quae dixi in mus. Rhen. novo 16, 282) quaeque habentur similia in Plinii historiae naturae libris supra iam obiter commemorata (p. XXIX), ut adnotatio ad 7, 55 in uno Chiffletiano et ad marginem quidem reperta, quam vetustam esse patet, Plinii esse non credo Detlefseno Urlichsioque (mus. Rhen. nov. 18, 232. 528).

auctoritatis. ceterum circumscripta est haec inquisitio, ut supra dixi, voluminibus Plinii senioris et Melae. — Eorum vero auctorum, qui expilarunt aut opus, cuius epitomen Solinus confecit, Appuleii et Ammiani, aut ipsam epitomen Solinianam, Augustini Capellae Prisciani Isidori Aldhelmi Bedae locos ea diligentia eoque iudicio quibus pollebat congesserat Carolus Ludovicus Roth Basileensis. quibus ego ita usus sum, ut singulos denuo exigerem et reicerem non desumptos ex Solino, qui inter adnotatos a Rothio utpote in opera inchoata erant non pauci, procul habendos omnino a crisi Soliniana. nam id quod supra (p. XXXII) significavi, qui Solinum usurparunt auctores fere omnes Augustinus Capella Isidorus Dicuil denique, quamvis Plinii librum nacti epitoma Soliniana facile carere potuisse videantur, tamen perpetuo fere simul adhibuerunt Plinium et Solinum, ut eiusdem commatis saepe alteram partem ad hunc, alteram ad illum revoces. unde magna cautione opus est in excerptis illis recte aestimandis et ad suum quodque locum referendis, id quod in Capella diligenter fecit Frid. Lüdecke libello supra p. XXXI citato. — Ceterum vix opus est monere, quanta sit auctoritas et utilitas horum utriusque generis testimoniorum, a quibus non solum iudicium de libris in universum vel maxime pendet, sed etiam multis locis lectio emendatur (v. p. XXXIII) vel confirmatur. quamquam ne ab his quidem Solini libris antiquissimis afuerunt errores, sicut constat de Capelliano ex p. 226, 4, suspicere etiam de Isidoriano ex p. 164, 9. editiones autem ne fallerent neve, id quod saepe factum est, lectiones vulgo admissae, sed auctoritatis incertae ex alio auctore in alium propagarentur, quantum potui cavi, adhibitis etiam in Mela Ammiano Capella editorum futurorum amicorum meorum subsidiis criticis. desideravi tamen apparatum pleniorem et certiorem maxime in Plinio et in Isidoro.

Compilatores Solini comparati.

Post antiquissima illa scripturae Solinianae testimonia succedunt libri scripti. ante omnia curandum fuit,

De codicum divisione et electione.

ut iu tanta librorum copia, quautam testantur bibliothecae maiores omnes, maxime Gallicae Germanicaeque, primum genera recte constituerentur, deinde in suo quique genere optimi dignique qui ordinem ducerent conferrentur accurate. et de generibus decisum esse existimo: quas enim de iis leges posui, iis reguntur codices saeculo XII antiquiores quos novi ad unum omnes. neque iguorarunt Solinianorum librorum tria genera saeculi X grammatici, sicut similem libelli Ciceroniani de senectute condicionem eos optime novisse et ad eam notitiam crisiu exercuisse uuper demonstravi (v. acta acad. Berol. 1863 p. 10 sq.): nam pariter ac Catouis maioris extant Solini codices non pauci ea aetate collati cum libro uno vel adeo duobus familiae diversae. receutiores autem libri cum magna ex parte descripti sint ex codicibus eiusmodi varia lectione instructis, necessario accidit, ut in iis tres illae familiae plerumque contaminarentur. — Magis anceps res fuit ex generibus illis tribus optimos quosque seligere nec potuit in ea re, maxime in auctore minime digno, propter queui orbis terrarum peragretur, nihil dare casui. equidem primum hanc mihi legem posui ut in singulis classibus codices adhiberem non plus binos, cum longe plurium copia uihi esset. hoc enim me docuerunt ii quorum iu hac re apud me valet auctoritas, codicum generibus recte distinctis pauca in unoquoque exemplaria sufficere inutilibusque adscitis utilia non adiuvari, sed obrui cum iugeuti prudeutis lectoris taedio, imprudentis autem ad iuancs ariolationes invitatione, ut quodammodo simplex desidia laude digna videri incipiat prae hoc desidiae genere id agendi quod nihil est. selegi itaque ex prima familia Heidelbergensem et Bernensem, ex secunda, quae omnium maxime abundat exemplis antiquis et accuratis, Leidensem vetustissimum et Guelferbytanum, ex tertia Angelomontanum et Sangalleusem. accessit his Parisinus 6810 Iani instar biceps et altera quidem facie secundam, altera tertiam, utram-

que autem optime repraesentans, propter singularem suam non dico bonitatem, sed indolem dignus visus, qui totus conferretur. inter pares usus sum praesertim parabilioribus iisque quos collatos habebam a Rothii industria tam gnava quam docta, denique iis qui primi oblati sunt: nec tamen in iis libris, quos postea vel ipsos versavi vel per specimina inde missa exploravi, quidquam repperi, cur illius electionis paeniteret. hoc vellem mihi contigisset, ut primae classis praeter Heidelbergensem alterum codicem nactus essem nisi eo vetustiorem, certe aeque intemeratum, id quod de Bernensi dici non potest: itaque solos fere ex iis quorum mihi copia non fuit desideravi cum Casinatem librum tum multo magis Burdigalensem Eliae Vineti. quamquam multum ne ex tali quidem teste Solinum profecturum fuisse Dicuili cum Heidelbergensi consensus satis ostendit. hoc autem omni cura egi, ut librorum selectorum lectionem exhiberem certam et plenam, qua in re me adiuvit, quod ex septem libris illis quattuor habui ab Rothio non tantum collatos, sed quodammodo descriptos exemplaribus quattuor editis ad illos emendatis, tres reliquos donec liber exculitur domi tenui. variam lectionem in tantam molem excrevisse, quantam margines monstrant, ne mihi quidem placet, sed non potuit evitari: supervacaneis autem ne liber oneraretur, vulgatam scripturam, quae est fere Salmasiana, ne iis quidem minime paucis locis attuli, ubi expelli debuit nullo ex melioribus libris cum ea consentiente.

Ita materia parata accessi ad orationem constituendam. id officium in Solino hoc proprium habet, quod totum consistit in eligenda ex traditis lectione vera, coniectandi autem fines tam anguste pateant, ut paene verear, ne iis haec mea opella parum probetur, qui auctorum recognitiones aestimare solent ad numerum locorum emendatorum sine exemplo. certe quamquam non desunt loci in omnibus libris pariter corrupti (specimen dedi supra p. XXXIII), tamen ego novi nullum ex *De coniecturis.*

auctoribus Latinis profanis, qui eius generis tam paucos habeat: neqne nllo opinor certiore documcnto constat id quod fere de auctoribus omnibus verum est libros nostra aetate superstites descendere omnes ex eodem exemplo non perantiquo nec parum corrupto, non cadere in Solinnm, sed eum ad nos pervenissc traditione duplici ex archetypis duobus redeuntibus ad exemplum antiquissimum non omni menda immune, sed tamen fere emendatum et ab auctoris libro proxime remotum. proclivem denique in tali praesertim auctore crrorem, ut quae ipse peccavit librario imputata tollas, cavere quidem volui reliquique propterea vel talia, qualia leguntur p. 100, 1. 185, 20. 202, 20 *) omnino apud scriptorem vel modicae bonitatis intolerabilia, sed tamen fortasse sic edita a Solino: vereor tamen, ne quibusdam locis ut p. 27, 8. 164, 9, fortasse etiam p. 168, 1 praeter rationem emendatorem egerim. turbae autem inde nullae orientur, cum asteriscus coniecturas distinguat et lectores moneat, ne inconsulto lectioni confidant. — In electionis autem negotio, in quo res est universa, primum tenendum est non tam singulorum codicum lectiones, quam familiarum componendas esse itaque ubi duo ordines et tertii pars consentiunt, huius reliquos libros non esse audiendos. quamquam interdum aliter statuendum est, scilicet in magna erroris proclivitate: ut p. 59, 16 verum *haemachates* pro *achate* legitur in solo Guelferbytano, cum praecedens *odorem* tam in Leidensi quam in duabus aliis classibus primam syllabam absorbuerit; item p. 66, 6 *leleges* servant Heid. et Paris. soli, cum in reliquis abierit in *leges*. sed haec rarissima sunt et fere singularia, nam variae lectiones paullo graviores ubi existunt, semper fere ita comparatae sunt, ut aut ex tribus classibus duae contra unam stent aut quot classes sunt, tot item sint variae lectiones. et ut pri-

Codicum singularium lectiones reiectae.

*) Ibi interpolata lectio per se longe praestat, cum praesertim *undique secus* redeat apud Solinum p. 140, 19 et apud Capellam, v. Oudendorp ad Appuleii metam. 1, 22 p. 92.

mum videamus de illo genere diversitatis, quamquam ex tribus classibus nulla neque propriis laudibus caret neque propria interpolatione, tamen patet ex iis quae supra exposuimus tertiam data opera pessumdatam esse perpetua fraude. quas iuterpolatioues deprehensas cum ex consensu classium primae et secundae in contrarium, tum ex sua indole et natura, licet magna ex parte ne a Salmasio quidem reiectas, quippe qui maxime secutus sit librum huius generis Parisinum, nos constanti consilio expulimus neque ab hac lege, ut in adiectis omissis mutatis non interpolatos sequeremur, sed sinceriores, nisi paucissimis locis discessimus, ubi auctorum loci comparati ita suaderent. sed longe minus expedita res est, ubi non interpolatio grassata est, sed librariorum neglegentia. nam quod simplicissimum foret, ut ex tribus testibus duo consentientes semper vel fere semper tertium vincerent, id supra vidimus lectionum uaturam nequaquam admittere: licet enim saepissime duae classes in lectione vera consentiant contra tertiam, tamen vidimus item multis locis iisque a coniecturae suspicione omnino alienis e contrario duos testes fallere, tertium verum dicere. ita ut exempla quaedam repetam ex supra prolatis, p. 146, 18 *quiddam* (sive *quidam*) *imperite* cl. I. II male, recte cl. III *quidnam imperitet*; p. 32, 3 *in curia* cl. I. III male, recte cl. II *in cypria*; p. 77, 1 *aratores* cl. II. III male, recte *aroteres* cl. I: ut necessario statuendum sit antiquissimo tempore, id est saeculo fere octavo libros Solinianos contaminationem subiisse ab ea, quae tribus nostris familiis innixa a saeculo inde decimo coepit, omnino diversam. illa qualis fuerit cum demonstrari nequeat, qualis esse potuerit patefacit schema subiectum.

Interpolationes expulsae.

Classium duarum contra tertiam consensus quam saepe fallat.

A { integer neqne interpolatns
quiduam imperitet
cypria
aroteres

B { mntilus neqne interpolatns
quidam imperite
curia
aroteres

C { integer cnm interpolationibns in margine
quidnam imperitet
cypria
aratores

D	E	F
archetypum cl. I	archetypum cl. II em. ex C	archetypum cl. III em. ex C
mntilus remansit	lacnnae suppletae ex C	lacunae suppletae ex C
interpolationes nnllae	interpolationnm particula recepta	interpolationes receptae omnes
quidam imperite	quidam imperite	dnam tet quidam imperite
curia	cypr curia	curia
aroteres	ato aroteres	ato aroteres

Descenderunt ex communi omnium nostrorum librorum archetypo *A* ad Solini aetatem proxime accedente libri duo *BC**) summopere diversi, alter *B* mutilus folio paenultimo amisso, integer alter *C*, ille ab interpolationibus alienus, hic glossas additamentaque ea de quibus supra vidimus ad marginem habens, praeterea corrupti diversa ratione. ille autem mutilus *B* saeculo octavo pro illorum temporum condicione satis notus videtur fuisse et saepe descriptus esse, integer autem *C* diu latuit. quo invento saeculo fere nono ex tribus exemplis de mutilo illo sumptis unum *D* mansit in suo statu, unde originem trahunt classis primae libri, duo alia *EF*, quae classem secundam et tertiam generaverunt, emendata sunt ad librum *C*, sed diverse. nam qui scripsit librum *E*, textum diligenter emendavit, glossas autem sprevit et additamentorum partem: contra codicis *F* librarius glossas libri *C* suo exemplo religiose intulit omnes.

*) Licet etiam, si magis placet, classium secundae et tertiae diversitatem ita explicare, nt archetypa utriusqne emendata sint ad exempla duo ex libro C ducta inter se diversa.

ita error communis classibus primae et secundae redit ad codicem *B*, emendatus est ex *C* in *F*, in *E*, cum pariter emendari posset, remansit: error communis classibus primae et tertiae item redit ad *B*, emendatus est ex *C* in *E*, remansit in *F*: contra errores communes classibus secundae et tertiae, qui sunt perpauci, veniunt ex *C* illati inde in libros inde emendatos *EF*. — Ad crisin autem hoc inde efficitur ubi duae classes contra unam stant, ibi lectiones magis ponderandas esse quam numerandas et licet in re pari duos testes potius secuti simus quam singularem, tamen in talibus iudicium semper ambiguum manere.

Denique aliis locis iisque minime paucis tres repe- riuntur trium familiarum lectiones. quae diversitas ut recte percipiatur, apponere visum est primum locos quosdam selectos ex iis, ubi una ex tribus familiis verum servavit reliquis duabus corruptis diverse, tum locos quosdam, ubi tres classes tres habent corruptelas diversas. et verum quidem servavit familia prima sola locis inter alios his: **Classium trium lectiones tres diversae.**

p. 16, 25 ***hominum*** cl. I, ***hominum materna*** cl. II, ***materna*** cl. III; glossa ***materna*** videtur profecta non ex communi librorum archetypo, sed ex libro quem supra p. LXXII fecimus *C*.

p. 77, 16 ***criu metopon cum contra*** cl. I, ***crium metapontum contra*** cl. II, ***criu (eriu) metapon cum contra (citra)*** cl. III.

p. 122, 16 ***spectanda nimirum ingenio loci*** cl. I, ***spectandum nimirum ingenio loci*** cl. II, ***ita spectando loci ingenio*** cl. III.

p. 125, 5 ***aspersi*** cl. I, ***expersi*** cl. II, ***perspersi*** cl. III.

p. 180, 11 ***reliquis anni temporibus*** cl. I cum Isidoro, ***reliqua amnis*** cl. II, ***reliqua parte anni*** cl. III.

p. 210, 5 ***feritate*** cl. I cum Plinio et Isidoro, ***ferocitate*** cl. II, ***ferocia*** cl. III.

secunda autem his:

p. 9, 15 *plenam* cl. II, *uel* cl. I, om. cl. III.
p. 11, 10 *Iphitus* cl. II, *picus* cl. I, *istius* cl. III.
p. 15, 4 *caesar* cl. II, *augustus caesar* cl. I, *c. caesar* cl. III.
p. 88, 18 *profluxisset* cl. II, *proluisset* cl. I, *prolusisset* cl. III.
p. 93, 21 *hoc genus canes* cl. II, *horum generum canes* cl. I, *hoc genus canum* cl. III.
p. 126, 16 *in cibatu* cl. II, *in cubatu* cl. I, *in cubitu* cl. III.
p. 181, 1 *suci ope citius* cl. II, *sucus ore retentus* cl. I, *suco citius* cl. III.

tertia vero his:

p. 80, 5 *pronius* cl. III, *prius* cl. I, *protinus* cl. II.
p. 80, 17 *gnoson* cl. III, *cynoson* cl. I, *coson* cl. II.
p. 87, 19 *quoquo eaut* (non *eunt*) cl. III, *coeunt* cl. I, *quo coeant* cl. II.
p. 151, 1 *bisulco* cl. III, *ibico* cl. I, *hiulco* cl. II.
p. 169, 1 *redimitu pari pars* cl. III, *redimitu pars* cl. I, *redimitu pari* cl. II.
p. 170, 8 *corona crocea* cl. III, *croco congruit* cl. I, *corocrocea* cl. II.

His autem locis corruptelae diversae extant in classibus tribus:

p. 126, 3 *conflictu*] *conflictis* cl. I, *adconflictu* cl. II, *adflictu* cl. III.
p. 207, 24 *ctesiam*] *thessiam* cl. I, *icesiam* cl. II, *clesiam* cl. III.

His quae attulimus similibusque expensis apparet ibi, ubi non de interpolatione agitur, sed de librariorum mendis, trium classium fere parem esse auctoritatem quique Solinum recognoscat nulli ex illis caece oboedire debere, sed rebus expensis et sensu quodam se expedire: itaque feci vel certe facere volui. multi enim loci ita comparati sunt, ut neque ex rebus neque ex sermone de lectionibus iudicari possit, ut e. c. p. 93, 17 num auctor

scripserit *praecepit* cum classe prima an *imperavit* cum secunda an *iussit* cum tertia quis divinet? denique anceps est et lubricum de lectionum probabilitate iudicium praesertim in auctore ipso minime probabili vituperandoque non solum ob singularem ingenii exilitatem sed etiam ob sermonis ampullosam infantiam. quare in locis dubiis recte fere successisse mihi ut veram auctoris lectionem in ipsa oratione exhiberem ne ipse quidem satis persuasum habeo. nec tamen editionis huius utilitas magnopere eo imminuetur, quod in lectione eligenda saepe fortasse editor erravit. nam sua causa cum a paucis Solinus legatur et merito quidem, maxima eius utilitas in eo consistit, quod instrumentum praebet utilissimum ad Plinii recognitionem, utile ad Melam Capellam Isidorum alios auctores emaculandos: quod instrumentum horum editores futuri utrum ex margine huius libri desumant an ex ipso contextu, non multum interest.

In orthographia cum librorum Solinianorum nulla sit neque proprietas neque utilitas, utpote quorum nullum saeculum nonum superet, expuli barbara omnia et plebeia, de quibus mihi satis constaret et redii ad eam, qua auctorem usum esse probabile est. nam meo iudicio graviter peccant qui expulsis tandem aliquando clericorum barbarismis redeunt ad id genus errorum, quod infima aetate Romana apud plebem obtinuit et *ucxorem, Labinios, Thevas, Filippum, Bosphorum, Riphaeum,* similia tanquam nobili nescio qua venerandae vetustatis rubigine obducta mirantur et imitantur. expuli item nimis antiqua et ab aetate Solini aliena, ut sunt *volgaris, Volcanus,* quae scribendi ratio inter nostros libros obtinet apud Sangallensem: talia enim non ab auctoribus profecta sunt, sed a posteriorum grammaticorum mala sedulitate orta retinentur a nostrae aetatis in talibus caeca credulitate, quae iam effecit ut multo recentiorem scriptorem legere tibi videare monumentum Ancyranum percurrens quam editiones non paucas auctorum saeculi secundi tertiive ab huiusce diei grammaticis recognitas. in mino- Orthographia.

ribus et adiaphoris maxime secutus sum Leidensem, vellem etiam constantius, quam factum esse video.

Restat, ut de editionis huius origine quaedam addam: nam vel ea habuit sua fata. consilium ceperant Solini recognoscendi eodem tempore Carolus Ludovicus Roth Basileae et Gustavus Parthey Berolini: mox vero hic de Rothii consilio certior factus quae ad eam rem pararat Rothio sponte dono obtulit. quae Rothius ita accepit, ut si quid sibi accidisset, collectaneorum suorum Solinianorum Partheium heredem faceret. quare Rothio morte immatura nec necessariis eius solis lugenda paulo post defuncto († a. 1860 Iul. 16) redierunt ad Partheium Soliniana non solum sua sed etiam Rothiana, praeclarum sane futurae editionis fundamentum. tractare igitur coepit Partheius Solinum, quem superadderet tot auctoribus utilibus magis quam bonis et propterea vulgo spretis, restitutis autem sua industria suaque in minimos quosque et debiles infra classem classicos indulgentia et quasi caritate: iamque editionem fere absolverat, cum de eius consilio et instrumento quid sentirem ex me quaesivit. ita ut obsequerer homini amico et familiari, in eam rem inquirere coepi cumque ei significassem apparatum nondum satis plenum mihi videri nec per eum liquere de fundamento editionis Salmasianae bonamque me spem habere de libris Parisinis et Leidensibus, quos tum non noramus nisi ex catalogis editis Salmasioque, obsecutus mihi est amicus meque rogavit, ut in instrumento augendo et in textu recognoscendo se adiuvarem: quod me facturum esse recepi. deinde vero opera procedente intelleximus tam in parvis rebus quam in magnis unum esse debere operis magistrum, itaque evenit, ut ego ex structore fierem architectus, amicus autem editoris persona deposita redemptor. patet tamen ex hac narratione si quid profecerunt litterae auctore diu neglecto iam ad libros scriptos exacto, eius meriti laudes non tam mihi deberi, qui postremam tantum et fere

subitariam operam Solino impendi, sed Carolo Ludovico Rothio et Gustavo Partheio, qui hanc editionem suis laboribus fundaverunt.

Indices tres auctorum a Solino citatorum, locorum a Solino compilatorum vel ex Solino desumptorum, denique nominum rerumque praecipuarum ut adicerentur curavit Partheius.

BEROLINI
m. Martio a. 1864.

ELENCHVS SVBSIDIORVM.

I. AVCTORES ANTIQVI A SOLINO COMPILATI VEL SOLINIANORVM COMPILATORES.

MELAE chorographiam citavi secundum codicem primarium Vaticanum 4929 saec. XI, quem Partheii in usum post Presselium (cf. mus. Rhen. nov. 2, 153) denuo diligentissime contulit a. 1858 Adolphus Michaelis.

PLINII naturae historiam adhibui secundum editionem Silligianam maiorem. Leidensem tamen librum primarium (Voss. fol. n. 4 saec. IX, Sillligio *A*, v. praef. eius vol. 1 p. v) ipse denuo cum cura contuli.

APPVLEII florida.

AMMIANI rerum gestarum libros adhibui ratione habita collati diligenter ab Aemilio Huebnero libri hodie primarii Vat. 1874.

AVGVSTINVS de civitate dei.

MARCIANI CAPELLAE librum sextum de geometria, qui solus continet excerpta ex Solino, adhibui ratione habita codicum Reichenaviensis hodie Carlsruhensis n. 73 saec. XI optimi et Darmstadicusis n. 2168 (olim Coloniensis n. 193) item saec. XI, quos libros accuratius quam a Koppio factum est collatos habui a Francisco Eyssenhardt.

PRISCIANI periegesis (Wernsdorf poet. min. vol. v p. 265 sq.).

PRISCIANI institutiones grammaticae ad ed. Martini Hertzii.

ISIDORVS de natura rerum ad ed. Gust. Beckeri.

ISIDORI originum sive etymologiarum adhibui editiones Arevalianam et Ottonianam. neutra tamen sufficit.

ALDHELMI epistulam ad Aeircium adhibui secundum ed. in eiusdem operibus quam curavit Giles Oxonii 1844.

BEDAE historia ecclesiastica (opp. ed. Giles vol. II).

SCHOLIA LVCANI etsi praetermitti potuerunt et fortasse debuerunt, ea enim quae citant Solinum recentissima sunt, tamen quae inde afferri solent perpauca, ego quoque attuli secundum ed. Weberianam.

II. CODICVM ORDO PRIMVS MVTILORVM.

DICVIL cum et multos locos ex Solino afferat et paucis exceptis non immutatos (quamquam subinde quaedam omisit vel aliunde inseruit ut p. 112, 10, leviter etiam interpolavit quae non intellegeret ut p. 155, 7), codicis instar est et huius quidem ordinis (v. p. XLII). usurpavi editionem Letronnianam (Parisiis 1814) ratione habita solius codicis Parisini 4806 saec. X notati a Letronnio nota *A* et a me quoque nuper inspecti: nam Parisinus alter Letronnii saec. XV omnino ex illo descriptus est. praeterea Walckenaeriam editionem (Paris. 1807) ad eosdem codices factam non adhibui: adhibui a Partheio olim collatum codicem Dresdensem D. 182 (cf. ad itinerarium Antonini praefationem Partheii Pinderique p. XVIII) aetate Parisino non multum recentiorem et certe eo nomine utilem, quod apud Letronnium Parisini libri lectiones non satis accurate referuntur.

H: indicat codices Heidelbergensem et Bernensem consentientes.

h: *Heidelbergensis* saec. XI, Heidelberga translatus Romam (ubi fuit sub nomine Vaticani Palatini n. 1568),

Roma Parisios, iam Parisiis relatus Heidelbergam, diligentissime excussus a Rothio. continentur libro f. 1—82 Solinus, f. 83—145*a* Florus, f. 145*b*—151*b* caput Orosii de situ orbis, cuius deficit pars extrema. citat eum sub nomine schedarum Palatinarum Salmasius (v. eum ad 1, 77 p. 27*b*; ad 27, 11 p. 228 al.), in praefatione testatus tres se usurpasse Palatinos libros, unum antiquissimum, alterum mediae vetustatis, tertium (eum opinor quem alibi appellat Freheranum) infimae et in charta scriptum, sed ex optimo aliquo exemplari desumptum, ut conicias Heidelbergensem librum esse Salmasii primum, Freheranum autem ex Heidelbergensi descriptum. hic liber quamquam non caret vitiis sibi propriis (ita p. 143, 19 quaedam omittit), tamen omnium huiusce classis librorum quos quidem novi et antiquissimus est et purissimus.

Bern.: *Bernensem* n. 170 fol. saec. XII, olim 'Petri Danielis Aurel. 1569', contulit item Rothins pari diligentia. ubi Heidelbergensis cum reliquis libris omnibus vel certe plerisque consentit, Bernensi proprios errores snppressi *). praeter errores hos huic proprios, qui sunt non pauci, adsunt item interpolationes, ut p. 3, 3 in ipsa inscriptione ex *Advento* fecit *Constantium* (v. p. XXXIV), p. 198, 10 pro *nientibus* Heidelbergensis corrupto ex *montibus* substituit *collium prominentiis*, p. 217, 16 pro *lichni navibus* corrupto ex *nili nauibus* posuit *ligni nauibus*, p. 218, 18 pro *Germania*, quod ex *Carmania* corruptum est, emendavit *Arabiam*. adsunt etiam contaminationis cum codice classis tertiae indicia non multa, sed certa, maxime in dittographiis 25, 27 (*biennio*

*) Speciminis causa apposui lectiones cod. Bern. a me omissas in primis paginis decem: p. 3, 16 *remotus* — p. 4, 10 *iniuriosum* (quod tamen olim videtur fuisse etiam in Heid.); 23 *effugiant* — p. 7, 14 *tracone*; 25 *conceptum* — p. 8, 17 *archades* — p. 9, 23 *canensibus* (quod adnotari debuit).

Heid., *ui amnica* rel., *ui annica biennio* Bern.). 39, 5 *(sui eui)*. 60, 12 *(erifisan penicusan erupusan finicusam* Bern., quod suo loco adnotare neglexi). 61, 2 *(suopte,* supra *o* scr. *a)*. quamobrem etiam aliis locis, ubi Bernensis ab Heidelbergensi discedit et ad familiam tertiam deflectit, ut 25, 25. 37, 15. 18. 52, 9 *(fatetur tenebris)* 54, 19 — 55, 4 ad hanc eum correctum esse apparet, cum aliis locis, ut p. 57, 10, dubium restet, utrum ea quae habet Bernensis veniant ex codice familiae primae emendatiore quam est Heidelbergensis an ei illata sint ex libro originis diversae. sed in summa re paucissima tantum exhibet Bernensis a sua familia aliena, ut videatur descriptus ex libro aliquo eius ordinis vetusto et fide digno, qui tamen paucis locis maxime in parte prima ad marginem adscriptam haberet lectiones petitas ex codice generis tertii. — Verum ubi Bernensis servavit solus, ut 22, 2 *licdamis* pro *licdamus,* 27, 8, nisi hoc loco Bipontinae lectionem corrigere oblitus est Rothius, *fonteio* pro *pompeio,* id factum est aut coniectura aut casu.

III. CODICVM ORDO SECVNDVS.

L: *Leidensis* Voss. Q. 87 saec. IX eximia Leidensis bibliothecae praefecti Pluygersii benivolentia ad nos transmissus Berolinum ibique dum sub prelo liber est retentus diligenter a nobis excussus est. folio extremo labem passo manca sunt capita 52, 45 et 52, 54: deficit liber p. 215, 15 in verbis *admittit perspi,* sed amissa explevit manus posterior (vide infra *l*). — F. 81 legitur in margine: *Vuarmundus humilis sacerdos S.* .... — Venit ex bibliotheca aliqua Aurelianensi ad Petavium; nam in fine adscriptum est instrumentum de hoc volumine commodato a. 1481, in quo nominatur 'Samson Cormeneau doctor universitatis Aurelien̄. et canonicus eiusdem ecclesiae'

(nomen ecclesiae erasum est) inveniturque praeterea f. 8. 91 inscriptum '*Petau. Aurelii*'. hic igitur sine dubio codex est optimus Petavii, quem ab Ios. Mercero quodam loco inspectum citat Salmasius ad c. 27, 12 p. 229 quemque praeterea novit ex collatione Petri Danielis Aurelianensis (v. Salmasii praef. sub finem). — Codex est omnium quorum nobis copia fuit et antiquissimus et praestantissimus, scriptus a librario accurato et docto quam emendatissime. — Emendavit librum manus saeculi fere decimi ad codicem quem ipsa dicit *vetustum* (v. ad p. 68, 18 et p. 236 in nota) simillimum Parisini 6810 (nobis *P*) neque tamen eundem, nam paucis quibusdam locis Leidensis manus altera aut deflectit ad familiam primam (ut legit p. 24, 22 *pretiosos*; p. 26, 11 *coit*; p. 29, 10 super *enituit* posuit *re*) aut posuit familiae tertiae lectiones a Parisino praetermissas (ut p. 136, 15). in lectionibus autem longe plerisque, etiam iis quae praeterea non inventae sunt nisi in uno codice Parisino (ut 112, 12 *manifestat ara;* 142, 9 *apellis*) Leidensis emendator conspirat cum libro Parisino (cf. p. LVI not.). ego cum Parisinum librum nactus emendatore Leidensi supersederi posse intellexissem, has secundae manus emendationes fere suppressi, quasque rettuli lectiones cum nota L^2, eae sunt fere emendationes manus primae (v. p. LXXXV): quod si quaedam ex illis remanserunt, eas satis distiuguit aut quod ibi adiectum est de manu recentiore testimonium aut consensus cum lectionibus notatis *P*.

G: *Guelferbytanus* Gudianus 163 (Ebert catal. 831 p. 156) saeculi X. contulit primum Gustavus Parthey a. 1860 Berolinum sibi missum a Bethmanno bibliothecae praefecto, deinde denuo missum ab eodem dum editio haec sub prelo est domi habui et iterum contuli totum. — In prima pagina legitur: *iste liber est ecclesie sancti Launomari*, id est S. Lomer oppidi Blois, provenitque igitur ex eadem ipsa bibliotheca, cuius olim fuit liber

nunc Parisinus 6810 infra recensendus. subscribitur in eadem pagina: *ex bibliotheca Mazarina Gabriel Naudaeus.* — Deficientibus quaternionibus duobus primis incipit hodie p. 30, 20 a verbis *Cato princeps:* praeterea folium paenultimum lacerum est. — Codex scriptus multo neglegentius praecedente neque adeo immunis ab interpolationibus sibi propriis (ita expulit deponens *honorari* p. 32, 9; cf. p. 42, 1. 237, 25) tamen satis utilis est et interdum emendatior etiam Leidensi, ut p. 59, 16 (ubi solus verum servavit). 79, 5. 121, 14. 235, 15, denique eo commendatur, quod caret lituris, id quod rarum est in codicibus Solinianis antiquioribus, itaque saepe ea proponit quae erasa sunt e Leidensi.

B: ***Basileensis*** F. II. 33 saec. XIV membr., quem excussit diligentissime Rothius a 1859. perierunt folia quattuor, quibus continebantur p. 81, 16 ***religiosissime*** — p. 98, 11 ***inueniuntur*** et c. 22, 16 sive p. 234, 14 ***homine*** — p. 131, 9 ***incremento.*** codex ut aetatis est recentis, ita vitiis scatet neque a contaminatione alienus est: nam quibusdam locis praeter suae classis lectionem etiam interpolatam exhibet (v. p. 14, 6. 8. 28, 7). quod tamen ita rarum est, ut ubi aut *L* aut *G* deficit ubive inter se discrepant, non sine utilitate hunc codicem adhibuerim. plenam tamen varietatem non dedi et huic libro proprios errores suppressi omnes, ut de eius lectione ex silentio nequaquam coniectura capienda sit. descriptus autem est ex archetypo tam a Lugdunensi diverso quam a Guelferbytano; nam facit modo cum *L* contra *G* e. c. p. 32, 9. 22. 23. 63, 14, modo cum *G* contra *L* tam in bonis lectionibus, ut p. 59, 16. 79, 5. 235, 15, quam in erroribus p. 31, 16. 71, 14.

l: ***Leidensis L pars extrema*** scripta saec. XIII, quae incipit p. 212, 6 ***paulo.*** idem de hoc supplemento dicendum quod dictum est de libro Basileensi similiterque id adhibuimus.

IV. CODICVM ORDO TERTIVS INTERPOLATORVM ET CONTAMINATORVM.

S: *Sangallensis* n. 187 saec. X. excussit Rothius a. 1859, qui adnotavit citare hunc librum 'venerandae vetustatis' nuper ex bibliotheca Sangallensi sibi impetratum Vadianum contra Camertem (Sangalli 1521) c. 4. 10.

A: *Angelomontanus* sive bibliothecae monasterii Engelberg Unterwaldensis signatus n. I. 4. 15, saec. X. excussit eum eodem anno Rothius. foliis duobus excisis desiderantur hodie p. 67, 10 *qui eos* — 69, 21 *res est*, item p. 181, 20 *et Pamphylium* — 183, 20 *Phrygia ab.*

F: *Florentinus* Laurentianus plut. XX sin. n. 2, olim ecclesiae S. Crucis, saec. XI vel XII, Partheio iubente collatus a Theodoro Heysio. simillimus Angelomontani sed multo magis corruptus non adhibitus est nisi ubi hic deficit. secunda manus adscripsit lectiones codicum classis secundae, quas omisi.

P: *Parisinus* 6810 saec. X, continens post Solinum 'libellum de vita et moribus imperatorum breviatum ex libris Sexti Aurelii Victōr a Caesare Aug. usque ad Theodosium'. praefatio altera cum indice capitulorum scripta est manu eadem in folio solitario praefixo primo quaternioni, qui quaternio incipit a praefatione genuina. contuli Berolini, quo codex missus est nostra causa a bibliothecae imperatoriae praefectis et magno nostro commodo tamdiu retentus, quamdiu prela editio exercuit. — Initio legitur '*iste liber est ecclesie sancti Launomari*' fuitque igitur in eadem bibliotheca Blesensi, unde venit supra recensitus Guelferbytanus. hic est quem Salmasius 'optimum regium' appellat quemque praecipuum suae editionis fundamentum esse voluit. nos lectionem manus primae diligenter rettulimus receptis etiam variis lectionibus omnibus quas eadem manus inter versus vel ad marginem adscripsit; contra correctiones manus recentio-

ris factas ad codicem familiae secundae vulgarem neque ullo nomine memorabiles suppressimus omnes vel certe plerasque; nam in aetatis diversae adnotationibus paucarum saepe litterarum distinguendis difficile est, ne oculi calamusve subinde fallant.

Numeri [1 2] adiecti ad codicis notam significant lectionem notatam[1] primum scriptam fuisse, alteram notatam[2] aut ad marginem adscriptam aut emendationis loco substitutam esse ab eadem manu. ubi codicis cuiusdam lectio indicatur cum nota prioris aut posterioris neque adicitur lectio alterutra, haec consentit cum editione.

* *asterisco* notavimus locos emendatos coniectura.

] in varia lectione indicanda distinguit verba recepta in textum.

In variam lectionem non admisi orthographica, nisi quod in nominibus propriis praesertim rarioribus etiam ad talia attendi. ubi rettuli variam lectionem, retinui ut par erat librorum barbarismos, ita tamen ut ubi plurium librorum scriptura referenda esset in ipsa lectione consentientium, dissentientium vero in orthographia, hanc raro notarem. ita ubi *quae* attuli ex libris pluribus, fieri potest, ut in horum quibusdam legatur *que,* et sic deinceps. aliquoties talem diversitatem ita indicavi, ut *h* litteram modo positam modo omissam parenthesi circumscriberem, libris inter *y* et *i* fluctuantibus post *y* insererem *(i).* talia neminem opinor fallent.

LIBRI EXAMINATI NEQVE ADHIBITI.

I. · CLASSIS PRIMAE.

1) *Casinas n. 391* (841) saec. XII teste Wattenbachio (Mon. Germ. SS. 7, 795): undecimi autem dixerunt qui nostra causa inde sumpta specimina perpauca miserunt Durieu et Detlefsen. de inscriptione et subscriptione non constat, lectiones autem quas novimus omnino codicem vindicant huic classi. dignus est qui conferatur, cum propter aetatem ut in hac familia satis vetustam tum propter lectiones quasdam singulares, ut p. 4, 3 *quaeque;* p. 8, 5 *muscarum;* p. 18, 15 *salonis;* p. 19, 14 *dein imminet ex;* p. 26, 5 *salaminam;* p. 27, 10 *LX;* p. 27, 14 *exeunte classe.*

2) *Parisinus n. 6813* saec. XII (sed deficiunt inter f. 10 et 11 p. 77, 11 *praeit* — p. 136, 19 *detur* neque omnia scripta sunt manu eadem) scriptus opinor in Germania (nam initio legitur: *sassonia aluerstat ciuitas. bodanū pat. analt castrum*). examinavi ego. inscriptione caret, subscriptum: *Iulius Solinus explicit feliciter studio et diligencia domini Theodosii inuictissimi principis.* desunt item p. 164, 14—18 et p. 229, 8 sq. quae non habet haec classis. denique lectiones plane sunt eius.

3) *Parisinus n. 6833* (antea Bigotianus 340; in ipso libro praeterea legitur: *istum librum legauit māgr Iohā Gruelli Ebroicēn*) saec. XII. inspexi ego. post praefationem legitur: *Iulius Solinus de memorabilibus incipit feliciter;* in fine: *Iulius Solinus de memorabilibus explicit feliciter. studio et diligentia domni Theodosii inuictissimi principis.* contuli speciminis causa c. 22 nec rep-

peri codicem diversum ab *H* nisi locis his: p. 112, 16 *pecora;* 20 *obliniunt;* p. 114, 6 *fretu* ut *h;* 16 *circumitus;* p. 115, 16 *mage* ut Bern.

4) *Vaticanus Regius n. 1643* saec. XIII. contulit iussu Partheii Detlefsen integrum. inscribitur: *incipit Solinus de mirabilibus mundi et de situ terrarum;* subscribitur: *explicit Solinus de m. m. et d. s. t.* liber non tam contaminatus (nam non adsunt in capite de Britannia interpolationes et ne hiatus quidem ingens p. 229, 8 sq. expletus est) quam multis propriis erroribus inquinatus et omnino vel Bernensi, nedum Heidelbergensi longe inferior.

5) *Leidensis publ. 68* saec. XIII. habuimus Berolini. descriptus videtur esse ex Bernensi, quocum et in lectionibus consentit et in epistula praemissa pro Advento inscripta Constantio.

6) *Parisinus 5719* saec. XIV. inspexi ego. inscriptus est ante praefationem: *incipit Solinus de mirabilibus sive memoralibus mundi;* post praefationem: *Gai Iulii Solini cognomento poliphistoris de mir̄ sive de mem̄ mundi liber incipit studio et diligentia Theodosii imperatoris;* subscriptio fere periit. praeter Polyhistoris nomen quantum vidi librarius ab interpolatione abstinuit et familiae primae codicem neglegenter, sed simpliciter expressit.

7) *Vaticanus 1931* saec. XV ineuntis. specimina misit Detlefsen. subscriptio Theodosiana adest.

Ad huius maxime generis librum repertum in bibliotheca Dominicalium Burdegalensium Elias Vinetus editionem suam (Pictavii 1554. 8) castigavit, quamquam etiam alterum habuit ex eadem bibliotheca recentiorem et secundum ea, quae de eo refert Vinetus, classis tertiae. subscriptum fuit in vetustiore illo: *Iulius Solinus explicit feliciter studio et diligentia domini Theodosii invictissimi principis;* continuit praeter Solinum Florum

et Eutropium, quos pariter ad eundem librum Vinetus recensuit. quod si quis in hunc librum inciderit, inventum ne supprimito.

II. CLASSIS SECVNDAE.

1) *Parisinus 7230 A* antea Noalliensis saec. X incip.; *'Waldiaudus clericus hunc librum scripsit'* (cf. praef. Partheii et Pinderi ad itin. Anton. p. XIV). specimina misit Detlefsen. liber perbonus, sed Guelferbytano nostro (v. p. 35, 6) ita simillimus, ut vix quidquam ex hoc proficiatur. subscriptionem, quae eadem est in hoc libro et in tribus qui sequuntur, rettulimus p. XXXV. secunda manus in hoc quoque pariter ut in *L* nostro, sed tantum usque ad medium circiter, adscripsit lectiones familiae interpolatae eas ipsas fere, quae leguntur in *P* nostro (ut e. c. p. 52, 3 *aut molliunt* et p. 114, 6 *euripo*, quae ex nostris *P* habet solus, in hoc codice leguntur supra versum). Cf. p. LVI not.

2) *Parisinus 7230* saec. X; *'liber sancti Dionisii'*, quam originem testuntur praeterea praescriptum *'praeceptum Dagoberti de fugitivis ad ecclesiam sancti Dionysii'* et index rerum pretiosarum in fine perscriptus cum titulo *'hec accepit Odo rex de thesauro sancti Dyonisii'*. specimina misit item Detlefsen. liber item bonus, sed Leidensi fere gemellus nec raro inferior, praeterea mutilus et madore situque corruptus. propriam habet liber interpolationem de insulis Hiberniae alio ac in reliquis loco in textum receptam, qua de re supra p. XLVIII egimus. subscriptionem rettulimus p. XXXV, item de indiculo huic libro praescripto diximus p. XXXVIII.

3) *Leidensis Voss. Q.* 29 saec. X; in fine legitur: ΔωΔωC. ZPHΠCHT, id est *Dodo scripsit.* habui Berolini. liber bonus ad instar Guelferbytani. subscriptionem supra p. XXXV rettuli.

4) ***Monacensis 6384*** sive Frisingensis 184 saec. X. habuimus Berolini. simillimus omnino et tribus prioribus et Guelferbytano. subscriptio item legitur supra p. XXXV.

5) ***Parisinus 6831*** saec. X, antea P. Pithoei et Iac. Aug. Thuani. inspexi ego. inscriptionem supra p. XXXV proposui. in fine carmina habet solus ex hac classe (v. p. XL). hoc libro usus est Bongarsius (v. p. XCII).

6) ***Leidensis publ. 113*** saec. XI. habui Berolini. adest indiculus idem qui est in Parisino 7230. ut aetate ita bonitate a praecedentibus longe distat.

7) ***Parisinus 7231*** saec. XII.

8) ***Parisinus 6811*** saec. XIII, dono datus a D. Gothofredo fratribus Puteanis.

9) ***Parisinus 6817*** saec. XV.

10) ***Parisinus 6835*** saec. XV.

11) ***Vaticanus Regius 1534*** saec. XV exeuntis, habens quidem et Polyhistoris inscriptionem et praefationem interpolatoris, praeterea vero non tertiae classis, sed secundae.

Eiusdem generis fuit codex Iusti Lipsii saec. XII, quo praecipue usus est Delrius in editione (Antverpiae 1572) curanda (cf. Delrius in praefatione et Lipsius in epist. quaest. 3, 21), nequaquam eximius nec fortasse diversus a Leidensi publ. 113.

III. INTERPOLATI ET CONTAMINATI.

Romanus Sessorianus n. 16 saec. X (?) vel XI. egit de eo Prellerus (*Zeitschrift für Alterthumswissenschaft* 1847 p. 209 sq.): specimina misit Reifferscheid. repraesentat recensionem interpolatam plenam cum praefatione utraque, eximium autem nihil habere visus est.

Autunensis n. 39 saec. XI secundum ea quae de eo dicuntur in catalogo bibliothecarum publicarum quae

sunt in provinciis Gallicis 1 p. 22 omnino descriptus ex Parisino 6810 (v. supra p. XL).

Leidensis Voss. Q. 56 saec. XII, antea Melch. Theve noti. habuimus Berolini. liber contaminatus ex classe prima et secunda. illam in textu sequitur satis accurate adestque additamentum ei proprium ad p. 115, 12, item subscriptio Theodosiana corrupta (unde etiam inscribitur: *incipit tractatus Iulii Solini de memoralibus mundi editus mandato Theodosii principis*), sed accesserunt in capite de Britannia quae addit classis secunda, ita ut p. 114, 14 post *perinde dies nullus,* quod retentum est ex ordine primo, transitus fiat ad secundum: *dies adeo conductus* et quae sequuntur. tertiae classis vestigium repperi tantum hoc, quod p. 167, 14 post *contrahunt* non repetitur quidem locus de cinnamo, sed tamen inseruntur haec: *est et cinnamomum.*

Monacensis 4611 sive Benedictoburanus n. 111 saec. XII. habuimus Berolini. liber Angelomontano comparandus, sed ei inferior.

Monacensis 14632 sive Ratisponensis S. Emmerami G, 16 saec. XII. *Monacensis* 17207 sive Scheftlariensis 207 saec. XII. *Monacensis* 17208 sive Scheftlariensis 208 saec. XII.	examinavit Halmius: sunt exempla non satis emendata recensionis interpolatae.

Parisinus n. 4873 saec. XII vel XIII. inspexi ego, specimina sumpsit Detlefsen. inscribitur ante praefationem interpolatoris: *incipit liber poliistor Iulii Solini,* ante praefationem alteram: *incipit Iulii Solini collectio rerum memorabilium.* recensionem exhibet interpolatam ita, ut ex classe secunda multa servet.

Dresdensis J. 43, antea monasterii Altzelle, saec. XIII. excussit totum Partheius. est ex genere Angelomontani similiumque, sed longe deterior.

Leidensis publ. 124 saec. XIII. habuimus Berolini. deest praefatio utraque, sed tam inscriptio et subscrip-

tio quam lectiones librum adsignant familiae interpolatae.

Vaticanus Regius 1478 chartaceus saec. XV, in fine Solini habens subscriptum nomen Iohannis Nobleti, initio sic notatus: *Io. Camerarii de Dalburg episcopi Wormatiensis,* praeterea: *Nu. 203 N. P. 1656* et infra: *volumen CC^m non Petauianum.* enotavit inde Detlefsen subscriptionem Solinianam, quae triplex est pariter ac in Parisino nostro 6810, una cum versibus (cf. p. XL), qui item in hoc libro subscriptionem excipiunt quorumque causa paulo diligentius commemoravi librum praeterea plane inutilem, ut qui descriptus videatur ex Parisino 6810.

Constat denique de permultis libris maxime saec. XIV et XV eos esse ordinis huius propter nomen polyhistoris praefationemque duplicem, ut de Parisinis 1702 (anni 1396). 4917 (saec. XIII). 6814. 6815. 6816. 6836. 7594. 11206; Parisino Navarrensi 6; Vaticano 1933; Bononiensi universitatis n. 73 sive aul. II. A. 115; Patavino universitatis n. 1234; Florentino Laurentiano plut. 66 n. 19: de quibus omnibus sperandum est, ne cui tam vacet, ut in eos accuratius inquirat.

Restant libri quorum copia quidem nobis non defuit, sed qui tam exiguam de se spem facerent, ut in iis ne id quidem tempus me aliosve terere vellem quo opus fuisset ad familiam explorandam. sunt autem fere hi saec. XIV vel XV omnes: Parisini 6832. 6834. 6843; Parisini *Notre Dame* 258 et *S. Germain* 1389; Lugdunenses publ. 13 et Voss. Q. 11, item Geeliani catalogi n. 415. 510; Vindobonenses n. 249. 250 catalogi Endlicheriani; Monacenses Lat. 327. 5339; Darmstadiensis 737; Florentinus Laurentianus plut. 29 n. 35; Perusinus cod. D n. 32 et si qui sunt eius generis alii. denique de bibliothecis insignioribus

iis quae non pervestigatae sunt huius editionis causa, maxime de Bruxellensi, de Gallicis praeter Parisinam, de Anglicis, de Hispanicis, de Mediolanensi et Neapolitana et Italiae minoribus quae rescivimus ex catalogis editis scriptisve quorum copia fuit, ea nullam abditi thesauri nobis suspicionem moverunt: quamquam fortasse operam non omnino perdet qui examinabit Bruxellis libros n. 10066. 10862. 18679; in oppido Montpellier cod. H. 121; in oppido S. Mihiel codicem n. 80; Londini Harleianos n. 2604. 2645. 3859. 5373, Burneianum n. 256; Bononiae in bibliotheca universitatis n. 186 librum recentem, sed ob similitudinem inscriptionis cum Parisino 6831 aliquo examine non prorsus indignum; Florentiae in Laurentiana codicem n. 209 olim S. Marci ex hereditate Nicolai de Nicolis saeculi XI. — Sprevimus item editiones cum notis adscriptis virorum doctorum Frid. Lindenbrogii (ad ed. Basil. a. 1557, hodie bibliothecae Gottingensis; cf. Lessing opp. ed. Lachmann. 11, 302); Iac. Bongarsii (ad ed. Vineti a. 1554, hodie bibliothecae Bernensis W. 35) usi libro Pithoeano, quem ex iis quae ex Bongarsianis enotavit Rothius intellexi esse librum Parisinum 6831; ignoti cuiusdam (ad ed. Iunt. a. 1526, hodie bibl. senatoriae Lipsiensis rep. I. 8. 89). — Excerpta Soliniana cum non raro offendantur in libris scriptis, eorum quae examinavi, ut quae leguntur in Guelferbytanis Gud. 133 (saeculi X) et Aug. 8, in Vindobonensi n. 891 sive Endlicheri n. 420, in Basileensi apud Haenelium p. 549, in Monacensi 14714 sive Ratisponensi S. Emmerami G. 98, in Parisino n. 6817, ea neque aetate vincunt libros integros neque ullius usus sunt. Gudiani libri modo memorati excerpta descendunt ex codice familiae interpolatae multis denuo temere mutatis a breviatore. nec magis quaesivi aut epitomen hexametricam Solinianam scriptam saec. X, quam a Marquardo Frehero habuit Salmasius (v. eius exerc. p. 20. 25 al. et Vossius de hist. lat. l. III s. v. Solini), eam ipsam fortasse, quam sub nomine Theodo-

rici cuiusdam recenset index bibliothecae Bruxellensis (cod. 8891 saec. XII; cod. 10712 item saec. XII) incipientem verbis ***Auribus aut oculis non totus***, aut eam quam 'Solini de miraculis' confecisse se scribit Petrus Diaconus saeculo XII (Mon. Germ. SS. 7, 795, ubi in nota citatus liber scriptus bibliothecae Casinatis Solinum exhibet integrum, non epitomatum). multo minus curavi quae apud auctores qui vixerunt post saeculum nonum, ut apud Iohannem Sarisberiensem, Guidonem Ravennatem, alios repperiuntur excerpta ex Solino. — Editiones denique, quamquam earum non paucas collatas inveni inter Rothiana una cum collectaneis de ipsis bibliophilo magis quam critico commendandis, omisi omnes. pauci enim hodie credent anonymo, Dodwello opinor (***hist. crit. de la république des lettres*** Amstelaedami 1717 vol. 14 p. 1—37), multis ut solet verbis editionem Solini principem commendanti suadentique ad eam normam ut Solinus denuo recenseatur. sane neque haec nec quas usurpavi reliquae quidquam continent, quod non sit in libris scriptis iis quos adhibuimus nec sit erratum. neque omnino quisquam ex editoribus idoneum apparatum criticum sibi comparavit praeter Salmasium, qui quibus libris praecipue usus est, eos ipsos nos denuo adhibuimus. nam cum antiquissimae editiones factae essent ad libros vulgares ex genere contaminatorum, qui Solinum recognorunt saeculo decimo sexto Ioh. ***Camers*** (1520), Elias ***Vinetus*** (1554), Martinus ***Delrio*** (1572) singulis fere libris ita se addixerunt, ut ex scripto libro et vulgata nescio quam hybridam recensionem efficerent. addi his potest Mariangelus Accursius, qui in diatribis (Rom. 1524 fol.) Solinum multis locis castigavit usus libris Vaticanis et Palatinis suoque, sed pessimis omnibus. his magis instructus Salmasius (1629) cum doctrinae tum librorum copia tamen et ipse non ea qua par est constantia Solinum recognovit neque indicavit in commentario nisi variam lectionem quae sibi potior videretur. post

Salmasium autem Solinus neglectus fere iacuit, nisi quod Oudendorpius in Appuleio adnotando saepe usus est libris Solini Leidensibus diligenter a se collatis (v. de collectaneis eius in Solinum catalogus Leidensis Geelianus p. 173 n. 577). at hisce omnibus hodie facile carebimus, nisi quod editionibus Salmasianis, quarum citavi alteram Traiectinam a. 1689, sua utilitas et sua laus deinceps etiam constabit propter commentarios, opus doctrinae molestae quidem saepe, sed tamen perfectae et incomparabilis.

CORRIGENDA.

p. 5 adn. v. 2 pro *H* lege *h*.
p. 8, 2 adde in marg.: cf. Pl. 10, 79.
p. 10, 8 *sepultus s. I.* insiticium videtur, v. praef. p. XLIX sq.
p. 19, 15 *ea propter* — *noceatur* insiticium videtur, v. praef. p. XLIX sq.
p. 54, 19—55, 4 *mirum* — *dissolvitur* insiticium videtur, v. praef. p. L sq.
p. 70, 3 lineolas ‖ dele.
p. 87, 3 a fine: quoquo eant *SA*.
p. 87, 6 pro *Maeoti* scr. *Maeotis*.
p. 164, 14—18 *condita* ... *appellant* insiticium videtur, v. praef. p. L sq.
p. 207, 26 (*conf.* 12) *auct.* dele.
p. 209, 1 pro PL. scr. ION.
p. 220 adn. v. 6 lege: iudicatur *h*.

C. IVLII SOLINI

COLLECTANEA RERVM MEMORABILIVM

SIVE POLYHISTOR.

C. IVLII SOLINI
COLLECTANEA RERVM MEMORABILIVM.

SOLINVS ADVENTO SALVTEM.

Cum et aurium clementia et optimarum artium 1
studiis praestare te ceteris sentiam idque oppido ex-
pertus de benivolentia tua nihil temere praeceperim,
reputavi examen opusculi istius tibi potissimum dare,
cuius vel industria promptius suffragium vel beni-
gnitas veniam spondebat faciliorem. liber est ad con- 2
pendium praeparatus, quantumque ratio passa est ita
moderate repressus, ut nec prodiga sit in eo copia
nec damnosa concinnitas. cui si animum propius in-
tenderis, velut fermentum cognitionis magis inesse
quam bratteas eloquentiae deprehendes. exquisitis 3
enim aliquot voluminibus studuisse me inpendio fa-
teor, ut et a notioribus referrem pedem et remotis
largius inmorarer. locorum commemoratio plurimum
tenet, in quam partem ferme inclinatior est universa

De operis inscriptione vide praefationem.

3 solinus aduento salutem] *LSAP*, iulius s. a. sal. *H*, c. iulius solinus constantio suo salutem *Bern.*, *om. B* 6 praeceperim] *LBP*, praeciperem *S*, perceperim *H*, percipere me *A* 7 istius tibi pot.] huius postissimum *S* 9 spondeat *P* 11 in ea sit *A* 12 animam *h* ‖ proprius *S* 13 inesse] *HSA*, ei inesse *LBP* 14 eloq. br. *AP* ‖ deprehendis *A* 16 ut et a notioribus *a m.* 1 *in litura repositum in L, id quod aliis locis similiter accidit* ‖ a *om. S* 18 quam partem] *LBP*, qua parte *HSA*

materies. quorum commeminisse ita visum est, ut in-
clitos terrarum situs et insignes tractus maris, servata
orbis distinctione, suo quaeque ordine redderemus.
4 inseruimus et pleraque differenter congruentia, ut si
nihil aliud, saltem varietas ipsa legentium fastidio me-
deretur. inter haec hominum et aliorum animalium
naturas expressimus. addita pauca de arboribus exo-
ticis, de extimarum gentium formis, de ritu dissono
5 abditarum nationum, nonnulla etiam digna memoratu,
quae praetermittere incuriosum videbatur quorumque
auctoritas, quod cum primis industriae tuae insinuatum
velim, de scriptoribus manat receptissimis. quid enim
proprium nostrum esse possit, cum nihil omiserit anti-
quitatis diligentia, quod intactum ad hoc usque aevi
permaneret? quapropter quaeso, ne de praesenti tem-
pore editionis huius fidem libres, quoniam quidem ves-
tigia monetae veteris persecuti opiniones universas
6 eligere maluimus potius quam innovare. ita si qua
ex istis secus quam opto in animum tuum venerint,
des velim infantiae meae veniam. constantia veritatis
7 penes eos est quos secuti sumus. sicut ergo qui cor-
porum formas aemulantur, postpositis quae reliqua
sunt, ante omnia effigiant modum capitis, nec prius
lineas destinant in membra alia, quam ab ipsa ut ita
dixerim figurarum arce auspicium faciant inchoandi,
nos quoque a capite orbis, id est ab urbe Roma
principium capessemus, quamvis nihil super ea doc-

1 commeminisse] *LBP*, meminisse *HSA* 2 insignis *h* 3 quoque *H* 5 uarietas saltim *A* 7 et lapidibus *post* arb. *ins.* *AP* 10 que *om.* *S* 11 quod — 12 uelim] quod ante omnia dimittere in pectus tuum uelim AP^2, *itaque in mg. m.* 2 *L praescribens:* glosa est 13 p. u. e. p.] afferre nouum possumus *A*, adferre nouum possimus P^2 ‖ amiserit *S* 14 intantum *S* 16 libris *S* 17 uniuersas *om.* *P* 19 in animum tuum uenerint] $LBSP^1$, in animum uenerint *H*, acceperis AP^2 20 constantia] $HSAP^1$, nam constantia LBP^2 21 ergo] *LBHP*, ergo hi *SA* 22 postpositis q. r. sunt *om.* P^1, *add.* P^2 25 arte *BA* 26 a *om.* *LP* 27 quamuis] quamlibet *A*.

tissimi auctores reliquerint, quod in novum praeconium possit suscitari, ac supervacuum paene sit relegere tramitem decursum tot annalibus. ne tamen 8
prorsus dissimulata sit, originem eius quanta valemus persequemur fide.

1 doct. a. r.] reliqui fecerint auctores doctissimi P^2 ‖ in *supra v.* *L* *et supra v.* *H* 1 2 nouum praeconium] *BHSA*, nouum nostrum praeconium *LP*[1], praeconium subitum P^2 3 nec *S* 5 prosequemur *H* ‖ explicit prologus *A*

1, 1 Sunt qui videri velint, Romae vocabulum ab ION.
Euandro primum datum, cum oppidum ibi offendis-
set, quod extructum antea Valentiam dixerat iuventus
Latina, servataque significatione inpositi prius nominis,
Romam graece Valentiam nominatam. quam Arcades
quoniam habitassent in excelsa parte montis, deriva-
tum deinceps, ut tutissima urbium arces vocarentur.
2 Heraclidi placet, Troia capta quosdam ex Achivis in
ea loca ubi nunc Roma est devenisse per Tiberim,
deinde suadente Rome nobilissima captivarum quae
his comes erat, incensis navibus posuisse sedes, instru-
3 xisse moenia et oppidum ab ea Romen vocavisse. Aga-
thocles scribit, Romen non captivam fuisse, ut supra
dictum est, sed Ascanio natam Aeneae neptem appel-
4 lationis istius causam fuisse. || traditur etiam proprium PL. 3, 65
Romae nomen, verum tamen vetitum publicari, quo-
niam quidem quo minus enuntiaretur caerimoniarum
arcana sanxerunt, ut hoc pacto notitiam eius aboleret

v. 1 sunt — 5 nominatam: *similia Atteius apud Serv. Aen.* 1, 273 *et ex historia Cumana Fest. p.* 266 *v. Romam.* ‖ 8 Heraclidi *cf. Müller fr. hist. Graec.* 3 *p.* 168 ‖ 12 Agathocles *cf. Müller fr. hist. Graec.* 4 *p.* 290.

3 extraneum *A* 6 in exc. p. m. hab. *A* 6 7 diriuatum *SA* 8 archiuis *h* 10 capitauarum *S* 11 eis *h* 11 12 instruxisse] struxisse *H* 12 romén *cum apice L ut infra p.* 7, 20 megaléu ‖ uocasse *h* 13 14 ut s. d. est fuisse *A* 14 ascanio] *HSA*, ab ascanio *LBP* 16 uerum tamen uetitum (uentitum *S*)] *HSA*, et uerum magis quod numquam in uulgum uenit sed uetitum *LB et ita, sed* et uerum magis *et* sed *supra versum, P* 17 enuntiarentur *S*, inclaresceret *A*, inclarescerent P^2 18 sanxerint *S*

PL. fides placitae taciturnitatis, Valerium denique Sora- 1, 5
uum, quod contra interdictum eloqui id ausus foret,
ob merituin profanae vocis neci datum. inter antiquis- 6
simas sane religiones sacellum colitur Augeronae, cui
sacrificatur ante diem XII k. Ian.: quae diva praesul
silentii ipsius praenexo obsignatoque ore simulacrum
habet.

IGN. ‖ De temporibus urbis conditae ambiguitatum quae- 7
stiones excitavit, quod quaedam ibi multo ante Romu-
lum culta sint. quippe aram Hercules, quam voverat si
amissas boves repperisset, punito Caeo patri Inven-
tori dicavit. qui Cacus habitavit locum, cui Salinae 8
nomen est: ubi Trigemina nunc porta. hic, ut Gel-
lius tradit, cum a Tarchone Tyrrheno, ad quem le-
gatus venerat missu Marsyae regis, socio Megale
Phryge, custodiae foret datus, frustratus vincula et
unde venerat redux, praesidiis amplioribus occupato
circa Vulturnum et Campaniam regno, dum attrectare
etiam ea audet, quae concesserant in Arcadum iura,
duce Hercule qui tunc forte aderat oppressus est. Me- 9
galen Sabini receperunt, disciplinam augurandi ab eo
docti. suo quoque numini idem Hercules instituit aram, 10
quae maxima apud pontifices habetur, cum se ex Ni-
costrate, Euandri matre, quae a vaticinio Carmentis
dicta est, immortalem conperisset. consaeptum etiam,

1 placidae *H* 2 eloqui id] *LB*, eloquii id *S*, eloquium *H*, id eloqui *AP* 5 xu kl̄m ian̄rum *L similiterque ceteri libri* 6 ipsius] *HSA*, istius *LBP* 8 de t. u. c. *pro rubrica LBHS, fortasse recte*; *om. versu vacuo relicto P* ‖ ambiguitatem *A* 10 cultura *A* ‖ sint *BP*, si.. L^1, sit L^2*HSA* ‖ aram (harum *h*) hercules (herculis *A*)] *HSA*, ante aram herculis (-les *P*) *LBP* ‖ nouerat P^1, *em.* P^2 12 dictauit *S* 13 14 gellius] *LBP*, cellius *HSA*; *male* Coelius *edd. nec quicquam huc pertinet locus Strabonis* 5, 230 14 tradidit *S Bern.* ‖ ad *S.* ‖ tharcone *LBS.* ‖ ..terrheno L^1 15 missus *S*, iussu *h*, missu missa *Bern.* 16 frige *libri* 17 reduxit *B* (*ex* redux' *commate pro nota accepto*) *A* 18 19 attr. et. ea aud.] adtractat (attrectat *P*) etiam ea *AP* 20 tum *HS* ‖ ad.era.t *L* ‖ est *om. A* 22 dicti *S*, edocti *H*

intra quod ritus sacrorum, factis bovicidiis, docuit Po- IGN.
titios, sacellum Herculi in Boario foro est, in quo ar-
1, 11 gumenta et convivii et maiestatis ipsius remanent. nam
divinitus neque muscis illo neque canibus ingressus
est. etenim cum viscerationem sacricolis daret, *Myia-
grum deum dicitur inprecatus, clavam vero in aditu
reliquisse, cuius olfactu refugerunt canes: id usque
12 nunc durat. aedem etiam, quae Saturni aerarium fer-
tur, comites eius condiderunt in honorem Saturni, quem
cultorem regionis illius cognoverant extitisse. iidem
13 et montem Capitolinum Saturnium nominaverunt. ca-
stelli quoque quod excitaverunt portam appellaverunt
Saturniam, quae postmodum Pandana vocitata est.
pars etiam infima Capitolini montis habitaculum Car-
mentae fuit, ubi Carmentis nunc fanum est, a qua
14 Carmentali portae nomen datum. Palatium nemo du-
bitaverit quin Arcadas habeat auctores, a quibus pri-
mum Pallanteum oppidum conditum: quod aliquamdiu
Aborigines habitarunt, propter incommodum vicinae
paludis, quam praeterfluens Tiberis fecerat, profecti
15 Reate postmodum reliquerunt. sunt qui velint a
balatibus ovium mutata littera, vel a Pale pastorali

v. 16 Palatium — 18 conditum *compilavit Isidorus* 15, 3, 5.

1 ouicidiis L^1 1 2 potitios] L^1P, poticios *B*, poetitios L^2HS, poeticios *A* 2 sacellum] *HSA*, hoc sacellum *LBP* ‖ bouario *A* 3 couuiuii et] *LBAP*, conuiuiae *S Bern.*, conuiae *h* ‖ remanet *S*, remanerent *A* 5 sacricolis daret] *LBA*, sacrificolis daret *P*, sacrificii (sacricii *Bern.*) litaret *HS* 5 6 myagrum *LA*, ouagrum *B*, miagrum *HS*, migarum *P et sic super v. B* 6 clauam *S*, clauim *H* 7 olfactu] *HSA*, olfactum *LBP* ‖ refugieruut *A* 8 ediam *S* 9 honore *LBP* 10 agnoueraut *A* ‖ idem *LBAP*, item *HS* 11 capitolium *SA* 12 excitauerat *A* 13 uocata *H* 14 15 carmentae *sive* -te *libri, sed* ae *L in litura;* Carmeuti *Salm.* 15 ubi] ubi et *A* 16 datum] *LBH*, datum est *SAP* 17 arcades *A* 18 couditum *om. L solus ex nostris* 19 aborigine *SA* ‖ habitaruut] *LS Bern.*, habitaueruut *hA*, habitatum *BP* 20 propter fluens *H*

1GN. dea, aut ut Silenus probat a Palantho Hyperborei
filia, quam Hercules ibi conpressisse visus est, no-
men monti adoptatum.
Sed quamquam ista sic congruant, palam est pros- 1, 16
pero illi augurio deberi gloriam Romani nominis, ma-
xime cum annorum ratio faciat cardinem veritati: nam, 17
ut adfirmat Varro auctor diligentissimus, Romam con-
didit Romulus, Marte genitus et Rea Silvia, vel ut
nonnulli Marte et Ilia: dictaque primum est Roma
quadrata, quod ad aequilibrium foret posita. ea in- 18
cipit a silva quae est in area Apollinis, et ad super-
cilium scalarum Caci habet terminum, ubi tugurium
fuit Faustuli. ibi Romulus mansitavit, qui auspicato
murorum fundamenta iecit duodeviginti natus annos,
XI k. Mai., hora post secundam ante tertiam plenam,
sicut L. Tarruntius prodidit mathematicorum nobilis-
simus, Iove in piscibus, Saturno Venere Marte Mer-
curio in scorpione, Sole in tauro, Luna in libra con-
stitutis. et observatum deinceps, ne qua hostia Pari- 19
libus caederetur, ut dies iste a sanguine purus esset,
cuius significationem de partu Iliae tractam volunt.
idem Romulus regnavit annos septem et triginta. de 20
Caeninensibus egit primum triumphum, et Acroni regi
eorum detraxit spolia, quae Iovi Feretrio primus sus-
pendit et opima dixit. rursum de Antemnatibus trium-
phavit, de Veientibus tertio. apud Caprae paludem
nonis Quintilibus apparere desiit.

v. 1 Silenus *Müller fr. hist. Gr.* 3, 100. ‖ 26 apud — 27 desiit *ex* Solino in collectaneis *citant ad Lucan.* 1, 197 *scholia codicis Wittiani vix aetatis antiquae.*

1 palantho] palanto *H*, palanthe *S* ‖ yperbone *h*, yperbore *Bern.* 4 ita *P* 5 r. n. gl. *AP* 8 rea] *S*, rhea *LAP*, hrea *H*, hera *B* 9 est *om. A* 10 11 incipit a] in cipria *H* 15 plenam] *LBP*², vel *H*, *om. SAP*¹ 16 lucius] *SAP et in litura m.* 2 *L*, *om. BH* ‖ tarruntius *LS*, terentius (*suprascr.* taruncius) *B*, arruntius *HP* ‖ prodit *h* 18 in *ante* libra *om. S* 21 patu *h* ‖ iliae] die *A* ‖ tractum *H* 22 annis *h* 22 23 de caeninensibus] *L*, de caeniensibus *P*¹, decem mensibus *B*, decaninensibus *SHA*, de caninis *P*² 26 caprae] *LHS*, capre *A*, capriae *P*¹, capree *BP*² 27 conparere *P*¹ ‖ desiit *A*.

1, 21 Ceteri reges quibus locis habitaverunt dicemus. IGN.
Tatius in arce, ubi nunc aedes est Iunonis Monetae:
qui anno quinto quam ingressus urbem fuerat a Lau-
rentibus interemptus est. septima et vicesima olym-
piade hominem exivit. Numa in colle primum Quiri-
nali, deinde propter aedem Vestae in regia quae adhuc
ita appellatur: qui regnavit annis tribus et quadra-
22 ginta: sepultus sub Ianiculo. Tullus Hostilius in Ve-
lia, ubi postea deum Penatium aedes facta est: qui
regnavit annos duos et triginta, obiit olympiade quinta
23 et tricesima. Ancus Marcius in summa sacra via, ubi
aedes Larum est: qui regnavit annos quattuor et vi-
24 ginti, obiit olympiade prima et quadragesima. Tar-
quinius Priscus ad Mugoniam portam supra summam
novam viam: qui regnavit annos septem et triginta.
25 Servius Tullius Esquilinus supra clivum Urbium: qui
26 regnavit annos duos et quadraginta. Tarquinius Su-
perbus et ipse Esquilinus supra clivum Pullium ad
Fagutalem lacum: qui regnavit annos quinque et vi-
ginti.

v. 2 Tatius — 5 exivit *ex* Solino in collectaneis vel polyhistoro *citat Priscianus* 1, 28; *item ex* Solino in collectaneis *idem* 10, 50; Tatius hominem exivit *ex* Solino in memorabilibus *idem* 18, 213; postquam Tatius hominem exivit *ex* Solino *idem* 18, 174.

1 q. h. dic. loc. *A* ‖ habitauerunt *libri*, habitauerint *Salm.* 2 aedes (aedis) est] *HS Prisc.*, est aedes *LBAP* 3 quam] *HSAP Prisc.*, postquam *LBP*² 4 interemptus est] *L Prisc.*, interemptus *BSA Bern. et h ex corr.*, interfectus .. *ante corr. h* 5 exiuit] *HAP Prisc.*, *qui propter hoc vocabulum citat*, ex.uit *L*, exuit *BS* 4 septima — 5 exiuit *haec verba suo loco mota esse, cum pertineant ad Numam, vidit Bröckerus hist. Rom. p.* 521, *at ibi ubi nunc leguntur reperit ea iam Priscianus; auctor collocavit vel certe collocare debuit post* sub Ianiculo 5 pr. in colle *h* 6 quae] qui *S* 7 qui *om. H* 8 sepultus sub ianiculo *om. HS* ‖ tullius *LBH* 11 et xlma *LBP* 12 annis *hS* ‖ ııı et xxx (x *una expuncta*) *P* 14 primus *h* 15 vııı et xxx *A* 16 seruilius *H* ‖ esquilinus] *LBhP*, esquilinis *SA*, esquilimus *Bern.* ‖ supra clivum — 18 esquilinus *om. P* 16 urbium] *LBH ut Liv.* 1, 48, orbium *S*, olbium *A* 17 et xxx *LB* 18 esquilin'us *L*, esquilinius *Bh*, esquilinis *SA*, esquilimus *Bern.* 19 fagutalem] *A*, facutalem *LBP*, fagudalem *S*, facudalem *H.* ‖ annis *HSA*

IGN Cincio Romam duodecima olympiade placet con- 1, 27
ditam: Pictori octava: Nepoti et Lutatio, opiuiones
Eratostheuis et Apollodori comprobantibus, olympia-
dis septimae anno secundo: Pomponio Attico et M.
Tullio olympiadis sextae anno tertio. conlatis igitur
nostris et Graecorum temporibus invenimus incipiente
olympiade septima Romam conditam, anno post Ilium
captum quadringentesimo tricesimo tertio. quippe cer- 28
tamen Olympicum, quod Hercules in houorem atavi
materni Pelopis ediderat, intermissum Iphitus Eleus
instauravit post excidium Troiae auno quadringente-
simo octavo. ergo ab isto numeratur olympias prima.
ita sex mediis olympiadibus interiectis, quibus sin-
gulis anni quaterni inputantur, cum septima coeptante
Roma condita sit, inter exortum urbis et Troiam cap-
tam iure esse annos quadringentos trigiuta tres con-
stat. huic argumento illud accedit, quod cum C. Pom- 29
peius Gallus et Q. Veranius urbis conditae anno octin-
gentesimo primo fuerint consules, consulatu eorum
olympias septima et ducentesima actis publicis anno-
tata est. quater ergo multiplicatis sex et ducentis
olympiadibus erunt auni octingenti viginti quattuor,
quibus de septima olympiade adnectendus primus an-
nus est, ut in solidum colligantur anni octingeuti vi-
ginti quinque. ex qua summa detractis quattuor et
viginti aunis olympiadum retro sex, manifeste anni
octingenti et unus reliqui fient. quapropter cum 30

1 duodecim *S* 2 nepoto *A* ‖ et lucatio *BA*, educatio *H* (et educatio *Bern.*) ‖ opinienes] *HSA*, opinionem *LBP* 10 ifitus eleus] *P*[1], istius eleus *A*, picus filius eius *HS*, ifitus filius eius *LP*[2], istius (*mg.* picus) filius herculis *B* 12 isto] *BHAP*, ifito *LS* 15 sit] sit sic *P* 16 xxxııı] *LBP*, triginta et tres *SA*, xxx·ıı *H* 17 accidit *S* 18 quintus] *SAP*, *om.* *LBH* ‖ uerannius *S* ‖ a. u. c. *A* 20 olimpiadis *h* ‖ vı[ta] *P* 21 multiplicandis *S* 23 de septima olympiade] *LBP Bern.*, septima olympiade *Ah*, septima olympiadis *S* 23 24 est primus annus *S Bern.*, est unus annns *A*, primus anuus *h* 24 solido *LBP* ‖ anni *om.* *A* 26 sex] rex *S*[1], res *S*[2] 27 uno *S* *hic et alibi pro notis numeralibus vocabulis perscriptis casu non suo*

octingentesimo primo anno urbis conditae ducente- IGN.
sima septima olympias computetur, par est Romam
septimae olympiadis anno primo credi conditam.

I, 31 In qua regnatum est annis ducentis quadraginta
uno. decemviri creati anno trecentesimo secundo.
primum Punicum bellum anno *quadringentesimo octo-
gesimo nono, secundum quingentesimo tricesimo quinto,
tertium sexcentesimo quarto, sociale sexcentesimo sexa-
32 gesimo secundo. ad *A. Hirtium et C. Pansam con-
sules anni septingenti decem: quorum consulatu Cae-
sar Augustus est consul creatus, octavum decimum
annum agens: qui principatum ita ingressus est, ut
vigilantia illius non modo securum, verum etiam tu-
33 tum imperium esset. quod tempus ferme solum re-
pertum est, quo plurimum et arma cessaverint et in-
genia floruerint, scilicet ne inerti iustitio langueret
virtutis opera, bellis quiescentibus.

34 Tunc ergo primum cursus anni perspecta ratio,
quae a rerum origine profunda caligine tegebatur. nam
ante Augustum Caesarem incerto modo annum con-
putabant, qui apud Aegyptios quattuor mensibus ter-
minabatur, apud Arcadas tribus, apud Acarnanas sex,
in Italia apud Lavinios tredecim, quorum annus tre-
35 centis septuaginta quattuor diebus ferebatur. Romani

2 conputatur *H* 2 computetur — 3 olympiadis *om. P* 4 5 CCXLI *LP*, ducentis XL·I· *A*, CC·LX·una *H*, ducenti quadraginta uno *S*, *eodem errore ac p.* 11 *v.* 27, CCXLIII *B* 6 primo punico*bello *SA* ‖ CCCLXXXVIIII (octauo *A*) *modo notis modo litteris libri* 7 secundo *SA* 8 tertio *S*, tercio *A* 8 9 DCLXXII *LBP* 9 a. *ante* hirtium *om. libri, nisi quod* ab aulo *pro* secundo ad *Bern.* ‖ hirtiu. *L*, hircio *H* ‖ C.] *om. B solus* ‖ pansa. *L*, pansa *H* 9 10 consul.. *L*, consulibus *H* 10 DCCX *LA*, DCCIX *B*, sexcenti decem *HS*, DCCCX *P* 11 et consul cr. est *A* 12 principatu *S* 13 illius] *HSA*, eius *LBP* 15 primum *H* 16 floruerunt *BA* ‖ ne *om. h* ‖ iustitio (a *supra* o) *S* 18 anni] *LBP*, annui *HSA* ‖ ratio] *HSA*, ratio est *LBP* 19 aegebatur *S* 20 incerto modo] incontomo *h* 22 arcades *A* ‖ carnanas *LBP*, acarnanos *A*, arcanas *H* 23 annis *A* 24 quattuor] *HSA*, et quattuor *LBP*

IGN. initio annum decem mensibus computaverunt a Martio auspicantes, adeo ut eius die prima de aris Vestalibus ignes accenderent, mutarent veteribus virides laureas, senatus et populus comitia agerent, matronae servis suis cenas ponerent, sicuti Saturnalibus domini: illae ut honore promptius obsequium provocarent, hi quasi gratiam repensarent perfecti laboris: maximeque hunc mensem principem testatur fuisse, quod qui ab hoc quintus erat Quintilis dictus est; deinde numero de- 1, 36
currente December sollemnem circuitum finiebat intra diem trecentesimum quartum: tunc enim iste numerus explebat annum, ita ut sex menses tricenum dierum essent, quattuor reliqui tricenis et singulis expediren-
tur. sed quoniam ratio illa ante Numam a lunae 37
cursu discreparet, lunari computatione annum perae-
quarunt, quinquaginta et uno die auctis. ut ergo 38
perficerent duodecim menses, de sex mensibus superioribus detraxerunt dies singulos, eosque quinquaginta istis et uno diebus adnexuerunt, factique quinquaginta septem divisi sunt in duos menses, quorum alter viginti novem, alter viginti octo dies detinebant.
sic annus habere quinque atque quinquaginta et tre- 39
centos dies coepit.

Postmodum cum perspicerent temere annum clausum intra dies quos supra diximus, quandoquidem appareret solis meatum non ante trecentesimum sexagesimum quintum diem, abundante insuper quadrantis

1 in initio *h* 2 diei *S* ‖ de *om.* *H* ‖ nectigalibus *A* 3 accederent *P* 7 profecti *h* 8 fuisse test. *h* ‖ qui] quia *h* ‖ ab] ad *BA* 10 circuitum] *LBP Bern.*, circiter *HSA* 11 tricesimum *S* 13 14 expedirentur] *LBP*, experirentur *S*, expertirentur *H*, explicarentur *A* 14 a *om.* *HS* 14 15 luna et cursu *S* 17 18 sup.] prioribus *AP*² 19 uni *A* ‖ adnexerunt *S*, adiunexerunt *BP*¹ 21 uiginti nouem alter *om.* *S*, alter uiginti octo *om.* *A* ‖ dies detinebant] *LBHP*¹, dies detinebat *S*, diebus agebatur *AP*² 24 perspiceret *S* 26 apparet *hSA*, appareret *Bern.* ‖ tric. *L*

particula, zodiacum conficere decursum, quadrantem IGN.
illum et decem dies addiderunt, ut ad liquidum an-
nus diebus trecentis sexaginta quinque et quadrante
constaret, hortante observatione imparis numeri, quem
1, 40 Pythagoras monuit praeponi in omnibus oportere. unde
propter dies impares diis superis et Ianuarius dicatur
et Martius: propter pares Februarius quasi ominosus
41 diis inferis deputatur. cum itaque haec definitio toto
orbe placuisset, custodiendi quadrantis gratia a di-
versis gentibus varie intercalabatur, nec umquam ta-
42 men ad liquidum fiebat temporum peraequatio. Graeci
ergo singulis annis undecim dies et quadrantem de-
trahebant, eosque octies multiplicatos in annum no-
num reservabant, ut contractus nouagenarius numerus
in tres menses per tricenos dies scinderetur: qui anno
nono restituti efficiebant dies quadringentos quadra-
ginta quatuor, quos embolismos vel hyperballontas
43 nominabant. quod cum initio Romani probassent,
contemplatione numeri parilis offensi neglectum brevi
perdiderunt, translata in sacerdotes intercalandi po-
testate: qui plerumque gratificantes rationibus publi-
canorum pro libidine sua subtrahebant tempora vel
44 augebant. cum haec sic forent constituta, modus-
que intercalandi interdum cumulatior, interdum fieret
imminutior, vel omnino dissimulatus praeteriretur, non-

§ 44. 45: *horum compendium apud Ammianum* 26, 1, 12. 13.

1 conficeret *S* 3 trecentis LXV diebus *A* 6 diis] diebus *AB*[1], diis *B*[2] 8 diis] diebus *AB*[1], diis *B*[2] ‖ deputantur (n *expuncta*) *P*[1], scribitur *P*[2] ‖ diffinitio *LB* 9 orbi *H* 9 10 aduersis *P* 13 14 nouum referebant (*suprascr.* uel reseruabant) *h* 14 ut *om.* *S* 16 nouo *h* ‖ CCCXLIIII *P* 17 embolismos] *BHP*[1], embolismeas *A*, embolism.os *L*, ombolimeos *S*, enbolenia *P*[2]; *cf. Stephani lex. s. v.* ἐμβολιμός 18 in initio *LP* 19 par. num. *P* ‖ offensi] *LBH*, offensione *SA*, *om.* *P* 19 20 perd. breui *H* 20 in] inter *S* 20 interkalendi *A* 21 orationibus *H* 21 22 publicorum *A* 24 interdum *ante* cum. *om.* *H* 24 25 inm. fieret *AP* 25 dissimulantes *A* ‖ praeteriret *P*[2]

ion. unmquam accidebat, ut menses qui fuerant transacti
hieme, modo aestivum modo autumnale tempus inci-
derent.
Itaque Caesar universam hanc inconstantiam, in- 1, 45
cisa temporum turbatione, composuit, et ut statum
certum praeteritus error acciperet, dies viginti unum
et quadrantem simul intercalavit: quo pacto regradati
menses de cetero statuta ordinis sui tempora deti-
nerent. ille ergo annus solus trecentos quadraginta
quattuor dies habuit: alii deinceps trecentenos sexa-
genos quinos et quadrantem. et tunc quoque vitium
admissum est per sacerdotes. nam cum praeceptum 46
esset, anno quarto ut intercalarent unum diem, et
oporteret confecto quarto anno id observari, ante-
quam quintus auspicaretur, illi incipiente quarto in-
tercalarunt, non desinente. sic per annos sex et tri- 47
ginta cum novem dies tantummodo sufficere debuis-
sent, duodecim sunt intercalati. quod reprehensum
Augustus reformavit, iussitque annos duodecim sine
intercalatione decurrere, ut tres illi dies, qui ultra
novem necessarios temere fuerant intercalati, hoc
modo possent repensari. ex qua disciplina omnium
postea temporum fundata ratio est.
PL. 7, 147 -150 ‖ Verum cum et hoc et multa alia Augusti tempo- 48
ribus debeantur, qui paene sine exemplo rerum po-
titus est, tanta et tot in vita eius inveniuntur adversa,
ut non sit facile discernere, calamitosior an beatior
fuerit. primum quod apud avunculum in petitione 49

1 accideba.t *L* 1 2 hieme tr. *A*, hi transacti eme *P*¹ 4 caesar] *L*, csesar (*suprascr.* gaiūs) *B*, c. caesar *P*, gains caesar *SA*, augustus caesar *H*, a. zin (*suprascr.* lius) cesar *Bern.* ‖ constantiam *A* 6 acc. error *HS* ‖ uno *S* 7 simul *om. h* 9 tricenos sex. *HS* 11 et] sed *P*² ‖ tunc] tum *HS* 13 esset] esse *S* ‖ ut *om. P* 17 cum nouem] octo cum (cum *s. v.*) *S*, cum vııı *B* ‖ modo *om. A* 18 quod reprehensum] *LBHS*, quod deprehensum *P*, quem deprehensum *A* 19 formauit *A* 21 fuerant] fuerunt *L*¹*B* 25 26 potitus est] potius est *S*, potuissent *A*, positus est *B*.

magisterii equitum praelatus est ei Lepidus tribunus, PL.
cum quadam auspicantium coeptorum nota: mox trium-
viratus collegium praegravi potestate Antonii: Phi-
lippensis, inde proscriptionis invidia: abdicatio Pos-
tumi Agrippae post adoptionem, deinde desiderio eius
insignis paenitentia: naufragia Sicula: turpis ibi in spe-
lunca occultatio: seditiones militum plurimae: Peru-
sina cura: detectum filiae adulterium et voluntas par-
ricidalis: nec minore dedecore neptis infamia: incu-
satae mortes filiorum et amissis liberis non solus or-
bitatis dolor: urbis pestilentia, fames Italiae, bello
Hillyrico angustiae rei militaris, corpus morbidum,
contumeliosa dissensio privigni Neronis, uxoris etiam
Tiberii cogitationes parum fidae, atque in hunc mo-
dum plura.
1, 50 ‖ Huius tamen suprema quasi lugeret saeculum, pe- PL. 7, 33
nuria insecuta est frugum omnium: ac ne fortuitum
quod acciderat videretur, imminentia mala non dubiis
51 signis apparuerunt: nam Fausta quaedam ex plebe
partu uno edidit quattuor geminos, mares duos, fe-
minas totidem, monstruosa fecunditate portendens fu-
turae calamitatis indicium: ‖ quamlibet Trogus auctor PL. 7, 34
adfirmet, in Aegypto septenos uno utero simul gigni:
‖ quod ibi minus mirum, cum fetifero potu Nilus non PL. 7, 33
tantum terrarum sed etiam hominum fecundet arva.
52 ‖ legimus Cn. Pompeium Eutychidem feminam Asia ex- PL. 7, 34

2 3 triumuiratus] triumuiri fassus *h*, triumuiratus fassus *Bern.* 5 agyrppe p̄t (*i. e.* praeter) *S* ‖ dein *A* 6 ibi] ibus *S* 10 mortis *BA* ‖ solum *SA* 12 hyllirico *LBP*, illyrico *S*, yllirico *A*, illirico *H* 13 etiam *reliqui*, etiam et *P*; uxoris et Tiberi cogitationes *Plin.*, *quas male intellexit Solinus* 14 tiberi[i] *L 17 insecura *A* ‖ fortuitu *H* 19 plebe] plenae *A* 20 21 f. totidem] *HSA*, totidemque f. *LBP* 21 22 ind. f. c. *HS* 22 trocus *S*, trogos *h* 23 uno utero septenos *A* ‖ gigni] edi P^2 24 linus *S* 25 hominum] *HS*, materna *A*, hominum materna *LBP*; *in librorum nostrorum communi archetypo* materna *glossae loco superscriptum fuit* 26 legimus sane *AP* ‖ eutychidem] *S*, eutichidem *AB*, outicidem *H*, euthigidem LP^1, euthyidem P^2 ‖ asiae *A*

PL. hibitam, quam constabat tricies enixam, cum viginti
eius liberis in theatro suo publicasse.
SOL. ‖Unde competens hoc loco duco super hominis 1, 53
generatione tractare. etenim cum de animalibus quae
digna dictu videbuntur, prout patria cuiusque admo-
nebit simus notaturi, iure ab eo potissimum ordiemur,
quod rerum natura sensus iudicio et rationis capa-
citate praeposuit omnibus.
ION. PL. 7, 63-65 ‖Itaque ut Democritus physicus ostendit, ‖mulier 54
solum animal menstruale est, cuius profluvia non
parvis spectata documentis inter monstrifica merito
numerantur. contactae his fruges non germinabunt, 55
acescent musta, morientur herbae, amittent arbores
fetus, ferrum robigo corripiet, nigrescent aera, si quid
canes inde ederint in rabiem efferabuntur, nocituri mor-
sibus quibus lymphaticos faciunt. parva haec sunt. 56
bitumen in Iudaea quod Asphaltites gignit lacus adeo
lentum mollitie glutinosa, ut a se nequeat separari,
enimvero si abrumpere partem velis, universitas se-
quetur scindique non potest, quoniam in quantum
ducatur extenditur. sed ubi admota fuerint cruore
illo polluta fila, sponte dispergitur, et adplicita tabe
diducitur paulo ante corpus unum, fitque de tena-
PL. 28, 77 citate conexa contagione partitio repentina. ‖habet 57
plane illud in se solum salutare, quod avertit sidus

v. 9 mulier — 22 dispergitur *compilavit Isidorus* 11, 1, 140. 141.

2 eius] ei *A* ‖ publicauisse *P* 4 generationem *L* 7 rerum] ferarum *H* 7 8 capacitati *S* 9 ostendit] insinuat *AP²* 11 12 monstrifera (uel monstrifica *marg.*) *h* 13 arescent *A*, acrescent *P²*, acescent *H* 14 robigo] *PL¹*, rubigo *L² rel.* 14 15 si qui canes *Isidorus* 16 lipistaticos *h* 17 quod *om. P recte fortasse* ‖ asphaltites] *LP*, asfaltites *BHSA* ‖ gignit lacus] uocatur gignit lacum *H* 18 nequeant *P* 19 uelis] molieris *H* 19 20 sequeretur *S*, sequitur *P* 21 admouita *S* 22 discerpitur sponte *A*, id est discerpitur *P²* ‖ adplicita] *LP*, applicita *BA*, adplicata *S*, applicata *H* 23 deducitur *BS* 25 in se] *LBAP*, inde *hS*, *om. Bern.*

Helenae perniciosissimum navigantibus. ‖ ceterum ipsae PL. 28, §2
feminae, quibus munus est necessitatis huius, quamdiu
sint in sua lege, non innocentibus oculis contuentur:
1, 58 aspectu specula vitiant, ita ut hebetetur visu fulgor
offensus, et solitam aemulationem vultus extinctus
splendor amittat, faciesque obtunsi nitoris quadam
caligine nubiletur.
59 ‖ Mulierum aliae in aeternum steriles sunt, aliae mu- PL. 7, 57
tatis coniugiis exuunt sterilitatem, nonnullae tantum
semel pariunt, quaedam aut feminas aut mares sem-
per. ‖ post annum quinquagesimum fecunditas omnium PL. 7, 61
conquiescit: nam in annum octogesimum viri generant,
sicuti Masinissa rex Mathumannum filium septuage-
simum et sextum annum agens genuit, Cato octoge-
simo exacto ex filia Salonis clientis sui avum Uti-
60 censis Catonis procreavit. ‖ compertum et illud est, PL. 7, 48. 49
quod inter duos conceptus cum intercessit paululum
temporis, uterque residet, sicut in Hercule et Iphicle
apparuit fratre eius, qui gestati eodem onere, inter-
61 vallis tamen quibus concepti fuerant nati videntur: et
de Proconnesi ancilla, quae e duplici adulterio ge-
minos edidit, utrumque patri suo similem. ‖ hic Iphi- ION.
cles Iolaum creat, qui Sardiniam ingressus, palantes
incolarum animos ad concordiam eblanditus, Olbiam

1 ipsae *om.* *S* 2 necessitas *L* 3 sint] *LBSP Bern.*, sunt *hA* ‖ contuetur *HS* 4 aspectu] L^1*BP*, aspectus L^2*HSA* ‖ spicula *H* ‖ hebetur L^1*A* 5 offensus] *LAP*, offensis *B*, infensus *HS* 6 obtunsi] *libri omnes* 9 coniugis L^1 ‖ sterelitate *S*, sterilitatem *B* 11 fecunditatis *h* 13 sicuti] *HSA*, sic̄ *LP*, sicud *B* ‖ manissa L^1*B* ‖ mathumannum] *LS*P^1, matumannum *B Bern.*, mathymannum *A*, matumannuari *h*, mathemannm P^2 14 agens] gerens *A* 15 salonis] *BSA ut Plin.* 7, 61, saloni. *L*, saloni *HP* 18 dercule P^2 ‖ ificle] *LHSP*, ifite (*suprascr.* hificle) *B*, ifide *A* 19 eadem *S* 20 uiderentur *h* 21 proconensi *LBP* (*cf.* 37, 7); proconesia *SA*, froconesia *H* ‖ e *om.* *HS* 22 23 ificles] L^2*P*, eficles L^1*B*, ifides *A*, ificle *HS* 23 hiolaum *LHS* 24 animus *S* ‖ ad cordiam *h* ‖ obliam *A*

ION. atque alia Graeca oppida extruxit. Iolenses ab eo
dicti sepulcro eius templum addiderunt, quod imita-
tus virtutem patrui malis plurimis Sardiniam libe-
rasset.
PL. 7, 42 ‖ Ante omnia subolem cogitantibus sternutatio post I, 62
coitus cavenda, ne prius semen excutiat inpulsus re-
pentinus, quam penetralibus se matris insinuet umor
PL. 7, 41 paternus. ‖ quod si naturalis materia haeserit, decimus
a conceptu dies dolore gravidas admonebit. iam inde
incipiet et capitis inquietudo, et caligine visus hebe-
tabitur: ciborum quoque fastidiis stomachi claudetur
PL. 11, 181 cupido. ‖ convenit inter omnes, corda primum ex uni-
ION. versa formari carne, ‖ eaque in diem quintum et sexa-
gesimum crescere, dein minui: at ex ossibus spinas:
PL. 7, 41 ea propter capitale, si pars alterutra noceatur. ‖ plane 63
si corpusculum in marem figuretur, melior est color
gravidis et pronior partitudo uteri, denique a qua-
dragesimo die motus. alter sexus nonagesimo primum
die palpitat et concepta femina gestantis vultum pal-
lore inficit, crura quoque praepedit languida tardi-
tate. in utroque sexu cum capilli germinant, incom- 64
modum maius est: fitque pleniluniis auctior aegritudo,
quod tempus etiam editis semper nocet. cum salsio-
res escas edit gravida, unguiculis caret partus. at
cum prope ad uterum liberandum venerint momenta

1 hiolenses *HS* 2 eius *om.* *H* 6 inpulsus — 8 paternus *ante* 5 ante omnia — 6 excutiat *P* 6 pulsus *A* 7 penetrabilibus *S* ‖ umor] *LSP* 7 8 pat. humor *A* 8 naturalis] *LBhP*[1], natalis *SAP*[2] *Bern.* 9 doloris *P*[2] 10 11 caliginem u. hebetabit *A* 11 claude-retur *S* 14 ex ossibus — 15 uoceatur *ante* 12 conuenit — 14 minui (at *om.*) *P* 14 minui at] minuat *A*, minui ac (*superscr.* minutas) *B* 15 ea propter — noceatur *om.* *HS* ‖ capitale si] *A*, cupitales sed *B*[1], capitales sed *B*[2], capital est si *L*[2]*P*, cupitales secundum *L*[1] 16 color mel. est *H* 18 motus est *H* ‖ sextus *A* 19 die *om.* *A* 22 ple-nilunis *S*, pleni luminis *h* 23 edidis *S* 24 unguiculis] *SAB*[2] *cum Plin.*, ungiculis *P*, ungulis *LB*[1]*H* 25 uenerit *S*, ueneruut *P*

maturitatis, enitenti spiritum retinere plurimum con- PL.
gruit, quoniam quidem letali mora oscitatio suspendit
puerperia.
1, 65 ‖ Contra naturam est in pedes procedere nascentes, PL. 7, 45
quapropter velut aegre parti appellantur Agrippae.
ita editi minus prospere vivunt et de vita aevo brevi
66 cedunt. denique in uno M. Agrippa felicitatis exem-
plum est, nec tamen usque eo inoffensae, ut non plura
adversa pertulerit quam secunda: namque misera pe-
dum valitudine et aperto coniugis adulterio et aliquot
67 infelicitatis notis praeposteri ortus omen luit. ‖ feminis PL. 7, 69
perinde est infausta nativitas, si concretum virginal
fuerit, quo pacto genitalia fuere Corneliae, quae editis
Gracchis ostentum hoc piavit sinistro exitu liberorum.
68 ‖ Rursum necatis matribus natus est auspicatior: PL. 7, 47
sicut Scipio Africanus prior, qui defuncta parente,
quod excisus utero in diem venerat, primus Roma-
69 norum Caesar dictus est. e geminis, si remanente
altero alter abortivo fluxu exciderit, alter qui legi-
70 time natus est, Vopiscus nominatur. ‖ quidam et cum PL. 7, 68
dentibus procreantur, ut Cn. Papirius Carbo et *M'.
Curius, Dentatus ob id cognominatus. ‖ quidam vice PL. 7, 69
dentium continui ossis armantur soliditate, qualem
71 filium Bithynorum rex Prusias habuit. ‖ ipsum den- PL. 7, 71

1 enitenti] *L^1B Bern.*, enitentis *L^2SAP*, enitens *h* 2 suspendia *A* 3 pnerperitia *S* 5 aegri *P* ‖ parti *LP*, partus *B*, pati *HSA* 6 de uita aeuo] uita *P^2* 6 7 breui cedunt] *L^1SP^1*, breui recednnt *L^2H*, procednnt breui *B^1*, decednnt breui *B^2*, breuiori decednnt *AP^2* 7 in — 8 ex. est (est ex. *h*)] nnum marcnm agrippam (a. m. u. *P^2*) inuenimus beatum *AP^2 et sic P^2 praescripto* i. = id est, *supra v. L.* 9 namque et *A* 10 adulterio et] adulterio *H* ‖ aliquid *HS* 11 praeposteri] retronersi *AP^2 et gl. L* 14 grecis *A* ‖ hoo *om. H* 15 rursum *om. H* ‖ natns] *$LBHP^1$*, ortus *SAP^2 et gl. L* 17 excisns] exciso *A* 18 remanerente *S* 20 est *om. S* 21 22 m̄ cnrius *B*, m. cnrio *LHP*, maximus curio *S*, maximus marcus cnrins *A*; *in librorum nostrorum archetypo videtur fuisse* m. curius *adscripta glossa* maximus curio 22 cogn.] cogn. est *h* ‖ nice] et *H* 23 dicentium continuo *S*

PL. tium numerum discernit qualitas sexus, cum in viris
plures sint, in feminis pauciores. quos cynodontas
vocant, quibus gemini procedunt ab dextera parte,
fortunae blandimenta promittunt: quibus ab laeva,
versa vice.
PL. 7, 2. 3 ‖ Nascentium vox prima vagitus est: laetitiae enim 1, 72
PL. 7, 72 sensus differtur in quadragesimum diem. ‖ itaque unum
novimus eadem hora risisse qua erat natus, scilicet
PL. 7, 79 Zoroastren, mox optimarum artium peritissimum. ‖ At
Crassus, avus eius quem rapuerunt bella Parthica, quod
numquam riserit Agelastus cognominabatur. inter 73
alia Socratis magna praeclarum illud est, quod in
eodem vultus tenore etiam adversis interpellantibus
PL. 7, 80 perstitit. ‖ Heraclitus et Diogenes Cynicus nihil umquam de rigore animi remiserunt, calcatisque turbinibus fortuitorum adversus omnem dolorem vel misericordiam uniformi duravere proposito. Pomponium 74
poetam consularem virum numquam ructuasse habetur
inter exempla: Antoniam Drusi non spuisse percelebre est.
PL. 7, 78 ‖ nonnullos nasci accepimus concretis ossi-

v. 2 quos — 3 procedunt *compilavit Isidorus* 11, 3, 7.

2 quos] hos *HS*   2 3 cynodontas] *S*, *KTNOΔONTAC P*, *KINOΔONTAC* (*T supra I*) *L*, kinoaonte *B*, cinodontas *A*, cinosdeutes *h*, ciuosdontos *H*² *Bern.*   3 quibus] *A recte* (quibus in dextera parte gemini superne, a canibus cognominati *Plin.*), et quibus *LhSP*, ex quibus *B*, ec quibus *Bern.*   4 ad leua *S*, a leua *H*   8 qua] qui *h* ‖ nat. er. *H* ‖ scilicet *om. S*   9 zoroastrem *A*, zorastreu socrates *S*, zoroastrem (zoroastren *P*, zoroaustrem *B*) socratem *LBHP*; Socrates *ex margine archetypi in utramque codd. familiam venit.*   9 10 at crassus] *AP*, crassus *B*, crassus (*suprascr.* aulus) *L*, aulus crassus *H*, aulus grassus *S*   10 rapueraut bellu *h*¹, rapuerant bella *h*²   11 faregelastus *A*   12 est illud *A*   16 uel] et *AP*   17 uniforme d. preposito *S*   18 consulem *h* ‖ ructuasse] *BS*, ruct.asse *L*, ructasse *HAP*   19 inter] *s. v. L*, *om. B* ‖ antonian *S*, antiau *H* ‖ spuisse] spreuisse *h*   20 nasci accepimus] *LBP*, u. accipimus *HS*, accipimus n. *A*

bus, eosque neque sudare consuesse neque sitire, ‖ qua- IGN.
lis Syracusanus *Lygdamis fertur, qui tertia et trice-
sima olympiade primus ex Olympico certamine pan-
cratii coronam reportavit; cuiusque ossa deprehensa
sunt medullas non habere.
1, 75 ‖ Maximam virium substantiam nervos facere cer- SOL.
tissimum est, quantoque fuerint densiores, tanto pro-
pensius augescere firmitatem. ‖ Varro in relatione pro- PL. 7, 81
digiosae fortitudinis adnotavit, Tritannum gladiatorem
natura Samnitem fuisse, qui et rectis et transversis
nervis non modo crate pectoris, sed et manibus can-
cellatis et brachiis omnes adversarios levi tactu ac
76 paene securis congressionibus vicerit. eius filium, mi-
litem Cn. Pompeii, pari modo natum, ita sprevisse
hostem provocantem, ut inermi eum dextera et su-
peraret et captum digito uno in castra imperatoris
sui reportaret. ‖ Milonem quoque Crotoniensem egisse IGN.
omnia supra quam homo valet: etiam hoc proditur
quod ictu nudae manus taurum fecit victimam eum-
que solidum qua mactaverat die absumpsit solus non
gravatim. super hoc nihil dubium: nam factum elo-
77 gium extat. victor ille omnium certaminum obiit.
‖ sane *alectoria usus traditur, qui lapis specie cry- PL. 37, 144
stallina, fabae modo, in gallinaceorum ventriculis in-

1 neque sudare] *LSAP*, sudare non *H* ‖ consuesse n. sit.] *LBHP*, consuisse n. sit. *S*, n. sit. consuesse *A* 2 licdamis *Bern. cum elencho Olympionicarum* (*Λύγδαμις Συρακόσιος*); lygdamus *BA*, ligdamus *LP*, lycdamus *S*, licdamus *H* 2 3 tricesima et tertia *H* 3 4 pancrati *H*, pancradi *S* 4 cuiusque] eiusque *A* 5 medullas] *HSA*, medullam *LBP* 7 fuerunt desenlores *S* 8 relationem *H* 9 fortitudinis] fortunitatis *H* ‖ trittannum *P* 12 ac *om. P* 14 pompei *BSAP* 15 dextra *BhS* 15 16 et sup.] exsup. *A* 17 reportaret] referret *A* 18 hoc etiam *A* 21 *ante* factum *ins.* hic *P* 22 *ante* elogium *ins.* inde *L s. v. m.* 2 22 23 certaminum quae obiuit alectoria usus *P*[1], certaminum obiit sane alectorius (alectarius *B*) *LBSAP*[2], cert. obiit sane allectorius *h*, cert. obiit sane alectorius alectoribus *Bern. Alectoriam vocant Plin. quique eum exscripsit Isidorus* 16, 13, 8

IOS. venitur, aptus ut dicunt proeliantibus. ‖ Milon porro
Tarquinii Prisci temporibus emicuit.
SOL. ‖Iam vero qui deflexum animum referat ad simili- 1, 78
tudinum causas, quantum artificis naturae ingenium
deprehendet!. interdum enim ad genus spectant, et
PL. 7, 50 per subolem in familias transitus faciunt: ‖ sicut ple-
rumque parvuli modo naevos modo cicatrices modo
PL. 7, 51 qualescumque originis suae notas ferunt: ‖ut in Lepi-
dis, quorum tres intervulsa tamen serie ex eadem
domo obducto membrana oculo similes geniti repe-
riuntur: vel in Byzantio nobili pycta, qui cum ma- 79
trem haberet adulterio ex Aethiope conceptam, quae
nihil patri comparandum reddidisset, ipse in Aethio-
pem avum regeneravit.
SOL. ‖Sed hoc minus mirum, si respiciamus ad ea, quae 80
PL. 7, 53 spectata sunt inter externos. ‖regem Antiochum Ar-
temon quidam e plebe Syriatica sic facie aemula men-
tiebatur, ut postmodum Laodice uxor regia, obiecto
populare isto, tamdiu dissimulaverit defunctum mari-
tum, quoad ex arbitratu eius regni successor ordina-
PL. 7, 53 *auctus* retur. ‖ inter Cn. Pompeium et C. Vibium humili 81
loco natum tantus error extitit de paribus lineamen-
tis, ut Romani Vibium Pompeii nomine, Pompeium
PL. 7, 55 Vibii vocabulo cognominarent. ‖ oratorem L. Plancum

2 tarquinii prisci] *LB*, prisci tarquinii *P*, prisci tarquinii subperbi *A*, tarquini superbi prisci *S Bern.*, tarquinii superbi priscis *h*. *Priscus videtur positus esse a Solino, Superbus substitutus a grammatico aliquo qui nosset Olympiacorum victorum catalogum Eusebianum Milonem recensentem ad Ol.* 62 3 defluxum *A* 5 deprehendit *L*²*P*, deprehenderet *A* ‖ spectat *S* 6 familia *hS* ‖ sicut] sic *H* 7 neruos *S Bern.*, neruulos *A*, uolos *supra* naeuos *P* 8 qualiscunque *A* ‖ referunt *P* 9 ex] et *A* 10 obducta *S*, abducta *H* ‖ oculos *HS* 10 11 repperuntur *BS* 11 ut *ante* in *ins. L s. v. m.* 2 ‖ byzancio *S*, bizantio *H*, byzantino *LBAP* ‖ nobilis picta *LBHS cum Plinio*, nobili pugile *AP* 12 aethiopiae *A*, ethiopie *B* 13 reddisset *L*¹ 16 spectata] *HAP*, specta *S*, expectata *B*, ..pectata *L*¹ ‖ inter] in *S* 16 17 artemon] athomus *P*² ‖ mentiebatur] emulabatur *P*² 18 laodice *A*, laotice *S* 19 populare] *libri omnes* ‖ tamdiu *om. A* 21 g. uibium] *LBHSP*, uibium *A*; Cn. Vibium *Salm.* 24 plautum *B*, plancium *HS*

Rubrius histrio sic implevit, ut et ipse Plancus a po- PL.
1, 82 pulo vocaretur. Armentarius murmillo et Cassius Se-
verus orator ita se mutuo reddiderunt, ‖ut si quando SOL.
pariter viderentur, dinosci non possent, nisi discre-
pantiam habitus indicaret. ‖M. Messalla censorius et PL. 7, 55
Menogenes e faece vulgari hoc fuerunt uterque quod *auctus*
singuli, ‖ nec alium Messallam quam Menogenem SOL.
nec Menogenem alium quam Messallam putaverunt.
83 ‖piscator ex Sicilia proconsuli Surae praeter alia etiam PL. 7, 55
rictu oris comparabatur: ‖ita in eadem vocis inpedi- SOL.
menta et tardatae sonum linguae naturalibus offen-
diculis congruebant.

84 Interdum non modo inter externos, sed etiam inter
deductos ex diversissima parte orbis miraculo indis-
creti vultus fuere. ‖denique cum Antonio iam trium- PL. 7, 55. 56
viro Toranius quidam eximios forma pueros velut ge-
minos trecentis sestertiis vendidisset, quorum alterum
de Transalpina Gallia, alterum ex Asia comparaverat,
adeoque una res viderentur, nisi solus sermo fidem
panderet, atque ideo inrisum se Antonius gravaretur,
85 non infacete Toranius id vel praecipue quod emptor
criminabatur pretiosius probavit: neque enim mirum
si forent pares gemini: illud nullis posse taxationibus
aestimari, quod tantis spatiis diversitas separata plus

1 histrio] historicus *H* ‖ plantus *B*, planctus *S*, plancius *H* 4 dinosci] *libri omnes* ‖ possent] potuerint *A*, potuissent *B* 4 5 discrepantia *H* 5 messala *libri* ‖ censorinus *A* ‖ e fece] *HS*, et fece *A*, effigie *LBP* 7 messalam quam] *AP*, messalam putauerunt quam *LBHS* 8 nec menogenen *S* ‖ messalam putauerunt] *LHSAP*, messalam *B* 9 surae] *HSA ut Plin.*, syriae *LP*, siriae *B* 11 tardatae] *HSP*, tardate *A*, tarditate *LB* ‖ sonus *S*, sonorum *B* 12 congruebat *L*²*HP*² 14 deductos] *HSA*, conductos *LBP* 16 tor. qu. *supra v. P* 17 alterum *om. S* 19 una] ut una *h* ‖ uiderentur] *LP*, uideretur *BHSA* ‖ nisi] ut *P* ‖ solum *HSA* ‖ fide *S* 20 inr. se Ant.] se antonius illusum (lusum *P*²) *AP*² 21 infacete] faecatae *h*, fucate *Bern.* ‖ uel *om. h* ‖ praecipue] praue *A* 22 pretiosius] *LP*¹, preciosius *B*, preciosos *HS*, preciosum *AP*² 23 posse] *L*²*BAP*, posset *L*¹*HS* 24 separatur *h*

PL. quam geminos attulisset. quo responso adeo Anto- 1, 86
nius mitigatus est, ut deinceps nihil se habere carius
in substantia sua iactitaret.
SOL. ‖ Nunc si de ipsis hominum formis requiramus, li- 87
quido manifestabitur nihil de se antiquitatem menda-
citer praedicasse, sed corruptam degeneri successione
subolem nostri temporis per nascentium detrimenta
IGN. decus veteris pulchritudinis perdidisse. ‖ licet ergo 88
plerique definiant nullum posse excedere longitudinem
pedum septem, quod intra mensuram istam Hercules
PL. 7, 75 fuerit, ‖ deprehensum tamen est Romanis temporibus
sub divo Augusto, Pusionem et Secundillam denos
pedes et amplius habuisse proceritatis, quorum reli-
quiae adhuc in conditorio Sallustianorum videntur:
PL. 7, 74 ‖ postmodum divo Claudio principe Gabbaram nomine 89
ex Arabia advectum novem pedum et totidem uncia-
rum. sed ante Augustum annis mille ferme non ap-
SOL. paruit forma huiusmodi, ‖ sicut nec post Claudium visa 90
PL. 7, 73 est. ‖ quis enim iam aevo isto non minor parentibus
IGN. cf. PL. 7, 74 suis nascitur? ‖ priscorum autem testantur molem etiam
Orestis suprema, cuius ossa, olympiade quinquage-
sima et octava Tegeae inventa a Spartanis oraculo
monitis, discimus implesse longitudinem cubitorum
IGN. septem. ‖ scripta quoque quae ex antiquitate me-
morias accersunt in fidem veri hoc etiam receperunt, 91
quod bello Cretico, cum elata flumina plus quam
vi amnica terras rupissent, post discessum fluctuum

3 sua *om.* *AP* ‖ iactaret *HS* 5 se] re *S* 5 6 pr. mend. *H* 6 corrupta *SP* ‖ de generis L^2*HSA* 7 nascentium] L^2*H*, nascentum L^1*BSP*, nascendi *A* 8 uetus *h* ‖ proceritudinis *coni. Salm.* 10 vii pedum *A* ‖ mens. ist.] hunc modum *A et pro gl. P* 14 salustianorum *libri praeter P* 15 gabbarum *H*, gabbara P^1, gabarium P^2 18 cladium *P* 19 iam *om. A* 20 mol. test. *A* 21 oreptis *S* ‖ ossa] ossa etiam *h* 22 tegeae] ageae *S* 23 montis *P* 24 quae *om. HS* ‖ memoria *HS*, memoriam *A* 25 hoc etiam receperunt quod] L^2*AP Bern.*, *om. BhS et ut videtur* L^1, *recte fortasse, cum praesertim p. 26 v. 2* sit *item desit in* L^1*BHS* 27 ui amnica] ui annica *P*, biennio *h*, ui annica biennio *Bern.* ‖ terras rup.] inuecta terris forent AP^2 *et pro gl. L*

interplura hu mi discidia humanum corpus repertum IGN.
sit cubitum trium atque triginta: cuius inspectandi
cupidine L. Flaccum legatum, Metellum etiam ipsum
inpendio captos miraculo, quod auditu refutaverant,
1, 92 oculis potitos. ‖ non omiserim Salamine Euthymenis PL. 7, 76
filium crevisse in triennio tria cubita sublimitatis, sed
incessu tardum, sensu hebetem, robusta voce, puber-
tate festina, statimque obsessum morbis plurimis, in-
moderatis aegritudinum suppliciis conpensasse prae-
cipitem incrementi celeritatem.
93 ‖ Mensurae ratio bifariam convenit: nam quantus PL. 7, 77
manibus expansis inter digitos longissimos modus est,
tantum constat esse inter calces et verticem: ‖ ideoque IGN.
94 physici hominem minorem mundum indicaverunt. parti
dexterae habilior adscribitur motus, laevae firmitas
maior: unde altera gesticulationibus promptior est,
95 altera oneri ferundo accommodatior. ‖ pudoris disci- PL. 7, 77
plinam etiam inter defuncta corpora natura discrevit:
ac si quando cadavera necatorum fluctibus evehuntur,
virorum supina, prona fluitant feminarum.
96 ‖ Verum ut ad pernicitatis titulum transeamus, pri- IGN.
mam palmam velocitatis Ladas quidam adeptus est,
qui ita supra cavum pulverem cursitavit, ut in ha-
renis pendentibus nulla indicia relinqueret vestigio-
97 rum. Polymestor Milesius puer cum a matre locatus

1 plura] *HSA*, plurima *LBP* ‖ corpus] cadauer *A* 2 sit *om.* L^1*BHS*; *vide ante* 2 3 inspectandi] *LAP*, expectandi *B*, spectandi *HS* 3 L *siue* lucium] *LBA*, uel *H*, *om.* *S* 4 inpendio] admodum AP^2 *et gl.* *L* ‖ miraculi *HS* ‖ refutauerunt *S*, respuerant *A* 5 salamina *S*, salamiam *H* 8 festine *S* ‖ orbis *S* 9 aegritudinis *H* ‖ pensasse L^1, compensasse L^2 10 incrementi *om.* *H* 11 conuenerit *S*, coit *H* 12 longissimos] *A cum Plinio*, longissimus *rel.* 13 tantus *A* 14 hominum *A* ‖ iudicarunt *h* 15 dextrae *SP* ‖ modus *A* 16 propitior *S* 17 ferundo] *LSP*, ferendo *BHA* 17 18 disc.] legem *A et gl.* *L* 18 etiam def. in inter corp. *S* 20 fluuitarunt *S* 21 uerum etiam ut *A* 22 quidem *S* 23 cussitauit *S* ‖ in *om.* *HS* 23 24 arenibus *h* 25 polymestor] *LA*, polimestor *HSP*, polimnestor *B* ‖ locutus *S*

IOX. esset ad caprarios pastus, ludicro leporem consecutus
est et ob id statim productus a gregis domino olym-
piade sexta et quadragesima, ut Bocchus auctor est,
PL. 7, 84 victor in stadio meruit coronam. ‖ Philippides biduo 1, 98
mille ducenta quadraginta stadia ab Athenis Lace-
daemonem decucurrit. Anystis Lacon et Philonides,
Alexandri Magni cursores, Elin usque Sicyone mille
ducenta stadia uno die transierunt. *Fonteio Vipsa-
noque consulibus in Italia octo annos puer natus quin-
que et LXX milia passuum a meridie transivit ad
vesperum.
PL. 7, 85 ‖ Visu deinde plurimum potuit Strabo nomine, quem 99
superspexisse per centum triginta quinque milia pas-
suum Varro significat, solitumque exeunte a Cartha-
gine classe Punica numerum navium manifestissime
ex Lilybaetana specula notare. Cicero tradit Iliadam 100
omnem ita subtiliter in membranis scriptam, ut testa
nucis clauderetur. Callicrates formicas ex ebore sic
scalpsit, ut portio earum a ceteris cerni nequiverit.
PL. 7, 17 ‖ Apollonides perhibet in Scythia feminas nasci quae 101

§ 99 *similia ex Plinio vel Solino Isidorus* 2, 12, 4.

2 producatus *S* 6 anystis] *P*, anistis (y *supra* i) *L*, anistis *BHA*, anistu *S* ‖ philonides] *LB Bern.*, phylonides *P*, filonides *A*, pilonides *h*, pylonides *S* 7 elim *SA*, eliu (m *supra* u) *B* ‖ usque *L¹B*, abusque *L²SAP*, apsque *h*, apque *Bern.*; a Sicyone Elin *Plin.* 8 stadio *S* ‖ una *A* 8 9 pompeio uipsanoque *libri*, *nisi quod* fonteio *Bern.*, uibranoque *B*; Fonteio et Vipstano *Plinius recte* 9 octo] vIII *P* ‖ natus] natus est qui *H* 10 LXX^ta] *LBP cum Plinii libris probis*, XL *HSA cum eiusdem libris deterioribus* ‖ milia *om. hS*, *post* passuum *Bern.* 11 uesperam *S* 12 potuit] putauit *S* 13 superspecisse *S* ‖ quinque *om. AP* 14 exeuntem a. c. (a. c. exeuntem *A*) classem punicam *HSA* 15 numerum — 16 lilybaetana *om. H* 15 nauticum *A* ‖ manifestissume *S¹* 16 ex .. lybitana *L*, exlilibitana *B*, ex lilibytana *S*, ex lybitana *P*, e lybetana *A* ‖ denotare *AP* ‖ tradidit *H* ‖ iliada *S*, iliadem *B* 17 omnem *erasum in L* ‖ ita omnem *A* ‖ membrani *P* 19 sculpsit *HS* ‖ cerni] *HSA cum Plin.*, secerni *LBP* ‖ nequiretur *A* 20 apollonides] *BAP*, apollinides *LS Bern.*, appollonides *h*

bitiae vocantur: has in oculis pupillas geminas habere et perimere visu si forte quem iratae aspexe- PL.
rint. ‖ hae sunt et in Sardinia. ION.

1, 102 ‖ Praevaluisse fortitudine apud Romanos L. Sicinium PL. 7, 101
Dentatum titulorum numerus ostendit. tribunus hic plebi fuit non multo post exactos reges, Sp. Tarpeio A. Aterio consulibus. idem ex provocatione octies victor XLV adversas habuit cicatrices, in tergo nullam notam: spolia ex hoste tricies et quater cepit:
103 in phaleris hastis puris armillis coronis CCCXII dona meruit: novem imperatores, qui opera eius vicerant, triumphantes prosecutus.

104 ‖ Post hunc M. Sergius duobus stipendiis primis PL. 7, 104-106
adverso corpore ter et vicies vulneratus, secundo stipendio in proelio dexteram perdidit: qua de causa postea sibi manum ferream fecit, et cum neutra paene idonea ad proeliandum valeret, una die quater pugnavit et vicit sinistra, duobus equis eo insidente con-
105 fossis: ab Hannibale bis captus refugit, cum viginti mensibus, quibus captivitatis sortem perferebat, nullo momento sine conpedibus fuerit et catenis: omnibus asperrimis proeliis, quae tempestate illa Romani ex-

§ 102—104. 107 *similia Ammianus* 25, 3, 13

1 bitiae] *LSP*, bitie *A*, biciae *H*, bicie *B* ‖ appellantur (*suprascr.* l. uocantur) *A* ‖ has] *HSA*, eas *LBP* ‖ pugillas *h*, pupulas *Bern.* ‖ gemmas *H* 2 postimere uisus S^1, pertimere uisus S^2, perimere uisos *H* ‖ quem forte *A* 2 3 couspexerint *h* 3 hae sunt et in sardinia *om. LGP neque adsunt apud Plinium* 4 l.] *LHP*, quinquaginta *BS*, quinquaginta lucium *A* ‖ sincinium *H* 6 plebi] L^1P, plebi^s *B*, plebis *HSA* ‖ non *om. H* 7 a.] *H*, aulo *LP*, aulo (*suprascr.* aurelio) *B*, aurelio *SA* ‖ acerio *H* ‖ consulibus *om. A* 8 XL et v *A*, quadraginta et quinque *P*, quadragies quinquies *LHS* ‖ aduersa *P* ‖ h. adu. *A* 9 spolia] *SAP*, et spolia *LBH* ‖ tricies ex hoste *A* ‖ et *om. HS* 12 prosecutos *S*, persecutos *H* 15 in] an *S* 16 postea *om. A* ‖ ferr. sibi man. *A* 17 ualeret] haberet (*corr.* ualeret) *H* ‖ una die *deest apud Plinium culpa librariorum* 18 insedente *L*, incedento *B* 19 auuibale *LH*

PL. perti sunt, insignitus donis militaribus, a Trasimenno
Trebia Ticiuoque coronas civicas rettulit: Cannensi
quoque proelio, de quo refugisse eximium opus virtutis fuit, solus accepit coronam: beatus profecto tot suffragiis gloriarum, nisi heres in posteritatis eius successione Catiliua tantas adoreas odio damnati nominis obumbrasset.

PL. 7, 92 ‖ Quantum inter milites Sicinius aut Sergius, tan- 1, 106
tum inter duces, immo ut verius dicam inter omnes
PL. 7, 93 hominss Caesar dictator enituit. ‖ huius ductibus undecies centena XC et II milia caesa hostium: nam quantum bellis civilibus fuderit noluit adnotari. signis
collatis quinquagies et bis dimicavit, M. Marcellum 107
solus supergressus, qui novies et tricies pari modo
PL. 7, 92 fuerat proeliatus. ‖ ad haec nullus celerius scripsit,
nemo velocius legit: quaternas etiam epistolas perhi-
SOL. betur simul dictasse: ‖ benignitate adeo praeditus, ut quos armis subegerat clementia magis vicerit.

PL. 7, 88 ‖ Cyrus memoriae bono inclaruit, qui in exercitu, 108
cui numerosissimo praefuit, nominatim singulos adloquebatur. fecit hoc idem in populo Romano L. Scipio. sed et Cyrum et Scipionem consuetudine credamus
profecisse: Cineas Pyrrhi legatus postero die, quam 109
ingressus Romam fuerat, et equestrem ordinem et senatum propriis nominibus salutavit. rex Ponticus Mithridates duabus et viginti gentibus, quibus impe-
PL. 7, 89 ritabat, sine interprete iura dixit. ‖ memoriam et arte

1 insignitus] *LBP*, insignis *HSA* ‖ trasimenno] *hA*, trasymenno *LP*, thrasimenno *B*, thrasymenno *S*, trasimno *Bern.* 2 trebea *BA* ‖ camnensi *S* 5 in post.] impotestatis *H* 8 sincinius *H* 10 enituit] *LSAP*, emicuit *B*, retinuit *H* 11 xc et duo] *AP ut Plinius*; quadraginta et duo *S*, xxx et II *LBH* 12 adnotari] *HSA*, adnotare *LP*, aduocare *B* 13 m̄. *om. HS* 16 *ante* nemo *ins.* nemo uelocius dictauit *L mg.* 16 17 sim. dict. perh. *A* 19 claruit *A* ‖ in exercitu] exercitum *P*; in *L s. v.* 20 cui] in S^2 ‖ praefuit *om.* P^1 21 in populo romano] imperator *H* 22 consuetudinem *S* ‖ credimus *H* 27 interpretatura *S* ‖ ex arte P^2

fieri palam factum est, sicut Metrodorus philosophus,
‖qui temporibus Diogenis cynici fuit, in tantum se IGN.
meditatione assidua provexit, ut a multis simul dicta
non modo sensuum, sed etiam verborum ordinibus de-
1, 110 tineret. ‖nihil tamen in homine aut metu aut casu PL. 7, 89
aut morbo facilius intercipi saepe perspectum est.
‖qui lapide ictus fuerat accepimus oblitum litterarum, PL. 7, 90
Messallam certe Corvinum post aegritudinem quam
pertulerat percussum proprii nominis oblivione, ‖quam- IGN.
111 libet alias ei sensus vigeret. memoriam metus peri-
mit: invicem vocis interdum est incitamentum, quam
non solum acuit, sed etiam si numquam fuerit ex-
112 torquet. denique cum olympiade octava et quinqua-
gesima victor Cyrus intrasset Sardis Asiae oppidum, cf. PL. 11, 270
ubi tunc Croesus latebat, Atys filius regis, mutus ad
id usque temporis, in vocem erupit vi timoris; ex-
clamasse enim dicitur: parce patri meo, Cyre, et ho-
minem te esse vel casibus disce nostris.

113 ‖Tractare de moribus superest, quorum excellentia PL. 7, 100
maxime in duobus enituit. Cato princeps Porciae
gentis, senator optimus, orator optimus, optimus im-
perator, causam tamen quadragies et quater dixit, di-
versis odiorum simultatibus adpetitus, semper abso-
114 lutus. unde Scipionis Aemiliani laus propensior, qui
praeter bona quibus Cato clarus fuit, etiam publico
115 amore praecessit. ‖vir optimus Nasica Scipio iudi- PL. 7, 120
catus est, non privato tantum testimonio, sed totius

1 methodorus *h*, metrodorsum *S*, methroclorus *B* 4 sensum *h* 7 accipimus *HSA* 8 messalam *libri* ‖ coruinium oratorem *L m.* 2 9 tulerat *HS* 10 11 perimit] *A*, peremit *LBHSP* 11 inuicem] contra *AP*[2] 12 ocuit *h* 13 octaua *om. A* 14 as. opp. sardas *AP*[2] 15 tum crysus *S* ‖ atys] *LHSA*, atis *B*, athys *P* ‖ regis] eius *A* 15 16 ad id] addit *S*, ad id locorum *P*[2] 18 esse uel] *LBP*, uel *HS*, *om. A* 19 excellentiam *S* 20 emicuit *h* ‖ *a* cato princeps *incipit G* 21 gentium *S* 21 22 opt. opt. imp.] *BHS* (*ubi in mg.* 'deest hic'), opt. imp. *G*, opt. imp. opt. *LAP* 23 odiosum *S* 23 24 semper absolutus *om. HSA contra Plin.* 25 cata *S* ‖ a publico *S* 27 tantum] tamen *H* ‖ potius *H*

ION. senatus sacramento: ‖ quippe quod inventus dignior
non fuit, cui praecipuae religionis crederetur minis-
terium, cum oraculum moneret arcessi sacra deum
matris Pessinunte.
PL. 7, 133 ‖ Plurimi inter Romanos eloquentia floruerunt: 1, 116
sed hoc bonum hereditarium numquam fuit nisi in
familia Curionum, in qua tres serie continua oratores
fuere. magnum hoc habitum est sane eo saeculo, quo 117
facundiam praecipue et humana et divina mirata sunt.
PL. 7, 109 ‖ quippe tunc percussores Archilochi poetae Apollo
prodidit, et latronum facinus deo coarguente detec-
tum. cumque Lysander Lacedaemonius Athenas ob- 118
sideret, ubi Sophoclis tragici inhumatum corpus ia-
cebat, identidem Liber pater ducem monuit per quie-
tem, sepeliri delicias suas sineret: nec prius destitit, 119
quam Lysander cognito qui obisset diem et quid a
numine posceretur, indutias bello daret, usque dum
ION. congruae supremis talibus exequiae ducerentur. ‖ Pin- 120
darum lyricum e convivii loco cui imminebat ruina,
ne cum ceteris interiret, forinsecus Castor et Pollux
vocaverunt, inspectantibus universis: quo effectum, ut
PL. 7, 112 solus impendens periculum evaderet. ‖ numerandus 121
post deos Cn. Pompeius Magnus intraturus Posidonii
domum, clarissimi tunc sapientiae professoris, percuti
ex more a lictore fores vetuit, summissisque fascibus,
quamlibet confecto Mithridatico bello et orientis vic-
PL. 7, 114 tor, sententia propria cessit ianuae litterarum. ‖ Afri- 122

2 praecipuo regionis *S* 3 arcessi] *LBHP*, arces *S*, arcersi *G*, accersi *A* 3 4 deum m. pess. *om. H* 4 pissinumte *S* 6 bonum *om. H* ‖ heretarium *S* ‖ numquam non fuit *A* 7 orationes *G* 8 eo] eos *G* 9 sunt] sum *G* 10 percussores] cussores *G*, per successores *A* 11 arguente *HS* 11 12 detectum] *LGS*, detectum est *HP*, retectum est *A* 14 ideo idem *S* 15 relicias L^2,delias *S* ‖ sinret *S* 16 linsa.der *S* ‖ qui] *LH*, quo *GB*, quis *SA* ‖ die *GB* 17 posceret *S* 18 tullibus exequia *S* 19 counii *S*, conuiuio *A* 20 castor] eum castor *A* ‖ et] ex *S* 21 quod *P* ‖ eff. est *H* 22 numerandos *S* 23 possidonii *libri* 24 carissimi *S* 25 ex more] et in ore *S* ‖ lictoribus AP^2 ‖ uetuit] nauit *S* ‖ demissis P^2 ‖ que *om. A*

canus prior Q. Ennii statuam imponi sepulcro suo
iussit. ‖ Uticensis Cato unum ex tribunatu militum PL. 7, 113.
philosophum, alium ex Cypria legatione Romam ad- 112
vexit, professus plurimum se eo facto senatui et po-
pulo contulisse, quamlibet proavus eius saepissime
1, 123 censuisset Graecos urbe pellendos. ‖ Dionysius ty- PL. 7, 110
rannus vittatam navem Platoni obviam misit: ipse
cum albis quadrigis egredientem in littore occurrens
honoratus est. ‖ perfectam prudentiam soli Socrati PL. 7, 118
oraculum Delphicum adiudicavit.
124 ‖ Pietatis documentum nobilius quidem in Metel- IGN.
lorum domo effulsit, ‖ sed eminentissimum in plebeia PL. 7, 121
puerpera reperitur. humilis haec atque ideo famae
obscurioris, cum ad patrem, qui supplicii causa clau-
stris poenalibus continebatur, aegre obtinuisset ingres-
sum, exquisita saepius a ianitoribus ne forte parenti
cibum sumministraret, alere eum uberibus suis de-
125 prehensa est: quae res et locum et factum consecra-
vit: nam qui morti destinabatur, donatus filiae, in
memoriam tanti praeconii reservatus est: locus di-
126 catus suo numini Pietatis sacellum est. ‖ navis a IGN. *cf.* PL.
Phrygia gerula sacrorum, dum sequitur vittas casti- 7, 120
tatis, contulit Claudiae principatum pudicitiae. at
Sulpicia Paterculi filia, M. Fulvii Flacci uxor, cen-
sura omnium matronarum e centum probatissimis haud
temere delecta est, quae simulacrum Veneris, ut Si-
byllini libri monebant, dedicaret.

1 enni *S* 3 cypria] *GP*, cipria *L*, curia *HSA* 3 4 aduexit] duxit *AP*² *et pro gl. L* 4 eo f. pl. se *A* 5 quamuis *A* ‖ sepisse *A* 7 uitatam *hS* 8 e littore accurrens *A* 9 honorauit *G solus* ‖ Socrati] crati *S* 11 pietas *G* 12 effulsit] *HSA*, refulsit *LGP* 16 ianitoribus *S* 17 administraret *HS* 18 19 consecrauit] honestauit *AP*² 19 donatus] destinatus est *A* 20 tanti] tan *G* 21 numini] *L*²*HP*, nomini *L*¹*GSA* 21 22 est nauis a frigia] *LBP*, est nauis africa *G*, fuit nam uisa frigia *HSA* 22 regula *HS* ‖ uitas *L*¹*G* 22 23 castitatis *om. G* 23 24 at supplicia *GP*¹, et supplicia *S* 24 paterculis *A* ‖ fului] *LGAP*, uului *S* ‖ flaxi *S*, pacci *H* 26 delecta] *L*²*GHS*, dilecta *L*¹*BP*, electa *A* ‖ simulacrorum *A* 27 libri] bri *G*

PL. 7, 137 ‖ Quod attinet ad titulum felicitatis, necdum re- 1, 127
pertus est, qui felix censeri iure debuerit: namque
PL. 7, 151 Cornelius Sulla dictus potius est quam fuit felix. ‖ so-
lum certe beatum cortina Aglaum iudicavit, qui in
angustissimo Arcadiae angulo pauperis soli dominus
numquam egressus paterni cespitis terminos inve-
nitur.

IGN. ‖ De homine satis dictum habeo. nunc, ut ad 2, 1
destinatum revertamur, ad locorum commemoratio-
nem stilus dirigendus est atque adeo principaliter in
Italiam, cuius decus iam in urbe contigimus. sed 2
Italia tanta cura ab omnibus dicta, praecipue M. Ca-
tone, ut iam inveniri non sit quod non veterum auc-
PL. 3, 41 *auctus* torum praesumpserit diligentia, ‖ largiter in laudem
excellentis terrae materia suppetente, dum scriptores
praestantissimi reputant locorum salubritatem, caeli
temperiem, ubertatem soli, aprica collium, opaca ne-
morum, innoxios saltus, vitium olearumque proventus,
nobilia pecuaria, tot amnes, lacus tantos, bifera vio-
laria: inter haec Vesubium flagrantis animae spiritu 3
vaporatum, tepentes fontibus Baias, colonias tam fre-
quentes, tam adsiduam novarum urbium gratiam, tam
PL. 3, 56 *auctus* clarum decus veterum oppidorum, ‖ quae primum Abo-
rigines Aurunci Pelasgi Arcades Siculi, totius pos-

v. 21 tepentes fontibus Baias *Isidorus* 14, 4, 19

1 attinet] *LGP*, attineat *HSA* 3 sylla *LAP*, silla *G* 4 acilaum *G* 6 egressus *om.* *H* 8 habe P^2 ‖ ut] at *A* 9 ad] in P^1 10 ideo *A* 10 11 in italiam] *HSAP*, in italia *B*, italiam *L*, italia *G* 12 ab *om.* P^1 ‖ dicta est *AP* ‖ marco catone] *HSA*, a m. catone LP^2, a catone *G*, marco catoni P^1 13 sit] *HSA*, possit *LGP* 13 14 auctorum *om.* *A* 15 materiae *A*, materi *G* 18 innoxus *S* 19 nobilia] *AP*, obilia S^1, onilia HS^2, nonalia *LG*; tam nobilia pecudi uellera *Plin.* 20 uesnbium] *LGHAP*, uersubium *S* 21 naporatum] *HSA*, uaporantem *LGP* ‖ boias *h* ‖ colonia *S* ‖ tam] tem *P* 23 primo *A* 23 24 aborigentes *S* 24 arunci *G*

tremo Graeciae advenae et in summa victores Romani PL.
condiderunt: ‖ ad haec laterum portuosa, orasque pa- PL. 3, 41
tentibus gremiis commercio orbis accommodatas.
2, 4 ‖ Verum ne prorsus intacta videatur, in ea quae IОN.
minus trita sunt animum intendere haud absurdum
videtur et parcius depasta levibus vestigiis inviare.
5 nam quis ignorat vel dicta vel condita a Iano Iani-
culum, a Saturno Latium atque Saturniam, ‖ a Danae PL. 3, 56
Ardeam, ‖ a comitibus Herculis Polyclen, ab ipso in ION.
Campania Pompeios, qua victor ex Hispania pompam
6 boum duxerat? in Liguria quoque lapidarios campos,
quod Iovi eo dimicante creduntur pluvisse saxa: re-
gionem Ionicam ab Ione Aulochi filia, quam proca-
citer insidentem vias Hercules ut ferunt interemit:
‖ Archippen a Marsya rege Lydorum, quod hiatu ter- PL. 3, 108

v. 7 a Iano — *p.* 36 *v.* 9 a Pyliis *compilavit omissis multis Capella* 6, 642; *v.* 7 a Iano — *v.* 11 duxerat *Isidorus* 15, 1, 50. 51

1 summo *H* 2 litorum *G*, lucorum (*corr.* lictorum) *B* 2 3 petentibus *A* 4 uerun *P* ‖ uideantur *H* 5 minus *om. H* ‖ obsurdum *G* 6 et] aut *A* ‖ depauita P^2 7 ignoret *A*, *om. h* ‖ dictam nel conditam *B*, dictam (*om.* nel condita) *G* ‖ ab iano *liber nullus* 8 danae] *SA*, dane *LGHP* 9 polyclen] *LGSP*, polychlen *A*, poliden *H*; Polieon *coni. Salmas. male; scite vero attulit Rothius haec Dionysii* 1, 44: *Ἡρακλῆς δ' ἐπεὶ .... ὁ ναυτικὸς αὐτῷ στρατὸς σῶος ἐξ Ἰβηρίας ἀφίκετο, ... πολίχνην ἐπώνυμον αὐτοῦ κτίσας, ἔνθα ὁ στόλος αὐτῷ ἐναυλοχεῖτο, ἣ καὶ νῦν ὑπὸ Ῥωμαίων ἦν οἰκουμένη, Νέας πόλεως καὶ Πομπηίας ἐν μέσῳ κειμένη, λιμένας ἐν παντὶ καιρῷ βεβαίους ἔχουσα ... ἀπῆρεν εἰς Σικελίαν.* 10 pompeius *S* 11 duxit P^2 ‖ lycuria *S* 12 ioui] *LHS*, ioue *GBA*, ibi *P*; quod eodem dimicante saxis fernnt pluisse caelum *Capella* (*ubi ne credas Koppio quae de Solinianis libris adnotarat Salmasius male referenti ad Martianos*). *Saxa pluisse Iovi pro eo quod est pluisse a caelo Solinus hoc loco videtur posuisse; quamquam lectio Parisini libri per se longe praestat* ‖ dimicantes *S* ‖ plunisse s.] *GSP*, plu.isse s. *L*, s. pluisse *A*, placuisse (*corr.* pluisse) s. *h*, pluisse s. *Bern.* 13 ione anlochi] *GBP*, hione anlochi *S*, ione anloci *H*, ionanlochi *L*, ione nanlochi *A*; Ionem Antocli filiam *Capella* 14 insidientem *S* ‖ herculis int. ut ferunt *A* 15 archippen a] *SP*, archipenam *A*, arcipen a *H*, arcippen a *LG* ‖ marsia] *LGP*, marsa *HS*, maresa *A*

PL. 3, 70 rae haustnm dissolutum est in lacum Fucinum: ‖ ab 2, 7
PL. 3, 50 Iasone templum Iunonis Argivae: ‖ a Pelopidis Pisas:
IGN. PL. 3, 102 ‖ a Cleolao Minois filio Daunios: ‖ Iapygas ab Iapyge
PL. 3, 50 Daedali filio: ‖ Tyrrhenos a Tyrrheno Lydiae rege:
PL. 3, 63. 51. 7, 193 ‖ Coram a Dardano: ‖ Agyllam a Pelasgis, ‖ qui primi in
PL. 3, 51 *auct.* Latium litteras intulerunt: ‖ ab Haleso Argivo Falis-
IGN. cam: a Falerio Argivo Falerios: ‖ Fescenninum quo-
PL. 3, 72 que ab Argivis: ‖ portum Parthenium a Phocaënsibus:
IGN. ‖ Tibur, sicut Cato facit testimonium, a Catillo Arcade
praefecto classis Euandri; sicut Sextius, ab Argiva
iuventute. Catillus enim Amphiarai filius, post pro- 8
digialem patris apud Thebas interitum, Oeclei avi
iussu cum omni fetu ver sacrum missus tres liberos
in Italia procreavit, Tiburtum Coram Catillum, qui
depulsis ex oppido Siciliae veteribus Sicanis a no-
mine Tiburti fratris natu maximi urbem vocaverunt.
mox in Bruttiis ab Ulixe extructum templum Mi- 9
nervae. insula *Ligea appellata ab *eiecto ibi cor-

1 ausum *S* 2 iunonis] iouis *h* ‖ pelopidis] *GHSP*[1], pelopedis *P*[2], pelopidi. *L*[1], pelopide *AL*[2]; *unde emendatur Plinius*: a Pelopidis (*libri* a pelope pisisque) sive a Teutanis 3 daunius *A* ‖ iapiias *P* ‖ ab iapige] *LGP*, ab iapugo *S*, ab iapagao *A*, a iapigae *H* 4 silio *S* ‖ tyrrbenus *A*, tyrreñ *S* 5 dardano] *HSAP*[2] *cum Capella*, dardanis *L*[1]*GP*[1] ‖ agyllam a] agyllano *S*, agellan a *A*, agillinam a *H*; Agyllinam Pelasgi *Capella* ‖ pelagis *S* 5 6 primus in latinum l. intulerat *S* 6 7 faliscam a f. argiuo *om. GP*[1], *item cod. Paris.* 7230 *A*, *qui primae classis est, habent autem LBHSAP*[2]; *cf. Strab.* 5, 2, 9 *Φαλέριοι καὶ Φαλίσκοι; Stephanus p.* 656 *Mein.: Φαλέριον ... πόλις Τυρρηνίας. Φαλίσκος πόλις Ἰταλίας ἄποικος Ἀργείων.* ‖ faliscam] *HP*[2], phaliscam *LA*, faliscum *S* 7 falerio] *LHSP*[2], phalerio *A* ‖ falerios] falerius *S*, phalerios *A* ‖ fescennium *P*[2] 8 parthemium *A*, patbenium *h*, porthenium *P*[2] ‖ Phocaensibus *scripsimus*, phocensibus *A*, focensibus *LGHSP* 9 arcadiae *A* 10 sextius] secius *A* 12 interitu *A* ‖ oeclegi *S*, oclei *G* 13 fetu u. s.] uersacri *S* 14 cathillum *L hoc solo loco* 15 depulsus *A* ‖ ex oppido Siciliae *induxit Salm.* ‖ siciliae] sicania *A* 16 fratri *S* 17 bruttiis *LGhP*, brittiis *Bern.*, butris *S*, bruciis *A* 18 ligea] *P*[2] *Salm.*, lincea *LG*, lyncea *P*[1], liger *HSA* ‖ ab eiecto] *Salm.*, abiecto *libri*

pore Sirenis ita nominatae: || Parthenope a Partheno- PL. 3, 62
pae Sirenis sepulcro, quam Augustus postea Neapo- *auctus*
lim esse maluit: || Praeneste, ut Zeuodotus, a Prae- ION.
neste Ulixis nepote Latini filio; ut Praenestini sonant
libri, a Caeculo, quem iuxta ignes fortuitos invene-
2, 10 runt, ut fama est, Digidiorum sorores. Notum est a
Philoctete Petiliam constitutam, Arpos et Beneventum *cf.* PL. 3, 104
a Diomede, Patavium ab Antenore, Metapontum a
Pyliis, || Scylaceum ab Atheniensibus, || Sybarim a PL. 3, 95 ION.
Troezeniis et a Sagari Aiacis Locrii filio, Sallentinos
a Lyctiis, || Anconam a Siculis, || Gabios a Galatio et PL. 3, 111 ION.
Bio Siculis fratribus, ab Heraclidis Tarentum, in-
sulam Tempsam ab Ionibus, Paestum a Dorensibus,
a Myscello Achaeo Crotonam, Regium ab Chalci-
densibus, Cauloniam et || Terinam a Crotoniensibus, PL. 3, 72

v. 1 Parthenope — 3 maluit *compilavit Isidorus* 15, 1, 60

1 ita — 2 sirenis *suppl.* L^2 || nominati *hS* || parthenope a parthenope] *SA*P^2, parthenopea a parthenope L^2H, parthenopis a parthenepe *GB*P^1 2 qnem *P* 4 nepoti *H* 5 saeculo *S* 5 6 inuenerat *A* 6 digidiorum] *G*P^1, digisiorum (*corr.* ligidiorum) *B*, digi.iorum L^1, digytiorum *S*, digitiorum *A*L^2P^2 *Bern.*, digitornm *h*; *iidem dicuntur* Depidii *schol. Veron. ad Vergilii Aen.* 7, 681, Divi *Servio ad l. c.* 7 philochtete *L*, philochete *G*, philocthete *B*, philotete *S*, philoctete *Bern.*, philotecte *h*, philochteta P^2, philoeteca *A* || pectiliam *H* || aipos *h*, apros *P* 8 putauium P^1 || metapontium *h* 8 9 a gylis P^2 9 scilaceum] *H*, scilacenum *S*, scyllaceum *rel.* || athaniensibus *S*, antenensibus *H*, antheniensibus *A* || sybarim] *AP*, snbarim *LGHS* 10 troezenis *A*, tryzeniis *LP*, trizeniis *GH*, trizeneis *S* || et sagari (*om.* a) *A* || sallentinos] *LGAP Bern.*, salentinos *S*, sallemtinos *h* 11 a lyctiis] *S*, a licciis *A*, a salictiis *H*, sallictiis *L*, sallictus *P*, sallectus *GB* || galatio] *GHSA*, galito *P*, galit. L^1, galitio L^2, galicio *B* 12 byo *LP* || heraclidis] *A*, heraclidiis *LHP*, eraclidiis *GS* 12 13 insulam *om. S* 13 tempsam] *A*, tensam *LGHSP* || a dorensibns] *LGP*, aboriensibus *HA*, ab orientibus *S* 14 myscello] *S*, miscello *LGH*, myscelo *P*, miscelo *A* || acleo *S* || crotanam *S*, crotoniam *H*, crotonum P^2 14 15 ab calcidensibus] *LGP*, acbalcidentibns *S*, a calcidensibus *HA* 15 canloneam *LGHSP*, gaulonam *A* || terinam] *AP*, cerinam *LGS*, caerinam *H*

IGN. a Nariciis Locros, Heretum a Graecis in hono-
rem Herae (sic enim Iunonem Graeci vocant), Ari-
ciam ab Archilocho Siculo, unde et nomen, ut He-
minae placet, tractum. hoc in loco Orestes oraculo 2, 11
monitus simulacrum Scythicae Dianae, quod de Tau-
rica extulerat, prius quam Argos peteret consecravit.
a Zanclensibus Metaurum locatum, a Locrensibus
Metapontum quod nunc Vibo dicitur, Bocchus ab-
solvit. Gallorum veterum propaginem Umbros esse
PL. 3, 112 M. Antonius refert; ‖ hos eosdem, quod tempore aquo-
sae cladis imbribus superfuerint, Umbrios graece no-
PL. 3, 99 *auctus* minatos. ‖ Liciniano placet a Messapo Graeco·Mes- 12
sapiae datam originem, versam postmodum in nomen
Calabriae, quam in exordio Oenotri frater Peucetius
IGN. Peucetiam nominaverat. ‖ a gubernatore Aeneae ap- 13
pellatum Palinurum, a tubicine Misenum, a conso-
brina *Leucosiam insulam inter omnes perspicue con-
venit; a nutrice Caietam, ab uxore Lavinium quod

v. 9 Gallorum — 12 nominatos *compilarunt Servius ad Aen.* 12, 753 *et Isidorus* 9, 2, 87. 14, 4, 21 ‖ § 12 *compilavit Isidorus* 15, 1, 58 ‖ *v.* 18 ab uxore Lavinium *compilavit Isidorus* 15, 1, 52

1 naricibus *G* 1 2 honore *GB* 2 gr. iun. *HS* 3 nomem *A* 5 scythicae *erasum in L* 5 6 de taurica] te tauriga *S* 7 zanclensibus] *LP*, zanclesibus *GHSA* ‖ locrensilius *S* 8 metapontum] hypontum P^2; Hipponium *Salm.* ‖ uibo] hiuibo P^2 9 ueterem *A* 10 refert] asseuerat *A* ‖ eosdem — 12 nominatos *om.* P^1 11 superfuerunt *HSA* ‖ umbrios] $LGAP^2$, ombrios *hS*, imbricos *Bern.* 12 liciniano] L^2GBP, liciano L^1, luciniano *A*, lutiniano *S*, lucinio *H* ‖ mesapo *L*, maesapo *G* 12 13 mossapiae datam] LGP^1 *cum Isidoro*, messapiae atam *S*, messapiam eam tamen *H*, messapiam dictam *A*, missam dictam P^2 13 origine *HA*, in origine P^2 14 oenotris fratres *S*, oenotris fratris *A* 14 15 penaetins penaetiam *S*, puecetius puecetiam *H* 15 par sententia est inter auctores *ante* a gub. *ins.* L^2AP^1 *Bern.* 15 16 appellatum] *LGP*, appellatur *HSA* 17 leucosiam] P^2, leucotiam *A*, leocotiam $LHSP^1$, leocotinam *G* ‖ inter omnes perspicuo conuenit *om.* P^1, *in L erasum, sed mox rursum repositum* ‖ perspicno *G solus* 18 nutrice] *A*, nutrice caieta *LGSP*, caieta nutricae *H* ‖ esse nuncupatum *post* lau. *ins. A Bern.*

post Troiae excidium, sicuti Cosconius perhibet, quarto IGN.
anno extructum est.
2, 14 Nec omissum sit Aenean aestate ab Ilio capto
secunda Italicis litoribus adpulsum, ut Hemina tradit,
sociis non amplius sexcentis, in agro Laurenti po-
suisse castra: ubi dum simulacrum, quod secum ex
Sicilia advexerat, dedicat Veneri matri quae Frutis
dicitur, a Diomede Palladium suscepit, tribusque mox
annis cum Latino regnat socia potestate, quingentis
15 iugeribus ab eo acceptis: quo defuncto summam biennio
adeptus apud Numicium parere desiit anno septimo.
16 patris Indigetis ei nomen datum. deinde constituta
ab Ascanio longa Alba, Fidenae, Aricia; Nola a
Tyriis, ab Euboënsibus Cumae. ibidem Sibyllae sa-
cellum est, sed eius quae rebus Romanis quinquage- PL. 13, 88
sima olympiade interfuit || cuiusque librum ad Corne-
17 lium usque Sullam pontifices nostri consulebant: tunc
enim una cum Capitolio igni absumptus est: nam
priores duo, Tarquinio Superbo parcius pretium offe-
rente quam postulabatur, ipsa exusserat. || huius se- IGN.
18 pulcrum in Sicilia adhuc manet. Delphicam autem
Sibyllam ante Troiana bella vaticinatam Bocchus au-
tumat, cuius plurimos versus operi suo Homerum in-
seruisse manifestat. hanc Herophilen Erythraea annis

1 excid. troiae *H* || troiae] iliae *in litura S* || sicut *S* || consonius *h* 2 extructus *G* || est *om. H* 3 aeuean] *L*, anean *G*, aeneam *HSAP* 5 aplius *hS* 7 adduxerat *A* || dedicauit *P* || quae] quod *A* 8 sus-cepit] *LG Bern.*, suscipit *AP*, suscepisse *hS* 9 regnauit *S*, *om. h* 10 acceptus *G* 11 numicium] *HA*, nomicium *S*, numicum *LGP²*, nimicum *P¹* || apparero *S*, parere *P²* *et suprascr.* i. ap *A*, parare *P¹* || desiuit *AP* 12 patris] *hSA*, patrisque *LGP Bern.* || deinde *om. H* 13 arcanio *S* || longa alba] *LGP*, alba longa *HSA* || atricia *S* 14 tyris *LGS* 17 ad *ante* syllam *ins. in litura L* || syllam *LGSAP*, sillam *H* 18 adsumptus *S*, assumptus *A* 19 duos *H* 20 cuius *A* 22 23 autumat] perhibet *AP²* 24 herofilen] *P²*, erofilan *A*, herifilen *LGP*, orifylen *S*, erifilen *H*

IGN. aliquot intercedentibus insecuta est Sibyllaque ap-
pellata est de scientiae parilitate, quae inter alia mag-
nifica Lesbios amissuros imperium maris multo ante
praemonuit quam id accideret. ita Cumanam tertio
fuisse post has loco. ipsa aevi series probat.
PL. 3, 56 Ergo Italia, ‖ in qua Latium antiquum antea a 2, 19
Tiberinis ostiis ad usque Lirim amnem pertinebat,
MELA 2,4,1 ‖ universa consurgit a iugis Alpium, porrecta ad Re-
gium verticem et litora Bruttiorum, quo in maria
meridiem versus protenditur. inde procedens paulatim 20
se Appennini montis dorso attollit, extenta inter Tus-
cum et Adriaticum, id est inter superum mare et
PL. 3, 43 inferum, ‖ similis querneo folio, scilicet proceritate
MELA 2,4,1 amplior quam latitudine. ‖ ubi longius abiit, in cornua 21
duo scinditur, quorum alterum Ionium respectat aequor,
MELA 2,4,8 alterum Siculum: ‖ inter quas prominentias non uno
margine accessum insinuati freti recipit, sed linguis
proiectis saepius ac procurrentibus distinctum pro-
IGN. munturiis pelagus accipit. ‖ ibi, ut obvia passim no- 22
PL. 3, 73 temus, arces Tarentinae, ‖ Scyllacea regio cum Scyllaeo

v. 13 proceritate a. q. l. *ex Plinio Solinove Isidorus* 14, 4, 18 ‖ *v.* 20 Scyllacea — *p.* 40 *v.* 8 habitatae *compilavit alienis admixtis Capella* § 641

2 paralitate *G* 3 lerbios *A* ‖ amissurus *P* ‖ maris *om. HS* 4 acciderat *G* 5 fuisse *om. hS* ‖ aeui] sui *h*, sui eui *Bern.* 6 italiam *A* ‖ a *om. AP* 7 tiberinis] *GH*, tyberi.s *L*, tyberiis *BA*, tiberiis *S*, tiberis *P* 8 9 reginum] LGP^1, reginm *HSA*, regininm P^2 9 brutiorum *LGH*, bruttium *S* ‖ mari *HS* 10 meridiae *A* 11 appennini] *LHSP*, apennini *GA* ‖ extensa *HS* 12 hadriaticum *SP* ‖ superum *AP* 13 similisque *hS*, simulque *Bern.* ‖ querno *h* ‖ proceritate] *LGHSP cum Plinio*; longitudine *A et gl. LP* 14 abit *H*, processit AP^2 15 respectat] LGP^1, spectat $HSAP^2$ ‖ aequorum *S*, et quorum *A* 16 alter L^1 ‖ inter] in *S* 17 linguis] longius *H* 18 19 promuntoriis *L*, promonturii *G*, promunturii *S*, promunctoriis *H*, promontoriis *A* 19 accepit *LBS*, admittit AP^2 ‖ ibi ut obuia passim] *H*, ibi ut obuias sparsim *B*, ibi ut sparsim *LGP*, ibi autem appi passum *S*, ubi aut obuias passim *A* 19 20 notem *G* 20 scyllacea] *L*, scillacea *GA*, scylacca *S*, scillecea *H*, syllacaea *P* ‖ scyllaeo] *LP*, scilleo *GHSA*

oppido et Crateide flumine Scyllae matre, ut vetus- PL.
tas fabulata est, ‖ Regini saltus, Paestanae valles, Si- IGN.
renum saxa, amoenissimus Campaniae tractus, Phle-
graei campi, ‖ Circae domus Tarracina insula ante cir- PL. 3, 57
cumflua inmenso mari, nunc aevo nectente addita
continenti ‖ diversamque fortunam a Reginis experta, PL. 3, 86
quos fretum medium a Siculis vi abscidit, ‖ Formiae PL. 3, 59
etiam Laestrygonibus habitatae, ‖ multa praeterea pol- SOL.
lentissimis ingeniis edissertata, quae praeterire quam
inferius exequi tutius duximus.

2, 23 ‖ Verum Italiae longitudo, quae ab Augusta Prae- PL. 3, 43
toria per urbem Capuamque porrigitur usque ad op-
pidum Reginm, decies centena et viginti milia pas-
suum colligit, ‖ latitudo ubi plurimum quadringenta PL. 3, 44
decem, ubi minimum centum triginta sex; ‖ artissima PL. 3, 95
est ad portum quem Hannibalis castra dicunt, neque
enim excedit quadraginta milia; ‖ umbilicum ut Varro PL. 3, 109
tradit in agro Reatino habet. ‖ at in solidum spatium PL. 3, 44
circuitus universi vicies *centena quadraginta novem
24 sunt. ‖ in quo ambitu adversa Locrensium fronte or- PL. 3, 5. 95
tus a Gadibus finitur Europae sinus primus; ‖ nam PL. 3, 97

v. 15 artissima — 20 sunt *compilavit Capella* § 649

1 cradeidae *S* 2 pestana uallis *A*, paestana ualles *P* 3 amenissimi *A* 3 4 flegrei *libri* 4 Tarracina *fortasse delendum* 5 nectente] *LAP*, nectenti *G*, nente *S*, uertente *H* 7 ui] suis *A* ‖ foniae *S* 8 lystregonibus *A* ‖ habitae *P* ‖ multa te multa *S* ‖ praeterea *om. h* 9 est dissertata *S*, est disertata *A*, edisserta P^1 ‖ quae — 10 duximus *om. A* 10 diximus L^1B 11 augusta *h* 12 captumque L^1 14 colligit] $HSAP^2$, colligitur LGP^1 ‖ ubi *om. L* 15 minimum] *fortasse* medium ‖ sex] sex milia *AP* 16 quam *A* 17 XL *HA cum libris Plinii et Capellae*; cccc *LG*, quadringenta *S* 18 at *om. S* 19 circumitus *S* ‖ uicies quadragies nouies (nouiesque *LP*) centena *libri notis numerorum* |XX| XLIX *male solutis, quos numeros restituimus ducibus Plinio* (*Ricc.*) *et Capella* 6, 640. *Requiritur tamen pro* 2,049000 *numerus* 2,490000 *sive* vicies XX| CCCCXC, quadringenta nonaginta milia; *hunc enim efficit duplicata longitudo p.* 1,020000 *additis latitudinibus* 410000 *et* 40000 20 habitu *G* 21 gradibus *H*

PL. secundus a Lacinio auspicatus in Acroceraunio metas habet.

PL. 3, 117 || Ad haec Italia Pado clara est, quem mons Vesulus superantissimus inter iuga Alpium gremio suo fundit, visendo fonte in Ligurum finibus, unde se primum Padus proruit submersusque cuniculo rursus in agro Vibonensi extollitur, nulli amnium inferior claritate, a Graecis dictus Eridanus. intumescit exortu canis tabefactis nivibus et liquentibus brumae pruinis · PL. 3, 118 || auctusque aquarum accessione triginta flumina in Hadriaticum defert mare. 2, 25

PL. 7, 19 || E memorabilibus inclutum et insigniter per omnium vulgatum ora, quod perpaucae familiae sunt in agro Faliscorum quos Hirpos vocant. hi sacrificium annuum ad Soractis montem Apollini faciunt: adoperantes gesticulationibus religiosis impune exultant ardentibus lignorum struibus, in honorem divinae rei flammis parentibus. cuius devotionis mysterium 26

v. 3 Italia Pado — 11 mare *compilavit Capella* § 641 || *v.* 8 intumescit — 11 mare *compilavit Isidorus* 13, 21, 26

1 lauinio *G* || agro ceraunio *LA*, agro ceraumo *G*, agro ceurauuio *P*, acroceraunuiis *HS*; Acroceraunio *Plinius* 3 pato *S* || est clara *A* 4 inter] in *S* 5 uisendo] *SA*, uisenno *LBH*, uisseuno *P*, uisono *G*; fonte mirabili *Capella* || ligurium *G* || siuibus *h* || se *om. H* 6 padis *S*, padum *H* || profundit *A* || rusus *S* 7 uiuonensi *LGP*; Vibonensis *item Capella*; *debuit esse* Forovibiensis 8 a] con *S* || heridanus *GA* 9 liquentibus] reliquentibus *L*, relinquentibus *P* 10 accessione] amnibus *A*, agminibus *P*[2] 11 hadriaticum] *S solus* 12 e (et *G*) memorabilibus] *LBGP*, emorabilibus *A*, memorabilibus *Bern.*, memorabilius *hS* || inclytum *LP*, indutum *S*, inclitum *GHA* 13 ora *om. P*[1] 14 faliscorum] *LGP*, phaliscornm *A*, paliscorum *H*, paliseorum *S* || quos h. u.] quae hyrpos uocantur *A* 15 montem soractis *LP*, montem socratis *G*, socratis moutem *A* || apolloni *S* 15 16 adoperantes] *LHP*, ac operantes *B*, et operantes *G*, ideo operantes *S*[1], id operantes *AS*[2] 16 religis *G*, religionis *A* || exultant] *HSA*, insultant *LGP* 17 honore *G* 18 regi *G*, rei et *A* || parentibus] parcentibus *P*[2] *Salm.* || mysterium] *L*, misterium *GHP*, ministerium *SA*

munificentia senatus honorata Hirpis perpetuo consulto PL.
omnium munerum vacationem dedit.
2, 27 ‖ Gentem Marsorum serpentibus inlaesam esse PL. 7, 15
nihil mirum: a Circae filio genus ducunt et de avita
potentia deberi sibi sciunt servitium venenorum: ideo
28 venena contemnunt. ‖ C. Coelius Aeetae tres filias IGN.
dicit Augitiam Medeam Circen: Circen Circeios in-
sedisse montes, carminum maleficiis varias imaginum
29 facies mentientem: Angitiam vicina Fucino occupa-
visse ibique salubri scientia adversus morbos resis-
tentem, cum dedisset homines vivere, deam habitam:
30 Medeam ab Iasone Buthroti sepultam filiumque eius
Marsis imperasse.
31 ‖ Sed quamvis Italia habeat hoc praesidium fami- SOL.
32 liare, a serpentibus non penitus libera est. ‖ denique PL. 3, 59. 8, 104
Amunclas, quas Amyclas ante Graeci condiderant,
serpentes fugavere. ‖ illic frequens vipera insanabili IGN.
morsu: brevior haec ceteris quas in aliis advertimus
orbis partibus ac propterea, dum despectui est, fa-
33 cilius nocet. Calabria chersydris frequentissima et

v. 3 gentem — inlaesam esse *adhibuit Isidorus* 9, 2, 88

1 munificentia] beniuolentiae *A* ‖ consulto] *Gh*, consulato *S*, consultu *A Bern.*, *erasum in L* 2 numerum *h* 4 a circae] arcicae *P* ‖ genus] *HSA*, hi genus *LGP* ‖ d.cunt L^1 ‖ habita *HS* 5 potestate *G* 6 cont. uen. *HA* ‖ c.. caelius aetae L^1 (*post primam* c *insertum* ecili et *supra* a *scr.* o), coelius (*om. praenomine*) aetae *P*, celius ete *B*, geaetae *G*, g. coelius *H*, gaius coelius *S*, gaius caelius *A* 7 dicit] dicitur habuisse *H* ‖ anguitism *G* ‖ circen circen] circen *A* ‖ circelios L^1G, circeos *h* 8 carmine *S* ‖ inmaginum *P* 9 facias L^1 ‖ anguitiam *G* 10 11 resintentem *G*, residentem *P* 11 dedisset] *BHP*, dedisses L^1, desisset L^2GSA ‖ homines] L^1HSAP, hominem L^2B, homine *G* 12 brithriti *A* ‖ sepultum *H* ‖ filiusque *G* ‖ eius *om. H* 14 quandonis *S* 15 penitus] omnino AP^2 16 amunclas quas] LBP^1, amincas quas AP^2, *om. HS*; Amyclae sive Amynclae *Plinii libri* ‖ amidas gr. ante condiderunt *A* 18 quas] quam *H* ‖ aduertimur *S* 19 dispectui *GA* ‖ est] et *S* 20 chersydris] *SA*, chersidris *H*, chelydris *LGP*

IGN. boas gignit, quem anguem ad inmensam molem ferunt convalescere. captat primo greges bubulos et quae plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus innectit, suctuque continuo saginata longo in saeculo ita fellebri satietate ultimo extuberatur, ut obsistere magnitudini eius nulla vis queat: et postremo depopulatis animantibus regiones quas obsederit cogit ad
PL. 8, 37 vastitatem. ‖ Divo Claudio principe, ubi Vaticanus 2, 34
ager est, in alvo occisae boae spectatus est solidus infans.

PL. 8, 80 ‖ Italia lupos habet; quod cum ceteris simile non 35
sit, homo quem prius viderit conticescit, et anticipatus obtutu nocentis, licet clamandi votum habeat,
non habet vocis ministerium. sciens de lupis prae- 36
PL. 8, 83 tereo multa: spectatissimum illud est. ‖ caudae animalis huius villus amatorius inest perexiguus, quem spontivo damno abicit cum capi metuit: nec habet potentiam nisi viventi detrahatur. coëunt lupi toto anno non amplius dies duodecim. vescuntur in fame
PL. 8, 84 terram. ‖ at hi quos cervarios dicimus, quamvis post 37
longa ieiunia repertas aegre carnes mandere coepe-

v. 1 boas — 4 innectit *compilavit Isidorus* 12, 4, 28 *cf.* 14, 4, 19 ‖ v. 18 coeunt — 19 duodecim *compilavit Isidorus* 12, 2, 24

1 boas] *HSA*, boam *LGP* ‖ ad] in *H*, *om.* *S* 2 coalescere *A* ‖ primos *G* ‖ bubalos *A* 3 plurimo] primo *H* ‖ irrigua *HA* 4 suxuque *G*, sucoque *A* ‖ longe *S* 5 uellebri *S*, felebri *h*, celebri *Bern.* ‖ satietatem *P* ‖ ut — 6 queat *om.* *P* 6 queat et p.] queat postremo *HS*, ualeat postremoque *A* 7 amantibus L^1, animalibus *HS* ‖ cogat *hS* 8 diuo denique *AP* 11 italiae lupus L^2P ‖ b. qui cum ceteris similes non sint L^2 ‖ *post* quod *excidituе* monstrum? ‖ similis *A* 12 uiderit] uiderint *L* 13 obtutu] *HA*, obtutu aspectu L^1S, obtutu aspecto *GB*, obtutu aspectus L^2, obtutu nocentis aspectus *P* ‖ liceat *S* ‖ uotum] *HSA*, uoluntatem *LGP* 14 15 m. pr. *LG* 15 spectantissimum *P* ‖ est illud *G* 16 huius *om.* *A* 17 abicit] *HSA cum Plinio*, amittit *LGP* 19 diebus *A* 20 terra *A* ‖ hi] h.. L^1; *videtur fuisse* hii ‖ quos] cos *P*, quo *G* 21 mandare *S*

rint, ubi quid casu respiciant obliviscuntur, et inme- PL.
mores praesentis copiae eunt quaesitum quam reli-
querant satietatem.
2, 38 ‖In hoc animalium genere numerantur et lynces, PL. 37, 52. 53
quarum urinas coire in duritiem pretiosi calculi fa-
tentur qui naturas lapidum exquisitius sunt perse-
cuti. istud etiam ipsas lynces persentiscere hoc do-
cumento probatur, quod egestum liquorem ilico ha-
renarum cumulis quantum valent contegunt, invidia
scilicet ne talis egeries transeat in nostrum usum, ut
39 Theophrastus perhibet. lapidi isti ad sucinum color
est, pariter spiritu adtrahit propinquantia, dolores re-
num placat, medetur regio morbo, lyncurium Graece
dicitur.
40 ‖Cicadae apud Reginos mutae, nec usquam *alibi: PL. 11, 95
quod silentium miraculo est, nec inmerito, cum vici-
nae quae sunt Locrensium ultra ceteras sonent. ‖ cau- IGN.
sas Granius tradit, cum obmurmurarent illic Herculi
quiescenti, deum iussisse ne streperent: itaque ex eo
coeptum silentium permanere.

§ 38. 39 *compilavit Isidorus* 12, 2, 20. 16, 8, 8 *cf.* 14, 4, 19 ‖ *v.* 15 cicadae — alibi *compilavit Isidorus* 12, 8, 10

1 respiciant] *LGAP*, respicient *S*, respicinnt *H* 2 questum *S*, quesitae *A* ‖ qua *G* 2 3 reliquerant] *LBP*, relinquerant *G*, reliquerint *HS*, reliquerunt *A* 3 satietatem] tritiaetatem *S* 4 numerantur] *HSA cum Isidoro*, nominantur *LGP* 5 duriciam *HA* 6 exquisitius] exsequentium *A* 7 etiam] enim *S* 9 tumulis *LSP* ‖ inuidia] *HSA cum Isidoro*, inuidae *LG*, inuidiae *P* 11 theiofrastus *S* 11 12 color est] *SA*, colorē *LGHP* 12 pari *P* 12 13 renium *A*, remum *S*, nimium *H* 13 lyngurium *P*, liugurium *LBSA*, ligurium *G Bern.*, ungurium *h* 13 14 graece dicitur] *LGP*, graecum *H*, dicitur *SA* 15 regionos *S*, regiuios *A* ‖ *post* alibi *inserunt* cicadae quam regio (regionos *S*, apud reginos *H*) mutae *LGHSP*, quam apud regiuios cicadae mutae *A* 16 miraculum *H* 17 sunt *om.* *G* ‖ ceteros *G*, cetera *S* ‖ sonitent *A* 18 tradidit *H* ‖ obirent murarent *A* 19 ne] non *S* ‖ ex] et ex *GB*, .. ex *L* 20 permare *S*

PL. 32, 22. 23 *auctus* ‖ Ligusticum mare frutices procreat, qui quantisper 2, 41
fuerint in aquarum profundis, fluxi sunt tactu prope
carnulento: deinde ubi in supera tolluntur natalibus
derogati saxis lapides fiunt: nec solum qualitas illis
sed et color vertitur: nam puniceo protinus erubes-
cunt. ramuli sunt, quales arboris visimus, ad semi-
pedem frequentius longi; rarum est pedaneos depre-
hendi. excluduntur ex illis multa gestamina. habet 42
enim, ut Zoroastres ait, materia haec quandam po-
testatem, ac propterea quidquid inde sit ducitur inter
PL. 37, 164 *auctus* salutaria. ‖ curallium alias dicunt: nam Metrodorus 43
gorgiam nominat. idem quod resistat typhonibus et
PL. 37, 182 fulminibus adfirmat. ‖ eruitur gemma in parte Luca-
niae facie adeo iucunda, ut languentes intrinsecus
stellas et subnubilo renidentes perfundat color cro-
ceus. ea quoniam in litore Syrtium inventa primum

v. 12 quod — 13 affirmat *compilavit Isidorus* 16, 15, 25 *cf.* 16, 8, 1; *in libris Plinianis* 37, 164 *praeter Bambergensem, in quo est* hanc fasciuationibus resistere affirmant, *legitur in aliis* fulminibus et typhoni, *in aliis* fulmiuibus et tonitribus *pro* fascinatiouibus ‖ *v.* 13 eruitur — 46, 1 vocatur *compilavit Isidorus* 16, 14, 10

1 ligustricum *GB* 2 fluxi] fixi A^{2} 3 cornuleuto *S* ‖ iu supera toll.] *A*, insuper attoll. *HS*, in supera attoll. *LGP* ‖ uatalibus] *HS*, uaturalibus LGP^{1}, geuuinis *A*, geuuinis uatalibus P^{2} 4 derogatis (derodatis *H*) saxis *HSA*, saxis derogati LGP^{1}, derorogatis (*sic, om.* saxis) P^{2} ‖ lapis P^{2} ‖ solum qu. illis $L^{1}GA$, solum qu. illis tautum *HS*, qu. illis tautum PL^{2} 5 6 .rubescuut *L*, rubescuut *P* 6 arboris] *LG*, arbores *H*, arborum *SAP* 7 lougi] *LGHP*, longe *A*, lougiora *S* 8 excluduutur] *LG*, excuduutur *HAP*, exciduutur *S*; *cf.* exclussor artis argentariae *Henzeni inscr.* 7229 *ibique nota* ‖ multa *om. S* 9 zoroastre *G*, rozoastres *h* ‖ materies *AP* 9 10 potestate *G* 10 sit ducitur] fit habetur *A* 11 curallium] *A*, curalium *LGHS*, coralium *P* 12 gorgiam] *HSA*, gurgia *LGP* ‖ quod] quoque *S* 13 adfirmaut $L^{1}G$ 14 adeo .... ut .... 15 perfuudat] admodum .... nam .... perfundit *A* 15 stellas *om. H* ‖ renidentes] $L^{2}G$, reuideutis $L^{1}HP$, reuiteutis *S*, reniteutes *A et Isidorus* ‖ perfuudat (perfuudit *A*) color croceus] *HSA*, croceo colore perfundat *LGP* 16 ea] et *S* ‖ Syrtium] sirtitim *A* ‖ primum] *HSA*, primo *LGP*

2, 44 est Syrtitis vocatur. ‖ est et Veientana a loco dicta, PL. 37,184
cui nigricolor facies propria, quam ad gratiam varietatis limites albi intersecant notis candicantibus.
45 ‖ Insula quae Apuliae oram videt tumulo ac delubro Diomedis insignis est et Diomedeas aves sola PL. 10,126. 127
nutrit: nam hoc genus alitis praeterquam ibi nusquam gentium est, idque solum poterat memorabile indicari, nisi accederent non omittenda. forma illis paene quae
46 fulicis, color candidus, ignei oculi, ora dentata: congreges volitant nec sine ratione pergendi: duces duo sunt, qui regunt cursum: alter agmen anteit alter insequitur: ille ut ductu certum iter dirigat, hic ut instantia urgeat tarditatem. haec in meantibus disci-
47 plina est. cum fetificum adest tempus, rostro scrobes excavant, deinde surculis inversum superpositis imitantur texta cratium: sic contegunt subtercavata et ne operimenta *si desint, forte lignorum cassa venti auferant, hanc struicem premunt terra quam egesse-
48 rant cum puteos excitarent. sic nidos moliuntur bifori accessu, nec fortuitu, adeo ut ad plagas caeli metentur exitus vel ingressus: aditus qui dimittit ad

v. 1 est et Veientana — 3 candicantibus *ex Plinio Solinove rettulit Isidorus* 16, 11, 5 ‖ § 45 — 50 *inter alia adhibuit Isidorus* 12, 7, 28. 29 *cf.* 14, 4, 19

1 syrtitis] L^1S *et Plin.* (*Bamb.*), sirtitis *G*, syrtites AL^2P, sirtites *H* ‖ ueientana] L^2AP^2, ueitana *S*, uientana HP^1, uelentana L^1G 2 nigricolor f. p.] superficies nigra *A* 3 limitis *S* ‖ notis] *LHP*, netis *G*, uenis *A*, *om.* *S* ‖ candidantibus *H* 4 apuli eorum *S*, apuleiae oram *P* 5 diomedias *A* 6 hoc] hec *G* ‖ genus] generi *A* 7 genitum *LG* 9 10 congreges] LGP^2, congres P^1, congregatae *HSA* 10sq. duae ... quae regant ... altera ... sequitur altera illa ... destinet altera ut *A*; *P ut dedimus, sed* insequitur altera illae 11 cursu *G* 12 dirigat hic ut] dirigit hic et *S*, dirigat hic *H* 12 13 instantiam *P* 14 est] et *HS* 14 15 tro scrobes — deinde *om.* *S* 15 excabant L^1 16 cratium] gratiam *L* 17 si desint *scripsimus:* desint si *libri* ‖ casam *G* 18 auferant] *HS*, auferunt *LGAP* ‖ premunt] *HSA*, primunt P^1, conprimunt LGP^2 19 excitarent] *HSA*, excitassent *LGP* 19 20 biformi L^2AP 20 uoc] ne *S* ‖ fortuito L^2HSAP^2 21 aditu *G* ‖ demittit *LGP*, dimitit *A*

PL. pastus in ortum destinatur, qui excipit revertentes
versus occasui est: ut lux et morantes excitet et re-
ceptui non denegetur. levaturae alvum adversis fla-
tibus subvolant, quibus proluvies longius auferatur.
iudicant inter advenas: qui Graecus est propius ac- 2, 49
cedunt et quantum intellegi datur ut civem blandius
adulantur, si quis erit gentis alterius involant et im-
pugnant. aedem sacram omni die celebrant studio
eiusmodi: aquis imbuunt plumas alisque impendio
madefactis confluunt rorulentae: ita aedem excusso
umore purificant: tunc pinnulis superplaudunt: inde
disceditur quasi peracta religione. ob hoc ferunt Dio- 50
medis socios aves factos. sane ante adventum Aetoli
ducis nomen Diomedeae non habebant, inde sic dictae.
IGN. ‖ Italicus excursus per Liburnos, quae gens Asia- 51
tica est, procedit in Dalmatiae pedem, Dalmatia in
limitem Illyricum, in quo sinu Dardani sedes habent,
homines ex Troiana prosapia in mores barbaros effe-
rati. at ex altera parte per Ligurum oram in Nar- 52
bonensem provinciam pergit, in qua Phocaënses quon-
dam fugati Persarum adventu Massiliam urbem olym-
cf. PL. 3, 34 piade quadragesima quinta condiderunt. et C. Marius 53

v. 18 homines — 19 efferati *compilavit Isidorus* 14, 4, 8 *vel qui haec ad Isidorum addidit*

1 partus *P* ‖ excepit *A* ‖ reuertentis *S* 2 occasum *L*²*S*, occasu *P*² ‖ morantis *SP* 2 3 receptus *P*² 3 degenegetur *P*¹ ‖ aduersus *hS* 3 4 fluctibus *S* 4 profluuies *A* ‖ adferatur *P*² 5 inter — 6 accedunt et *om. S* 5 propius *om. h* 6 ut] uelut *AP* 9 huiusmodi *h* ‖ aequis *G* 10 rotulentae *A* ‖ aedem] *HAP*, eadem *S*, eodem *LG* 11 umore] *LG* ‖ pennulis *HA*, pennules *G* ‖ superclaudunt *L* 12 superacta *S* ‖ ferunt] *HSAP*², credunt *LGP*¹ 13 ante *om. G* 14 diomede *L*¹*B*, diomedae *P*, diomaede *G*, diomedie *S*, diomediae *A*, diomedi *h*, diomedee *Bern.* ‖ sic (sio *G*) dictae sunt *LG* 16 dalmatiae] dalmatii *L* ‖ dalmatia in] *HP*, dalmatiam in *GS*, dalmatia. in *L*, dalmatiam *A* 17 dard. s. h.] dardanides habitant *A* 18 troianos *L*¹ 19 ligiram *A* ‖ ora *HS* 20 phocenses *G*, focenses *LHSAP* 20 21 quendam *G*, quodam *S* 21 aduentum masyliam *S* 22 c.] c. gaius *A*

bello Cimbrico factis manu fossis invitavit mare, per- ION.
niciosamque ferventis Rhodani navigationem tempe-
ravit: qui amnis praecipitatus Alpibus primo per Hel-
vetios ruit, occursantium aquarum agmina secum tra-
hens, auctuque magno ipso quod invadit freto turbu-
lentior, nisi quod fretum ventis excitatur, Rhodanus
saevit et cum serenum est: atque ideo inter tres Eu-
2, 54 ropae maximos fluvios et hunc computant. Aquae
quoque Sextiae illic obclaruerunt, quondam hiberna
consulis, postea excultae moenibus: quarum calor olim
acrior exalatus per teporem evaporavit nec iam par
est famae prioris.

Si Graecias cogitemus praestat respicere litus Tarentinum: unde a promunturio, quod Acran Iapygian vocant, Achaiam destinantibus citissima navigatio est.

3, 1 Flectendus hinc stilus est: terrarum vocant aliae, SOL.
et longum est, ut moratim insularum omnium oras
legamus, quascumque promunturia Italica prospectant:
quamvis sparsae recessibus amoenissimis et quodam
naturae quasi spectaculo expositae non erant omit-
2 tendae: sed quantum residendum est, si dilatis quae

v. 16 flectendus h. st. est *expressit Isidorus* 14, 4, 1

3 alpidus *G*, alipibus *S* ‖ per *om. h* 3 4 eluetios *LG*, elueticos *P* 5 octuque *L*, auctoque *A* ‖ ipso *om. A* ‖ fretu *L*, frento *S* 7 *post* saeuit *repetit* alpibus *L* ‖ adeo *HS* 9 sextiae illic obclaruerunt] *HS*, sextiae illic claruerunt *A*, sextiliae eo loci claruerunt (clauerunt *G*) *LGP* ‖ hiberno *L*' 10 consules *S* ‖ exculta *HSA* 11 oxhalatus *S*'*P soli* ‖ teporem uaporauit *LP*, temporem uaporauit *GB*, tempra euaporauit *h*, tempora euarauit *S*, tempora euaporauit *A Bern.* 12 priori. *L*, priore *A*, priori *P* 13 grecis *L*, grecos *GB* 14 carentiuum *G* ‖ a *om. HS* ‖ agrau *H*, aran *A* 14 15 iapygian] *L*, iapigian *G*, iapygiam *A*, iapigiam *S*, iampigiam *H*, iampygiam *P* ‖ achaia *hS*, achamia cursum *A* 15 16 nauigatiost *G* 17 est] est quo *A* ‖ alia *HSA* 20 quamuis] quam *S* ‖ exposito *H* 22 resistendum *G* ‖ si *om. LG*

PL. 3, 82. 81 praecipua sunt per quandam desidiam, || aut Panda-
teriam aut Prochytam dicamus, aut ferri Ilvam fera-
cem, aut Caprariam quam Graeci Aegilon dicunt, aut
Planasiam de facie supinati sic vocatam, vel Colum-
PL. 3, 85 bariam avium hoc nominis matrem, || vel Ithacesiam
PL. 3, 82 Ulixis speculam, || vel Aenariam, Inarimen Homero
IGN. nominatam, aliasque laetas non secus. || inter quas
Corsicam plurimi in dicendo latius circumvecti ple-
nissima narrandi absolverunt diligentia, nihilque omis-
sum quod retractanti non sit supervacuum: ut exor- 3, 3
dium incolis Ligures dederint, ut oppida extructa
PL. 3, 80 sint, || ut colonias ibi deduxerint Marius et Sulla, ut
ipsam Ligustici sinus aequor adluat. sed haec fa-
cessant.

PL. 37, 152 || Verum ager Corsicanus, quod in eo agro uni- 4
cum est, solus edit quem catochiten vocant lapidem
fatu dignissimum. maior est ceteris qui ad ornatum

v. 10 ut exordium incolis Ligures dederint: *habet similia Isidorus* 14, 6, 41 *nec tamen ex Solino; cf. Sallustius hist. fr.* 2, 8 *Dietsch* || *v.* 13 Ligustici sinus aequor: *similiter Isidorus* 14, 6, 42 || *v.* 16 quem catochiten v. l.: *inde Isidorus* 14, 6, 42 *et Priscianus v.* 472

1 quandam] quam *h* || desidiam *om. S* 1 2 pandataeria *S*, pandataeri *H*, pandeteria *A*, pandatoriam *LGP* 2 prochytam] *G*, prochytham *LP*, procytham *S*, prochitam *H*, procheta *A* || iluan *S*, luau *H*, liuam *A* 3 aegilon] *S*, egilon *H*, egylon *A*, *ΙΓΙΛΟΝ* L^{1}, *ΙΙΙΛŌΝ* *G*, *ΑΙΓΥΛΟΝ* $L^{2}P$ 4 supiuati] *GH*, supinatis *L*, suppiuatis *S*, supinitatis uel ulixi (ulixis *A*) erroribus *AP contra Plin.* 4 5 columboriam *A* 5 hoc] huius *A* || matrem] m. huius *S*, m. eius *H* || ithacesiam] *SP*, ithacessiam *H*, itacesiam *A*, ithacesian *LG* 6 ulixis speculam] (specula *G*) *LGHS*, ulixis ut proditur speculam *P*, quae ulixis proditur specula *A* || leuariam *HSA*, euaream LGP^{1}, enceariam P^{2} || inharimeu *HS* || homoro *S* 7 non secus laetas *A* 8 in dicemdo *S*, indiceudi *h* 8 9 pleuissimo *G* 10 etractauti $L^{1}P$, retractandi *G*, retractari *A* 11 iucolae l. dederunt *A* || oppida extructa] *HS*, oppida ibi extructa *AP*, oppida structa *LG* 12 deduxert *S*, dederunt *A* || maricius P^{1} 13 ipsa l. s. aequore alluatur *A* 13 14 fac.] deficiant P^{2} 15 corsiuus *S* || quod — 16 est *fortasse delenda* 15 16 uuicum] niciui cum *G* 16 est] et *S* || lap. q. cat. uoc. *A* || catochiteu] *HS*, cathochiteu *A*, *ΚΑΤΟΧΕΙΤΕΝ* *LGP* 17 statu *h* || ad ornatum] adomatum *S*

destinantur nec tam gemma quam cautes. idem im- PL.
positas manus detinet, ita se iunctis corporibus ad-
nectens ut cum ipso haereant quibus tangitur; *sic ei
inest [vellus] velut de glutino lentiore nescio quid par
3, 5 atque gummi. ‖ accipimus Democritum Abderiten os- IGN.
tentatione scrupuli huius frequenter usum ad pro-
bandam occultam naturae potentiam in certaminibus
quae contra magos habuit.
4, 1 Sardinia quoque, ‖ quam apud Timaeum Sandalio- PL. 3, 85 auct.
tin legimus, Ichnusam apud Crispum, ‖ in quo mari IGN.
sita sit, quos incolarum auctores habeat, satis celebre
est. nihil ergo attinet dicere [ut] Sardus Hercule,
Norax Mercurio procreati cum alter a Libya, alter
ab usque Tartesso Hispaniae in hosce fines permea-
vissent, a Sardo terrae, a Norace Norae oppido no-
2 men datum, mox Aristaeum regnando his proximum
in urbe Caralis, quam condiderat ipse coniuncto po-

v. 2 ita se — 5 gummi *expressit Priscianus v.* 473: corporibus lapis hic ceu glutine tactus adhaeret ‖ 10 Ichnusam a. Cr. *ex Plinio Solinove Isidorus* 14, 6, 39. *Pro Crispo Plinius citat Myrsilum; videtur autem Solinus non tam errasse, quam ad Plinium adnotatum reperisse haec item referri a Sallustio, quem constat similia narrasse in historiis* (2, 2 *Dietsch*) ‖ 12 ut Sardus — 16 nomen datum *compilavit Isidorus* 14, 6, 39

1 tam] tan *S* ‖ quem *P* ‖ caute fidem *S*, lapis idem P^2 2 detinent *G*   3 sic] P^1, sed L^2 *m.* 1 *GBHS*P^2, set *A*, si L^1 4 vellus *om.* P^1 *solus, quem secutus est Salm., fortasse recte* ‖ uelut] ut *H* ‖ gluttimo *S* ‖ lentiori P^2 ‖ qui[d] *P*   4 5 paratque gummi] P^1, paratquae cummi S^1, paratquae gummi S^2, pariat gummi *H*, parat gummi *A*, par aeque gummi P^2, pareue gummi *LG*   5 6 obsteutatione L^1 6 scrupuli] $L^2HS^2AP^2$, scripuli LGS^1P^1 9 10 *CANΔAAIω-TIN LP*, *CANΔAAAIωTIN G*, sandalioten *HSA*; Sandaliolotin *Plin.* (*Ricc.*)   10 *IXNOTCAM G*, *IXNOTCCAM L*, *IXNOICCAM P*, ichnucam *A*, ichnus *HS*; Ἰχνοῦσαν *Salm.*; Ichnusam *Plin.*; a navigantibus Graecorum Ἴχνος appellata *Isidor.* ‖ erispum *G*   11 scita *G*   12 est] dictum *A* ‖ ut *delendum* ‖ sardus] sarda *H*   13 cum *om.* *A*   14 tarcesso *G*, tarteso *HS*, tartesu *A* ‖ hispariae *S*   14 15 promeauissent *A*   16 tristeum *S*   17 condiderat *om.* *S* ‖ coniuncto] *LGP*, conducto *HSA*

ION. pulo utriusque sanguinis, seiuges usque ad se gentes ad unum morem coningasse, imperium ex insolentia nihil aspernatas.

Sed ut haec et Iolaum, qui ad id locorum agros ibi insedit, praeterea et Ilienses et Locrenses transeamus,
Sardinia est quidem absque serpentibus. sed quod 4, 3
aliis locis serpens, hoc solifuga Sardis agris,. animal perexiguum aranei forma, solifuga dicta quod diem fugiat. in metallis argéutariis plurima est, nam solum illud argenti dives est: occultim reptat et per imprudentiam supersedentibus pestem facit. huic incom- 4
modo accedit et herba Sardonia, quae in defluviis fontaneis provenit iusto largius. ea si edulio fuerit nescientibus, nervos contrahit, diducit rictu ora, ut qui mortem oppetunt intereant facie ridentium.

Contra quidquid aquarum est varie commodis ser- 5
vit. stagna pisculentissima. hibernae pluviae in aestivam penuriam reservantur, nam homo Sardus opem plurimam de imbrido caelo habet: hoc collectaneum

v. 6 Sardinia — 11 pestem facit *compilavit Isidorus* 12, 3, 4. 14, 6, 40 ‖ 12 herba Sardonia — 15 ridentium: *similia Isidorus* 14, 6, 40 *nec tamen ex Solino*; *cf. Sallust. hist. fr.* 2, 2 *Dietsch*

1 utrisque *S* 2 more *S* 3 aspernatus *S*, aspernata *A* 4 haec et iolaum] *LGP*, haec est iolaum (iolaun *S*) creat *HS adscito* creat *vocabulo ex c.* 1, 62, haec et stilaum cretensem *A* 5 praeterea] *HSAP*, praetercam *LG* ‖ hiolenses *H*; *quod probavit Salmasius male; cf. Plin.* 3, 85 *cum nota Sillígii* ‖ transeam *G* 6 sardiuia ē est *P* ‖ sed] *LGAP*, et *HS* 8 perexiguum araneae *Isidorus*, perexiguum quam aranei (aranee *A*) *LGHSA*, perex. quae araneis *P* 8 9 diem fugiat] die *A* 10 argenti] *HSAP*, argento *LG* ‖ occultum *AP*; occulto *Isidorus* ‖ exreptat *LG* 12 accepit *S* ‖ sardinia *H* 13 largior *A* 14 diducit rictu] *LP Bern.*, rictu diducit *A*, deducit rictu *GhS* 15 appetunt *A* ‖ uelut facie ridentium (ridentum facie *A*) intereant *SA*, i. f. r. uelut ridentium facie intereant *utraque lectione coniuncta P* 16 est *om. S* 16 17 commodis seruit] accommodatur *A* 17 stagnea *S* ‖ piculentissima *H* 18 peuuriam] pluuiam *h* ‖ sardus] sardis *H* 19 colletaneum *P*

depascitur, ut sufficiat usui ui defecerint scaturrigi- ION.
4, 6 nes. fontes calidi et salubres aliquot locis effervescunt,
qui medelas adferunt aut solidant ossa fracta aut abo-
lent a solifugis insertum venenum aut etiam ocularias
7 dissipant aegritudines. sed qui oculis medentur, et
coarguendis valent furibus: nam quisquis sacramento
raptum negat, lumina aquis attrectat: ubi periurium
non est, cernit clarius, si perfidia abnuit, detegitur fa-
cinus caecitate, et captus oculis admissum fatetur.
5, 1 Si respiciamus ad ordinem temporum vel loco-
rum, post Sardiniam res vocant Siculae. primo quod
utraque insula in Romanum arbitratum redacta iisdem
temporibus facta provincia est, cum eodem anno Sar-
diniam M. Valerius, alteram C. Flaminius praetor
sortiti sint. adde quod freto Siculo excipitur nomen
Sardi maris.
2 || Ergo Sicilia, quod cum primis adsignandum est, PL. 3, 87
diffusis prominentibus triquetra specie figuratur. Pa-
chynus aspectus in Peloponnesum et meridianam pla-
gam dirigit, Pelorias adversa vespero Italiam videt,

v. 2 fontes — 9 fatetur *compilarunt Isidorus* 13, 13, 10. 14, 6, 40 *et Priscianus v.* 467 — 469

1 depascitur] *LGP*, deparcitur *S* (r *expuncta*) *hA*, departitur *Bern.* 2 *post* scat. *ins.* quae ad uictum usurpari solent *AP* || fontes] fontes sane *AP* 3 aut s.] adsolidant *S*, ut solidant *h* || aut molliunt *post* fracta *ins.* *P* 3 4 obolent *S* 5 sed qui — 6 furibus *om.* *G* 5 quia *S* 6 coarguentes *S* 7 lum. aq. attr. ubi] aquas attrectat *A* || periurium] plurimum *S* 9 fatetur] tenebris fatetur *AP* 10 ordinem et temp. *L*, ordinem et tempore (u *supra* e *extr.*) *G* 11 sicalae *S* || promo *G*, primum *P* 12 romanum (romianum *G*) arbitratum] *LGP*, romanam potestatem *HSA et pro gl. P* || hisdem *LGS*, isdem *AP* 14 alteram *om.* *G* || gneus flamminus *A* 15 siut] *HS*[2]*A*, sunt *LGP* 15 16 nomen s. m.] cui nomen sardi naris *A* 18 triguetran speciae *S*, trique trapetiae *h*, triquadra specie *A Bern.* 19 polopennensum *LG*, pelopomnensum *S*, peloponensem *H*, peloponensum *AP* || meridianum *A* 20 aduerso *h* || uerpero *G*

ION. Lilybaeum in Africam extenditur. ‖ inter quae Pelo-
rias praestat laudata uuico soli temperamento, quod
neque humido in lutum madefiat neque fatiscat in
pulverem siccitate. ea ubi introrsum recedit et in 5, 3
latitudinem panditur, tres lacus obtinet, quorum unus
quod piscium copiosus est non equidem ad miracu-
lum duxerim. sed quod ei proximans condensus ar-
bustis inter virgultorum opaca feras nutriat et ad-
missis veuantibus per terrenos tramites, quibus pedes-
tres accessus excipit, duplicem piscandi venandique
praebeat voluptatem, numeratur inter eximia. tertium 4
ara sacrum adprobat, quae in medio sita brevia di-
vidit a profundis. qua ad eam pergitur, aqua crurum
tenus pervenit: quod ultra est, nec explorari licet nec
attingi et si fiat, qui id ausus sit malo plectitur
quantamque sui partem gurgiti intimaverit, tantam
perditum it. ferunt quendam in haec alta quam lon-
gissimam poterat iecisse lineam, eam ut recuperaret
dum merso brachio nisum adiuvat, cadaver manum
factam.

PL. 3, 88 ‖ Peloritana ora habitatur colonia Tauromenia, 5
quam prisci Naxum vocabant, oppido Messana Italiae
PL. 3, 87 Regio opposita, ‖ quod Regium a dehiscendi argumento

1 libeum *H* ‖ africa *HS*, africum *A*   2 laud. unico (aegregio *HS*) s. temp.] temperie solo praedicata *A*   3 neque hum.] hum. *h* ‖ madefiat] diluatur *A*   4 ubi ea *HS* ‖ introrsus *A*   7 dixerim *H* ‖ ei] et *HS*   9 uenatibus *HA*   11 praebeat] *S supra v.* ‖ n. i. ex.] inter memorabilia numeratur AP^2 13 eam] eum *A* ‖ aqua] *HAP*, aquam *S*, ex qua *LG* ‖ cruru *h*   15 qui id] L^2 *m.* 1 *GA*, quid L^1S, si quis *H* ‖ sit ausus *HSA* ‖ malo] *supra v. P*   16 quantaque *H* ‖ partem gurgiti intimauerit] LGP^1, partem (parte *HS*) ingurgitauerit $HSAP^2$ 16 17 tantam perditum it] *LG*, tantam id perditum *P*, tantam (tautam in *S*, tautum in *H*) perditum uadit *HSA*   17 18 longissimam] SAP^2, longissima *H*, longissime LGP^1 18 poterat *om.* L^1, iecerat *S* ‖ eam *om. S* ‖ reciperaret L^1P, reciperet *G*   19 dum merso] *LGAP*, demerso *HS*   21 habitatur *om. S* ‖ tauromoenia *P*   22 oppidum *A*   22 23 regio italiae *HSA*   23 opposita] oppositum est *A* ‖ regium] regio *S* ‖ a dehiscendi] *LP*, adeiscendi *G*, adhisceudi *S*, abhiscendi *H*, adiscendi *A*

5, 6 ['Ῥήγιον] Graeci dictitabant. || Pachyno multa thynnorum inest copia ac propterea semper captura larga. ION.

7 Lilybitano Lilybaeum oppidum decus est Sibyllae sepulcro. Sicaniae diu ante Troiana bella Sicanus rex nomen dedit, advectus cum amplissima Hiberorum manu: post Siculus Neptuni filius.

8 in hanc plurimi Corinthiorum Argivorum Iliensium Doriensium Cretensium confluxerunt: inter quos et Daedalus fabricae artis magister. principem urbium Syracusas habet, || in qua etiam cum hiberno conduntur serena, nullo non die sol est. || adde quod Arethusa fons in hac urbe est. PL. 2, 153 PL. 3, 89

9 || Eminet montibus Aetna et Eryce. Vulcano Aetna sacer est, Eryx Veneri. in Aetnae vertice hiatus duo sunt, crateres nominati, per quos eructatus erumpit vapor, praemisso prius fremitu, qui per aestuantes cavernarum latebras longo mugitu intra terrae viscera divolvitur, nec ante se flammarum globi attollunt ION.; cf. MEL. 2, 7, 17

10 quam interni strepitus antecedant. mirum hoc est: nec illud minus quod in illa ferventis naturae pervi- cf. PL. 2, 236

v. 4 Sicaniae — 6 Neptuni filius *compilarunt Capella* 6, 646 *et Isidorus* 14, 6, 32 || *v.* 9 principem n. S. h. *expressit Isidorus* 14, 6, 33 || *v.* 14 in Aetnae — 19 antecedant *excerpsit Dicuil* 8, 2, 7

1 *PHΓION*] *LG*, *PHIΓION P*, regium *HSA*; *malim* quod Regium a d. a. G. d. || dicitabant L^1 1 2 pachyno multa thinnorum inest copia] *LGHSP*, pachinum (pachoenum *P*) thinnis et omnibus mari nantibus pisculentissimum AP^2, *unde* Pachyno m. t. i. copia echinis et o. m. n. p. *Salm.* 2 ac] et *S* || praeterea *A* || semper *om. LGP* 3 lilybeum] AP^2, lybeum P^1, lilibeum *H*, lilybeam *S*, lilybaeo *L*, lilibeo *G* 4 5 nomen rex *HS* 6 post] pos *G* 7 ilensium *GS* 8 dedalius *P* 8 9 fabricae] *LGP*, fabrice *A*, fabre *S*, fabrae *H*; *cf.* arte fabrica *Paulus dig.* 33, 7, 19, 1 9 principem] matrem P^2, principem mater *A* 10 hiberna *A* || conduntur] uentilantur AP^2 14 eryx] et erit *h* || uertice] uero *Dic.* 15 cateres *G*, crateses *Dic.*, crateras P^1 || erupit *H* 16 uapore *S* || aestuantis *HSP* 18 diuoluitur] *HSA Dic.*, diu uoluitur *LGP* 19 mirum — *p.* 55, 4 dissoluitur *om. hS*

IGN. cacia mixtas ignibus nives praefert, et licet vastis
exundet incendiis, apicis canitie perpetua brumalem
detinet faciem. ita invicta in utroque violentia nec 5, 11
calor frigore mitigatur nec frigus calore dissolvitur.
laudant alios montes duos Nebroden et Neptunium. 12
e Neptunio specula est in pelagus Tuscum et Hadriaticum. Nebroden dammae et hinnulei gregatim
pervagantur: inde Nebrodes.
Quidquid Sicilia gignit, sive soli sive homi- 13
PL. 21, 31 nis ingenio proximum est his quae optima iudicantur, ‖ nisi quod * fetu terrae Centuripino croco vin-
IGN. citur. ‖ hic primum inventa comoedia: hic et cavillatio mimica in scaena stetit: hinc domo Archimedes
qui iuxta siderum disciplinam machinarius commentor
fuit: hinc Lais illa quae eligere patriam maluit quam 14
PL. 3, 89 fateri. ‖ gentem Cyclopum testantur vasti specus: Lae-
IGN. strygonum sedes adhuc sic vocantur. ‖ Ceres inde magistra sationis fructuariae. hic ibidem campus Hen-
nensis in floribus semper et omni vernus die: quem 15
propter est demersum foramen, qua Ditem patrem

v. 1 mixtas — 4 dissolvitur *expressit Priscianus v.* 492—494 ‖ *v.* 12 hic p. i. e. comoedia *compilavit Isidorus* 14, 6, 33

1 mixtas] *AP*, mixtis *LG Bern.* 2 apicis] *A*, aprici *LGP*, aprica *Bern.* ‖ perpetua] *AP*, perpetuo *LG Bern.* 5 laudant alios m. duos (duo *S*) nebroden (nembroden *L*, nebrodem *HS*) et neptunium] *LGHSP*, sunt et alii montes duo nebrodes et neptunius *A*, sunt duo montes P^2 6 e] et *GH* 7 *post* hadriaticum *ins.* nebrodi dammarum copia nomen dedit AP^2 ‖ nebrodae *H* ‖ inulei LGS^1P *Bern.*, hinulei S^2, thinulei *h*, hinnuli *A* 9 solis *HS* 10 ingenium *P* 11 fetu *scripsimus*; fetus *libri*, *nisi quod* fretu L^1; fetus terrae Centuripinae Corycio vincitur *Salm.* 11 12 uincit *HSA* 12 hinc primum *A* ‖ comediam *h* ‖ hic] L^1HS, hinc L^2GAP 13 mimica] mica L^1 ‖ in scaena stetit hinc] *HSAP*, .. stetit hinc scena *L*, *om.* *G* 14 mechanarius *H* ‖ commentor] *LGP*, commentator *HSA*; *cf.* 9, 17 15 quae] qui *S*, quam *A* ‖ patriam] terram *H* 16 cyclopum] coclitum P^2 ‖ testatur uasti *S*, uasti testantur *A* 18 sationis] L^2GHAP, rationis L^1, stationis *S* ‖ fructariae *S* ‖ itidem *H* 19 omni] *HSA*, in omni *LGP* ‖ dies *S* 20 propter] iuxta P^2

ad raptus Liberae exeuntem fama est lucem hausum. IGN.
inter Catinam et Syracusas certamen est de inlustrium
fratrum memoria, quorum nomina sibi diversae partes
adoptant: si Catinenses audiamus, Auapius fuit et Am-
phinomus: si quod malunt Syracusae, Emantiam puta-
bimus et Critonem: Catinensis tamen regio causam
dedit facto. in quam se cum Aetnae incendia protu-
lissent, iuvenes duo sublatos parentes evexerunt inter
flammas inlaesi ignibus. horum memoriam ita poste-
ritas munerata est, ut sepulcri locus nominaretur
campus piorum.

5, 16 ‖ De Arethusa et Alpheo verum est hactenus quod PL. 2, 225
conveniunt fons et amnis. ‖ fluminum miracula abunde IGN.
varia sunt. Dianam qui ad Camerinam fluit si ha-
bitus inpudice hauserit, non coibunt in corpus unum
17 latex vincus et latex aquae. apud Segestanos Hel-
besus in medio flumine subita exaestuatione fervet.
Acidem, quamvis dimissum Aetna, nullus frigore an-
tevertit. Himeraeum caelestes mutant plagae: amarus
denique est dum in aquilonem fluit, dulcis ubi ad
meridiem flectitur.

18 ‖ Quanta in aquis tanta novitas in salinis. salem PL. 31, 85
Agrigentinum si igni iunxeris dissolvitur ustione: cui

v. 14 Dianam — 16 aquae *expressit Priscianus v.* 489—491 ‖ *v.* 22 salem — *p.* 57, 1 torreatur *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1; *Priscianus v.* 495—498; *Isidorus* 14, 6, 34

1 ad] ar *h* ‖ ratus *P* ‖ liberet *SA*, liberi *H* ‖ exuentem *S* ‖ luce *H* 2 catinos *H* 3 sibi *om. h* ‖ dinersa *h*; *fortasse* diverse 4 catinienses *G*, catin.enses *L* ‖ anaphius *LGP* 4 5 anfinonus *A* 5 mantiam *AP* 5 6 pntauimus *S* 6 cretonem *LG* ‖ catinenses *LGS* ‖ tamen] tam tamen *h* 7 incendia aethnae *HSA* 8 euexerint *S*[1] 9 memoria *A* ‖ ita *om. G* 9 10 potestas *S* 12 darethusa *L* 13 flumina *G* 13 14 fl. ab. uar. mir. (*om.* sunt) *A*, fl. uaria mir. ab. uaria sunt *P* 15 inpudice] *G*, in(m)pudicae *LP*, pudicae *HSA*; manibus non castis *Priscian.* ‖ cobibunt *G*, co.ibunt *L* 16 latex uin.] le. uin. *A* ‖ segetanos *S*, segestones *h* 16 17 helbesus] *LGAP*, helbessus *HS* 17 fernet] *LGAP*, feruescit *HS* 18 hacidem *S* 18 19 hemereum *LGP*, himereum *SA*, hymerenm *H* ‖ permntant *L*[2] 23 soluitnr *A*

PL. si liquor aquae proximaverit crepitat veluti torreatur.
PL. 31, 86 ‖ purpureum Aetna mittit, in Pachyno translucidus in-
IGN. cf. PL. 31, 77 venitur. ‖ cetera salinarum metalla, quae sunt aut 5, 19
Agrigento aut Centuripis proximantia, funguntur cau-
tium ministerio: nam illinc excuduntur signa ad fa-
cf. PL. 16, 168 cies hominum vel deorum. Thermitanis locis insula
est harundinum ferax, quae accommodatissimae sunt in omnem sonum tibiarum, seu praecentorias facias, quarum locus est ad pulvinaria praecinendi, sive vascas quae foraminum numeris praecentorias antecedunt, seu puellatorias quibus a sono clariore vocamen datur, sive gingrinas quae breviores licet subtilioribus tamen modis insonant, aut milvinas quae in accentus exeunt acutissimos, aut Lydias quas et turarias dicunt, vel Corinthias vel Aegyptias aliasve a musicis per diversas officiorum et nominum species separatas.

In Halesina regione fons alias quietus et tran- 20
quillus cum siletur, si insonent tibiae exultabundus ad cantus elevatur, et quasi miretur vocis dulcedinem

v. 2 purpureum — invenitur *compilavit Isidorus* 16, 2, 5 ‖ *v.* 17 in Halesina — *p.* 58, 1 intumescit *expressit Priscianus v.* 499 — 501

1 aquae *om. A* 2 pupureum *A* ‖ aethna *libri boni cum Isidoro*, henna *L*²*P Salm. male*; Centuripis purpureus *Plin.* 31, 86 4 agrigento] *LG*²*P Bern.*, agrigenta *G*¹, agrigentino *hSA* ‖ centuripis] *A*, centuripiis *LGP*, centuripino *HS* ‖ fulguntur *h* 4 5 cantio *S*, cantici *A* 5 ministerio] uice *P*² ‖ illic *HS* ‖ excuduntur] *LGP*, excudunt *A*, excidunt *HS*, excluduntur *B*, excludunt *Laur.* 6 thermitanis] testantis *L*¹, meretanis *A* 7 quae accommodatissimae] *LP*¹, quae acommodatissime *G*, quae accommodae *A*, quae maxime accommodatae *P*², ea commodissime *S*, hae acommodatissimae *H* 8 omnium *h* 9 quorum *A* ‖ ad] a *A* ‖ puluianaria *S*, pluuinaria *P*¹ ‖ praecidendi *A* 10 numeris] numerum *h* ‖ praecentorias] *LGAP*¹, ceptorias *Bern.*, perpulcras *P*², *om. hS* ‖ anteuertunt *AP*² ‖ siue *HA* 11 puellarias *H* ‖ uocamen] nomen *h* 12 gingrias *A* 15 aegyptias] eptias *H* ‖ per — 16 sep.] per diuersa officia et nomina sep. *A* 17 halesina] *AP*, alesina *HS*, alisina *LG* 18 si insonent] dum sonuntur *h*, dum insonant *Bern.* ‖ exultandus *A* 19 ad cantum *H*, a cantu *A* ‖ dulc. uocis *A*

5, 21 ultra margines intumescit. Gelonium stagnum taetro IGN.
odore abigit proximantes. ibi et fontes duo, alter de
quo si sterilis sumpserit fecunda fiet: alter quem si
22 fecunda hauserit vertitur in sterilitatem. stagnum Pe-
trensium serpentibus noxium est, homini salutare.
‖ in lacu Agrigentino oleum supernatat: hoc pingue PL. 35, 179
haeret harundinum comis de adsiduo volutabro, e
quarum capillamentis legitur unguentum medicum
contra armentarios morbos.
23 ‖ Nec longe inde collis Vulcanius, in quo qui di- IGN.
vinae rei operantur ligna vitea super aras struunt
nec ignis adponitur in hanc congeriem: cum prosicias
intulerunt, si adest deus, si sacrum probatur, sarmenta
licet viridia sponte concipiunt et nullo inflagrante halitu
24 ab ipso numine fit accendium. ibi epulantes adludit
flamma, quae flexuosis excessibus vagabunda quem
contigerit non adurit nec aliud est quam imago nuntia
perfecti rite voti. idem ager Agrigentinus eructat li-
mosas scaturrigines et ut venae fontium sufficiunt
rivis subministrandis, ita in hac Siciliae parte solo
numquam deficiente aeterna reiectatione terram terra
evomit.

v. 1 Gelonium — 2 proximantes *compilavit Isidorus* 13, 13, 8 ‖ *v.* 2 ibi et — 4 sterilitatem *compilavit Isidorus* 13, 13, 5

1 utra *P* ‖ celonium *AP*, geleonium *h*, geldeleonum *Bern.* 2 ibi et (et *om. A*, *supra v. P*) fontes duo] *HSAP*, *om. LG*; in Sicilia fontes sunt duo *Isidorus* 2 3 alterum .... alterum *LGAP* 3 fecunda fiet] *LGAP*, fecundatur *HS* 4 5 petrensium] *AP*, petresium *LG*, pretensium *HS* 6 lacu] *LGAP Bern.*, loco *hS* 7 8 e quarum] aequorum *S*, equorum *H* 10 uolcanius *S*¹ ‖ qui] quid *HS* 11 operatur *H* ‖ lignea *A* ‖ uitaca *L*¹, nittea *A*, uetera *S* 12 prosicias *erasum in L* 13 intulerint *HA* ‖ probetur *S*, approbatur *A* ‖ sacramenta *S* (uel sarmenta *mg.*) 14 licet uiridia] uirentia lucent *A* 14 15 halitu ab ipso] *LGP*, halitato *S*, alitato *H*, alittato *A* 15 nomine fic *G* ‖ ubi *H* ‖ epulantis *HS* 16 fluxuosis *G*, flectuosis *A* ‖ quem] quae *A* 17 nuntio *P* 18 uoti idem] uocati id est *G* ‖ ager] *HSAP*, aer *LG* 19 sufficiunt] *A*, sufficiant *LGHSP* 20 sicilia *S* 21 terram] terrarum *P*¹ 22 uomit *H*

PL. 37, 139 ‖ Achaten lapidem Sicilia primum dedit in Acha- 5, 25
tae fluminis ripis repertum, non vilem, cum ibi tan-
tum inveniretur, quippe interscribentes eum venae na-
turalibus sic notant formis, ut cum optimus est varias
PL. 37, 5 praeferat rerum imagiues. ‖ unde anulus Pyrrhi regis
qui adversus Romanos bella gessit non ignobilis fa-
mae fuit, cuius gemma achates erat, in quo novem
Musae cum insignibus suis singulae et Apollo tenens
citharam videbantur, non inpressis figuris sed inge-
PL. 37, 139. nitis. ‖ nunc diversis locis paret. dat Creta quem 26
140 curalliachaten vocant curallio similem, sed inlitum
guttis auro micantibus et scorpionum ictibus resisten-
tem. dat India reddentem nunc nemorum nunc ani-
malium facies, quem vidisse oculis favet quique intra
os receptus sedat sitim. sunt et qui usti redolent 27
myrrhae odorem: haemachates sanguineis maculis in-
PL. 37, 141 rubescit: ‖ sed qui maxime probantur vitream habent
PL. 37, 139 perspicuitatem ut Cyprius: ‖ nam qui suut facie cerea
IGN. abundantes trivialiter negleguntur. ‖ omnis ambitus
huius insulae clauditur stadiorum tribus milibus.
PL. 3, 92 ‖ In freto Siculo Hephaestiae insulae viginti quin- 6, 1
que milibus passuum ab Italia absunt. Itali Vulca-
IGN. nias vocant, ‖ nam et ipsa natura soli ignea: per oc-

v. 1 achaten — 2 repertum *compilavit Isidorus* 14, 6, 34. 16, 11, 1 ‖ *v.* 1 achaten — 5 imagines *expressit Priscianus v.* 502—504 ‖ *v.* 19 omnis — 20 milibns *compilavit Isidorus* 14, 6, 34 ‖ *v.* 22 Itali Vulcanias — *p.* 60, 13 dictas habemns *inter alia compilavit Isidorus* 14, 6, 37

1 chatem *P* ‖ ded. pr. *H* 4 notant] *LAP*, notat *G*, notam *HS* ‖ opimus *G* 6 romanis *h* ‖ gessit bella *S* 6 7 fama *G* 7 agathes *S* 8 tenes *G* 9 chytharum *S* ‖ uidebatur *LGP* 9 10 ingentis *hS* 10 quam *h* 11 curalliachaten] *A*, curaliachaten *P*, curaliiachaten *LG*, curaliiagathem *S*, curaliiacaten *H* ‖ curallio] *LA*, curalio *GHSP* ‖ sed et *HS* 16 hemachataes] *G*, achates *LAP*, agathes *S*, acates *H*; hem *syllabam absorbuit praecedens* em 16 17 rubescit *h* 18 cerea facie *A* 19 neglegantur *S* ‖ omnis — 20 clauditur *in marg. suppl. L* 21 siciliae *HS* ‖ effestiae *LGS*, efestiae *HAP* 22 habit lia adsunt *G* 22 23 uolcanias *S* 23 ipsa] *LGHSP*, ipse *A* ‖ solis *S*

culta commercia aut mutuantur Aetnae incendia aut IGN.
subministrant. ‖ hic dicta sedes deo ignium. numero PL. 3, 92. 93
6, 2 septem sunt. Liparae nomen rex dedit Liparus qui
eam ante Aeolum rexit. alteram Hieran vocaverunt:
ea praecipue Vulcano sacrata est et plurimum colle
3 eminentissimo nocte ardet. Strongyle tertia, Aeoli
domus, vergitur ad exortus solis ‖ minime angulosa, IGN.
‖ quae flammis liquidioribus differt a ceteris. haec PL. 3, 93
causa efficit quod ex eius fumo potissimum incolae
persentiscunt quinam flatus in triduo pertendant:
quo factum ut Aeolus rex ventorum crederetur. ce-
teras Didymen Eriphusam Phoenicusam Euonymon
quoniam similes sunt dictas habemus.
7, 1 ‖ Tertius Europae sinus incipit a Cerauniis mon- PL. 4, 1
tibus, desinit in Hellespontum. ‖ in eo apud Molossos, PL. 4, 2
ubi Dodonaei Iovis templum, Talarus mons est, circa
radices nobilis centum fontibus, ut Theopompo placet.
2 ‖ in Epiro fons est sacer, frigidus ultra omnes aquas MEL. 2, 3, 5
et spectatae diversitatis, nam ardentem si in eo de- cf. PL. 2, 228

v. 18 in Epiro — *p.* 61, 2 inflammat *compilarunt Augustinus* 21, 5, 1; *Priscianus v.* 390—395; *Isidorus* 13, 13, 10

1 2 mutuatur a. inc. a. subministrat *G* 3 sunt septem *LGP* ‖ dedit rex *A* 4 ante aeolum eam *H* ‖ hieran] *LGP*, hieram *HSA* 5 sacrata] *LGHP*, sacra *SA* 5 6 colle eminens ardet noctibus *A*, sacro colle eminens ardet noctibus *P*² 7 uergit *A* ‖ solis exortum *A*, ortus solis *h* 10 praesentiscunt *A* ‖ pertendat *H*, sint futuri *AP*² 12 sidima *h* ‖ criphusam] *P*, crifusam *SA*, eripusa *H*, eriphisam *LG*; Eriphusa *Plin.* (*Leid.*), Erepusa *libri Capellae* ‖ phenicusam *LGP*, phinicusam *S*, phynicusam *A*, faenicusa *H* ‖ euonymon] *P*, euonimon *LG*, euonymon *HS*, euonimen *A* 14 ceraunis *A* 15 desinit in hellespontum *om. S* ‖ in hell.] mell. *L* ‖ in eo] meo *L* molossos] *HP*, mollosos *LS*, molosos *GA* 16 dedouei *h*, dodouet *A* ‖ templum] t. est *A* ‖ talarus] *AP*² *cum Plinii libris*, tabarus *LGP*¹, tiliarus *H*, tiliarum *S* 17 centum nob. *H* ‖ nobiles *S* 18 sacer fons est *HS*, fons sacer est *A* ‖ omnis *SP* 19 et spectatae] *SAP*, expectatae *LG*, est et spectatae *H* ‖ ardentem sim (*corr.* si in) eum demergas *P*, ardentem si in cum dimergas *LG*, ardentem si in eo dimergas *H*, si ardentem in eo demergas *S*, si ardentem inmergas *A*

mergas facem extinguit: si procul ac sine igne ad-
PL. 4, 6 moveas suopte ingenio inflammat. || Dodone Tmaro 7, 3
PL. 4, 8. 7 celsa est. || Delphi Cephiso flumine, Castalio fonte,
PL. 4, 6 Parnasi iugis celebres. || Acarnania Aracyntho eminet.
PL. 4, 5 || hanc ab Aetolia Pindus dividit qui Acheloum parit,
cum primis Graeciae amnibus praeditum veteri cla-
PL. 37, 162 ritate: nec iniuria, || cum inter calculos quibus ripae 4
eius micant inveniatur galactites, qui scrupulus ipse
ater si teratur reddit sucum album ad lactis saporem.
feminis nutrientibus inligatus fecundat ubera, sub-
nexus parvulis largiusculos haustus facit salivarum.
intra os receptus liquescit: cum solvitur tamen me-
moriae bonum perimit. quem post Nilum Achelous
dat nec alter alius.
PL. 4, 13 || Propter oppidum Patras Scioessa locus novem 5
collium opacitate umbrosus et radiis solis ferme in-
MEL. 2, 3, 9 vius nec aliam ob causam memorabilis. || in Laconia 6
IGN. spiraculum est Taenaron: || est et Taenaron promun-
cf. PL. 9, 28 turium adversum Africae. in quo fanum Methymnaei
Arionis, quem delphine eo advectum imago testis est

v. 7 cnm inter — 14 dat *compilarunt Priscianus v.* 450—452 *et Isidorus* 16, 10, 4

1 igni *SAP* 2 suopte (-tae *S*)] *hS*, suapte *LGAP*, snopte (a *supra* o) *Bern.* || tmaro] *hSAP*, ntmaro *LG Bern.* 4 celebris *LGHP* || acarnanie *A* || aracintho $LHSP^1$, arachinto GAP^2 5 pindos *H* || acaeloum *S* || paret *L* 8 eins] est *h* || innenientnr *S* || talatices *S* || scrupnlus] *LGP*, scopulns HS^1A, scopulos S^2 || quibns *ante* ipse *ins. S* 9 ater] candidns *A* 11 larginsculos] largiores AP^2 || hanstus] abnstns *P* || facit salinarnm (salibnrum L^1)] *LGP*, s. f. *HSA* 12 intro *h* || cnm] dnm *A* 12 13 m. b. peremit *S*, m. b. interficit *A*, memoriam interficit bonnm perimit *P* 13 achelans *LG* 14 nec a. a. *om. S*, tercius nemo *A*, nec a. a. tertius nemo *P* 15 cioessa *LP*, tioessa *G*, cloessa *A*, chloessa *H*, cholessa *S* 16 17 inuins] $HSAP^2$, inuisns LGP^1 17 laconia] *LH*, laconica *GSAP* 18 taen.] enaron *G* || est et tenoron (tenaron L^2P, theneron *G*) *LGP*, *om. HSA* 19 fanum] fanum est *H* 20 arionis] *LGAP*, arinis *S*, eionis *h*, eiionis *Bern.* || qnem delphine (delfine) eo] *HSA*, qnem delphino *LG*, qui delfino (e *supra* o) *P*

aerea ad effigiem casus et veri operis expressa: prae- ιον.
terea tempus signatum: olympiade enim undetricesima,
qua in certamine Siculo idem Arion victor scribitur,
7, 7 id ipsum gestum probatur. est et oppidum Taena- *cf.* Pl. 4, 16
ron nobili vetustate: praeterea aliquot urbes, inter
quas Leuctrae non obscurae iam pridem Lacedaemo-
8 niorum foedo exitu: Amyclae silentio suo quondam
pessum datae: Sparta insignis cum Pollucis et Cas-
toris templo tum etiam Othryadis inlustris viri titulis:
Therapne unde primum cultus Dianae: Pitane quam
Arcesilaus stoicus inde ortus prudentiae suae merito
9 in lucem extulit: Anthia et Cardamyle. ubi quondam
fuere Thyrae, nunc locus dicitur, in quo anno septimo
decimo regni Romuli inter Laconas et Argivos me-
morabile fuit bellum. nam Taygeta mons et flumen
Eurotas notiora sunt quam ut stilo egeant.
10 Inachus Achaiae amnis Argolicum secat tractum, *cf.* Pl. 4, 17
quem rex Inachus a se nominavit, qui exordium Ar-
givae nobilitati primus dedit. Epidauro decus est *cf.* Pl. 4, 18
Aesculapii sacellum, cui incubantes aegritudinum re-
11 media capessunt de monitis somniorum. Pallanteum *cf.* Pl. 4, 20

v. 17 Inachus — 19 primus dedit *compilavit Isidorus* 13, 21, 25. 14, 4, 15

1 aerea] *HS*, erea *A*, aerā *G*, *erasum in L*, *om. P* ‖ et] ut *G* ‖ expressa et ueri operis *h*, et fidem rerum excusa P^2 ‖ aere *post* expressa *ins. LGP*   3 qua in] quam *H* ‖ certamine] termine *S*   4 probator *G*, probat *S*   4 5 tenarion *H*   5 nobilis *LP* ‖ aliquot] *HAP*, aliquod *S*, aliquas *LG*   6 lenstrae *SA*, leutrae *H*, leuthe P^2 8 9 cast. et poll. *H*   9 et *ante* templo *ins. P* ‖ othryadis] *A*, otbriadis *HSP*, othriyades *L*, othriiades *G*   10 therapne] *LGP ut Plin.* 4, 16 (*Ricc.*), theramne *SA Bern. et Plin. l. c.* (*Leid.*), theranne *h* ‖ pitanae *A*, pithane *LS*, pithanae *H*, pithtane *G*, pythanae *P* ‖ quam *om. A*   11 arcesilaus] *GHS*, archesilaus *A*, archedicitur *corr.* archesilaus *L*, archesilas *P* ‖ stoicus] sophicus P^2, uel sophicus stoicus *G* ‖ suae *om. A*   12 antia *LGSP*, ancia *HA* ‖ cardamile *LGHP*, cardamilae *A*   13 thyre *LGAP*, tyre *S*, thiro *H*   15 bellum fuit *LG* ‖ nam] iam *Salm. contra libros* ‖ taugeta *LG*   18 quem] quae *A*   19 nobilitatis *A* ‖ epitauro *A*   21 de *om. AP* ‖ pall.] pall. oppidum *H*

ION. Arcadiae quod Palatio nostro per Euandrum Arcada
cf. PL. 4,21 appellationem dederit, sat est admonere. in qua montes Cyllene et Lycaeus, Maenalus etiam diis alumnis inclaruerunt: inter quos nec Erymanthus in obscuro est. inter flumina Erymanthus Erymantho monte demissus et Ladon ille Herculis *pugna, hic *Pane clara sunt.

cf. PL. 2,231 Varro perhibet fontem in Arcadia esse cuius in- 7, 12
PL. 10, 87 terimat haustus. || in eadem parte de avibus hoc solum est non indignum relatu, quod cum aliis locis merula furva sit, circa Cyllenen candidissima est.
ION. cf. PL. 37, 146 || nec lapidem spreverimus quem Arcadia mittit: 13
asbesto nomen est, ferri colore, qui accensus semel extingui nequitur.

PL. 4,18.19 || In Megarensium sinum Isthmos exit, ludis quin- 14
quennalibus et delubro Neptuni inclitus: quos ludos eapropter institutos ferunt, quod sinibus quinque Peloponnesi orae alluuntur, a septentrione Ionio, ab occidente Siculo, a brumali *oriente Aegaeo, a sol-
ION. stitiali oriente Myrtoo, a meridie Cretico. || hoc spec-

v. 5 Erymanthus E. m. d. *compilavit Isidorus* 13, 21, 25 || *v.* 10 cum aliis — 11 est *compilarunt Priscianus v.* 415 *et Isidorus* 12, 7, 69. 14, 4, 15 || *v.* 13 asbesto — 14 nequitur *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1; *Priscianus v.* 416—418; *Isidorus* 14, 4, 15. 16, 4, 4

1 quo *LP* || arcadam *A* 2 quam *S*, quo *P* 3 lyceus] *LP*, liceus *GA*, lycheos *S*, hyceos *h*, liceos *Bern.* || alumnus *S* 4 nec] net *A* || e.rymanthus *L*, erimanthus *GA*, herimantus *H* 5 inter flumina] flumen *H* || erymanthus erymantho] *P*, e.rymanthus e.rymantho *L*, eurimanibus erimantho *G*, erimanthus erimantho *A*, herimantus herimanto *H* 5 6 dimissus *HSA* 6 et] est et *LP* || ladon] *LGAP*, lanod *HS* || pugnae hic plane *libri*; *em. Salmas.* 7 clarae *A* 8 9 interaemat *S* 9 haustos *S* || eadem] hac terrarum *AP*[2] 10 est *om. A* 11 furna] *LGAP*, fulua *HS* || cyllenen] *L*[2]*GAP*, cyllenem *S*, cillenem *H* 13 arbesto *A*, abesto *H* || qui] hic *A* 14 nequitur] *L*[1]*SP*[1] *cum Prisciano*, nequit *L*[2]*GH*, non potest *AP*[2] 15 sthmos *G* || ludis] *LGAP*, in ludis *HS* 15 16 quinquannalibus *P* 18 ora *A* || alluuntur] *LGAP*, aluuntur *S*, abluuntur *H* || ionio et ab *LG* 19 a brumali occidente *libri* 19 20 solstitiale *L*[1] 20 mirtoo] *LGP*, myrtho *S*, mirteo *HA* || crotico *h*

taculum per Cypselum tyrannum intermissum Co- IGN.
rinthii olympiade quadragesima nona sollemnitati pris-
7, 15 tinae reddiderunt. ceterum Peloponneson a Pelope
regnatam nomen indicio est. ‖ ea ut platani folium MEL. 2,3,3.
recessibus et prominentiis figurata divortium facit 7 cf. PL. 4,9
inter Ionium et Aegaeum mare, quattuor non amplius milibus dispescens utrumque litus excursu tenui,
quem Isthmon dicunt ob angustias.
16 ‖ Hinc Hellas incipit, quam proprie veram habent PL. 4, 23
Graeciam. quae nunc Attice, Acte prius dicta: ibi
Athenae. cui urbi saxa Scironia propinqua sunt, por-
recta sex milibus passuum, ‖ ob honorem ultoris IGN.
17 Thesei et memoriam nobilis poenae sic nominata. ex
istis rupibus Ino se cum Palaemone filio in profunda
18 praecipitem iaculata auxit maris numina. ‖ nec At- PL. 4, 24
ticos montes partitim tacebimus. est Icarius, est et
*Brilessus, est Lycabettus et Aegialus: sed *Hymetto
‖ meritissime ac iure tribuitur principatus, quod ad- IGN.
prime florulentus eximio mellis sapore et externos
omnes et suos vincit. ‖ Callirhoen stupent fontem, PL. 4, 24

v. 9 proprie veram — 10 dicta *expressit Isidorus* 14, 4, 10

1 2 corinthi *L* 2 3 pr. sol. *S* 3 peloponneson] *P*, pelopo.nenson *L*, pennonson *G*, peloponessenon *A*, pelleponnenson *S*, a peloponenson *h*, peloponensem *Bern.* ‖ pelope] *GHA*, pelopi *LSP* 4 regnatum *h* 5 rec. et prominentiis (-tis)] *HS*, per recessus et prominentias (-tia *A*) *AP*, recessibus et prominentibus *LGP* 7 dispescens] *LGHP*, discens *S*, desciscens *A* 8 quam *P* ‖ isthmon] *P*, istmon *A*, isthemon *L*, histemon *G*, stenon *S*, stennon *H* ‖ ob] *L supra v.* 9 hella *A* ‖ habent] esse uolunt *AP*[2] 10 qui *S* ‖ attica *A* 11 schironia *LP*, scrironia *G* 13 therei *S* ‖ memoria *G* 16 partitim] *S*, partim *HA*, in partem *LGP* 16 17 est et briesus *A*, est ebriesus *HS*, est et briesius *L*, est et ebriesus *G*, est et brigesus *P* 17 est] est et *A*, est e *GP* ‖ lycabettus] *S*, lycabetus *L*, lycabetius *P*, licabectus *A*, licabetus *G*, licatbectus *H* ‖ egrialus *AP* ‖ hymetio *LGA*, himetio *P*, imetio *H*, ymedio *S* 18 tribuitur] *HSA*, adtribuitur *LGP* ‖ quod] quia *A* 19 melli *A* ‖ et *om.* *G* 20 omnis *S*[1]*P* ‖ calliroben *A*, calliyhoen *H*, callyphen *G* ‖ stupet *L*[1], stupen *P*

nec ideo Cruneson fontem alterum nullae rei nume-
PL. 4, 21 *auct.* rant. ‖ Atheniensibus iudicii locus Arios pagos. Ma-
rathon campus factus memorabilis opinione proelii
PL. 4, 62 *auct.* cruentissimi. ‖ multae quidem insulae obiacent Atti- 7, 20
cae continenti, sed suburbanae ferme sunt Salamis
Sunium Ceos Coos, quae, ut Varro testis est, sub-
tilioris vestis amicula arte lanificae scientiae prima in
ornatum feminarum dedit.
PL. 4, 25. ION. ‖ Boeotia Thebis enitet. ‖ Thebas condidit Am- 21
phion, non quod lyra saxa duxerit, neque enim par
est ita gestum videri, sed quod adfatus suavitate ho-
mines rupium incolas et incultis moribus rudes ad
PL. 4, 25 obsequii civilis pellexerit disciplinam. ‖ urbs ista nu- 22
minibus apud se ortis gloriatur, ut perhibent qui
sacris carminibus Herculem et Liberum celebrant.
apud Thebas Helicon lucus est, Cithaeron saltus,
amnis Ismenus, fontes Arethusa Oedipodia Psa-
mathe Dirce, sed ante alios Aganippe et Hippocrene: 23
ION. ‖ quos Cadmus litterarum primus repertor quoniam
equestri exploratione deprehendisset, dum rimatur

v. 2 Marathon — 4 cruentissimi *compilavit Isidorus* 14, 4, 10 ‖ v. 6 Coos — 8 dedit *compilavit Isidorus* 14, 6, 18

1 nec — fontem *om.* *S* ‖ croneson *LGP*, crunescon *HA* 1 2 munerant *P* 2 arios pagos] *LHP*, ariopagus *GA*, ariospagus *S* 2 3 mathon *G*, marthon *H* 3 4 op. pr. cr.] ducibus et proeliis nobilissimis *P²* 4 et multae *A* 5 continentis *S*, continentes *A* ‖ suburbanae] *LGAP*, sub urbe *HS* 6 sunium *S* ‖ coos] *LP cum Isidoro*, toos *G*, choos *HSA* 7 lanifica scientia *A* 8 ornatu *H* 9 boetia *A* ‖ condidit] *LGAP*, condit *HS* 10 saxa *om.* *A* 11 ita] id ita *A*, *om.* *h* 12 rudes *om.* *A* 13 perrexerit *S*, pronocauerit *P²* 15 et *om.* *H* 16 apud thebas] *AP*, apud thebas isdem thebis *HS itaque videtur fuisse in L, ubi tamen* isdem thebis *erasum est*, isdem thebis *G* ‖ lucus] *AP*, locus *LGHS* ‖ est] est in *A* 17 18 psamate *H*, psamatae *P*, psarmathe *LG* 18 hippocrene] *LGP*, hipnerene *S*, yppocrenae *H*, yppocrena *A* 19 catmus *S*, cathmus *H* ‖ repertor — 66, 1 loca] repertor dum inquirit quaenam adissent (adiset *P*) loca quoniam eq. expl. primus repperit *AP²* 20 ex equestri *LP* ‖ miratur *H*

quaenam insideret loca, incensa est licentia poetarum ION.
ut utrumque pariter disseminaretur, et quod aperti
forent alitis equi ungula, et quod poti inspirationem
7, 24 facerent litterariam. ‖ Euboea insula laterum obiectu PL. 4, 26 sqq.
efficit Aulidis portum, saeculis traditum Graiae con-
25 iurationis memoria. ‖ Boeoti iidem sunt qui Leleges PL. 4, 27
fuerunt: per quos defluens Cephisos amnis se in
26 maria condit. in hac continentia Opuntius sinus, La-
risa oppidum, Delphi, ‖ Ramne quoque, in qua Am- MEL. 2, 3, 6
phiarai fanum et Phidiacae signum Dianae.
27 ‖ Varro opinatur duo in Boeotia esse flumina, ION. cf. PL. 2, 230
natura licet separi, miraculo tamen non discrepante: et SOL. 33, 1
quorum alterum si ovillum pecus debibat pullum fieri
coloris quod induerit, alterius haustu quaecunque vel-
28 lerum fusca sint in candidum verti. addit videri ibi
puteum pestilentem, cuius liquor mors est haurien-
tibus. ‖ perdices sane cum ubique liberae sint ut PL. 10, 78
aves universae, in Boeotia non sunt nec cum volant
sui iuris, sed in ipso aëre quas transire non audeant

v. 11 duo in Boeotia — 15 verti *compilavit Priscianus v.* 428 — 431; *Isidorus* 13, 13, 5 *pendet potius ex Plinio* 31, 13

2 pariter utrumque *AP*, utrumque (*om.* pariter) *h* ‖ desominaretur *LGP*, uulgaretur *A*, uulgarent *P*[2] ‖ et quod — 4 litterariam] scilicet quod eorum alter alitis equi ungula sollicitatue foret alter potatus (potus *P*) facundia animas irrigaret *AP*[2] 2 3 aperta foret *LGP*, reperti forent *HS* 4 insua *S* ‖ lacterum *P* 5 secnlis traditum] *AP*, qui seculis traditum *hS*, qui saeculis traditur *LG Bern.* ‖ graiae] graue *S*, grāe *H* 6 boeotii *P*, boetii *LG*, hoeti *HA*; *debuit esse* Locri ‖ leleges] *L*[2]*hP Plinius*, leges *L*[1]*GSA Bern.* 7 ferunt *A* ‖ cephisos] *LP*, cephisus *G*, cefisos *HS*, scefisos *A* 7 8 se in m. condit] *HSA*, in maria conditur *LGP* 8 9 larisa] *LGP*, larissa *HSA* 9 ramne] *LSP Bern.*, ramuae *G*, raunae *h*, amne *A* 9 10 amphiaria *S*, amphirai *H* 10 fidiae *H* 11 duo] quo *P* ‖ booetia *LGP*, boetia *HA* 12 separi] separata *A* 13 ebibat *H* 15 fusca] furua *A* ‖ addidit otiam uid. *AP* 15 16 puteum ibi *G* 16 17 cuius liquor mors est haurientibus (haurientibus *om. HS*)] *LGHSP*, cuius liquorem qui hauserit bibat mortem *A* 18 boetia *LGHA* 19 in *om. S*

PL. metas habent: inde ultra notatos iam terminos num-
quam exeunt nec in Atticum solum transmeant.
SOL. ‖ Hoc Boeotiis proprium: nam quae communia sunt 7, 29
PL. 10, 100 omnibus, generatim persequemur. ‖ concinnantur a
perdicibus nidi munitione sollerti: spineis enim fruticibus receptus suos vestiunt, ut animalia quae infestant arceantur asperis surculorum. ovis stragulum pulvis est, ad quae clanculo revertuntur, ne indicium
loci conversatio frequens faciat. plerumque feminae 30
transvehunt partus, ut mares fallant, qui eos saepissime adfligunt inpatientius adulantes. dimicatur circa conubium victosque credunt feminarum vice venerem
PL. 10, 102 sustinere: ‖ ipsas libido sic agitat, ut si ventus a mas-
PL. 10, 103 culis flaverit fiant praegnantes odore. ‖ tunc si quis 31
hominum ubi incubant propinquabit, egressae matres venientibus sese sponte offerunt et simulata debilitate vel pedum vel alarum, quasi statim capi possint, gressus fingunt tardiores. hoc mendacio sollicitant obvios et eludunt, quoad provecti longius a
nidis avocentur. nec in pullis studium segnius ad 32
cavendum: cum visos se persentiscunt, resupinati glebulas pedibus attollunt, quarum obtentu tam callide proteguntur ut lateant deprehensi.

1 terminos *om.* *G* 3 boeotiis] *P*, boeotis *S*, boetiis *LG*, boetis *HA* 4 persequentur *A* 5 muuione *S* ‖ sollerti] praeualida *A* 5 6 fruticibus] *HS*, fruticibus ac surculis *LP*, fructibus ac surculis *G*, asserculis (*om.* fruticibus) *A* 7 sarculorum *S* ‖ straculum *G*, strangulum *h* 8 ad quae] *GHP*, atquae *L*, atque *SA* ‖ clangulo *G* ‖ indicium] iudicibus *A* 9 loci] *HSAP*, locis *LG* 10 qui eos — 69, 21 res est *om.* *A folio exciso; cuius loco adhibuimus Laurentianum (F) omissis minoribus* 10 eos] *LHSP*, eas *G* 10 11 saepsime *L* 11 adulantes] ambientes *F* ‖ dimicatus *G* 12 13 ven. sust.] coitibus subiacere *F* 13 agitant *G* 15 incumbat *S* ‖ propinquanit *G* 18 figuut *H* 18 19 sollicitant] *LGFP*, inlicitant *S*, illicitaut *H* 19 alludunt *H* ‖ prouecti] *LGHP*, profecti *SF* ‖ lougiqus *P* 20 stadium *P* ‖ segnium *G* 22 quorum *H* 23 lat. etiam depr. *FP*

8, 1 ‖ Thessalia eadem est et Haemonia, quam Home- PL. 4,28 *auct.*
rus Argos Pelasgicon nominat: ubi genitus est Hellen,
a quo rege Hellenes nominati. ‖ huius a tergo Pieria PL. 4, 29
ad Macedoniam protenditur, quae devicta sub Mace-
donum venit iugum. multa ibi oppida, multa flu-
2 mina. ‖ de oppidis egregia sunt Phthia, Larisa Thes- PL. 4,28.29
sala et Thebae, ‖ de amnibus Peneus, qui praeter PL. 4, 30
Ossam Olympumque decurrens collibus dextra lae-
vaque molliter curvis nemorosis convallibus Thessa-
lica facit Tempe, ‖ undisque apertior Macedoniam ac ION.
Magnesiam interluens in Thermaeum sinum decidit.
3 ‖ Thessaliae sunt Pharsalici campi, in quibus civi- PL. 4,29 *auct.*
lium bellorum detonuerunt procellae. ‖ ac ne in montes ION.; *cf.* PL. 4, 30
notos eamus, Pindum et Othryn agitent qui Lapitha-
rum originem persequentur, Ossam quos Centaurorum
4 stabulis immorari iuvat. Pelium autem nuptiale con-
vivium Thetidis atque Pelei in tantum notitiae ob-
5 tulit, ut taceri de eo magis mirum sit. nam Olym-

v. 3 huius — 6 flumina *compilavit Isidorus* 14, 4, 12 ‖ *v.* 12 Pharsalici — 13 procellae *male expressit Isidorus* 14, 4, 11 ‖ *v.* 18 Olympum — 69, 9 consecratum *excerpsit Dicuil* 9, 1, *expressit Isidorus* 14, 4, 13

1 thesalia *G*, thesali *S* ‖ eadem] idem *H* 2 pelasgi cognominat *LGP*, pelagi (pelasgo *Bern.*) cognominat *H*, pelasgi cognominant *F*, pelasgicon connominat *S* 3 reges *HSA* 4 pertenditur *G* 5 fl. m. opp. *G* 6 phthia] *F*, phtia *H*, thia *LGP*, phia *S* ‖ larissa *H* 6 7 thessala] *P*, thessalia *LHS*, thesalia *G* 7 amni *h* ‖ paeneus *L*, penins *SF* ‖ propter *H* 8 9 colle .... caruo *FP* 9 10 thesalica *GS* 11 interlucens *h* ‖ hermeum *P* ‖ decidit] conditus *F*, conditur P^2 12 thesaliae *GS*, thessalia *P* ‖ parsalici *L*, persalici *G* 13 detonnerunt] decurrerunt *F* 14 othryn] *F*, othrin *HS*, othim *G*, othin. *L*, othin *P* ‖ agitent] celebrent *F*, celebrant P^2 14 15 laphitarum *G* 15 persequentur] *LGS*, persequuntur *HF*, persecuntur *P* 16 stabuli *G*, fabulis *F* ‖ peliona *F*, pelogium (*suprascr.* pelium uel pelion) *P* 18 sit] sunt *P* ‖ nam olympum — 69, 9 consecratum] *hoc loco LGH Dicuil* (*nam citat Solinum 'de Thessalia narrantem'*); *post* 9, 9 *extr.* specie litorali *collocant SA eoque transponenda esse indicat* L^2 *'fidem uetusti codicis anteponens' eodemque loco habet P, ubi tamen prima duo verba* nam olympum *etiam altero loco post* magis mirum sit *exhibentur*

IGN. pum ab Homero non per audaciam celebratum docent, quae in eo visitantur. primum excellenti vertice tantus attollitur, ut summa eius caelum accolae vo-
cf. MEL. 2, 2, 10 et SOL. 11, 33 cent. ara est in cacumine Iovi dicata, cuius altari- 8, 6
bus si qua de extis inferuntur, nec difflantur ventosis spiritibus nec pluviis diluuntur, sed volvente anno cuiusmodi relicta fuerint eiusmodi reperiuntur: et omnibus tempestatibus a corruptelis aurarum vindicatur quidquid ibi semel est deo consecratum.

In regione Magnesia Mothona oppidum est, quod 7
cum obsideret Philippus Macedonis Magni pater, damnatus est oculo iactu sagittae, quam iecerat Aster oppidanus inscriptam suo nomine, loco vulneris, nomine quem petebat. populum istum callere arte sagittaria credere possumus vel de Philocteta, quoniam
PL. 4, 32 ‖Meliboea in hoc pede conputatur. sed ne transeamus praesidium poetarum. fons Libethrius et ipse Magnesiae est.

PL. 4, 40. 38. 33 ‖Qui Edonii olim populi quaeque Mygdonia erat 9, 1
terra aut Pierium solum vel Emathium, nunc omne uniformi vocabulo Macedonica res est, et partitiones

v. 17 praesidium poetarum fons Libethrius *male coniuncta compilavit Capella* 6, 654, *in reliquis hoc loco secutus Plinium* ‖ *v.* 19 qui Edonii — 71, 18 reliquit *epitomavit Capella* 6, 655

2 uisuntur *H contra Dic. et rel.* 3 extollitur (*suprascr.* at *A*) *A Dic.* 4 cac.] cac. eius *Dic.* ‖ ioui dic.] sacrum iouis dic. *A* 5 de extis] dextris *A* ‖ inferantur *H* ‖ nec diffl.] non diffl. *Dic.*, nec difflamantur *H* 6 pluuiis dil.] humoribus pluuiis dirnuntur *A* ‖ nolente *P*[1] 7 fuerunt huiusmodi *L*[1] 8 a] *SP*, ac *LGHA Dicuil* 9 de eo *S codicesque Dicuili duo boni* ‖ *post* consecratum *ins.* litterae in cinere scriptae usque ad (ad usque *P*) alteram anni cerimoniam permanent *AP* 10 magnensia *S* 11 macedoni *S* 12 oculum *FP* ‖ iactu] *LGFP*, ictu *HS* 13 inscribitam *S* 15 philotecta *P* 16 in hoc pede conp.] istic habetur *F*, in hoc pede computatur melibia (melibya *P*[2]) istic habetur *P* 17 libetrius *H*, libetyrius *S* 19 qui] ni *P* ‖ erat *om. HS* 20 perium *H* ‖ emanthium *L* 21 macedoniica *G* ‖ partionis *S* ‖ *ab* et partitiones *rursus incipit A*

quae specialiter antea seiugabantur, Macedonum no- PL.
mini contributae factae sunt corpus unum.
9, 2 || Igitur Macedoniam praecingit Thracius limes:
meridiana Thessaliae Epirotae tenent: a vesperali
plaga Dardani sunt et Illyrii: qua septemtrione tun-
ditur Paeonia ac Pelagonia protegitur a Triballis:
3 montanis excessibus aquilonio frigori obiecta. || inter PL. 4, 38
ipsam et Thraciam Strymon amnis facit terminum,
qui ab Haemi iugis inrigat. || verum ut sileam aut PL. 4, 35
Rhodopen Mygdonum montem || aut Athon classibus PL. 4, 37
Persicis navigatum continentique abscissum mille
quingentorum passuum longitudine, || simul de auri ION.
venis et argenti, quae optimae in agris Macedonum
4 et plurimae eruuntur, Orestidem dicam. populi sunt
qui ut Orestae dicerentur inde coeptum. a Mycenis
profugus matricida cum abscessus longius destinasset,
natum sibi in Emathia parvulum de Hermiona, quam
in omnis casus sociam adsciverat, hic mandaverat oc-
5 culendum. adolevit puer in spiritum regii sanguinis,
nomen patris sui referens, occupatoque quidquid est
quod procedit in Macedonicum sinum et Hadriaticum
6 salum, terram cui imperitaverat Orestidem dixit. ad-

v. 12 13 de auri v. et a. q. o. *excerpsit Isidorus* 14, 4, 13

2 un. corp. *H* 4 meridianam *G* || thesaliae (-lie *L*) epirotae] *LG*, thessalie epirote *A*, thessaliaepirotae *S*, thessaliepirote *H*, thessali et epirotae *P*; a meridie Epirotis habitatur *Capella* 5 qna] quae *HA* 5 6 tenditur *H* 6 poeonia *LGP* || paflagonia *HAP cum Capella* 7 frigore *G* 9 ab haemi] habemi *P* || uti *h* 10 rodopem *A* || mygdonum] *S*, migdonum *H*, micdonum *LGP*, mictoni *A*; micdonium montem *Capellae libri* 11 continentiaque P^2 || abscisnm *LS*, abosnm *G* 12 longitudinem *G* 12 13 nenis auri *H* 14 orestide *A* || dicant *S* || popupnli *G* 15 orestide *A* || iude coeptum] inceptum *h*, incertum *Bern.* || a *om. HSAP* 17 sibin *S* || emamathia *G* 18 omnis] *P*, omnes *reliqui* || amendauerat *S* 19 in spiritu *G*, in spitum *S*, spiritu *H* || sanguinis] seminis sanguinis *h* 20 est] *HSAP*, esset *LG* 21 sinum in mac. *H* 22 imperitauerat] *HSP*, inperitauerat *A*, imperauerat *LG* || orestiden *h*

monet Phlegra, ubi antequam oppidum fieret rumor est militia muudi dimicatum cum gigautibus, ut penitus persequamur quantis probationibus imperii indicia divinae expeditionis in hoc saeculo perseveraverint. illic si quando (ut accidit) nimbis torrentes 9, 7
excitantur et aucta aquarum pondera ruptis obicibus valentius se in campos ruunt, eluvione ossa etiam nunc ferunt detegi ad instar quae sunt e corporibus humanis sed modo grandiora, quae ob enormem magnitudinem monstrosi exercitus iactant extitisse, idque adiuvatur argumento saxorum inmanium quibus oppugnandum impetitum caelum crediderunt.

Pergam ad residua quae in Thessaliam et Atha- 8
maniam contendunt. sunt enim arrectiora quam usquam proceritas montana attolli valet nec est in terris omnibus quod merito ad istas eminentias compareturr, quippe quas solas diluvialis inruptio cum universa obduceret umido situ inaccessas reliquit. durant ves- 9
tigia non languidae fidei quibus apparet hos locos superstites undosae tempestati fuisse: nam in latebrosis rupium cavaminibus quae fluctuum confligiis tunc adesa sunt, reduviae conchyliorum resederunt

v. 14 sunt enim arrectiora — 72, 1 expuuntur *expressit Priscianus v.* 433 — 438

1 phegra *LG* 2 militiam *S*, malitia *G* 3 imperii] *LG Bern.*, imperia *h*, inperia *S*, ibidem *A*, ibidem imperii *P* 3 4 indicia *G* 4 expetitionis *S* 4 5 perseu.] permanserint *A* 5 ut *om. h*, *post* accidit *Bern.* ‖ nimbi *HS* 7 campo *LG* ‖ eluuine *G* 8 nunc] uum *P* ‖ ad instar *om. S* 9 grandiore *AP* ‖ enormem] normen *h* 10 monstruosi *GH* ‖ iactitant *HP* 11 adiunatus *G* 11 12 oppugnandum impetitum (impeditum *G*)] *LGP*, oppugnatum *HS*, obpugnatum *A* 13 residuum *S* ‖ thesaliam *S*, thesalia *G* 13 14 othomoniam *A*, hamoniam *P*, emathiam *H* 14 contendunt] porriguntur *A*, porrigantur P^2 ‖ erectiora *A* 14 15 usquam] ipsa *GB* 15 tolli *A* 17 dilinialis *G* 17 18 induceret *S* 19 locus *S* 20 tempestate *S* 21 cacuminibus *h* ‖ confligis *S*, confragiis *A* 22 adesa] adhesa *H*, ades *S* ‖ reduuae *h*, reliquiae *A* ‖ residerunt *A*, heserunt *H*

et alia multa quae adfatim mari incito expuuntur: IGN.
ita ut, sint licet facie mediterranea, appareant tamen
specie litorali.
9, 10 Nunc de incolis reddam. Emathius qui primus
in Emathia occepit principatum, seu quia indago ori-
ginis eius aevo disperiit seu quia ita res est, genuinus
11 terrae habetur. post hunc in Macedonis exortum
Emathiae nomen perstitit: sed Macedo Deucalionis
maternus nepos, qui solus cum domus suae familia
morti publicae superfuerat, vertit vocamen Macedo-
12 niamque a se dixit. Macedonem Caranus insequitur
dux Peloponnesiae multitudinis, qui iuxta responsum
dictum deo, ubi caprarium pecus resedisse adverterat
urbem condidit quam dixit ‖ Aegas, in qua sepeliri PL. 4, 33
reges mos erat: ‖ nec alter excellentium virorum bus- IGN.
tis apud Macedonas priscos dabatur locus.
13 Succedit Carano Perdicca, secunda et vicesima
olympiade, primus in Macedonia rex nominatus. cui
Alexander Amyntae filius dives habitus, nec inme-
rito: ita enim affluenter successus eius proficiebant,
ut ante omnes Apollini Delphos, Iovi Elidem statuas
14 aureas dono miserit. voluptati aurium indulgentissime
deditus: sicut plurimos qui fidibus sciebant, dum vivit,

v. 4 Emathius — 11 dixit *expressit Isidorus* 14, 4, 13

2 appareat *L*, apparent *H* 3 e specie *A* ‖ litoralis *S* ‖ *post* litoralis *locum supra p.* 68, 18 — 69, 9 *inserunt SAP* 4 incolis] *LGAP*, insulis *HS* ‖ emanthius *G* 5 occepit] *LP*, hoccepit *G*, accepit *HSA* ‖ quia] qui *H* ‖ indago] familia *AP*[2] 6 disperit *LGS* ‖ quia ita] *LGH*, ita quia *P*, quialtu *S*, quia alta *A* ‖ genuina *A* 7 macedoniis *LG* ‖ exorti *S*, exortu *H* 9 domus suae familia] *LGHSP*, domo sua *A* 10 morti publicae] *LGAP*, morti *H*, mortis *S* ‖ superfuit *A* 12 peloponnensiae *SA*, peloponensiae *LGH* 13 deo] *LGSP*, de eo *BH*, e deo *A* ‖ ubi *om.* *P*[1] ‖ caprarium] campum *A* ‖ residisso aduertat *S* 16 macedones *P* ‖ priscus *LGAP* 17 perdica *LGA*, perdicas *H* 19 hab. diu. *A* 20 affl. succ. ei. pr.] affl. (*om. A*) succ. ei. ampliandis opibns proficiebant (proficiebat *A*) *AP* 21 omnis *SP*, omen *A* ‖ elide *P* 22 domo *S* 23 sidibus *S*

ION. in usum oblectamenti donis tenuit liberalibus, inter quos et Pindarum lyricum. ab hoc Archelaus regnum 9, 15
excepit, prudens rei bellicae, navalium etiam commentor proeliorum. hic Archelaus in tantum litterarum mire amator fuit ut Euripidi tragico consiliorum summam concrederet: cuius suprema non contentus prosequi sumptu funeris, crinem tonsus est et maerorem quem animo conceperat vultu publicavit. idem Pythias et Olympiacas palmas quadrigis adep- 16
tus, Graeco potius animo quam regali gloriam illam prae se tulit.

Post Archelaum Macedonica res dissensione iac- 17
tata in Amyntae regno stetit, cui tres liberi: sed Alexander patri succedit. quo exempto, Perdiccae primo data copia amplissimae potestatis indupiscundae. qui obiens hereditarium regnum fratri Philippo reliquit, quem captum oculo dextro apud Mothonam
cf. SOL. 8, 7 supra diximus; cuius debilitatis omen praecesserat: nam cum nuptias ageret, acciti tibicines carmen cyclopium quasi de colludio concinuisse traduntur. hic 18
Philippus Magnum procreat, quamlibet Olympias Alexandri mater nobiliorem ei patrem adquirere adfectaverit, cum se coitu draconis consatam adfirmaret. ita tamen et ipse egit ut deo genitus crederetur.

v. 20 hic Philippus — 74, 6 accesserant *in compendium redegit Capella* 6, 655

1 doni* *L*, domis *G* 3 excipit *HS* ‖ rei publicae (pub *in litura*) *S* 3 4 commentor etiam *h* 4 hic] idem *P* 5 erupidi *AP*[1] 6 summa *G* ‖ coucederet *HS* 7 subtu *G*, sumptus *AP* ‖ criues *P* 8 uultu] facie *A* 9 idem] *HSA*, idem archelaus *LGP*, archelaus *B* ‖ olympiacas] *G*, olympi.cas *L*, olympicas (olimpicas) *HSAP* 10 gloria illa *P* 13 tres] res *G* ‖ liberi] *hSAP*, filii *LG Bern.* 14 alexandri *S* ‖ perdicae *G* 15 primum *P* ‖ ampl.] regiae *A* 15 16 indupiscundae] *GBHS*, indepiscundae *LP*, *om.* *A* 17 capto *G* 18 cuiusque *AP* ‖ debilitas *h* 19 augeret *G* ‖ accipti *S*, accepti *H* ‖ carnem *G* 19 20 cycoplium *A*, ciclopum *H* 20 concinuisset *S* ‖ hic *om.* *P* 22 23 affectauerat *A* 23 coitu] *LGAP*, coeptu *S*, conceptu *H* 24 tamen et] sane *A*

9, 19 peragravit orbem, rectoribus Aristotele et Callisthene IGN.
usus, ‖ subegit Asiam Armeniam Hiberiam Alba- PL. 4, 39
niam Cappadociam Syriam Aegyptum: Taurum Cau-
casumque transgressus est: Bactros domuit: Medis
et Persis imperavit: cepit Indiam, emensus omnia
20 quae Liber et Hercules accesserant. ‖ forma supra IGN.
hominem augustiore, cervice celsa, lactis oculis et
inlustribus, malis ad gratiam rubescentibus, reliquis
corporis non sine maiestate quadam decoris. victor
omnium vino et ira victus: sicut morbo vinulentiae
apud Babylonem humiliore quam vixerat fortuna
21 exemptus est. post quem qui fuerunt magis ad se-
getem Romanae gloriae quam ad hereditatem tanti
nominis ortos invenimus.

22 ‖ Macedonia lapidem gignit quem paeanitem vo- PL. 37, 180
cant. hunc eundem et concipere et parere et partu-
rientibus opitulari fama prodiga est. circa Tiresiae
sepulcrum plurimus invenitur.

10, 1 ‖ Nunc in Thraciam locus pergere et ad validis- PL. 4, 40
simas Europae gentes vela obvertere. ‖ quas qui se- SOL.
dulo experiri velint, non difficulter deprehendent
Thraecibus barbaris inesse contemptum vitae ex qua-
2 dam naturali sapientiae disciplina. ‖ concordant om- MEL. 2, 2, 3

v. 15 Macedonia — 17 prodiga est *compilarunt Priscianus v.* 439 — 441 *et Isidorus* 14, 4, 13 ‖ *v.* 22 Thracibus b. i. c. v. *expressit Capella* 6, 656

2 hiberiam] *libri omnes* 3 syrias *S* 4 bractos *L* 5 emensus] *LGAP*, egressus *H*, egressus est *S* 6 quae] *HSAP*², qua *LGP*¹ 7 angustioro *A* 7 8 et inlustribus] *LP*, et illustribus *GA*, inlustris *S*, illustris *H* 8 inrubentibus *A* ‖ reliqui *h* 9 decorus *A* 10 sicut] sic *H* ‖ uinulentiae] *LS* 11 humiliori *HSA* 12 extinctus *h* ‖ qui] sui *G* 14 ortus *S* 15 penitem *G* 16 undem *P* ‖ et parere] *HAP cum Prisciano*, et pararo *S*, *om. LG* 16 17 f. pr. est et part. op. *A* 17 circa — 18 inu. *om. G* 19 tunc *miniatore errante P* ‖ thraciam] *A*, trachiam *HS*, thracia *LGP* ‖ ad *om. H* 20 ob *om. P*¹ 21 experiri] *LGP*, expediri *S*, expedire *H* ‖ uelit *A* ‖ difficultet *L*¹, dfficulter *S* ‖ deprehendet *S*, depraehendit *A* 22 ex] et ex *S* 22 23 quadam] qua *H* 23 naturali] *HSA*, naturalis *LGP* ‖ sapientiae *om. A* ‖ disciplinam *G*

MEL. nes ad interitum voluntarium, dum nonnulli eorum
putant obeuntium animas reverti, alii non extingui,
sed beatas magis fieri. apud plurimos luctuosa sunt
puerperia, denique recens natum fletu parens ex- 10, 3
cipit: contraversum laeta sunt funera adeo ut exemp-
MEL. 2, 2, 4 tos gaudiis prosequantur. ‖ uxorum numero se viri
iactant et honoris loco iudicant multiplex matri-
monium. quae feminae tenaces sunt pudicitiae, in-
siliunt defunctorum rogos coniugum et, quod maxi-
mum insigne ducunt castitatis, praecipites in flammas
eunt. nupturae non parentum arbitrio transeunt ad 4
maritos, sed quae prae aliis specie valent subhastari
volunt et licentia taxationis admissa non moribus
nubunt, sed praemiis: quas formae premit dedecus,
dotibus emunt quibus coniungantur. uterque sexus 5
epulantes focos ambiunt, herbarum quas habent se-
mine ignibus superiacto, cuius nidore perculsi pro
laetitia habent imitari ebrietatem sensibus sauciatis.
SOL. ‖ De ritu ista sunt, de locis et populis quae se- 6
PL. 4, 40. 41 cuntur. ‖ Strymonem accolunt dextro latere Dense-
letae, Bessorum quoque multa nomina ad usque Mes-
tum amnem, qui radices Pangaei circumfluit. Hebrum 7
Odrysarum solum fundit, qui fluvius excurrit inter

v. 20 Strymonem — 76, 4 nationes *in compendium redegerunt Capella* 6, 656 *et Isidorus* 14, 4, 6

3 luctuosa] luctui *H* 7 iactitant *H* ‖ honori *S* ‖ iudicant] iudicatur *LP* ducunt *A* ‖ m. m.] redundantiam (-tia P^2) coniugum AP^2 9 def. ins. maritorum rogos *A*, insiliunt def. insiliunt maritorum rogos coniugum *P* 10 ducunt] habent *A* 11 arbitratu *A* 12 quae] *BHSAP*, qua *G*, *om.* *L* ‖ alias *S*, ceteris *A* ‖ subarrari *A* 13 14 praem. non m. nub. *A* 14 sed praemiis *om.* P^1 ‖ decus *G* 15 coniungentur] *SA*, coniugantur *G* 19 20 secuntur *LGSAP* 20 dextro] *LGSAP*, dextero *Bern.*, extero *h* ‖ lateri *L* 20 21 densaelaetae *G*, denselaete *L*, densalaetae *S*, denselate *P*, densaelatae *AH* 21 multa nom. quoque *H* 21 22 mestum] inestum *Bern.*, in.... *h* 23 odrysarum] *L*, odryssarum *G*, odysarum *P*, odyrsararum *S*, odrisiaratrum *h*, odrisiantrum *Bern.*, odrysiaerarum *A*; Odrysiae nives *Capella*

Priantas Dolongos Thynos Corpilos aliosque barba-
ros: ‖ tangit et Ciconas. ‖ deinde Haemus sex mi- MEL. 2, 2, 8 PL. 4, 41
libus passuum arduus, cuius aversa Moesiagetae Sar-
10, 8 matae Scythae et plurimae insidunt nationes. Pon-
ticum litus Sithonia gens obtinet, quae nato ibi Or-
pheo vate inter principes iudicatur: ‖ quem sive sa- MEL. 2, 2, 8
crorum sive cantuum secreta in Sperchivo promun-
turio agitasse tradunt. ‖ deinde stagnum Bistonium. PL. 4, 42
9 ‖ nec longe regio Maronia, in qua Tirida oppidum MEL. 2, 2, 9 PL. 4, 42
fuit equorum Diomedis stabulum: sed cessit aevo
solumque turris vestigium adhuc durat.
10 ‖ Inde non procul urbs Abdera, quam Diomedis MEL. 2, 2, 9
soror et condidit et a se sic vocavit, mox Demo-
criti domus physici ac si verum rimere ideo nobilior.
‖ hanc Abderam olympiade prima et tricesima senio ISID.
conlapsam Clazomenii ex Asia ad maiorem faciem
restitutam, oblitteratis quae praecesserant, nomini
suo vindicaverunt.
11 ‖ Locum Doriscon inlustrem reddidit Xerxis ad- PL. 4, 43
ventus, quod ibi recoluit militis sui numerum. Po-
lydori tumulum ostendit *Aenus. ‖ in parte, quam PL. 4, 44

v. 4 Ponticum — 14 domus physici *breviavit Capella* 6, 656. 657 ‖ 20 21 Polydori tumulum *hinc Capella* 6, 657

1 priantes *H* ‖ delongos *HP*[1] ‖ thunos *P*, tynos *S* ‖ corpylopaliosque *S* 2 ciconas] *LP cum Capella*, cyconas *SA*, ciconos *G*, cionas *H* 3 anerse *H* ‖ moesiagetae] *GHS*, moesiagathae *L*, moesi getae *AP*; *etiam apud Plin.* moesiagetae *exhibent codd. quidam*; inter quas gente (*scr.* Getae) sarmatae scythae *Capella* (*cod. Reich.*); Massagotae Sarmatae Scythae *Isidorus* 4 scythae *om. G* ‖ insirunt *L* 5 natio *hS* 6 inter pr. indicatur (indicatus *G*)] decus addidit (addit *P*[2]) nomini *AP*[2] 7 sperchino] *LGP*[1], sperchico *AP*[2], spergiuo *HS*; in sperchio (*sic uel* spertio *Salmasii libri*; spartio *Reich. Darmst.*) promontorio *Capella*; seriphion *Melae cod. Vat.; debuit esse* Serrium 8 tradunt] credunt *H* ‖ bisthoninm *S* 9 maronia] *suppl. m.* 1 *L* ‖ tira *L*[1] (*corr. m.* 1), tirada *h*, tyrida *GA cum Capella* 14 rimere] recipias *P*[2] 16 clazomeni *LGP* ‖ ex] et *A* 19 reddit *G*[1]*S* ‖ xerxis] *GP*[2], xersis *LH*, xersys *A*, xersi *S* 19 20 aduostus *G* 21 aenus] *Salm.*, haemus *S*, hemus *LGHAP* ‖ partem *P*

PL. Aroteres Scythae * tenuerunt, celebrant quondam
urbem Geraniam (Cathizon vocant barbari), unde a
ION. gruibus Pygmaeos feruut pulsos. || manifestum sane 10, 12
est in septemtrionalem plagam hieme grues frequen-
tissimas convolare. nec piguerit meminisse quatenus
PL. 10, 59, 60 expeditiones suas dirigant. || sub quodam militiae
eunt signo, et ne pergentibus ad destinata vis fla-
tuum renitatur, harenas devorant sublatisque lapillulis
ad moderatam gravitatem saburrantur. tunc conten- 13
dunt in altissima, ut de excelsiori specula metentur
quas petant terras. fidens meatu praeit catervas, vo-
latus desidiam castigat voceque cogit agmen: ea ubi
obraucata est succedit alia. Pontum transiturae an- 14
gustias captant, et quidem eas (nam promptum est
oculis deprehendere) quae inter Tauricam sunt et
Paphlagoniam, id est inter Carambim et Criumetopon.
cum contra medium alveum adveutasse se sciunt scru-
ION. pulorum sarcina pedes liberant. || ita nautae prodi- 15
derunt conpluti saepe ex illo casu imbre saxatili.
PL. 10, 60 || harenas non prius revomuut quam securae sedis
ION. suae fuerint. || concors cura omnium pro fatigatis,

v. 8 sablatisque — 9 saburrautur *excerpsit Aldhelmus p.* 291 *Giles* || *v.* 9 tunc contendunt — 13 succedit alia *compilavit Isidorus* **12, 7, 14. 15**

1 aroteres] *HS cum Plinio*, aratores *LGAP* || tenuerunt] *supplevimus ex Plinio*; *om. libri* 2 garaniam *LGP* || cathyzon *S*, cacython *A* || nmde *S* 3 ipigmeos *A* || manifeste *G* 4 grueus *G*, graues *L* 5 ue *G* 6 exp.] profectiones *A* 7 ne] sine *h* || destiuata uis] destinatum suus *h* 8 renitatur] obsistat *A* 9 saturautur S^2 9 10 cont.] se extolluut *A*, se tollunt P^2 10 de *om. G* || excelsioris *S* || spectacnla *L* 11 quas petuut L^1G, qua spectant *S* || meatus *P* 12 noce quae *edd. cum Isidoro, quod mutavimus* || coit *A* 14 nam *om. AP* 16 carambim] *GS*, carabim *H*, carambiu LP^1, carabiam *A*, carambiam P^2 16 17 criumetopon cum contra] *H*, eriu metapou cum citra *A*, criuumetopon contra *S*, crin metapon cnm contra *P*, crium metapontum contra *LG* 17 se adu. *A* 17 18 scopulorum *A* 20 enomunt *A*, remonunt *h*

adeo ut si qua defecerit congruant universae lassa- IGN.
tasque sustollant usque dum vires otio recuperentur.
10, 16 nec in terra cura segnior. || excubias nocte dividunt PL. 10, 59
ut exsomnis sit decima quaeque. vigiles ponduscula *auctus*
digitis amplectuntur, quae si forte exciderint somnum
coarguant. quod cavendum erit clangor indicat. || aeta- PL. 10, 80
tem in illis prodit color: nigrescunt senectute.
17 || Veniamus ad promunturium Ceras Chryseon By- PL. 4, 46
zantio oppido nobile, antea Lygos dictum, quod a
Dyrrhachio abest septingentis undecim milibus pas-
suum: tantum enim patet inter Hadriaticum mare et
18 Propontidem. || in Caeniensi regione non longe a Fla- PL. 4, 47
viopoli colonia Bizye oppidum, quondam arca Terei
regis, invisum hirundinibus et deinceps alitibus illis
inaccessum: || quamquam et Thebas, quod illa moenia PL. 10, 70
19 saepius capta sint, negentur subire. || nam inter ce- IGN.
tera habere illas quiddam praescium inde noscitur,
quod lapsura non petunt culmina et aspernantur pe-
ritura quoquo modo tecta. minime certe a diris avi- *cf.* PL. 10, 73
bus impetuntur nec umquam praeda sunt ut sacrae.

v. 3 excubias — 7 senectute *compilavit Isidorus* 12, 7, 15 || *v.* 8 promunturium Ceras — 12 Propontidem *breviavit Capella* 6, 657 || *v.* 11 tantum — 12 Propontidem *aut ex Plinio aut ex Solino Isidorus* 15, 1, 42 || *v.* 17 habere illas — 79, 2 hauriunt *compilavit Isid.* 12, 7, 70

1 ut] in *G* || si qua defecerit] *HSA*, si quae defecerint *GP*, si quae deficerent *L* 2 sustollunt *HSA* || reciperentur *AP* 6 quod] quod cum *GB*, quod .. *L* || clangore indicant *AP*; clamor indicat *Isidorus* 7 in *om.* *G* || senectutem *G* 8 phy *supra* chry P^2 8 9 byzanti *A* 9 oppidu *L*, oppidum *G* || lygos] *LAP*, lygus *GS*, ligus *H* || dictam *LG* || a *om.* *P* 10 undecim] x *H* 11 hadr.] *S*, adr. *rel.* 12 caniensi AP^2 12 13 a fluuio (fluuioo *G*, fluuo *P*) poliui coloniam *LGP*, flauiopoli coloniam *A*, fluuio polim coloniam *HS* 13 biziae *A* || area terei] *libri reliqui*, arax teri *P solus*, *unde* arx Terei *Salmas.*, Biziara (*Leid.*, biziearum *Ricc.*) regum Thraciae a Terei nefasto invisa hirundinibus *Plin.* 14 15 inuisum — illis (aliis *S*) inacc.] nec inuisum et inaccessum hyrundinibus et deinceps alitibus aliis *A* 16 negentur] aspernentur *A* 18 lapsuram n. p. calumniam *S* 20 praedae *HA*

PL. 10, 73 || cibos non sumunt resistentes, sed in aëre capiunt
escas et hauriunt.
PL. 4, 48 || Alter isthmos in Thracia est similibus angustiis 10, 20
et pari latitudine arti maris. huius litora urbes utrim-
que secus ostentant. Propontidis oram insignit Pactye,
Melanes sinum Cardia: quae quod in cordis faciem
PL. 4, 49 sita sit, dicta Cardia est. || ille autem magnus Hel- 21
lespontus stringitur in stadia septem, quibus ab Eu-
ropa Asiaticam plagam vindicat. hic quoque urbes
duae: Abydos Asiae est, Sestos Europae. Deinde con- 22
PL. 4, 50 traria inter se promunturia: Mastusia Chersonesi, || ubi
PL. 4, 49 finitur Europae sinus tertius, || Sigeum Asiae, in quo
tumulus est Cynossema dictus Hecubae sepulcrum
PL. 4, 44. 43. 51 et turris Protesilai delubro data. || finibus Thraciae 23
a septemtrione Hister obtenditur, ab oriente Pontus
ac Propontis, a meridie Aegaeum mare.
PL. 4, 51 || Inter Tenedum et Chium, qua Aegaeus sinus 11, 1
panditur, ab dextera Antandrum navigantibus saxum
est (hoc enim verius quam insula meruit cognomi-
nari): id quoniam visentibus procul caprae simile 2
creditur, quam Graeci aega nuncupant, Aegaeus sinus

v. 7 ille autem magnus — 13 Hecubae sepulcrum *breviavit Capella* 6, 657. 658 || *v.* 14 finibus — 16 Aegaeum mare: *similia Isidorus* 14, 4, 6; *cf. Oros.* 1, 2 *p.* 23 *Hav.* || *v.* 17 inter Tenedum — 80, 1 dictus *compilarunt Capella* 6, 658 *et Isidorus* 13, 16, 5

1 aera *hS* 3 est *om. H* 4 latitudine] modo *A* || huius] cuius *A* || litore *S* 4 5 utrumque *G* 5 6 insignit pactiae maonallo sinum *S*, insignit paotie melanensium *P*, insignis piactiae menallos sinum *H*, insignis pactiae monallos sinum *A*, insignis pactusae mulanissimum *G*, insignis ae melanissimum *L*, insignis pactumo melanissimum *B* 7 sata est *S* || ille autem magnus] omnis *P*¹ 8 stringitur in] instringitur *G*, stringitur *h* || ab *om. h* 9 indicat *h* 10 aboydos *A* || sestos] *H*, sestus *LG*, restos *S*, festos *A*, et sestos *P* 11 mathusia *h* || chersonensi *LG*, chorsonessi *SAP*, cersonessi *H* 13 cynossema] *LS*, cynosema *GP*, cinossea *H*, cynosemae *A* 14 portaesilai *S* 17 chium] cithum *S* || aegeum *h* 18 extora *HS* || antadrum *L*¹ || sexum *G* 20 uireutibus *S* 21 quam] quoniam *h* || ega *hS*, aegan *LP*, egan *G*, aegeam *A*, egam *Bern.* || sinus] ab eo sinus *AP*

dictus. ‖ a Phalario Corcyrae promunturio ad navis PL. 4, 53
effigiem scopulus eminet, in quem transfiguratam Ulixis
navem crediderunt. ‖ Cytherae, quae a Malea abest PL. 4, 56
quinque milibus passuum, Porphyris antea nomen fuit.
11, 3 ‖ Pronius est Cretam dicere quam absolvere, in IGN.
quo mari iaceat. ita enim circumflui illius nomina
Graeci permiscuerunt, ut dum aliis alia inferunt, paene
oblimaverint universa. quanta potest tamen in de-
signando operam locabimus, ne quid haereat sub an-
4 cipiti. ‖ inter ortum porrigitur et occasum ‖ tractu PL. 4, 58 IGN.
longissimo, hinc Graecia illinc Cyrenis obiacentibus.
a septentrione Aegaeis et suis aestibus verberatur, id
est Creticis: ab austro Libycis undis perfunditur et
Aegyptiis, ‖ non stipata C urbibus, sicut perhibent PL. 4, 58
qui prodige lingua largiti sunt, ‖ sed magnis et am- PL. 4, 59
bitiosis oppidis, quorum principatus est penes Gor-
tynam, Cydoneam, Gnoson, Therapnas, Cylisson.
5 ‖ Dosiades eam a Crete nympha Hesperidis filia, PL. 4, 58

v. 1 a Phalario — 3 crediderunt *compilavit Capella* 6, 658 ‖ *v.* 3 Cytherae — 4 fuit: *similia aut ex Plinio aut ex Solino Isidorus* 14, 6, 25 ‖ *v.* 12 a septentrione Aegaeis — 14 Aegyptiis *inter Pliniana recepit Isidorus* 14, 6, 15

1 phalarius *S* ‖ cortyre *A* 2 quam *A* ‖ figuratam *om. G* 3 cythereae *A*, citherea *H* ‖ malea] mare *Bern.*, mari *h* 4 porphyris] *A*, porphiris *HS*, porfiris *LG*, porfyris *P* 5 pronius] *SAP*, prius *h*, plus *Bern.*, protinus *LG* ‖ certam *S* ‖ in] pronus in *S* 6 circumfluis illius *SA*, circunflui siluis *H* 7 alia aliis *h* ‖ ingerunt *H* 8 oblim.] obduxerunt *A*, obduxerint P^1 ‖ quanta potest] *LG*, quantam potest *H*, quandam potest *S*, quantam possumus *AP* 8 9 designando] designanda fide *AP* 9 locauimus *HS* 9 10 ancipiti] dubio P^2 11 illinc] inde AP^2 ‖ cyneris SP^1 12 13 id est creticis aest. uerb. *AP* 14 non stipata] *LGP*, constipata *HSA* ‖ sicuti *H* 15 linguam *A* ‖ sint *S* ‖ sed] sed et *H* 16 17 gorthynam *A*, gortinam HSP^2, cortinam LGP^1 17 gnoson] *S*, chnoson *A*, cynoson *H*, cinoson *P*, coson *LG* ‖ therapnas] *SP*, therrapnas *A*, thera *H*, theramnas *L*, tetheramnas *G* ‖ cylisson] *S*, cyclisson *H* cylioson *A*, scylioson *P*, scylisson *L*, scylyson *G* 18 nympha — 81, 1 crete *om. H* 18 hesperidis] *AP*, esperidis *S*, esperides *G*, speridis *L*

PL. Anaximander a Crete rege Curetum, Crates Aëriam
prius dictam, mox Curetum, nonnulli etiam a temperie
ION. caeli Macaronneson appellatam prodiderunt. ‖ prima
cf. PL. 16, 161 potuit remis et sagittis, prima litteris iura fixit.
cf. PL. 7, 204 Pyrrhicho repertore equestres turmas prima docuit
lascivas vertigines implicare, ex qua disciplina bel-
licae rei usus datus. studium musicum inde coeptum, 11, 6
cum Idaei dactyli modulos crepitu ac tinnitu aeris
deprehensos in versificum ordinem transtulissent. al-
cf. PL. 4, 60. 16, 142 bet iugis montium Dictynnaei et Cadisti, qui ita ex-
candescunt ut eminus navigantes magis putent nu-
bila. praeter ceteros Ida est qui ante solis ortum
solem videt. Varro in opere quod de litoralibus est
etiam suis temporibus adfirmat sepulcrum Iovis ibi 7
visitatum.

Cretes Dianam religiosissime venerantur, Britomar- 8
tem gentiliter nominantes, quod sermone nostro sonat
virginem dulcem. aedem numinis praeterquam nudus
vestigia nullus licito ingreditur. ea aedes ostentat
manus Daedali.

Gortynam amnis Lenaeus praeterfluit, quo Euro- 9

v. 3 prima potuit — 9 transtulissent *compilavit Isidorus* 14, 6, 15 ‖ *v.* 12 Ida — 13 videt *expressit Priscianus v.* 528

1 anaximan *A* ‖ crates] AP^2, cretes $LGHSP^1$ ‖ eriam $LGHSP^1$, agriam AP^2 2 curetem *P* 3 macaronuesson *LGSAP*, macerounesou *H* ‖ perdiderunt *h* ‖ prima] prima mari *LGP* 4 remis] uauibus AP^1 ‖ fixit] *Isidorus*, finxit *HS*, iunxit *LGAP* 5 pyrrhicho] *S*, pyrricho *A*, pyrrico *L*, pirrico *GH*, pyrrhico *P* ‖ etquestres *G* 7 usus datus] *LGS Bern.*, usus datus constat *h*, ratio conualuit *A*, ratio conualuit usus datus *P* ‖ coeptum est *h* 10 dictimnei *A* 10 11 excandescunt] *LGAP*, excalescunt *HS* 11 ut *om. G* 11 12 nubilia *S* 12 ida est] *P*, yda est *A*, id est *LGHS* ‖ ortus *HSP* 13 uident *G*, uide.t *L* ‖ litoribus *S* 14 ioui *H* 15 usitatum *h* 16 creter *S* ‖ dian. rel. uen.] r. u. d. *P*, cerimoniose uen. dianam *A* ‖ brittomartem *G* 18 ducem *P male*; βριτὺ *Cretensibus est* γλυκὺ *teste Hesychio* 19 ea] e *G* 21 cortyuam *L*, cortiuam *G* ‖ leuaeus] *P*, laeneus *LG*, leueus *S*, lenneus *H*, lineus *A*; Lethaeus *Salm.* ‖ quod *HS*

pam tauri dorso Gortynii ferunt vectitatam. iidem ION.
Gortynii et Adymnum colunt Europae fratrem: ita
enim memorant. videtur hic et occurrit, sed die iam
11, 10 vesperato augustiore se facie visendum offerens. Gnosii
Minervam civem deam numerant, primumque apud se
fruges satas audacter cum Atticis contendunt.
11 Ager Creticus silvestrium caprarum copiosus
est, || cervo eget. lupos vulpes aliaque quadrupedum PL. 8, 227. 228
12 noxia nusquam educat. || serpens nulla, larga vitis, ION.
mira soli indulgentia, arborarii proventus abundantes:
|| nam in huius tantum insulae parte repullulant cae- PL. 16, 141. 142
sae cupressi. || herba alimos dicitur: ea admorsa diur- ION.
nam famem prohibet: proinde et haec Cretica est.
13 || phalangio araneae genus est: si nisum quaeras, nulla PL. 11, 79. 8. 228
vis corporis: si potestatem, ictum hominem veneno
14 interficit. || lapis quoque Idaeus dactylus dicitur in- PL. 37, 170
sulae isti familiaris, coloris ferrei, humano pollici si-
milis. || avem noctuam Creta non habet et si in- PL. 10, 76
vehatur emoritur.
15 || Carystos aquas calentes habet (Ellopias vo- PL. 4, 64
cant) || et carystias aves quae flammas inpune invo- ION.

v. 7 Creticus — 19 emoritur *compilavit Isidorus* 12, 7, 40. 14, 6, 15. 16, 15, 12 || *v.* 12 herba alimos — 13 Cretica est *expressit Priscianus v.* 529. 530

1 gortynii ... 2 gortinii *S*, gortinii ... gortinii *H*, gortini ... gortini *AP*, cortini ... cortini *LG* 1 uectitam *HS* || idem] id est *G* 2 adymnum colunt] *A*, adymnum colunt adymnum *HS*, adhymnum colunt adhymnum *LP*, adhininnm colunt adymnum colunt *G* 3 memoratur *P*² || iam] ia *S* 4 augustioro] *SP*², augustiore *HA*, augustiori *LGP*¹ 5 ciuem] auem *H* || qne *om. LG* 6 audacter c. a. contendunt] affirmant *A* 9 numquam *LGP*; quam *om. S* 10 solis *P* 12 herbam *S* 13 et *om. P* 14 phalangio] *A*, falanginm *S*, sphalangio *LG*, sphalangion *P*, sfalangium *H*; phalangos *Isidorus* || araneae] *HS*, arene *L*, arenae *G*, aranei *AP* || est *om. H* || quaeres *H* 15 ictum] ictu *H* 17 familiaris] alumnus *A* 18 19 inueatur *L*, inueniatur *S*²*H* 20 ellopias] *LG*, hellopias *P*, tellopias *S*, quas tellopias *H*, et tellopias *A* 21 caristeas *H*

PL. 4, 64 lant: carbasa etiam quae inter ignes valent. ‖ Chal-
cis eadem habita est apud priscos, ut Callidemus
IGN. auctor est, aere ibi primum reperto. ‖ Titanas in ea 11, 16
antiquissime regnasse ostendunt ritus religionum:
Briareo enim rem divinam Carystii faciunt, sicut
Aegaeoni Chalcidienses: nam omnis ferme Euboea
Titanum fuit regnum.
PL. 4, 65 ‖ Cycladas autumant inde dictas, quod licet spa- 17
tiis longioribus a Delo proiectae, in orbem tamen
circa Delum sitae sunt, et orbem cyclon Graii lo-
IGN. quuntur. ‖ Chios Homeri tumulo ceteras antecedit.
PL. 4, 66 *auct.* ‖ Meminisse hoc loco par est post primum dilu- 18
vium Ogygi temporibus notatum, cum novem et am-
plius mensibus diem continua nox inumbrasset, Delon
ante omnes terras radiis solis inluminatam, sortitam-
que ex eo nomen, quod prima reddita foret visibus.
IGN. ‖ inter Ogygum sane et Deucalionem medium aevum
PL. 4, 66 *auct.* DC annis datur. ‖ eadem est Ortygia quae clarissima 19
in Cycladum numero multifarie traditur: nunc Asteria
a cultu Apollinis: nunc a venatibus Lagia vel Cy-
netho: Pyrpile etiam, quoniam et ignitabula ibi et
ignis inventa sunt.

v. 8 Cycladas — 11 loquuntur *compilavit Isidorus* 14, 6, 19 ‖ *v.* 12 post primum — 16 visibus *compilavit Isidorus* 14, 6, 21

1 quae *om.* *HS* ‖ ualet *H* 2 callidem *G* 5 briario *LGAP* ‖ caristi *LG* 6 chalcidienses] *GSAP*, chalcidinses *L*, calcidientes *H* 8 quod licet] autumant *S* 10 et *om.* *A* ‖ cyclon] *LSAP*, ciclon *H*, cichoin *G* ‖ graii] *LP*, grai *HSA*, gra *G* 10 11 loquuntur] ferunt *AP*² 11 chios (cyos *H*)] *libri*, Ios *Salm.* ‖ tumulum *hS* 12 est] et *S* 13 ogygy *S* ‖ notandum *H* ‖ et *om.* *A* 14 delos *P*² 16 uiribus *S* 17 ogicium *G* ‖ et *om.* *h* 18 est] est et *A* 19 in] est in *A* ‖ insularum *post* cycl. *add.* *LGP* ‖ mult.] quae mult. uocata *A* ‖ asteria] *LGP*, austeria *HSA* 20 cultura *A* ‖ langia *H* 21 pyrpile] *L*, pyrpilae *G*, pyrpyle *SP*, pirpile *A*, parpilae *H* ‖ et ignitabula ibi et ignis] de ignitabulis semina ibi ignis *A*, de ignitabulis seminalbi *P*²

11, 20 ‖ In hac primum visae coturnices aves, quas ortygas Graeci vocant. has easdem in Latonae tutela aestimant constitutas. ‖ nec semper apparent: advenicndi habent tempora aestate depulsa. ‖ cum maria tranant, impetus differunt et metu spatii longioris vires
21 suas nutriunt tarditate. ‖ ubi terram persentiscunt, coeunt catervatim, deinde globatae vehementius properant. quae festinatio plerumque exitium portat navigantibus: accidit enim noctibus ut vela incidant et praeponderatis sinibus alveos *mergant. ‖ austro numquam exeunt, nam metuunt vim flatus tumidioris. plurimum se aquilonibus credunt, ut corpora pinguiuscula atque eo tarda facilius provehat siccior et ve-
22 hementior spiritus. ortygometra dicitur quae gregem ductitat: eam terrae proximantem accipiter speculatus rapit ac propterea opera est universis ut sollicitent ducem generis externi, per quam frustrentur prima
23 discrimina. ‖ cibos gratissimos habent semina venenorum, quam ob causam eas damnavere prudentium mensae. solum hoc animal praeter hominem morbum patitur comitialem.
24 ‖ Euboea tam modico aestu dividua est a Boeotiae continente, ut dubitandum sit an numerari inter

[Margin: v. 1 ION. — v. 3 PL. 10, 64 cf. 61 — v. 4 ION. — v. 6 PL. 10, 65 — v. 10 PL. 10, 66 — v. 18 PL. 10, 69 — v. 22 PL. 4, 63]

v. 1 in hac — 4 aestate depulsa *compilavit Isidorus* 12, 7, 64. 14, 6, 21 ‖ *v.* 14 ortygometra — 21 comitialem *compilavit Isidorus* 12, 7, 65

1 hanc *H* 1 2 ortigas] *S*, ortygias *GA*, ortigias *LHP* 2 eadem *A* 4 habent] enim habent *H* 5 differtur *A* 6 consentiscunt *H* 7 caternatim] *LGAP*, acernatim *HS* ‖ dein *A* ‖ conglobatae *HS* 9 noctibus] *HSAP*[1], in noctibus *LGP*[2] 10 praeponderatis] inpulsis *AP*[2] ‖ aluos *G* ‖ mergant *scripsimus*; uergant *LGHSP*[1], inuertant *AP*[2]; mergunt nauigia *Plin.* ‖ astro *G* 11 *fortasse* umidioris; umido et graviore vento *Plin.* 12 se] de *HS* 12 13 pinguiscula *S* 14 ortygomatra *S*, ostigometra *G* ‖ dicit quem *S* 15 eam] eandem *A* 17 quam] *LGSA Isidorus*, quem *HP* ‖ frustrentur] *AP*, frustentur *LGHS* 19 causam] causas in *S* 20 praeter] prae *G* 22 tam *om. LG* ‖ a *om. h* 23 contiuentem *A*, continenti *H*

PL. insulas debeat: nam latae quam vocant terrae ponte
iungitur et per fabricam brevissimae machinae aditur
pede. Cenaeo promunturio vadit in septentrionem,
duobus aliis in meridiem extenditur: quorum Geraes- 11, 25
tos spectat Atticam, Caphereus prominet in Helles-
ION. pontum. || ubi post Ilii excidium Argivam classem vel
Minervae ira vel quod certior prodit memoria, sidus
Arcturi gravibus adfecit casibus.
PL. 4, 67 || Marmore Paros nobilis, Abdelo oppido frequen- 26
ION. tissima: prius tamen Minoia quam Paros dicta: || nam
subacta a Minoe, quoad in Creticis mansit legibus,
PL. 37, 105 Minoiam loquebantur. || praeter marmor dat et sar- 27
dam lapidem, qui marmore quidem praestat, inter gem-
PL. 4, 67 mas vero vilissimus ducitur. || Naxon a Delo duo- 28
deviginti milia passuum separant, in qua Strongyle
oppidum: sed Naxos Dionysias quam Naxos prius
ION. PL. 4, 67 dicta, || vel quod hospita Libero patri || vel quod fer-
PL. 4, 68 tilitate vitium vincat ceteras. || sunt praeterea Cycla- 29
des plurimae, sed in supra dictis praecipuum est
quod memoriae debeatur. de Sporadibus est Icaros 30
PL. 4, 51 quae Icario mari nomen dedit. || haec inter Samum
ION. et Myconum || procurrentibus saxis inhospita ac nullis
sinibus portuosa ob inhumana litorum infamis est.

v. 10 prius tamen — 14 ducitur *compilavit Isidorus* 14, 6, 29. 16, 8, 2 || v. 14 Naxon — 18 vincat ceteras *compilavit Isidorus* 14, 6, 27 || v. 20 Icaros — 86, 2 nomen loco *compilavit Isidorus* 14, 6, 26

1 pouto *A* 2 auditur *G*, adicitur *h* 3 pedes *A* || ceneo *G*, caeueo *SAP*, cheneo *H*, caeleo (*corr.* caeueo) *L* || septentriones *H* 4 duabus alis *h* || meridio *L* || quarum *h* 4 5 geraestos] generatos *H* 5 capherens] *GP Bern.*, cafereus *L*, caphareus *h*, cathereus *A*, cathaereus *S* 6 archiuam *P* 7 prodiit *H* 9 nobiles *S* 11 minoe] *LHP*, mineo *G*, mynoe *A*, nimoe *S* 12 minciam *SA* || loquebatur *G* || preterea *H* || marmora *SA* 13 lapdem *h* || marmori *H* 14 uerissimus *L* || dicitur *LGH* || naxon a] uaxono *S*, naxoa *A* 16 dionysios P^2 20 destporatibns L^1, destrophadibus L^2H, de stropadibus P^2, de speradibns *G* || est] est et *HS* 21 mari *om.* *G* 22 micorium *A* 23 iubumanum *H* || est *om.* *LG*

vult ergo Varro Icarum Cretem ibi interisse naufragio, ION.
11,31 et de exitu hominis inpositum nomen loco. nam in
Samo nihil nobilius quam Pythagoras civis, qui mox
offensus fastu tyrannico, relicta domo patria Bruto
consule qui reges urbe exegit, Italiam advectus est.
32 ‖ Melos, quam Callimachus Memallida dixit, om- PL. 4, 70 *coll.* SOL. 6, 3
nium insularum rotundissima est iuxta Aeoliam. ‖ nam PL. 4, 71
Carpathus, a qua Carpathium sinum dicimus. ‖ num- ION. *cf.* PL. 4, 71. 72
quam ita caelum nubilum est ut in sole Rhodos non
sit. Lemnii Vulcanum colunt, ideo in Lemno me-
33 tropolis ‖ Hephaestia. praeterea oppidum Myrina, PL. 4, 72
in cuius forum mons Athos in Macedonia umbram
iacit. quod non frustra inter miracula notaverunt,
cum Athos a Lemno VI et LXXX milibus passuum se-
paretur. ‖ est sane Athos sublimis adeo ut altior MEL. 2, 2, 10
aestimetur quam unde imbres cadunt. quae opinio
in eo fidem concipit, quod in aris quas cacumine
sustinet numquam cineres eluuntur nec quidquam ex
aggeribus suis perdunt, sed quo relicti cumulo per-

v. 6 Melos — 7 rotundissima est *compilavit Isidorus* 14, 6, 28 ‖ *v.* 8 numquam — 10 Rhodos non sit *expressit Priscianus v.* 533. 534 ‖ *v.* 12 in cuius — 15 separetur *compilavit Isidorus* 14, 8, 10

1 cretem] *S*, cretae *A*, creteu *LGP*, cretensem *H cum Isidoro* ‖ naufragio int. *SA* 3 nob. nihil *SAP* 4 patria *fortasse del.* 5 exigit *L*[1] ‖ aduentus *G* ‖ est *om. S* 6 memallida] *HS*, menallida *A*, memallidam *LGP* 7 est *om. A* ‖ ecliam *G* 8 carpathusa *S*, carpadusa *A* 8 9 unquam *P* 9 rothos *A* 10 lemnio *H* 11 aephestia *LGP*, efestia *HSA* ‖ myrrina *LGA*, myrrhina *P*, mirrhina *H*, myrrhna *S* 12 foro *HSAP*[1] ‖ athos in macedonia] *LG*, athos in macedoniam *H*, athos e macedonia *AP*, atho e machedoniam *S* 13 iacet *G* 14 LXXX] LXX *H cum Isidoro* 15 est] et *HA* ‖ altior — 16 cadunt] *LGHP*[1] *cum Mela*, nubes superuadat *SAP*[2] 17 in eo] eo *P* ‖ concepit *LG* ‖ aris] ris *L*[1] ‖ cac.] in cac. *SAP* 18 sustinent *G* ‖ eluuntur] *LGH*, eluantur *SP*, eleuantur *A* ‖ ne *GS* ‖ quicquid *h* 19 perdunt] *LGH*, perdant *SAP* ‖ quo] *LG*, in quo *SAP*, *om. H* ‖ relictu *G* 19 cumulo permanent] *LGH*, cumulo permaneant *P*, fuerint modo maneant *SA*

MEL. manent. in summo eo oppidum Acroton fuit, in quo 11, 34
dimidio longior quam in aliis terris incolentium aetas
SOL. prorogabatur: || ideo inde homines macrobios Graeci,
nostri appellavere longaevos.
PL. 4, 75 || Quartus Europae sinus Hellesponto incipit, 12, 1
Maeoti ostio terminatur. atque omnis haec latitudo
quae Europam Asiamque dividit, in septem stadio-
rum angustias stringitur. hic est Hellespontus: hac 2
Xerxes ponte navibus facto permeavit. tenuis deinde
euripus porrigitur ad Asiae urbem Priapum, qua
magnus Alexander potiundi orbis amore transcendit
PL. 4, 76 et potitus est. || inde diffusus aequore patentissimo
rursus stringitur in Propontidem: mox in quingentos
passus coartatur fitque Bosporos Thracius, qua Darius
copias transportavit.
SOL. || Haec profunda delphinas plurimos habent, in 3
PL. 9, 20 quibus causae miraculi multiformes. || ante omnia
PL. 9, 21. 24 nihil velocius habent maria, || sic ut plerumque sa-
lientes transvolent vela navium. quoquo eant con-
iuges evagantur. catulos edunt: decimus mensis ma-
turum facit partum: lucinam aestivus dies solvit: ube- 4
ribus fetus alunt: teneros in faucibus receptant: in-
PL. 9, 22 validos aliquantisper prosecuntur. || in tricesimum an-

v. 6 omnis haec — 15 transportavit *compilavit Isidorus* 13, 16, 3 || *v.* 18 nihil — 19 navium *compilavit Isidorus* 12, 6, 11

1 eo *om.* *SA* || oppido *G* || acroton] *SA*, agroton *LG*, agronton *P*, carocon *H*; acroahon *Mela* (*Vat.*), agrathon *et* agrothon *libri Plinii* 4, 37; Acroathon *Salm.* || quo in *S* 2 in al. t.] alias terras *SA* || incolentibus *S* || aestas *G* 3 prerogabatur S^2 || macrobios] *LP*, matrobios *G*, marobios *H*, macrochios *A*, machroios *S* 5 hellesponte *GS* 6 meotis *LH*, moetis *G*, meotidis *SAP* || haec omnis *G* 8 has L^1G, quem L^2 9 xerses *S*, xerse *h* 10 euripius P^1 || quam *GS* 11 potiendi *h* 12 potitus] pontius *S* || inde] exin *H* || patentissima L^1 13 proponditen *h* 14 bosphoros *P*, bosforos *LGSA*, bosforus *H* || drarius *G* 15 transfretauit *S* 17 multiformis *SA* 19 transuolant SP^1 || quoqno eunt *SA*, quo coeant *LGP*, coennt *H* 20 edent *L* || decima *A* 20 21 maturum] mensurum *H* || estiuum *S* 21 22 uberius *h* 22 fauces *SA*

num vivunt, quod exploratum est in experimentum
caudis amputatis. ‖ ora non quo ceterae belvae loco PL. 9, 20
habent sed ferme in ventribus. ‖ contra naturam aqua- PL. 9, 23
tilium soli linguas movent. ‖ aculeatae sunt pinnae PL. 9, 25.8, 91
12, 5 dorsuales: cum ira subiacet iuhorrescunt: cum animi
conquieverint, quibusdam receptaculis operiuntur.
‖ spirare eos in aquis negant et vitales auras nonnisi PL. 9, 21.22
in aëre supero recuperare. ‖ pro voce gemitus est PL. 9, 23
similis humano. certum habent vocabulum quo ac-
cepto vocantes secuntur: nam proprie simones nomi-
6 nantur. ‖ voces hominum aquilonis flatu celerius PL. 9, 30
hauriunt: contra austro spirante auditus obstruuntur.
‖ mulcentur musica: gaudent cantibus tibiarum: ubi- PL. 9, 24.25
7 cumque symphonia est gregibus adventant. divo Au-
gusto principe in Campania delphinem puer frag-
mentis panis primo inlexit, et in tantum consuetudo
valuit, ut alendum se etiam manui ipsius crederet.
mox cum profluxisset puerilis audacia, intra spatia
eum Lucrini lacus vectitavit: unde effectum, ut a Ba-
iano litore equitantem puerum Puteolos usque ve-
8 heret. hoc per annos plurimos tamdiu gestum, donec
assiduo spectaculo desineret miraculum esse quod ge-
rebatur. sed ubi obiit puer, sub oculis publicis de-
siderio eius delphin interiit. pigeret hoc adseverare,

v. 9 certum — 14 adventant *compilavit Isidorus* 12, 6, 11

2 non *om. H* ‖ loco *om. A* 3 ferme in] *SAP*, in (*om.* ferme) *LGH*; paene in *Plinius* ‖ uentrabus *G* 4 linguas] *SAP*, linguas suas *LGH* ‖ aculatae] *S* ‖ penuae *LGhP* 6 conquieuerunt *SAP* 8 rerecuperare *G*, recuperari *L*, reciperare (u *supra* i) *AP*, recipere *S*, respirare *H* 9 certo *SA* 10 sinomones *LG*P^1 11 celerus *G* 13 musica] *LGP*, a musica *SA*, a musico *H* 14 aduertant *G* 15 delphinem] *LG*P^1, delfinam *HS*, delphinam *A*P^2 16 primo] prior *H* 17 manu *GHS* 18 profluxisset] *LG*P^1, proluisset *H*, prolusisset *SA*, proluxisset P^2 ‖ puerulis *S* 19 euectitauit *H* ‖ ude *h* ‖ affectum *G* 20 puerulum *h* 20 21 perueheret *SA* 22 esse mir. *SA* 23 24 desiderio eius] *S*, desiderio eius merore *P*, desiderio *A*, desiderii maerore *LGH* 24 delfinus *H*P^2

PL. ni Maecenatis et Fabiani multorumque praeterea esset
PL. 9, 26 litteris conprehensum. ‖ in Africano mox litore apud 12, 9
Hipponem Diarrhyton delphin ab Hipponensibus pas-
tus est tractandumque se praebuit, impositos quoque
frequenter gestitavit. nec populi tantum manibus acta
res est: nam etiam pro consule Africae Flavianus ipse
eum contigit, unguentis etiam delibuit: qua odoris
novitate obsopitus aliquantisper pro exanimi iactatus
est multisque mensibus descivit a solita conversa-
PL. 9, 27 tione. ‖ apud Iasum urbem Babylonem puerum del- 10
phinus adamavit, quem dum post adsueta conludia
recedentem inpatientius sequitur, harenis invectus
haesit. Alexander magnus amorem illum numinis
fuisse interpretatus praefecit puerum Neptuni sacer-
dotio. iuxta eandem urbem, ut Hegesidemus auctor 11
est, alium puerum Hermian nomine per maria simi-
liter insidentem cum undosior fluctus necavisset, del-
phin ad terram revexit et velut fateretur reatum,
paenitentiam suam morte multavit nec reverti voluit
PL. 9, 28 amplius in profunda. ‖ suppetunt et alia exempla, ut 12
Arionem transeamus, cuius exitum annalium conpro-

1 ni maec.] enim ac. *L* ‖ praeterea] praecetere L^1 2 africano] SAP^2, africo $LGHP^1$ 3 ypponem *H*, hyppouen *LG*, hipponen *SA* ‖ diaritou *P*, diarrhutum *S*, diarrutum *A*, diarritum *LG*, diaphitum *H* ‖ delfinus *H* ‖ hipponeusibus] *S*, ipponensibus *AP*, ypponensibus *H*, hypponiensibus *LG* 3 4 pastus est *om. LG* 4 quoque] que *G* 5 gestauit *H* 5 6 acta res est mau. *H* 6 proconsule *LGH*, proconsul *SAP* ‖ flauianos L^1, flauiarum *A* 7 diliuit *S* ‖ qua] *LGP*, qui *HSA* 8 adsopitus *L* ‖ aliqnautisper] diu *SA* ‖ iactatus] *HSA*, iactitatus *LGP* 9 desciuit] $LGHP^1$, desiuit SAP^2 ‖ solida *L* 10 diasum *L* ‖ babylonem (*superscr.* niae) *S* 13 haesit] *HSAP*, iuhaesit *L*, inesit *G* ‖ amore *SA* 14 15 neptnni sacerdotio] *HSAP*, legi (lege *G*) ueptuni sacerdotio (-tium L^1) *LG* 15 uti *H* ‖ hezessidimus *LG*, haegzesidemus *P* 16 herniam nom. *L*, hermam uom. *G*, *om. H* 17 odosior P^1 ‖ nacauisset *G* 17 18 delfinus *H*, delphini° *P* 18 fatetur L^1 19 multauit] L^2HGP^1, mutauit L^1, finiuit SAP^2 20 profundo LSP^1 ‖ aliao *S* 21 trauseam *S* ‖ cuius exitum] de quo SAP^2 ‖ auuinalium *S* ‖ comprobauit *LGP*, comprobat *H*, probauit *SA*

bavit fides. || ad haec si quando lasciviunt novi fetus, PL. 9, 33
a maioribus datur adultior custos, quo magistro dis-
12, 13 cant eludere impetus incursantium belvarum: || quam- PL. 9, 50
quam ibi praeter phocas rara belva est. || plurimus PL. 9, 47
thynnus in Ponto, nec alibi paene fetificant: nus-
quam enim citius adolescunt, scilicet ob aquas dul-
ciores. ingrediuntur veris tempore. || intrant dextero PL. 9, 50
litore, laevo exeunt: hoc inde accidere credunt quod
dexteris oculis acutius cernant quam sinistris.

13, 1 || Hister Germanicis iugis oritur, effusus monte qui PL. 4, 79
Rauracos Galliae aspectat. sexaginta amnes in se recipit
ferme omnes navigabiles. || septem ostiis Pontum influit: ION.
quorum || primum Peuce, secundum Naracustoma, ter- PL. 4, 79
tium Calonstoma, quartum Pseudostoma; nam Bo-
rionstoma ac deinde Spilonstoma || languidiora sunt ION.
ceteris, septimum vero pigrum ac palustri specie

v. 7 ingrediuntur — 9 sinistris *compilavit Isidorus* 12, 6, 14 || *v.* 10 Hister — 91, 4 sapore *exscripsit Dicuil* 6, 8; *similia Ammianus* 22, 8, 44 — 46 || *v.* 10 Hister — 12 influit *compilavit Isidorus* 13, 21, 28

1 si quando *om.* *G* || lasciuium *L*[1]   2 a mai.] o mai. *P* || adulto *h*, adulator *Bern.* || custos] grogi custos *SAP*   4 ibi] *LG*, in ponto *SAP*, *om.* *H* || phocas] opes *L*[1] (*corr. m.* 1) || rara sit bolua *SAP*   5 thynnus *om.* *A* || faeticant *G*, foeticant *L*   5 6 nnmquam *h*   6 7 ob aq. d.] ab aquis dulcioribus *SA*, ab aqnas dultiores *G*   7 ingrediuntur] inlabuntur *S*, illabuntur *A* || intrant *om.* *H* || dextro *hSA*   8 inde] deinde *H*   9 dextris *GHSA* || acutius] cautius *A*, ᶜaucius *S*   10 11 qui ... aspectat] quem ... aspectant *A*   11 rauracus *LG*, raucacos *P* || LX] XL *H*   13 naracustoma] *L Dic. Bern.* narratcustoma *G*, uaracostoma *h*, narecustoma *SAP*   14 colonstoma *G* || quartum] ac deinde stenostoma quartum *SA* || psendostoma] *Dic. cum Ammiano* (pseudostomou *ms. Vat.*) *et Ptolemaeo* 3, 10, 6, psedostoma *S*, psendostoma *A*, speudostoma *LGHP*[1] *cum Plin.* 4, 79. 82 *libris*, spendostomon *P*[2] || nam] quintum *H Dic.*   14 15 borionstoma] *HA Dic. et ita Ammiani cod. Vat.*, boriomstoma *S*, boriostoma *LGP*   15 ac deinde sp.] sextum sp ac deinde *H* || spilonstoma] *LGHSA Dicuil*; stoma (*om.* spilon) *P*, *ubi superscr.* uel stenon; stenostoma *Ammianus*; apireonstoma *libri Pliniani*; *debuit esse* psilonstoma *testibus Ptolemaeo* 3, 10, 4, *Arriano peripl.* 31. 35, *Anon. peripl. ponti Eux.* 63   16 uero *om.* *LG*

PL. 4, 79 non habet quod amni comparetur. ‖ priora quattuor
ita magna sunt ut per longitudinem quadraginta mi-
lium passuum non misceantur aequori dulcemque
haustum incorrupto detineant sapore.
PL. 8, 109 ‖ Per universum Pontum fiber plurimus, quem alio 13, 2
vocabulo dicunt castorem. lytris similis est, animal
morsu potentissimum, adeo ut cum hominem invasit,
conventum dentium non prius laxet quam concre-
puisse persenserit fracta ossa. testiculi eius adpetun-
tur in usum medellarum: idcirco cum urgeri se in-
tellegit, ne captus prosit, ipse geminos suos devorat.
PL. 37, 179 ‖ Mittit Pontus et gemmas quas a patria Ponti- 3
cas dicimus genere diverso: aliae aureas, aliae san-
guineas habent stellas, et hae quidem inter sacras
habentur: nam quae ostentationi potius quam usui
deliguntur, non guttis aspersae sunt, sed longis colo-
rum ductibus liniuntur.
PL. 4, 88 MEL. 2, 1, 7 ‖ Hypanis oritur inter Auchetas ‖ Scythicorum 14, 1
amnium princeps, purus et haustu saluberrimus, us-
que dum Callipidum terminis inferatur, ubi fons Exam-
paeus infamis est amara scaturrigine: qui Exam-
paeus liquido admixtus fluori amnem vitio suo vertit,
SOL. adeo ut dissimilis sibi in maria condatur. ‖ ita inter gen- 2

v. 12 mittit — 15 habentur *compilavit Isidorus* 16, 15, 26 *cf.* 16, 12, 4

1 anini *G*, anni *L* ‖ priora] *LGHP*² *Dic.*, primora *P*¹, prima ora *SA* 2 ita] adeo *SA* ‖ XL] cccc *Dicuil.* 2 3 milium] milibus *A*, milia *HP* 3 ducemquae *Dic.* 4 haustu *GP*² ‖ inconsumpto *Dic.* ‖ detineat *h*, detinent *SA Dic.* ‖ saporem *GP*² 6 uoc.] nomine (*suprascr.* uel nocabulo) *A* ‖ castoram *G* ‖ lytris sim.] lustri similis *H*, listris sim. *P*², in ystri simile *A* 7 inuasit] *LGS*¹*P*, inuaserit *HS*²*A* 8 quem *P*¹ 9 eius *om.* *G* 10 medellarum] *LGSP* ‖ urgueri *G* 11 prosit] possit *S* 13 aliae aur.] quippe aliae aur. *SAP* 14 stellas] *HSAP*, stillas *LG*; stellata guttis *Plin.* ‖ hae] *GA*, e *L*, haee *H*, eae *SP* 16 non guttis — 17 liniuntur *om.* *G* 17 liniuntur] *LHP*, liniantur *A*, limantur *S* 18 hyspanis *A* ‖ auchetas] *LP*, aucetas *GH*, auchaetas *SA* ‖ scitiorum *H* 20 callipodum *SAP contra Melam eiusque auctorem Herod.* 4, 52 21 infamis — exampaeus *om.* *G* ‖ amara] ima *h*, una *Bern.* 22 fluore *H* 23 condat *L*¹*H* ‖ inter gentium] intellegentium *S*

tium opiniones fama de Hypane discordat: qui in SOL.
principiis eum norunt, praedicant, qui in fine experti
sunt, non iniuria execrantur.

15, 1 ‖ Apud Neuros nascitur Borysthenes flumen, ‖ in PL. 4, 88 MEL. 2, 1, 6
quo pisces egregii saporis et quibus ossa nulla sunt
2 nec aliud quam cartilagines tenerrimae. ‖ verum Neuri, MEL. 2,1,13
ut accepimus, *statis temporibus in lupos transfigu-
rantur: deinde exacto spatio, quod huic sorti adtri-
3 butum est, in pristinam faciem revertuntur. populis
istis deus Mars est: pro simulacris enses coluntur:
homines victimas habent. ‖ ossibus adolent ignes fo- MEL. 2,1,14
corum. ‖ Geloni ad hos proximant. de hostium cu- MEL. 2,1,13
tibus et sibi indumenta faciunt et equis suis teg-
mina. ‖ Gelonis Agathyrsi conlimitantur, caerulo picti, MEL. 2,1,10
fucatis in caerulum crinibus, nec hoc sine differentia:
nam quanto quis anteit, tanto propensiore nota tingui-
tur, ut sit indicium humilitatis minus pingi.

4 ‖ Post Anthropophagi, quibus execrandi cibi sunt MEL. 2,1,13
humana viscera: ‖ quem morem impiae gentis adia- PL. 6, 53
centium terrarum prodit tristissima solitudo, quas ob
nefarium ritum finitimae nationes profugae reliquerunt.
ea causa est, ut usque ad mare quod Tabin vocant
per longitudinem eius orae quae aestivo orienti

v. 4 apnd Nenros — 9 revertuntnr *exscripsit Dicuil* 7, 15, 2 ‖ *v.* 4 apud Neuros — 93, 2 ad Seras: *similia Ammianus* 31, 2, 13—15 *cf.* 22, 8, 31

1 hipane *LP*, ipane *G*, ypane *H*, hype *S*, yspane *A* 3 iniuriam *S* 4 neutros *P*[1] ‖ borysthenes] *LP Dic.*, boristhenes *G*, borystenes *A*, boristenes *HS* 6 cathilagines *G* ‖ tenerae *SA* ‖ neuiri *S*, neutri *P*[1] 7 accipimus *L*[1]*GSA Dicuil* ‖ statis] *Salm. ex Mela*: Neuris statum tempus est; aestatis *libri, etiam Dic.* ‖ tempore *H* 9 pristinas facies *H* 10 istis] isti *L*[1] ‖ coluntur] *LGSAP*[1], colunt *HP*[2] 12 gelonii *LGHP* ‖ proximi *SA* 13 eqnes *G* 14 gel. ag. conl. *om. G* ‖ geloniis *L*[2]*HAP*, gelon.s *L*[1] 15 in caerulum] sincerum *H* ‖ hoc] haec *h* 16 anteit] altero praestat *SA*, altero praestat ante id *P* ‖ propensore *G* 18 oxesecrandi *L* 20 tristissima *om. SA* ‖ ob] aut *P* 21 profuge] *H*, metu profugae *LGP*, *om. SA* 22 ea] et ea *LGP* ‖ ut] et *H* ‖ tabin] *HP*, thabyn *A*, tabim *S*, tybin *L*, tubin *G*

PL. 6, 54 obiacet, sine homine terra sit et inmensa deserta, ‖ quoad
ION. perveniatur ad Seras. ‖ Chalybes et Dahae in parte 15, 5
Asiaticae Scythiae crudelitate ab inmanissimis nihil
PL. 6, 38 discrepant. ‖ at Albani in ora agentes, qui posteros
PL. 7, 12 se Iasonis credi volunt, ‖ albo crine nascuntur, cani-
tiem habent auspicium capillorum: ergo capitis color
genti nomen dedit. glauca oculis inest pupula: ideo
nocte plus quam die cernunt.

PL. 8, 149 ‖ Apud hos populos nati canes feris anteponuntur, 6
frangunt tauros, leones premunt, detinent quicquid
obiectum est: ex quibus causis meruerunt etiam an-
nalibus tradi. legimus petenti Indiam Alexandro a 7
rege Albaniae duos missos, quorum alter sues sibi
et ursos oblatos usque eo sprevit, ut offensus dege-
neri praeda, ignavo similis diu accubaret: quem per
ignorantiam velut inertem Alexander extingui impe-
ravit. alter vero monitu eorum qui donum prosecuti
PL. 8, 150 fuerant ‖ leonem missum necavit: mox viso elephanto
notabiliter exultans, belvam primum astu fatigavit,
deinde cum summo spectantium horrore terrae adflixit.
SOL. ‖ hoc genus canes crescunt ad formam amplissimam,
terrificis latratibus ultra rugitus insonantes. haec sunt 8

v. 2 in parte Asiaticae — 10 premunt *compilavit Isidorus* 9, 2, 65. 14, 3, 34 ‖ § 7 *expressit Priscianus v.* 707 — 709

1 obiacet] adiacet *H* ‖ et *om. H* 2 seres *LG* ‖ dahae] *LGP*, dachae *HSA* 4 albiui *G* ‖ agentes] *LGP*, gentis *H*, geutes *SA* 5 albo] cano SAP^2 5 6 canitiem] niciem *G* 7 pupnla] LP^1, popnla *G*, pupilla $HSAP^2$ *Isidorus* 10 premunt] *LGHP*, perimunt *SA*: ut tauros premant, leones perimant *Isidorus, ut vel in eius libro dittographia haec fuisse videatur* ‖ quicquic *S* 11 obi. est] obiecer's *SA* ‖ quibus ex *SAP* 14 oblatos] ẹṭ oblatos *L*, ablatos *h*, albatos *G* ‖ offensos *S* 15 similis] *mg. L eraso eo quod pridem fuit* ‖ quem per] per quam *A* 16 17 imperauit] *LGP*, praecepit *H*, iussit *SA* 17 uero alter *S* 18 fuerant] *H*, fuerunt *LGP*, erant *SA* ‖ elephante *G*, elefonto *S* 19 not.] nota in lite *h* 20 expectautium *LG*, sepectautium *S*, *om. H* ‖ affixit *G* 21 hoc genus cauis *LG*, horum generum canes *H*, hoc genus cannm *SAP* ‖ crecit *G* 22 ultra] ut *H* ‖ ruditus P^2

de canibus Albanis: reliqua commmnia universis. ‖ do- PL. 8, 142
minos aequaliter omnes canes diligunt, sicut exemplis
patet. in Epiro denique domini percussorem in coctu
agnitum latratu canis prodidit. ‖ Iasone Lycio in- PL. 8, 143
terfecto canis ipsius aspernatus cibum inedia obiit.
15, 9 Lysimachi regis canis flammae se iuiecit accenso rogo
domini et pariter igni absumptus est. ‖ Garamantum PL. 8, 142
regem CC canes ab exilio reduxerunt proeliati adversus
resistentes. ‖ Colophonii et Castabalenses canibus in PL. 8, 143
10 bella ductis primas acies instruebant. ‖ Ap. Iunio PL. 8, 145
P. Sicinio cos. damnatum dominum canis, cum abigi
non posset, comitatus in carcerem, mox percussum
ululatu prosecutus est: cumque ex miseratione populi
Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam
tulit: ultimo deiectum in Tiberim cadaver adnatans
11 sustentare conatus. ‖ canes soli nomina sua recog- PL. 8, 146
noscunt, itinerum meminerunt. ‖ Indi coitus tempore PL. 8, 147
in saltibus religant canes feminas, ut cum his tigrides
coeant, quarum ex primis conceptibus ob nimiam fe-
ritatem inutiles partus iudicant, itidem secundos, ter-
12 tios educant. ‖ Aegyptii canes e Nilo numquam nisi PL. 8, 148
currentes lambitant, dum a crocodilis insidias cavent.

v. 1 dominos — 2 diligunt *compilavit Isidorus* 12, 2, 26 ‖ *v.* 16 canes s. n. s. r. *compilavit Isidorus* 12, 2, 26

1 2 domnos *A et ita semper* 2 omnes *om. SA* ‖ exemplis] omnibus exemplis *H* 3 patet] palam factum est *SA* ‖ domini *om. H* ‖ in conventu *Plinius* 4 iasone] *H ut Plin.*; iaso *LGSP*, caso *A* 6 flammae] *LGH*, flammis *SAP* 6 7 domini (domni *A*) rogo *SAP*, rogo domino *H* 7 et pariter — est *om. SA* ‖ adsumptus *LP*, assumtus *G* ‖ garamantem *H* 8 regem *om. G* ‖ praeliantes *H* ‖ adversum *SAP* 9 colofoni *SÁ* ‖ castabadenses *P* 10 ductis] L^2GH, ductus L^1, productis *SAP* 11 siccinio *H*, sycinio *A*; *debuit esse* Silio ‖ consule. *L*, consule *G* ‖ cum canis *A* 12 possit *S* 13 ululatum *S* ‖ persecutus LP^1 13 14 populi romani] *LHP*, populo romano *G*, populi *SA* 15 ultimo] ult. inde *H* ‖ adnans *SA* 16 sust. con.] *GH*, sustentare conatus est *SAP*, *om. L* 18 relegant *LP* 21 e nilo canes *A* 22 a crocodillis *GSAP*, a corcodillis *L*, a corcodrillis *Bern.*, corcodrillis *h*

MEL. 2, 1, 9 ‖ Inter Anthropophagos in Asiatica parte nume- 15, 13
rantur Essedones qui et ipsi nefandis funestantur inter
se cibis. Essedonum mos est parentum funera pro-
sequi cautibus et proximorum corrogatis coetibus cor-
pora ipsa dentibus lancinare ac pecudum mixta car-
nibus dapes facere: capitum etiam ossa auro incincta
in poculorum tradere ministerium.
MEL. 2, 1, 11 ‖ Scythotauri pro hostiis caedunt advenas. No- 14
mades pabula secuntur. Georgi in Europa siti agros
exercent. Asiatae perinde in Europa siti neque mi-
MEL. 2, 1, 10 rantur aliena neque sua diligunt. ‖ Satarchae usu auri
argentique damnato, in aeternum se a publica avaritia
MEL. 2, 1, 12 vindicarunt. ‖ Scytharum interius habitantium aspe- 15
rior ritus est: specus incolunt: pocula non ut Esse-
dones, sed de inimicorum capitibus moliuntur: amant
proelia: interemptorum cruorem e vulneribus ipsis
bibunt: numero caedium honor crescit, quarum ex-
pertem esse apud eos probrum est: haustu mutui san- 16
IGN. guinis foedus sanciunt ‖ non suo tantum more sed
Medorum quoque usurpata disciplina. bello denique,
quod gestum est olympiade nona et quadragesima,

1 antropostagos *h* 2 essedonos *G*; *erasum in L* ‖ ipsi] si P^1 ‖ nefandis *om. h* 2 3 fun. inter se c.] cibis polluuntur *SA*, c. p. f. i. s. c. *P* 3 essedonium *G* 3 4 cant. pros. *SAP* 4 coet. corrog. *SA* 4 5 corpora *LGHP cum Mela*, cadanera *SA* 5 lancinare] *GP*, lanciare (n *supra* i) *L*, laninare *A*, laniare *HS* ‖ ac pec. m. c.] pecudumqne carnibus (canibus *S*) m. *SA* 6 auro vincta *Mela* 8 9 namades *S* 9 sequitur *h* ‖ georgii *HSA* 10 exercunt *S* ‖ asiatae] *HSP*, asyatae *A*, a.siatae *L*, assiatae *G*; Asiacae *Melae liber Vat. ut libri Pliniani* 4, 82; Axiacae *Salmasius; cf. Πασιάκης Ptol.* 3, 5, 11 *et Ἀξιάκης Ptol.* 3, 5, 18. 3, 10, 14 ‖ proinde *S* ‖ siti] positi *h* 11 12 satharcei auri argentique dampnatos *H* 12 a] ac *h* 13 uindicarunt] *LGP*^{1}, uindicauerunt *H*, abdicanernnt *SAP*^{2} 14 pecus *H* ‖ esse *erasum in L* 15 capitibns — 16 interemptorum *om. G* 16 cruore *S* 17 caedium] caedi.. *L* 17 18 expertum *G* 18 probrum] *SAP*, probum *H*, prob.... *L*, profanum *G* ‖ mutui] uini *h*, uini *Bern.* 19 sanciunt] .i. firmant P^2 21 nono et quadragesimo *S*

anno post Ilium captum sexcentesimo quarto, inter ION.
Alyatten Lydum et Astyagen Mediae regem, hoc
15, 17 pacto firmata sunt iura pacis. ‖ Colchorum urbem PL. 6, 16
Dioscuriadem Amphitus et Cercius aurigae Castoris
et Pollucis condiderunt, a quibus Heniochorum gens
exorta est.
18 ‖ Ultra Sauromatas in Asia sitos, qui Mithridati PL. 6, 17. 19
latebram et quibus originem Medi dederunt, confines
sunt Thali his nationibus quas ab oriente contingunt
Caspii maris fauces: quae fauces mirum in modum
19 maciantur imbribus, crescunt aestibus. ‖ Heniocho- PL. 6, 26. 13
rum montes Araxen, Moschorum Phasidem fundunt.
sed Araxes brevibus intervallis ab Euphratis ortu ca-
20 put tollit ac deinde in Caspium fertur mare. ‖ Ari- PL. 7, 10
maspi circa Gesclithron positi uniocula gens est. ‖ ultra PL. 4, 88

v. 3 Colchorum — 6 exorta est: *similia Ammianus* 22, 8, 24; *compilavit Isidorus* 15, 1, 40 ‖ *v.* 11 Heniochorum — 12 fundunt *compilavit Isidorus* 14, 3, 32 *imperite sic:* habet et flumina magna Oscorum, Phasiden atque Araxen ‖ *v.* 13 sed Araxes — 14 mare *compilavit Isidorus* 13, 21, 16

2 alyrtten *A*, alyriten *S*, aliriten P^2, aduaten LGP^1, aduatem *H* ‖ astyagen] *LP*, astragen *G*, astiagen *S*, astyagem *A*, astiagem *H* 3 facto *LG*, pactnm *S* ‖ confirmata *H* 4 dioscuriadem] L^1, dioscoriadem L^2GSP, dioscoriaden *H*, dyoscoriadem *A* ‖ Amphitus] *Plinio quique ex eo pendent*, Amphistratus *Straboni* 11, 2, 12 *p.* 496 *et Eustathio ad Dion.* 680 *et Iustino* 42, 3, 3 ‖ cercius] *L cum Ammiano*, tercius *HS*, circius *GP cum Isidoro*, cirtius *A*; telchius *Plinii codices*, frudius *vel* frandius *Iustini*, Ῥέκας *Strabo et Eustathius* 5 heniochorum] *LGP*, enioc(h)orum *S Bern.*, emochorum *h*, enichorum *A* 6 orta *SA* 7 nltro *L* ‖ sitos] tos *h* 8 qnibus or. medi dederunt] LGP^1, quibus originem ediderunt *H*, qui o. medis dederunt SAP^2; Medorum suboles *Plin.* 9 thali his] *LG*, thalii his *SA*, thalii hiis *P*, hi aliis *H* 10 qnae fauces *om. S* 11 maciantur] metantur *H* 11 12 emochorum *H* 12 monschorum *G*, oschorum *H cum Isidoro* 13 breuis *S*, breniter *h* ‖ interualles *L* ‖ enphrastis *H* 14 15 arimasri *G* 15 gesclithron] (γῆς κλεῖθρον) *Salmasius cum Plinii ed. Dalecampiana*; gesolithron *P*, gensclitheron *S*, gensclyteron *A*, gensclithon *LG*, gentesclitelon *H*, gescliton *Plinii libri Silligiani* ‖ posita *S* ‖ unocula *H*

PL. hos et Riphaeum iugum regio est assiduis obsessa ni-
vibus: Pterophoron dicunt, quippe casus continuantium
pruinarum quiddam ibi exprimit simile pinnarum.
damnata pars mundi et a rerum natura in nubem ae- 15, 21
ternae caliginis mersa ipsisque prorsus aquilonis con-
ceptaculis rigentissima. sola terrarum non novit vices
temporum nec de caelo aliud accipit quam hiemem
sempiternam.
PL. 7, 10 || In Asiatica Scythia terrae sunt locupletes, in- 22
habitabiles tamen: nam cum auro et gemmis affluant,
grypes tenent universa, alites ferocissimi et ultra
omnem rabiem saevientes. quorum inmanitate obsis-
tente ad venas divites accessus rarus est: quippe visos
discerpunt, velut geniti ad plectendam avaritiae te-
meritatem. Arimaspi cum his dimicant ut intercipiant 23
lapides, quorum non aspernabimur persequi qualitatem.
PL. 37, 62 auct. || smaragdis hic locus patria est, quibus tertiam inter
PL. 37, 65. 72. 71. 73 lapides dignitatem Theophrastus dedit: || nam licet
sint et Aegyptii et Chalcedonii et Medici et Laconici,
PL. 37, 62 praecipuus est honos Scythicis. || nihil his iucundius,
nihil utilius vident oculi. in primis virent ultra aqua- 24
PL. 37, 63. 64 ticum gramen, ultra amnicas herbas: || deinde obtutus

§ 22 *compilarunt Priscianus v.* 698—703 *et Isidorus* 12, 2, 17. 14, 3, 32 || *v.* 17 smaragdis h. l. p. e. *compilavit Isidorus* 14, 3, 32

1 riphenm *LGH*, rhipenm *SP*, rypheum *A* 2 pterofnron *SA*, ptesophoron *H*, ptoerophoron *LGP* 3 similis *S* || pinnarum (*supra* i *scr.* uel e) *S*, pennarum *A* 5 ipsiqne *P* 5 6 conceptacnlis] *LGHP*[1] *cum Plinio*, conflatibus *SAP*[2] 6 rig.] rigentis *h* || sola] salo *S* 9 asiatica] asiadicii *S* || scithica *H* 9 10 non habitabiles L^2S 10 tamen *om.* *SA* 11 grypes] *P*[1], gripes *HS*, grhyphes *L*, ghryphes *G*, gryphes *AP*[2] || ferocissimae *A* 13 ad nenas] *LGSP*, adnenis *HA* || diuites *om.* *hS* || rarus] difficilis ac rarus *SAP*; accessus hominnm rarus est *Isidorus* || quippe qui *S* 14 discrepnnt *L* || plectandam *S*, amplectendam *H* 15 arimapsi *S* 16 non — qnal.] connenit persequi qualitates *SA* 17 zmaragdis *S* || hic *om.* *H* 19 sint et] sint et et *S*, sint *H* 20 est honos] *LGSP*, est honor *A*, honor est *H* 21 utilins] uiridins *H* 21 22 aqnaticnm gr.] inrigua (irrigua *A*) gramina *SA*

fatigatos coloris reficiunt lenitate, nam visus quos al- PL.
terius gemmae fulgor retuderit smaragdi recreant. nec
aliam ob causam placuit ut non sculperentur, ne of-
fensum decus imaginum lacunis corrumperetur: quam-
15, 25 quam qui verus est difficulter vulneretur. probantur
hoc pacto, si aspectus transmittant: si cum globosi sunt
proxima sibi inficiant aëre repercusso, aut cum concavi
sunt inspectantium facies aemulentur: si neque umbra
neque lucernis neque sole mutentur. optimos tamen
sortiuntur situs quibus planities resupina est et ex-
26 tenta. || inveniuntur etesiis flantibus: tunc enim de- PL. 37, 65
tecto solo facillime internitent: nam etesiae plurimum
harenas movent. alii minus nobiles in commissuris
saxorum vel in metallis aerariis apparent, || quos chal- PL. 37, 74
27 cosmaragdos nuncupant. || vitiosi eorum intrinsecus PL. 37, 68
quasdam sordes habent, vel plumbo vel capillamentis
vel etiam sali similes. || laudantur *austeri. || mero et PL. 37, 65. 71
28 viridi proficiunt oleo, quamvis natura inbuantur. || et PL. 37, 119
cyaneus e Scythia est, optimus si caerulo coruscabit.

v. 17 landantur — 18 inbnantur *compilavit Isidorus* 16, 7, 2 *praeterea hoc loco secutus Plinium* || *v.* 18 et cyanens — 99, 3 variat *compilavit Isidorus* 16, 9, 7 *cf.* 14, 3, 32

2 gemine *GH* || retruderit *S*, retulerit *H* || zmaragdi *S* || recr.] recreant et exacuunt *SAP* 3 ne] non *S* 4 imaginis *P*¹ 5 unlneretur] atteritur *SA* 6 transmutant *h* || si cnm globosi sunt] *LG Bern.*, si conglobosi sunt *h*, si conglobosi (conglobisi *S*) sunt si *SA*, si cum golbosi sunt si *P* 7 percusso *L* 8 aemulantur *h* || si] qni *HSA* 9 optimo *L* 10 planitius *P* 11 flatibus *LG* 14 15 chalcozmaragdos *S* 16 lapillamentis *H* 17 salis *LBP* || similis *S* 17 18 landantur (lauantnr *HA et margo S*) austero mero sed (sed *om. H*) uiridi *HSAP*, landantur austeres et mero uiridi (que *add. GB*) *LGB*; smaragdi antem mero et viridi proficiunt oleo, qnamvis natura imbuantur *Isidorus omnino non ex Plinio, sed ex Solino*; qui non omnino virides nascuntur, quoniam vino et oleo meliores finnt *Plinii codd. Barbari, ed. Dalecampiana*; qui tamen viri(de)s nasci videntnr, quoniam oleo meliores fiunt *Plinii cod. Bamb. male* 19 cyaneus e] *P*, cyoeaneus e *S*, coanus e *A*, cyaneus *LG Bern.*, cyeneus *h*; cyanos *Plinii cod. Bamb.*, cianeo *Plinii codd. dett.*; cyanea gemma *Isidorus* || scythia *om. H*

PL. cuius gnari in marem et feminam genus dividunt: feminis nitor purus est, mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis pulviculus variat.

PL. 37, 23 ‖ Istic et crystallus, quem licet pars maior Euro- 15, 29
pae et particula Asiae subministret, pretiosissimum
PL. 37, 26 tamen Scythia edit. ‖ multus ad pocula destinatur,
quamlibet nihil aliud quam frigidum pati possit. sexan- 30
PL. 37, 28 gulus invenitur. ‖ qui eligunt purissimum captant, ne
quid rufum, ne nubilum vel spumis obsitum arceat
perspicuitatem: tunc ne duritia iusto propensior ob-
PL. 37, 23 noxium fragilitati magis faciat. ‖ putant glaciem coire 31
et in crystallum corporari: sed frustra: nam si ita
foret, nec Alabanda Asiae nec Cypros insula hanc
materiam procrearent, quibus admodum calor iugis
PL. 37, 27 est. ‖ Livia Augusti ad magnitudinem CL librarum
inter Capitolina donaria crystallum dedicavit.

PL. 4, 91 ‖ Fabulae erant Hyperborei et rumor irritus, si 16, 1
quae illinc ad nos usque fluxerunt, temere forent credita: sed cum probissimi auctores et satis vero idonei
sententias pares faciant, nullus falsum reformidet. de
PL. 4, 89 Hyperboreis rem loquemur. ‖ incolunt pone Ptero-

§ 29 *adhibuit Priscianus v.* 704 ‖ *v.* 6 multus — 7 possit *compilavit Isidorus* 16, 13, 1 (*cf.* 14, 3, 32) *praeterea hoc loco secutus Plinium*

1 iguari *GB* 2 punctulis] *GHP*² *cum Isidoro*, punctillis *LBP*¹, punctilis *S*, punctis *A* 3 auratis *H* ‖ puluiculus] *LBH*, puluiculis *P*¹, puluisculus *GAP*², puluisculis *S*; auratis pulvisculis varians *Isidorus* 4 istic] est hic *H* 5 sumministrant *SA* 6 syrthia *G* ‖ multos (multis *GP*) ad p. destinatur *LGBP*, multos ad p. destiuant *H* ‖ *post* destinatur *inserunt* nam fert calorem praecipue *SAP*² 7 fridum *G* 7 8 sex angulis *SP* 9 ne nub.] *LG*, ne quid nub. *H*, neue nub. *SAP* 10 perspuitatem *P*¹ 11 fragilitate *S* 12 frustra est *h* 13 cyprus *A*, ciprus *H* 14 materiem *A* 14 15 adm. c. iugis est] regionibus incitatissimus (-mis *S*¹) calor est (est *om.* *P*) *SAP*¹ 15 augusta *H* ‖ magnitudinem] pondus *SA* 16 capitulina *LG* 17 fabulae erant hyperborei] *HSA*, fabula erat de hyperboreis (hisp. *G*) *LGP* ‖ insitus *H* 19 probissimi] *LGAP*, probatissimi *HS* 20 faciunt *LGHP*² 21 hisperboreis *G* ‖ loqnemur] *HSA*, loquimur *LGP* ‖ pone] *GBSA*, prone *LP*, pene *H* ‖ ptoroforon *H*

16, 2 phoron, quem ultra aquilonem accepimus iacere. ‖ gens PL. 4, 90
beatissima. eam Asiae quidam magis quam Europae
dederunt. alii statuunt mediam inter utrumque so-
lem, antipodum occidentem et nostrum renascentem:
quod aspernatur ratio, tam vasto mari duos orbes in-
3 terfluente. sunt igitur in Europa. ‖ apud quos mundi PL. 4, 89
cardines esse credunt et extimos siderum ambitus,
semestrem lucem, aversum una tantum die solem:
quamquam existant qui putent non cotidie ibi solem
ut nobis, sed vernali aequinoctio exoriri, autumnali
occidere: ita sex mensibus infinitum diem, sex aliis
continuam esse noctem. de caelo magna clementia:
aurae spirant salubriter: nihil noxium flatus habent.
domus sunt nemora vel luci: in diem victum arbores
4 sumministrant. discordiam nesciunt: aegritudine non
inquietantur: ad innocentiam omnibus aequale votum.
‖ mortem accersunt et voluntario interitu castigant PL. 4, 90
5 obeundi tarditatem: quos satias vitae tenet, epulati
delibutique de rupe nota praecipitem casum in maria
destinant: hoc sepulturae genus optimum arbitrantur.
‖ aiunt etiam solitos per virgines probatissimas primi- PL. 4, 91
6 tiva frugum Apollini Delio missitare: verum hac
quoniam perfidia hospitum non inlibatae revenissent,

1 quem] *LGhAP*, quae *S*, quam *Bern.* ‖ accepimus] *HSA*, accipimus *LGP* 1 2 gens beatissima, *quod in orationis tenorem non recte receptum est, remansit ex iis quae proxime praecedunt apud Plinium* 4, 90: hoc genus sepulturae beatissimum 5 iusto *A* ‖ duo *S* 5 6 interfluentes *HS* 6 quos] quds *G* ‖ mundo *S* 8 semenstrem *LGHP* ‖ aduersum *LGP*, et au. *A* ‖ una] *LGH cum Plinio*, uno *SAP* 9 putant *HP* 10 aut antumnali *G* 12 maguam clementiam *L*, magua clemtia *h* 13 noxium] *HSA*, noxii *LGP*; omni adflatu noxio carens *Plinius* 14 arraborcs *G* 15 aegritudinem *h* 17 arcersunt *G*, accerscuut *h*, accersiunt *A* 18 satias] *LSP*, sacias *Gh*, saties *A Bern.* ‖ ten. uit. *SAP* 19 dilibutique *LSP*, delibatique *G* ‖ maria] profundum mare *SA*, profuudum mare maria *P* 20 arbitrantur] ducunt *SA* 21 22 primitiua] primitias *A*, si primitias *S* 23 perfidiam *S*, perfidiae *A* ‖ reuenissent] renisse *G*

PL. devotionis quam peregre prosequebantur pontificium
mox intra fines suos receperunt.
PL. 6, 34 || Altera in Asia gens est ad initium orientis aestivi, 17, 1
ubi deficiunt Riphaeorum montium iuga. Hyperbo-
PL. 6, 35 *cf.* MEL. 1, 19, 20 reis similes dicunt Arimphaeos. || et ipsi gaudent fron-
dentibus arbustorum: bacas edunt. iuxta viros ac fe-
minas taedet crinium: uterque sexus comas tondent.
amant quietem, non amant laedere. sacri habentur 2
attrectarique eos etiam a ferocissimis nationibus nefas
ducitur. quicumque periculum a suis metuit, si ad
Arimphaeos transfugerit tutus est, velut asylo tegatur.
ultra hos Cimmerii et gens Amazonum porrecta ad 3
PL. 6, 36 Caspium mare, || quod dilapsum per Asiaticae plagae
terga Scythicum inrumpit Oceanum.
Magnis deinde spatiis intercedentibus ostia Oxi 4
PL. 8, 66 fluminis Hyrcani habent, || gens silvis aspera, co-
PL. 8, 62 piosa inmanibus feris, feta tigribus. || quod bestiarum 5
genus insignes maculis notae et pernicitas memorabile
reddiderunt. fulvo nitent: hoc fulvum nigrantibus
segmentis interundatum varietate adprime decet. || pe-
PL. 8, 66 dum motum nescio velocitas an pervicacia magis ad-
iuvet. nihil tam longum est quod non brevi pene-

v. 4 ubi deficiunt — 8 laedere: *similia Ammianus* 22, 8, 38 || *v.* 4 Hyperboreis — 16 Hyrcani habent *compilavit Capella* 6, 665 || *v.* 17 quod — 19 reddiderunt *compilavit Isidorus* 12, 2, 7

1 deuotionem *h* 1 2 pontificium mox] pontificum *H* 3 ab initio *SA* || aestiui *om. L solus* 4 riphaeorum] *L*, ripaeorum *P*, rhipeorum *S*, rypheorum *A*, ripheorum *H* || hii perb. *G* 5 similis *SP* || arimphaeos] *LGH*, arimpheos *P*, arimfaeos *S*, arymfoeos *A*; arinfei *Capellae libri*, armefi *Ammiani* 5 6 arb. frondibus g. *SAP* 7 uterque] itaque nt. *S*, ita ut. *AP* || tondent] *SA Bern.*, tondunt *h*, tondet *LGP* 9 attractarique *S* || nationibus] *LGP*, *om. HSA*; feris adcolarum populis *Plinius* 10 ducitur] *LGP Bern.*, dicitur *hSA* 10 si ad — 14 oceanum *om. A* 11 aremphaeos *L* || insylo *G* 13 delapsum *HSP* 14 terga *om. G* 15 sed magnis *A* || oxii *HSA*; zoni *libri Plinii* 16 fluminibus *P*[1] 17 freta *L* || tigridibus *A* 20 narietatem *L* 21 pernicatica *S* 21 22 adiuuent *H* 22 breu penetret *S*

trent: nihil adeo antecedit, ut non ilico adsequantur. PL.
17, 6 ac maxime potentia earum probatur, cum maternis
curis incitantur, cum catulorum insistunt raptoribus:
succedant sibi equites licet et astu quantolibet amoliri
praedam velint, ni in praesidio maria fuerint, frustra
7 est ausum omne. notantur frequentissime, si quando
latrones suos renavigantes vident, in litore irrita rabie
cernuari, velut propriam tarditatem voluntaria casti-
gantes ruina: quamquam de fetu universo vix unus
queat subtrahi.
8 ‖ Pantherae quoque numerosae sunt in Hyrcania, PL. 8, 62
minutis orbiculis superpictae, ita ut oculatis ex fulvo
circulis vel caerula vel alba distinguatur tergi supellex.
tradunt odore earum et contemplatione armenta mire
adfici atque ubi eas persentiscant properato conve-
9 nire nec terreri nisi sola oris torvitate: quam ob cau-
sam pantherae absconditis capitibus quae corporis re-
liqua sunt spectanda praebent, ut greges stupidos in
obtutum populentur secura vastatione. ‖ sed Hyrcani, PL. 8, 99
ut hominibus intemptatum nihil est, frequentius eas
10 veneno quam ferro necant. aconito carnes inlinunt
atque ita per compita spargunt semitarum: quas ubi
esae sunt, fauces angina obsidentur. ideo gramini no-

v. 12 minutis — 13 supellex *compilavit Isidorus* 12, 2, 8 ‖ *v.* 16 nec terreri n. s. o. t. *affert Aldhelmus p.* 292 *Giles*

2 harum *SA* ‖ earum pot. *h* 3 concitantur *h* 4 astu q. am.] astu quantamlibet fuga amoliri *S*, astu quautalibet fugam moliri *A*, quantalibet fuga astu quautolibet am. *P* ‖ amoliri] ampliori *h* 5 ni] *LGP*, nisi *HSA* 7 suos] suos asportatis catulis *SAP* 9 de faetu (foetu) uniuerso] *HSA*, defectu uniuersae uiae *LGP* 11 panth. q.] et panth. *H* 12 furuo *SA* 13 uel alba] quod alba *h* ‖ destinguatur *L* 14 mire] amore SAP^2 15 persenticant *L*, persentiscunt *HS* 15 16 conueniret *G* 16 ori oruitate *L* 17 abconditis *G* 18 greges] pecuarios greges *SAP* 19 optutu AP^2, optatum P^1 ‖ hirtani *G* 20 frequentias eius P^1 22 23 quas ubi esae sunt] quae sublesae sunt *H*, quas ubi spargunt se *G* 23 fauces] f. earum *SAP* ‖ angna *S*, *om.* *G*

PL. 8, 100 men pardaliacen dederunt. ‖ sed pantherae adversus
hoc virus excrementa humana devorant et suopte in-
genio pesti resistunt. lenta illis vivacitas, adeo ut
PL. 8, 63 eiectis interaneis mortem diu differant. ‖ in his sil- 17, 11
vestribus et pardi sunt, secundum a pantheris genus,
PL. 8, 43 noti satis nec latius exequendi: ‖ quorum adulteris
coitibus degenerantur partus leaenarum et leones qui-
dem procreantur, sed ignobiles.

PL. 4, 93 ‖ Quoniam in Ponticis rebus sumus, non erit omit- 18, 1
tendum unde mediterranea maria caput tollant. exis-
timant enim quidam sinus istos a Gaditano freto nasci,
SOL. ‖ nec aliam esse originem quam eliquia inrumpentis
Oceani: cuius spiritu pervadente apud aliquot medi-
terranea litora sicut in Italiae parte fieri accessus vel
PL. 4, 93 recessus. ‖ qui contrarium sentiunt, omnem illum 2
fluorem aiunt a Ponticis faucibus inundare, idque
fulciunt argumento non inani, quod aestus e Ponto
profluus numquam reciprocetur.

PL. 4, 92 ‖ Insula Apollonitarum octoginta milibus passuum 19, 1
abest a Bosporo Thracio citra Histrum sita, ex qua
M. Lucullus Apollinem Capitolinum nobis extulit.

v. 5 secundum a p. g. *adhibuit Isidorus* 12, 2, 10 ‖ *v.* 19 insula — 104, 3 properat *affert Dicuil* 7, 15, 1

1 pardaliachen *LGP*, pardaliachem *S*, parthalyachen *A*, pardalianchem *H* 2 suopte] *LBHS*[1]*P*, suapte *S*[2], suo post *A*, suo *G* 4 euectis *h* ‖ defferant *L* 5 secundum] sed unum *H* ‖ patheris *L* 6 adulteris] *libri* 7 cotibus *S* ‖ degenerantur] maculantur *P*[2] ‖ partu *S* ‖ laenarum *L* 7 8 quidem *om. H* 8 prooreantur *G* 10 tollant] *SA*, attollant *LP*, atollant *G*, extollant *H* 11 fretu *S* 12 eliquia inrumpentis] *LGP*[1] *Bern.*, eliquia erumpentis *h*, inundationem aestuantis *SA*, inundationem *P*[2] 13 peruagante *SAP*[2] ‖ aliquos *h*, aliqua *Bern.* 16 a] e *H* 17 18 aestus e p. profluus] netus e ponto non inani (*sic*) *L solus* 18 reciprocertur *S* 19 apollonitarum] *LG*, appollonitarum *h*, apollinitarum *SP Dic. Bern.*, appollinitarum *A*; Apolloniatarum *Plinius* 20 bosphoro *libri* ‖ thracio] *AP*, thratio *S*, trachio *H*, traciae *Dic.*, thracia *LG* ‖ circa *H Dic.* 21 marcus] *SA cum Plin.*, *om. LGHP Dic.* ‖ lucus *S* ‖ apollinen *G*

‖ ante Borysthenem Achillis insula est ‖ cum aede PL. 4, 93. 10, 78
sacra, quam aedem nulla ingreditur ales: et quae forte
19, 2 advolaverit, raptim fugam properat. ‖ Oceanum sep- PL. 4, 94
temtrionalem ex ea parte, qua a Propanisso amne
Scythia adluitur, Hecataeus Amalcium appellat, quod
gentis illius lingua significat congelatum. Philemon
a Cimbris ad promunturium Rubeas Morimarusam
dicit vocari, hoc est mortuum mare: ultra Rubeas
quicquid est Cronium nominat.
3 ‖ Mare autem Caspium ex altero Ponti latere ultra PL. 6, 50; cf. SOL. 49, 7
Massagetas et Apalaeos Scythas esse in Asiatica plaga
‖ dulce Alexandro Magno probatum est, mox Pompeio PL. 6, 51
Magno, qui bello Mithridatico, sicut commilito eius
Varro tradit, ipsis haustibus periclitari fidem voluit.
4 id eveuire produnt e numero fluminum, quorum tanta
copia ibi confluit ut naturam maris vertant. ‖ non PL. 6, 52
omiserim quod per idem tempus eidem Maguo licuit
ex India diebus octo ad Bactros usque Dalicrum flu-
men, quo influit Oxum amnem, pervenire, deinde
mare Caspium, inde per Caspium ad Cyri amnis pe-
netrare fluentum, ‖ qui Armeniae et Hiberiae fines in- PL. 6, 39
5 terluit. ‖ itaque a Cyro diebus non amplius quinque PL. 6, 52

1 boristeben *SA*, borysthenen *Dic.* ‖ achillos *SAP*, hancillis *Dic.* 2 et] ei *G* ‖ qnae] qui *Dic.* 3 raptum *G* ‖ fuga *LGP* 4 ea *om. P* ‖ qui *S* ‖ propanisso] *LGSAP*, propaniso *H*; Parapaniso *Plinius* (*Leid.*) 5 amalfium *S*, amalchrum *G* 6 congelatum] *LGP cum Plin.*, congelatum mare *HSA* 7 cimberis *SP* ‖ morimaurusam *LG*, marimaruscam *H*, murimarusam *P* 9 cronum *LG* ‖ nominat mare *P* 10 caspidum *G*, caspium est *H* 11 massegetas *P* ‖ apuleos *h* 12 dulce haustn *S*, dulce (dulci *P*²) haustu sicnt *AP*², dnce *LGHP*¹ ‖ peio *L* 13 mithriatico *S* 14 austibns *L*, ausibus *GB* ‖ peritari *S*, pernoscere *P*² ‖ uol. f. *h* 15 uonire *G* 16 uertat *H* 17 per idem] pridem *S* 18 19 ad bactros usque daliorum (*sic BP*², ad alierum *G*, dailerum *L*, dalerum *P*¹) fl. quo (quod *BP*)] *LGBP*, a bactris usque dalierum (dalietrum *A*) fl. quod *HSA*; in Bactros vii diebus ex India perveniri ad Iacrum flumen quod in Oxum influat *Plinius*; *scripsitne Solinus* nsque ad alterum fl. quod? 19 influxit *S* 20 mare] *LGHA*, in mare *SP* ‖ inde per caspium *om. H* ‖ ad cyri] acqniri *H* 20 21 penetrari *S* 21 22 interludit *S* 22 n. a. d. *H*

PL. itinere terreno subvectis navibus ad alveum Phasidis
pertendit: per cuius excursus in Pontum usque Indos
PL. 4, 95 advehi liquido probatum est. || auctor est Xenophon 19, 6
Lampsacenus a litore Scytharum in insulam Abal-
ciam triduo navigari: eius magnitudinem inmensam
et paene similem continenti: nec longe Oaeones se-
parari, quas qui habitent vivant ovis avium marina-
rum et avenis vulgo nascentibus: perinde alias propter 7
constitutas aeque insulas, quarum Hippopodes indi-
genae humana usque ad vestigium forma in equinos
pedes desinunt: esse et Phanesiorum, quorum aures 8
adeo in effusam magnitudinem dilatentur, ut reliqua
viscerum illis contegant nec amiculum aliud sit quam
ut membra membranis aurium vestiant.
SOL.? || Antequam digrediamur a Scythia, religio est prae- 9
terire quaenam peculiares sint ferae Scythiae. cervi
PL. 8, 112 plurimi in hac terra: igitur cervos persequemur. || ma-
res generis huiusce cum statum tempus venerem in-
citavit, saeviunt rabie libidinis. feminae licet prius 10

v. 9 Hippopodes — 11 desinunt *compilavit Isidorus* 11, 3, 25 || *v.* 11 esse et — 14 vestiant: *similia Isidorus* 11, 3, 19

1 ad alueum *om.* *S* 2 portum *h* 2 3 indos (indios *H*) aduehi l. p. e. *LGH*, uenientes india l. p. e. inuehi posse *SA*, indos a. l. p. e. u. india probatum est inu. p. *P* 3 auctorẽ *L* || xenophon (xenofon)] *HSAP*, xenephon (xenefon) *LG* 4 lamsac(a)enus *libri* || in *om.* *L* 4 5 abalciam] *LGP Bern.*, abaltiam *hSA*; balciam *Plin.* 6 oaeones] *LP*, oeones *B*, aecnes *G*, aeonas *h*, oeonas *Bern.*, oecenas *S*, ocaenas *A*; oeonae *Plin.* (*Leid. Ricc.*); oeneas *Mela* 3, 6, 8 (*Vat.*) 7 habent *HSA* 8 9 const. propter *S* 9 insula *L* || quorum *A* || hippopodas *SAP*, ippodes *LH*, hippodes *G* 11 desinunt] sinunt *S* || esse] est *H* || phanesiorum] *H*, fannesiorum *SAP*, hanesiorum *LG*; Fanesiorum *Plin.*; Panotios *dicit Isidorus* 11, 3, 19, sannalos *Mela* 3, 6, 8 (*Vat.*) || aures] ad aures *L* 12 dilatantur (e *supra* a) *H* 13 illis *om.* *A* || quem *P* 14 menbris menbra (*om.* aurium) *H* || uestiunt *LG*, uestigant *S* 15 digredimur *SP*[1] || a] *HSAP*, ab *LG* 16 pec. s. f. sc.] ibi pec. s. f. *P*, pec. ibi s. f. *SA* 18 huius *H* || statutum *HAP*[2], statutum est *S* 18 19 incitauerit *h* 19 lib.] lib. efferati *SAP*; rabie libidinis saeviunt *Plinius*

conserantur, non concipiunt ante Arcturi sidus. ‖ nec IGN.?
qualibet partus suos educant. teneros studio occu-
lunt et absconditos inter profunda fruticum vel her-
19, 11 barum pedum verbere castigant ad latendum. cum
maturuit ad fugam robur, ‖ exercitio docent cursus et PL. 8, 113
adsuescunt salire per abrupta. ‖ acceptis canum la- PL. 8, 114
tratibus secundo vento vias dirigunt, ut odor cum
ipsis recedat. mirantur sibilum fistularum: rectis au-
ribus acutissime audiunt, submissis nihil. stupent
omnia: propterea facilius obvios se praebent sagit-
12 tantibus. ‖ si maria tranent, non aspectu petunt litora, PL. 8, 115
sed olfactu: infirmos ponunt in ultimo et lassorum
capita clunibus per vices sustinent. ‖ e cornibus quod PL. 8, 116 cf. 28, 149. 226
13 dextrum fuerit efficacius est ad medellam: si fugare
angues gestias, utrum velis ures, quae ustrina prae-
terea nidore vitium aperit ac detegit, si cui inest mor-
bus comitialis. pro aetate ramos augent. id incre-
mentum in sexennes perseverat: deinceps numerosiora
14 non possunt fieri cornua, possunt crassiora: ‖ quae PL. 8, 117
quidem castratis numquam crescunt nec tamen deci-
15 dunt. ‖ dentes monstrant senectutem, cum aut pauci PL. 8, 116
inveniuntur aut nulli. ‖ serpentem hauriunt et spiritu PL. 8, 118

v. 2 teneros st. occ. *compilavit Isid.* 12, 1, 21 ‖ *v.* 8 mirantur s. f. — 13 sustinent *compilavit Isidorus* 12, 1, 19; *cf. Capella* 9, 927 ‖ *v.* 11 si maria — 12 olfactu *affert Aldhelmus p.* 323 *Giles* ‖ *v.* 12 et lassorum — 13 sustineut *affert Aldhelmus p.* 283 *Giles* ‖ *v.* 22 serpentem — 107, 3 tela *compilavit Isidorus* 12, 1, 18

1 consecrantur L^1P^1, conserant GP^2 ‖ acturi *L* ‖ nec] ue *H* 2 edncent *S* ‖ eneros *G* ‖ studio] *LGH*, stndiose *AP*, studiosae *S* 3 iuter] inter in *S* 5 maturuerit *h*, maturinnt *A* 5 6 per exercitium d. cursum ass. *H*, exercitio d. cursu ads. *SA* 6 salire] sallere *S* ‖ accoeptis *L*, accēcoeptis *G*, accouceptis *B* 7 secuudum uentum GP^2 ‖ deriguut LP^1 12 olfatum *G* ‖ lassarorum *G* 13 glunibus *L* ‖ e *om.* *S* 14 dexterum *P* 15 angues *L* ‖ gestias u. uelis ures] g. u. u. uras *P*, uelis n. pntes uras *SA* 16 sicubi *SA* 17 ramos] *LGH*, ramulos *SAP* ‖ id] in *G* 18 sexenues] sex menses *in litura S* 19 possunt *om.* *H* ‖ grassiora *L* 20 castratns *L* 21 monstrant] indicant *SA* 22 serpentem] *LGH*, serpeutes *SAP*

PL. 8, 97 narium extrahunt de latebris cavernarum. ‖ dictam-
num ipsi prodiderunt, dum eo pasti excutiunt ac-
PL. 8, 101 cepta tela. ‖ herbam quoque quam cinarem vocant 19, 16
PL. 28, 150 contra noxia edunt gramina. ‖ adversus venena miri-
ficum est innulei coagulum occisi in matris suae utero.
PL. 8, 119. SOL. ‖ patuit numquam eos febrescere, ‖ quam ob causam
confecta ex medullis eorum unguina sedant calores
PL. 8, 119 hominum languentium. ‖ legimus plurimos matutinis 17
diebus cervinam carnem degustare solitos sine febri-
bus longaevos fuisse: quod demum proderit si uno
vulnere fuerint interempti. ad dinoscendam vivaci- 18
tatem Alexander Magnus torques plurimis cervis in-
SOL. nexuit, qui post annum centesimum capti ‖ necdum
senii indicium praeferebant.
PL. 8, 120 ‖ Eadem paene specie sunt quos tragelaphos di- 19
cunt, sed non alibi quam circa Phasidem apparent:
tantum quod illi villosos habent armos et menta pro-
missis hirta barbis.
PL. 4, 96 ‖ Mons Saevo ipse ingens nec Riphaeis minor col- 20, 1
libus initium Germaniae facit. Inguaeones tenent, a
quibus primis post Scythas nomen Germanicum con-
SOL. surgit. ‖ dives virum terra, frequens populis nume- 2
PL. 4, 80 rosis et inmanibus. ‖ extenditur inter Hercynium sal-

v. 15 eadem — 18 barbis *compilavit Isidorus* 12, 1, 20 ‖ *v.* 22 dives — 23 inmanibus *compilavit Isidorus* 14, 4, 4

1 2 diptannum *H* 2 eo] ex eo *SP contra Isidorum* 3 cinaren *hS*, ciranen *A*, cinerem *P*[1] 4 gramen *SA* ‖ aduersns] *GBH*, aduersu. (*superscr.* m) *L*, adnersum *SAP* 5 est *om. SA* ‖ hinuli *h*, hynnnli *A* ‖ coagulum] corcnlum *P*[2] *contra Plin.* ‖ in *om. H* ‖ snae *om. A* 7 ipsorum *HSA* 8 matnnis *G* 9 solitus *L* 10 quod] quae *SA* 10 11 f. n. interempti *A* 14 senis *h* 15 snnt] strn *h* ‖ stragelafos *S* 16 phasiden *P* 18 barbaris *P*[1] 19 saeno] *LGSP cum Plinio* (*Leid.*), aeuo *H*, seno *A* ‖ nec] ac *H* ‖ rhifeis *G*, ripeis *S*, rhipeis *P* 20 fecit *G* ‖ inguaeones] *LP cum Plinio* (*Leid. Ricc.*), ingueones *G*, ingiaeones *H*, ingynones *S*, inginones *A* 21 primus *h* ‖ scythias *LGP* 22 uirum] *SA*, horum *H*, uirorum *LG*, uiuorum *P* ‖ frequens freqnes *G* 23 herquinium *LHP*, ercininm *G*, hircunium *SA*

tum et rupes Sarmatarum. ‖ ubi incipit Danuvio, nbi SOL.
desinit Rheno perfunditur. ‖ de internis eius parti- PL. 4, 100
bns Alba Guthalus Vistla amnes latissimi praecipi-
tant in Oceanum.
20, 3 ‖ Saltus Hercynius aves gignit quarum pennae per PL. 10, 132
obscurum emicant et interlucent, quamvis obtenta nox
denset tenebras. ‖ unde homines loci illius plerum- IGN.
que nocturnos excursns sic destinant, ut illis utantur
ad praesidium itineris dirigendi, praeiactisque per opaca
callium rationem viae moderentur indicio plumarum
4 refulgentium. ‖ in hoc tractu sane et in omni sep- PL. 8, 38
tentrionis plaga visontes frequentissimi, qui bovis feri
similes, saetosi colla, iubas horridi, ‖ ultra tauros per- SOL.
5 nicitate, capti adsuescere manu nesciunt. ‖ sunt et PL. 8, 38
uri, quos inperitum vulgus vocat bubalos, cum bubali
paene ad cervinam faciem in Africa procreentur. ‖ istis PL. 11, 126
porro quos uros dicimus taurina cornua in tantum mo-
dum protenduntur, ut dempta ob insignem capacitatem
6 inter regias mensas potuum gerula fiant. ‖ est et alce PL. 8, 39

v. 5 saltus — 11 refnlgentium *compilarunt Priscianus v.* 277. 278 *et Isidorus* 12, 7, 31. 14, 4, 4 ‖ *v.* 11 in hoc tractu — 109, 12 ipsam *refert Dicuil* 7, 4, *compilavit Isidorus* 14, 4, 4 ‖ *v.* 15 bubali — 16 procreentur *compilavit Isidorus* 12, 1, 33 ‖ *v.* 16 istis — 19 fiant *compilavit Isidorus* 12, 1, 34

1 sarmentarum *A* ‖ dannnio] *S*, dannbio *LGHAP* 2 profunditur *S* ‖ de i. e. p.] ex p. e. i. *SA* 3 uistla] *SA*, niscla *LGHP* 3 4 praecipitant] *LHS*P^1, praecipitantur *GBA*P^2 5 hercinius] *G*, herqnilinius *L*, herquinins *P*, herquinias *H*, hercunicis *S*, hircunius *A* ‖ pinnae *L*$P^1$$S^1$ 7 denset] cogat denset *S*, cogat et denset *A* 8 destinat *G*, desinant *S* 9 praesidium] *LGH*P^1 *cum Isidoro*, ductum *SA*P^2 10 uallium *H* ‖ rat. uiae mod.] uiae ordinem illnstrent (inlustrant *SA*) *SA*P^2 ‖ pluma P^1 11 stratu *H* ‖ et in] et *SA* 11 12 septentrione *G* 12 uisontes] *LSAP*, uesontes *GB*, bisontes *H Dic.* ‖ boues feri *L*, bones feris *GBHP*, bobus feri *Dic.*, feris *SA*; bonm ferorum genera *Plin.* 13 saxosi *A* ‖ collo *Dic.* ‖ inbis *SA*P^1, inba *Dic.* ‖ oridi *L* 14 m. nescinnt] mannm nequeunt *S* 15 qnos] qnos et P^1 ‖ inmeritum *Dic.* ‖ nocant *SA* 16 procreentur] magis abnndent *SA* 16 . . . 18 isti . . . protenduntur *Bern. Dic.*, isti . . . protendnnt *h* 18 empta *S* ‖ insignem] signem *G* 19 ger. pot. *SAP* ‖ alce] *LBHS*P^1, alces *G*P^2 *Dic.*

PL. 8, 40 mulis couparauda, || adeo propeuso labro superiore,
ut nisi recedeus iu posteriora vestigia pasci uon
PL. 8, 39 *auct.* queat. || Gangavia insula e regione Germauiae mittit 20, 7
animal quale alce, sed cuius suffragines ut elephantis
flecti nequeunt: propterea non cubat cum dormien-
dum est, tamen somnulentam arbor sustinet, quae
prope casuram secatur, ut fera dum adsuetis fulmentis
inuititur faciat ruinam. ita capitur: alioqui difficile
est eam mancipari: nam in illo rigore poplitum in-
conpreheusibili fuga pollet. de Germanicis insulis 8
Gaugavia maxima est, sed nihil iu ea magnum praeter
ipsam.
SOL.? *cf.* PL. 37, 23 || Nam Glaesaria dat crystallum, || dat et suciuum:
PL. 37, 42 *cf.* 4, 97 quod sucinum Germani gentiliter vocant glaesum. qua- 9
litas materiae istius summatim antea, Germanico autem
Caesare omnes Germaniae oras scrutante conperta: ar-
bor est pinei generis, cuius mediale autumni tempore
PL. 37, 43 sucino lacrimat. || sucum esse arboris de nominis ca-
pessas qualitate: pinum vero, unde sit gignitum, si us-
seris, odor indicabit. pretium operae est scire longius,
ne Padauae silvae credantur lapidem flevisse. hanc spe- 10

v. 4 ut elephantis *cf. Dicuil* 7, 7, 3 || 13 Glaesaria dat cr. dat et s. *compilavit Isidorus* 14, 4, 4

2 recedens] repedet *SA* || pasci] quasi *Dic.* 3 ganganіa] grauia *Dic.*; Scandinavia *Plinius*; *eadem videtur esse* Codannonia *Melae (Vat.)* 3, 6, 6 || e reg.] regionis *Dic.* || mittit] *HSA Dic.*, emittit *LGP* 4 alces et *H Dic.*, alces sed *LGP*, alce et *SA* || cni *hSA Dic.* || suffragiones *hS Bern.* 5 cubant *H*, cubitat *SAP*² 6 sonnulentas *H* || quae] et qnae *Dic.* 7 prope casuram] *Dic.*, prope casura *LH*, ad prope casuram *GBSAP* || fulcimentis *HA*, flumentis *S* 8 nititur *Dic.* || alioquin *GHSAP Dic.* 10 de *om. LGH Dic.* || germanicarum insnlarum *Dic.* 11 candauia *H Dic.* (candinauia *cod. Dresd.*) 13 glesaria *libri praeter A* 14 quod signnm *H* || germanici *P* || gentiles *S* || glaesnm] *LSP*, glesum *GA*, clesum *H* 16 caes. omnes] caesonis *H* 18 sucnm] sncinnm *A* 18 19 de nom. cap. qu.] de significatione nominis cap. *SAP* 19 pinum nero nnde sit gignitnm (genitum *GB*)] *LGBH*, uernm unde profluit *P*, pinnm nero unde gignitum (pignitum *A*) proflnit *SA* || si] *HSAP*, ipsi *LG* 19 20 insseris *hP* 20 odori *S* || indicauit *LS* || scire] *GBH*, ..ire *L*, ire *SAP* 21 padaneae *HSA*, pandaneae *LG*, pandanae *P*

ciem in Illyricum barbari intulerunt: quae cum per PL.
Pannonica commercia usu ad Transpadanos homines
foret devoluta, quod ibi primum nostri viderant, ibi
20, 11 etiam natam putaverunt. munere Neronis principis
adparatus omnis sucino inornatus est: ‖ nec difficulter, PL. 37, 46
cum per idem tempus tredecim milia librarum rex Ger-
12 maniae donum ei miserit. rude primum nascitur et
corticosum, deinde incoctum adipe lactentis suis ex-
politur ad quem videmus nitorem. ‖ pro facie habet PL. 37, 47
13 nomina: melleum dicitur et Falernum, utrumque de
similitudine aut vini aut utique mellis. ‖ in aperto PL. 37, 48
est quod rapiat folia, quod trahat paleas: ‖ quod vero PL. 37, 50
medeatur multis vitalium incommodis, medentium do-
cuit disciplina. ‖ India habet sucinum, sed Germania PL. 37, 36
plurimum optimumque. quoniam ad insulam Glaesa-
riam veneramus, a sucino coeptum.
14 ‖ Nam in Germaniae continentibus gallaïca repe- PL. 37, 110
ritur, quam gemmam Arabicis anteponunt: vincit enim
gratia. ‖ Arabes quidem dicunt non alibi eam depre- PL. 37, 112
hendi quam in nidis avium quas melancoryphos vo-
cant: quod nullus recepit, ‖ cum apud Germaniae po- PL. 37, 110
pulos quamvis rara in saxis tamen appareat. honore
et pretio ad smaragdos viret pallidum. ‖ nihil iucun- PL. 37, 112
15 dius aurum decet. ‖ cerauniorum porro genera di- PL. 37, 134

v. 10 de similitudine — 12 paleas *compilavit Priscianus v.* 283. 284 ‖ § 14 *de gallaico compilavit Isidorus* 14, 4, 4. 16, 7, 10 ‖ § 15 *de ceraunio compilavit Isidorus* 14, 4, 4. 16, 13, 5

2 pannonia *H* 3 deuoluta] delata *SA* 5 nec indiff. *HSA* 7 dono *HSA* ‖ miserat *L* 8 lactantis *GB* ‖ sui *h* 10 nomen a melleum *LGP Bern.*, nomen a mellum *h* ‖ falternum *H* ‖ utraque *LG*, utroque *h* 10 11 de sim.] dissim. *H* 11 uini] ini. *L* 13 medetur *A* ‖ medicorum *h* 14 et india *SAP* 15 16 glesariam *H* 16 ueneramus *om. A* 17 gallaica] *LGAP*, gallaicus *H*, galliaca *S* 18 quem *P* 19 gratiam *P* ‖ alibi] ibi *h* 19 20 reprehendi *LG*, repperiendi *H* 20 melancoriphos] *H*, melaucoryufhos *S*, melancorinfos *A*, melanchorytos *P*, menalamchoritos *LG* 21 recipit *HSA* 22 pareat *P* 23 zmaragdos *S*, smagrados *P* 24 ceraniornum *G*

PL. versa sünt. Germanicum candidum est: splendet ta-
men caerulo et si sub divo habeas fulgorem rapit
siderum.
PL. 4, 105 ‖ Galliae inter Rhenum et Pyrenaeum, item inter 21, 1
Oceanum et montes Cebennam ac Iuris porriguntur,
IGN. ‖ praepinguibus glebis accommodae proventibus fruc-
tuariis, pleraeque consitae vitibus et arbustis, *omni
ad usum animantium fetu beatissimae, riguae aquis
fluminum et fontium, sed fontaneis interdum sacris
PL. 30, 13 et vaporantibus. ‖ infamantur ritu incolarum, qui ut
aiunt (veri enim periculum non ad me recipio) in-
IGN. iuria religionis humanis litant hostiis. ‖ ex isto sinu
quoquo orbis velis exeas: in Hispanias et in Italiam
cf. PL. 3, 133 terra marique: in Africam mari tantum: si Thracia 2
sit petenda, excipit ager Raeticus optimus et ferax,
cf. PL. 3, 146. 147 inde Noricus frigidus et parcius fructuosus, tum 3
Pannonia viro fortis et solo laeta, deinde Moesiae,

v. 6 praepinguibus — 9 fontium *compilavit Isidorus* 14, 4, 25 ‖ *v.* 15 ager Raeticus — 112, 1 nominabant *compilavit Isidorus* 14, 4, 5. 16

2 caelo L^1 4 item] .it *L* 5 cebennam] *SAP Bern.*, cebanam *h*, gebennam *LG* ‖ iuris] *LGSAP*, iures *H* 6 praep. gl.] felices gl. praep. *SAP* ‖ pronenientibus *S* 6 7 fluctuariis *LP* 7 pleraque *L* ‖ omni *Salm.*, omnia *libri* 8 beat. fetu *A* ‖ rigua *S* 10 uapor.] caleutibus *SA* ‖ ritu] moribus SAP^2 ‖ detestabili sacrorum ritu *ante* infam. *ins.* P^2, *post* aiunt *SA* ‖ uiri *L* 13 quoquo (quoque *h*) orbis] $LGHP^1$, qnaqua parte P^2, quaqua parte orbe *SA* ‖ hispaniis *LH*, hispanas *G* 14 in africam] africam *A* 15 petenda] poteuda *S* ‖ creticus *LGP* 15—17 optimus et ferax inde noricus frigidus et parcius fructuosus] *LGH*, *item inde a v.* inde P^2, bonus frugibus brigantino lacn nobilis inde noricus qua subducitur a iugis (iuguis *S*) alpium admodum laetus P^1 *itaque, sed pro* bonus frugibus *inserto* frigidus et parum fructuosus, *S*, *item*, *sed post* noricus *collocatis verbis* frig. et parcius fruct., *A*; Raeticus ferax frugibus ... Noricus ager frigidus et parcins fructuosus *Isidorus* 16 17 tum pannonia uiro fortis et solo laeta] $LGHP^2$ *cum Isidoro*, dehinc pannouiao uiro (uiros *A*) fortes (fortis *S*) solo plano ubertoque (*sic*) *SA*, dehinc pannonia solo plano nberique P^1 17 deinde] $LGHP^2$, drauo sauoque inclutis amnibus circumfluae (-flua *P*) mox SAP^1; *Isidorus quae habet interpolatis his similia:* duobus satis acribus fluviis Dravo Savoque vallata *non ex Solino sumpsit, sed ex Floro* 2, 24 (4, 12): Pannonii duobus acribus fluviis Dravo Savoque vallantur.

quas maiores nostri iure Cereris horreum nomina- *cf.* PL. 3, 149
21, 4 bant. in quarum parte quae Pontica est apparet
herba, qua inficitur oleum quod vocant Medicum:
hoc ad incendium excitatum si obruere aqua ges- *cf.* PL. 2, 235
tias, ardet magis nec alio sopitur quam iactu pul-
veris.
22, 1 ‖ Finis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Brittania SOL.
insula non qualibet amplitudine nomen paene orbis
alterius mereretur: ‖ octingenta enim et amplius milia PL. 4, 102
passuum longa detinet, ‖ ita ut eam in Calidonicum ION.
usque angulum metiamur. in quo recessu Ulixem Ca-
lidoniae adpulsum manifestat ara Graecis litteris scripta
[votum].
2 Multis insulis nec ignobilibus circumdatur. ‖ qua- MEL. 3, 6, 6
rum Hibernia ei proximat magnitudine, inhumana in-
colarum ritu aspero, alias ita pabulosa, ut pecua, nisi
interdum a pastibus arceantur, ad periculum agat
3 satias. ‖ illic nullus anguis, avis rara, gens inhospita ION.
et bellicosa. sanguine interemptorum hausto prius vic-
tores vultus suos oblinunt. fas ac nefas eodem loco

v. 3 herba — 5 pulveris *compilavit Priscianus v.* 316 — 320; *similia Ammianus* 23, 6, 38 ‖ *v.* 7 finis erat — 10 detinet *affert Dicuil* 8, 6, 1; *compilavit Beda hist. eccl.* 1, 1 ‖ *v.* 14 multis — 15 magnitudine *affert Dicuil* 8, 6, 2 ‖ *v.* 16 alias — 17 agat *affert Dicuil* 8, 6, 2; *v.* 16 ita pabulosa — 18 satias *Priscianus inst.* 6, 15 ‖ *v.* 18 illic n. a. r. *compilavit Isidorus* 14, 6, 6

1 ceteris *P*¹   4 excitandum *SA*   4 5 gestias] nitaris *SA*   5 sipitur *G*, sopitus *S* ‖ iactu] iam iactu *G*   7 in *ante* britt. *ins.* *P*¹ ‖ brittania] *LG semper*, britannia *HSP*, brittannia *A plerumque*   8 non *om.* *A Dicuil*   8 9 alt. orb. *A*   9 octingentis et a. milibus p. *SAP*   10 longa det.] longe porrigitur *SA*, in lougitudine detinet in latitudine oo^ta *alienis adsumptis Dicuil*   10 calidomicum *S*   11 ulixen *H*   12 manifestat ara] *P*, manifestatur a *GHSA*, manifestat.. *L*   13 uotum *delendum*   15 16 inc. rutu *G*, ritu inc. *SAP*   16 alias] alioqui *P*¹ ‖ pabuloso *h*   16 17 pecua n. i.] *LGH Priscianus*, pecora n. i. *Dic.*, pecua ibi n. i. *P*, pecua ibi n. i. aestate *SA*   17 pastoribus *h* ‖ ad] in *SA*   18 saties *A*, satietas *Prisciani libri*   19 int.] intempore *h*   20 obliniunt *S* ‖ ac] et *h* ‖ loco] animo *SA*

ION. ducunt. apes nusquam: advectum inde pulverem seu 22, 4 (6)
lapillos si quis sparserit inter alvearia, examina favos
deserent. sed mare quod inter hanc et Brittaniam inter- 5 (7)
luit undosum inquietumque toto in anno nonnisi pau-
PL. 4, 103 culis diebus est navigabile ‖ idque in centum viginti 6 (8)
milia passuum latitudinis diffundi qui fidem ad verum
ION. ratiocinati sunt aestimarunt. ‖ Siluram quoque insulam 7 (9)
ab ora quam gens Brittana *Dumnonii tenent turbidum

v. 1 apes — 3 deserent *compilavit Isidorus* 14, 6, 6 ‖ *v.* 3 sed mare — 6 diffundi *affert Dicuil* 8, 6, 3; *v.* 5 idqne — 7 aestimarunt *Aldhelmus p.* 323 *Giles*

1 *inter* ducunt *et* apes *inserunt* puerpera .... nitela *SAP* (*v. app.*); *quae cur Solino abiudicanda sint, docuimus in praefatione* ‖ apes (apis LP^2) nusquam (uumqnam *GB*)] $LGBHP^2$, interea apes non habent SAP^1; apis nulla *Isidorus* 1 2 aduecto inde seu puluere seu lapillo si quid sparseris SAP^1; ut advectos inde pulveres sive lapillos si quis alibi sparserit *Isidorus* 3 deserent] *HSA*, deserunt *LGP* ‖ sed *om. SAP* ‖ inter hanc] *LGH Dicuil*, hiberniam *P*, hyberniam *A*, iberniam *S* 4 nou *om.* $LGHP^1$ *Dicuilique cod. Dresd.* 4 5 pauculis] LGP^1 *Bern.*, pancis *h*, aestiuis P^2, aestiuis pauculis *SA* 5 6 diebus est nauigabile idqne (itaque *H*) in ceutum xx milia passuum latitudinis (latitudinis *om. Aldhelmus*) diffundi] *H Dicuil, item inde a v.* idqne *Aldhelmus;* diebus nauigatur (d. est nauigabile P^1). nauigant autem (enim *A*) uimineis alueis, quos circumdant ambitione tergorum bubulorum. quantocumqne tempore cursus tenebit nauigantes escis abstinent. freti latitndinem in cxx milia passuum diffundi *SAP*; diebus est nauigabile. nauigant .... abstiuent freti latitndine. (latitndine *G*) idque in cxx mil. passuum latitndinis diffundi *LG. Vide praef. et appendicem* ‖ cxx *etiam Plinii codices quidam*; xxx *Leidensis* 6 diffunditur *Dic. hic desinens* ‖ ad nerum] ad fidem L^1, adneuarum *Aldhelmus* 7 rationati *h* ‖ aestimauerunt *HS Aldh.* ‖ siluram q. i.] sillinas q. insulas SAP^2; *Silura insula cum nulla sit, aut lectione hac retenta dicendum erit Solinum male accepisse locum Plinii modo adhibitum:* super eam (*Britanniam*) haec (*Hibernia*) sita abest brevissimo transitu a Silurum gente cxx M. P., *aut cum interpolatis admittendae sunt insulae Sillinae* (*hodie Scilly islands*), *quas eodem fere nomine* (Sylina insula) *appellat Sulpicius Severus hist. sacr.* 2, 51 *quaeque vere fuerunt e regione Dumnoniorum* 8 brittana dum (dudum *P et in litura, sed a m.* 1 *L*) non tenent *LGB*, britamua dum non tepen *S*, brittanna dum nunc tenet *A*, britanmica detinet *H*; *emendavit Salmasius* 8 *sq.* turb. fr.] turbidus sinus SAP^2

fretum distinguit. cuius homines etiamnunc custodiunt ION.
morem vetustum: nummum refutant: dant res et ac-
cipiunt: mutationibus necessaria potius quam pretiis
parant: deos percolunt: scientiam futurorum pariter
22, 8 (10) viri ac feminae ostentant. at Tanatus insula adspi-
ratur freto Gallico, a Brittaniae continente aestuario
tenui separata, felix frumentariis campis et gleba uberi,
nec tantum sibi verum et aliis salubris locis: nam
cum ipsa nullo serpatur angue, asportata inde terra
quoquo gentium invecta sit angues necat.
9 (11) ‖ Multae et aliae circa Brittaniam insulae, ‖ e PL. 4, 103. 104
quibus Thyle ultima, in qua aestivo solstitio sole de
cancri sidere faciente transitum nox nulla: brumali
solstitio perinde nullus dies. ultra Thylen accipimus
pigrum et concretum mare.
10 (18) ‖ Circuitus Brittaniae quadragies octies septuaginta PL. 4, 102

v. 5 Tanatus — 10 necat *compilavit Isidorus* 14, 6, 3; *cf. Beda hist. eccl.* 1, 1 ‖ *v.* 12 Thyle — 15 concretum mare *compilavit Isidorus* 14, 6, 4; *v.* 12 Thyle — 14 nullus dies *affert Dicuil* 7, 2, 5 ‖ *v.* 16 circuitus — 115, 9 lapis *compilavit Isidorus* 14, 6, 2; *cf. Beda hist. eccl.* 1, 1; *v.* 16 circuitus — 115, 1 sunt *affert Dicuil* 8, 6, 4

1 distiuguet *LS*, distinct P^2 ‖ etiam nunc (num P^1, nu.. *L*) custodiunt] *LGHAP*, non custodiunt etiam *S* 2 morem *om. h* 5 uiuiri *G*, uir *h* ‖ ac] et *A* ‖ ostentat *L*, ostendant *S* ‖ attanatis *SA*, adtanatis *P*, adcanus *L*, adcanum *G*, adtanus *B*, attanus *H*; Thanatos *Isidorus*; Thanetos *dicitur Bedae hist. eccl.* 1, 25; *hodie* Thanet 5 6 adspiratur] adluitur SAP^2 6 gall. fr. *S* ‖ fretu *h* ‖ continenti *H* ‖ aestuario] euripo P^2 7 tenuis *S* ‖ reparata *H* ‖ frumentarius *G* ‖ et *om. SA* 8 sibi] soli sibi *HSA* 9 nullo scrp. (separatur *h*) a.] serpentes nesciat *SA* 10 quoque *S*, quaquo *A* 11 circum *SP* ‖ e *om. H* 13 sidero *G* ‖ nulla] paene nulla *SAP* ‖ brumari *G* 14 15 solstitio perinde dies nullus. ultra thylen ... mare *H*, solstitio dies adeo conductus (coniunctus *A*) ut ortus iunctus sit et occasus. a calidoniae ... matrimonium nulli. ultra thylen ... mare SAP^1, solstitio perinde nullus dies. ultra thylen ... mare. nullus ut ortus iunctus sit occasui. a calidoniae ... matrimonium nulli LGP^2; *verba* a calidoniae ... matrimonium nulli *reiecimus in appendicem videndaque est de universo hoc loco praefatio* 14 accipimus] $LGSAP^2$, accepimus *H*, *om.* P^1 15 pigrum esse et c. m. *LG*, pigrum mare et c. esse P^2 16 circumitus *S*

IGN. quinque milia sunt. ‖ in quo spatio magna et multa
flumina, fontes calidi opiparo exculti apparatu ad usus
mortalium: quibus fontibus praesul est Minervae nu-
men, in cuius aede perpetui ignes numquam canes-
cunt in favillas, sed ubi ignis tabuit vertit in globos
saxeos. praeterea, ut taceam metallorum largam va- 22,11(19)
riamque copiam quibus Brittaniae solum undique ge-
nerum pollet venis locupletibus, gagates hic plurimus
PL. 36,141 optimusque est lapis: ‖ si decorem requiras, nigro-
gemmeus: si naturam, aqua ardet, oleo restinguitur:
IGN. ‖ si potestatem, attritu calefactus adplicita detinet
atque sucinum. regionem partim tenent barbari, qui- 12 (20)
bus per artifices plagarum figuras iam inde a pueris
variae animalium effigies incorporantur, inscriptisque
visceribus hominis incremento pigmenti notae crescunt:
nec quicquam mage patientiae loco nationes ferae du-
cunt, quam ut per memores cicatrices plurimum fuci
artus bibant.

MEL. 2,6,2 ‖ Rursus ad continentem res Hispanienses vo- 23,1
cant. terrarum plaga conparanda optimis, nulli post-

v. 8 gagates — 12 sucinum *compilarunt Priscianus v.* 581—584 *et Isidorus* 16, 4, 3, *quamquam hic magis pendet ex Plinio, et quibusdam ex Isidoro adiectis Beda hist. eccl.* 1, 1

1 milia sunt] m. passuum *SA*, m. p. sunt *P* ‖ magna] sunt magna *S*, magna ibi *P* 2 flumina] fl. sunt *H* ‖ opiparet *S* ‖ exculpti *LGP* ‖ apparatus *HSA* 3 fontibus *om. SA* ‖ praesule *S* ‖ minerua *A* 3 4 nomen *S* 4 5 casiescunt *S*, cassescunt P^2 5 uertitur GBP^2 6 ut] in *h* 7 mundique *h* 8 uenis *om. G* 9 est *om. SA* ‖ decorem] faciem SAP^2 10 gemmeus] lucidus SAP^2 ‖ si qualitatem nullius (nullus *S*) fere ponderis *ante* si naturam *ins.* SAP^2 ‖ si naturam — 11 potestatem *om. h*; si *ante* naturam *om. S* ‖ exstinguitur *Bern.*, restringuitur *P* 12 atque] aquae *L*, aeque *GB*; aeque ut *Beda, fortasse recte*; ceu succina *Priscianus* ‖ *post* sucinum *ins.* si beneficium ydropis morbus illam portantibus beneficium praestat *H* 13 figuris *h* 15 homines *h* ‖ figmentis *GB*, pigmenti. *L*, pigmentis *H* 16 mage p.] *GBP Bern.*, mag. p. *L*, magnae p. *h*, magne p. *S*, p. magnae *A* 16 17 dicunt *L* 17 fuci] suci *H* 19 rursus] *H*, reuersus *LGSP*, reuersum *A* ‖ continem *G* ‖ hisp. res *h* 20 plagam *S* ‖ post] potest *G*

habenda frugis et soli copia, sive vinearum proventus MEL.
23, 2 respicere sive arborarios velis. omni materia affluit,
quaecumque aut pretio ambitiosa est aut usu neces-
saria. argentum vel aurum requiras, habet: ferrariis
3 numquam defecit: non cedit vitibus, vincit olea. ‖ di- MEL. 2, 6, 3
vidua est provinciis tribus, ‖ secundo Punico bello SOL.
nostra facta. ‖ nihil in ea otiosum, nihil sterile: quic- MEL. 2, 6, 2
quid cuiuscumque modi negat messem, viget pabulis:
etiam quae arida sunt, ab sterilitate rudentum mate-
4 rias nauticis subministrant. non coquunt ibi sales, sed *cf.* PL. 31, 80
effodiunt. ‖ depurgant in minium nitellas pulveris. PL. 33, 114.
‖ fucant vellera, ut ad ruborem merum deputent cocci PL. 9, 141. 16, 32. 22, 3?
venenum.
5 ‖ In Lusitania promunturium est quod Artabrum PL. 4, 113
alii, alii Olisiponense dicunt. hoc caelum terras maria
distinguit: ‖ terris Hispaniae latus finit: caelum et maria PL. 4, 114
hoc modo dividit, quod a circuitu eius incipiunt Ocea-
nus Gallicus et frons septentrionalis, Oceano Atlan-
6 tico et occasu terminatis. ‖ ibi oppidum Olisipone ION.
Ulixi conditum: ‖ ibi Tagus flumen. Tagum ob ha- PL. 4, 115

c. 23 § 1 — 4 *compilavit Capella* 6, 627; *simillima Iustinus* 44, 1 ‖ *v.* 14 in Lusitania — 16 distinguit *compilarunt Capella* 6, 629 *et Isidorus* 15, 1, 70 ‖ 19 ibi — 20 conditum *compilarunt Capella* 6, 629 *et Isidorus* 15, 1, 70 ‖ 20 Tagum — 117, 1 praetuleruut *compilarunt Capella* 6, 628 *et Isidorus* 13, 21, 33

1 frugum copia et soli (sole *A*) ubere *SAP*^{1} 2 uelis] malis *SA* 3 aut *in litura* *L*^{2} ‖ ambitiosa] cara *SAP*^{2} 3 4 necessaria est *S* 4 quaeras *h*, si requiras *Bern.* 4 ferrariis — 5 uitibus *om.* *P* 5 defecit] *LGS*, deficit *HA* ‖ uon] *HSA*, nec *LG* ‖ olea] *SA Bern.*, oleas *LGP*^{2}, oleo *h* 7 8 quicqnid] uec qn. *H* 8 cuiuscumque] cuius cuiuscumque *G* ‖ pabulo *SAP* 9 ab sterilitate] *LGP*, a sterilitate *H*, ac sterilia *SA* 9 10 materiem *SA* 10 subministrent *P*^{1} ‖ cogunt *LGP*^{1}, cocunt *P*^{2} ‖ ales *h* 11 depungatur *H* ‖ in minium] *SAP*, iu minium (minni *h*) imminuunt (inminiunt *G*) *LGH* 12 ad *om.* *A* ‖ merum] inaerum *G* ‖ deputent] *LGAP*, depoteut *S*, doueut *H* ‖ cocei *h* 14 lusitania] lus. (lusitana *P*) hispania *SAP* ‖ est quod] *LGSAP*, est *h*, *om.* *Bern.* 15 alii alii] *SAP*, alii *LGH* ‖ olisponense *S* ‖ terra *G* 16 a terris *H* 17 a *om.* *SA* 18 frons] *SAP*^{2} *cum Plinio*, fons *LGHP*^{1}; facies *Capella* 19 occaso *L*, occasum *H* ‖ terminatus *GP*^{2} 20 ulixe *A* ‖ tagus flumen *om.* *H*

PL. 4, 116. renas auriferas ceteris praetulerunt. || in proximis Oli- 23,7
8, 166 siponis equae lasciviunt mira fecunditate: nam aspi-
ratae favoniis vento concipiunt et sitientes viros au-
PL. 3, 21 rarum spiritu maritantur. || Hiberus amnis toti His- 8
PL. 3, 7 paniae nomen dedit, || Baetis provinciae: uterque no-
PL. 3, 21. 19 bilis. || Carthaginem apud Hiberos, quae mox colonia
facta est, Poeni condiderunt, Tarraconem Scipiones:
ideo caput est provinciae Tarraconensis.
IGN. *cf.* PL. 37, 97. 92 || Lusitanum litus floret gemma ceraunio plurimum, 9
quod etiam Indicis praeferunt: huius ceraunii color
est e pyropo: qualitas igni probatur: quem si sine de-
trimento sui perferat, adversum vim fulgurum creditur
opitulari.
PL. 4, 119 || Cassiterides insulae spectant adversum Celtiberiae 10
latus, plumbi fertiles: et tres Fortunatae, e quibus
PL. 3, 76 solum vocabulum signandum fuit. || Ebusus quae a 11
PL. 3, 78 *cf.* 35, 202 Dianio abest septingenta stadia, || serpentem non habet:
PL. 3, 76 utpote cuius terra serpentes fuget. || Colubraria quae

v. 1 in proximis — 4 maritantur *compilavit Capella* 6, 629 || *v.* 4 Hiberus — 5 dedit *compilavit Isidorus* 13, 21, 31; *cf. Capella* 6, 627 || *v.* 6 Carthaginem — 8 Tarraconensis *compilarunt Capella* 6, 627 *et Isidorus* 15, 1, 65 || 9 Lusitanum — 13 opitulari *compilavit Isidorus* 16, 13, 5 || 16 Ebusus — 118, 1 anguibus *compilavit Isidorus* 14, 6, 43

1 aure.as *G* || ceteris] *LG*, ceteri *H*, ceteris amnibus *SA*, ceteris ibi amnibus *P*   1 2 olisinponis *S*   2 3 aspiratae (adsp-) fanoniis (fanonii *S*, fanonio *A*) nento] *HSA*, aspirante fabonio (fabono P^1) nento *LGP*   4 marizantur *G* || hiberus] *LGSP*, hyberis *A*, iberus *H et sic fere deinceps*   5 beatis *hS*, betis *Bern.*   5 6 utraeque nobiles *G*   7 tarragonen *L*, terragonen *G*, terraconem *A* || scipionis *S*   8 est caput *SAP* || terraconensis *A*   9 usitanum *P* || floret] pollet *SA*   10 indices *S* || cerauni *LG*   11 promatur P^1 || si *om.* *H* || sinoe *L*   12 aduersus *HSA* || uim fulg.] nim fulgorem *S*, fulgura *G*   14 insulae] singulae *H* || aduersus *HSA*   15 tres] tre P^1 || fortunatae de *SAP*, fortunae e *LGH*   16 solus *S* || nocamen *SA* || ebusus] eb. e balearibus *SAP*   17 dianio] *H*, diano *LG*, chanio *P*, chiano *A*, diano achanio *S*; Diania *Plin.* (*Ricc.*), Zanio *Isidor.* (*Arev.*) || septuaginta *S*   18 serpentem *h* || fugat *HA* || colubraria] *GSP*, colobraria *H*, colubra *L*, coluria *A* || quae *om.* *SP Bern.*

23,12 Sucronem versus est feta est anguibus. ‖ Bocchoris PL. 3, 77
regnum Baleares fuerunt, ‖ usque ad eversionem fru- PL. 3, 78
gum cuniculis animalibus quondam copiosae. ‖ in PL. 4, 119
capite Baeticae, ubi extremus est noti orbis terminus,
insula continenti septingentis pedibus separatur, ‖ quam PL. 4, 120
Tyrii a Rubro profecti mari Erythream, Poeni lingua
sua Gadir id est saepem nominaverunt. in hac Ge-
ryonem aevum agitavisse plurimis monumentis pro-
batur, tametsi quidam putent Herculem boves ex alia
insula abduxisse, quae Lusitaniam contuetur.
13 ‖ Sed Gaditanum fretum, a Gadibus dictum, *Atlan- PL. 3, 3
ticos aestus in nostrum mare discidio inmittit orbis.
nam Oceanus, ‖ quem Graii sic nominant de celeritate, ISID.
‖ ab occasu solis inrumpens laevo latere Europam radit, PL. 3, 3. 4
Africam dextero, scissisque Calpe et Abinna montibus
quos dicunt columnas Herculis, inter Mauros funditur
14 et Hispaniam: ac freto isti, cuius quindecim milia
passuum efficit longitudo, latitudo vix septem, quodam
ostio aperit limen interni aequoris, mixtus mediter-

v. 3 in capite — 7 nominaverunt *compilavit Isidorus* 14, 6, 7. 15, 1, 29 ‖ *v.* 11 Gaditanum — 19 aequoris *refert Dicuil* 8, 5, 1 ‖ *v.* 11 G. fr. a. G. d. *repetit Isidorus* 13, 15, 2 ‖ *v.* 11 Atlanticos — 12 orbis *compilavit Isidorus* 14, 6, 7 ‖ *v.* 13 quem — celeritate *compilavit Isidorus* 13, 15, 1

1 sucrone *H* ‖ nersus est] *GH*, uersus . *L*, uersus *SAP* ‖ feta] *LHSAP*, facta *G*; referta *Isidorus*; Colubrariae (terra serpentes) parit *Plin.* 2 uersionem *LGH* 2 3 frigum *A* 3 quondam *om.* *A* 4 boetiae *A*, biticae *G* 5 a continenti *AP* ‖ pedibus] *LGHP cum Plin.*, passibus *SA* 6 tyri *H* ‖ adlubro *S* ‖ aerithream *L*, aerithrea *G*, erinthream *HS*, erintream *A*, aerit^{b}ran *P* 7 gadir] *LSP*, gaddir *H*, gadis *GA* ‖ sepem] *HSAP*^{1}, vii *LGP*^{2} 7 8 geryonem] *GP*^{1}, gerionem *LA*, gerionen *P*^{2}, geriogerionem *S*, regione *H* 8 monimentis *hAP*^{2} 9 10 ex illa ins. boues *h* 10 aduexisse *SAP*^{2} 11 sed *om.* *A* ‖ graditanum *S*, gadrenum *A* ‖ gaditibus *L*, gadibus insulis *Dic.* 11 12 atlanticos *Salm.*, atlanticus *libri*, *etiam Dic.*; unde (a Gadibus) Tyrrheni maris faucibus Oceani aestus immittuntur *Isidorus* 12 discidio] *LP*, discidium *GHSA Dic.* ‖ orbis inmittit *SAP* 13 quam *L* ‖ grai] *LGSAP Dic.*, greci *H* ‖ de] a *SA* 15 dextera *L*, dextro *S* 16 quos] *HSAP Dic.*, quas *LG* 17 cuis *S*

PL. 3, 74 raneis sinibus quos ad usque orientem propellit. ‖ ho-
rum qui Hispanias perfundit Hibericus fertur et Ba-
learicus: qui Narbonensem provinciam Gallicus: mox
PL. 3, 75 Ligusticus: ‖ ab eo ad Siciliam Tuscus, quem Graeci
Ionium vel Tyrrhenum, Itali inferum vocitant: a Si-
IGN. cilia Cretam usque Siculus: inde Creticus, ‖ qui in 23, 15
Pamphyliam et Aegyptum pertendit: quae aquarum
moles torto in septentrionem prius latere, anfractibus
magnis iuxta Graecias et Hillyricum per Hellespon-
tum in angustias stringitur Propontidis: quae Pro-
cf. PL. 6, 1 pontis Europam Asiamque discriminans ad Maeotidem
pervenit. causas nominum non uniformis dedit ratio. 16
Asiaticum et Phoenicum a provinciis dictum: ab in-
cf. PL. 4, 71. 51. 68 sulis Carpathium Aegaeum Icarium Balearicum Cy-
pricum: a gentibus Ausonium Dalmaticum Ligusti-
cum Tuscum: ab oppidis Hadriaticum Argolicum
Corinthium Tyrium: a casibus hominum Myrteum
cf. PL. 6, 2 vel Hellespontum: a memoria regis Ionium: a bovis
transitu vel angustiis etiam meatibus boum perviis
cf. PL. 6, 1 Bosporos: a moribus accolarum Euxinus, Axinus
ante appellatus: ab ordine fluenti Propontis. Aegyp-

v. 1 horum — 120, 3 partium *compilavit aliis aliunde adscitis Isidorus* 13, 16, 2—9

4 graeci *om. h* 5 onium uel tyrherenum *S* ‖ uocitant] *LGH*, uocant *SAP* 5 6 silicia *S* 6 certam *L* ‖ usque] musque *G*, tenus *SA* ‖ qui in *om. H* 7 paphiliam *G* ‖ aegyptium pertenditur mare *SP*, aegyptium mare pertenditur *A*; Aegyptum pertendit *etiam Isidorus* 8 mole orto *L* ‖ septemtrio *G* 9 hylliricum *LAP*, hilliricum *G*, illirycum *S*, illiricum *H* 10 propontibus *H* 12 causam *HA* ‖ non uni *om. S* 13 asiadicum *S* 14 carpadium *S* ‖ cypricum — 15 ligusticum *om. H* 14 15 cypricum] *LSAP*, cyprium *G cum Isidoro* 15 dalmacum *S* 16 adriaticum *libri* 17 myrteum] *A cum Isidoro*, mirtoum *H*, mysteum *S*, mirticum *LG*, myrtoum *P solus* 18 uel *om. P* ‖ hellespontus *P* ‖ boriis *h* 19 angustiis] *SP*, augustis *reliqui* ‖ peruiis] uiis *S* 20 bosporos] *S*, bosphoros *LGP*, bosforus *H*, bosphorus *A* ‖ eusinus *H* ‖ axinus] *LP*, ausinus *G*, axinos *H*, ac sinus *SA* 21 antea appellatus *G* ‖ fluente *SAP* ‖ aegyptius *LG*

tium pelagus Asiae datur, Gallicum Europae, Afri- ISON.
cum Libyae: his ut quaeque proxima sunt venerunt
23, 17 in partes partium. haec in gremiis terrarum. oras
autem extimas Oceanus amplectitur, qui a litoribus
suis Arabicus Persicus Indicus Eous Sericus Hyrca-
nus Caspius Scythicus Germanicus Gallicus Atlanticus
18 Libycus Aegyptius dicitur. cuius accessus incrementa
circa litora Indiae vehementissime proruunt, maximos-
que ibi exitus faciunt, sive quod suspensius sustol-
latur vi caloris, seu quod in ea parte orbis et fon-
19 tium et fluminum copia sit effusior. ‖ dubitatur etiam- MEL. 3, 1, 1
nunc quibus ex causis intumescat vel quatenus, cum
superfluus sibi fuerit, rursus in se residat. nec in
obscuro est plura pro ingeniis disserentium potius
quam pro veritatis fide expressa. sed omisso ancipiti
concurrentium quaestionum, has opiniones probatis-
20 simas invenimus. ‖ physici aiunt mundum animal esse, MEL. 3, 1, 2
eumque ex variis elementorum corporibus congloba-
tum moveri spiritu, regi mente: quae utraque diffusa
per membra omnia aeternae molis vigorem exerceant.
21 sicut ergo in corporibus nostris commercia sunt spi-
ritalia, ita in profundis Oceani nares quasdam mundi
constitutas, per quas emissi anhelitus vel reducti modo
22 efflent maria, modo revocent. at hi qui siderum

v. 5 Hyrcanus — 6 Atlanticus *adhibuit Isidorus* 13, 15, 2 ‖ *v.* 17 physici — 24 revocent *compilavit Solino citato Isidorus de nat. rer.* 40

5 oeus *H* 5 6 hircanius *LGP* 7 aegyptius] Aethiopicus *Salm.* ‖ accessu *H* 8 9 maximusque *S* 9 suspensius] *H*, suspensius altius *LG*, suspensus altius *SAP* 9 10 sustollit uis *H* 10 caligoris *S* 10 11 et fontium] *HSAP*, footium *LG* 11 copiosa *P*[1] 11 12 etiamnum *P* 12 intumescat] int. oceanus *SAP* 14 obscura *G* 15 anticipiti *A* 19 moneris *L* ‖ regi mente] *SAP*, regente *LG*, regenti *H*; anhelitune id suo mundus efficiat retractamque cum spiritu regerat undam undique *Mela*; moveri quodam spiritu *Isidorus*, *quorum neuter agnoscit verba* regi monte *ab loci sententia sane abhorrentia* 21 sunt *om.* *H* 21 22 spiritualia *H* 24 efflent] *HSA cum Isidoro*; inflent *LGP*

MEL. sequuntur disciplinam contendunt meatus istos com-
moveri lunae cursibus: adeo ut sic vicissitudines inter
maciem aquarum et plenitudinem respiciant ad auctus
eius vel eliquia. neque eodem semper tempore, sed
prout illa aut mergatur aut surgat variant se alter-
nantes recursus.
PL. 5, 2 ‖ De Hispania excursus in Libyam: nam Baelone 24, 1
progressos, quod Baeticae oppidum est, ultra inter-
iacens fretum trium et triginta milium passuum Tingi
excipit, Mauretaniae nunc colonia, sed cuius Antaeus
PL. 5, 1 primus auctor est. ‖ porro quod in illo ambitu Ae- 2
gyptium finitur pelagus et Libycum incipit, placuit
IGN. ut Africam Libyam diceremus. ‖ quidam tamen
Libyam a Libya Epaphi filia, Africam autem ab
Afro Libyis Herculis filio potius dictam receperunt.
PL. 5, 3 ‖ Lix quoque colonia in eodem tractu constituta est, 3
ubi Antaei regia, qui implicandis explicandisque nexi-
bus humi melius scieus, velut genitus matre terra,
ibidem Herculi victus est. nam de hortis Hesperi- 4

v. 7 Baelone — 10 Antaeus *ex Solino potius quam ex Plinio Capella* 6, 666; *cf. Isidorus* 15, 1, 74 ‖ *v.* 13 quidam — 14 filia *adhibuit Isidorus* 14, 5, 1 ‖ *v.* 14 Africam — 15 receperunt *compilavit Capella* 6, 667 ‖ *v.* 16 Lix — 19 victus est *compilavit adscitis Plinianis Isidorus* 15, 1, 74

1 sequ. disc. sid. *SA* ‖ meat. *L* 2 sic uiciss.] *GHA*, sicuiuiciss. *L*, sit uiciss. *S*, uiciss. *P* 4 deliquia *A* 5 ilia *S* 5 6 aut — alt.] aut minuatur aut crescat uariari alt. *SAP*¹; ut illa surgit ac demergitur *Mela* 7 hispania] h. est *LP*, hispaniae *S* ‖ belone *SA*, belonae *P*¹, bellonae *LGP*², bellone *H*; Baclone *Plin.* (*Leid.*); Velonensis civitas *Capella* 8 progressos] *P*, progressus *LGHSA* ‖ intra *A* 9 trium et tricenta (trecenta *G*) *LG* ‖ milia *H* 10 mauretaniae] *LP hoc loco; infra fere* maurit- *ut habent libri reliqui* 10 11 primus auctor antaeus *SAP* 11 illo] illo est *G* 11 12 aegyptum *L* 13 diceremus q. t.] vocarent (*om.* q. t.) *H* 14 a libia *GHSA*, a libye *P*, a libie *L*; *cf. Pausan.* 1, 44, 3 ‖ epaphi] epan *H* 15 libyis] *P*¹, lybiis *L*, libyae et *GP*², liberis *S*, libis *A*, libero *H*; ab Afro Libe Herculis filio *Capella* 16 lix] *HSAP cum Isidoro*, lex *LG*; Lixos *Plin.* ‖ tracto *G* 17 ibi *P* 18 melios *L* ‖ genitos *L* 19 herculi] ab hercule *A*

dum et pervigili dracone, ne famae licentia vulneretur PL.
fides, ratio haec est. flexuoso meatu aestuarium e
mari fertur adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut vi-
sentibus procul lapsus angueos fracta vertigine men-
tiatur: itaque quod hortos appellavere circumdat:
24, 5 unde pomorum custodes interpretantes struxerunt
iter ad mendacium fabulandi. sed haec insula, in-
sinuata sinibus alvei recurrentis et in quibusdam
aequoris spiris sita, praeter arbores oleastri similes
et aram sacram Herculi aliud nihil praefert quod pro-
6 paget vetustatis memoriam. verum ultra frutices au-
reos et metalla frondentia illud magis mirum, quod
solum inferiore licet libra depressum numquam ac-
cessu freti superlabitur, sed obstaculo naturalis re-
paguli in ipsis marginibus haeret unda et intimis ora-
rum superciliis sponte fluctus ingrui resistuntur: spec-
tanda nimirum ingenio loci planities manet sicca, quam-
7 vis prona aequora superveniant.' ‖ Sala oppidum im- PL. 5, 5
minet Salae flumini. ab hoc per Autolorum gentem
8 iter est in Atlanticas solitudines. ‖ Atlas mons e media PL. 5, 6

v. 2 aestuarium — 4 vertigine mentiatur *compilavit Isidorus* 14, 6, 10 ‖ *v.* 18 Sala — 19 flumini *compilavit Isidorus* 15, 1, 74 ‖ *v.* 20 Atlas — 123, 16 cymbalorum *affert Dicuil* 9, 3, 1 *cf.* 3; *compilavit Capella* 6, 667

1 peruigil *S* ‖ ne] cum *A*, *om.* *S* ‖ fama *A* 2 et ratio *SA* 2 3 aestuario in mare *LGP*; affunditur aestuarium e mari flexuoso meatu *Plinius*; fertur ibi in mari aestuarium *Isidorus* 4 lapsu *S* 6 porum *H* ‖ custodes] *LGH*, custodem *SAP*; dracones custodiae instar *Plin.* ‖ interprecantes *G* ‖ instruxerunt *H* 7 8 sinuata *A* 8 dam *om.* *h* 9 spiriis *L* ‖ leastri *A* ‖ similes *om.* *G* 10 sacra *A* ‖ nihil aliud *G* ‖ quod] *HSA*, quo *LGP* 11 memoria *A* 12 quod] quos P^1 13 inferiori *SA* ‖ depressius *P* 15 intimis — 16 resistuntur] immitis orarum superciliis pendent fluctus nec non defluunt P^2 16 ingrue *S*, in girum *A* ‖ resistunt *A* 16 17 spectanda n. ingenio loci] *H*, spectandum n. ingenio loci LGP^1, ita spectando loci ingenio SAP^2 17 sicca *om.* P^2 18 prona *om.* P^2 ‖ aequora *om.* LGP^1 ‖ salo opp. SAP^2 19 salae] et salae *S* ‖ auctolorum $LGHP^1$, rutulorum SAP^2; Autololum *Plin.* 20 inter P^1 ‖ atlas] *LP*, atlans (athlans) *GHSA* 20 *sq.* e media (medio *Dic.*) h. c. u.] exsurgit (osurgit P^2) in medio tractu harenarum SAP^2

PL. harenarum consurgit vastitate et eductus in viciniam
lunaris circuli ultra nubila caput condit: qua ad Oceanum
num extenditur, cui a se nomen dedit, manat fontibus,
nemoribus inhorrescit, rupibus asperatur, squalet ieiunio,
iunio, humo nuda nec herbida: qua Africam contra
PL. 5, 14 versus est, felix nascentibus sponte frugibus, ‖ arboribus
ribus proceris opacissimus, quarum odor gravis, comae
mae cupressi similes vestiuntur lanugine sericis vel-
PL. 5, 16 *cf.* 25, 78. 79 leribus nihilo viliore. ‖ in eo latere et herba euphorbea 24, 9
copiosa, cuius sucus ad ocularium proficit claritatem
PL. 5, 14. 15 nec mediocriter percellit vim venenorum. ‖ vertex sem- 10
per nivalis. saltus eius quadrupedes ac serpentes fere
PL. 5, 7 et cum his elephanti occupaverunt. ‖ silet per diem universus
versus nec sine horrore secretus est, lucet nocturnis
ignibus, choris Aegipanum undique personatur: audiuntur
diuntur et cantus tibiarum et tinnitus cymbalorum
PL. 5, 9 per oram maritimam. ‖ a Lixo abest quinque et du- 11
centis milibus passuum, Lix a Gaditano freto centum
PL. 5, 13 duodecim milibus. ‖ habitatus ante, ut indicat loci
facies quondam cultu exercita, in qua usque adhuc
PL. 5, 7 vitis et palmae extat vestigium. ‖ apex Perseo et 12
IGN. Herculi pervius, ceteris inaccessus: ‖ ita fidem ararum

v. 9 in eo latere — 10 claritatem *ex Plinio Solinove Isidorus* 17, 9, 26

1 uicinam *L* 2 qua] *LGSP Dic.* § 2, quo *A*, qui *H*, quao *Dic.* § 1 3 a] ad *G* 5 nudi *P*² ‖ nec herbida] et infelicis (-ces *S*) soli *SAP*² ‖ africam contra] *GHA*, africa contra *L*, africae contro *SP*, coutra africam *Dic.* 6 felix] opimus *SA* 8 lang.ine *L* 9 n. uil.] nihilo (nihil *H*) niolare *H Dic.* ‖ et] est *Dic.* ‖ haerbae *S* ‖ enforbea *H Dic.*, enfornea *G*, euforuia *LP*, euforbia *SA* 10 susus *S*, fucus *G*, sacus *Dic.* (*Par., non Dresd.*) ‖ ad o. p. cl.] proficit ad multiplex praesidium sanitatis *SA*; in claritate visus *Plinius* 11 procellit *L*, praecellit *Dic.* 12 ferae *libri nostri*; et ferae *Dic.*; saltus refertos elephantorum ferarumqne et serpentium omni genere *Plinius, ubi feris substituit quadrupedes Solinus* 15 choris] foris *L* ‖ aegipanum] aegyspanum *P*, egiptinus *h*, egypti *Bern.* 18 lix a] *LHSP*, lixns a *G*, lixam *A* ‖ fretu *hS* 19 habitatur *H* 20 oxercitata *A*, exorcitate *H*, 'uel cxercitata' *mg. S* 21 extant uestigia *SA*, extant ucstigium *P*

inscriptio palam facit. ‖ qua spectat occasum, inter PL. 5, 9
ipsum et flumen Anatim per quadringenta nonaginta
sex milia passuum infames bestiis silvae obsident.
24, 13 ‖ amnes circa eum non tacendi, qui licet separentur SOL.
intervallis amplioribus, transierunt tamen in quoddam
Atlantici nominis ministerium: ‖ Asana marino haustu: PL. 5, 13
14 ‖ Bambotum crocodilis et hippopotamis refertum: PL. 5, 10
‖ ultra adhuc amnis qui atro colore exit per inti- PL. 5, 15
mas et exustas solitudines, quae torrente perpetuo
et sole nimio plus quam ignito numquam ab aestu
15 vindicantur. ‖ haec de Atlante, quem Mauri Addi- PL. 5, 13
rim nominant, ‖ et *Hannonis Punici libri et nostri PL. 5, 8
annales prodiderunt, ‖ Iuba etiam Ptolemaei filius qui PL. 5, 16
utriusque Mauretaniae regno potitus est. ‖ Suetonius PL. 5, 14
quoque Paulinus summam huic cognitioni inposuit
manum, qui ultra Atlantem primus et paene solus
Romana signa circumtulit.

25, 1 ‖ E provinciis Mauretaniis Tingitana, quae solstitiali ION.
plagae obvia est quaeque porrigitur ad internum mare,
‖ exurgit montibus septem, qui a similitudine fratres PL. 5, 18
2 appellati freto imminent. hi montes elephantis fre-

v. 1 qua spectat — 3 obsident *compilavit Capella* 6, 668

1 palam facit] palam fecit *H*, conpraehendit *SA* ‖ spectato *S* 2 anatim] *LGAP*, anatum *S*, tanaim *H* ‖ per *om.* *SA* ‖ nonaginta] *HSAP*, LXXXta *LG*; *variant item Plinii libri*; LXX *Capella* (*Darmst.*) 3 milibus *P* ‖ bestias *A* ‖ obsident] tenent *SA* 4 separantur *A* 6 nominis] montis *S* ‖ asana] *SP*, asano *A*, asono *H*, atsana *L*, adsana *G*; Asanan *Plin.* ‖ hastu *H* 7 bambothum *SP* ‖ crocodillis *LSP*, corcodillis *G*, crocodrillis *hA*, corcodrillis *Bern.* ‖ ippopodamis *LP*, hippotamis *S*, yppotamis *A*, ippotamis *H* ‖ refertum] aere ferrum *H* 8 ultra *P*, utraque *LGHSA*; ultra ad fluvium qui Ger vocetur *Plinius* 10 ignoto *H* 11 uindicatur *S* 11 12 addirim] *A Bern.* *cum Plin.* (*Leid.*), adderim *LG*, addirum *h*, addiarim *SP*; Adiri *Capella* 12 hammonis *LGSAP*, ammonis *H* 17 signa *om.* *S* ‖ circumtulit] contulit *H* 18 mauretanis *LP*, mauritania *H*, mauritaniis *reliqui* ‖ tingi nata *H* ‖ qua *P* 19 plaga *S* ‖ quaeque] *L¹GH*, quaque *SAP* ‖ porgitur *G* 21 elephantes *G*

quentissimi [sunt] monent a principio hoc animantium
PL. 8, 1 genus dicere. ‖ igitur elephanti iuxta sensum huma-
num intellectus habent, memoria pollent, siderum ser-
PL. 8, 2 vant disciplinam. ‖ luna nitescente gregatim amnes
petunt, mox aspersi liquore solis exortum motibus
quibus possunt salutant, deinde in saltus revertuntur.
PL. 8, 3 ‖ duo eorum genera sunt: nobiliores indicat magni- 25, 3
PL. 8, 8 tudo, minores nothos dicunt. ‖ candore dentium in-
tellegitur iuventa: quorum alter semper in ministerio
est, alteri parcitur ne hebetatus assiduo repercussu
minus vigeat si fuerit dimicandum. cum venatu pre- 4
muntur, pariter affligunt utrosque, ut damnato ebore
PL. 8, 7 non requirantur: ‖ hanc enim sibi causam periculi
PL. 8, 11 inesse sentiunt. ‖ oberrant agminatim. natu maximus du-
cit agmen, aetate proximus cogit [sequentes]. flumen 5
transituri minimos antemittunt, ne maiorum ingressu
alveum atterant et profundum gurgitem depressis vadis
PL. 8, 13 faciant. ‖ venerem ante annos decem feminae, ante
quinque mares nesciunt. biennio coeunt quinis nec
amplius in anno diebus, non prius ad gregarium nu-
merum reversuri quam vivis aquis abluantur. propter 6
feminas numquam dimicant: nulla enim noverunt
PL. 8, 9 adulteria. ‖ inest illis clementiae bonum: quippe si
per deserta vagabundum hominem forte viderint, duc-

v. 3 intellectus — 6 salutant *compilavit Isidorus* 12, 2, 16

1 snnt moneut] *LGP*, sunt monet *HSA*; snnt *delendum* ‖ animalis *SA* 2 elefantis *S* 3 4 sernat *S* 4 nitiscente *L*, tacescente *h* (itaque uel crescente tacescente *Bern.*) 5 aspersi] *H*, expersi *LP*², expresi *P*¹, expressi *G*, perspersi *SA*; aqua circnmspergi *Plin.* ‖ s. ex. (exortns *LGP*) m.] m. ex. sol. *S*, sol. m. ex. *A* 6 saltum *A* 7 gen. eor. *H* 9 innenta] *LGA cum Plinio*, innentus *h*, iunentas *SP Bern.* 10 repercnssns *G*, repercursu *S* 12 pariter] partem *h* ‖ eb. damn. *SAP* 13 non] noni *S* 13 14 inesse per. *SAP* 14 maximnm *A* 15 sequentes *fortasse delendum* 16 malorum *G*, ma.orum *L*, maiores *H* 17 adterantur *SP*² ‖ profundum gurgitem pressis nadis *H*, profundos gurgites depressis uadis (depressi uadi *L*) *LGP*¹, depressis nadis gurgitem *SAP*² 20 anuo] eo *h* ‖ prius] amplins *S* 24 desertum *P* ‖ uinderint *P*¹

tus usque ad notas vias praebent: ‖ vel si confertis PL. 8, 23
pecoribus occursitent, itinera sibi blanda et placida
manu faciunt, ne quod obvium animal interimant con-
25, 7 flictu fortuito. si quando pugnatur, non mediocrem
habent curam sauciorum: nam fessos vulneratosque
in medium receptant. cum captivitate venerint in
manus hominum, mansuescunt hausto hordei suco.
8 ‖ maria transmeaturi in naves non prius subeunt quam IGN. cf. PL. 8, 6
de reditu illis sacramentum luatur. ‖ Indicos elephan- PL. 8, 27
tos Mauretani timent et quasi parvitatis suae conscii
aspernantur ab his videri. ‖ non annis decem, ut vul- PL. 8, 28
gus, sed biennio, ut Aristoteles definit, utero graves-
cunt, nec amplius quam semel gignunt, nec plures
9 quam singulos. vivunt in annos trecentos. inpatien-
tissimi frigoris. ‖ truncos edunt, lapides hauriunt, gra- PL. 8, 29
tissimas in cibatu habent palmas. odorem muris vel
maxime fugiunt: pabula etiam quae a musculis con-
10 tacta sint recusant. ‖ si quis casu chamaeleontem devo- PL. 8, 100
raverit, vermem elephantis veneficum, oleastro sumpto
pesti medetur. ‖ durissimum dorso tergus est, ventri PL. 8, 30
mollius. setarum hirsutiae nullae. ‖ inter hos et dra- PL. 8, 32

v. 9 Indicos — 11 videri *compilavit Dicuil* 7, 7, 1 ‖ *v.* 12 biennio — 14 trecentos *compilavit Isidorus* 12, 2, 16

1 sic *G* ‖ conuertis *S*, consertis *H* 2 pecudibus *A* ‖ plauda *S* 3 quod] quote *h*, quo telo *Bern.* ‖ ouium *H*, obuiam *S* ‖ interimunt *G*, intimant *H* 3 4 conflictis *H*, at (ad *L*) conflictu *LGP*, adflictu *SA* 4 fortuitu *LG* 5 curam *om. S* ‖ sociorum *A* 6 uenerint] *HSA*, uenerunt *LGP* 8 transmeaturi in] *LGP*, transmeant in *H*, transmeantur in *S*, transmeaturi *A* 9 10 elephantes *G* 10 mauritani *LGSAP*, mauri *H* ‖ et quasi *om. P*[1] ‖ conscii paru. suae *SA*; p. c. (*om.* suae) *P*[1] ‖ prauitatis *h* 12 biennio] b. gignunt *SA* ‖ stoteles definit *om. h* 13 quam semel *bis scr. h* 14 singulas *H* ‖ in *om. AP* 15 lapidem *H* 16 in cibatu] *LG*, indi. cibatu *P*, in cubatu *HS*, in cubitu *A* ‖ palmas habent *P* 17 a *om. P*, *erasum restitutumque in L*; *habent reliqui* 17 18 contracta *SP* 18 sunt *SA Bern.* ‖ chameloentem *G* 19 uermen *H* ‖ beneficium *S*, beneficio *H* 20 pesti] post *A* ‖ meditetur *h* ‖ tergum *LG*

PL. 8, 33 cones iugis discordia. ‖ denique insidiae hoc astu 25, 11
praeparantur: serpentes propter semitas delitescunt,
per quas elephanti assuetis callibus evagantur: atque
ita praetermissis prioribus postremos adoriuntur, ne
qui antecesserunt queant opitulari: primumque pedes
nodis inligant, ut laqueatis cruribus inpediant gra-
diendi facultatem: nam elephanti, nisi praeventi hac 12
spirarum mora, vel arboribus se vel saxis applicant,
PL. 8, 34 ut pondere nitibundo attritos necent angues. ‖ dimi- 13
cationis praecipua causa est, quod elephantis ut aiunt
frigidior inest sanguis et ob id a draconibus avidis-
sime torrente captantur aestu. quam ob rem num-
quam invadunt nisi potu gravatos, ut venis propensius
inrigatis maiorem sumant de oppressis satietatem.
PL. 8, 33 ‖ nec aliud magis quam oculos petunt, quos solos ex- 14
PL. 8, 34 pugnabiles sciunt, ‖ vel interiora aurium, quod is tan-
tum locus defendi non potest promoscide. itaque cum
ebiberint sanguinem, dum ruunt belvae, dracones ob-
PL. 33, 116 ruuntur. ‖ sic utrimque fusus cruor terram imbuit
fitque pigmentum quicquid soli tinxerit, quod cinna-
PL. 8, 16 bari vocant. ‖ elephantos Italia anno urbis conditae 15
quadringentesimo septuagesimo secundo in Lucanis

v. 2 serpentes — 7 facultatem *compilavit Isidorus* 12, 4, 5 ‖ v. 18 ruunt — 20 tinxerit *compilavit Isidorus* 19, 17, 8

2 delitiscunt *S* 3 assueta *H* ‖ atque] ad *S* 4 praemissis *P* 5 antecesserunt] *LG*, antecesserant *H*, autecesserint *SAP* ‖ queant] ualeant ultimis *SA* ‖ primumque] ac primum *SAP* 6 iuligunt *S*, ligant *LG* 7 hac] bas *G* 9 pondere nitibundo] *LH*, p. mutabundo *G*, nisu ac pondere *SA*, pondere *P* 11 a draconibus] *HSAP*, draconibus *LG* 12 quam ob rem] denique *SAP*[1] 13 aut *h* ‖ propensis *S* 15 mains *S* ‖ quod *H* 15 16 inexpugnabiles *h* 16 auriorum *P* 17 promoscide] *H*, promuscide *LGP*, promoscbide *A*, proboscbide *S*; rostrum promoscida dicitur, quoniam illo pabulum ori admovet *Isidorus* 12, 2, 14 18 biberint *H*, ebiberunt *P* 18 19 obruunt *H* 20 figmentum *G* 20 21 cinnabari] *P*, cinaberi *L*, cinabari *G* cynnabari *A*, cinnabarim *H*, cinnabari[m] *S* 21 elepbantos] *H*, elefantos *SA*, elephantes *LGP* 22 septuagesimo *om.* *LGH contra Plinium*

primum bello Epirotico vidit, et boves Lucas inde PL.
dixit.
25, 16 ‖ Caesariensi colonia Caesarea inest a divo Clau- PL. 5, 20
dio deducta, Bocchi prius regia, postmodum Iubae
indulgentia populi Romani dono data. ‖ inest et PL. 5, 19
17 oppidum Siga quod habitatum Syphaci fuit. ‖ nec PL. 5, 20
ab Icosio taciti recedamus: ‖ Hercule enim illa trans- ION.
eunte viginti qui a comitatu eius desciverant locum
deligunt, iaciunt moenia: ac ne quis inposito a se
nomine privatim gloriaretur, de condentium numero
urbi nomen datum.
26, 1 ‖ Quod est a flumine Amsiga Numidiae datur. PL. 5, 22
huius incolae quamdiu errarunt pabulationibus vaga-
bundis, Nomades dicti sunt. urbes in ea plurimae
nobilesque, sed Cirta eminet: dein *Chullu ‖ pur- PL. 5, 12. 6, 201
2 purario fuco Tyriis velleribus comparata. ‖ omnis haec PL. 5, 23
regio finibus in Zeugitanum limitem desinit. ‖ qua PL. 5, 22
parte silvestris est feras educat, ‖ qua iugis ardua ION.
equos alit. ‖ eximio etiam marmore praedicatur. PL. 5, 22
3 ‖ Numidici ursi ceteris praestant rabie dumtaxat PL. 8, 131
et villis profundioribus: ‖ nam genitura par est quoquo PL. 8, 126

v. 6 nec ab Icosio — 11 datum *compilavit Isidorus* 15, 1, 76 ‖ *v.* 12 quod est — 19 marmore praedicatur *compilavit Isidorus* 14, 5, 9

1 et *ante* lucas *add.* *P*¹ 2 duxit *G* 3 caesariense *LG* ‖ coloniae *SP* ‖ caesarea inest a] *LGAP*, caesaria i. a *S*, caesariana et *H* 4 dedita *H* 5 ind. p. r. d. d.] indulgentia p̄r. dono data *LGP*, indulgentia p̄donata *Bern.*, indulgentiae perdonata *h* 6 syga *A*, signa *S* ‖ quod *om.* *P* ‖ syphaci fuit] *LG*, syraci fuit *SA*, syphaci (*om.* fuit) *P*, *om.* *H* 6 7 nec (nech *S*) ab icosio (ecosio *A*) taciti recedamus (-dimus *P*, -demus *SA*)] *LGSAP*; est et oppidum icosium *H* 7 illa] illo *H* 7 8 transeunte] *HAP Isidorus*, transeunti *LGS* 8 uiginti *om.* *G* ‖ qui] quia *G* 9 diligunt *G* ‖ qui *P* 10 priuato *H* 12 amsiga] *SAP*, amsica *LG*, siga *H*; Ampsaga *Plinius*, Amsiga *vel* Siga *Isidori libri* ‖ numiniae *G* 13 quamdiu err. (errauerunt *G*)] quamquam diuersarum *H* ‖ populationibus *A Bern.* 14 numidas *h* 15 nobilesque sunt *h* ‖ circa *LGA*, cirt *S* ‖ choullo *H*, chulli *LGSA*, hulli *P*; Chullu *Plin.* (*Ricc.*) 15 16 purpuraria *SA* 16 comparatae *LGP* 17 limicem *G* ‖ deficit *SA* 19 equos] *LGP cum Isidoro*, equas *HSA* 20 numidi *H* ‖ cet.] forma ceteris *SAP* ‖ rabie] rabien *S*, *om.* *H* 21 et *om.* *H*

PL. loco genitis. eam protinus dixero. coeunt non itidem
quo quadrupedes aliae, sed apti amplexibus mutuis
velut humanis coniugationibus copulantur. desiderium 26, 4
veneris hiems suscitat. secreti honore reverentur ma-
res gravidas et in iisdem licet foveis, partitis tamen
per scrobes secubationibus dividuntur. lucinae illis
properatius tempus est: quippe uterum trigesimus dies
liberat. unde evenit, ut praecipitata fecunditas infor-
mes creet partus: carnes pauxillulas edunt, quibus 5
color candidus, oculi nulli et de festina inmaturitate
tantum rudis sanies, exceptis unguium lineamentis.
PL. 8, 128 has lambendo sensim figurant ‖ et interdum adpecto-
ratas fovent, ut assiduo incubitu calefactae animalem
PL. 8, 127 trahant spiritum. ‖ interea cibus nullus. sane diebus 6
primis quattuordecim matres in somnum ita concidunt,
PL. 8, 126 ut nec vulneribus excitari queant. ‖ enixae quaternis
PL. 8, 129 latent mensibus: ‖ mox egressae in diem liberum
tantam patiuntur insolentiam lucis, ut putes obsitas
PL. 8, 130 caecitate. ‖ invalidum ursis caput, vis maxima in 7
brachiis et in lumbis: unde interdum posticis pedibus
PL. 8, 129 insistunt. ‖ insidiantur alvearibus apium, maxime favos
PL. 8, 101 appetunt, nec avidius aliud quam mella captant. ‖ cum 8
gustavere mandragorae mala, moriuntur: sed eunt
obviam, ne malum in perniciem convalescat et for-
PL. 8, 131 micas vorant ad recuperandam sanitatem. ‖ si quando 9
auct. tauros adoriuntur, sciunt quibus potissimum partibus

v. 7 uterum — 12 figurant *compilavit Isidorus* 12, 2, 22 ‖ *v.* 19 invalidum — 21 insistunt *compilavit Isidorus* 12, 2, 22

1 genitis] editis *S* 2 sed] et *H* 4 honore *om. A* ‖ uerentur *H* 5 in *om. S* ‖ hisdem *LH*, isdem *GSAP* ‖ partes *LG* 7 proparatius *L*[1], properatus *G* ‖ tricesimus *LHP*, tricensimus *S* 11 rudis] redit *H* 13 incubitu] *LGH cum Plinio*, incubatu *SAP* 15 somno *LG* 16 ut et nec *SA* ‖ exnixae *P*[1] ‖ quat.] que ternis *H* 18 tantum *G* ‖ ins. lucis *bis G* 19 uix *P* 21 apum *HA* 23 mandracorae *P* 25 deuorant *SA* ‖ recuperandam] *HSA*, percipiendam *LGP* 26 portibus *h*

immorentur nec aliud quam cornua aut nares petunt: PL. *auct.*
cornua ut pondere defatigentur, nares ut acrior dolor
26, 10 sit in loco teneriore. M. Messalla consule L. Do-
mitius Ahenobarbus curulis aedilis ursos Numidicos
centum et totidem Aethiopas venatores in circo Ro-
mano edidit: idque spectaculum inter memorabiles
titulos adnotatur.
27, 1 ‖ Omnis Africa a Zeugitano pede incipit, promun- PL. 5, 23
turio Apollinis Sardiniae contraversa, promunturio
Mercurii procedens in frontem Sicanam: proinde ex-
tenta in duas prominentias, quarum altera promun-
turium Candidum dicitur, ‖ alteram quae est in Cy- PL. 5, 32
2 renaica regione Phycuntem vocant: ea per sinum Cre-
ticum opposita Cretae insulae contra Taenarum La-
3 conicae excurrit. ‖ harenis Catabathmi Aegypto in- PL. 5, 33. 38
sinuata, cui proximi Cyrenenses, extenditur inter duas
Syrtes, ‖ quas inaccessas vadosum ac reciprocum mare PL. 5, 26
efficit. ‖ cuius sali defectus vel incrementa haud promp- IGN.; *cf.* PL. 2, 218
tum est deprehendere, ita incertis motibus nunc in
brevia * residit dorsuosa, nunc inundatur aestibus in-
4 quietis, ut auctor est Varro, perflabilem ibi terram

v. 8 omnis — 13 vocant *excerpsit Dicuil* 8, 3

1 alia *SA* ‖ cornua a. n. p. *om. S* 2 defatigentur] *LGP*, defatigent *A*, defetigent *S*, defigant *H* 3 m. (marco) *SAP*, *om. LGH* ‖ messala *LGHAP*, massalla *S* ‖ l.] nel *H* 3 4 domutins *S* 4 aenobarbus *LGP*, henoborbus *H*, atheuobarbus (abth- *S*) *SA* ‖ ursus *h* ‖ nùmidiscos *S* 5 aethiopes *G* 6 idique *S* ‖ expectaculum *G* 8 a *om. hSA* ‖ zeucitano *LG*, teugitano *Dic.* 9 apollonis *S* ‖ controuersa *LGAP*, controuerso *Dic.* ‖ promontorium *Dic.* 10 mercuri *LP* 11 prominent *Dic.* 12 altera *hS Dic.* 12 13 cirenacia *Dic.* 13 phycontem *SA*, ficuntem *H*, fucuutem *LP*, fecuutem *G*, ficoutem *Dic.* ‖ eam *LGP* 14 apposita *h*, oppositam *G* ‖ certe *S* 14 15 loconicae *S* 15 catabathmi] *H*, catapathmi *LGP*[2], catabathi *SP*[1], cathabati *A* ‖ aegiptio *H*, egipeo *A* 16 proximi cyrenenses] *LGP*, proximae (-ma *SA*) cyreuensis *HSA* 18 effecit *L* ‖ sale *G* 18 19 promptus *S* 19 nunc *om. h* 19 20 nunc in breuia (breui *S*) rescidit (rescit *G*) dorsuosa (tortuosa *A*) nunc inund. aestibus (fluctibus inund. *SA*) *LGHSA*, nunc breuibus extollitur nuuc fluctibus inundatur in breuia rescidit dorsnosa nuuc inuudatur aestibus *P* 20 21 inquietis] et quietis *H* 21 narro a. e. *HSA*

ION. ventis penetrantibus subitam vim spiritus citissime
PL. 5, 30 aut revomere maria aut resorbere. ‖ omnis haec plaga 27, 5
ab Aethiopia et terminis Asiae Nigri flumine qui Ni-
SOL. lum parit, ab Hispania freto scinditur: ‖ latere quod
cf. PL. 5, 23 ad meridiem vergit fontium inops est et infamis siti:
altrinsecus qua septemtrionem patitur aquario larga:
PL. 5, 25 ‖ in agro Byzaceno, qui patet passuum milibus du- 6
PL. 5, 24 centis vel amplius, ‖ glebis ita praepinguis, ut iacta ibi
semina cum incremento centesimae frugis renascantur.
SOL. ‖ Externos in ea plurimos conventasse argumen- 7
PL. 5, 28 tum de urbibus et locis dabimus. ‖ Borion promuntu-
rium quod aquilone caeditur Graeci advenae sic vocave-
ION.; cf. PL. 5, 22. 23 runt. ‖ Hipponem Regium postea dictum, item Hip-
ponem alterum de interfluenti freto Diarrhyton nun-
cupatum, nobilissima oppida, equites Graeci condide-
cf. PL. 5, 24 runt. Clypeam civitatem Siculi extruunt et Aspida 8
primum nominant, Veneriam etiam in *quam Veneris
Erycinae religiones transtulerunt. Achaei Tripolim
lingua sua signant de urbium trium numero, id est

v. 7 in agro — 9 renascantur *compilavit Isidorus* 14, 5, 7 ‖ *v.* 11 Borion — 13 dictum *perperam compilavit Isidorus* 14, 7, 7 *sic:* Borion promunturium Numidiae vocatum, eo quod aquilonem intendat; hoc Hipporegium postea dictum ‖ *v.* 18 Achaei — 132, 1 Leptis magnae *compilavit Isidorus* 14, 5, 6

1 subita *G* ‖ uim] um *S* 1 2 citissimi a. renocare m. a. resoluere *H* 3 ethiopie term. *H* ‖ tigri *H* 4 5 quod ad] *LGP Bern.*, quod uni ad *h*, quo ad *SA* 5 est et] *LGP*, est *H*, et *SA* ‖ iufami *S* 6 aquario] *LGH*, aquarum *SAP* 7 bizaceno] *LGP*, bizanceno *H*, bizocene *SA* 7 8 d. n. a. mil. *HSA*, ducenta u. a. milia *P*[1] 8 praepinguis] *LGH Isidorus*, praepinguibus *SAP* 9 incrementa *G* ‖ *a* centesimae *denuo incipit B* 10 iu ea] ibi *SAP* 11 *post* dabimus *locum (quem vide in app.) inserit H ex Isidoro* ‖ borion] *HAP Isidorus*, boron *LG*, borum *S* 12 creditur *LG* 14 fretu *LG* ‖ diarrhitum *LP*[1], diarritum *GH*, diarchium *SA*, diarchicum *P*[2] 16 clypeam] *LG*, clyppeam *P*, elipeam *HSA* ‖ extrunt *G* 16 17 aspida (haspida *H*) pr.] *LGHP*, primo aspida *SA* 17 qua *libri* 18 religionis *hS*, *in h superscr.* religionem *et sic Bern.* 19 s. de] signandae *H*

Oeae, Sabratae, Leptis magnae. Philaenis fratribus ION.
a laudis cupidine Graium vocamen datum.
27, 9 Hadrumeto atque Carthagini auctor est a Tyro
populus: sed quae super Carthagine veraces libri pro-
10 diderunt hoc loco reddam. urbem istam, ut Cato in
oratione senatoria autumat, cum rex Iapon rerum in
Libya potiretur, Elissa mulier extruxit domo Phoenix
et Carthadam dixit, quod Phoenicum ore exprimit
civitatem novam. mox sermone verso in morem Pu-
11 nicum, et haec Elisa et illa Carthago dicta est: quae
post annos DCLXXVII exciditur quam fuerat constituta.
deinde a C. Graccho colonis Italicis data et Iunonia
ab eo dicta, aliquantisper *humilis et languido statu:
demum in claritatem secundae Carthaginis, interiectis
centum et duobus annis, M. Antonio P. Dolabella
cos. enituit, alterum post urbem Romam terrarum
decus.
12 ‖ Verum ut ad Africam redeam, interna eius plu- SOL.
rimae quidem bestiae, sed principaliter leones tenent.
13 ‖ quorum trifariam genus scinditur: nam breviores et PL. 8, 46

v. 8 Carthadam — 10 dicta est *compilavit Isidorus* 15, 1, 30 ‖ *v.* 20 quorum — 133, 2 acres magis *compilavit Isidorus* 12, 2, 4

1 oeae] *P*, oäo *L*, oacae *G*, ocea *H*, aee *A*, cae *S* ‖ sebrate *S* ‖ lepti *H* ‖ magnaac *S* 2 ad l. cupidinem *H*, ad laudis cupidine *S* 3 adrumeto *LG*, hadrimeto *SAP*, adrimeto *H* 6 iapou] *LP*, lapou *GB*, iapum *H*, lapum *SA* 7 elisa *GH*, elyssa *LP* ‖ fonix *S* 8 poenicum *L*, poonico GP^2 ‖ ore] more P^2 9 morem] *LGP*, uerbum *SA Bern.*, uerbis *H* 10 elisa] *H*, elissa *reliqui*; Dido *coni. Salm., at requiritur lenior vocabuli mutatio* 11 DCLXXVII] *H*, DCCXXXVII *LGSAP*, *numerum* DCLXVII *habet Velleius* 1, 12, 5. *Cf. Movers Phoen.* II, 2, 150 *sq. qui lectionem cod. H commendat* ‖ constituta] extructa *SA* 12 graccho col.] graia colonis *A*, gracchelonis *S* 13 dicta ab eo *S*, dicta (*om.* ab eo) P^1 ‖ ignobilis humilis (li. *L*) $LGHP^2$, ignobilis humili SAP^1 15 et *om. P* ‖ p.] pre *h* ‖ dolubella *LG* 18 ut ad a. redeam] *LGSAP*, ad a. *H*; *post haec* ipsa suo cingitur augio *add. HSA* 19 quidem *om. SA* ‖ *post* tenent *inserunt* qui ut aristoteles … nascuntur (*v. app.*) *ponuntque* horum *pro* quorum *SAP* 20 trifarium *SA*; trifarium dicitur (scinditur?) *Isidorus*

PL. iubis crispi plerumque ignavi sunt et inbelles: longio-
PL. 8, 42 res et coma simplici acres magis: ‖ at hi quos creant
PL. 8, 46 pardi in plebe remanent inbarum inopes. ‖ pariter
omnes parcunt a sagina, primum quod alternis die-
bus potum, alternis cibum capiunt ac frequenter, si
digestio non est insecuta, solitae cibationi superpo-
nunt diem: tum quod carnes iusto amplius devoratas 27, 14
cum gravantur, insertis in ora unguibus sponte pro-
trahunt. sane et cum fugiendum est in satietate,
PL. 8, 47 idem faciunt. ‖ senectam defectio probat dentium. 15
PL. 8, 48 auct. ‖ nam clementiae indicia multa sunt: prostratis par-
cunt: in viros potius quam in feminas saeviunt: in-
fantes nonnisi in magna fame perimunt. nec a mi-
sericordia separantur: assiduis denique exemplis patet
eos pepercisse, cum multi captivorum aliquot leoni-
bus obvii intacti repatriaverint: Gaetulae etiam mu- 16
lieris nomen Iubae libris conprehensum est, quae
obtestata occursantes feras inmunis rediit. ‖ aversi
PL. 10, 173 coeunt: nec hi tantum, sed et lynces et cameli et
elephanti et rhinocerotes et tigrides. ‖ leaenae fetu
PL. 8, 45 primo catulos quinque eduut, deinde per singulos 17
numerum decoquunt annis insequentibus et postremo
cum ad unum materna fecunditas recidit, sterilescunt

v. 11 clementiae — 16 repatriaverint *compilavit Isidorus* **12, 2, 6** ‖ *v.* 18 aversi — 134, 2 intelleguntur *excerpsit Dicuil* 7, 8, **2**

2 simplex *S* ‖ magis] m̊. ac potentes *SAP* 4 parcunt] parcuna *A* ‖ primo *SA* 5 ac] at *H* 6 solitae *om.* *LG* 7 diem *om.* *P*¹ ‖ tunc *HSA* 8 cum] con *H* 13 magne *G* ‖ peremunt *S* 15 multorum *h* ‖ castiuorum *S* ‖ aliqui *H* 16 repatriauerunt *A* 18 obfestata occ. f. *S*, obiecta occursantibus feris *H* ‖ inmunis redit *L*, inpunis redit (reddit *S*) *SA* 19 et intinces *S* 20 tigres *SA Dicuil* ‖ leaenae] et leene *Bern.*, et hyenae *h* ‖ fatu *G* 21 eduut] *SAP*¹, educant *LGHP*² ‖ sing.] sing. partus *SAP* ‖ dequoquunt *H*, demunt *Dic.* 22 ins. ann. *Dic.* ‖ annis *bis scr.* *G* ‖ et] *HA*, sed *LGSP* 23 ad unum] eo *P*¹ ‖ recidit sterilescunt (steriliscunt *L*) *LHP*², aduenerit sterilescunt *Dic.*, recidit steriles sunt *G*, recidit (cecidit *S*) ut ultimo (-mos *S*) singulos procreent steriles (-le *P*¹) fiunt *SAP*¹; ab uno sterilescere *Plinius*

27, 18 in aeternum. ‖ animos leonum frons et cauda indi- PL. 8, 49
cant, sicut motus equini de auribus intelleguntur:
dedit enim has notas generosissimo cuique natura.
vis summa in pectore est, ‖ firmitas in capite prae-
cipua. ‖ cum premuntur a canibus, contemptim re- PL. 8, 50
cedunt subsistentesque interdum ancipiti recessu dis-
19 simulant timorem: idque agunt si in campis nudis
ac patentibus urgeantur, nam silvestribus locis, quasi
testem ignaviae non reformident, quanta possunt se
fuga subtrahunt. cum insequuntur, nisum saltu ad-
iuvant: cum fugiunt, non valent salire. ‖ gradientes PL. 8, 41
mucrones unguium vaginis corporum claudunt, ne acu-
mina adtritu retundantur. hoc adeo custodiunt, ut
20 nonnisi aversis falculis currant. ‖ saepti a venantibus PL. 8, 51
obtutu terram contuentur, quo minus conspectis ve-
nabulis terreantur. ‖ numquam limo vident minime- PL. 8, 52
que se volunt aspici. cantus gallinaceorum et rota-
rum timent strepitus, sed ignes magis. ‖ leontopho- PL. 8, 136
21 nos vocari accipimus bestias modicas, quae captae
exuruntur, ut earum cineris aspergine carnes pol-
lutae iactaeque per conpita concurrentium semitarum

v. 1 animos — 2 indicant *rettulit Isidorus* 12, 2, 4 ‖ *v.* 2 motus — intelleguntur *rettulit Isidorus* 12, 1, 47 ‖ *v.* 4 vis — capite *compilavit Isidorus* 12, 2, 4 ‖ *v.* 14 saepti — 16 terreantur *compilavit Isidorus* 12, 2, 4 ‖ *v.* 17 rotarum — 18 magis *compilavit Isidorus* 12, 2, 4 ‖ *v.* 18 leontophonos — 135, 1 sumpserint *compilavit Isidorus* 12, 2, 34

1 anuos *H Dicuil contra Plin.* 3 has notas] haec signa *SA contra Plin.* 5 a *om. SAP* 6 7 dissimulantimorem *S* 7 itaque *H* 9 reformident] *GSAP*, reformidant *L*, reformidantes *H* 10 secuntur *S* ‖ nisi s.] nisu saltum *P*² 10 11 adiuuent *P*, adiuuantur *H* 11 sallere *S*, fallere *A* 12 ungulum *L* ‖ uaginisquo *h* ‖ ne] nec *G* 13 adtrita *LG* ‖ retundant *H*, retunditur *S* 14 aduersis *LG* ‖ a uen.] uenatibus *HSA*; a venatoribus *Isidorus* 15 16 nonalibus *G* 16 uidentur *A* 17 se uelint *S*, si uelint *A* ‖ aspici] aspi *L* ‖ galliceorum *S* 18 sed] *SAP Isidorus*, et *LG*, sed et *H* ‖ ignem *LG* 18 19 leontophanas *LGP*; leontophonos bestia *Isidorus*, Solinus de leontophono bestia *Aldhelmus* 19 vocari accepimus *h*, accipimus uoc. *SA* 20 cineres *S*

PL leones necent, si quantuluumcumque ex illis sumpserint.
propterea leones naturali eas premunt odio atque ubi 27, 22
facultas data est, morsu quidem abstinent, sed dilan-
PL. 8, 53 cinatas exanimant pedum nisibus. ‖ spectaculum ex
his primus Romae edidit Scaevola Publii filius in cu-
ruli aedilitate.
PL. 8, 105 ‖ Hyaenam quoque mittit Africa, cui cum spina 23
riget collum continua unitate flectique non quit nisi
toto corporis circumactu. multa de ea mira: primum
quod sequitur stabula pastorum et auditu assiduo
addiscit vocamen quod exprimere possit imitatione
vocis humanae, ut in hominem astu accitum nocte
PL. 8, 106 saeviat. ‖ vomitus quoque humanos mentitur falsis- 24
que singultibus sollicitatos sic canes devorat: qui
forte si venantes umbram eius dum sequuntur con-
tigerint, latrare nequeunt voce perdita. eadem hyaena
inquisitione corporum sepultorum busta eruit. praeterea
pronius est marem capere: feminis enim ingenita est
callidior astutia. varietas multiplex inest oculis co- 25
PL. 37, 168 lorumque mutatio. ‖ in quorum pupulis lapis inve-

v. 3 morsu — 4 nisibus *excerpsit Aldhelmus p.* 323 *Giles* ‖ *v.* 7 hyaenam — 136, 11 clauditur *excerpsit Dicuil* 6, 7, 4. 5; *v.* 7 hyaenam — 136, 5 pronuntiaverunt *excerpsit scholiasta Lucani* 6, 672 *codd. Berol. Lips. Voss. I vix aetatis antiquae* ‖ *v.* 20 in quorum — 136, 2 futura *compilavit Isidorus* 16, 15, 25

3 4 dilancinatas] *P Aldhelmus*, lancinatas *L*, lantiuatas *G*, dilaniatas *A Bern.*, dilaniatis *h*, hilaniatas *S* 4 examinaut *G* 5 dedit *SA* ‖ scaefola *S* ‖ publi LGS^1 5 6 in curili *A*, *om. G* 6 aedilatate *LS* 7 mittat *h* 8 flectique non quit] $LGSP^1$, flectique nequit P^2, flecti non quit *S*, flecti nequit *HA*, flectit non *Dic.* 9 corporis circumactu] *H Dic. cum Plinio*, corporis circumacta *S*, corpore circumacta *A*, corpore circumacto *LGP* ‖ multum *G* ‖ eo AP^1 10 stacula P^1 11 addidit *h*, addicit *Bern.*, addisict (*sic*) *L* ‖ imitationem *H Dic.* 12 13 nocte ui seuiat *G*, nocte inseuiat *B* 14 sollicitatosque *S*, sollicitosque *A* ‖ canes sic *Dic.* 15 dum sequuntur] dem sequuntur *Dic.*, *om. SA* 15 16 contigeruut SAP^1 18 promptius SAP^1 *Dic.* ‖ accipere *H* ‖ infinita *H* 19 est in *S* 20 quorum] cuius *Dic.* ‖ pupulis] *Lh*, popolis *Dic.*, pupillis *GSAP Bern.* ‖ lapis] hienia *Dic.*

nitur, hyaeniam dicunt, praeditum illa potestate ut PL.
cuius hominis linguae fuerit subditus, praedicat fu-
tura. ‖ verum hyaena quodcumque animal ter lustra- PL. 8, 106
verit movere se non potest: quapropter magicam scien-
27, 26 tiam inesse ei pronuntiaverunt. ‖ in Aethiopiae parte PL. 8, 107
coit cum leaena, unde nascitur monstrum, cui coro-
cottae nomen est. voces hominum et ipsa pariter
adfectat. numquam cohibet aciem orbium, sed in ob-
tutum sine nictatione contendit. in ore gingiva nulla,
dens unus atque perpetuus, qui ut numquam retun-
datur, naturaliter capsularum modo clauditur.

27 ‖ Inter ea quae dicunt herbatica eadem Africa PL. 8, 108
onagros habet, in quo genere singuli inperitant gre-
gibus feminarum. aemulos libidinis metuunt. inde
est quod gravidas suas servant, ut in editis maribus,
si qua facultas fuerit, generandi spem morsu detruncent,
quod caventes feminae in secessibus partus occulunt.

28 ‖ Africa serpentibus adeo fecunda est, ut mali huius SOL.
merito illi potissimum palma detur. ‖ cerastae praefe- PL. 8, 85
runt quadrigemina cornicula, quorum ostentatione ve-
luti esca inlice sollicitatas aves perimunt: nam reliqua

v. 12 Africa — 17 occulunt *compilavit Isidorus* 12, 1, 39 ‖ *v.* 19 cerastae — 137, 3 aucupentur *compilavit Isidorus* 12, 4, 18

1 bieniam *LH Dic.* (*Dresd.*), bienam *G Dic.* (*Par.*), hyaenium *SAP*; hyaenia lapis *Isidorus* ‖ praeditam *G*   2 3 fura *G*   5 inesse] inest *G* ‖ *post* pronuntiaverunt *ins.* est quidem … mortuorum (*v. app.*) *H*   6 leene *G*   6 7 cui crocote *H*, cui chorocotta *Dic.*, corocotae *L*, corocote *G*, corocottae *SP*, corococte *A*   7 ipse *S*   8 cohibet] *LAP Dic.*, coniuet *H*, couiuit *S*, colibet *G* ‖ acie *S* ‖ orbium] orbium (uel oculorum *superscr.*) *Bern.*, orbium oculorum *Dicuil*   8 9 obtutu L^1 *G*   9 gingiua] lingua *Dic.*   12 quem *G* ‖ dicuntur *h*   13 habet *om. H*   14 aemulos] aemu P^1 ‖ libidinis] *HA*, libidines *S*, libidinis suae *LGP*   15 *sq.* ut in editis maribus s. q. f. f. generandi spem morsu detruncent] L^2 *manu secunda SA* (*quod firmat Isidorus*: nascentibus masculis celant et testiculos eorum morsu detruncant); ut expositos mares s. q. f. f. truncatos (trucatos *G*) mordicus privent testibus L^1*GHP*; morsu natos mares castrant *Plinius*   18 huius] ius *H*   19 prae *om. H*   20 quadigemina *G* ‖ ost.] temptatione *LGP contra Isidorum*   21 inlicet *S*, illicitae *H*

PL. corporis de industria harenis tegunt neo ullum indi-
cium sui praebent, nisi ex·ea parte qua invitatis dolo
pastibus necem praepetum aucupentur. amphisbaena 27, 29
consurgit in caput geminum, quorum alterum loco suo
est, alterum in ea parte qua cauda: quae causa efficit
ut capite utrimque secus nitibundo serpat tractibus
PL. 8, 86 circulatis. ‖ iaculi arbores subeunt, e quibus vi maxima 30
turbinati penetrant animal quodcumque obvium for-
ION. tuna fecerit. ‖ scytale tanta praefulget tergi varietate,
ut notarum gratia videntes retardet et quoniam rep-
tando pigrior est, quos adsequi nequit, miraculo sui
capiat stupentes. in hoc tamen squamarum nitore
hiemales exuvias prima ponit. plures diversaeque 31
aspidum species, verum dispares effectus ad nocen-
dum: dipsas siti interficit: hypnale quod somno necat,
teste etiam Cleopatra emitur ad mortem. aliarum
virus quoniam medellas admittit, minus famae meretur.
haemorrhois morsu sanguinem elicit et dissolutis ve- 32
narum commerciis quicquid animae est evocat per
cruorem. prester quem percussit distenditur enor-
mique corpulentia necatur extuberatus. ictus sepium
putredo sequitur. sunt et ammodytae, est et cenchris, 33

v. 3 amphisbaena — 7 circulatis *compilavit Isidorus* 12, 4, 20 ‖ *v.* 9 scytale — 12 stupentes *compilavit Isidorus* 12, 4, 19 ‖ *v.* 13 plures — 22 sequitur *compilavit Isidorus* 12, 4, 12—17 ‖ *v.* 22 sunt et — 138, 2 numerus *compilavit Isidorus* 12, 4, 39

1 2 indicium *G* 2 qua — 5 parte *om. A* 2 qua] HP^2, quae $LGSP^1$ 3 passibus LGP^2 ‖ perpetem *h*, praepctem *Bern.*, perpetum P^1, praepetūnt *G* ‖ aucupetur *SP* ‖ anphisbaena *S*, amphiuena *H* 4 loco] *LGSP*, in loco *H* 5 cauda quae] cauda qua *S*, cauda est qua *H* ‖ effecit *LG* 6 ut] in *G* ‖ utrimque secus] *S*, utrimque se *H*, uterque sexus *LGP*, utrimque sexus *A* ‖ nutibundo *H*, nutabundo *G* 7 Iaculi *A* ‖ e] a *H* 9 refulget *LGP contra Isidorum* 10 retardaret P^1 11 non quit *S* 12 capit *A* ‖ initore *S* 15 dipsa *H* 15 16 necet teste cleopatra *H* 17 moretur *L* 18 haemorois *L* ‖ morsus *S* 20 percusserit *H cum Isidoro* ‖ discernitur *LP* 21 extuberatos *LGP* ‖ sepius GP^2, serpentium *H* 22 hammodytae *S*, hammoditae *LA*, ammoditae *G*, amoditae *H*; ammodytae *Isidorus* ‖ est et cenchris (ceneris *H*)] *LGH*, est et cenchris et *P*, escenchris et *S*, aeschencris et *A*

elephantiae, chersydri, chamaedracontes. postremo IGN.
quantus nominum tantus mortium numerus. nam scor-
piones scinci lacertaeque vermibus non serpentibus
27, 34 adscribuntur. monstra haec si sibilant, clementius
feriunt. ‖ habent adfectus: non temere nisi coniuges PL. 8, 86
evagantur: capto altero vel occiso uter superfuerit
efferatur. ‖ subtiliora sunt capita feminis, alvi tumi- IGN.
diores, pestis nocentior. masculus aequaliter teres
35 est, sublimior etiam mitiorque. ‖ igitur anguibus uni- PL. 8, 87
versis hebes visus est. raro in adversum contuentur,
nec frustra, cum oculos non in fronte habeant sed
in temporibus, adeo ut citius audiant quam aspiciant.
36 ‖ De gemma heliotropio inter Aethiopiam Africam PL. 37, 165
Cyprum certamen fuit, quaenam mitteret generis huius
eminentissimam: deprehensumque est documentis plu-
rimis Aethiopicam aut Libycam palmam tenere. viridi
colore est non ita acuto, sed nubilo magis et represso,
37 stellis puniceis superspersa. causa nominis de effectu
lapidis est et potestate: deiecta in labris aheneis ra-
dios solis mutat sanguineo repercussu extraque aquam
splendorem eius abicit et avertit. etiam illud posse
dicitur, ut herbae eiusdem quo est nominis mixta et

v. 2 scorpiones — 4 adscribuntur *compilavit Isidorus* 12, 5, 4 ‖ *v.* 9 anguibus — 12 aspiciant *exscripsit Isidorus* 12, 4, 44 ‖ *v.* 13 de gemma — 139, 2 obviorum *compilarunt Priscianus v.* 254 — 258 *et Isidorus* 16, 7, 12, *quorum hic hoc loco item adhibuit Plinium*

3 sinci *A* ‖ lacertaeque] lacertique *SA* 4 sibilant] *GBA*, bibant *LHSP* 5 feriunt] fuerint P^1 ‖ adfectos *S* 6 occisi. L^1 ‖ nter si *H* 7 8 aluus humidior est *H* 8 masculis *S* ‖ ters *S*, *om. h* 9 etiam mitiorque igitur *om.* *S* ‖ *ante* etiam *in margine* ccxxx *L*; *ins.* cccxxx *post* contuentur *G* 10 habes *S* 13 heliotropio] *LSAP*, heliotrophio *G*, eliotropia *H* 15 eminentissimum *h* ‖ est *om. A* ‖ docimentis *L* 15 16 pluribus *SA* 16 libyam P^1, libysam P^2 18 superpressa *S* 19 delecta *G* 20 repercusso *H* ‖ extraqne] *SA*P^1 *Bern.*, extra *h*, secta extraque *LG*P^2 21 spleudor *H* ‖ eius] aeris *SAP*; extra aquam specnli modo solem accipit *Plinius et Isidorus*, purior at soli renitet nudatus ab undis *Priscianus* 21 22 dic. posse *H* 22 herbae] *GSAP*, herbam *L*, herba *H* ‖ quo] *HSA*, quod *LGP* ‖ numinis *A*

PL. praecantationibus legitimis consecrata eum a quo-
cunque gestabitur subtrahat visibus obviorum.
PL. 5, 26 ‖ Inter Syrtes quamvis terra pergentibus iter sideri- 27, 38
bus destinatur nec aliter cursus patescit: nam putris
soli faciem aura mutat et minimo licet vento tantam
diversitatem flatus efficit, ut subinde perversis sitibus
locorum nulla indicia agnitioni relinquantur, cum modo
quae fuerant tumulis ardua in valles residunt, modo
quae vallibus pressa *coitu pulveris aggerantur. ita 39
etiam continens naturam maris sui patitur: nec inter-
est ubi potius sint procellae, cum ad exitium viantium
elementis congruentibus in terris flabra saeviant, in
PL. 5, 27 mari terrae. ‖ utraeque Syrtes CCL milibus passuum 40
ION. separantur. ‖ aliquanto clementior quae minor est.
Cn. denique Servilio C. Sempronio cos. inter haec
vadosa classem Romanam inpune accipimus perfretasse.
in hoc sinu Mene insula post Minturnenses paludes
C. Mario fuit latebra.
PL. 5, 27. 7, 14 ‖ Supra Garamantas Psylli fuerunt, ‖ contra noxium 41
virus muniti incredibili corporis firmitate. soli morsi-
bus anguium non interibant et quamvis dente letali
appetiti incorrupta durabant sanitate. recens etiam
editos serpentibus offerebant: si essent partus adulteri, 42
matrum crimina plectebantur interitu parvulorum: si
pudici, probos ortus a morte paterni sanguinis privi-
legium tuebatur: sic originis fidem probabant venenis

1 praecationibus *SAP*[2]; *variant item et Plinii libri et Isidori* ‖ consecreta *h* ‖ eum] cum *S* 2 subtrabit *h* 3 pergent.s *L*[1] 4 patrii *H* 5 solis *G* ‖ et *om.* *H* ‖ minime *L* 6 euersis *SA* 7 agnitione *H* ‖ relinquatur *G* ‖ cum modo] dummodo *AP*, dum *S* 8 ualle *HS* ‖ resident *L*[1] 9 coetu *LGSAP*, ceptu *H* 10 natura *G* ‖ sui] ui *A* 12 elementis] uel elementis *P* 13 syrces *G* 14 quae] quem *S* 15 cn.] *LGP*, gn *H*, gnaeo *SA* ‖ g. *LGHP*, gaio *A*, guo *S* ‖ consule *LGP* 15 16 uad. h. rom. cl. *SA* 16 accipimus] *LGP*, accepimus *HSA* 17 menenturnenses *A*, minturnense *P* 19 garamantas] *LSAP*, garamautes *GH* 21 et *om.* *LG* 22 darabant *S* ‖ recentes *H* 23 offerebat *G* ‖ adulterini *H* 25 probus *G* ‖ a morte] amore *Bern.*, amare *h* 25 26 priuilegio *G*

indicantibus. sed haec gens interivit a Nassamonibus PL.
capta nec quicquam aliud praeter opinionem de ves-
27, 43 tigio nominis sui Psylli reliquerunt. || nassamonitem PL. 37, 17.
lapidem Nassamones dant, sanguineum universum,
nigris venulis adumbratum. || in intimo recessu Syrtis PL. 5, 28 *auct.*
maioris circa Philaenorum aras Lotophagos fuisse dis-
cimus, nec incertum est. a Philaenorum aris non
procul palus est quam Triton amnis influit, ubi spe-
culatam se artium deam crediderunt.
44 || Maior Syrtis ostentat oppidum, Cyrenas vocant, •PL. 5, 31
|| quod Battius Lacedaemonius olympiade quinta et IGN.
quadragesima, rege Marcio res Romanas tenente, anno
post Troiam captam quingentesimo octogesimo sexto
condidit: quae domus Callimacho poetae fuit patria.
45 || inter hoc oppidum et templum Hammonis milia pas- PL. 5, 31
suum CCCC sunt. templo fons proximat Soli sacer,
|| qui humoris nexibus humum stringit, favillam etiam IGN.
46 in caespitem solidat. in qua gleba non sine miraculo
lucus emicat, undique secus agris arentibus. || illic et PL. 37, 167
lapis legitur, Hammonis vocant cornum: nam ita tor-
tuosus est et inflexus, ut effigiem reddat cornus arie-
tini: fulgore aureo est: praedivina somnia reprae-
47 sentare dicitur subiectus capiti incubantium. || et arbor PL. 12, 107

v. 16 templo — 18 solidat *compilavit Isidorus* 13, 13, 8 || *v.* 23 et arbor — 141, 2 nominamus *compilavit Isidorus* 17, 7, 13

1 ludicantibus *G* || interit *H*, interita *S*, interrita *A* || nasamonibus *SAP et sic deinceps* 2 nec] *LGHP*, ne *S*, neque *A* 3 reliquerant *G* || nasamoniten *SAP* 4 uniuersis *H* 5 in *om. H* 6 maiores *L* 6 7 dicimus *h*, didicimus *Bern.* 7 inortum *A* || a phil.] apud hil. *S* 8 9 spec. se] speculata se esse *h*, speculatam esse *Bern.* 10 ostendant *S* || cyrenes *LG* 11 battius] *GS*, batthius *L*, bathius *P*, batius *A*, bathcius *H* 14 domus callimac(h)o] *LGP*, callimachi domus *H*, domus callimachi *SA* || fuit et *H* 16 cccc] *LG cum Plinio*, ccc *HSA*, quadraginta *P*[2], *om. P*[1] || templo *om. H* 17 stringit fauillam etiam] *LGHP*[2] *Isidorus*, stringit fauillaticam (fau. str. *AP*[1]) et *SAP*[1] 19 lucus] *LGAP*, locus *HS* || emicat] uiret *SA* 20 ammonis u. cornu *H* 21 cornu *H* 22 est] quod est *h* || praediuinus *H*

PL. est melopos nomine, ex qua profluit lentus humor,
quem a loco hammoniacum nominamus.
ION.: cf. PL. 5,33 || Apud Cyrenenses praeterea sirpe gignitur odo- 27,48
ratis radicibus, virgulto herbido magis quam arbusto:
cf. PL. 12, 73 cuius e culmo exudat aestatis tempore pingue rosci-
dum idque pascentium hircorum inhaeret barbulis:
ubi cum arefactum inolevit guttis stiriacis, legitur ad
usum mensarum vel medellae magis. dictum est pri- 49
mum lac sirpicum, quoniam manat in modum lacteum:
cf. PL. 19, 3[illegible] deinde usu derivante laser nominatum, quae germina
initio barbaricae inpressionis vastatis agris, postea ob
intolerandam vectigalis nimietatem ferme penitus ipsi
accolae eruerunt.

Cyrenis ab laeva Africa est et a dextra Aegyptus, 50
a fronte saevum et inportuosum mare, a tergo bar-
PL. 8, 78 barorum variae nationes et solitudo inaccessa, || quae
basiliscum creat, malum in terris singulare. serpens 51
est paene ad semipedem longitudinis, alba quasi mi-
trula lineatus caput, nec hominis tantum vel aliorum
animantium exitiis datus, sed terrae quoque ipsius,
quam polluit et exurit ubicumque ferale sortitur re-
ceptaculum. denique extinguit herbas, necat arbores,
ipsas etiam corrumpit auras, ita ut in aëre nulla ali-
tum inpune transvolet infectum spiritu pestilenti. cum 52

v. 8 dictum est — 10 nominatum *compilavit Isidorus* 17, 9, 27 || v. 14 Cyrenis — 17 creat *compilavit Isidorus* 14, 5, 4 || § 51—53 *locum de basilisco aut ex Plinio aut ex Solino sumpsit Isidorus* 12, 4, 7

1 hnmor *om.* *S* 2 a loco] *LGP Isidorus*, alio loco *HSA* 5 aestatis t.] *LGP*[2], statuto t. *HS*, t. statuto *A*, stato t. *P*[1] 7 arefectum *L* || stiriatis *A*, *om.* *S* 8 mensnram *S*, mensurarum *H* || medelas *P* || magis *om.* *SA* || est *om.* *LGP* 10 nominatur *LGP* || gemina *h* 11 in initio *LG* 12 intolerandum *G* 14 a leua *H* || est et a] *LGH*, est ab *SAP* || dextra] *LG*, dextris *H*, dextera *SAP* 15 frote *G* 16 sol. (silitudo *G*) inacc.] solitudo inculta (-tu *P*) squalens et inacc. *SAP*; solitndines inaccessibiles *Isidorus* 20 exitus *G* 21 quam] qnam a *G* || exnrit] ex. et *LG* || feralis oritur *H* 23 aur. corr. *H* || in *om.* *GP* || aera *SAP* 24 infectu *S*, infecta *H*

movetur, media corporis parte serpit, media arduus PL.
est et excelsus. sibilum eius etiam serpentes perhor-
rescunt et cum acceperint, fugam quaeque quoquo
27, 53 potest properant. ‖ quicquid morsu eius occiderit ION.
non depascitur fera, non attrectat ales. ‖ mustelis PL. 8, 79
tamen vincitur, quas illic homines inferciunt cavernis
in quibus delitescit. ‖ vis tamen nec defuncto quidem ION.
deest. denique basilisci reliquias amplo sestertio Per-
gameni conparaverunt, ut aedem *Apellis manu in-
signem nec araneae intexerent nec alites involarent.
54 ‖ Circa extimum Syrtium cornum Bernicen civita- PL. 5, 31
tem adluit Lethon amnis, ‖ inferna ut putant exunda- ION.
tione prorumpens et apud pristinos vates latice me-
moratus oblivionis. hanc Berenice munivit quae Pto- cf. PL. 6, 168
lemaeo tertio fuit nupta et in maiori Syrti locavit.
55 Omne autem latifundium quod inter Aegyptum Ae-
thiopiam Libyamque diffunditur, quacumque lucis opa-
cum est, varium implevit simiarum genus. nec quis-
56 quam offensus nomine cognitionem gravetur. enim-
vero operae pretium est nihil omittere in quo naturae
spectanda sit providentia. ‖ plebes simiarum in his PL. 8, 215
est quas passim videmus non sine ingenio aemulandi,

1 partes *S* ‖ serp. med.] serpens *H* 2 serp.] alii serp. *LGP* 3 acceperunt *SAP* ‖ quaeque] quae *A* 4 possuut *G* ‖ properat *H* ‖ m. ei.] morsum est *A* ‖ occiderit] *LGP*, occiditur *HSA* 5 alas *G* 6 tamen] tautum *A* ‖ qnasi *SP* ‖ insterciunt *h*, iuferunt *Bern.* 7 delitiscit *S* ‖ uec] *LGH*, ue *SAP* 8 basilici *S* ‖ ampliore *H* 8 9 pergami *S* 9 compararuut *h* ‖ ut] et ut *SA* ‖ eadem *S* ‖ apollinis *libri, nisi quod* apellis *P*[2], appellis *L*[2] *m.* 2 ‖ manum *h*, manui *SA* 9 10 iusigne *A* 10 uec arauei *S*, *om.* *H* ‖ ne al. inuoluerent *H* ‖ *post* iunolareut *ins.* cadauer eius reticulo aureo suspensum ibidem locauerunt *SAP* 11 extimus *G*, exitum *H* ‖ syrtinm] srum *h* ‖ coruu *H*, quorum *LG* ‖ bernicem *LGS*[1], berouicem *H*, bere.iceu *S*[2]*A*, berenicem *P* 12 lethou] *SAP*, laethou *L*, leton *H*, loethon *G* 14 berenice] *LG*, bereuiceu *SA*, beronicem *H*, berenicem bereuice *P* 15 tercia *H* 16 aegyptum et *S* 16 17 aethiopia *G* 17 quaecumque *G* 17 locis *H* 19 cognitione *G* 20 pr. op. est *SA*, pr. est op. *P* 21 plebis *H*, uulgus *SAP*[2]

PL. quo facilius in manus veniunt: nam dum avide ve-
nantium gestus adfectant, relicta consulto visci un-
guilla, quod mendacio factum vident, oculos suos ob-
linunt: ita visu obducto pronum est eas corripi. exul- 27, 57
tant nova luna, tristes sunt cornuto et cavo sidere.
PL. 8, 216 ‖ inmoderate fetus amant, adeo ut catulos facilius
amittant, quos impendio diligunt et ante se gestant,
PL. 8, 72 quoniam neglecti pone matrem semper haerent. ‖ cer- 58
cf. 8, 215 copitheci caudas habent: haec sola discretio est inter
PL. 8, 216 prius dictas. ‖ cynocephali et ipsi sunt e numero si-
miarum, in Aethiopiae partibus frequentissimi, violenti
ad saltum, feri morsu, numquam ita mansueti, ut non
PL. 8, 72 sint magis rabidi. ‖ inter simias habentur et sphin- 59
ges, villosae comis, mammis prominulis ac profundis,
IGN.; cf. PL. 8, 216 dociles ad feritatis oblivionem. ‖ sunt et quas vocant 60
satyros, facie admodum grata, gesticulatis motibus in-
PL. 8, 216 quietae. ‖ callitriches toto paene aspectu a ceteris
differunt: in facie barba est, lata cauda. has capere
non est arduum, sed proferre rarum: neque enim vi-
vunt in altero quam in Aethiopico, hoc est suo caelo.
PL. 5, 34 ‖ Inter Nassamonas et Trogodytas gens Amantum 28, 1
est quae salibus domus extruunt: quos in modum
cautium e montibus excitatos ad usum aedium caemen-

v. 4 exultant — 18 lata canda *compilavit Isidorus* 12, 2, 31 — 33; *cf. Augustinus de civ. dei* 16, 8

1 in manus *om.* *H*   1 2 uenantum *SA*   2 3 unguillae *S*, unguina *H*   3 4 oblininnt *A*   4 obd. uisn *H* ‖ pronum] facile *A* ‖ corripi] capi *SA*   6 inmoderata *S*   7 admittant *H*   8 poni *S*   8 9 circopithici *LGP*, circopetici *H*, cercophitici *S*, corcopithici *A*   10 cenocephali *H*   11 in *om.* *LG* ‖ parte *SAP*'   12 fieri morsns *S*   13 14 spinges *SA*   14 nillosae comis] *LG Isidorus*, uillosae comas *SP*, nillos et comas *A*, uillosae *H* ‖ profundis] fundis *P*   16 gestaculis *S*   17 a *om.* *A*   18 hos *H*   19 neque — 20 caelo *om.* *h*   20 in aeth.] aeth. *SA* ‖ caelo] solo (nel caelo *superscr.*) *A*   21 nassamones *H* ‖ troglodytas *P* ‖ amantium *A*   23 excitatus *S* ‖ caementitins *S*, comenticiis *h*, cementiciis *Bern.*

ticiis nectunt struicibus. tanta ibi huiusce venae copia Pl.
28, 2 est, ut tecta faciant e salinis. isti sunt Amantes, qui
commercium cum Trogodytis habent carbunculi gem-
mae. citra Amantas propiores Nassamonibus Asbytae *cf.* Pl. 5,33
lasere vivunt. hoc aluntur, hoc illis edule est. *extr.*
29, 1 ‖ Garamantum oppidum est Debris fonte miro: Pl. 5, 36
quidni? qui alternis vicibus die frigeat, nocte ferveat,
ac per eadem venarum commercia interdum ignito
vapore inaestuet, interdum glaciali algore inhorrescat.
2 incredibile memoratu, ut tam brevi curriculo natura
tam dissonam faciat varietatem idque qui percontari
velit tenebris, inesse fluori illi aeternam facem credat:
qui rimetur die, brumales scatebras numquam aliud
3 aestimet quam perpetuo rigere. unde non inmerito
per gentes Debris inclita est, cuius aquae caelesti
vertigine mutant qualitatem, quamvis contraversa si-
derum disciplina: nam cum mundum a calore vesper
temperet, ab occasu incipit ita incalescere, ut ni tactu
4 abstineas, noxium sit contigisse, rursum cum ortu solis
incanduerunt et radiis fervefacta sunt universa, sic

v. 6 fonte — 145, 3 frigore *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1 (*unde pendet Isidorus* 13, 13, 10) *et Priscianus v.* 202 — 205

1 struicionibus *H* ‖ tantas *h*, tanti *S* ‖ huius *SAP* ‖ uenae] *LG*, rei *HSAP* ‖ copiosa *G* 2 e] a *H* ‖ isti] hi *SAP*[1], isque *P*[2] 3 trogoditum *G*, troglođitis *P* 3 4 gemma *A* 4 amantas] *LHP*, amantis *S*, amantes *GA* ‖ propiores] *P*, propriores *LG*, propior est *HS*, propiorō *A* ‖ asbytae] *GSP*, asbitae *LA*, asbistae *H*; Hasbite *Plin.* (*Ricc.*) 5 aguntur *P* ‖ edule] *Bern.*, aedele *h*, sodulc *S*, sedilo *A*, dulce *LGP* 6 garamanticum *P* ‖ dobis *L*[1] 7 quidni qui] quidenique *P* ‖ uicibus (uisibus *S*) alt. *SA* ‖ efferueat *LGP* 8 ignoto *H* 9 aestuet *S*, aestuit *A* ‖ alg. inh.] algurescat *H*, alguine horrescat *SA* 10 memorant *H* ‖ ut tam (uitam *P*[2]) breui curriculo] *LGP*[2], ut in tam brevi curriculo (articulo *Bern.*) *H*, ut in articulo temporis *SAP*[1] ‖ naturam *S* 11 diss.] diss. sui *SAP* ‖ qui *om. H* 12 inesse] uicem *A* ‖ fluore *S* 13 brumali *LGP* 15 cuius — 16 qualitatem *om. G* 15 caelesti] *H*, caelestium *P*[1], et caelesti *LBP*[2], a caelesti *SA* 16 controuersa *SAP* 18 ita incipit *SAP* ‖ incalescere] excandescere *SP*[2] 19 rursus *HSA* ‖ ortu] *LG*, ortus *HSAP* 20 incanduerunt] *LGP*[2], incanduerit *H*, incaluit *SA*, inclaruit *P*[1] ‖ radiis *om. H*

PL. hiemales evomit scaturrigines, ut hauriri etiam a si-
tientibus non queat. quis ergo non stupeat fontem qui
friget calore, calet frigore?

PL. 5, 38 Garamanticae regionis caput Garama est, ‖ ad quam 29, 5
iter diu inextricabile fuit et invium: nam latrones pu-
teos harenis operiebant, ut temporaria fraude subductis
aquis iter infame siti submoveret accessus viantium.
sed Vespasiano principe bello, quod cum Oeensibus 6
gestum est, difficultas haec dissoluta est, conpendio
PL. 5, 36 spatii brevioris reperto. ‖ Garamantas Cornelius Bal- 7
bus subegit et primus ex hac victoria triumphavit:
primus sane de externis utpote Gadibus genitus ac-
MEL. 1, 8, 7 cessit ad gloriam nominis triumphalis. ‖ armenta gentis 8
istius obliquis cervicibus pabulantur: nam si recta ad
pastus ora dirigant, officiunt prona ad humum cornua.
PL. 5, 42 *auct.* ‖ ex parte qua Cercina est accipimus Gauloen insu-
lam, in qua serpens neque nascitur neque vivit in-
vecta: praeterea iactus ex ea quocumque gentium pulvis
arcet angues: scorpiones superiactus ilico perimit.

PL. 5, 30. 53 ‖ Aethiopes et gentes Atlanticae Nigri flumine 30, 1
PL. 5, 44 dividuntur, ‖ quem partem putant Nili: sic papyro
cf. 52 viret, sic calamo praetexitur, animalia eadem edit,

v. 16 Gauloen — 17 vivit *compilavit Isidorus* 9, 2, 124

1 hiemales] glaciales *SA* ‖ euomit] emit *L*[1] ‖ ut — 2 queat] ut fluorem suum prohibeat hauriri *P*[1] ‖ ut *om. S* ‖ etiam *om. SA* 2 nequeat *SA* ‖ quis] ut quis *S* 3 frigescit *h* ‖ calescit *SAP Bern.* 4 quam] quod *H* 5 diu *om. H* 6 aperiebant *LG* ‖ temporalia fraudes *A* 7 inf. siti it. *SA* ‖ submoueretur *G*, submouerent *H* ‖ acceusus *G* 8 uespanio *P*[1] ‖ oeensibus] *h*, ocensibus *LGP Bern. Plinius* (*Ricc.*), oenensibus *S*, oenesibus *A* 9 diss. est] interit *S*, interiit *A* 10 garamantes *H* ‖ cormelius *S* 11 hac *om. H* 12 gradibus *H*, gaudibus *S* 13 gestis *G* 15 pastum *SAP* ‖ ad] in *SA* ‖ bumum] uuum *P* ‖ coruua] c. et obnixa *SAP contra Melam* 16 circina *H* ‖ accepimus *LGP* ‖ gauloeu] *SAP*, gauloenis *LG*, galloen *H* 18 praeterea] *HSAP*, propterea *LG* 19 scorpionis *SA* ‖ superiactu *LG*, subactos *h*, subiactos *Bern.* ‖ peremit *S* 20 nigri] *AP*, tigri *LGHS* 21 quam *LG* ‖ patrem *coni. Salm. male* ‖ papyri *S* 22 uiret et sic *S* ‖ pertexitur *A*

iisdem temporibus exundat, intra ripas quoque tunc
30, 2 redit cum contentus est alveo suo Nilus. ‖ Gara- PL. 5, 45 sect.
mantici Aethiopes matrimonia privatim nesciunt, sed
omnibus in venerem vulgo licet. inde est quod filios
matres tantum recognoscunt: nam paterni nominis
3 nulla reverentia est. quis enim verum patrem noverit
in hac luxuria incesti lascivientis? eapropter Gara-
mantici Aethiopes inter omnes populos degeneres ha-
bentur: nec inmerito, quia adflicta disciplina castitatis
successionis notitiam ritu improbo perdiderunt.
4 ‖ Nomen Aethiopum late patet. in parte Africana PL. 6, 190
qua Meroen videt Libya plurimae eorum sunt et va-
riae nationes. harum e numero Nomades cynocepha-
lorum lacte vivunt. Serbotae longi sunt ad pedes
duodecim. ‖ Azachaei captos venatibus elephantos PL. 6, 191
5 devorant. ‖ Psambaris nulla est aurita quadrupes, PL. 6, 192
nec elephanti quidem. his proximi summam regiae
potestatis cani tradunt, de cuius motibus quidnam
6 imperitet augurantur. ‖ maritimos Aethiopas quaternos PL. 6, 194
oculos dicunt habere: sed fides alia est, illa denique
quod et vident plurimum et manifestissime destinant
iactus sagittarum. ‖ occidentem versus Agriophagi PL. 6, 195
tenent, qui solas pantherarum et leonum carnes edunt,

v. 22 Agriophagi — 147, 1 est *compilavit Isidorus* 11, 3, 16

2 garamantici — 4 licet] garamanticis omnibus uenus est nulgalis et *H* 3 4 nesciunt uulgo o. in u. lic. *SAP*¹ 5 nam *om. P* 7 incessit *H* ‖ lasciuientes *HSA* 8 populos (populo *A*) deg. hab. G. A. i. omnes *SA* 9 quia] qui *LG* ‖ cast. disc. *SAP* 12 quam ameroen *LG* ‖ uident et libiam *H* 13 harum e] horum *H* ‖ nodames *A* 13 14 cenocephalorum *H*, cynomatefalorum *S* 14 serbotae] *HSAP*, suerbotae *LG*; Sirdotae *Plinius* (*Ricc.*) ‖ longe *A*, *om. h* 15 azachaei] *SP*, azachei *HA*, azzacaei *G*, a.zacaei *L*; Asachae *Plinii libri* 16 psambaris] *LGH*, apud psambares (ipsambares *A*, ipsampares *S*) *SAP*; Sesambri *Plinii libri* 17 summa *H* 18 19 quidnam imperitet] *SA*, quiddam imperite (imperitre *L*) *LGP*, quidam imperitae *H*; motu eius imperia augurantur *Plinius* 20 21 illac d. quae uident *H* 22 uersus] uero *H*

PL. rege praediti cuius in fronte oculus unus est. sunt 30, 7
et Pamphagi, quibus esca est quicquid mandi potest
et omnia fortuitu gignentia. sunt et Anthropophagi,
quorum morem vocamen sonat. Cynomolgos aiunt 8
habere caninos rictus et prominula ora. Artabatitae
proni atque quadrupedes, nec secus ac ferae sine se-
dibus evagantur. confines Mauretaniae certo tempore
locustas terrestres legunt duratasque salsugine in prae-
sidium vitae solas habent: sed ex illis quadragesimum
aevi annum nullus supergreditur.
PL. 6, 196 || MEL. 3, 9, 1 || Ab Oceano isto ad Meroen, || quam insulam am- 9
PL. 6, 196 plexu primo Nilus facit, || milia passuum sunt sex-
MEL. 3, 9, 1 centa viginti. || ultra Meroen super exortum solis
Macrobii Aethiopes vocantur: dimidio enim eorum
protentior est quam nostra vita. hi Macrobii iusti- 10
tiam colunt, amant aequitatem, plurimum valent ro-
bore, praecipua decent pulchritudine, ornantur aere,
MEL. 3, 9, 2 auro vincula faciunt noxiorum. || locus apud eos est
Heliutrapeza opiparis epulis semper refertus, quibus
indiscretim omnes vescuntur: nam etiam divinitus
eas augeri ferunt. est etiam ibidem lacus, quo per- 11
fusa corpora velut oleo nitescunt. ex hoc lacu potus
saluberrimus. sane adeo liquidus est, ut ne caducas

v. 1 sunt et — 3 gignentia *compilavit Isidorus* 9, 2, 130 || *v.* 5 Artabatitae — 10 supergreditur *male compilavit Isidorus* 11, 3, 20 || *v.* 21 est etiam — 22 nitescunt *compilavit Isidorus* 13, 13, 2

2 panphagi *P*, panfagi *LGH* 3 fortuito *SAP* 4 mores *SA* || cinomologos *LG* 5 artabeatitae *G*, artabaturtae *A* 6 quadripedes *L* || sine se nec s. ac f. dibus *S* 7 confines] c. sunt *h* 11 isto] *HSAP²*, aestu *LGP¹* 13 exortus *P* 14 macrobi *SA* 15 est q. n. u.] *G itaque fuit in L*, q. u. n. est *h*, q. n. n. est *SAP Bern.* || macrohi *SA*, marobii *h* 15 16 iustiam *G* 17 praecipua] *SA*, praecipuo *H*, praecipue *LP*, praecipuae *G* || decenti *LGP* || pulchritudinem *H* 18 est *om. H* 19 *ΗΛΙΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑ* heliotrapeza *L*, *ΓΗΛΙΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑ P*, eliotrapeza *G*, heliotrapeza *SA*, huius trapezia *H* || refertur *S*, referta *H* 20 nesciuntur *S* 21 ibi *A* || quo] qua *h* 22 olino *LGP contra Isidorum* 23 nec caducas *L*, nec aduncas *H*

quidem vehat frondes, sed ilico folia lapsa ad fundum demittat laticis teunitate. MEL.
30,12 || Ultra hos desertae et inhumanae solitudines ad usque Arabicos sinus. MEL. 3,9,3 || deinde in ultimis orientis IGN.
monstruosae gentium facies. aliae sine naribus, aequali
13 totius oris planitie, iuformes habent vultus. || aliis MEL. 3,9,4
concreta ora sunt: modico tantum foramiue calamis
avenarum pastus hauriunt. nonnullae linguis carent,
14 in vicem sermouis utentes nutibus motibusque. || quaedam MEL. 3,9,4
dam ex istis nationibus ante Ptolemaeum Lathyrum cf. 3
regem Aegypti incognitum habuerunt iguis usum.
|| Aethiopia omnis ab oriente hiberno ad occidentem PL. 6, 197
tem hibernum tenet. quicquid eius est sub meridiano
cardine, lucis nitet, qui maxime virent hieme. a
media parte mons editus mari iuminet, ingenuo igni
per aeternum fervidus et in quiete iugis flagrantibus:
15 || inter quae incendia iugis aestus draconum magna IGN.
copia est. veris draconibus ora parva et ad morsus
non dehiscentia et artae fistulae, per quas trahant
spiritus et linguas exeraut: quippe non in dentibus
vim sed in caudis habent et verbere potius quam

v. 4 in ultimis — 9 motibusque *compilavit Isidorus* 11, 3, 18 || *v.* 18 draconibus — 149, 1 nocent *compilavit Isidorus* 12, 4, 4

1 2 ad fundum demittat] *H*, ad f. dimittat *LG*, dimittat ad f. *SAP* 2 latices *S* 3 et humanae *S* 4 rabicos *G* 5 moustruosae] *GBH cum Isidoro*, moustrosae *LSA*, mostrosae *P* 6 oris *om. P* 7 modico tantum] *AP*[1] *Isidorus*, modicoque *H*, modico quoque *LGP*[2], modicoque tantum *S* 9 sermones *S* 9 10 quaedam ex istis nat.] quae eaedem natioues *H* 11 ignis usum habuerunt *h* 13 est *om. LGP* 14 hieme] hebeno *Plinius* || a *om. S* 15 media] *LGH Pliniique libri meliores*, meridiana *SAP* || mari *om. P*[1] || eminet *LG* || igne *SA* 16 in q. i. fl.] estuosus *P*[2] 18 est] *H*, est porro *SA*, porro *P*, *om. LG* || parua sunt et *P*[2], nulla suut (*om.* et) *P*[1] 18 19 morsus non] morsum non *Bern.*, morsum *h* 19 et] *LGH*, sed *SAP* || trahant — 20 exerant] et (*om. P*) trahunt — exerunt *SAP* 21 uim sed iu caudis] sed in candis uenenum *H contra Isid.*

PL. 37,158 rictu nocent. ‖ exciditur e cerebris draconum dra- 30, 16
contias lapis, sed lapis non est nisi detrahatur viven-
tibus: nam si obeat prius serpens, cum anima simul
evanescit duritie soluta. usu eius orientis reges prae-
cipue gloriantur, quamquam nullum lenocinium artis
admittat soliditate et quicquid in eo nobile est, non
manus faciant nec alterius quam naturae candor
sit quo reluceat. auctor Sotacus gemmam hanc etiam 17
visam sibi scribit et quibus intercipiatur modis edocet.
praestantissimi audacia viri explorant anguium foveas
et receptus: inde praestolati ad pastum exeuntes prae-
tervectique percitis cursibus, obiciunt gramina medi-
cata quantum potest ad incitandum soporem: ita 18
somno sopitis capita desecant et de manubiis prae-
cipitis ausi praedam revehunt temeritatis.

PL. 8, 69 ‖ Quae locorum Aethiopes tenent feris plena sunt, 19
e quibus quam nabun vocant nos camelopardalim di-
cimus, collo equi similem, pedibus bubulis, capite
camelino, nitore rutilo, albis maculis superspersa.
animal hoc Romae circensibus dictatoris Caesaris pri- 20
PL. 8, 70 mum publicatum. ‖ iisdem ferme temporibus illinc

v. 1 exciditur — 15 temeritatis *compilavit Isidorus* 14, 5, 15. 16, 14, 7 ‖ v. 17 camelopardalim — 19 snperspersa *compilavit Isidorus* 12, 2, 19 *coll.* 14, 5, 15

1 e] a *G* 1 2 dracontia *SAP cum Plinio* 2 3 uiu. detr. *h*, eximatnr uin. *SA* 4 durities *SAP* 5 leonocinium *h* 7 faciant] *Bern.*, faciunt *LGhP*, faciat *SA* 8 sotacus] *SAP cum Plinio*, sotagus *Bern.*, satogus *h*, solacus *L*, sōlacus *G* 12 perscitis *LP* ‖ curribus *A*, cubiis *S* 13 innitandum *SP*, mntandnm *A* ‖ saporem *G* 14 sopitis] *Plinius et Isidorus*; obsitis *LGH*, obsopitis *SAP* ‖ capita desecant] *LGHP*^{2}, e capitibus execant lapides *SAP*^{1} 16 lotorum *S*, loccrum *A* 17 nabun] *SP cum Plinio*, nabum *HA*, nauum *LG* ‖ camelopardalim] *LGP*, camellopardalim *S*, camelopardalum *HA*; camelopardus *Isidorus* 18 equis *H* ‖ bubalis *A*, bubulus *S* 19 albis mac. sup.] *LGHP*^{1}, stellatam candidis maculis *P*^{2}, stellatam candidis maculis snpersparse (supersparsam *A*) *SA* 20 hoc animal *A* 21 isdem *GHP*, hisdem *LA*, istem *S* ‖ illic *H*

exhibita monstra sunt, cephos appellant, quorum PL.
posteriores pedes crure et vestigio humanos artus men-
tiuntur, priores hominum manus referunt: sed a nos-
30, 21 tris non amplius quam semel visa sunt. || ante ludos PL. 8, 71
Cn. Pompeii rhinocerotem Romana spectacula nescie-
bant: cui bestiae color buxeus, in naribus cornu uni-
cum et repandum, quod subinde attritum cautibus in
mucronem excitat eoque adversus elephantos proe-
liatur, par ipsis longitudine, brevior cruribus, natu-
raliter alvum petens, quam solam intellegit ictibus
suis perviam.
22 || Iuxta Nigrim fluvium catoblepas nascitur mo- PL. 8, 77
dica atque iners bestia, caput praegrave aegre ferens,
aspectu pestilenti: nam qui in oculos eius offenderint,
23 protinus vitam exuunt. || formicae ibi ad formam canis IGN.
maximi harenas aureas pedibus eruunt, quos leoninos
habent: quas custodiunt, ne quis auferat, captantes-
que ad necem persequuntur. eadem Aethiopia mittit
24 || lycaonem: lupus est cervice iubatus et tot modis PL. 8, 123
25 varius, ut nullum colorem illi dicant abesse. || mittit PL. 8, 124

v. 4 ante ludos — 11 perviam *excerpsit Dicuil* 6, 7, 3 || v. 15 formicae — 18 persequuntur *compilavit Isidorus* 12, 3, 9 || v. 18 Aethiopia — 20 abesse *compilavit Isidorus* 12, 2, 24

1 exhibita] et habita *A* || ceffos *HSAP*, cefusa *L*, caefusa *G*; caepus, cephus *Plinii libri* 2 posteriores pedes crurae nest. *P*, posteriorum pedum crura et a nest. *LG* 3 priores] pr. proinde *SA*, pr. perinde *P* || sed] quae tamen *SAP*[1] 6 buxeis *G* || cornum *S*, *om. G* 6 7 unum mucronem (et repandum — in *om.*) *H contra Dic. et rel.* 7 quod] qui *A* 8 eo *om. H* || que] quod *Dic.* 8 9 praeliantur *G* 9 ipsis] ipsis prope *SAP* 9 10 nat.] naturali telo *SA* 10 quam] quem *Dic.* 12 nigrim] *SAP*, tigrim *LG Bern.*, tigrin *h* || catoplepas *L*, catoplebas *G*, catoblepa *HSA* 14 pestilenti] bestia est *h*, bestia *Bern.* || in *om. h* || oculis *S* 15 protinus *om. A* || uitam exuunt] *LGP*, uita (iuxta *S*) exeunt *HSA* 17 18 captatisque *SA* 18 negom *G* 19 ceruice iubatus] *GSA Isidorus*, ceruicem iubatus *LP*, ceruae uinctus *H* 20 illi col. *SA*

PL. et parandrum, boum magnitudine, bisulco vestigio,
ramosis cornibus, capite cervino, ursi colore et pariter
villo profundo. hunc parandrum adfirmant habitum
metu vertere et cum delitescat fieri adsimilem cui-
cumque rei proximaverit, sive illa saxo alba sit, seu
frutecto virens, sive quem alium modum praeferat.
cf. PL. 9, 87. 8, 122 faciunt hoc idem in mari polypi, in terra chamae- 30, 26
leontes: sed et polypus et chamaeleon glabra sunt,
ut pronius sit cutis laevitate proximantia aemulari:
in hoc novum est ac singulare hirsutiam pili colo-
rum vices facere. hinc evenit ut difficulter capi possit.
PL. 8, 123 ‖ Aethiopicis lupis proprium est, quod in saliendo 27
ita nisus habent alitis, ut non magis proficiant cursu
quam meatu: homines tamen numquam impetunt.
PL. 8, 125 bruma comati sunt, aestate nudi: thoas vocant. ‖ hys- 28
trix quoque inde loci frequentissima, erinacii similis,
spinis tergum hispida, quas plerumque laxatas iacu-
latione emittit voluntaria, ut assiduis aculeorum nimbis
PL. 10, 136 canes vulneret ingruentes. ‖ illius caeli ales est pe- 29
gasus: sed haec ales equinum nihil praeter aures
habet. tragopan quoque avis maior aquilis, cornibus
arietinis praeferens armatum caput.

v. 15 hystrix — 19 ingruentes *compilavit Isidorus* 12, 2, 35

1 parandrum] *libri*; tarandrus *Plinii libri* ‖ bouum *LP* ‖ bisulco] *SA*, ibico *H*, hiulco *LGP*; ungulae bifidae *Plin.* 2 ursi] *HSA*, ursino *LGP* 4 delistescat *S*, dilitiscat *L* ‖ ad similitudinem *H* 5 proximauerit] *H*, proximarit *SAP*, proximat *LG* ‖ albo LGP^2 6 uirenti LGP^2 ‖ quem (que *G*) a. m. pr.] quam aliam praeferat qualitatem SAP^1 7 mare *SA* ‖ terrae *S* 7 8 cameleo *G* 9 ut pr. sit] et pr. est SAP^2 ‖ leuitatem *H*, tenitatem LGP^1, leuitate speculi (speculu *S*) modo SAP^2 ‖ proximantia] *HSA*, proximanti *LGP* 11 capi possit] capissit *G* 13 nisi *h* ‖ curso *S* 14 quam] q. homines *A* ‖ meatum *S*, adsultu P^2 15 comati] iubati *SA* ‖ theas *H* 15 16 strix *H itaque ut vid. Isidorus* 16 erenacii *L*, erinatii *G*, orinaceis *S*, erinaciis *HA*, erenaceis *P* 20 sed] et *AP* ‖ nil *H* 21 tragopa *A*, tragopam *LG*

30,30 ‖ Aethiopes legunt cinnamum. ‖ id frutectum situ PL. 12, 86. 89
brevi nascitur, ramo humili et represso, numquam
ultra duas ulnas altitudinis: ‖ quod gracilius prove- PL. 12, 91
nerit eximium magis ducitur: quod in crassitudinem
31 extuberatur despectui est. ‖ verum legitur per sacer- PL. 12, 89
dotes hostiis prius caesis: quae cum litaverint, ob-
servatur ut messis nec ortum solis anticipet nec
egrediatur occasum. ‖ quisquis principatum tenet, PL. 12, 90
sarmentorum acervos hasta dividit, quae sacrata est
in hoc ministerium: atque ita portio manipulorum soli
dicatur: quae si iuste divisa est, sponte incenditur.
32 ‖ Inter haec quae diximus nitore caerulo hyacin- PL. 37, 125. 126
thus invenitur, lapis pretiosus, si quidem inculpabilis
reperiatur: est enim vitiis non parce obnoxius: nam
plerumque aut violaceo diluitur aut nubilo obducitur
aut albicantius in aquaticum eliquescit: optimus in illo
tenor, si nec densiore fuco sit obtunsior nec propensa
perspicuitate detectior, sed ex utroque temperamento
33 lucis et purpurae fucatum suaviter florem trahat. ‖ hic IGN.
est qui sentit auras et cum caelo facit: nec aequaliter
rutilat cum aut nubilosus est aut serenus dies. praeterea
in os missus magis friget. scalpturis certe minime ad-
commodatus, ut qui tritum respuat, nec tamen penitus
34 invictus: nam adamante scribitur et notatur. ‖ ubi PL. 37, 156

v. 1 Aethiopes — 5 despectui est *compilavit Isidorus* 17, 8, 10 ‖ *v.* 12 nitore — 24 notatur *compilavit Isidorus* 16, 9, 3 *coll.* 14, 5, 15 ‖ *v.* 24 ubi — 153, 3 pallidus *compilavit Isidorus* 16, 14, 8 *coll.* 14, 5, 15

1 cinnamomum *H* ‖ *locum de cinnamo* §§ 30. 31 *denuo exhibent post* 33, 11 *ad Arabes conversum et subinde interpolatum* (*v. app.*) *codd. SA* ‖ id] quod *SA*, iu *G* 2 represso] *libri*, depresso *Salm.* 3 gratilius *G* 4 dicitur *G* 4 5 crassum extuberatur (-bereatur *S*) *SA* 6 litauerunt *SP* 7 mensis *LH* 10 atque] *LGSP*, inque *A*, in qua *H* 12 haec] ea *P*' ‖ caeruleo *HS* 14 parte *H* 15 uiolatio *H* ‖ deluitur *G* 16 liquescit *H* 17 succo sit obtusior *H* 18 detectior] *LP*, detentior *G*, deiectior *HSA* 19 fucatum] moderatum *SA* 21 nubilosus] *LGP*, nebulosus *HSA*; nubilo *Isidorus* ‖ serenus] s. est *G itaque fuit in L* 22 scupturis *G* 23 ut q. tr.] ut q. attritum *P*, et q. attritum *SA* 24 inuictus] inu. est *SAP*

PL. hyacinthus, ibi et chrysoprasus apparet: quem lapidem
lux celat, produnt tenebrae. haec enim est in illo
PL. 36,144 diversitas, ut nocte igneus sit, die pallidus. ‖ ex
ipso solo sumimus haematitem rubore sanguineo ac
propterea haematitem vocatum.
PL. 5, 43. 128 ‖ Quod ab Atlante usque Canopitanum ostium 31, 1
panditur, ubi Libyae finis est et Aegyptium limen,
dictum a Canopo Menelai gubernatore sepulto in ea
insula quae ostium Nili facit, gentes tenent dissonae,
PL. 5, 45 quae in aviae solitudinis secretum recesserunt. ‖ ex 2
his Atlantes ab humano ritu prorsus exulant. nulli
proprium vocabulum, nulli speciale nomen. diris solis
ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur ustique
undique torrentis plagae sidere oderunt deum lucis.
IGN. adfirmant eos somnia non videre ‖ et abstinere pe-
PL. 5, 45 nitus ab animalibus universis. ‖ Trogodytae specus 3
IGN. excavant, illis teguntur. ‖ nullus ibi habendi amor:
PL. 37,167 a divitiis paupertate se abdicaverunt voluntaria. ‖ tan-
tum lapide uno gloriantur, quem hexecontalithon no-
minamus, tam diversis notis sparsum, ut sexaginta

v. 3 ex ipso solo — 5 vocatum *compilavit Isidorus* 16, 8, 5 ‖ *v.* 7 ubi Libyae — 9 facit *compilavit Isidorus* 14, 3, 28 ‖ *v.* 15 adfirmant — videre: *similia Ammianus* 15, 3, 6 ‖ *v.* 18 tantum — 154, 2 deprehendantur *compilavit Isidorus* 16, 12, 5

1 et *om. HA* ‖ chrysoprasus] *P*, chrisoprasus *L*, chisoprassus *G*, chrysotapsus *A*, chrysuthapsus *S*, crisoptasius *H*; chrysoprasus *Isidorus bis*; chrysolapsis *Plin.* (*Bamb.*) *indeque* chrysolampis *Isidorus* 16, 15, 4 2 produnt tenebrae] *LGHP*, produnt obscurum *S*, prodit obscurum *A* ‖ est] *supra v. m.* 1 *L* 3 die pallidus] palladius *h* 4 haematiten *SA* 5 bematiten uocatum *A*, baemantites uocatus *S* 6 usque] ad usque *SAP* 7 ibi *h* 8 sepulto in — 9 facit] *LGH cum Isidoro*, ibi sepulto (in — facit *om.*) *SA*, ibi sepulto in — facit *P* 10 in aviae] inuiae *H* ‖ solitudines *A* 11 exultant *A* 12 diris — 13 diris] *SA*, diri — diri *LGHP* 13 14 ustique undique] *LGP*, ustique *SA*, utique *H* 14 plagae sidere] *LGAP*, plagae federe *S*, plaga est dire *H* 16 ab *om. SA* ‖ troglodytae *P* 18 diutiis *S* ‖ abdicarunt *h* ‖ uoluntario *S* 19 quam *LG* ‖ exocontalithon *SAP cum Isidoro*, execontalithum *LG*, excontalitum *H* 19 20 nominant *SA* 20 sparsis *A*

gemmarum colores in parvo orbiculo eius deprehen-
dantur. ‖ homiues isti carnibus vivunt serpentium PL. 5, 45
ignarique sermonis stridunt potius quam loquuntur.
31, 4 Augilae vero solos colunt inferos. feminas suas primis
noctibus nuptiarum adulteriis cogunt patere, mox ad
perpetuam pudicitiam legibus stringunt severissimis.
5 Gamphasantes abstineut proeliis, fugiunt commercia,
nulli se extero misceri sinunt. Blemyas credunt trun-
cos nasci parte qua caput est, os tamen et oculos
habere in pectore. Satyri de hominibus nihil aliud
6 praeferunt quam figuram. Aegipanes hoc sunt quod
pingi videmus. Himantopodes fluxis nisibus crurum
serpunt potius quam incedunt et pergendi usum lapsu
magis destinant quam iugressu. Pharusi cum Herculi
ad Hesperidas pergenti forent comites, itineris taedio
hic resederunt. hactenus Libya.
32, 1 ‖ Aegyptus ad meridiem introrsus recedit quoad PL. 5, 48
praetendant Aethiopes a tergo. inferiorem eius par-
tem Nilus circumfluit, qui scissus a loco, cui Delta
nomen est, ad insulae faciem spatia amplectitur inter-

v. 8 Blemyas — 10 pectore *compilavit Isidorus* 11, 3, 17 ‖ *v.* 17 Aegyptus — 156, 14 mari *excerpsit Dicuil* 6, 2 ‖ *v.* 17 Aegyptus — 19 circumfluit *compilavit Isidorus* 14, 3, 27. 28

1 2 depraehendatur *G* 2 h. isti] isti *A*, et isti *S* ‖ serpentum *S* 4 angilae] *H*, augulae *A*, augule *P*, angulae *S*, augire *LG* ‖ suas *om. SA* ‖ primus *S* 5 adulteris *H* ‖ mos *P* 7 gamfasantes *HS*, gamfanantes *A*[1] 8 nullis *S* ‖ se *om. H* ‖ externo *SA* ‖ scinnt *G* ‖ blemyas] *LSP*, blemias *GH*, blemmyas *A* ‖ *post* blemyas *ins.* sed — incolunt (*v. app.*) *SAP* 10 sitiri *S* ‖ nil *h* 11 aegiphanes *H* 12 uidemus] demus *L*[1] ‖ hymantopedes *H* 13 serpunt] *HSA*, repunt *LGP* 14 gressu *h* 15 (h)esperias *LGP* 16 residerunt *GS* 17 ad meridiem] *Dicuil cum Plinio et Capella*, a meridie *libri nostri* (*nisi quod* a *om. h contra Bern. et rel.*) *cum Isidoro* 17 18 quoad praetendunt *H*, quo apprehendunt *Dic.* 18 interiorem *H Dic. contra Plin.* 19 della *L* 20 interamna] *SP Dic.*, interammana *L*, interrammana *G*, interna *H*, interamni *A*

PL. 5, 51 amna ‖ et incerto paene fonte decurrens proditur ut
loquemur. originem habet a monte inferioris Mau- 32, 2
SOL. retaniae, qui Oceano propinquat. ‖ hoc adfirmaut Pu-
PL. 5, 51 nici libri: ‖ hoc Iubam regem accipimus tradidisse.
igitur protinus lacum efficit quem Nilidem dicunt.
Nilum autem iam inde esse coniciunt, quod hoc stag- 3
num herbis piscibus belvis nihil minus procreet quam
in Nilo videmus ac si quando Mauretania, unde origo
eius est, aut nivibus densioribus aut imbribus largio-
ribus inrigatur, incrementa exundationis in Aegypto
PL. 5, 52 augeantur. ‖ sed effusus hoc lacu harenis sorbetur 4
et cuniculis caecis absconditur: deinde in Caesariensi
specu prorumpens ampliore eadem indicia praefert
quae in exortu notavimus rursusque subsidit nec se 5
prius reddit quam post intervalla itineris extenti con-
tingat Aethiopas, ubi exit et Nigrim facit fluvium,
PL. 5, 53 cf. SOL. 27, 5. 30, 1 ‖ quem supra diximus esse terminum limitis Africani.
Astapum eum *indigetes vocant, scilicet aquam e te-
nebris profluentem.

v. 2 originem — 8 videmus: *similia Ammianus* 22, 15, 8 ‖ *v.* 5 lacum — dicunt *adhibuit Isidorus* 13, 21, 7

1 et incerto *om.* P^1 3 propinquat] incumbit SAP^2 3 hoc — 4 tradidisse *om.* *H contra libros rel. Dic. Amm.* 5 lacus *H* ‖ nilidem] nilum *H cum Isidori codd.* 6 esse *om.* P^1 ‖ coniectant *HS*, id est coniectant P^2 7 herbas pisces belual (*sic*) *Dic.* ‖ nil *H* ‖ procreat *H Dic.* 8 ac si] *LSAP*, at si *G*, *om.* *H Dicuil* ‖ mauritaniae *Dicuil* 8 9 unde o. e. est] *SAP*, undique o. e. est *H*, undique o. eius *LG Dic.* 9 aut] an *H*, a *Dic.* 10 inr. incrementa] *LGP*, inr. inde (unde *cod. Dresd.*) incrementa *Dic.*; irr. unde incrementa *H*, incremento inrigatur *SA* ‖ exundationes *A* 11 augeatur L^1, augentur *Dic.* 12 13 caesariensi specu] *Dic.*, caesariensis petita *H*, caesariensi specie *LGSAP*; lacu maiore in Caesariensis Mauretaniae gente — erumpit *Plin.* 13 ampliore] *scripsimus*; amplior *LGP Dic.*, ampliora *H*, ampliori *SA* ‖ profert *Dic.*, praefer *h* 14 exortum *Dic.* ‖ subsidet *L* 15 post quam *H* ‖ extendi *P* 16 et *om.* *LGP* ‖ nigrim] *SAP*, nigrum *LG Dic.*, tigrin *h*, tigrim *Bern.* 18 astapum] *HSA cum Plinio*, astapunici *L*, astacponi *G*, astapuni P^1, astacum P^2 ‖ indigentes *S Bern.*, inde gentes $LGhAP^2$ *Dic.*, indigenae P^1 ‖ e] et *G*

32, 6 Multas magnasque ambit insulas: quarum plerae- PL.
que sunt tam [diffusae et] vastae magnitudinis, ut
vix eas dierum quinque cursu praetermeet, quamvis
7 concitus ibi feratur. nobilissima earum est Meroe,
circum quam divisus dextero alveo Astosapes, laevo
Astabores nominatur. ‖ tunc quoque emensus magna PL. 5, 54
longinqua, cum primum occurrentibus scopulis aspe-
ratur, tantis agminibus extollitur inter obiecta rupium,
ut ruere potius quam manare credatur: demumque a
8 cataracte ultimo tutus est: ‖ ita enim quaedam claustra SOL.
eius Aegyptii nuncupant. ‖ relicto tamen hoc pone PL. 5, 53
se nomine, quo Nigris vocatur, ‖ mox inoffensus meat. PL. 5, 54. 64
septem ostiis conditur, in meridiem versus excipitur
Aegyptio mari.
9 ‖ *Gnari siderum vel locorum varias de exces- PL. 5, 55
sibus eius causas dederunt. alii adfirmant etesias
nubium densitatem illo cogere, unde amnis hic auspi-
catur, ipsumque fontem humore superno agitatum

v. 1 multas — 4 Meroe: *similia Ammianus* 22, 15, 11 ‖ *v.* 7 cum primum — 13 conditur: *similia Ammianus* 22, 15, 9. 10 ‖ *v.* 13 in meridiem — 14 mari *adhibuit Isidorus* 13, 21, 7 ‖ *v.* 15 gnari — 157, 2 subministraveriut: *similia Ammianus* 22, 15, 5

1 ambit] habet *G* 2 diffusae et uastae] *LGHP*, uastae et diffusae *S*, diffusae uastae *A Dic.*; tam vastae magnitudinis *Plin.*; *unde delendum videtur* diffusae et 3 cursus *H Dic.* ‖ praetermetet *A* 4 eorum *H* 5 dextero] *LGAP Dic.*, dextro *S Bern.*, *om. h* ‖ astosapes] *LP*[1] *cum Plin.*, astocapes *G*, astisapes *H Dic.*, astapores *SA*, astapes *P*[2] 6 astabores] *LG*[2] *Bern. Dic.* (*Dresd.*), astaboris *h*, astaboras *G*[1] *Dic.* (*Par.*), astapores *SP*, actapores *A*; Astobores *Plin.* ‖ nominatur] *LGP*, nominantur *HSA Dic.* 7 longinquam *A* ‖ occursantibus *SA*; inter occursantes scopulos *Plin.* 8 tantis *om. Dicuili codex Parisinus, non Dresd.* ‖ obiectatus *h*, obiectatum *Bern.* 9 manere *GhP* 10 cateracte *L*, caractere *H* 11 hoc] *H*, hac *L*, ac *G Dic.*, adhuc *SAP* ‖ pone] ponere *Dic.* 12 quo nigris] quod giris *H Dic.*, quo igiris *S* ‖ maneat *S* 13 in mer. uersus] in septentrionem uersus *Dic.* (*Dresd.*), septentrionem versus et *Dic.* (*Par.*); *librorum lectionem firmat Isidorus* 15 gnari] *scripsimus*, ignari *libri*, *nisi quod* si igna *S* 15 16 excessus *S*, excessu *A* 17 hic] is *LG* 18 humore superno (supero *Bern.*) agitatum] *H*, umore (umorem *G*) superagitatum *LGP*, superno humore sublatum *SA*

PL. tantam innndationis habere substantiam, quantum pa-
buli ad liquorem nubila subministraverint. ferunt 32, 10
alii, quod ventorum flatibus repercussus, cum fluo-
rem solitae velocitatis non queat promovere, aquis
in arto luctantibus iutumescat: et quo inpensius con-
troversi spiritus repugnaverint, eo excelsius sublimari
in altitudinis vertices repercussam celeritatem, quando
nec solitus extenuet cursus alveum et stipato iam
flumine venis originalibus torrentium pondera super-
veniant: ita concurrente violentia hinc urgentis ele- 11
menti hinc resistentis, undis exultantibus molem col-
PL. 5, 56 ligi quae excessus facit. ‖ nonnulli adfirmant fontem
eius qui Phialus vocatur siderum motibus excitari
extractumque radiis candentibus caelesti igne sus-
PL. 5, 57 pendi, ‖ non tamen sine certa legis disciplina, hoc
est lunis coeptantibus: verum omnem abscessus ori- 12
ginem de sole concipi primosque fieri excessus tu-
moris cum per cancrum sol vehatur: postmodum tri-
ginta eius partibus evolutis, ubi ingressus leonem
ortus sirios excitavit, emissis omnibus cumulis totam
ION. fluctuationem erumpere. ‖ quod tempus sacerdotes 13
natalem mundi iudicaverunt, id est inter XIII k. Aug.

v. 3 ventorum — 5 intumescat *adhibuit Isidorus* 13, 21, 7; *similia Ammianus* 22, 15, 7

1 tantum *S* 1 2 qu. p. ad l. n.] quanta impendia n. p. ad l. *SA* 2 subm.] strauerint *H* 3 4 fluore *h* 4 promoueri *HS* 5 quo — 6 eo] quanto iam — tanto *SAP* 5 6 contronersi] *libri*; reluctante spiritu controverso *Ammian.*; coutraversi *vulgo* 7 repercussam] repercussa est *A* 9 torrentium *om. H* 10 concurrente] concordi *LG*P^2 11 resistens *h*, resistendis *Bern.*, resistentibus *P* ‖ exaltantibns *L*, extantibus *G* 11 12 colligit *G* 13 sederum *S* 14 cadentibns P^2 16 coetantibus *S*, coitantibus *A* ‖ abscessus] excursus *SA* 17 de sole (solo *P*) coucipi (concipit G^1)] *LGH*P^1, sole fieri *SA*P^2 ‖ primosque — tumoris] primamque exultantiam tumoris incipere *SA*P^2 18 caucrum] campum P^1 19 part. ei. *h* ‖ euolitis *G* 20 emissis — 21 fluctuationem] propulso omni fluore tantam uim amnis *SA*P^1 22 indicauerunt] *LGHP*, uocauerunt *SA* ‖ in tertio decimo kl. *LG*, inter III k. *H*, in (*suprascr.* ter) tertium decimum kl. *S*, in tertium decimum kl. *AP*

et XI. ‖ deinde revocare exitus universos, cum in vir- PL. 5, 57
ginem transeat, penitusque intra ripas suas capere,
32, 14 cum libram sit ingressus. hoc etiam addunt pariter
eum nocere, sive abundantius exaestuet sive parcius:
cum exiguitas minimum adportet fecunditatis, pro-
pensior copia dinturno humore culturam moretur.
15 ‖ maximos eius exitus cubitis duodeviginti consur- PL. 5, 58
gere, ‖ iustissimos sedecim temperari, ‖ nec in quinde- PL. 5, 57. 58
cim abesse proventus fructuarios, quicquid infra sit,
16 famem facere. dant illi etiam hoc maiestatis, ut por-
tendat futura, quandoquidem Pharsalico bello non
fuerit egressus quinque ulnas. iam illud palam est
quod solus ex amnibus nullas expiret auras. ‖ di- PL. 5, 59
cionis Aegyptiae esse incipit a Syene, in qua fines cf. 53
Aethiopum, et inde usque dum mari intimatur Nili
nomen tenet.
17 ‖ Inter omnia quae Aegyptus habet digna memo- PL. 8, 184
ratu praecipue bovem mirantur: Apim vocant. hunc
ad instar colunt numinis, insignem albae notae ma-
cula, quae dextero lateri eius ingenita corniculantis
18 lunae refert faciem. statutum aevi spatium est, quod

v. 17 inter omnia — 159, 8 cibum capiat *referunt scholia novicia ad Lucan.* 8, 479 ‖ *v.* 18 Apim — 159, 12 anno semel *compilavit Isidorus* 8, 11, 86; *similia Ammianus* 22, 14, 7. 8

1 reuocari *SAP* ‖ in *om. H* 2 cape *G* 3 sit in l. ingr. *SA* ‖ par. add. *H* 5 cum] quandoquidem *SAP*^{1} ‖ fec. app. *SA* 7 maximos] *HP*, maximus *LGS*, maximas *A* ‖ eius] deinde eius *SAP* ‖ exitus *om. H* 8 iustissimus *G* ‖ temperare *LGP*^{1}, temparari *S*, comparari *P*^{2} ‖ in *om. LG* 9 adesse *A* ‖ fructuarios *om. P*^{1} ‖ quicquid] sed quicquid *SAP* ‖ infra] *SA*, intra *LGHP* 10 famen *h* ‖ hoc etiam illi *H* 10 11 portendant *S* 11 futura] fut. argumentantes *SAP*^{2} 13 quod solus — expiret auras] quod solus nullas expirare (expsirare *A*) auras ex amn. uniuersis *SA*, solum illum nullas expirare auras ex amn. uniuersis *P*^{1} 14 a Syene] amsienae *h* 15 et *om. H* ‖ mari] maron *SA* ‖ intimatas *H* 17 aegyptos *P* 18 apin *h*, quem apim *A* 19 not. alb. *A* 20 dextro *HSA* ‖ corniculantibus *h* 21 statutum] *HSAP*^{2}, statum *LP*^{1}, estatum *G*; spatium praestitutum *Ammianus*

PL. ut adfuit, profundo sacri fontis inmersus necatur, ne
diem longius trahat quam licebit. mox alter nec sine
PL. 8, 184 publico luctu requiritur, ‖ quem repertum centum an-
auct. tistites Memphim prosequuntur, ut incipiat ibi sacris
PL. 8, 185 initiatus sacer fieri. ‖ delubra quibus succedit aut in- 32, 19
cubat mystice thalamos nominant. dat *omina ma-
nifestantia de futuris: illud maximum, si de consu-
lentis manu cibum capiat. denique aversatus Ger-
manici Caesaris dexteram prodidit ingruentia, nec
multo post Caesar extinctus est. pueri Apim gre- 20
gatim sequuntur et repente velut lymphatici ventura
PL. 8, 186 praecinunt. ‖ bos illi ostenditur femina in anno semel,
et ipsa non absque certis insignibus, quae atque in-
venta et oblata est, eadem die neci datur. Apis na- 21
talem Memphi celebrant iactu paterae aureae, quam
proiciunt in Nili statum gurgitem. haec sollemnitas
per septem dies agitur: quibus diebus cum sacerdo-
tibus quasdam crocodili indutias habent nec attrec-
tant lavantes. verum octavo die caerimoniis iam
peractis, velut reddita saeviendi licentia, solitam resu-
munt atrocitatem.

PL. 8, 89 ‖ Crocodilus malum quadrupes et in terra et in flu- 22
mine pariter valet: linguam non habet: maxillam movet

v. 14 Apis — 18 habent: *similia Ammianus* 22, 15, 17 ‖ *v.* 22 crocodilus — 160, 1 superiorem *excerpsit Dicuil* 7, 9, 1 ‖ *v.* 22 crocodilus — 160, 11 repercutiat *compilavit Isidorus* 12, 6, 19. 20; *similia Ammianus* 22, 15, 15. 16

1 ut *om.* *A* 3 luctu] fletu *h* 3 4 antistes *G* 4 memfim] *HSA*, memfin *LG*, menfin *P* ‖ sacris ibi *A* 5 delubra] tecta P^2 6 omina] *Salm.*, omnia *libri*; de futuris quaedam manifesta signa *Isidorus*; signa rerum futurarum *Ammianus* 6 7 manifesta *SA* 7 maxime *SA* 8 auersutus *h* 9 dext. caes. *S* 10 multum *LGP* ‖ est *om.* *SA* ‖ apin *h* 13 certis] incertis *H* ‖ atque] qua *A* 14 15 naturalem *h* 15 memphi] *P cum Plin.*, memfi *H*, memphici *LG*, memfici *SA* ‖ iactu] uacti *H* ‖ aur. pat. *SAP* 16 proicium *S* ‖ statum] *LGP*, statim *H*, statu *SA* ‖ gurgite *HA* 18 crocodrill- *H constanter*, corcodrill- *Dic.* 22 malus *Dic.* ‖ in fl.] fl. *S* 23 pariter *om.* *A*

superiorem. morsus eius horribili tenacitate conve- PL.
niunt, stipante se pectinatim serie dentium. plerum-
que ad viginti ulnas magnitudinis evalescit. qualia
32, 23 anseris edit ova. metatur locum nido naturali pro-
videntia nec alibi fetus premit quam quo crescentis
Nili aquae non possint pervenire. ‖ in partu fovendo IGN.
mas et femina vices servant. ‖ praeter hiatum oris PL. 8, 89
24 armatus est etiam unguium inmanitate. noctibus in
aqua degit, per diem humi adquiescit. ‖ circumdatur IGN.
maxima cutis firmitate in tantum, ut ictus quovis tor-
25 mento adactos tergo repercutiat. ‖ strophilos avis PL. 8, 90
parvula est: ea reduvias escarum dum adfectat, os
belvae huiusce paulatim scalpit et sensim scalpurri-
gine blandiente aditum sibi in usque fauces facit.
quod ichneumon conspicatus penetrat belvam popu-
latisque vitalibus erosa exit alvo.
26 ‖ Est et delphinum genus in Nilo, quorum dorsa PL. 8, 91
serratas habent cristas. hi delphines crocodilos studio
eliciunt ad natandum ‖ demersique astu fraudulento PL. 8, 92
tenera ventrium subternatantes secant et interimunt.

v. 3 qualia — 6 pervenire *excerpsit Dicuil* 7, 9, 1 ‖ *v.* 11 strophilos — 16 alvo: *similia Ammianus* 22, 15, 19 *et Isidorus* 12, 2, 36 ‖ *v.* 17 est et delphinum — 20 interimunt *compilavit Isidorus* 12, 6, 11. 20; *similia Ammianus* 22, 15, 18

1 tenacita *G* 2 stipanti *G*, stipantes *S* ‖ dent. ser. pect. *SA* 4 anser insedet *Dic.* ‖ oua] oria *h* 5 promit *h* ‖ quo] quod *Dic.*, pro P^1 ‖ cresceutes *SA Dic.* 6 possunt *H Dic.* ‖ pernire *G* ‖ in partu] in parcum *G*, *om. H* 7 mars *S* ‖ femiuas *P* ‖ serant *S* 9 circumdatus *SA* 11 adactus *HS* ‖ strophilus *H*; trochilos *Plin. Ammian.* 12 est *om.* SAP^1 ‖ redubias (a)esc. dum] LGP^2, dum redubias esc. SAP^1, res dubias esc. dum *H* ‖ adfectat] adsectat P^2 13 14 scalpurrigine] *LGSAP*, prurigine *H* 15 hicneumon consp. $LGHP^2$, enhydrus (denhydrus *A*) consp. alterum ichneumonum (inneumonum P^1) genus SAP^1; somno pressum conspicatus ichneumon *Plin.*, quod factum contuens enhydrus ichneumonis genus *Ammianus*, enhydros si invenerit dormientem crocodilum *Isidorus* 15 16 populatusque pitalia *P* 16 rosa *A* 17 est et delfinum genus] LGP^2, est delfinum genus *H*, sunt delphines SAP^1 ‖ in *om. LG* 18 delfini *LG* 19 nandum (*corr.* natandum) *A* ‖ dimersique *LG* ‖ fraudulento *om. SA* 20 subternantes *A*, subterantes *S*

PL. habitant in insula Nili homines forma perexigui, sed 32, 27
audacia usque eo praediti, ut crocodilis se offerant
obvios: nam haec monstra fugientes insequuntur, for-
PL. 8, 93 midant resistentes: ‖ ergo capiuntur, subactique etiam
intra aquas suas serviunt et perdomiti metu ita ob-
sequuntur, ut inmemores atrocitatis victores suos in-
PL. 8, 94 equitantes dorso vehant. ‖ hanc ergo insulam et hanc 28
gentem ubicumque indicio odoris persenserint, procul
fugiunt. in aqua obtunsius vident, in terra acutissime.
hieme nullum cibum capiunt, quin etiam quattuor men-
ses a coeptu brumae inedia exigunt.
PL. 8, 91 . ‖ Scinci quoque circa Nilum frequentissimi, croco- 29
dilis quidem similes, sed forma modica et angusta,
verum ad opem salute non qualibet necessarii: me-
dentes quippe ex ipsis pocula inficiunt, quibus extin-
guitur vis veneni.
PL. 8, 95 ‖ Hippopotamus in eodem flumine ac solo nas- 30
citur, equino et dorso et iuba et hinnitu, rostro

v. 1 habitant — 9 fugiunt *excerpsit Dicuil* 7, 9, 3 ‖ v. 3 haec monstra — 4 resistentes: *similia Ammianus* 22, 15, 20 ‖ v. 9 in aqua — 11 exigunt *excerpsit Dicuil* 7, 9, 2; *similia Ammianus* 22, 15, 20 ‖ v. 17 hippopotamus — 162, 2 depascitur *compilavit Isidorus* 12, 6, 21 ‖ v. 17 hippopotamus — 162, 10 invexit: *similia Ammianus* 22, 15, 21—24

1 habitant] praeterea h. *SAP* ‖ exigui *Dic.* 2 usque eo] eo usque *S*, usque adeo *Dic.* ‖ praediti] *SP*, perditi *A*, periti *Dic.*, pergit *LG*, pergunt *H* ‖ offerat *L* 3 fug. sequuntur *H*, fugientia secuntur *Dic.* 4 ergo] et *Dic.* 5 intra] *Dic.*, inter *libri nostri* ‖ perdomita *Dic.* 6 7 in aequitatis dorso *S*, equitantes in dorso *Dic.*, in dorso equitantes *h* 7 uehat *A* 9 obtuntius *Dic.* 10 cib. null. *H Dic.* 11 a coeptu] *SAP*, acceptu *H Dic.* (*Dresd.*), accepta *Dic.* (*Par.*), accepto *GB* (*in L erasum*) 12 scini *h*, scinici *S* ‖ frequentissim(a)e *LGS* 13 quidem *om. H* ‖ forma modica et ang.] *LGP*[1], modica forma et ang. *H*, forma minuscula *SAP*[2] 14 salute] *H*, salutarem *LGSAP* ‖ necessaria *G* 15 conficiunt *h* 15 16 extinguitur (et ext. *LG*) uis ueneni] *LGH*, uis uen. ext. *P*[2], et stupor neruorum excitetur et ueneni (ueni *P*[1]) uis extinguatur (exigatur *P*[1]) *SAP*[1] 17 hippotamus *S*, ippotamus *H constanter*, hippopotamius *P* 18 et *ante* dorso *del.* *P*[2]

resimo, ungulis bifidis, aprinis dentibus, cauda tortuosa. PL.
noctibus segetes depascitur, ad quas pergit aversus
astu doloso, ut fallente vestigio revertenti nullae ei
32, 31 insidiae praeparentur. ‖ idem cum distenditur nimia PL. 8, 96
satietate, harundines recens caesas petit, per quas
tamdiu obversatur, quoad stirpium acuta pedes vulnerent, ut profluvio sanguinis levetur sagina: plagam
deinde caeno oblinit, usquedum vulnus conducatur in
cicatricem. hippopotamos et crocodilos primus Romae M. Scaurus invexit.

32 ‖ Circa easdem ripas ales est ibis. ea serpentium IGN.;
populatur ova gratissimamque ex his escam nidis cf. PL. 8, 97
suis defert: sic rarescunt proventus fetuum noxiorum.
33 ‖ nec tamen aves istae tantum intra fines Aegyptios MEL. 3, 8, 9
prosunt: nam quaecumque Arabicae paludes pennatorum anguium mittunt examina, quorum tam citum
virus est, ut morsum ante mors quam dolor insequatur, sagacitate qua ad hoc valent aves excitatae
in procinctum eunt universae et prius quam terminos
patrios externum malum vastet, in aëre occursant
catervis pestilentibus: ibi agmen devorant universum:

v. 11 circa — 13 defert *compilavit Isidorus* 12, 7, 33 ‖ *v.* 11 circa — 163, 1 ore pariunt: *similia Ammianus* 22, 15, 25. 26 ‖ *v.* 16 quorum — 18 insequatur *adhibuit Isidorus* 12, 4, 29

1 resimo] *LHSP*^{1} *cum Plinio*, resupino *GBP*^{2}, resupinato *A cum Isidoro* ‖ aprinis] *GBH et in litura S cum Isidoro*, aprugnis *P*^{2}, aprugineis *LP*^{1}, acpruginis *A* 2 nocte *H* ‖ ad quas pergit] *LGP*, aquas pergit *A*, aquas spargit *H*, aqua spergit (*corr.* aquas spargit) *S* 3 falso *H* ‖ reuerenti *L*, reuertendi *G* ‖ ei *om. hP erasumque in L* 4 extenditur *A* 5 qnassas *h*, cassas *Bern.* 6 obserratur *A* 7 leuet saginam *h* 8 conducitur *A*, condatur *H* 9 cicatrice *H* ‖ primum *A* 9 10 romae m.] *HSAP*^{2}, romam *LGP*^{1} 10 inuxit (*corr.* induxit) *A* 11 circum *SAP* 11 12 serpentum pabulatur *H* 13 refert *H* ‖ prouentn fetus *H*, prouentu fetunm *SA*; ut rarescant mortiferae pestes absumptae *Ammianus* 14 tamen *om. SA* 15 prosnnt] sunt *H* ‖ qnaecumque] *LGHP*, que cum *S*, cum *A*; quacnmque *coniecit Salm.*; *malim cum S* namque cum Arabicae 15 16 pinnatornm *HA* 18 ualens *A* 19 20 terminos patrios] patrias *H* 20 aeternum *A*

IGN. cf. PL. 10, 32 quo merito sacrae sunt et inlaesae. ‖ ore pariunt.
PL. 10, 87 ‖ nigras solum Pelusium mittit, reliqua pars candidas.

PL. 13, 56 ‖ De arboribus quas sola fert Aegyptus praecipua 32, 34
est ficus Aegyptia, foliis moro comparanda, poma
non ramis tantum gestitans, sed et caudice: usque
PL. 13, 57 adeo fecunditati suae angusta est. ‖ uno anno septies
fructum sufficit: unde pomum decerpseris, alterum
sine mora protuberat. materia eius in aquam missa 35
subsidit: deinde cum diu desederit in liquore, levior
facta sustollitur et versa vice, quod natura in alio
ligni genere non recipit, fit humore sicca.

PL. 12, 103 ‖ Palma quoque Aegyptia dicenda res est: proprie 36
adipsos vocatur, ut dici oportet ea, quae gustata
arcet sitim. odor ei idem qui et malis Cydoniis. sed
demum sitim sedat, si prius quam maturuerit decerpatur:
nam si matura sumatur, sensum intercipit,
gressum praepedit, linguam retardat obsessisque officiis
mentis et corporis ebrietatis facit vitium.

IGN. ‖ Aegyptium limitem, qua ad Diacecaumenen ten- 37
cf. PL. 2, 107 dit, incolunt populi, qui momentum, quo reparari mundum
ad motus ferunt annuos, hoc studio deprehendunt.
eligitur sacer lucus, in quo consaeptant animalia
diversissimi generis. ea, ubi ad statum modum

v. 7 uno anno — 11 sustollitur *compilavit Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1 *indeque potius quam ex Solino pendet Isidorus* 17, 7, 17 ‖ *v.* 13 palma — 15 sitim *compilavit Priscianus v.* 248. 249

1 ore *om.* *H* 2 3 candida *L*[1] 7 fecunditatis *LHP* ‖ est ut anno uno *h*, est ut uno anno *Bern.* 9 protulerat *h* ‖ materies *SAP* 10 subdit *S* ‖ dein *A* 13 propria *H* 14 ut dici] aut dicit *h*, aut dici *Bern.* ‖ oportet] *HSA*, oportuit *LGP* 15 odor ei idem] *LGP*, odor est idem *H*, odore idem *SA* ‖ cydoneis *H* 16 maturauerit *H*, matuerit *S*, maturuit *P* 19 ebr. fac. uit.] nitium ebrietatis imitatur *SAP*[1] 20 aegiptum *h* ‖ qua *om.* *h* ‖ diacecaumenen] *LGAP*, diacecaumen *S*, diaticae cacumen con *H* 21 quo — 23 eligitur *om.* *P* 22 fuerunt *S* ‖ annus *L* 23 erigitur *H* ‖ locus *HSAP* ‖ in quo cons.] in quem compellunt *SAP*[2] 24 statum modum] *LGP*[1], statutum modum *H*, statam lineam *SP*[2], statutam lineam *A*

caelestis perveniunt disciplinae, sensus suos significa- ION.
32, 38 tionibus produnt quibus possunt: alia ululant, alia
mugiunt, quaedam strident, nonnulla simul confugiunt
ad volutabra. hoc argumentum illis est magistrum
39 ad indicium temporis deprehendendi. ‖ iidem populi MEL. 1, 9, 8
ferunt a primis sibi gentis suae avis traditum, ubi
nunc occasus est, quondam ibi ortus solis fuisse.
40 ‖ Inter Aegyptias urbes numero portarum Thebae PL. 5, 60
nobiles, ad quas commercia Arabes * Indique subve-
41 hunt: hinc regio Thebaica. Abydos et ipsa nobilis,
olim Memnonis regia, nunc Osiris fano exculta. ‖ Ale- PL. 5, 62
xandriam et operis ipsius magnitudo et auctor Ma-
cedo nobilitant: quam metatus Dinocrates architecton
42 alterum a conditore in memoria locum detinet. ‖ con- ION.
dita autem Alexandria est duodecima centesimaque
olympiade, L. Papirio Sp. f. C. Poetelio C. f. con-
sulibus Romanis, ‖ haud longe ab ostio fluminis Nili, PL. 5, 64
quod Heracleoticon alii, alii Canopicon appellant.
43 ‖ Est et Pharos, colonia a Caesare dictatore de- PL. 5, 128

v. 8 inter Aegyptias — 10 Thebaica *compilavit Isidorus* 15, 1, 35 ‖ *v.* 11 Alexandriam — 13 architecton: *similia Ammianus* 22, 16, 7; *cf. Isidorus* 15, 1, 34 ‖ *v.* 19 est et Pharos — 165, 6 dicunt *adhibuit Isidorus* 15, 2, 37. 20, 10, 10; *similia Ammianus* 22, 16, 9

1 perueniunt disciplinae] *H*, peruenit (-nitur *GB*) disciplinae (-ua P^1) $LGBP^1$, uertigo prouecta (peruecta *A*) est SAP^2 3 *post* strident *ins.* et quaedam rudiunt *LP*, et (*om. SA*) quaedam rugiunt (rugunt *B*) *GBSA*; *om. H recte* 4 hoc *om. H* ‖ magisterium *SA* 5 deprehendi *S* 7 ortum *A* 8 numere *h* ‖ thebae] th. fuisse *h* 9 nobilis *LG* ‖ Indique P^2; undique $LGHP^1$ *cum Isidoro* (ad quas ad commercia Arabes undique subvehunt *Isid.*), undique gentium SAP^2; Thebe portarum centum nobilis fama, Coptos Indicarum Arabicarumque mercium emporium *Plin.* 9 10 subeunt *LG* 10 regio] ergo *h* ‖ thebaida *H cum Isidoro* ‖ aboedos *LGSP*, abaedos *HA* 11 memmanis *S* ‖ osirius *A* ‖ exculpta *H* 12 ips. op. *H* 12 13 Macedo] alexander macedo *SA* 13 nobilitat *A* 14 alterum a c. in memoria (-riam *H*) l. detinet] secundum post conditorem inter (in SP^2) memorabilia (memoria P^2, memoralia *A*) locum sortitus est SAP^2 ‖ condita — 18 appellant *om. H* 16 lucio papirio spurio spurii filio *LGP* ‖ gaio petilio *LGAP*, galo paetilio *S* 18 alii alii] *SAP*, alii *LG* 19 farus *LG*

PL. ducta, e qua facibus accensis nocturna dirigitur na-
vigatio: nam Alexandria insidioso accessu aditur, fal-
lacibus vadis, caeco mari, tribusque tantum canalibus
IGN. admittit navigantes, Posideo Tegano Tauro. ‖ hinc
igitur in portibus machinas ad praelucendi ministe-
rium fabricatas pharos dicunt. pyramides turres sunt 32, 44
fastigatae ultra excelsitatem omnem quae fieri manu
possit: itaque mensuram umbrarum egressae nullas
habent umbras. nunc ab Aegypto provehamus stilum.

PL. 5, 65 ‖ Ultra Pelusiacum ostium Arabia est, ad Rubrum 33, 1
PL. 6, 107 pertinens mare, ‖ quod Erythraeum ab Erythra rege
IGN. ‖ Persei et Andromedae filio, non solum a colore ap-
cf. SOL. 7, 26 pellatum Varro dicit. qui affirmat in litore maris istius
fontem esse, quem si oves biberint, mutent vellerum
qualitatem, et antea candidae amittant quod fuerint
usque ad haustum ac furvo postmodum nigrescant
colore.

PL. 5, 65 ‖ Rubri autem maris Arsinoë oppidum. verum 2
haec Arabia procedit ad usque illam odoriferam et
divitem terram, quam Catabani et Scaenitae tenent
PL. 6, 143 Arabes, nobiles monte Cassio: ‖ qui Scaenitae cau- 3
sam nominis inde ducunt, quod tentoriis succedunt
nec alias domos habent: ipsa autem tentoria cilicia

v. 6 pyramides — 9 umbras *compilavit Isidorus* 15, 11, 4; *similia Ammianus* 22, 15, 28. 29; *cf. schol. novicia ad Lucan.* 8, 697 ‖ *v.* 10 ultra — 20 terram *compilavit Capella* 6, 677. 678 ‖ *v.* 23 cilicia — 166, 1 texta *compilavit Isidorus* 19, 26, 10

1 e] *H*, ex *LG*, de *SAP* ‖ accensu *G* 2 adicitur *H* 3 uadis] undis uadis *LGP*; fallacibus vadis *etiam Isidorus* ‖ canalibus] milibus *H* 4 possideo *SA*, possidet *H*, postideo *LGP cum Plinii libris dett.*; Posideo *Plin.* (*Leid.*) ‖ hanc *h* 6 sunt] sunt in aegypto *SAP* 7 fastigiatae *G* ‖ qua *G* 11 erithra] *HSA*, berytho *L*, heritho *P*, erico *G* 12 persarum *A* 14 mutant *H* 16 chaustum *LP* ‖ fuluo *H* 20 diuidentem *H* ‖ catabani] *H*, catabyani *LP*[1], catabiani *G*, scaptabani *SAP*[2] ‖ tenenent *S* 21 cassito *H* ‖ quis *G* 21 22 causam] *H*, causas *LGSAP* 22 tentoris *G* 23 domus *H* ‖ habitant *SA* ‖ cilicina *LGP*

sunt: ita nuncupaut velamenta caprarum pilis texta.
33, 4 ‖ praeterea suillis carnibus prorsus abstinent. sane PL. 8, 212
hoc animalis genus si invectum illo fuerit, ilico mo-
ritur. ‖ hanc Arabiam Graeci Eudaemonem, nostri PL. 5, 65. 6, 138
Beatam nominaverunt. ‖ habitatur in colle manu facto PL. 6, 138
inter flumen Tigrim et flumen Eulacum, ‖ quod or- PL. 6, 135
tum a Medis tam puro fluore inclitum est, ut omnes
inde reges non alias quam eius aquas bibant.
5 ‖ Eudaemonem non frustra cognominatam hinc ca- PL. 12, 51
pessas, quod praeter odores, quos creat plurimos, sola
tus mittit, nec tamen universa. ‖ nam in medio eius PL. 12, 52
sunt Astramitae, pagus Sabaeorum, a quo octo man-
sionibus regio turifera disterminatur, Arabia appellata,
6 id est sacra: hoc enim significari interpretantur. ‖ vir- PL. 12, 54
gulta haec non sunt publica, sed quod inter barbaros
novum, in ius posterorum per successiones transeunt
7 familiarum. ergo quicumque dominatum istius teneut
nemoris, Arabice sacri vocantur. iidem illi cum lucos
istos vel metunt vel incidunt, non funeribus iuter-
8 sunt, non congressibus feminarum polluuntur. ‖ hanc PL. 12, 56
arborem, priusquam penitus fides proderetur, alii len-
tisco, alii mage terebintho conparabant, usquedum

v. 4 hanc — 5 nominaverunt *compilavit Isidorus* 14, 3, 15 ‖ *v.* 10 odores — 14 sacra *compilavit Isidorus* 14, 3, 15

1 ita — texta *om. G* ‖ ita] ita enim *H* ‖ nuncupant] *HSAP*², nominant *LP*¹ ‖ capr.] e capr. *SA*   2 suillis] suis *h*   3 4 mor. il. *H*   4 greco *G*   5 *ante* habitatur *fortasse exciderunt plura, cf. Plin.:* Charax oppidum Persici sinus intumum, a quo Arabia Eudaemon cognominata excurrit, habitatur in colle *cet.* ‖ habitatur] ha^r^tatur *S* ‖ in *om. LGP*   6 tigrin *h*   7 tam] ita *H*   8 inde *om. SA*   10 quos] quod *h* ‖ sola] sal *S*   12 sunt astramite] *LGSP*, sunt atramite *A*, samstramitae *h*, sanstramitae *Bern.*; Astramitae *Plin.* (*Ricc.*) ‖ octo] VII *L*¹   12 13 mansionibus] mansio *S*   13 Arabia — 14 interpretantur *om. G*   13 Arabia] *libri Solini ut optimi quique Plinii et Isidorus*; Saba *Plinii dett.* ‖ appellata — 14 interpretantur *om. h*   13 appellatur (*corr. m.* 1 appellata) *L*   14 interpretatur *P*   16 in *om. h* ‖ transeant *h*   17 dominium *H*   19 funeris *hS*   20 congresionibus *SAP*; congressu *Plin.*   21 proderet *L*¹(?)*B*   21 22 alii lentisco *om. H*   22 mage] *LGP Bern.*, magis *hSA*

PL. libris quos Iuba rex scripsit ad Caesarem Augusti
filium palam fieret intorto eam esse vimine, ramis
ad aceris qualitatem, amygdalae modo sucum fundere,
PL. 12, 58 ‖ incidi ortu canis flagrantissimis solibus.

PL. 12, 66 ‖ In iisdem saltibus myrrha provenit, cuius radices 33, 9
ut vitium rastris proficiunt, ablaqueationibus gaudent;
PL. 12, 68 nudatae pinguiori fluunt lacrima. ‖ sponte manans
pretiosior ex ea sudor est: elicitus corticis vulnere
PL. 12, 67 vilior iudicatur. ‖ codex in vertiginem flexus et spinis 10
hispidus: folium crispius licet olivae tamen simile:
maxima extollitur ad quinque cubita proceritatis.
PL. 12, 80 ‖ Arabes sarmentis eius ignes fovent, quorum fumo
satis noxio, nisi odore cremati storacis occurrant,
plerumque insanabiles morbos contrahunt.

PL. 10, 3 ‖ Apud eosdem nascitur phoenix avis, aquilae 11
magnitudine, capite honorato in conum plumis ex-
tantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo,
postera parte purpureus absque cauda, in qua roseis
PL. 10, 4 pennis caeruleus interscribitur nitor. ‖ probatum est 12
quadraginta et quingentis eum durare annis. rogos

v. 2 palam — 3 qualitatem *exscripsit Priscianus inst.* 5, 15 *et* 6, 44, aceris *idem* 2, 61 ‖ *v.* 2 ramis — 3 fundere *adhibuit Isidorus* 17, 8, 2 ‖ *v.* 5 in iisdem s. m. p. *adhibuit Isidorus* 14, 3, 15 ‖ *v.* 7 sponte — 14 contrahunt *compilavit Isidorus* 17, 8, 4 ‖ *v.* 15 apud o. n. ph. a. *adhibuit Isidorus* 14, 3, 15 ‖ *v.* 15 apud — 168, 2 superposita *excerpsit Dicuil* 7, 12, 2

1 rex] r *S*, *om.* *A* ‖ scribit *LG* 3 acmygdale *S* 5 isdem *AP*[1], hisdem *LGHP*[2], istem saltem *S* 6 albaqueationibus *S*, ablaqueationibusque *G* 7 nudatae] nudeque *h*, nudaque *Bern.* ‖ pinguiori] *LHSAP*, pinguiore *GB* 9 codex] *SA cum Plinio*, cortex *LGHP* 10 cripius *S* ‖ lucet *h* 11 maxima] *H*, maxima altitudo *LG*, maxima altitudine *SAP* ‖ ad quinque cubita] a quinque cubitos *G* 12 ignis *h* 13 accurrant *h* 14 *post* contrahunt *ins. denuo* (*cf. p.* 152, 1—11) *locum de cinnamo:* idem arabes — concipit (*v. app.*) *SAP* 15 au. phoen. *SAP* 17 collo *h*, collum *Dic.* 18 absque cauda] extra caudam *H*, praeter caudam *Dic.* ‖ roseus *LH* 19 pinnis *LSP* ‖ inscribitur *Dic.*, scribitur *H* 20 eam *Dic.*

suos struit cinnamis, quos prope *Panchaiam con- PL.
cinnat in Solis urbem, strue altaribus superposita.
33, 13 ‖ cum huius vita magni anni fieri conversionem rata PL. 10, 5
fides est inter auctores: ‖ licet plurimi eorum non IGN.
quingentis quadraginta, sed duodecim milibus non-
gentis quinquaginta quattuor annis constare dicant.
14 ‖ *Q. Plautio itaque et Sex. Papinio cos. Aegyptum PL. 10, 5
phoenix involavit: captusque anno octingentesimo urbis
conditae iussu Claudii principis in comitio publicatus
est. quod gestum, praeter censuram quae manet, actis
etiam urbis continetur.

15 ‖ Cinnamolgus perinde Arabiae avis in excellen- PL. 10, 97
tissimis lucis texit nidos e fruticibus cinnamorum:
ad quos quoniam non est pervenire propter ramorum
altitudinem et fragilitatem, accolae illas congeries
plumbatis petunt iaculis deiectasque pretiis vendunt
amplioribus, quod hoc cinnamum magis quam alia
mercatores probent.

16 ‖ Arabes longe lateque diffusi diversis et moribus PL. 6, 162
vivunt et cultibus. plurimis crinis intonsus, mitrata

v. 4 licet — 6 dicant: *eadem Tacitus dial. de orat.* 16 *et Servius ad Vergilii Aen.* 1, 269. 3, 284, *citantes Ciceronis Hortensium* ‖ *v.* 12 cinnamolgus — 18 probent *compilavit Isidorus* 12, 7, 23

1 snos] sibi *Dic.* ‖ quas *h* ‖ prantheam *H*, practheam *Dic.*, pranctheam *LP*, prancthea *G*, practhea *A*, panpractheam chaiam *S*, *in cuius archetypo apparet super vulgatam lectionem scriptam fuisse veram, coniectura petitam scilicet ex Vergilii loco georg.* 2, 139; Pacatam *Plinii libri* 1 2 concinant *H*, concinnnt *Dic.* (*certe Dresd.*) 2 urbem] *LS cum Plinio*, orbem *GHAP* ‖ strue] *GAP Bern. ex coniectura fortasse*, struere *LBhS Dic.* ‖ superpositis *Dic.* 3 uitam *H* ‖ rara *P* 4 licet] qnamnis *SA* ‖ non] *H*, magnum annnm non *LGSAP* 5 et quadraginta *SAP* 6 7 dicant plantio (platio *G*, plantio *h*) itaquo sextio et (sexto e *G*) papinio (*H*, p. apronio *LGP*, publio aponio *SA*) *libri*; Q. Plautio Sex. Papinio *Plin.* 8 inuiolauit *S* ‖ urbes *S* 12 cinamolgós *LGP*, cynamolgus *H*, cynomolgus *A*, cyriomolgus *S* 13 fructicibns *L*, fructibus *H* 14 peruenirí *LGAP* 15 flagilitatem *P* 16 plnmtis *h* ‖ deiectosqne *LG* 17 quod] eo quod *H cum Isidoro* 18 praebent *G* 20 tonsns *H*

PL. capita; redimitu pari pars rasa in cutem barba. com-
merciis student, aliena non emunt, vendunt sua: quippe
IGN. et silvis et mari divites. || umbrae quae nobis dex- 33, 17
PL. 6, 169 terae sunt illis sinistrae. || pars eorum quibus asper
victus est angues edunt, nulla vel animi cura vel cor-
poris, ac propterea ophiophagi nominantur.
IGN.; cf. PL. 37, 4 || Ex istius litoris sinu Polycrati regi advecta sar- 18
donyx gemma prima in orbe nostro luxuriae excitavit
facem. nec multum de ea disserendum puto, adeo
PL. 37, 89 sardonyx in omnium venit conscientiam. || superfi-
cies eius probatur, si meracius rubeat: arguitur, si
fuerit faeculeutior: medietas circuitur limite candi- 19
cante: optima est, si nec colorem suum spargat in
PL. 37, 88? proximum nec ipsa ex altero mutuetur: || reliqua
PL. 37, 86? nigro finiuntur. || quod si transluceat, vitio vertitur:
PL. 37, 114 si perspicuitatem arceat, proficit ad decorem. || et 20
molochiten Arabs invenit, virentem crassius quam
smaragdus, contra infantum pericula ingenita vi re-
PL. 37, 136. 137 sistentem. || invenit et iridem in mari Rubro, sicut
crystallum sexangulatam, quae radiis icta solis rutilo
aëris repercussu caelestis arcus ex sese iacit speciem.
PL. 37, 144 auct. || androdamantem iidem legunt Arabes nitoris ar- 21
gentei, lateribus aequaliter quadris, quem de adamante

v. 16 et molochiten — 19 resistentem *compilavit Priscianus v.* 882 || *v.* 22 androdamantem — Arabes *compilarunt Priscianus v.* 883 *et Isidorus* 16, 15, 8, *hic tamen hoc loco magis secutus Plinium*

1 redimitu pari pars] *SAP*, redimitu (-ti *h*) pars *H*, redimitu (redemitu *L*) pari *LG*; Arabes mitrati degunt aut intonso crine, barba abraditur praeterquam in superiore labro, aliis et haec intonsa *Plinius. Solinus hoc voluit mitratos fuisse Arabes omnes, alios crine intonso, alios rasa barba* || cute *H*, cuti *LG*, cuten *P* 3 4 dextrae *S*, dextera est *L solus* 5 6 uelaminis cura corpori (-ris *Bern.*) *H* 7 ex] et *h* 8 in urbe nostra *A* || incitauit *h* 9 faciem *S* || multa *H* 12 circumitur *SAP* || limine *h*, lumine *Bern.* 12 13 candidante *LP* 13 est *om. SA* || nec] et *A* 14 ipsa] *GBSA*, ipse *LHP* || mutetur *H* 15 uitio] e uitio *H* 17 molochitem *H* 18 smaragdos *A*, zmaragdos *S* 18 19 resistem *S* 20 iecta *h* 21 repercussa *hS* || se *A* || speciamen *S* 22 andromantem *H*, andradamantem *LGP* || idem *libri*

nonnihil mutuatum putes. datum illi nomen ex eo PL.
censent, quod animorum calentium mollit impetus et
33, 22 tumentes refrenat iras. ‖ paederotem etiam et Ara- SOL.
bicam inde sumimus. ‖ Arabica aspectu eburnea est, PL. 37, 145
radi abnuit: contra nervorum molestias prodest ha-
bentibus. ‖ in paederote congruit quicquid eximium PL. 37, 129
est quadam decoris praerogativa: crystallinum lucet,
rubet purpuram, orarum extimis corona crocea velut
23 e liquido renitente: hac suavitate oculos afficit, visum
inlicit, detinet intuentes: ‖ hac etiam gratia Indis PL. 37, 130
placet. ‖ hoc Arabiae sat est: ad Pelusium repa- SOL.
triemus.
34, 1 ‖ A Pelusio Cassius mons est et delubrum Iovis PL. 5, 68
Cassii, atque ita Ostracine locus Pompeii Magni se-
pulchro inclitus. Idumaea inde incipit palmis opima.
deinde Ioppe oppidum antiquissimum orbe toto, ut-
2 pote ante inundationem terrarum conditum. ‖ id op- PL. 5, 69
pidum saxum ostentat, quod vinculorum Andromedae
vestigia adhuc retinet. ‖ quam expositam belvae non PL. 9, 11
inritus rumor circumtulit: quippe ossa monstri illius
M. Scaurus inter alia miracula in aedilitate sua Ro-

v. 13 a Pelusio — 15 inclitus: *similia Ammianus* 22, 16, 3 ‖ v. 16 Ioppe — 171, 4 eminentior *compilavit Isidorus* 15, 1, 19

1 nonnihil] nil *H* ‖ mutatum *HS* 2 animarum *A* 3 tumentis *H* ‖ refrenat] frangit *SAP*[2] ‖ et] *SA*, *om. LGHP* 3 4 arabicum *S* 4 aspectu] specie *SAP*[2] ‖ eburna *HSA* 5 radi] *P*, radia *L* (*ante corr.*) *GSA*, india *H* ‖ proderit *H* 7 decorus *S* 8 purpuram] *LSA*, purpura in *G*, purpura *H* ‖ orararum *P*[1] ‖ corona crocea] *SAP*, corocrocea *LG*, croco congruit *H* 9 renidendo *G*, renidente *P* ‖ ac *LG* 10 intuentes] uentis *S* ‖ hac etiam] *LGP*, haec etiam *SA*, haec *H* 11 ad] hinc ad *SAP* ‖ pelensium *h* 11 12 repatriam *A*, nela repatriemus *P* 13 peleusio *h* 14 cassii atque ita] cassi deinde *SP*[2], inde *A* ‖ ostracinae *HSA*, ostraginae *LG* ‖ locus] l. clarus *SAP* 15 idimea *LGS*, idymea *P* ‖ palmis opima] *fortasse scr.* Palaestina; *nam* mox Idumaea incipit et Palaestina *Plinius, tacens de palmis; neque enim huc referenda sunt* Hiericuntis palmeta 5, 70 16 dein *H* 17 terr. inund. *SA* ‖ id] in *G* 18 ostentant *S* ‖ andromadae *A* 19 exposita *S* 20 mostri *L*

PL. mae publicavit. annalibus nota res est: mensura quo- 34, 3
que veracibus libris continetur, scilicet quod costa-
rum longitudo excesserit pedes quadraginta, excelsitas
fuerit elephantis Indicis eminentior: porro verticuli
spinae ipsius latitudine semipedem sint supergressi.
PL. 5, 70. 71 ‖ Iudaea iulustris est aquis, sed natura non eadem 35, 1
aquarum omnium. Iordanis amnis eximiae suavitatis,
Paneade fonte dimissus, regiones praeterfluit amoe-
nissimas; mox in Asphaltitem lacum mersus stagno
PL. 5, 72 corrumpitur. ‖ qui Asphaltites gignit bitumen, animal 2
non habet, nihil in eo mergi potest: tauri etiam ca-
PL. 5, 71 melique inpune ibi fluitant. ‖ est et lacus Sara ex- 3
tentus passuum sedecim milibus, circumsaeptus urbi-
bus plurimis et celebribus, ipse par optimis. sed
lacus Tiberiadis omnibus anteponitur, salubris ingenuo
IOS.; cf. PL. 5, 70 aestu et ad sanitatem usu efficaci. ‖ Iudaeae caput fuit 4
Hierosolyma, sed excisa est. successit Hierichus: et
PL. 5, 72 haec desivit, Artaxerxis bello subacta. ‖ Callirrhoe
Hierosolymis proxima, fons calore medico probatissi-
mus et ex ipso aquarum praeconio sic vocatus.

v. 6 Iudaea inl. est aq. *adhibuit Isidorus* 14, 3, 21 ‖ v. 10 qui — 11 potest *male adhibuit Isidorus* 13, 13, 6 ‖ v. 14 sed lacus — 16 efficaci *compilavit Isidorus* 13, 19, 5

1 2 meusura — coutiuetur] *HA*, meusurae — continentur *LGP*, mensurae — coutinetur *S* 3 4 excelsitas f. el. iud. em.] sublimitas autem el. ind. em. f. *SAP*^{1} 4 uertibula *H* 5 latitudinem *H*, latitudinis *SA* 7 iordaues *S* ‖ eximia *S* 8 praeter flnui *S* 9 asfaltitem] *LGP*^{1} *Bern.*, affaltitem *h*, asfaltiten *A*, asfalitten *S*, asfalitem *P*^{2} 10 asfalittes *S*, affaltites *h*, asfaltitis *LGP* ‖ bit. (pitumeu *S*) gign. *SAP* 11 eo] eum *P* 12 sara] *libri*; genesara *A*^{2}, *Salm. cum Plin.* 12 13 extensus *SA* 13 passu *G* ‖ circumseptus] *A Bern. cum Plinio*, circumsepsus *hP*^{1}, circumses.us *S*, circumsessus *LGP*^{2} 14 celeribus *P* ‖ ipse] in se *G* 15 omn.] his (h.. *L*) omnibus *LG* •16 haustu *H* 17 hierusolima *S*, iherosolima *h* ‖ hierichus] macherus *P*^{2} *ex Plinio* 5, 72: Machaerus secnnda quoudam arx Iudaeae ab Hierosolymis 18 haec] haec caput esse *SAP*^{2} ‖ artaxersis bello *HP*, bello artaxersis *SA* ‖ subdncta *H* 19 hierusolimis *S*, iherosolimis *H* ‖ colore *H* 20 et *om. H* ‖ nocatus] uotatns *P*, uocatus est *L* (*ubi* est *erasum*) *GH*

35, 5 ‖ In hac terra balsamum nascitur, quae silva intra PL. 12, 111
terminos viginti iugerum usque ad victoriam nostram
fuit: ‖ at cum Iudaea potiti sumus, ita luci illi pro- PL. 12, 112
pagati sunt, ut iam nobis latissimi colles sudent bal-
sama. similes vitibus stirpes habent: malleolis dige-
runtur, rastris nitescunt, ‖ aqua gaudent, ‖ amant am- IGN. ‖ PL. 12, 112
putari, ‖ tenacibus foliis sempiterno inumbrantur. ‖ lig- PL. 12, 113. 115
6 num caudicis attrectatum ferro sine mora moritur: ea
propter aut vitro aut cultellulis osseis, sed in sola
cortice artifici plaga vulneratur, ‖ e qua eximiae sua- PL. 12, 116
vitatis gutta manat. ‖ post lacrimam secundum in PL. 12, 118
pretiis locum poma obtinent, cortex tertium, ultimus
honos ligno.
7 ‖ Longo ab Hierosolymis recessu tristis sinus pan- IGN.
ditur, quem de caelo tactum testatur humus nigra et
8 in cinerem soluta. ibi duo oppida, Sodomum nominatum
alterum, alterum Gomorrum, apud quae pomum quod
gignitur, habeat licet speciem maturitatis, mandi tamen
non potest: nam fuliginem intrinsecus favillaciam am-
bitio tantum extimae cutis cohibet, quae vel levi pressa
tactu fumum exhalat et fatiscit in vagum pulverem.
9 ‖ Interiora Iudaeae occidentem quae contuentur PL. 5, 73
Esseni tenent, qui memorabili disciplina recesserunt

v. 1 in hac — 5 stirpes habent *adhibuit Isidorus* 17, 8, 14 ‖ *v.* 14 longo — 21 pulverem *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1 *et Isidorus* 14, 3, 24. 25

2 terminos] spatium *Bern.*, *om. h*; *agnoscit Isidorus* 3 at cum] *LHP*[1], aut cum *G*, ubi *SAP*[2] ‖ iudeae *HSAP*[2] ‖ sumus] eramus *SAP*[2] 5 6 digerunt *H* 6 rastris] rastris raturiis *L*, rastris rasoriis *G*; rastris nitescit *Plinius* ‖ aquis *SA*, aquas *P* 8 sine] nec *H* 9 cultellis *h cum Plinio* ‖ sola] *LGHP*, ipso *SA* 10 artificio *HSA* ‖ pla *G* 12 corter *h* 14 longe *HSA* ‖ hierosolima *SA* ‖ recessus *A* ‖ tristissimus *L*[1]*P*[1] 15 factum *HSA* 16 duo ibi *SAP* 17 alterum alterum] *P*, ... alterum *L*, alterum *GBHSA* 18 speciem] *H*, specimen *LGSAP* ‖ muturitatis *h* 19 fanillaciam] nanam *P*[2] 21 tactactu *G* ‖ fatescit *GA* 22 quae occ. *SAP* 23 hessenni *SAP* ‖ qui] *H*, qui (quae *S*) praediti *LGSAP*

PL. a ritu gentium universarum, maiestatis ut reor provi-
dentia ad hunc morem destinati. nulla ibi femina:
venere se penitus abdicaverunt. pecuniam nesciunt.
palmis victitant. nemo ibi nascitur nec tamen de- 35, 10
ficit hominum multitudo. locus ipse addictus pudi-
citiae est: ad quem plurimi licet undique gentium
ION. properent, || nullus admittitur, nisi quem castitatis
fides et innocentiae meritum prosequatur: nam qui 11
reus est vel levis culpae, quamvis summa ope adi-
PL. 5, 73 pisci ingressum velit, divinitus submovetur. || ita
per inmensum spatium saeculorum, incredibile dictu,
aeterna gens est cessantibus puerperiis. Engada op- 12
pidum infra Essenos fuit, sed excisum est. verum
inclitis nemoribus adhuc durat decus lucisque pal-
marum eminentissimis nihil vel de aevo vel de bello
derogatum. Iudaeae terminus Massada castellum.
PL. 5, 74 auct. || Transeo Damascum Philadelphiam *Rhapha- 36, 1
nam: Scythopoli primos incolas et auctorem dabo.
Liber pater cum humo nutricem tradidisset, condidit
hoc oppidum, ut sepulturae titulum etiam urbis moe-
nibus ampliaret. incolae deerant: e comitibus suis 2
Scythas delegit, quos ut animi firmaret ad promptam
resistendi violentiam, praemium loci nomen dedit.
PL. 5, 80 || in Seleucia alter Cassius mons est, Antiochiae pro- 3
pinquus, cuius e vertice vigilia adhuc quarta conspi-
citur globus solis et brevi corporis circumactu radiis

1 ritu] more *SAP* || reor] creditur *SAP*² 2 destinati] desti P^1, destiti P^2 || nullae (-la. *L*) ibi feminae (-na. *L*) *LG* 3 a uen. *LGP* 4 nectitant *G*, uictant *S* 5 lucus *H* || ipse *om.* *SA* 6 ad quem] atque *H* || plurimarum l. gent. und. uersum prop. *SAP*² 8 fidei *H* || inuocentia *S* 9 summe *G* 12 engada] *LGSP cum Plinii libris*, engaddi *A*, eugela *h*, engeda *Bern.* 13 hessennos *AP* 14 inditis *H* 15 uel (*om. h*) de aeuo uel de bello] *L* (*ubi de utrumque erasum*) *BH*, uel aeuo uel bello *GSAP* 16 terminum *S* || missada *A* 17 18 arafianam *LGP*, aurafantam *H*, aarafantam *S*, aurafanam *A* 19 condit *SA* 22 firmareut *G* 23 resistenti *G* || uiolentiam] volentiam *Salm.* 24 arter *G* 24 25 antiochiam proximus *SA* 25 26 conspicitur *om. h*

caliginem dissipantibus illinc nox hinc dies cernitur. PL.
talis e Cassio specula est, ut lucem prius videas quam
auspicetur dies.
37, 1 ‖ Euphraten fundit Armenia maior, ortu supra PL. 5, 83
Zimam sub radicibus montis, quem Catopen accolae
nominant, ‖ Scythis proximo. ‖ hic receptis in se ali- ION. ‖ PL. 5, 84
quot amnibus convalescit et stipatus convenis aquis
luctatur cum montis Tauri obiectu, quem apud Ele-
geam scindit, resistat licet duodecim milium passuum
latitudine: ‖ longisque excursibus dextera Commage- PL. 5, 85
2 nem, Arabiam laeva relinquit: deinde praelabens plu-
rimas gentes ‖ Babyloniam quondam Chaldaeorum PL. 5, 90
caput dividit. Mesopotamiam opimat inundationis
annuae excessibus, ad instar Aegyptii amnis terras
contegens, invecta soli fecunditate, iisdem ferme tem-
poribus quibus Nilus exit, sole scilicet in parte cancri
3 vigesima constituto: tenuatur cum iam leone decurso
ad extima virginis curricula facit transitum. ‖ quod ION.
gnomonici similibus parallelis accidere contendunt,
quos pares in terrarum positione aequalitas normalis
4 facit lineae. unde apparet ista duo flumina ad mo-
dulum eiusdem perpendiculi constituta, licet e di-

v. 4 Euphraten — 10 latitudine *excerpsit Dicuil* 6, 4, 1

1 hinc] *LGP*, illinc *HSA* 2 e] de *SA* ‖ casio *hic GS* ‖ est spec. *G* 4 mai. fund. arm. *SAP* ‖ ortu] *LGA*, ortus *HS Dic.*, ortum *P* 5 zimam] *LGH Dic.*, zizamam *SA*, zizaniam *P*; Zimaram *Plin.* ‖ oatopen] *SA*, catoten *LGHP Dic.*; Capoten *Plin. cum Capella* 6 proximo] proximum *Dic.* ‖ receptus *G* 6 7 aliquid *S* 7 et *om. H* 8 tauri montis *SAP* 9 resistat licet] licet et (et *om. Dresd.*) rosistit *Dic.* ‖ milibus *h* 10 dextra *h* 10 11 commagenem] *GHP*[1], commaginem *LP*[2], commagenam *A*, comagenem *S* 11 reliquit *LG* 13 opima *h* 13 14 ann. inund. *SA* 14 amn. aeg. *SAP* 14 15 terras contegens innecta] terris (-ras *S*) superfusus inuectaque *SA* 15 solis *HS* 16 quibus *om. G* ‖ scilicet *om. SA* ‖ cacri *L* 17 uicicesima *h* ‖ tenuatur *om. H* ‖ iam *om. A* 18 curricula *om. SA* 19 gnomodici *H* ‖ similibus] isdem *SAP*[2] ‖ parellelis *L* 20 quas *SA* ‖ in terr.] et (*om. S*) caeli et terr. *SA* ‖ normulis *H* 21 facit] efficit *SA* ‖ apparent *h* 21 22 modum *h* 22 perpendiculum *H* e] et *G*, *om. P*

IOS. versis manent plagis, easdem incrementi causas habere.

PL. 6, 127 ‖ De Tigri quoque dicere hoc loco par est. in 37, 5 Armeniae regione caput tollit mire quam lucidum, conspicuo fonte in loco edito qui Elegos nominatur. nec ab exordio statim totus est. primum pigre fluit non suo nomine: at cum fines Medorum invectus est, Tigris statim dicitur: ita enim nominant Medi sagittam. influit in Aretisam lacum omnia pon- 6 dera sustinentem: cuius pisces numquam se alveo Tigridis miscent, sicut nec amnici pisces in stagnum PL. 6, 128 transeunt Aretisae, ‖ per quam dissimilis colore et volucri meat cursu. mox Tauro resistente in profundum specum mergitur, quem subterlabens in altero eius latere apud Zomada emicat, ulvas et purgamenta plurima secum trahens. deinde identidem absconditur PL. 6, 129 rursusque redditur: ‖ Adiabenos Arabasque praeter- PL. 6, 130 fluit: Mesopotamiam amplectitur: ‖ amnem nobilissimum Choaspen accipit: Euphraten defert in sinum Persicum.

SOL. ‖ Quaecumque Euphraten bibunt gentes, diverso 7

v. 3 de Tigri — 19 accipit *excerpsit Dicuil* 6, 5, 1—3 ‖ *v.* 8 Tigris — 9 sagittam: *eadem ex Plinio Solinove Isidorus* 12, 2, 7

3 tigri] *LGP Dic.*, tigride *HSA* ‖ loco] co *S* 4 5 lucido conspicuo *L*, lucido conspicnoque *G* 5 sponte *A* ‖ egclos *H Dic.* (*certe Dresd.*) 6 nec] nam *H* ‖ primo *LGP* 7 non suo] nec cum *SAP*[1] 8 est *om. S* ‖ enim *om. Dic.* 9 aretisam] *SAP*[1], arethisam *L*, aret(h)usam *GP*[2] *Bern. Dic.*, artusam *h*; Aretissam *Plin.* (*Ricc.*) 10 pices *G* 11 tigridi *S*, tigris *Dic.* ‖ aminici *Dic.* 12 aretisae] *AP*[1], araetissae *S*, arethusae *LG Dic.*, aretusae *P*[2] *Bern.*, artusae *h* ‖ qnem *SAP* ‖ dissimili *Dic.* 12 13 colore et uol.] *HSA Dic.*, colore uol. *LP*, color et uol. *G* 15 eius *om. G* ‖ zomada] *LG*, zomadae *H*, zomadam *SA*, zomadan *P*, azomad *Dic.*; Zoroande *Plin.* ‖ ulnas *A*, nias *H Dic.* 16 trahens] habens *G* ‖ abscondit *Dic.* (*Letr.*, *contra Dresd.*) 17 adabienos *Dic.*, adgabeuos *H* 19 choaspen] *LG*, coaspen *Dic.*, coaspem *H*, hydaspen *SAP* ‖ accepit *L* ‖ defert — 21 euphraten *om. H* ‖ enfratem *S*, in eufraten *L*

nitent lapide. ‖ zmilanthis in ipso *alveo legitur, gemma Pl. 37, 185
ad imaginem marmoris Proconnensis, nisi quod in
medio umbilico lapidis istius glauci velut oculi pu-
37, 8 pula internitet. ‖ sagada a Chaldaeis ad nos usque Pl. 37, 181
fluxit, haud facilis repertu, ni ut perhibent ipsa se
capessendam daret: namque ingenita spiritus efficacia
supermeantes naves e profundo petit et carinis ita
tenaciter adcorporatur, ut nisi abrasa parte ligni aegre
9 separetur. ea sagada apud Chaldaeos propter effec-
tus, quos ex ea sciunt, habetur loco principe, ceteris
propter gratiam magis complacet iucundissime virens.
10 ‖ myrrhites Parthis familiaris est. hunc si visu aesti- Pl. 37, 174 auct.
mes, myrrhae colore est et non habet quod adficiat:
si penitus explores et attritu incites ad calorem, spirat
nardi suavitatem.
11 ‖ In Perside lapidum tanta copia est tantaque Pl. 37, 173
diversitas, ut longum paene sit ipsis vocabulis in-
12 morari. mithridax sole percussa coloribus micat variis.

v. 1 zmilanthis — 4 internitet *compilavit adhibitis Plinianis Isidorus* 16, 15, 4 ‖ v. 4 sagada — 9 separetur *compilavit adhibitis Plinianis Isidorus* 16, 7, 13 ‖ v. 12 myrrhites — 15 suavitatem *compilarunt Priscianus v.* 984 *et Isidorus* 16, 7, 14 ‖ v. 16 in Perside — 18 immorari *compilavit Priscianus v.* 980. 981 ‖ v. 18 mithridax — variis *compilavit Isidorus* 16, 4, 21. 16, 12, 2

1 alueo] eufrate alueo *LGHSP*, eufratis alueo *A cum Isidoro* 2 proconensis LGP^1, proconessis *A*, proconnesi P^2 3 nmbunculo P^2 ‖ glauci uelut] $HSAP^2$, glancum (glaccnm *L*) ut LGP^1 3 4 pupula internitet] *LHP*, pupilla internitet *G*, nitet pupula *SA* 4 sagda SAP^1; *similiter variant libri Pliniani* ‖ a *om. H* 5 fluxit] *SAP Bern.*, profluxit *h*, fluit *LG* ‖ ui] *LGSP*, nisi *A*, *om. H* ‖ ipsam *HA* 6 capseudam *S* ‖ daret] dampnaret *H* ‖ ingenita spiritus (spiratus *H*) efficacia] animata spiritu qnodam P^2, auimata spiritu efficacia quadam *SA* 7 e prof.] se profuude *Bern.*, profuude *h* ‖ carnis *S*, carnes *LG* 8 abras *h* 9 sagda *SAP* 10 ea] illa *SA* ‖ sciunt] *fortasse scr.* ciunt ‖ in loco *LG*, inlo *P* 11 placet *S* 12 pathis *G* 13 colore] *GSA*, color *LP Bern.*, *om. h* ‖ quod] quo *P* ‖ adficiat] adf. aspectum *SAP* 14 ad *om. h* ‖ colorem *GH* 15 suauitate *S* 16 tantaque] ac tanta *SA* 18 metridax *G*, myrthridax *S*; mitridax *Isidorus*, mithrax *Plinius* ‖ plurimis (*superscr.* uariis) *h* ‖ uar. mic. *G*

PL. 37, 184 ‖ tecolithos nucleo olivae similis spernitur cum videtur,
sed remediis bonus vincit aliorum pulchritudinem: so-
lutus quippe et haustus pulsis calculis renium dolores
PL. 37, 188 ac vesicae levat. ‖ hammochrysos harenis auro inter- 37, 13
mixtis nunc brattearum nunc pulveris habet quadrulas.
PL. 36, 149. 150 ‖ aëtites et fulvus est et tereti positione alterum la- 14
pidem intrinsecus cohibens, cuius crepitu sonorus est
cum movetur: quamlibet tinnitum illum non internum
scrupulum facere, sed spiritum scientissimi dicaut.
IGN. ‖ hunc aëtiten Zoroastres praefert omnibus maxi- 15
PL. 36, 149 mamque illi tribuit potestatem. ‖ invenitur aut in nidis
IGN. aquilae ‖ aut in litoribus oceani: in Perside tamen plu-
PL. 36, 151 rimus. ‖ subnexus spem uteri defendit a fluxibus abor-
PL. 37, 189 tivae. ‖ pyrites furvus est tenerique se vehementius 16
non sinit ac si quando artiori manu premitur, digitos
adurit. chalazias grandinis et candorem praefert et 17
PL. 37, 187 figuram, duritia robustissima et invicta. ‖ echites

v. 1 tecolithos — 4 levat *compilavit Priscianus v.* 982. 983 ‖ *v.* 4 hammochrysos — 5 quadrulas *compilavit Isidorus* 16, 15, 5 ‖ *v.* 6 aetites — 14 abortivae *compilavit Priscianus v.* 985. 986 ‖ *v.* 14 pyrites — 16 adurit *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1 *et Priscianus v.* 987; *Isidorus* 16, 4, 5 *ex Augustino pendet*, 16, 11, 8 *ex Plinio* ‖ *v.* 16 chalazias — 17 invicta *compilavit Isidorus adsumptis Plinianis* 16, 10, 5; *cf.* 16, 13, 4 *ex Plinio sumpta* ‖ *v.* 17 echites v. h. m. *compilavit Isidorus* 16, 15, 18

1 thecolithus *P*, t(h)egolit(h)us *LGHSA* ‖ nugleo *G*, nuculeo P^{2} 4 ac] et *SA* ‖ amochrisius *LG*, amochrisus *H* 4 5 intermixtus *H* 6 aet(h)ites *LGSP*, ethites *A*, etites *H* ‖ et fuluus] fuluus *SA* 7 trepitus lionorus *S*, atrepitu sonorus *A*, e crepitu sonorus *P* 8 quemlibet *H* ‖ internum] in alternum *G* 9 scupulum *h* ‖ dicunt *HSA* 10 aetiten] *LSP*, etthiten *G*, etiten *H*, aetitem *A* ‖ rozoastres *h* ‖ praefert] praeter *A* 11 aut] autem *h* 12 13 plurimus] *LGP*, in plurimis *HSA* 13 14 subnexus spem uteri defendit a fluxibus abortiuae] *SAP*, *om. LGH*; *cf. Plinius:* aetitae gravidis adalligati mulieribus continent partus *et praesertim Priscianus:* praegnantibus utilis aegris 14 furuus] SAP^{2}, fuluus LHP^{1} *cum Isidoro*, fluuius *G*; nigra *Plin.* 16 chalazias] *LAP*, calazyas *G*, calazias *H*, chalacius *S* ‖ et candorem *bis G* 17 robustissima] inpenetrabili SAP^{2} ‖ echites] *LG*, ecithnes *H*, echiduea *S*, echinides *A*, ethites *P*

37, 18 vipereas habet maculas. ‖ dionysias fuscus est, ruben- PL. 37, 157
tibus uotis sparsus. idem si aquae mixtus conteratur,
uinum fragrat et, quod in illo odore mirificum est,
19 ebrietati resistit. ‖ glossopetra deficientibus lunis caelo PL. 37, 164
cadit, linguae similis humanae, non modicae ut magi
ferunt potestatis, qui ex ea lunares motus excitari
20 putant. ‖ solis gemma percandida est ad speciem PL. 37, 181
fulgidi sideris, rutilosque ex sese iacit radios. ‖ Ve- PL. 37, 184
neris crinis nitet nigro, internis ductibus ostentans
21 ruforum crinium similitudinem. ‖ selenites translucet PL. 37, 181
fulgore candido melleoque, continens lunae imaginem,
quam iuxta cursum astri ipsius perhibent diebus sin-
22 gulis vel minui vel augeri. ‖ meconites papavera ex- PL. 37, 173
primit. ‖ myrmecites reptantis formicae effigie no- PL. 37, 187
tatur. ‖ chalcophonos resonat ut pulsata aera: pudice PL. 37, 154 auct.
23 habitus servat vocis claritatem. ‖ siderites a contem- PL. 37, 182
platione ferri nihil dissonat, verum maleficus quoquo

v. 1 dionysias — 4 resistit *compilavit Isidorus* 16, 4, 7; *cf.* 16, 11, 8 *ex Plinio sumpta* ‖ *v.* 4 glossopetra — 7 putant *compilavit Isidorus* 16, 15, 17 ‖ *v.* 7 solis gemma — 8 radios *compilavit Priscianus v.* 988 ‖ *v.* 10 selenites — 13 augeri *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1; *Priscianus v.* 989. 990; *Isidorus* 16, 10, 7 ‖ *v.* 13 meconites p. e. *ex Plinio Solinove Isidorus* 16, 15, 20 ‖ *v.* 16 siderites — 179, 1 excitat *compilavit Isidorus* 16, 15, 11

1 uipreas *S* ‖ dionisius *H* 2 sparsus] pictus SAP^2 *contra Isidorum* 3 uinum fraglat *LH*, uinum flagrat *G*, uinum flaglat P^1, fragrat (flagrat *S*, flaglat A^1, fraglat A^2) ut uinum SAP^2 4 resistit] repugnat SAP^2 *contra Plin. et Isid.* ‖ glosopetra *SAP* ‖ lunis] lutus *G* 5 similis] est similis *H* 5 6 magi ferunt] magi perhibent *A*, per magi hibent *S* 8 sese] *LHP*, ese *G*, se *SA* 9 crines *LSAP* ‖ ostentas *S* 10 similitudinem] faciem SAP^2 11 fulgore] fuluo *H* ‖ contines linguae *G* 13 minuit *G* ‖ augeri uel minui *H* ‖ papauer *H* 14 myrmecetes *L*, mirmeicetes *G*, mirmecites *H*, myrmicites *SP*, myrmicetes *A* ‖ reptantes *S* ‖ effigiem *H* 15 calcofanos *H*, calchofungos *L*, calchofungus *G*, chalcophtongos *S*, calchopthongos *P*, chalcophongos *A*; chalcophonos *Plin.* ‖ ut] uel *G* 17 dissonat] differt SAP^2 ‖ maleficiis quoquo modo inf. *H*: in maleficiis quoque modo si inferatur *Isidorus* (*ed. Otto*)

PL. 37, 189 inferatur discordias excitat. || phlogites ostentat intra
se quasi flammas aestuantes. anthracites coruscat 37, 24
PL. 37, 190 velut scintillantibus stellis. || enhydros exudat, ut
clausam in eo putes fontaneam scaturriginem.

IGN. || Ciliciam, qua de agitur, si ut nunc est loqua- 38, 1
mur, derogasse videbimur fidei vetustatis: si terminos
sequimur quos habuit olim, absonum est a contem-
platione rerum praesentium. ergo inter utramque cul-
pam factu optimum est amborum temporum statum
persequi.

Cilicia antea usque ad Pelusium Aegypti perti- 2
nebat Lydis Medis Armeniis Pamphylia Cappadocia
sub imperio Cilicum constitutis: mox ab Assyriis sub-
acta in breviorem modum scripta est. plurima iacet
campo, sinu lato recipiens mare Issicum, a tergo mon-
tium Tauri et Amani iugis clausa. a Cilice nomen 3
trahit, quem aetas pristina paene ultra aevum me-
moriae abscondit. hunc Phoenice ortum, qui anti-
quior Iove de primis terrae alumnis habetur. matrem

v. 1 phlogites — 2 aestuantes *compilavit adsumptis Plinianis Isidorus* 16, 14, 9 || *v.* 3 enhydros — 4 scaturriginem *compilavit Isidorus* 16, 13, 9 || *v.* 14 plurima — 180, 3 amnis *compilavit Isidorus* 14, 3, 45

1 discordias] *LH*, discordia *G*, discordiam *SAP* || flongites *AP* || ostentant *S* 1 2 intra se *om.* *G* 2 quasi] nelut *SA* || antrachites *H cum Plin.*, anthratias *G*, anthracias *LSAP* 3 uelut sc. st.] in modum sciutillantium stellarum *SAP*^{2} || enhydros] *P*, enhidros *LG*, encidrus *H*, henhygrus *S*, enhygrus *A*; *variant item Plinii libri* || exndat — 4 scaturriginem (scaturginem *G*)] *LGH*, exundat nt clausum in eo pntes fontem *SAP*^{2} (*in S* scaturginem *ins. post sequentis lemmatis primum vocabulum*); exundat (exndat *Arev.*) aquam *Isidorus* 5 cilicia *H* || si ut] sicnt *G*, si.ut *L*, si sicut *P*^{2} 6 fidei uet.] ei de uetustate *H* 7 absomnum *G* || a] ac *S* 8 inter] in *H* 9 arborum *G* 10 seqni *h*, prosequi *A* 11 cilicii — pertinebant *A* || ad *om.* *AP* || peleusium *h* 12 lidiis *LGP* || mediis *G* || armenis *h* || cadocia *S* 13 imperium *LG* 15 campo] in campo *S* || siuu late *H*, simulato *P* || issicum] siccnm *H* || ab *S* 16 amani] *LGP*, nmaniti *HSA* 16 17 a cilice nomen trahit] sortita nomen n cilice *SAP*^{2} 17 utra *P*^{1} 17 18 aen. mem. absc.] memoriam abscondit aeuorum *SA* 18 hnuc *fortasse del.* 18 19 antiquior ione] antiquiori eno *P*^{2} *m. rec.*

urbium habet Tarson, quam Danaae proles nobilissima IGN.
38, 4 Perseus locavit. ‖ hanc urbem intersecat Cydnus PL. 5, 92
amnis. ‖ hunc Cydnum alii praecipitari Tauro, alii IGN.
derivari ex alveo Choaspi tradiderunt. ‖ qui Choas- PL. 31, 35
pes ita dulcis est, ut Persici reges, quamdiu inter
ripas Persidis fluat soli, sibi ex eo pocula vindica-
verint et cum eundum foret peregre, aquas eius se-
5 cum vectitarent. ‖ ex illo parente Cydnus miram IGN.
trahit suavitatem. quicquid candidum est cydnum
gentili lingua Syri dicunt: unde amni huic nomen da-
tum est. tumet vere cum nives soluuntur, reliquis anni
6 temporibus tenuis est et quietus. ‖ circa Corycum PL. 21, 31
Ciliciae crocum plurimum optimumque: det licet Si-
cilia, det Cyrena, det et Lycia, hoc primum est:

v. 1 Tarson — 2 locavit *compilavit Isidorus* 15, 1, 38; *similia Ammianus* 14, 8, 3 ‖ *v.* 3 hunc Cydnum — 12 quietus *compilavit Isidorus* 13, 21, 15. 20 ‖ *v.* 12 circa — 181, 3 oppidum est *compilavit Isidorus* 14, 3, 45

1 tharsum *H* ‖ danae *HS*, dane *LGP*, danese *A* 2 intersecat] adluit *SAP*^{2} *contra Isidorum* 3 amnis *om. H* ‖ alii pr.] manu pr. *Bern.*, magno pr. *h* 4 deriuarinari *G* ‖ choaspi] *LGP*^{1}, coaspi *H*, hydaspi *P*^{2}, hycodaspi *S*, choydaspi *A ex* choaspi (byd) 4 5 choaspes] *LGP*^{1}, coaspis *H*, hydaspes *SAP*^{2} 6 fluat] *LGSP*, fluit *H*, influat *A*; sunt, fuerunt, fiunt *libri Isidori; debuit esse* quamdiu forent in Perside, ex solo eo pocula ‖ soli sibi] *LGHAP*, sibi soli *S*; solis sibi *edd.* 6 7 poc. uind.] sumant pocula *SAP*^{2} 7 eundem *SA* ‖ foret peregre] f. pergere *A*, peregre sit *P* 8 uect.] uehant *SAP*^{2} ‖ parente] igitur *SA*, igitur parente *P* ‖ mira *G* 9 cydnum — 10 syri dicunt] illinc homines cydnum uocant *SAP*^{1}; gentili lingua Cydnum Syri dicunt *Isidorus* 10 unde amni] inde amni *A*, in eadem ni *S* 11 est] *BG*, et *L*, *om. HSAP* ‖ tumet uere cum niues (niuis *P*^{2}) soluuntur (soluunt *LP*^{2})] *LGP*^{2}, autumpno et (*ortum hoc ex* tum et) uere cum niues soluuntur tumescit *H*, tumet uere cum liquuntur nives *SAP*^{1}; tumet aestate quando niues soluuntur *Isidorus*; liquuntur *interpolatum est ex Vergiliano georg.* 1, 43: *vere novo gelidus canis cum montibus umor liquitur* 11 12 reliquis anni temporibus] *H cum Isidoro*, reliqua amnis *LG*, reliqua parte anni *SAP* 12 est et] *HSAP*, et *LG* ‖ coricum *H*, corycon *SA*, coricium *G*, corycium *L*, corion *P* 13 crocrum *S* ‖ optimum] opimum *S*, *om. L* 13 14 det licet sicilia det] dat licet det *H* 14 cyrena] *SA*, cirena *H*, cyrina *LG*, cyrenea *P* ‖ det et] *LGP*, det *HSA* ‖ est *om. H*

IGN.; cf. PL. 21, 35 ‖ spirat fragrantius, colore plus aureo est, suci ope
citius proficit ad medellam.
PL. 5, 92 ‖ MEL. 1, 13, 3 ‖ Ibi Corycos oppidum est et specus, ‖ qui mon- 38, 7
tem inpositum mari a summo cavat vertice, patulus
hiatu amplissimo: nam deiectis lateribus in terrae
profundum nemoroso orbe amplectitur mediam inani-
tatem, virens iutrorsus lucis pendentibus. descensus 8
in eum per duo milia et quingentos passus non sine
largo die, hinc inde fontium adsidua scaturrigine. ubi
perventum ad ima primi sinus, alter rursus specus
panditur: quod antrum latis primum patet faucibus,
postmodum in processu per angustias obscuratur. in
MEL. 1, 13, 4 eo sacrum est Iovis fanum, ‖ in cuius recessu intimo
Typhonis gigantis cubile positum qui volunt credunt.
IGN. cf. PL. 5, 92 ‖ Heliopolis antiquum oppidum Ciliciae fuit, patria 9
Chrysippi stoicae sapientiae potentissimi: quod a Ti-
grane Armenio subactum et diu Solum, Pompeiopo-
lim devictis Cilicibus Cn. Magnus cognominavit.
PL. 5, 97 ‖ Mons Taurus ab Indico primum mari surgit, 10
IGN. deinde a scopulis Chelidoniis, ‖ inter Aegyptium et
PL. 5, 97 Pamphylium pelagus, ‖ obiectus septemtrioni dextero
latere, laevo meridianae plagae, occidenti obversus

v. 19 mons Taurus — 182, 14 Caucasns *adhibuit inter Pliniana Isidorus* 14, 8, 2

1 fraglantius *H*, flagrautius *LSAP*, flagratius *G*   1 2 est suci ope citius] *LGP*², est sucus ore retentus *H*, suco citius *S*, est suco cicitius *P*¹, suco citus *A*   3 ibi] ubi *SA* ‖ coricus *HA* ‖ est *om. SA*   5 delectis *LG*   6 arbe *h* ‖ media *LH*   6 7 iuanitate *H*   7 ureus *A* ‖ discensus *LS*   8 passus] passus numero *SA*   9 ads. scat. (scaturgine *G*)] adsiduo fluore *SAP*²   10 peruenta *G* ‖ simus *S* ‖ rursum *H*   12 angustiam *A*   13 eo] eos *S*   14 qui uolunt credunt] accolae crediderunt *SAP*²   15 patriac *H*   16 potissimi *h*   18 deuictibus *h*   19 primum] *HSA*, primo *LGP*   20 caelidonis *LP*¹, caelidouiis *GH*, cheliodonis *SA*, heliodonis *P*² ‖ egiptum *H*, aegyptum *P*   20 21 et Pamphylium — 183, 20 Phrygia ab *om. A folio exciso; adhibuimus eius loco Florentinum*   21 septemtrione *G* ‖ dextro *h*, dexcro *P*¹   22 latere *om. H* ‖ occideuti] occurrit *SFP*²

fronte profusa. palam est terras eum continuare vo- PL.
luisse penetrato mari, nisi profundis resistentibus ex-
38, 11 tendere radices suas vetaretur. denique qui pericli-
tantur naturas locorum, temptasse eum omnes exitus
promunturiis probant: * etenim quoquovorsum mari
adluitur, procedit in prominentias: sed modo inter-
cluditur Phoenicio, modo Pontico sinu, interdum Cas-
pio vel Hyrcano: quibus reuitentibus subinde fractus
contra Maeotium lacum flectitur ‖ multisque difficul- PL. 5, 98
12 tatibus fatigatus Ripaeis se iugis adnectit. pro gen-
tium ac linguarum varietate plurifariam nominatus,
apud Indos *Imaus, mox Propanisus, Choatras apud
Parthos, post Niphates, inde Taurus atque ubi in ex-
celsissimam consurgit sublimitatem, Caucasus. ‖ interea PL. 5, 99
etiam a populis appellationem trahit: a dextero latere
Caspius dicitur vel Hyrcanus, a laevo Amazonicus,
Moschicus, Scythicus: ad haec vocabula habet alia
13 multa. ubi dehiscit hiulcis iugis, facit portas, quarum
primae sunt Armeniae, tum Caspiae, post Ciliciae.
in Graeciam verticem exerit, ubi Ceraunius praedi-

v. 9 multisque — 10 adnectit *exscripsit Aldhelmus p.* 324 *Giles*

1 profusa] *LGH*, prorsus *SF*, profusa prorsus *P* ‖ palma *S* 2 obsistentibus *SP*, obistentibus *F* 3 netaretur] nequiret SFP^2 3 4 periclitantur nat.] ratiocinantur de naturis SFP^2 4 tempt. eum] temptaro eius *H* 5 etenim] *scripsimus*: enim $LGHP^1$, nam SFP^2 ‖ quoquonorsum] P^2, quoquorsum $LGHP^1$, quoquouersum *S*, quoque uersus *F* 6 abluitur procedit procedit *G* 7 fooniceo *G*, feniceo *F* 7 8 inter caspium uel hircanum *H* 8 retinentibus SF^2 ‖ fractis *L* 9 meotium LGP^1, meocium *H*, maeotim SFP^2; Maeotium *Plin.* 10 ripheisque *H* ‖ adnectit] *LGSP Aldhelmus*, innectit *Bern.*, innoctit *h*, adnectens *F* 12 iamus $LGHP^1$, iamos *SF*, lamos P^2; Imaus *Plin.* ‖ profanisus $LGHP^1$, propannisos SP^2, paropauisus *F*(?). *Cf. c.* 49, 2 ‖ coatras *H*, choatros *SP* 12 13 apud Parthos] *legitne Solinus apud Plinium* Parthis (*pro* Pariadis) Choatras? 13 in *om. LGP* 13 14 excellentissimam P^2 14 15 interea etiam] interceptam *SF*, interea etiam interceptam *P* 15 ab *LG* ‖ dextro *hF* 16 amatonicus *H* 17 moschicus] SFP^2, moxcichus *H*, mosachicus LP^1, monsachicus *G* ‖ scythicus] schreicus *G* ‖ nocabulum *S* 19 tunc *LSFP* ‖ liciae P^1

IGN. catur. ‖ a Ciliciae finibus Asiaticum limitem dis-
pescit. quantus meridiem videt, sole inaestuat: quic-
quid septemtrioni oppositum est, vento tunditur et
pruina: quo silvestris est, efferatur multis bestiis et
leonibus inmanissimus.

PL. 5, 100 ‖ Quod in Campania Vesubius, in Sicilia Aetna, 39, 1
hoc in Lycia mons Chimaera est: hic mons nocturnis
aestibus fumidum exhalat. et quoniam natura ibidem
subest ignea, Vulcano urbem proximam Lycii dica-
verunt, quam de vocabulo sui nominis Hephaestiam
vocant. Olympus quoque inter alia ibi oppidum fuit 2
IGN. nobile, sed intercidit: ‖ nunc castellum est, infra quod
aquae Regiae ob insigne fluoris spectaculo sunt vi-
sentibus.

PL. 5, 47 ‖ Sequitur Asia: sed non eam Asiam loquor, quae 40, 1
in toto orbis divortio terminos amnes habet ab Ae-
PL. 5, 102 gyptio mari Nilum, a Maeotio lacu Tanaim: ‖ verum
eam quae a Telmesso Lyciae incipit, unde etiam Car-
pathius auspicatur sinus. eam igitur Asiam ab oriente
Lycia includit et Phrygia, ab occidente Aegaea litora,
a meridie mare Aegyptium, Paphlagonia a septem-
trione.

MEL. 1, 15, 2; cf. PL. 5, 115 ‖ Ephesus in ea urbs clarissima est: Epheso decus 2
IGN. templum Dianae, Amazonum fabrica, ‖ adeo magnifi-

v. 6 quod — 8 exhalat *compilavit Isidorus* 14, 3, 46

1 2 dispercit *G*, dispicit *S*, despicit *F* 2 quantum *SFP*[1] ‖ solem *LP*[2], *om.* *H* ‖ inaestua *L*, in aestum *GP*[2], aestuat *P*[1] 3 septentrione *G* ‖ oppositus *LG* ‖ uentorum dicitur et *G* 4 quod *GSF* ‖ siluestri *GS*, siluestre *F* ‖ multis] plurimis *SF* 5 inmanibussimis *G* 6 uesuuins *F* 7 mons] *extra h* 8 *post* exhalat *ins.* unde — putauerunt (*v. app.*) *SFP* ‖ et quoniam *om.* *S* ‖ ibi *SP* 9 subest] sub *H* 9 10 dicauerunt] *LGHP*[1], dicarunt *F*, dicatam colunt *SP*[2] 10 11 heph. (efescia *H*) uoc.] dicunt efestiam *SF*, dicunt efestiam uocant *P* 11 olympos *SP* 12 infra] inde infra *h* ‖ quo *G* 14 *post* uisentibus *ins.* nam asia — tanaim (*v. app.*) *H* 16 toto] *H*, tertio *LGSAP* 16 17 egypto *H* 17 lacum *HP* ‖ taniaim *S*, tanum *G* 18 telmaeso *LG*, telmeso *P* 20 *ab* occidente *rursum incipit A* ‖ egeae *H* ‖ littera *G* 23 efusus *S*, efesos *P* ‖ in *om.* *S* ‖ clarissima] noclarissima *H*

cum, ut Xerxes, cum omnia Asiatica templa igni IGN.
daret, huic uni pepercerit. sed haec Xerxis clementia
40, 3 sacras aedes non diu a malo vindicavit: namque He-
rostratus, ut nomen memoria sceleris extenderet, in-
cendium nobilis fabricae manu sua struxit, sicut ipse
4 fassus est, voto adipiscendae famae latioris. notatur
ergo eadem die conflagravisse templum Ephesi, qua
5 Alexander Magnus Pellae natus est. quod cum post-
modum ad cultum augustiorem Ephesii reformarent,
faber operi Dinocrates praefuit: quem Dinocratem
Alexandri iussu Alexandriam in Aegypto metatum
supra exposuimus. nusquam autem orbe toto tam ad- *cf.* SOL. 32, 41
siduos terrae motus et tam crebras urbium demersiones
quam in Asia esse cladibus Asiaticis patuit, || cum Tibe- PL. 2, 200
rio principe urbes duodecim simul una ruina occiderint.
6 || Ingenia Asiatica inclita per gentes fuere. poetae IGN.
Anacreon, inde Mimnermus et Antimachus, deinde
Hipponax, deinde Alcaeus, inter quos etiam Sappho
mulier. at historiae conditores Xanthus, Hecataeus,

1 nt] nt et *A* || xerxis *L*, xerses *HSAP* 1 2 omne a. t. indignaret *G* 2 peperceret *S*, pepercit *A* || haec xerxis] *G*, haec xersis *H*, haec xersi *LSP*, xersi haec *A* 3 sacre sedis *A* || uindicat *H* || nam *A* 4 ut *om.* *P*[1] || nomen memoria] nominis sui memoriam fama *SAP*[1] 5 sna *om.* *H* 4 — 6 sicnt ipse confessna est incendium n. f. m. s. struxit *SA*, sicnt i. c. e. incendium n. f. m. s. struxit sicnt ipse fassus est *P* 6 uoto *om.* *SA* || fama *h* || lat. fam. *A* 7 eadem] earum *A* 8 peliae *H*, pello *G* || est *om.* *LG* 8 9 quod cum postmodum] *LGH*, qni oritur nt nepos edit (sedit *S*) marco fabio ambnsto tito quintio capitnlino (capitalino *P*) cons. post romam conditam anno trecentesimo octogensimo qninto. id templum postmodnm cnm *SAP*, *v. praefationem* 10 dinocrates praefuit] fuit din. *h*, praebuit din. *Bern.*, dinocratis fnit *SA* || dinocraten *SA* 11 alexandriam iam *LG* || praemetatum *P* 12 antem *om.* *SA* 13 crebra *S* 14 in *om.* *H* 15 una] a *H* || occiderunt *H* 16 per] in *h* || fnernnt *H* || poeta *GP* 17 anecreon *LG* || minermns *LGP*, minnerimns *H*, inimnermus *S*, minnermus *A* || deinde *om.* *SA* 18 hipronax *S* || alcios *L*, altiocas *G* 19 at] et *HSA* || exanthns *LG*, decim xanthns (xancthns *P*) *SP*, x xanthus *A* || egatheus *H*

IGN. Herodotus, cum quibus Ephorus et Theopompus. nam
de septem sapientia praeditis Bias, Thales, Pittacus,
Cleanthes Stoicae eminentissimus, Anaxagoras na-
turae indicator, Heraclitus etiam subtilioris doctrinae
arcanis immoratus.

PL. 5, 106 Asiam excipit Phrygia, ‖ in qua Celaenae, quae 40, 7
IGN. antiquato priore nomine in Apameam transiere, ‖ op-
PL. 5, 106 pidum a rege Seleuco postmodum constitutum. ‖ istic
Marsyas ortus, istic et sepultus: unde qui proximat
fluvius, Marsyas dicitur: nam sacrilegi certaminis 8
factum et audaces in deum tibias testatur non procul
vallis, quae eventum gestae rei signat et ab Apamea
decem milibus passuum separata Aulocrene usque
PL. 5, 113 auct. adhuc dicitur. ‖ ex arce huiusce oppidi Maeander
amnis caput tollit, qui recurrentibus ripis flexuosus
inter Cariam et Ioniam praecipitat in sinum qui Mi-
PL. 5, 145 letum dividit et Prienam. ‖ ipsa Phrygia Troadi su- 9
periecta est, aquilonia parte Galatiae conlimitanea,
meridiana Lycaoniae Pisidiae Mygdoniaeque conter-
PL. 5, 110 auct. mina. ‖ eadem ab oriente vicina Lydiae, a septem-

v. 6 Phrygia — 15 caput tollit *epitomavit Capella* 6, 685 ‖ *v.* 14 Maeander — 17 Prienam *compilavit Isidorus* 13, 21, 23; *cf. Dionysii perieg. v.* 825 ‖ *v.* 17 ipsa Phrygia — 186, 3 Pactolus *compilarunt Capella* 6, 686 *et Isidorus* 14, 3, 41 *coll.* 43

1 orodotus c. q. eporus *H* ‖ namque *SAP* 2 sapientiae *G*, sapienta *h* ‖ bias] hias *G*, las *A* ‖ tares *h* ‖ pitacus *G* 4 indicator] *LGH*, indagator *SAP* ‖ herabites *H* ‖ etiam *om. P* 5 immoratus] clarissimus *SAP*² 6 frigia (*pro lemmate*) as. excipit (excepit *G*) *LG* ‖ caelonae *H* 7 antiquanto *G* ‖ priori *G* ‖ apamiam *SAP*, apamea *LGH* ‖ transit *P* 9 ortus — 10 marsyas *om. G* 10 marsius *H* 11 dibias *S* ‖ testantur *H* 12 uallis] *G*, ualles *LH*, cum fonte ualles *SAP* *interpolatione ex nomine petita* ‖ euentu *h* ‖ signant *HS* ‖ ab (ap *G*) apamea] *LG*, appamea *H*, ab apamia *SAP* 13 alocreu(a)e *LG* 14 huc *om. G* ‖ huiusque oppidum *H* 15 riuis *H* ‖ fluxuosus *S* 16 caria *G* ‖ praecipitatur *G* ‖ sinu *P* 17 et pr.] a priena *P*² 18 glatiae *A* ‖ conlimitanea] *LP*¹, conliminanea *G*, collinita a *H*, conliminata a *A*, conliminata *P*², conliminataea *S* 19 lyconiae *A* ‖ midoniaeque *H* 20 eadem — lydiae] *libri legeruntque sic etiam Capella et Isidorus; debuit esse:* occidentali Lydiae. Lydia ab oriente vicina eidem (*Phrygiae*)

trione Moesiae, Cariae a parte qua dies medius est. PL.
40, 10 mons Lydiae Tmolus croco florentissimus: amnis
Pactolus, quem aurato fluore incitum aliter Chrysor-
rhoam vocant. ‖ in his locis animal nascitur quod PL. 8, 40
bonacum dicunt, cui taurinum caput ac deinceps corpus
omne, tantum iuba equina: cornua autem ita multi-
plici flexu in se recurrentia, ut si quis in ea offendit,
11 non vulneretur. sed quicquid praesidii monstro illi
frons negat, alvus sufficit: nam cum in fugam vertit,
proluvie citi ventris fimum egerit per longitudinem
trium iugerum, cuius ardor quicquid attigerit amburit:
ita egerie noxia submovet insequentes.
12 ‖ Miletos Ioniae caput, Cadmi olim domus, sed PL. 5, 112
eius, qui primus invenit prosae orationis disciplinam.
13 ‖ non longe Ephesum Colophon civitas, nobilis ora- PL. 5, 116
culo Clarii Apollinis. unde haud procul Mimas sur-
git, ‖ cuius vertices de nubilis supervolantibus futurae ION.
14 tempestatis significant qualitatem. ‖ caput Maeoniae PL. 5, 117
Sipylus excipit, Tantalis antea dictus ‖ et in illam ION.
15 vocabuli memoriam orbitatibus datus Niobae. ‖ Zmyr- PL. 5, 118
nam Meles circumfluit, inter flumina Asiatica facile

v. 3 Pactolus — 4 vocant *compilavit Isidorus* 13, 21, 21 ‖ *v.* 13 Miletos — 187, 5 extitit *epitomavit Capella* 6, 686 ‖ *v.* 20 Zmyrnam — 21 circumfluit *compilavit Isidorus* 14. 3, 43

1 moesiae] *LGHP*, mysiae *A*, misiae *S* ‖ die *G* ‖ est *om. A*   2 lydiae tmolus] *SP*, lidiae molus *H*, lydia et tiuolus *A*, lyda et molus *L*, lida et tumulos *G*   3 4 c(h)ry(i)soroan *libri*   5 bonacum] *LG*, bonnacon *H*, bonnacum *SAP*; bonasus *Plin.*   5 6 omne corpus *G*   6 iubo *S*   7 eo *H* ‖ offendit] *LG*, offendat *H*, offendorit *SAP*   10 11 per long. trium ingerum cuius] *LGHP*[1], p. l. tr. iugerum per longas aspergines quarum *A*, per longas aspergines trium iug. quarum *P*[2], per longas per longitud. tr. iug. aspargines quarum *S*   11 quicquid] quom *G* ‖ amburit] *LGP cum Plinio*, adurit *HSA*   12 submouet] amouet *SA*   13 ionae *SA* ‖ admi *H* ‖ olim] lolim *G*   14 persao *S*   15 non] *LGP*, nam *H*, nam non *SA* ‖ ephεso *A*   16 hauh *G* ‖ minas *LGHP*   17 nubibus *H*, nebulis *SP*[2]   18 significat *H* ‖ meoniae] *LGP*, meniae *H*, mooiae *A*, maeole *S*   19 sibilus *A*, *om. L* ‖ cantalis *H* ‖ illa *HS*   20 memoria *H*   20 21 zmyrnam] *SA*, smirnam *LGP*, tmino *h*, zmino *Bern.*   21 coles *G*

PL. 5, 119 praecipuus amnis. ‖ Zmyrnaeos vero campos fluvius
Hermus secat, qui ortus Dorylao Phrygiae Phrygiam
ION. scindit a Caria. ‖ hunc quoque Hermum fluctibus
aureis aestuasse antiquitas credidit. Zmyrna, unde 40, 16
praecipue nitet, Homero vati patria extitit, qui post
Ilium captum fuit anno ducentesimo septuagesimo se-
cundo, Agrippa Silvio Tiberini filio Albae regnante,
anno ante urbem conditam centesimo sexagesimo.
inter quem et Hesiodum poetam, qui in auspiciis 17
olympiadis primae obiit, centum triginta octo anni
PL. 5, 125 interfuerunt. ‖ in Rhoeteo litore Athenienses et My-
tilenaei ad tumulum ducis Thessali Achillion oppi-
dum condiderunt, quod propemodum interiit: deinde 18
interpositis quadraginta ferme stadiis in altero cornu
eiusdem litoris ob honorem Salaminii Aiacis alterum
oppidum, cui Aeantio datum nomen, Rhodii extru-
xerunt.
PL. 10, 74 ‖ At iuxta Ilium Memnonis stat sepulcrum, ad 19
quod sempiterno ex Aethiopia catervatim aves ad-
volant, quas Ilienses Memnonias vocant. * Cremutius

v. 1 Zmyrnaeos — 4 credidit *compilavit Isidorus* 13, 21, 22. 14, 3, 42. 43. 15, 1, 39 ‖ *v.* 18 at iuxta — 188, 6 flumine *epitomavit Capella* 6, 686 ‖ *v.* 18 at iuxta — 188, 3 convenire *adhibuit Isidorus* 12, 7, 30

1 zmirneos *libri praeter P* ‖ uero *om. A* 1 2 fluuius hermus (hiemis *G*)] *LGP*, hermus *H*, hermos *SA* 2 siccat *h* ‖ ortus a *SAP* ‖ phrygiae *om. H* 3 cariam *G* ‖ hemnm *S* 4 auriis *S* ‖ credidit] *LGP*, credit *HSA* ‖ zmirna *libri praeter P* ‖ unde] eundem *Bern.*, eodem *h* 5 nitet] *LGP*, enitet *HSA* ‖ patria extitit] *H*, patria existit *LG*. fuit patria *SAP* 6 ilicum *G* ‖ fuit anno — secundo] anno — secundo humanis rebus excessit *SAP* 7 tibenni *h*, tiberino *A* 8 et sex. *LGP* 9 potam *G* 11 interfuerunt] fuerunt *G*, medii fuerunt *SAP*[1] ‖ roetheo *LP*, rotheo *G*, roetheio *H*, rhyteo *SA* 11 12 militinei *G*, nitilenei *H* 12 ad *om. L* 13 deinde] dein *A*, de *S* 14 ferme] septem *SAP*[1]; xxx stadiorum intervallo *Plin.* ‖ alternm *G* 15 ob] ad *A* ‖ salaminis *P* ‖ aiiacis *S*, aicis *h* 16 nomen] n. est *SAP* ‖ hrodii *Bern.*, hiodii *h*, rhoehi *A* 16 17 struxerunt *H* 18 menonis *H et ita deinceps* ‖ sep.] aliud sep. *P* 18 19 ad quod] aliquod *A* 19 semp.] exemp. *S*, ex semp. *A* ‖ aethipia *G* 19 20 auolant *HP*[1] 20 sq. cremuntius auctor *SAP*[2], crumentius auctor *LGP*[1], notum *H*; Cremutius *Plin.*

auctor est has easdem anno quinto in Aethiopia ca- PL.
tervatim coire et undiqueversum, quo usquam gen-
40, 20 tium sint, ad regiam Memnonis convenire. ‖ mediter- PL. 5, 125
ranea quae sunt supra Troadis partem Teuthrania
tenet regio, quae prima Moesorum fuit patria. haec
Teuthrania perfunditur Caico flumine.
21 ‖ Per omnem Asiam chamaeleon plurimus, animal PL. 8, 120
quadrupes, facie qua lacertae, nisi crura recta et lon-
giora ventri iungerentur: ‖ prolixa cauda eademque PL. 8, 121
in vertiginem torta: hamati ungues subtili aduncitate:
incessus piger et fere idem qui testudinum motus:
corpus asperum cute, qualem in crocodilis deprehen-
dimus: subducti oculi et recessu concavo introrsum re-
22 cepti, quos numquam nictatione obnubit, visum denique
non circumlatis pupulis, sed obtutu rigidi orbis intentat.
hiatus eius aeternus ac sine ullius usus ministerio:
quippe cum neque cibum capiat neque potu alatur
23 nec alimento alio quam haustu aëris vivat. ‖ color PL. 8, 122
varius et in momenta mutabilis, ita ut cuicumque rei
se coniunxerit, concolor ei fiat. colores duo sunt
quos fingere non valet, rubrus et candidus: ceteros
facile mentitur. corpus paene sine carne, vitalia sine

2 coire] congregari *SAP*² ‖ quo usquam] *SA*, quod usquam *LHP*, quod usque *G* 2 3 gentium *om. SA* 3 sit *P* 3 4 mediterraneae *H* 4 troada partim *SA* 4 5 teuthrania tenet regio (regione *G*)] *LGP*, teutranea (-nio *Bern.*) regio *H*, teutrani teneut regio *SA* 5 prima] pri *G* ‖ mysorum *P*² 6 teutranea *h* ‖ funditur *L* 9 uentri *om. h* 10 in *om. G* ‖ humati *S* ‖ abuncitate *H*, aduncitata *S* 11 piger et] *LGP*, piger *HSA*; motus tardior ut testudini *Plin.* ‖ qui *om. A* ‖ testidinum *G*, testitudinum *h* ‖ motos *S* 12 cute] *Bern.*, cutem *LGh*, squamosa cute *SAP* 13 recessum *G* 14 quos (quos *hoc loco om. A*) u. u. obnubit (obuuit *h*)] quod semper inconiugos habet *P*² ‖ uisum (uisuum *G*) denique] *LGP*, uisum *H*, quos *A* (*vide supra*), *om. S* 15 circulatis *H* ‖ pupulis] *LHP*¹, pupillis *GSAP*² ‖ obtutu] intuitu *P*² ‖ rigidi orbis] rigidioris *S*, rigidiori *A* ‖ intentat] optentat *G* 16 illius *L* 17 accipiat *G* 18 aliment *G* 19 et *om. A* ‖ momento *HA* 19 20 se rei *SAP* 20 iunxerit *SA* 21 quos] quis *A* ‖ finge *G* ‖ ruber *h* 22 facillimo nititur *G* ‖ paene *om. H*

liene nec nisi in corculo panxillum sanguinis depre-
PL. 8, 101 henditur. latet hieme, producitur vere. ‖ impetibilis 40, 24
est coraci, a quo cum interfectus est, victorem suum
perimit interemptus: nam si vel modicum ales ex eo
ederit, ilico moritur: sed corax habet praesidium, ad
medellam natura manum porrigente: nam cum ad-
flictum se intellegit, sumpta fronde laurea recuperat
sanitatem.

PL. 10, 62 ‖ Pythonos come in Asia locus est campis paten- 25
tibus, ubi primo adventus sui tempore ciconiae ad-
volant et eam quae ultima advenerit lancinant uni-
versae. aves istas ferunt linguas non habere, verum
sonum quo crepitant oris potius quam vocis esse.
PL. 10, 63 ‖ eximia illis inest pietas: etenim quantum temporis 26
inpenderint fetibus educandis, tantum et ipsae a pullis
ION. suis invicem aluntur: ‖ ita enim inpense nidos foveut,
PL. 10, 62 ut incubitus adsiduitate plumas exuant. ‖ noceri eis 27
omnibus quidem locis nefas ducunt, sed in Thessalia
vel maxime, ubi serpentium immanis copia est: quos
dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis
plurimum mali detrahunt.

PL. 5, 146 ‖ Galatiam primis saeculis priscae Gallorum gentes 41, 1
occupaverunt *Tolostobogi Veturi Ambitoti, quae vo-

v. 12 aves — 17 exuant *compilavit Isidorus* 12, 7, 16. 17 ‖ *v.* 22 Galatiam — 23 occupaverunt *compilavit Isidorus* 14, 3, 40

1 leue uec siue iu *G* ‖ curriculo *Bern.*, ruriculo *h* 3 est *om. h* ‖ quo cum] quocumque *H* 4 peremit *S* ‖ intereptus *G* ‖ uel mod. ales (alas *G*) ex eo (eo *om. H*)] ex eo uel mod. ales *P*, ex eo al. uel mod. *SA* 5 corax] corax quoque *SAP* 7 reciperat *P* 9 pythonos come] *P*, phitonos come *Bern.*, phitonos coniae *h*, pithonius comes est *G*, pythonos comes *SA*, pithonus come is est *L* ‖ est] *SAP*, in *LGH* 11 lacinant *AP*, lacimant *S* 12 13 uer. sou.] sonum autem *SAP*^{1} 13 quod *LH* 14 illis inest] in illis est *S* 15 educ.] et lucandis *h* 17 adsuitate *L* ‖ nocere his *H* 18 ducunt] putant *SAP*^{2} 21 detrahunt] demunt *SAP*^{2} 23 tolosboci *L*, tolosbuci *G*, tolosbocci *H*, tolosbici *P*^{1}, tolosbi *P*^{2}, tollosbi *A*, oolosi *S*; Tolostobagi *Plin.* (*Ricc.*) ‖ ambitoti quae] ambitii utique *H*

cabula adhuc permanent: quamvis Galatia unde dicta PL.
sit, ipso sonat nomine.
42, 1 || Bithynia in Ponti exordio ad partem solis orien- IGX.
tis adversa Thraciae, opulenta ac dives urbium, a fon-
tibus Sagari fluminis primos fines habet: ante Bebrycia
dicta, deinde Mygdonia, mox a Bithyno rege Bithynia.
2 in ea Prusiadem urbem et adluit Hylas flumen et
perspergit Hylas lacus, in quo resedisse credunt de-
licias Herculi, Hylan puerum, Nymphis rapinam: in
cuius memoriam usque adhuc sollemni cursitatione
3 lacum populus circumit et Hylan voce clamant. || in PL. 5, 148
Bithyno quoque agro Libyssa locus Nicomediae proxi-
mus, sepulcro Hannibalis famae datus: || qui post Car- IGX.
thaginense iudicium transfuga ad regem Antiochum,
dein post Antiochi apud Thermopylas pugnatam ma-
lam pugnam fractumque regem fortunae vicibus in
hospitium Prusiae devolutus, ne traderetur T. Quintio
ob hanc causam in Bithyniam misso captivusque Ro-
mam veniret, veneni mali poculo animam expulit.

v. 3 Bithynia — 6 Bithynia *compilarunt Capella* 6, 687 *et Isidorus* 14, 3, 39 || *v.* 7 in ea — 9 rapinam *compilavit Capella* 6, 687 || *v.* 11 in Bithyno — 19 expulit *compilarunt Capella* 6, 687 *et Isidorus* 14, 3, 39

2 sonet *SA* 4 cratiae *H* 4 5 fontibus] *LGP*, pontibus *HSA* 5 sagari] *H*, sangari *LGP*, sangaris *SA*; Sagarius *s.* Saggarius *Plin. libri*, a Sagari flumine *Capella* || debrycia *A*, hebricia *P* 7 trusiadem *SA*, brusiadem *P* || et alluit hylas] *LGP*[1], et adlui zias *H*, praetermeat hylas *SAP*[2] 8 perspergit hylas lacus] hilas lacus adluit *SAP*[2] || resedisse] *HSAP*, perisse *LG* 9 herculi] *LSP*, herculis *GHA* || hilan *LGA*, hylam *HS*, hilam *P* || rapinam] ripam *h* 9 10 cuius in *SA* 10 memoria *G* || cursitatione] tripudiatione *A*, tripudanione *P*, typumdanione *S* 11 circuit *H* || hylan] *LGSA*, hylam *P*, hyla *H* 12 libissa (lybissa *P*) *libri* 13 14 carthaginiense *P* 15 deinde *H* || antiochum *LG* 15 16 pugnatam malam pugnam] *P*, pugnam tam malam pugnam *L*, pugnantem mala pugna *G*, pugnatum mala pugna *H*, tam malam pugnam *SA* 16 fractoque rege *H* 17 prusia *SA* || denotus *h* || quinto *S* 18 captiuusque] captiuumque *S*, et (*om. Bern.*) captiuus usque *H* 19 *post* expulit *ins.* et a romanis se uinculis morte defendit *SAP*

PL. 6, 3 || In ora Pontica post Bospori fauces et Rhesum 43, 1
PL. 6, 4 amnem || portumque Calpas Sagaris fluvius ortus in
Phrygia dictusque a plerisque Sagarius exordium facit
Mariandyni sinus, in quo oppidum Heraclea adpositum Lyco flumini: et Acone portus, qui proventu
malorum graminum usque eo celebris est, ut noxias
herbas aconita illinc nominemus. proximus inde Ache- 2
IGN. rusius specus, || quem foraminis caeci profundo ad
usque inferna aiunt pertendere.

PL. 6, 5 || Paphlagoniam limes a tergo Galaticus amplec- 44, 1
PL. 6, 6 titur. || ea Paphlagonia Carambi promunturio spectat
PL. 6, 5 Tauricam, || consurgit Cytoro monte porrecto in spatium trium et sexaginta milium, insignis loco Eueto:
a quo, ut Cornelius Nepos perhibet, Paphlagones in
Italiam transvecti mox Veneti sunt nominati. pluri- 2
PL. 6, 7 mas in ea regione urbes Milesii condiderunt, || Eupatoriam Mithridates: quo subacto a Pompeio Pompeiopolis est dicta.

PL. 6, 24 || Cappadocia gentium universarum quae Pontum 45, 1
accolunt praecipue introversus recedit. latere laevo

v. 1 in ora — 4 Heraclea *compilavit Capella* 6, 688 || *v.* 5 et Acone — 7 nominemus *compilarunt Capella* 6, 688 *et Isidorus* 17, 9, 25 || *v.* 7 proximus — 9 pertendere *compilavit Capella* 6, 688 || *v.* 10 Paphlagoniam — 18 dicta: *similia ex Plinio potius quam ex Solino Capella* 6, 689 || *v.* 19 Cappadocia — 192, 14 caret *compilavit Capella* 6, 690

1 post *om. H* || rhesum] *GP*, hresum *S*, hressum *L*, resum *A*, ressum *H* 2 pontumque *G* || sagari *S*; Sangaris *libri Pliniani*, Sagarim *Capellae* 3 dictusque *om. A* || a *om. P*[1] || sagarius] *LGH*, saugarius *SP*, sangaris *A*; Sagiarius *libri Pliniani* 4 marisaudy(i)ni *SAP* 4 5 oppositum *H* 5 loco *G* || flumine *P* || aquone *H* 6 noxia *G* 7 proximum *H* 7 8 acherussius *L*, acerusius *H*, acherisius *G* 9 infernas *SA* || pertendere] *LGP*[1], patere *HSAP*[2] 10 galatius *h* 11 ea *om. A* || carambi] *LP*, caranbi *G*, carabi *HS*, scarabi *A*; Cerambis *libri Pliniani* || expectat *H* 12 taurigam *SA*, tauriucam *P* || cons. cyt. (cuturo *H*) monte] cyt. (cythero *A*) monte cons. *SA* 13 trium] passuum trium *SAP* || eueto] *H*, euoto *LG*, ueneto *SAP*; quo loco Euetos adicit Nepos Cornelius *Plinius* 17 mitridaces *S* || quo] quae *A*, *om. S* || subacta *A* 20 introuersus] *LGH cum Capella*, introrsus *SAP cum Plinio* || lat. laeuo] *LGP*, laeuo lat. *H*, latere a laeuo *SA*

ntrasque Armenias et Commagenen simul transit: PL.
dextero plurimis Asiae populis circumfusa. attollitur
ad Tauri iuga et solis ortus. praeterit Lycaoniam
45, 2 Pisidiam Ciliciam. vadit super tractum Syriae Antiochiae, parte regionis alterius in Scythiam pertendens, || ab Armenia maiore divisa Euphrate amne: PL. 6, 25
quae Armenia unde Panedri montes sunt auspicatur.
3 || multae in Cappadocia urbes inclitae: verum ut ab PL. 6, 8
aliis referamus pedem, coloniam Archelaidem, quam
deduxit Claudius Caesar, Halys praeterfluit: Neo-
4 caesaream Lycus alluit: Melitam Samiramis condidit:
Mazacam sub Argaeo sitam || Cappadoces matrem ur- ION.
bium numerant: qui Argaeus nivalibus iugis arduus
ne aestivo quidem torrente pruinis caret quemque
indidem populi habitari deo credunt.
5 Terra illa ante alias altrix equorum et proventui
equino accommodissima est: quorum hoc in loco in-
6 genium reor persequendum. nam equis inesse iudi-
cium documentis plurimis patefactum est, cum iam

v. 16 terra — equorum *compilavit Isidorus* 14, 3, 37

1 ntrasque] usque *h* || commagenen] *LGA*, commagenem *HS*, conmagenom *P* 3 a tauri ingo et solis ortu *LG* || licaonicum *G*, liconiam *S* 4 psidiam *h*, persidiam *Bern.* || super] sub *S* || syri *L* 5 parte] pariter *H* || reg.] gionis *G* || in] ad *H* || scythiam] Cyrrhesticam regionem *Plinius*, sistiam *Capella* (*Reich.*) 7 panidri *LGH*, panthy(i)dri *SAP*; Parihedri *Plinius testibus libris* 6, 25 *cf.* 5, 98. 6, 29, a montibus Panedriis *Capella* (*Reich.*) 8 multae] m. sunt *SA* || in capp.] cappadociae *h*, ad cappadocie *Bern.* 9 alius *G* || colonia *G* || archilaidem *SA* 10 haly *S* 10 11 neocaesaream] *AP*, neocaesarea *S*, in eo cesaream (-riam *H*) *LGH* 11 lycus] *SA*, littus *H*, fluuius ly(i)cus *LGP* || samiramis] *LSAP*, samirammis *G*, semiramis *H* 12 mazacam] *A*, mazacham *H*, mazzacam *S*, mazzagam *LGP* || argo *H*, argeno *L* 12 13 urb. num.] habent urb. *SAP* 13 arduus — 14 torrente] obsitus numquam *SAP*[2]; nives verticis albicantis ne aestivis quidem solibus *Capella* 15 indidem] *LAP Bern.*, indi *G*, indicem *S*, *om.* *h* || habitare *LG* || deum *G* 16 prouentu *hA* 17 accommodissima] *LG Bern.*, accommotissima *h*, accommodatissima *SAP* || est *om.* *SA* 18 reor persequendum] persequemur *P*[1] || equus *S* 18 19 indicium *Gh* 19 est *om.* *SA*

ION. aliquot inventi sunt, qui nonnisi primos dominos re-
cognoscerent, obliti mansuetudinis, si quando mutas-
sent consueta servitia. inimicos partis suae norunt
adeo, ut inter proelia hostes morsu petant. sed illud 45, 7
maius est, quod rectoribus perditis quos diligebant
arcessunt fame mortem. verum hi mores in genere
equorum praestantissimo reperiuntur: nam qui infra
nobilitatem sati sunt, nulla documenta sua praebue-
runt. sed ne quid videamur dicendi licentia contra 8
PL. 8, 154 fidem adrogasse, exemplum frequens dabimus. ‖ Ale-
xandri Magni equus Bucephalus dictus sive de as-
pectus torvitate seu ab insigni, quod taurinum caput
ION. armo inustum habebat, ‖ seu quod de fronte eius quae-
PL. 8, 154 dam corniculorum minae protuberabant, ‖ cum ab
equario suo alias etiam molliter sederetur, accepto
regio stratu neminem umquam alium praeter domi-
num vehere dignatus est. documenta eius in proeliis 9
plura sunt, quibus Alexandrum e durissimis certami-
nibus sospitem ope sua extulit: quo merito effectum,
ut defuncto in India exequias rex duceret et supre-
mis sepulcrum daret, urbem etiam conderet, quam
PL. 8, 155 in nominis memoriam Bucephalam nominavit. ‖ equus 10

v. 1 nonnisi — 3 servitia *compilavit Isidorus* 12, 1, 43

1 aliqui *H* ‖ sunt] *LGHSP*, sint *A* ‖ primas domos *H* 2 agnoscerent *SA* ‖ mans. obl. *G* 2 3 mutassent] equitassent *S* 3 inim.] quorum inim. *G* 4 inter] in *H* 6 arcessunt] *LGP*, accessunt *H*, accesserunt *S*, accersiunt *A* ‖ hi] in *S* 7 praestantissimi *SA* ‖ reper.] inueniuntur *H* 8 nouitatem *H* ‖ sati] *H*, satis *LGP*, *om. SA* ‖ sua] *LGH*, sui *SAP* 9 dicendi *bis G* 10 adrogasse] usurpasse *SAP*[2] 10 11 alexander *S* 11 bucefalus] *LGSAP*, bucefala *H*; bucephalon, bucephalan *Plinii libri* 12 quo *SA* 13 inust. arm. *SAP* ‖ habebat] *LGHP*[1], gerebat *SAP*[2] ‖ seu] uel *SAP*[2] ‖ de] *LG*, e *H*, in *SAP* 13 14 quaedam] q. existentium *SA* 14 prot. min. *SAP* 15 sedetur *A*, sequeretur *S*[1] 16 strato *S* ‖ alium *om. H* 17 est *om. S* ‖ docimenta *LP* ‖ proelio *S* 18 durissimis] diuersis *SA*, diuersissimis *P*[2] 19 eff.] eff. est *h* 20 21 supremis (sub praemis *G*, supremi *H*) sepulchrum daret] *LGHP*[2], suprema (supremo *A*) ornaret sepulchro *SAP*[1] 22 bufalam *G*, bucefalis *H*

C. Caesaris nullum praeter Caesarem dorso recepit: PL.
cuius primores pedes facie vestigii humani tradunt
fuisse, sicut ante Veneris genetricis aedem hac effigie
45, 11 locatus est. ‖ regem Scytharum cum singulari cer- PL. 8, 156
tamine interemptum adversarius victor spoliare vellet,
ab equo eius calcibus morsuque est lancinatus. ‖ Agri- PL. 8, 155
gentina etiam regio frequens est equorum sepulcris,
quod munus supremitatis meritis datum credimus.
12 ‖ voluptatem his inesse circi spectacula prodiderunt: ISID.
quidam enim equorum cantibus tibiarum, quidam sal-
tationibus, quidam colorum varietate, nonnulli etiam
accensis facibus ad cursus provocantur. ‖ affectum PL. 8, 158
13 equinum lacrimae probant: denique interfecto Nico-
mede rege equus eius vitam inedia expulit. cum proelio
Antiochus Galatas subegisset, Cintareti nomine ducis,
qui in acie ceciderat, equum insilivit ovaturus isque
adeo sprevit lupatos, ut de industria cernuatus ruina
14 pariter et se et equitem adfligeret. ‖ ingenia equorum PL. 8, 159. 160
etiam Claudii Caesaris circenses probaverunt, cum
effuso rectore quadrigae currus aemulos non minus
astu quam velocitate praeverterent et post decursa
legitima spatia ad locum palmae sponte consisterent,
15 velut victoriae praemium postularent. ‖ excusso quo- PL. 8, 161

v. 1 nullum — recepit *adsumpsit Isidorus* 12, 1, 43 ‖ *v.* 12 affectum e. l. p. *adhibuit Isidorus* 12, 1, 43

1 C. *om.* *G* ‖ recipit *S* 2 priores *h*, *om.* *Bern.* ‖ faciem *H* ‖ trahunt *A* 3 fuisse *om.* *H* ‖ aedem] eadem *G*, .adem *L* ‖ haec *G* 4 locutus *S* 4 5 sing. cert. int. cum adn. *H* 6 lacinatus S^1, laceratus *H*, laniatus S^2 6 7 acragantina *SA*, agragentina *LP* 7 est] est etiam *h* 8 mun. supr.] supremorum (supramorum *A*) munus *SAP* ‖ creditur *SAP* 9 uoluntatem *SA* ‖ his *om.* *H* ‖ spectacula] repagula P^2 10 enim] eorum *L* 13 14 nicomediae *A* 15 cintareti] *LHSP*, cintariti *G*, citareti *A*; Centaretum *Plin.* 16 insiliuit ou.] *LG*, insiluit ou. *H*, ou. insiliuit *P*, ou. insiluit *SA* 18 et se et eq. par. *SA* 19 etiam] et *H* ‖ cirnenses *G* 20 cursus *H*, *om.* *S* 21 peruerterent *h* 23 uelut] et uelut *LG*, uelut quae *LP* ‖ excussa *h*

PL. que auriga, quem Rutumannam nominabant, relieto
certamine ad Capitolium quadriga prosilivit nec ante
substitit quam Tarpeium Iovem trina dextratione lu-
PL. 8,162 strasset. ‖ in huiusce animalis genere aetas longior 45,16
PL. 8,164 maribus: ‖ legimus sane equum ad annos LXX vixisse.
PL. 8,163 ‖ iam illud non venit in ambiguum, quod in annum
tertium et tricesimum generant, utpote qui etiam post
vicesimum mittantur ad subolem reficiendam. notatum
etiam advertimus Opuntem nomine equum ad gre-
PL. 8,164 gariam venerem durasse in annos quadraginta. ‖ equa-
PL. 8,165 rum libido extinguitur iubis tonsis. ‖ in quarum partu 17
amoris nascitur venefieium, quod in frontibus prae-
ferunt recens editi, furvo eolore, carieis simile, hip-
pomanes nominatum: quod si praereptum statim fuerit,
nequaquam mater pullo ubera praebet fellitanda. quo 18
quis acrior fuerit speique maioris, profundius nares
mersitat in bibendo. mas ad bella numquam produ-
citur apud Scythas, eo quod feminae exonerare ve-
PL. 8,166 sicas etiam in fuga possunt. ‖ edunt equae et ventis
conceptos: sed hi numquam ultra triennium aevum
trahunt.

v. 19 edunt — 21 trahunt *compilavit Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1

1 rutumannam] *LG*, rutumannum *H*, rutimannam *P*, rotimanauam *S*, rutimanam *A*; Ratumenna *Plin.* 2 prosiliuit] *L*, prosiluit *GHSAP* 3 substitit] subsistit quamlibet obuiis occursibus inpedita *SAP* ‖ iouen *P* ‖ textratioue *P* 3 4 lustraret *SAP* 4 ammalis *G* 5 legimus — annos] nam (mam *S*) legimus equum (eqnum *om. S*) ad usque annos *SAP* ‖ LXXV *Plinius* 8 notum *G* 9 opunten *P* 10 in] ad *H* 10 11 equarum] uel quarum *A* 12 beneficinm *LGSA* 13 recens *om. H* ‖ furuo] *SAP*^{2}, fuluo *LHP*^{1}, filuo *G*; colore nigro *Plin.* ‖ caricis] *HSAP*^{2} *cum Plinio*, cicatricis *LGP*^{1} 13 14 yppomenes *H* 14 nominatur *h* 15 ubera praeter *h*, praebet nbera *SAP* ‖ fellitanda] *HSA*, uellicanda *LGP*^{1}, fellicanda *P*^{2} 16 quis] equis *h* ‖ acrior] amor *H* ‖ maioris] maioris eo *H* 16 17 nar. m. in bib.] cum bibit nares suas mersat *SAP*^{2} 17 mas *om. H* 18 exonerare] lenare *SAP*^{2} 19 possint *SAP* ‖ equae] et quae *G* ‖ et] ex *LG* ‖ uentis] ouentis *G*, uessicis *A* 20 conceptus *A* ‖ hii *G* 20 21 aeu. tr.] equum trahunt *H*, niuunt *SA*, uiuunt euum trahunt *P*

46, 1 ‖ Assyriorum initium Adiabene facit: in cuius parte PL. 6, 41
Arbelitis regio est, quem locum victoria Alexandri
Magni non sinit praeteriri. ‖ nam ibi copias Darii PL. 13, 3
fudit, ipsum subegit expugnatisque eius castris in
reliquo apparatu regis repperit scrinium unguentis
refertum, unde primum Romana luxuria fecit ingres-
2 sum ad odores peregrinos. ‖ aliquantisper tamen virtute PL. 13, 24
veterum ab hac vitiorum inlecebra defensi sumus
atque adeo in tempus censorum P. *Licinii Crassi et
C. Iulii Caesaris: qui edixerunt anno urbis conditae
quingentesimo sexagesimo quinto, ne quis unguenta
3 inveheret peregrina. postmodum vicerunt nostra vitia
‖ et senatui adeo placuit odorum delicia, ut ea etiam PL. 13, 25
in poenalibus tenebris uteretur: sicut L. Plotium fra-
trem Planci bis consulis proscriptum a triumviris in
Salernitana latebra unguenti odor prodidit.

4 ‖ Hos terrarum ductus excipit Media, cuius arbor SOL.
inclaruit etiam carminibus Mantuanis. ingens ipsa VERG. G. 2, 126
‖ et cui tale ferme quale unedonibus folium est tan- PL. 12, 14

v. 1 Assyriorum in. A. f. *compilavit Capella* 6, 691 ‖ *v.* 17 hos — Media *compilavit Capella* 6, 691 ‖ *v.* 17 arbor — 197, 7 protuberant *adhibuit Isidorus* 17, 7, 8

1 assiriorum in.] *H*, in. assyriorum *SA*, assiriarum in. *LG*, in. assiriarum *P* ‖ adgabene *GH*, ad..bene *L* ‖ facit *om. H* ‖ in cuius parte] *SA*, in parte cuius *H*, huius parte *LG* 2 arbelitis] *SAP cum Plin.*, abelitis *LH*, habelitis *G* 6 primum — 7 tamen] latius luxuria se protulit non tamen longo (longe *S*) tempore *SA*, latius l. se protulit primum r. l. f. i. ad o. peregrinos aliquantisper nos tamen longo tempore *P* 7 ad odores] adores *G*, adolores *P*[1] 8 uictorium *S* ‖ def. sum.] defendimus *S*[1] 9 atque] usque *A* ‖ tempus cens.] censuram *S*, censura *A*, in censuram *P*[1] ‖ p. licinii] *scripsimus*; pl *LGH*, publii *SA*, publi *P* ‖ grassi *LG* 10 g. *sive* gai *libri*; l. *requiritur* ‖ eduxerunt *GS* 11 *ne corrigas* sexcentesimo, *v. Beckerus in enchir.* 2, 2, 229 ‖ et sexag. *G* 11 12 quis ung. inu.] *LG*, ungenta quis inu. *H*, quis inu. ung. *SAP* 12 uostrammuitiam *G* 13 sanatui *G* ‖ placuerunt *A* ‖ delicie *A*, debita *H* ‖ ea] sis *A* 14 penetralibus *A* ‖ uterentur *SA* ‖ L.] cl. *G* ‖ polcium *S* 15 blanci *H* ‖ bis] bilis *A* ‖ cousnais *h*, consulibus *Bern.* ‖ atrium curis *G* 16 solernitana *H* 17 media cuius *om. h* 19 et *om. LG* ‖ tale] tela *S* ‖ unedenibus *G*, unaced[e]onibus *A* ‖ tanto *G*

tum eo differt, quod spinulentis fastigiis hispida tur-
PL. 12, 15 gescat. malum inimicum venenis: || sapore asperum
et amaritudinis merae: odoris autem fragrantia plus
quam iucundum longeque sensibile. verum pomorum 46, 5
illi tanta ubertas inest, ut onere proventus semper
gravetur: nam protinus atque poma eius deciderunt
maturitate, alia protuberant, eaque tantum est opimitati
PL. 12, 16 mora, ut fetus decidant ante nati. || usurpare sibi ne- 6
mora ista optaverunt et aliae nationes per industriam
germinis transferendi, sed beneficium soli Mediae da-
tum natura resistente terra alia non potuit mutuari.
PL. 6, 43 || Portae Caspiae panduntur itinere manu facto longo 47, 1
octo milibus passuum: nam latitudo vix est plaustro
permeabilis. in his angustiis etiam illud asperum,
quod praecisorum laterum saxa liquentibus inter se
salis venis exundant humorem affluentissimum, qui
constrictus vi caloris velut in aestivam glaciem cor-
poratur: ita labes invia accessum negat. praeterea
octo et viginti milium passuum tractus omnis, quoquo 2
inde pergitur humo arida, sine praesidio sitit. tunc

1 quod spinosis fastigiis hispida turgescat P^1, quod aculeatum (acualeatum *L*) spinulentis fastigiis hispida turgescat *LGHP*^{2}, quod aculeatum (acul. quod *A*) spinosis fastigiis hispidatur gestat *SA* 2 uenenis] ueniens *h* || aspero *SAP* 3 *super* mere *est* mire *S*, myrre *A* || fragrantia] *P*, fraglantia *GH*, flagrantia *LSA* 4 pomorum] *LP*, pomarum *G*, pomo *SA*, pomi *H* 5 illi] *H*, illius *LGSAP* 6 atque] *LGSP*, ut *HA* || deciderunt] *LGP Bern.*, deciderint *h*, ceciderint *SA* 7 proturabant P^1, protuberabant P^2 || eaque] et haec *A*, haec et *S* || opimitati] *LP*, opinitati *G*, opimati *H*, opimitanti *SA* 8 fetus ut *P*, ut fetus ut *LG*, ut factus *A* 10 germ. transf.] translati germinis P^1, translati germ. et inserti (iusertis *S*) *SA* || soli] sibi *h* || medicae *H* 11 mutari *S* 12 casp. port. *SAP* || itinere] in it. *S* 13 longitudo *H* || est] em *G* 14 etiam *om.* *G* || asperum] inter alia difficile *SAP*^{2} 16 humorem — 17 caloris (callium *H*)] (h)umore affluentissimo qui mox sole constrictus *SAP*^{2} 17 in aestiuam (aestiuum *H*) glaciem (glatiam *P*, glaciae *H*) corporatur] in glaciem coit *SAP*^{2} 18 labes] luuies P^2 *m. rec.* || inuia] in una (*superscr.* mutua) *A* 19 omnis *om.* *P* || quoque *LGSA* 20 pergitur] pergatur *SAP*^{2} || hum. ar.] nullis puteis uel fontibus *SAP*^{2} || tunc] ut tunc *LG*

serpentes undique gentium convenae a verno statim PL.
die illuc confluunt. ita periculi ac difficultatis con-
cordia ad Caspios nisi hieme accessus negatur.
48,1 || A Caspiis ad orientem versus locus est, quod PL. 6, 46
Direum appellatur, cuius ubertati non est quippiam
quod comparari queat. quem locum circumsident La-
2 pyri, Naricli et Hyrcani. ei proximat Margine regio
inclita caeli ac soli commodis, adeo ut in toto illo
latifundio vitibus sola gaudeat. in faciem theatralem
montibus clauditur, ambitu stadiorum mille quingen-
torum, paene inaccessa ob incommodum harenosae so-
litudinis, quae per centum et viginti milia passuum
3 undiqueversum circumfusa est. regionis huius amoe-
nitatem Alexander Magnus usque adeo miratus est,
ut ibi primum Alexandriam conderet: || quam mox a PL. 6, 47
barbaris excisam Antiochus Seleuci filius reformavit
et de nuncupatione domus suae dixit Seleuciam: cuius
urbis circuitus diffunditur in stadia septuaginta quinque.
in hanc Orodes Romanos captos Crassiana clade deduxit.
4 || et aliud in Caspiis Alexander oppidum excitarat idque PL. 6, 48
Heraclea dictum dum manebat: sed hoc quoque ab
ijsdem eversum gentibus, deinde ab Antiocho restitutum,
ut ille maluit, Achais postmodum nominatum est.

v. 1 sorpentes — 2 confluunt *inter Pliniana* (6, 30. 31) *adhibuit Capella* 6, 691

2 illuc confluant P^{1}, ilico coeunt SAP^{2} 3 ad *om.* LG || negant P^{2} 4 a *om.* hP || uorsum G || est locus LGP 5 Dareium *Plinius* || ubertati] ubertim S 5 6 quippiam quod] quod uspiam SAP 6 quem] hunc SAP^{1} || locum *om.* P^{1} 6 7 lapiri] LG, capyri A, capiri S, cipiri H, lupydi P; Lapyri *Plin.* (*Lugd.*) 7 naricli] LGP, narachi SA, naci H; Naricci *Plin.* (*Lugd.*) || proximat (-mant A) ei SAP || margyriae P; Margiane *Plinius* 8 incliti h || commoditas A || illi S 9 latifundo h || in] ad LG || facie tetrale h 10 montibus] nientibus h, collium prominentiis *Bern.* || claudebitur G, circumuenitur SA || ambitus S 11 hareneae G 12 milia *om.* L 15 primum] $LSAP$ *Bern.*, primam GBh; *cf. v.* 21 *et p.* 199, 9 18 in *om.* H 19 orocles H || crassian G || duxit H 20 aliud *om.* H || carpiis G || excitarat] GP, excitaret L, excitauit SA, extruxerat H 21 heraclia H || dum *om.* H || quoque *om.* H 22 isdem S *Bern.*, cisdem h, hisdem $LGAP$

PL. Oxus amnis oritur de lacu Oaxo, cuius oras hinc 49, 1
inde Bateni et Oxistacae accolunt: sed praecipuam
partem Bactri tenent. Bactris praeterea est proprius
amnis Bactros: unde et oppidum quod incolunt Bac-
trum. gentis huius quae pone sunt, Propanisi iugis 2
ambiuntur: quae adversa, Indi fontibus terminantur:
PL. 6, 49 reliqua includit Ochus flumen. ‖ ultra hos Panda 3
oppidum Sogdianorum, in quorum finibus Alexander
Magnus tertiam Alexandriam condidit ad contestan-
dos itineris sui terminos. hic enim locus est, in quo 4
primum a Libero patre, post ab Hercule, deinde a
Samiramide, postremo etiam a Cyro arae sunt con-
stitutae, quod proximum gloriae omnes duxerunt illo
usque promovisse itineris sui metas.

Universi eius ductus dumtaxat ab illa terrarum 5
parte Laxates fluvius secat fines, quem tamen Laxa-
tem soli vocant Bactri: nam alii Scythae Silim no-
minant. hunc eundem esse Tanain exercitus Alexandri
Magni crediderunt: verum Demodamas dux Seleuci

v. 1 Oxus — 200, 5 Didymaeo *epitomavit Capella* 6, 692 ‖ *v.* 3 Bactris — 7 flumen *compilavit Isidorus* 14, 3, 30. 15, 1, 11

1 .xi *h*, oxis *Bern. et Capella* (*Reich.*) ‖ oritur *om. H* ‖ oaxo] S^1A *cum Plin.* (*Leid. Ricc.*), axo HS^2, oazo *L*, cazo *G*, oxo *P* ‖ ora *LGHP* 2 batani SAP^2 ‖ oxistacae] $LGhP^1$, oxostato SP^2, oxostasao *A*, oxitacae *Bern.*; Oxyttage *Plin.* (*Leid.*) ‖ praecipuam] terciam *H* 3 pactem *S* ‖ baetri *G* ‖ propins *hP* 4 bactrus *H* ‖ et *om. P* 5 gentis huius quae] *P Bern.*, gentes huius quae *LG*, gentibus his quae *h*, gentis huinsce *SA* ‖ paene *H* ‖ propanisi] *LGP*, propanis *HSA* 6 indiffontibus *H* 7 includit] *BSAP Bern. cum Plinio*, intercludit *Lh*, interducit *G* ‖ occhns *L*, occns *GH*, oxus *SAP*; Ochus *Plin. et Isidorus* ‖ utra *h* ‖ hoc SAP^2 ‖ panda] SAP^2 *cum Plinio*, pada *LGH* 8 sucdianorum *H* 10 hino *G* 12 semiramide *H* 13 duxerunt] *LHS*, duxerint *AP*, dixerunt *G* 14 usque] se *H* 16 laxates] *HA et Capellae libri*, laxantes *LGP*, iaxatas *S*; laxarte, iaxare *Plinii libri* ‖ secat fines quem] sed ad finem quam *H* ‖ tamen] *LGP*, trans *H*, *om. SA* 16 17 laxatem] *A*, laxautem *LGP*, laxate *H*, iaxateu *S* 17 hactri *G* ‖ alii *om. SA* ‖ siliut *P* 17 18 nonominant *S*, nonant *G* 18 esse] ot *H* ‖ tanaim *HSA* 18 exercitus — 200, 3 tanain *om. P*, *supplevit m. rec.* 19 demodemas *A*

et Antiochi, satis idoneus vero auctor, transvectus PL.
amnem istum, titulos omnium supergressus est alium-
49, 6 que esse quam Tanain deprehendit. ob cuins gloriae
insigne dedit nomini suo, ut altaria ibi strueret Apol-
lini Didymaeo. ‖ hoc est conliminium, in quo limes PL. 6, 50
Persicus Scythis iungitur: quos Scythas Persae lingua
sua Sacas dicunt et invicem Scythae Persas Chor-
sacos nominant montemque Caucasum Croucasim, id
7 est nivibus candicantem. densissima hic populorum
frequentia cum Parthis legem placiti ab exordio moris
incorrupta custodit disciplina: e quibus celeberrimi
sunt Massagetae et Essedones, Satarchae et Apalaei. cf. PL. 6, 22, SOL. 19, 3
8 ‖ post quos, immanissimis barbaris interiacentibus, de PL. 6, 51
ritu aliarum nationum paene inconstanter definitum
advertimus.
9 ‖ Bactri camelos fortissimos mittunt, licet et Arabia PL. 8, 67
plurimos gignat: verum hoc differunt, quod Arabici
bina tubera in dorso habent, singula Bactriani. ‖ hi PL. 11, 254
numquam pedes atterunt: sunt enim illis reciprocis
quibusdam pulmunculis vestigia carnulenta. unde et
contraria est labes ambulantibus nullo favente prae-
sidio ad nisum insistendi. ‖ habentur in duplex mi- PL. 8, 67

v. 5 hoc est — 6 iungitur *compilarunt Capella* 6, 693 *et Isidorus* 9, 2, 62 ‖ *v.* 8 montemque — 9 candicantem *compilavit Isidorus* 14, 8, 2 ‖ *v.* 16 Bactri — 19 atterunt *compilavit Isidorus* 12, 1, 35. 14, 3, 30

1 antiochus *S* ‖ nero *om. A* 2 istum tit.] istutulos *G* ‖ supergressus *S*, supergres *G* 3 tanaim *HSA* 4 nomine *H* ‖ strueret] statueret *SA* 5 didymaeo] deli *h*, delio *Bern. contra Plin.* ‖ conliminum *A* 6 scythas] chitas *G* 7 satas *A* 7 8 chorsacos] *LP*¹, corsachos *G*, chersacos *H*, scortacos *SP*², scrotacos *A*; Chorsaros *Plin.* 8 que *om. H* ‖ croucasim] *LG cum Plin.* (*Leid.*), croucasin *Bern.*, croricasin *h*, croucassim *AP*, craucassim *S* 9 candidautem *GP*, candi.antem *L* ‖ dens.] in dens. *S* 10 moris] montis *A* 12 masagetae *SP* ‖ et *om. SAP*, *erasum in L* ‖ oesaedones *G* ‖ satarchae] *HSA*, satharcae *LG*, satharche *P* ‖ apalei] *HP*², apalegi *LG*, apamei *P*¹, apamaei *S*, apame *A* 17 arabiaci *G* 18 hi] et *A* 20 pulmunculis] *LGP*, palmumculis *H*, pnmunculis *SA* 22 habent (ur *eraso ut vid.*) *L*

nisterium: sunt alii oneri ferundo accommodati, alii
PL. 8, 68 perniciores: ‖ sed nec illi ultra iustum pondera reci-
piunt nec isti amplius quam solita spatia volunt
egredi. geniturae cupidine efferantur adeo, ut sae- 49, 10
viant cum venerem requirunt. oderunt equinum genus.
sitim etiam in quadriduum tolerant: verum cum oc-
casio bibendi data est, tantum implentur, quantum et
satiet desideria praeterita et in futurum diu prosit.
lutulentas aquas captant, puras refugiunt: denique 11
nisi caenosior liquor fuerit, ipsi adsidua proculcatione
limum excitant, ut turbidetur. durant in annos cen-
ISID. tum, ‖ nisi forte translati in peregrina insolentia mutati
PL. 8, 68 aëris morbos trahant. ‖ ad bella feminae praeparantur
inventumque est ut desiderium eis coitionis quadam 12
castratione execaretur: putant enim fieri validiores,
si coitibus arceantur.

PL. 6, 53 ‖ Qua ab Scythico oceano et mari Caspio in ocea- 50, 1
num eoum cursus inflectitur, ab exordio huiusce pla-
gae profundae nives: mox longa deserta: post Anthro-
pophagi gens est asperrima: dein *feris spatia obsita
ferme dimidiam itineris partem inpenetrabilem reddi-
derunt. quarum difficultatum terminum facit iugum 2
mari imminens, quod Tabim barbari dicunt: post quae

v. 17 qua ab — 22 reddiderunt *compilarunt Capella* 6, 693 *et Isidorus* 9, 2, 132. 14, 3, 29

1 sunt] sicut *G* ‖ oneri ferundo (ferendo *GHA*[2]*S*[2]) acc.] onerarii *P*[2] 2 pern.] ad pernicitatem leues *SAP*[2] ‖ nec illi] illi non *H* 3 ista *S* 4 egredi genitorae *G*, et rei gestue *H* ‖ efferatur *G*, afferantur *L* 6 quadriduum] *LSAP*, quatriduum *GH* 11 excitau *G* 12 nisi] ui *G* 13 aeri *G* 14 ut *om.* *G* ‖ eius *h* 14 15 quad. castr. *om.* *H* 16 coit.] a coit. *SAP* 17 ab] *LG*, a *SAP*, *om.* *H* 18 eoum] *HP*, eoeum *S*, eum *in litura A*, euum *L*, aeuum *G*; qua in oceanum eoum cursus est *Capella (Reich.)* ‖ flectitur *H* 18 19 pelagae *S*, prelagae *G* 19 20 antropofagos *LG* 20 est *om.* *SAP* ‖ feris spatia obsita] *scripsimus*; feri spatio obsita *LGH*, spatia (spatio *SA*) saeuissimis bestiis efferata (-to *A*) *SAP*; ferarum multitudo haud dissimilem hominum inmanitaten obsidens *Plinius* 23 tabiu *H* ‖ quae] haec *H*

adhuc longiuquae solitudines. sic in tractu eius orae, PL.
quae spectat aestivum orientem, post inhumanos situs
‖ primos hominum Seras cognoscimus, qui aquarum PL. 6, 54
aspergine inundatis frondibus vellera arborum admi-
niculo depectunt liquoris et lanuginis teneram sub-
50, 3 tilitatem humore domant ad obsequium. hoc illud
est sericum in usum publicum damno severitatis ad-
missum et quo ostendere potius corpora quam ves-
tire primo feminis, ‖ nunc etiam viris ‖ luxuriae per- SOL.‖PL. 6, 54
suasit libido. Seres ipsi quidem mites et inter se
quietissimi, alias vero reliquorum mortalium coetus
refugiunt, adeo ut ceterarum gentium commercia ab-
4 nuant. primum eorum fluvium ‖ mercatores ipsi trans- PL. 6, 88
eunt, in cuius ripis nullo inter partes linguae com-
mercio, sed depositarum rerum pretia oculis aestiman-
tibus sua tradunt, nostra non emunt.
51, 1 ‖ Sequitur Attacenus sinus et gens hominum At- PL. 6, 55
tacorum, quibus temperies praerogativa miram aëris
clementiam subministrat. arcent sane adflatum noxium
colles, qui salubri apricitate undique secluso obiecti

v. 2 post — 16 non emunt *compilarunt Capella* 6, 693 (*cf.* 697) *et Isidorus* 14, 3, 29; *similia Ammianus* 23, 6, 67. 68 ‖ *v.* 17 sequitur — 203, 3 locaverunt *compilavit Capella* 6, 693. 694

1 longinquene *G* ‖ sic *om.* P^1 2 quem *h*, quam *Bern.* ‖ spectant *A* ‖ aestuum *S* ‖ post] ultra SAP^1 ‖ inmanos *S*, humanos *A* 3 primus *S* ‖ seras] LSP^1, sere *G*, seres HAP^2 ‖ cognoscimus] accipimus SAP^2 4 inundautis *G* 4 5 adm.] et miniculo *S* 5 licoris *G* 7 8 adm.] adm. est *h* 8 et] ex *G*, e *H* ‖ ostentare *H* 8 9 uestiri *H* 9 feminae *S* ‖ luxuriae *om.* *S* 11 quietissime *S* ‖ alias uero] et qui P^1 ‖ liquorum *S* 12 refugiunt] refugiant *P* ‖ cetarum gentium *G*, ceterorum *A* 12 13 obnuant *h* 13 eorum *om.* *G* 15 deposita *H* 15 16 aestimantes SAP^2 16 tradunt] trahunt *H*, distrahunt *A* ‖ nostra non (non *om.* *G*) emunt] non emunt nostra *SAP* 17 attacenus] *SAP*, attanus *LGH*; Attagenus *Capella* (*Reich.*) ‖ hominum *om.* *SA* 17 18 attacorum] *SAP cum Plinio*, attagerum *LH*, attogorum *G* 18 quibus temperis *S*, tempories quibus *A* 18 praer. — 19 subm.] praerogatiuae — sumministrant *A* 19 arcen *G* 20 secluso obiecti] LP^1, secluso obiectu *G*, secus obiecti $HSAP^2$; gens apricis ab omni noxio adflatu seclusa collibus *Plinius*

PL. prohibent auras pestilentes: atque ideo, ut Amometus
adfirmat, par illis et Hyperboreis genus vitae est.
inter hos et Indiam gnarissimi Ciconas locaverunt.
PL. 6, 56 || A Mediis montibus auspicatur India, a meri- 52, 1
PL. 6, 58 diano mari porrecta ad eo, || favonii spiritu saluber-
rima. in anno bis aestatem habet, bis legit frugem,
PL. 6, 57 vice hiemis etesias patitur. || hanc Posidonius adver- 2
PL. 6, 58 sam Galliae statuit. || sane nec quicquam ex ea du-
bium: nam Alexandri Magni armis comperta et alio-
rum postmodum regum diligentia peragrata penitus
cognitioni nostrae addicta est. Megasthenes sane apud 3
Indicos reges aliquantisper moratus res Indicas scrip-
sit, ut fidem, quam oculis subiecerat, memoriae daret.
Dionysius quoque, et ipse a Philadelpho rege spec-
tator missus, gratia periclitandae veritatis paria pro-
didit.
PL. 6, 59 || Tradunt ergo in India fuisse quinque milia op- 4
pidorum praecipua capacitate, populorum novem milia.
diu etiam credita est tertia pars esse terrarum. nec

v. 4 a Mediis — 7 patitur *compilarunt Capella* 6, 694 *et Isidorus* 14, 3, 5. 6 || *v.* 17 in India — 204, 4 triumphavit *compilavit Capella* 6, 694

1 pestilens *S* || amonetus *H* 2 pars *h* || hyporboreis *L* 3 cicones *H* 4 a medis] *LGHP cum Capella*, e medis *S*, embdis *A*; ab Emodis *Salm. ex Plinio* || anspicator *G* 5 ad eo] usque ad ortum solis et a septemtrione usque ad montem caucasum peruenit terra eius *H*, *verbis* usque — peruenit *petitis ex Isidoro* 14, 3, 5; non eo tantum mari *Plinii libri*, in eoum mare *Capella* || fauoniis *P* 6 amno *P* || aetatem babet *G* || bis legit fr. aest. h. bis *S* 7 uicem *G* || etesias patitur] *LGH*, ethesias potitur auras *P*, et sestas potitur auras *S*, et aestatis potitur auris *A* || possidonius *LGHS* 7 8 aduersum *G* 8 nec *om.* *G* 11 magastenes *H* 11 apud — 12 moratus] conuersatus inter i. r. aliquantisper moratus *P*', conuersatus aliquantisper (aliquantis conuersatus *A*) inter indicos reges *SA* 13 oculis subiecerat] *libri*; *num* oculi subiecerant? 14 quoque] *H*, quoque qui *LGSAP* || filiadelfo *G* 14 15 spectatus *G* 15 missus] *HSA*, missus est *LGP* || gratia periclitandae] *LP*, gratia periclitantem *G*, gratism periclitate *H*, gratiae (grecie *A*) periclitandae *SA* || paria *om.* *H* 17 ergo *om.* *H* 18 milium *LG*

mirum sit vel de hominum vel de urbium copia, cum
52, 5 soli Indi numquam a natali solo recesserint. || Indiam PL. 7, 191. 8, 4
Liber pater primus ingressus est, utpote qui omnium
primus triumphavit. || ab hoc ad Alexandrum Magnum PL. 6, 59
numerantur annorum sex milia quadringenti quinquaginta unus additis et amplius tribus mensibus, habita
per reges couputatione, qui centum quinquagiuta tres
tenuisse medium aevum deprehenduntur.

6 || Maximi in ea amnes Ganges et Indus. || quorum PL. 6, 60 || 6, 65
Gangen quidam fontibus incertis nasci et Nili modo
exultare contendunt: alii volunt a Scythicis montibus
7 exoriri. || Hypanis etiam ibi nobilissimus fluvius, qui PL. 6, 62
Alexandri Magni iter terminavit, sicuti arae in ripa
eius positae probant. || minima Gangis latitudo per PL. 6, 65
octo milia passuum, maxima per viginti patet: altitudo, ubi vadosissimus est, mensuram centum pedum
devorat.

8 Gangarides extimus est Indiae populus: || cuius PL. 6, 66
rex equites mille, elephantos septingentos, peditum
9 sexaginta milia in apparatu belli habet. Indorum
quidam agros exercent, militiam plurimi, merces alii:
optimi ditissimique res publicas curant, reddunt iudicia, adsident regibus. quietum ibi eminentissimae

v. 4 ab hoc — 6 unus *citat Dicuil* 7, 8, 8 || *v.* 9 maximi — 12 exoriri *compilarunt Capella* 6, 694 *et Isidorus* 13, 21, 8. 14, 3, 6 || *v.* 9 maximi — 17 devorat *exscripsit Dicuil* 6, 6, 1 || *v.* 12 Hypanis — 17 devorat *compilavit Capella* 6, 694; *cf. Isidorus* 14, 3, 6

3 ingressus est — 4 primus *om.* *G* 3 4 omn. primus] *LBH*, indis subactis pr. omn. *SAP* 4 ad hoc ab *G* 5 quadringentorum *LG*, quinquentorum *H* 6 unum *LGHS*, m *Dicuil* || additis *om.* *H* || et] eo *SA* 7 qui centum] quingentum *G* 8 genuisse *S* || aenum *om.* *H* 9 ea] eam *G* || amnes] a. sunt *H* 11 exultare cout.] exundare perhibent *SAP*² || scythis *S* 12 oriri *H* || hyspanis *S*, hypranes *Dicuil*; Hypasim *Plinius*; Hypanis *est Capellae et Isidoro* || etiam ibi] etiam *A*, et *S* 13 iter] inter *G*, item *S* 14 ganges *HS* 15 uiginta *L* 19 elephantes *H* 22 opt.] optissimi *h* || res p. curant] *LG cum Plinio*, rem publicani (pliblicam *P*) curant (curant *om.* *A*) *SAP*, res procurant *H* 23 quietum] uictnm *G*: qnintum *Plinius*

PL. sapientiae genus est vita repletos incensis rogis mor-
tem accersere. qui vero ferociori sectae se dedide- 52, 10
runt et silvestrem agunt vitam, elephantos venantur,
quibus perdomitis ad mansuetudinem aut arant aut
PL. 6, 67 vehuntur. || in Gange insula est populosissima, am- 11
plissimam continens gentem, quorum rex peditum quin-
quaginta milia, equitum quattuor milia in armis habet.
SOL. || omnes sane, quicumque praediti sunt regia potestate,
non sine maximo elephantorum, equitum etiam pedi-
tumque numero militarem agitant disciplinam.
PL. 6, 68 || Prasia gens validissima. Palibothram urbem in- 12
colunt, unde quidam gentem ipsam Palibothros no-
minaverunt. quorum rex sexcenta milia peditum,
equitum triginta milia, elephantorum octo milia om-
PL. 6, 69 nibus diebus ad stipendium vocat. || ultra Palibo- 13
thram mons Maleus, in quo umbrae hieme in septem-
triones, aestate in austros cadunt, vicissitudine hac
durante mensibus senis. septemtriones in eo tractu
in anno semel nec ultra quindecim dies parent, sicut
auctor est Baeton, qui perhibet hoc in plurimis In-

v. 5 in Gange — 10 disciplinam *exscripsit Dicuil* 6, 6, 2 || *v.* 15 ultra — 19 parent *epitomavit Capella* 6, 694

1 sapientissimae *G* || repletus *S* || regis *G* 2 arcessere *G* || ferocioris *LGP* || se *om. G* 2 3 dedidirunt *G*, dederunt *H* 3 silnesterem *G* || uit. ag. *H* || nentantur *G* 5 6 popnlosissima amplissimam continens] *H Dic.*, popnlosissimam et amplissimam continens *LP*, popnlosissimam continens (-nes *G*) *GSA* || qnarum *h*, cuins *Dic.* 7 qnattnor] *SA cum Plinio*, LIIII *sive* quinqnaginta quattuor *LGHP Dic.* 8 omnia *A* 9 maxima *G* || equitum] equitatn *H* 9 10 etiam peditumqne] *LGH Dic.*, peditnm etiam *SAP* 10 agnnt *h* 11 palibothram — 12 ipsam] istam *S*, *om. A* || paliuothros *L*, palibnthros *SP*, palibotram *H* 13 sexcentena milia ped. *SA*, peditum LX milia *P* 14 octo] novem *Plinius* 15 stipendia *H* 15 16 palibothram] *P*, palibotras *H*, palibothra *A*, balibothra *S*, polibothram *LG* 16 maleus] *H*, malleus *GAP*, mallaeus *LS* || nmbra *S* 16 17 septemtrione *G* 17 aestatem *S* || austros] *HAP*, austro *LGS* || cadunt] occidunt *H* 18 sen. mens. *SAP* 19 sem. in anno *H* || sicuti *H* 20 bethon *LGSA*, beton *HP* || pluribns *SA*

52,14 diae locis evenire. ‖ Indo flumini proximantes versa PL. 6, 70
ad meridiem plaga ultra alios torrentur calore: de-
15 nique vim sideris prodit hominum color. montana
Pygmaei tenent. ‖ at hi quibus est vicinus Oceanus PL. 6, 74
sine regibus degunt. ‖ Pandaea gens a feminis re- PL. 6, 76
gitur, cui reginam primam adsignant Herculis filiam.
16 ‖ et Nysa urbs regioni isti datur, mons etiam Iovi PL. 6, 79
sacer, Meros nomine, ‖ in cuius specu nutritum Libe- MEL. 3, 7, 4
rum patrem veteres Indi adfirmant: ex cuius vocabuli
argumento lascivienti famae creditur Liberum femine
17 natum. ‖ extra Indi ostium sunt insulae duae Chryse PL. 6, 80
et Argyre adeo fecundae copia metallorum, ut ple-
rique eas aurea sola habere prodiderint et argentea.
18 ‖ Indis omnibus promissa caesaries, non sine fuco ION.
caerulei aut crocei coloris. cultus praecipuus in
19 gemmis. nullus funerum apparatus. praeterea, ut
Iubae et Archelai regum libris editum est, ‖ in quan- MEL. 3, 7, 3
tum mores populorum dissonant, habitus quoque dis-
20 crepantissimus: alii lineis, alii laneis peplis vestiuntur,
pars nudi, pars obscaena tantum amiculati, plurimi
etiam flexibilibus libris circumdati. quidam populi

v. 2 denique — 5 degunt *compilarunt Capella* 6, 695 *et Isidorus* 14, 3, 26. 14, 5, 14 ‖ v. 5 Pandaea — 11 natum *compilavit Capella* 6, 695 ‖ v. 11 extra — 13 argentea *compilarunt Capella* 6, 695 *et Isidorus* 14, 3, 5. 14, 6, 11 ‖ v. 14 Indis — 16 apparatus *compilavit Capella* 6, 696 ‖ v. 21 quidam — 207, 2 transiliant *expressit Priscianus* v. 1027. 1028

1 inuenire *S*, inueniri *A* 1 2 uersam ad m. plagam *H* 2 torrentur calore] t. colore *A*, torrentis habent calores *H* 2 3 denique *om. SA* ‖ uim *om. H* 4 pigmet *G*, pimei *L* 5 rege *SA* 6 cui] *LHP*, cum *G*, quibus *SA* 7 nisa] *LGP Bern.*, nisi *h*, nysae *S*, hnisae *A* 7 8 ioui sacer meros] iouis achermetros (achemetros *h*) *H* 8 huius *LG* 10 creditur lib. patr. lasc. fam. fem. *A* ‖ liberum] liberum patrem *SAP* 11 indiae *H* 13 prodiderint] iactent *SA* 14 indis] in his *h* 15 caeruli *LP* 16 ut] aut *h* 17 et] aut *H* 18 mores p. dissonat *L*, mores p. dissonan *G*, mos p. dissonat *H* 18 19 discr.] discr. est *LGP* 19 pepleis *G* 20 pars nudi *om. H* ‖ plurimi] primi *G* 21 plexibilibus *A*, plexibus *S*

MEL. adeo proceri, ut elephantos velut equos facillima in-
sultatione transiliant. plurimis placet neque animal 52, 21
occidere neque vesci carnibus. plerique tantum pis-
cibus aluntur et mari vivunt. sunt qui proximos pa- 22
rentesque priusquam annis aut aegritudine in maciem
eant, velut hostias caedunt, deinde peremptorum vis-
cera epulas habent: quod ibi non sceleris, sed pietatis
loco numerant. sunt etiam qui, cum incubuere morbi, 23
procul a ceteris in secreta abeunt nihil anxie mortem
expectantes.
PL. 6, 79 || Astacanorum gens laureis viret silvis, lucis buxeis: 24
vitium vero et arborum universarum, quibus Graecia
PL. 7, 22 dulcis est, proventibus copiosissima. || philosophos 25
habent Indi (gymnosophistas vocant), qui ab exortu
ad usque solis occasum contentis oculis orbem canden-
tissimi sideris contuentur in globo igneo rimantes se-
creta quaedam harenisque ferventibus perpetem diem
alternis pedibus insistunt. ad montem, qui Nulo di- 26
citur, habitant quibus aversae plantae sunt et octoni
PL. 7, 23 digiti in plantis singulis. Megasthenes || per diversos 27
Indiae montes esse scribit nationes capitibus caninis,
armatas unguibus, amictas vestitu tergorum, ad ser-
monem humanum nulla voce, sed latratibus tantum
sonantes rictibusque. apud Ctesiam legitur quasdam 28
feminas ibi semel parere natosque canos ilico fieri:
PL. 7, 28 (*cf.* 12) *auct* || esse rursum gentem alteram, quae in iuventa cana sit,

v. 13 philosophos — 17 quaedam *expressit Priscianus v.* 1029—1032

1 2 ininsultatione *G* 4 mari] e mari *SAP* 5 que *om. H* || aut] nt! *G* 5 6 in mac. eant] *LGHP*¹ *cum Mela*, intabeant *SAP*² 6 nelunt *h* 8 morbo *LG* 9 a *om. H* || screta *L* 11 astacanorum] *LGP Bern.*, astiacanorum *hSA*; Aspagani *Plin. libri* 12 graecia] *libri cum Plinio*; gratia *Bern. Salm.* 14 zimnosophistas *H* 15 16 candidissimi *LGP* 16 tnentur *S*, intuentur *A* || ignis *H* 18 nulo] *LGP cum Plinio*, nullo *H*, nilo *A*, nilo nullo *S* 20 in plantis singulis digiti *SAP* 22 amictis *S* || uestimento *LG* 22 23 ad sermonem (-num *S*) h. n. noce] haud sermone humano *h*, ad sermonem inhumane *Bern.* 24 sonantibus *G* || rictibusque] *LGH*, asperis rictibus *SAP* || thessiam *H*, icesiam *LG*, celsiam *S*¹, clesiam *S*², clesian *AP* 26 sit cana *A*

nigrescat in senectute, ultra aevi nostri terminos peren- PL.
52, 29 nantem. ‖ legimus monocolos quoque ibi nasci singulis PL. 7, 23
cruribus et singulari pernicitate, qui ubi defendi se
velint a calore, resupinati plantarum suarum magni-
30 tudine inumbrentur. ‖ Gangis fontem qui accolunt, PL. 7, 25
nullius ad escam opis indigi odore vivunt pomorum
silvestrium longiusque pergentes eadem illa in prae-
sidio gerunt, ut olfactu alantur. quod si taetriorem
spiritum forte traxerint, exanimari eos certum est.
31 ‖ perhibent esse et gentem feminarum, quae quin- PL. 7, 30
quennes concipiant, sed ultra octavum annum vivendi
32 spatium non protrahant. ‖ sunt qui cervicibus ca- PL. 7, 23
rent et in umeris habent oculos. ‖ sunt qui silves- PL. 7, 24
tres, hirti corpora, caninis dentibus, stridore terrifico.
‖ apud eos vero, quibus ad vivendi rationem exactior IGN.
cura est, multae uxores in eiusdem viri coeunt ma-
trimonium, et cum maritus homine decesserit, apud
gravissimos iudices suam quaeque de meritis agunt
causam, et quae officiosior ceteris sententia uicerit
iudicantium, hoc palmae refert praemium, ut arbitrio
suo ascendat rogum coniugis et supremis eius semet
ipsam det inferias: ceterae nota vivunt.
33 Enormitas in serpentibus tanta est, ut cervos et
animantium alia ad parem molem tota hauriant: quin

v. 5 Gangis — 9 certum est *excerpsit Dicuil* 7, 8

1 2 perennantem] perman(en)tem *h*, permanentem *Bern.* 2 monocolos] *hP*, monoculos *LGSA Bern.* ‖ quoque *om. SA* 4 suarum *om. SA* 5 inumbrentur] *LSAP*[2], inumbrantur *GHP*[1] 6 nullis *A*, nullus *P* ‖ indigi] *LGP*, indigent *HA*, indio *S*; nullius escae opus indigent *Dicuil, qui haec refert immutata* ‖ odoris *S* 7 illi *Dicuil* 8 olfatu *GH* 9 examinari *SP* 11 concipiunt *H* ‖ annum] annum et *G* 12 spatia *SA* ‖ protrahant] *SA*, protrahunt *LGHP* 13 inter humeros *H* ‖ qui] quae *h* 15 exactior] perpensior *SA* 17 homine *om. H* 18 sua *S* ‖ maritis *h* 19 officio ceteris (-ras *h*) *H* ‖ sententia] *LBHP*, sententiam *GSA Bern.* 19 20 uic. ind.] iudicum uicerit *SAP* 20 arbitratu *SA* 22 nota] cum nota *H* ‖ uiuant *LG* 24 animantum *AP* ‖ patrem *P* ‖ tota *om. H*

PL. etiam oceanum Indicum quantus est penetrent insulasque magno spatio a continenti separatas pabulandi petant gratia. idque ipsum palam est non qualibet magnitudine evenire, ut per tantam sali latitudinem ad loca permeent destinata.

Sunt illic multae ac mirabiles bestiae, quarum e multitudine et copia vel particulam persequemur. 52, 34 PL. 8, 73 || leucrocota velocitate praecedit feras universas: ipsa asini feri magnitudine, cervi clunibus, pectore ac cruribus leonis, capite melium, bisulca ungula, ore ad usque aures dehiscente, dentium locis osse perpetuo. haec quod ad formam: nam voce loquentium hominum sonos aemulatur.

Est et eale, alias ut equus, cauda elephanti, nigro 35 colore, maxillis aprugnis, praeferens cornua ultra cubitalem modum longa ad obsequium cuius velit motus accommodata: neque enim rigent sed moventur, ut usus exigit proeliandi: quorum alterum cum pugnat protendit, alterum replicat, ut si ictu aliquo alterius acumen offenderit, acies succedat alterius. · hippopotamis comparatur: et ipsa sane aquis fluminum gaudet.

1 2 penetrent insulasque] *LG*, per insulas quas *H*, penetrent insulas *SA*, penetrent et silvas *P* 2 magno] longissimo *SAP* ‖ a cont.] continet *H* ‖ populandi *H* 3 idque — 4 evenire (venire *LG*P^1) ut] quod coram est potentia amplissimae magnitudinis fieri qua *SA*P^2 4 soli *H*, salis *A* 5 permeant *AP*, permaneant *S* 6 ac mir.] admir. P^1 6 7 quarum (qua *h*) e multitudine et copia vel particulam] *LGH*P^2, quarum partem P^1, harum o copia partem *SA* 8 leucrocota] *H cum Plin.* (*Ricc. Par.*), leucocrota *LGSAP* 9 feri] fieri *HA* ‖ ac] a *G* 10 leoninis *LGP* ‖ melium] *LGP*, melino *S cum Plinio*, camelino *A*, *om. H* ‖ ore] ore et *G* 11 locus *H* 12 quid *A* ‖ nam voce] nam vocem *L*, voce autem *SAP* 13 sonus *L* ‖ aemulator *S* 14 alias ut equus cauda] ut eq. cetera cauda (cada P^1) vero *SA*P^1 15 maxillas P^1 ‖ aprugnis] *LSAP*, aprinis *GH* 16 longa ad] langa *G* ‖ velut *A* 17 moventur] flectuntur *SA* ‖ ut] et *L* 18 cum] quocum *P* 19 praetendit *H* ‖ ictu — 20 offenderit] *LG*P^2, nisu aliquo fuerit alt. ac. obtunsum (-tusum P^1) *SA*P^1 20 alterius *om. G* 20 21 hippotamis *HA* 21 fluminum] plurimum *h*

52, 36 ‖ Indicis tauris color fulvus est, volucris per- PL. 8, 74
nicitas, pilus in contrarium versus, hiatus omne quod
caput. hi quoque circumferunt cornua flexibilitate
qua volunt, tergi duritia omne telum respuentes, tam
inmiti feritate, ut capti animas proiciant furore.
37 ‖ Mantichora quoque nomine inter haec nascitur, PL. 8, 75
triplici dentium ordine coeunte vicibus alternis, facie
hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpore
leonino, cauda velut scorpionis aculeo spiculata, voce
tam sibila ut imitetur modulos fistularum tubarum-
38 que concinentum. humanas carnes avidissime affectat.
pedibus sic viget, saltu sic potest, ut morari eam nec
extentissima spatia possint nec obstacula latissima.
‖ sunt praeterea boves unicornes et tricornes ‖ solidis PL. 8, 73. 76
ungulis nec bifissis.
39 Sed atrocissimus est monoceros, monstrum mugitu
horrido, equino corpore, elephanti pedibus, cauda
40 suilla, capite cervino. cornu e media fronte eius
protenditur splendore mirifico, ad magnitudinem pe-

v. 1 Indicis — 5 feritate *compilavit Isidorus* 12, 1, 29 ‖ *v.* 14 sunt — 211, 3 capi non potest *exscripsit Dicuil* 6, 7, 2, *compilavit Isidorus* 12, 2, 12

1 fuluus] luus *G* ‖ uolucri *P* 3 flexilitate *LGP* 4 malunt *A*, maliunt *S* ‖ duritiae *L* ‖ telum] caelum *G* ‖ respuentes] *SP*, respuuntes *A*, respuento *h*, respuunt *Bern.*, respuunt et *LG*; respuunt *Isidorus* 5 feritate] *H cum Plinio et Isidoro*, ferocitate *LG*, ferocia *SAP* 6 manticora *LHSAP* 7 ordine coeunte uicibus] uersu coeunte ordinibus *SAP*[1] 9 ueluti *SAP* ‖ speculata *S*, spinata *h* 10 tam] tamquam *H* ‖ imitentur *L* 10 11 fistularum tubarumque (turbarumque *G*) concinentum] *LG*, fistularum tubarumque concentum *P*, fistularum *rel. om. HSA*; vocis ut si misceatur fistulae et tubae concentus *Plinius* 12 saltus *S*, saltibus *H* ‖ mi.rari *A* 13 extensissima *LBP* ‖ latissima] altissima *B solus* 14 et tricornes] *LGP cum Plinio* 8, 73, *om. HSA ut Plin.* 8, 76; et tricornes — 15 bifissis *om. Dic.* 16 atrocissimus] *LG Dic.*, atrocissimis *H*, atrocissimum *SAP* 17 horridu *S*, horridum *A* ‖ elephautis *h* 17 18 cauda suilla] claudis uillosis *Dic.* 18 e] a *H Dic.* ‖ eius fronte *SA* 19 praetenditur *S* ‖ mirificum *LG* ‖ magnitudinem] *HSA Dic.*, longitudinem *LGP*

PL. dum quattuor, ita acutum ut quicquid impetat, facile ictu eius perforetur. vivus non venit in hominum potestatem et interimi quidem potest, capi non potest.
SOL. || Aquae etiam gignunt miracula non minora. 52,41
PL. 9, 4 || anguillas ad tricenos pedes longas educat Ganges.
PL. 9, 46 || quem Statius Sebosus inter praecipua miracula ait vermibus abundare caeruleis nomine et colore. hi bina habent brachia longitudinis cubita non minus sena, adeo robustis viribus, ut elephantos ad potum ventitantes mordicus conprehensa ipsorum manu rapiaut in profundum.
PL. 9, 4 || Indica maria balaenas habent ultra spatia quattuor iugerum, 42
PL. 9, 8 || sed et quos physeteras nuncupant, qui enormes supra molem ingentium columnarum ultra antemnas se navium extollunt haustosque fistulis fluctus ita eructant, ut nimbosa adluvie plerumque deprimant alveos navigantium.
PL. 10, 117 || Sola India mittit avem psittacum colore viridem torque puniceo, cuius rostri tanta duritia est, ut cum e sublimi praecipitat in saxum, nisu se oris excipiat et quodam quasi fundamento utatur extra- 43

v. 5 anguillas — 11 profundum *exscripsit Dicuil* 6, 7, 1, *compilavit Isidorus* 12, 6, 41 ‖ *v.* 12 Indica — 17 navigantium *exscripsit Dicuil* 7, 6, 4 ‖ *v.* 18 sola — 212, 11 eloquatur *compilarunt Priscianus v.* 1033. 1034 *et Isidorus* 12, 7, 24; *similia Appuleius flor.* 2, 12

1 2 facili ictn *AP*, facilnctu *S* 2 eius *om. SA* 3 potestate *G* ‖ interemi *S*, interim *G* ‖ potest capi] est capi *S* 4 minora] minnnnt *G* 6 ebosus *H*, sebossus *SAP* 8 9 uou min. cubita sena *SAP*, cubitorum non minus seuorum *Dicuil*; LX cubitorum *Plinius* 9 elephantes *Dic.* 10 uentantes *A* ‖ mordicu *S*, modicns *h*, mordaci *Dic.* ‖ comprehensos *SAP Dic. contra Plin.* 12 ballenas *libri, etiam Dic.* 13 iug. in longitudine *Dic.* ‖ sed ot] *LG*.1 (?) *Dic.*, sunt et *S* (?), sunt *H* ‖ fyseteras *A*, fiseteras *LG*, fusiteras *H*, fusiteres *Dic.*, syseteras *S*, fysetas *P* ‖ nuncnpant] nominant *LGP* 14 supra molem] ultra modum *SA* 15 nltra] supra *SA* ‖ extollant *G* 15 16 fistulos *S* 16 adluuie] diluuie *P*[2] 17 deprimunt *S* ‖ alueo *A* ‖ nauigium *SA* 18 psitt. au. *SA* 18 19 uiridi *H* 19 cui *G* 20 e] se e *h* ‖ praecipitatur *A* ‖ nisi *h* 21 fundamento] praesidio *SAP*[2]

52, 44 ordinariae firmitatis: caput vero tam valens, ut si PL.
quando ad discendum plagis sit admonendus, nam
studet ut quod homines loquatur, ferrea clavicula
sit verberandus. ‖ dum in pullo est atque adeo intra PL. 10, 119 *auct.*
alterum aetatis suae annum quae monstrata sunt et
citius discit et retinet tenacius: paulo senior et obli-
45 viosus est et indocilis. inter nobiles et ignobiles dis-
cretionem digitorum facit numerus: qui praestant,
quinos in pedes habent digitos, ceteri ternos. lingua
lata multoque latior quam ceteris avibus: unde per-
ficitur ut articulata verba penitus eloquatur. ‖ quod SOL.
ingenium ita Romanae deliciae miratae sunt, ut bar-
bari psittacos mercem fecerint.
46 ‖ Indorum nemora in tam proceram sublimantur PL. 7, 21
excelsitatem, ut transiaci ne sagittis quidem possint.
47 ‖ pomaria ficus habent, quarum codices in orbem spatio PL. 12, 23
sexaginta passuum extuberantur: ramorum umbrae am-
bitu bina stadia cousumunt: foliorum latitudo formae
Amazonicae peltae conparatur: pomum eximiae sua-
48 vitatis. ‖ quae palustria sunt, harundinem creant ita PL. 16, 162
crassam, ut fissis internodiis lembi vice vectitet na-

1 tam] tantum *H* 2 iscendum *S* ‖ sit] siet *LP* ‖ admonendus] ammonefidus *G* ‖ nam] non *h* 3 loquatur] adloquatur *LGP* ‖ clauicula *om. h*, uibice ferrea *Bern.* 4 dum] nam cum *H* ‖ in pullo] pullus *SAP*[2] *cum Appuleio* ‖ atqui *A* 5 monstrate *G* 6 tenacius ret. *SAP* *A vocabulo* paulo *incipit pars recentior cod. L, nobis l* 6 7 paulo senior (segnior *l Bern.*) et obl. est] *LlGH*, maior paulo (pullo *pro* paulo *Salm.*) segnior est et obl. *SAP*; senex captus et indo cilis est et obliviosus *Appul.* 7 et ignobiles] *LlGP*[1], *om. H*, et plebeios *SAP*[2] 9 in pedes *om. SA* ‖ dig. hab. *G* 10 ceteris] aliis *SAP* 12 13 barbaris *P* 13 mercedem *H* 14 in tam proc. s. e.] ita procera s. excelsitate *H* 15 ne] nec *H* 16 pomarias *LlG* ‖ ficos *Ll* ‖ caudices *A*, cordices *G* 16 17 orbem spatia (sp. *om. l*) s. p. extuberantur *LlG*, orbe spatio LX p. extuberantur *H*, s. p. spatium enorme crassescunt *SA*, orbem spatia s. p. extuberantur spatium enorme crassescunt *P* 18 cousumnut] concludunt *h*, continent *Bern.* 19 amazoniae *H* ‖ conparantur *S* ‖ pomum *om. H* 19 20 suauitati *L* 21 intermediis *H* ‖ lemni u. nectitent *SA*

PL. 12, 32 vigantes. ‖ e radicibus eius humor dulcis exprimitur
PL. 12, 40 ad melleam suavitatem. ‖ Tylos Indiae insula est: ea 52, 49
fert palmas, oleam creat, vineis abundat. terras omnes
hoc miraculo sola vincit, quod quaecumque in ea arbos
nascitur, numquam caret folio.
PL. 12, 26 ‖ Ibi mons Caucasus, qui maximam orbis partem 50
perpetuis iugis penetrat, fronte qua soli obversus est
arbores piperis ostentat, quas ad iuniperi similitudinem diverse fructus edere adseverant. qui paene in- 51
maturi exeunt, dicitur piper longum: quod incorruptum est, piper album: quorum cutem rugosam et torridam calor fecerit, nomen trahunt de colore.
PL. 12, 20 ‖ Hebenum ex India Mithridatico triumpho Romae 52 (55)
PL. 12, 104 primum Magnus Pompeius exhibuit. ‖ mittit India
SOL. et calamos odoratos ‖ et multa alia fragrantia mirifici spiritus suavitate.

v. 1 e radicibus — 2 suavitatem *compilavit Isidorus* 17, 7, 58 ‖ *v.* 2 Tylos — 5 folio *excerpsit Dicuil* 7, 6, 4, *compilarunt Augustinus de civ. dei* 21, 5, 1, *Priscianus v.* 1059—1062, *Isidorus* 14, 3, 5. 14, 6, 13 ‖ *v.* 6 ibi mons — 12 colore *compilavit Isidorus* 17, 8, 8 ‖ *v.* 14 mittit — 16 suavitate *adhibuit fortasse Isidorus* 17, 8, 13

1 eius *om. GH* ‖ expr. (h)um. d. *SAP*   3 4 terr. omn. hoc] terrarum omnes *H*   4 arbos] *LGS*, arbor *lHAP Dic.*   6 ibi mons caucasus] mons cauc. indo incipit *SAP*^{1} ‖ part. orb. *H*   7 fronte qua] *Ll Bern.*, froutem qua *H*, fronte que *G*, idem fronte qua *SAP*   8 quas] quasi *G*   9 adseuerantur *G*   9 10 qui paene immaturi exeunt] *LlGHP*^{2}, eorum qui primus erumpit uelut corylorum fimbria *SA*; *de P*^{1} *vide in app.*; quod immaturum est, piper longum vocatur *Isidorus*   10 dicitur] *lHSA*, dicuntur *LGP*^{2} 10 11 quod incorruptum est] *HSA*, qui incorrupti *LlGP*^{2} 11 12 torridam] horridam *A*   12 color *G* ‖ *post* fecerit *ins.* qui deinde caducus torretur fervido solo *SA* ‖ nomen trahunt] uocamen trahit *SA* ‖ *post* colore *locum de pipere et hebeno* at qui ex ipsa — honorantur (*v. app.*) *ins. SA*; *de P*^{1}, *qui utramque recensionem exhibet contaminatam, vide app.*   13 14 ex ind. mitr. tr. rom. pr. magn. pomp. heb. *H*, heb. ex india (ex india *om. AP*^{1}) rom. mithr. tr. pr. magn. pomp. *SAP*^{1} 15 et *om. H* ‖ *post* odoratos *ins.* potentes aduersum intestinae aegritudinis incommoda dat *SAP*^{1} ‖ alia *om. S* ‖ fraglantia *GHA*, flagrantia *LlSP*   16 suauitate] suauitatem *H*, gratia *P*^{2}, suauitatem grata *S*, suauitate grata *A*

52,53(56) ‖ Indicorum lapidum in adamantibus dignitas prima, PL. 37, 56
‖ utpote qui lymphationes abigunt, venenis resistunt, PL. 37, 61
54 (57) mentium vanos metus pellunt. ‖ haec primum de his SOL.
praedicari oportuit, quae respicere ad utilitatem videbamus: nunc reddemus quae adamantium sint species
et quis color cuique. ‖ eximius in quodam crystalli PL. 37, 56
genere invenitur, materiae in qua nascitur adaeque
similis splendore liquidissimo, in mucronem sexangulum utrimque secus leviter turbinatus nec umquam
55 (58) ultra magnitudinem nuclei Abellani repertus. huic
proximus in excellentissimo auro deprehenditur, pallidior ac magis ad argenti colorem renitens. ‖ tertius PL. 37, 58
in venis cypri apparet, propior ad aeream faciem.
quartus in metallis ferrariis legitur, pondere ceteros
56 (59) antecedens, non tamen et potestate. nam et hic et
qui in cypro deprehenduntur frangi queunt, plerique
etiam ab adamante altero perforantur. at illi quos
primos significavimus nec ferro vincuntur ‖ nec igni PL. 37, 59
domantur: verum tamen si diu in sanguine hircino
macerentur, non aliter quam si calido vel recenti,

v. 1 Indicorum — 3 pellunt *compilavit Priscianus v.* 1063. 1064 ‖ *v.* 18 nec ferro — 215, 9 auferat *compilavit Priscianus v.* 1065—1070; *similia Augustinus de civ. dei* 21, 4, 4

1 indiae *lSAP* 2 abigunt] adimant *SAP*^{2} ‖ resistant *lSAP* 3 montium] pauitantium *SA*; metus vanos expellit a mente *Plinius* ‖ pellant *SAP* 4 praedicare *GB* (*L deficit*) ‖ oportet *H* 5 redolemus *h* ‖ quae] quot *GH* ‖ adamantum *lGSP* 6 et *om. SAP* ‖ colos *S* ‖ quique *LGP*^{1}, quisque *l* 7 materiae] *P*, materia *LlGHSA* 7 8 adaeque similis splendore (splendo *A*)] *LlGSAP*, addore *h*, adequali splendore *Bern.* 10 nuculei *S* ‖ abellani] *HS*, anellani *A*, auellanae *LlGP* ‖ reptus *G* ‖ huhic *G*, hic *H* 11 proximus] primus *H* 11 12 pall.] secundus pallidior *LlG* 12 colores *A* ‖ renidens *H* 13 proprior *LGS* ‖ aeriam *H*, aaeriam *A* 14 quatuor *G* 15 hic] hi *l* 15 16 et qui] qui *S* 17 ab *om. lSAP* 18 significamus *H*, diximus *SAP*^{2} ‖ igne *lAP* 19 domantur] soluuntur *SAP*^{2} ‖ tamen *om. SA* ‖ hircinio *A* 20 macerentur] sint macerati *SAP*^{2} ‖ non *om. SA* ‖ alter *S* ‖ uel recenti] *LlHP*^{1}, uel e recenti *G*, frigidoue *AP*^{2}, frigido uel *S*

malleis aliquot ante fractis et incudibus dissipatis
PL. 37, 60 aliquando cedunt atque in particulas dissiliunt. ‖ quae
fragmenta scalptoribus in usum insigniendae cuius-
PL. 37, 61 cemodi gemmae expetuntur. ‖ inter adamantem et 52,57(60)
magnetem est quaedam naturae occulta dissensio,
adeo ut iuxta positus non sinat magnetem rapere
ferrum vel si admotus magnes ferrum traxerit, quasi
praedam quandam adamans magneti rapiat atque
auferat.

PL. 37, 103 ‖ Lychniten perinde fert India, cuius lucis vigo- 58 (61)
rem flagrantia excitat lucernarum, qua ex causa lych-
niten Graeci vocaverunt. duplex ei facies: aut in 59 (62)
purpurae emicat claritatem aut meracius suffunditur
cocci rubore, per omne intimum sui, si quidem pura
sit, inoffensam admittens perspicuitatem: at si ex-
canduit radiis solis incita vel ad calorem digitorum
attritu excitata est, aut palearum cassa aut charta-
PL. 37, 104 rum fila ad se rapit: ‖ contumaciter scalpturis resis- 60 (63)
tens ac si quando insignita est, dum signa exprimit,
quasi quodam animali morsu partem cerae retentat.

PL. 37, 76 ‖ Beryllos in sexangulas formas Indi atterunt, ut 61 (64)
hebetem coloris lenitatem angulorum repercussu ex-

v. 10 lychniten — 12 vocaverunt *adhibuit Priscianus v.* 1071. 1072 ‖ *v.* 18 scalpturis — 20 retentat *Plinianis attexuit Isidorus* 16, 14, 4

3 sculptoribus *H* ‖ cuiusce] *LlGH*, cuiuscumque *SAP* 4 modi gemmae] modao generae *h* ‖ amantem *G* 5 magneten *LG* 6 magueteu *G* 8 adamans (-mas *P*²) magneti] quicquid magneti haeserit adamans (-mas *P*) *SAP*¹ 10 lychniten] *S*, lichuiten *HA*, lychniteū (*sic*) *P*, lygnitem *L*, ligniten *G* ‖ deinde *A* 11 flagrantia] ardor *SAP*¹ 11 12 lichniten *HA*, lygniten *L*, lycniten *S*, ligniten *G* 12 uocauocauerunt *G* 12 13 in purpurae emicat claritatem] *H*, in purpuream emicat claritatem *LlG*, enim purpurae (-rea *P*) emicat claritate *SAP* 14 omne] *P*, omuem *LlGHSA* ‖ intimum] initium *S* 15 admittit *LlG* ‖ *in* perspi *desinit pars vetusta cod. L* 16 incita] icta *SAP*² ‖ colorem *Gh* 17 excitata] *SAP*, excita *GBH*, excitatus *l* 18 fida *A* 19 siguata *S* ‖ inprimit *lSA* 20 animalis *H* ‖ caero retentant *BS*, caereae tentat *G*, cerao *A* 21 sexangulos *G* 22 leuitatem *S* ‖ ang. repercussus *l*, per aug. repercussum *h*

citent ad vigorem. beryllorum genus dividitur in spe- PL.
ciem multifariam: eximii intervirente glauci et caeruli
temperamento quandam praeferunt puri maris gratiam.
52,62(65) infra hos sunt chrysoberylli, qui languidius micantes
nube aurea circumfunduntur. ‖ chrysoprasos quoque, PL. 37, 113
ex auro et porraceo mixtam lucem traheutes, aeque cf. 77
63 (66) beryllorum generi adiudicaverunt. ‖ hyacinthizontas, PL. 37, 77
scilicet qui hyacinthos prope referant, et ipsos pro-
bant. eos vero, qui crystalli similes capillamentis in-
tercurrentibus obscurantur (hoc enim vitio illorum
nomen est), scientissimi lapidum plebi dederunt.
64 (67) ‖ Indici reges hoc genus gemmarum in longissimos PL. 37, 78
cylindros amant fingere eosque perforatos elephan-
torum setis suspendunt ac monilia habent, vel ple-
rumque ex utroque capite insertis aureis umbilicis
incendunt ad nitellam pinguiorem, ut per industriam
metallo hinc inde addito fulgentiorem trahant lucem.
53, 1 ‖ Taprobanem insulam, antequam temeritas humana PL. 6, 81
exquisito penitus mari fidem panderet, diu orbem al-

v. 7 hyacinthizontas — 11 nomen est *compilavit Isidorus* 16, 9, 4 ‖ *v.* 18 Taprobanem — 218, 13 navigatur *exscripsit Dicuil* 7, 6, 5. 6 *cf.* 7, 6, 8. 7, 7, 1

1 ad *om. H* ‖ berillum *G* 2 anteruirente *S* ‖ glauci] glaciae *H* ‖ cerulei *Bern.*, cerule (*suprascr.* i) *h* 4 hoc *lGB* ‖ sunt *om. H* ‖ crysoberillo *G* 5 circ. aur. nube *SA* ‖ chrysoprasos] *P*, crysoprasos *G*, crisoprassus *lH*, chrysoprassos *BA*, chryoprasos *S* 6 porraceo] *lGBP cum Plinio*, purpura ceu *H*, purpuraceo S^1A, purpuracea S^2 ‖ mixtum *h*, mix *Bern.* ‖ trahens *H* 7 genero *S* ‖ adiudicatur *h*, *om. Bern.*, addiderunt P^2 ‖ hyrcinctos *h*, hyacinciuthizontas *P* 9 hos *lG* ‖ cristalli] HP^2, cristallis *lGB*, crystallo *SA*, cristallo P^1 ‖ similis SP^1 10 nitium *lGB* 11 scient.] hos scient. *A*, hoc sciont. *S* ‖ lapidem *G* 12 hoc genus gemmarum] $lGBAP^2$, hoc genus gemmas SP^1, hoc gemmae genus *H* 14 suspendunt] subligant SAP^2 ‖ ac] haec *S* ‖ munilia *G* 14 15 uel plerumque ex] $GBHP^2$, aut ex plerumque *S*, aut ex AP^1, plerumque ex *l* 15 utraque *S* ‖ inferunt aureos umbilicos P^1 16 inc. ad nit.] $lGHP^2$, ut marcentem (marcescentem *A*) faciem ad uit. incendant SAP^1 ‖ ut] quo *SAP* ‖ pro industria *lGB* 17 trahunt *S* 18 taprobanen *GA*, taprobanam *Dicuil* ‖ temeritate *A* ‖ humanae *S* 19 fides panderetur SAP^1, fidus ponderet *l* ‖ diu] in *lGBP*

PL. terum putaverunt et quidem quem habitare *Anti-
chthones crederentur. verum Alexandri Magni virtus
ignorantiam publici erroris non tulit ulterius perma-
nere, sed in haec usque secreta propagavit nominis
sui gloriam. missus igitur Onesicritus praefectus 53, 2
classis Macedonicae terram istam, quanta esset, quid
gigneret, quomodo haberetur, exquisitam notitiae nos-
trae dedit. patet in longitudinem stadiorum septem
milia, in latitudinem quinque milia. scinditur amni
interfluo. nam pars eius bestiis et elephantis repleta 3
est maioribus multo quam fert India: partem homines
PL. 6, 82 tenent. margaritis scatet et gemmis omnibus. ‖ sita
est inter ortum et occasum. ab eoo mari incipit
praetenta Indiae. a Prasia Indorum gente dierum vi- 4
ginti primo in eam fuit cursus, sed cum papyraceis
et Nili navibus illo pergeretur: mox cursu nostrarum
navium septem dierum iter factum est. mare vadosum 5
interiacet altitudinis non amplius senum passuum,

v 8 patet — 12 omnibus *compilarunt Capella* 6, 696 *et Isidorus* 14, 6, 12; *cf. Priscianus v.* 596 ‖ *v.* 14 praetenta — 218, 13 navigatur *compilavit Capella* 6, 696. 697

1 quem] *lBH*, quam *Dic.*, eum quem *SAP*, *om. G* ‖ habitate *P* 1 2 antihones SAP^2, eachites *Dicuil*, eascithes P^1, easchidetes *G*, eascites *B*, easchites *l*, tum scitas *H*; Antichthonum appellatione *Plin.* 2 credereutur] $lBSAP^2$ *Dic.*, crederent *GH*, crederetur P^1 ‖ uerum] sed SAP^2 ‖ alexander *A* 3 4 non tulit ulterius permanere sed] $lGBP^2$ *Dic.*, non tulit nlterius pergere sed *H*, extinxit dum SAP^1 4 propugnauit *h*, propagat *SA* 5 onesicritos *P* 6 classi *SAP* 7 exquisitam] exploratam SAP^2 ‖ notiae *G* 8 9 stadiorum s. milia] $lGBP^2$ *Dic.*, stadium s. milia SAP^1, vii milium stadiorum *H* 9 in] *SAP*, *om. lGBH* ‖ quiuque] stadiorum v̄ *Dic.* ‖ milium *H* 10 pars eius] paaselns *G* ‖ bestiis et *om. SA* 11 maioribus] magnis *H* ‖ multo q. f. i.] quam quos iudi habent *SA*, multo q. f. i. quam indi habent *P* ‖ partim *SA* 13 eoo] *P*, eo. *S*, eo *lGBHA Dic.* (*Dresd.*) 14 praetentia *S*, praeterita *l* ‖ indiae] *HSAP*, india *lGB Dic.* 15 primo *om. h* ‖ ea *h* ‖ sed] sed hoc *BSAP* ‖ papyriceis *Dic.* 16 et nili uauibus] *lGBP cum Plinio*, et lichni (ligui *Bern.*) nauibus *H*, *om. SA* 16 17 cursu nau. uost. P^2, cursu nostrarum gentium nauium *l*, cursum nauibus nostris *S*, nauibus nostris AP^1 17 uadorum *G* 18 senorum *Dic.*

certis autem canalibus depressum adeo, ut nullae um- PL.
quam ancorae ad profundi illius fundamenta potue-
53,6 rint pervenire. ‖ nulla in navigando siderum obser- PL. 6, 83
vatio: ‖ utpote ubi septemtriones nequaquam videntur PL. 6, 87
vergiliaeque nunquam apparent. lunam ab octava in
7 sextam decimam tantum supra terram vident. lucet
ibi canopos sidus clarum et amplissimum. solem orien-
tem dextera habent, occidentem sinistra. ‖ observa- PL. 6, 83
tione itaque navigandi nulla suppetente, ut ad desti-
natum pergentes locum capiant, vehunt alites, quarum
meatus terram petentium magistros habent cursus re-
gendi. quaternis non amplius mensibus in anno na-
vigatur.

8 ‖ In Claudii principatum de Taprobane haec tan- PL. 6, 84
tum noveramus: tunc enim fortuna patefecit scientiae
viam latiorem. nam libertus Annii Plocami, qui tunc
Rubri maris vectigal administrabat, Arabiam petens,
aquilonibus praeter Carmaniam raptus, quinto decimo
demum die adpulsus est ad hoc litus portumque ad-
9 vectus qui Hippuros nominatur. sex deinde mensibus
sermonem perdoctus admissusque ad conloquia regis
quae compererat reportavit. ‖ stupuisse scilicet regem PL. 6, 85

1 autem *om.* *SA* ‖ adeo depr. *A*, adeo altum adeo depressum *SP* ‖ nullae] nec *H* 2 profunda *h*, profunditatis *Bern.*, profundum *S* 2 3 fundamenta pot. peru.] ima pot. peru. *P*, ima peruenerint *SA* 3 obs. sid. *SAP* 4 5 utp. ubi sept. nequaquam (numquam P^2) uid. uergiliaeque (que *om.* *H Dic.*) nunq. app.] nam neque sept. illic (illinc *A*) conspiciuntur (conspicnuntur *S*) nec uergiliae (uirgiliae *S*) apparent SAP^1 5 lunam] lunam nouem diebus *H* 7 conopos *G*, canopus *Dic.* ‖ amplissimum] amplissidus *S*, scitam *H* 8 dextra *lGHP* 9 itaque] ita *S* ‖ ut] per quam SAP^1 9 10 destinatum] eonactum *Dic.* (*Par.*), ē. natum *Dic.* (*Dresd.*), destinata SAP^1 11 meatu *G*, *om.* *h* 11 12 reg. curs. mag. hab. *SAP* 14 in claudii principatu $lGBHP^1$, adusque claudii principatum SAP^2 15 scientiae *om.* *h* 16 plocani *h*, plicanii *Bern.*, plocanii *lA* ‖ tunc] tum *GB* 17 adm.] tenebat SAP^2 18 germaniam *h*, arabiam *Bern.*, carminiam *l* 19 20 inuectus SAP^1 20 hippuros] *SA*, ipporus *lGB*, hipporus *P*, hyppurus *H* ‖ nominantur *S* 21 sermonem *om.* *A* ‖ perductus B^2, productus *lG* ‖ admissusque] $lGBP^2$, missusque *H*, ductusque SAP^1 22 compereat *lB*, concerperat *S*

PL. pecuniam quae capta cum ipso erat, quod tametsi
signata disparibus foret vultibus, tamen parem haberet
modum ponderis: cuius aequalitatis contemplatione 53, 10
cum Romanam amicitiam flagrantius concupivisset,
*Rachia principe legatos ad nos usque misit, a quibus
cognita sunt universa.
PL. 6, 88 || Ergo inde homines corporum magnitudine omnes 11
homines antecedunt: crines fuco inbuunt, caeruleis
PL. 6, 91 oculis ac truci visu, terrifico sono vocis. || quibus 12
inmatura mors est in annos centum aevum trahunt:
aliis omnibus annosa aetas et paene ultra humanam
PL. 6, 89 extenta fragilitatem. || nulli aut ante diem aut per
diem somnus. aedificia modice ab humo elevata. an- 13
PL. 6, 91 nona eodem semper tenore. || vites nesciunt: pomis
PL. 6, 89 abundant. || colunt Herculem. in regis electione non 14
nobilitas praevalet, sed suffragium universorum. po-
pulus enim eligit spectatum moribus et inveterata cle-
mentia, etiam annis gravem. sed hoc in eo quaeritur, 15
cui liberi nulli sunt: nam qui pater fuerit, etiamsi vita
spectetur, non admittitur ad regendum: et si forte

v. 9 quibus — 220, 20 receptet *compilavit Capella* 6, 698

1 pecunia *GH* ‖ capta er. cum ipso *A* 2 tamen parem] *lGB*, parem tamen *SAP*, tamen *H* ‖ habere *G* 3 aequitatis *SAP*, equalitas *B* 4 concupisset *H* 5 t(h)racia *libri*, Rachia *Plin.* ‖ adusque nos *A* 6 cognita] praecepta *SA*, percepta P^2 7 inde] *lHS*, indi *GBP*, idem *A* 7 8 omnes homines] alios omnes SAP^1 9 ac truci] atroci *H* 11 omnibus *om.* *SA* 11 12 ext. paene ultra hum. *SAP* 12 nulli] *lGH*, nullus *BSAP* 12 13 per dies *H* 13 somnos *A* ‖ *post* somnus *ins.* noctis partem quieti destinant (dist. *S*) lucis ortum uigilia anteuertunt *SAP* ‖ eleuata] tollunt *SAP* 13 14 annonae *H* 14 eodem s. t.] pari semper tenoro est (est *om.* *P*) *SAP* 15 regnis *G* 16 suffragia *H* 16 17 uniuersorum populus enim] *H*, uniuersorum populus SAP^1, uniuersus enim populus $lGBP^2$ 17 elegit *A* 17 18 inuetoratae clementiae *SAP* 18 etiam annis] etiam amnis *G* annis etiam *SAP* ‖ graue *S* 19 sunt] *lGBSAP*, sint *H* ‖ fuerit] sit *SAP* 20 spectetur] spectatus *P*, spectatus est *SA* ‖ et] ac *SA*

dum regnat pignus sustulit, exuitur potestate: idque PL.
eo maxime custoditur, ne fiat hereditarium regnum.
53, 16 || deinde etiamsi rex maximam praeferat aequitatem, PL. 6, 90
nolunt ei totum licere: *triginta ergo rectores accipit,
ne in causis capitum solus iudicet: quamquam sic
quoque si displicuerit iudicatum, ad populum provo-
catur atque ita datis iudicibus septuaginta fertur sen-
17 tentia, cui necessario adquiescitur. cultu rex dissi-
mili a ceteris vestitur syrmate, ut est habitus quo
Liberum patrem amiciri videmus. || quod si etiam PL. 6, 91
18 ipse in peccato aliquo arguitur, morte multatur: non
tamen ut cuiusquam attrectetur manu, sed consensu
publico rerum omnium interdicta ei facultate: etiam
19 conloquii potestas punito denegatur. culturae student
universi. venatibus indulgent nec plebeias agunt
praedas, quippe cum tigrides aut elephanti tantum
20 requirantur. maria quoque piscationibus inquietant
marinasque testudines capere gaudent, quarum tanta
est magnitudo, ut superficies earum domum faciat
et numerosam familiam non arte receptet.
21 || Maior pars insulae huius calore ambusta est et IGN.
in vastas deficit solitudines. || latus eius mare adluit PL. 6, 87
perviridi colore fruticosum, ita ut iubae arborum ple-

1 regnat] puguat *G* || pignus sustulit] subolem uelit educare (edere *P*¹) *SAP*¹ || exuit potestatem *P*, exsuit potestate *S*, exuuntur potestatem *A* 1 2 idque eo] *SAP*, ideoque *lGBH* 2 maxime *om. SA* || fiat] faciat *SA* 4 triginta] *Plinius et Capella*, quadraginta *libri* || ergo *om. SA* 5 ne] nec *S* || quamquam] et *SAP*¹ 6 iud. ad pop. prou.] aduocatur iudicatum (iudicatus *H*) ad pop. *H* 7 atque ita] a quo *SAP*¹ || septuaginta] *lGBSAP cum Plinio*, XL *h*, LX *Bern.* 7 8 sententiam *S* 8 9 dissimilis a cet. uestitus *P*¹ 11 arguitur] arguitus (argutus *SP*) sic (sit *P*) ac conuictus *SAP* 12 attrectetur] *lGBP*, adtractetur *SA*, artcratur *h*, atteratur *Bern.* || manus *S* 13 interdicta ei (ei *om. H*) facultate] *lGBH*, interdicitur ei facultas *SAP* 14 negatur *SAP* || suideut *G* 15 uen.] interdum uen. *SAP* 16 tigrides] tigres *SAP*¹ 17 pisc. inq.] sagacissime expiscantur *SAP*¹ 19 superfacies *G* || eorum *H* 21 colore *h*, *om. A* 23 peruiride *S* || fructuosum *Bh*

PL. 6, 88 rumque gubernaculis atterantur. ‖ cernunt latus Se-
PL. 6, 89 ricum de montium suorum iugis. ‖ mirantur aurum 53, 22
et ad gratiam poculorum omnium gemmarum adhibent
PL. 9, 106 apparatum. secant marmora testudinea varietate. ‖ mar- 23
PL. 9, 107 garitas legunt plurimas maximasque. ‖ conchae sunt,
in quibus hoc genus lapidum requiritur, quae certo
anni tempore luxuriante conceptu sitiunt rorem velut
maritum, cuius desiderio hiant: et cum maxime lu-
nares liquuntur aspergines, oscitatione quadam hau-
riunt humorem cupitum: sic concipiunt gravidaeque
fiunt. de saginae qualitate reddunt habitus unionum: 24
nam si purum fuerit quod acceperint, candicant orbiculi
lapillorum, si turbidum, aut pallore languent aut rufo
innubilantur. ita magis de caelo quam de mari partus
habent. denique quotiens excipiunt matutini aëris 25
semen, fit clarior margarita, quotiens vespere, fit ob-
PL. 9, 108 scurior ‖ quantoque magis hauserit, tanto magis pro-
ficit lapidum magnitudo. si repente micaverit corus-
catio, intempestivo metu comprimuntur clausaeque
subita formidine vitia contrahunt abortiva: aut enim
PL. 9, 109 perparvuli fiunt scrupuli aut inanes. ‖ conchis ipsis 26
inest sensus: partus suos maculari timent cumque

v. 4 margaritas — 222, 7 datum *compilavit Isidorus* 16, 10, 1; *similia Ammianus* 23, 6, 85. 86

1 latius *S* 3 et *om. H* ‖ ad (*om. G*) gratiam (gratia *S*) poc. (populorum *G*) — 4 apparatum] pocula gemmis igniculant *P*[2] 5 maximaque *SP* 6 quibus] quo *A* ‖ hoc genus lapidum *om. P*[1] ‖ requiritur] repperiuntur *SP*[1], reperiunt *A* 7 anuo *S* 8 maritam *S* ‖ cum] uim *S* 8 9 lunares liquuntur aspergines] *SAP*[1]; liquitur (loquitur *l*) lunaris imber *lGHP*[2]; humores ex lunari adspergine capiunt *Ammianus* 11 de] et de *S*, ac de *AP* 12 fuerit] *lGBh*, fuit *SAP Bern.* ‖ acceperint] *GB Bern.*, acceperunt *h*, acceperant *SAP* 13 lapillorum *om. LGH, tuetur Ammianus* ‖ languescunt *SAP*[1] 15 matutini] tini *G* 16 clarius margaritum *SAP*[1] 16 17 uespero fit obscurius *SA* 17 que *om. H* ‖ magis *om. G* ‖ hauserint *SA* 18 emicauerit *SA* 20 aut enim] etenim *SA* 21 inanes] *BSAP*, manes *l*, imanes *G*, immanes *H*; inanescunt *Ammian.* 22 maculari] immalari *G*

flagrantioribus radiis excanduit dies, ne fucentur la- PL.
pides solis calore, subsidunt in profundum et se gur-
gitibus ab aestu vindicant. huic tamen providentiae
aetas opitulatur: nam candor senecta disperit et gran-
descentibus conchis flavescit margarita. in aqua mollis
53, 27 est unio, duratur exemptus. ‖ numquam duo simul re- PL. 9, 112
periuntur: inde unionibus nomen datum. ‖ ultra se- PL. 9, 116
miunciales inventos negant. ‖ piscantium insidias ti- PL. 9, 110
ment conchae: unde est, ut aut inter scopulos aut
inter marinos canes plurimum delitescant. ‖ gregatim PL. 9, 111
natant: certus examini dux est: illa si capta sit,
etiam quae evaserint in plagas revertuntur.
28 ‖ Dat et India margaritas, ‖ dat et litus Brittanni- PL. 9, 106. 116
cum: sicut divus Iulius thoracem, quem Veneri gene-
trici in templo eius dicavit, ex Brittannicis margaritis
29 factum subiecta inscriptione intellegi voluit. ‖ Lolliam PL. 9, 117
Paulinam Gaii principis coniugem vulgatum est ha-
buisse tunicam ex margaritis sestertio tunc quadrin-
genties aestimatam: ‖ cuius parandae avaritie pater PL. 9, 118
ipsius Manilius spoliatis orientis regionibus offendit
C. Caesarem Augusti filium interdictaque amicitia

v. 8 piscantium — 13 Britannicum: *similia Ammianus* 23, 6, 87. 88

1 flagratioribus *GS* ‖ fucentur] *lGBP*, fuscentur *Bern.*, fuscont *h*, fugentur *SA* 2 colore *GB* ‖ iu prof. — 3 uindicant (indicant *H*)] et se profundis ingurgitant ut ab a. uindicentur *SA*, in prof. et se g. ab a. u. et se profundis ingurgitant ut ab a. uindicentur *P* 4 aestas *G* ‖ senectu *G* 5 flauescit margarita] *lHP*^{2}, flauescunt margarita *B*, flauentibus margarita *G*, flauescunt margarita (-tae *A*) lapis iste *SAP*^{1} 6 unio] homo *G*^{1}, humo *G*^{2}, *om.* *P*^{1} ‖ duroscit *H* ‖ exemptus] euisceratus *SAP*^{1} *contra Plin.* 7 uniobus *G*, unioribus *l* 7 8 semunciales *HP* 8 iuueutas *G* ‖ insudias *G* 9 inde *SAP* ‖ ut aut] *lSAP*, ut *H*, aut *GB* ‖ scopopulos *G* 11 certa *SAP* ‖ examinis *SA* ‖ illa si] illi et cum *H* 13 margarita *P*^{1} 14 diuius *G* ‖ uenegri *G* 15 ducauit *G* ‖ ex] e *SA* 16 int. uol.] testatus est *SAP*^{1} 18 estertio *G* 19 prande *G* ‖ auaritia *SA* 20 manilius (manibus *lB*) *libri*; M. Lollius *Plinius* ‖ orientes regionibus *S*, orientibus *G*, orientis rogibus *P*^{2} 20 21 offendit g. caesarem] *H*, asperauit c. caesarem *P*^{2}, asperauit offendit gaium caesarem *S*, asperauit gaium caesarem offendit *A*, offendi sperauit c. (c. *om.* *B*) caesarem *lGBP*^{1}

PL. 9, 123 principis veneno interiit. || illud quoque expressit vetus 53, 30
diligentia, quod Sullanis primum temporibus Romam
inlati sunt uniones.

SOL. || Ab insula eus ea, ut consequens, ad continen- 54, 1
tem: igitur a Taprobane *in Indiam revertamur. sed
si Indicis urbibus aut nationibus resistamus, egredie-
mur repromissae concinnitatis modum.

PL. 6, 92 || Proximam Indo flumini urbem habuere Caphi- 2
sam, quam Cyrus diruit. Arachosiam Erymantho
amni inpositam Samiramis condidit. *Cadrusium op-
pidum ab Alexandro Magno ad Caucasum consti-
PL. 6, 93 tutum est. || ibi et Alexandria, quae patet amplitu-
dinis stadia triginta. multa et alia sunt, sed haec
PL. 6, 95 cum eminentissimis. || post Indos montanas regiones 3
Ichthyophagi tenent, quos subactos Alexander Magnus
vesci piscibus vetuit: nam antea sic alebantur.

PL. 6, 111 cf. SOL. 54, 13 || Ultra hos deserta Carmaniae, Persis deinde || at- 4
|| PL. 6, 97 que ita navigatio: in qua Solis insula rubens et omni

v. 14 post Indos — 16 vetuit *compilarunt Capella* 6, 699 *et Isidorus* 9, 2, 131 || v. 18 Solis — 224, 2 perimat *compilarunt Capella* 6, 699 *adsumptis Plinianis et Dicuil* 7, 10, 1

1 interitur *G* 2 sillanns *G* 3 inlata *G* || sint *lG* 4 eusea ut] *G*, eusia nt *B*, ense ant *l*, ansea nt *HSAP* || cons. ad cont.] cons. est ad continentem *GBP*, conseqnens aut continens est *l* 5 a] ad *GB* || in indiam] indiam *lSAP*, inde *G*, indie *B*, ad indicum *H* || *post* renertamnr *add.* connenit res indicas uidere *A*, conuenit in res indicas (-cat *P*) nadere *SP* 6 si *om.* *BS* || indicis] *SAP*, indicis aut *H*, in his *lGB* 6 7 egredimnr *lG* 7 repromissae] propositae *SA* || concinnantis *G* 8 habere *G* 8 9 caphisam] *lGBH*, cafysam *S*, casysam *A*, capbnsam *P* 9 erimant(h)o] *GBH*, erumantho *l*, erumando *P*, erimando *S*, rimando *A* 10 semiramis *BH*, samisramis *l* || cadrusinm] *scripsi coll. Plin.*; cadrusiam *HSA*, cadrusia *P*, catrusia *lGB* 11 12 caucaso constitutns *S*, causam constitutum (constitum *h*) *H*, cancasum constitum *l* 12 ibi] ubi *SAP* || et alexandria (-driam *l*)] *lBSAP*, alexandria *G*, ad alexandriam *H* 14 idos *h* 15 icciofagi *H* || tenent] tent *S* 16 nesci pisc. uet.] in reliqno abstinere iussit a piscibus *SAP*¹; vetuit piscibus vivero *Plinius* 17 carmaniae] *AP*, carminae *S*¹, carmeniae *S*², germauiae *lH*, gesta germaniae *GB* 18 rubens] r. semper *SAP* || omuia *S*

animantium generi inaccessa, quippe quae nullum non
54, 5 animal inlatum perimat. ‖ ex India revertentes ab PL. 6, 98
Hyani Carmaniae flumine septemtriones primum vi-
6 dent. Achaemenidis in hoc tractu sedes fuerunt. inter
Carmaniae promunturium et Arabiam quinquaginta
milia passuum interiacent: deinde tres insulae, circa
quas hydri marini egrediuntur vicenum cubitum lon-
gitudine.
7 ‖ Dicendum hoc locorum, quatenus ab Alexandria PL. 6, 101
Aegypti pergatur in usque Indiam. ‖ Nilo vehente PL. 6, 102
Copton usque etesiis flantibus cursus est. deinde
terrestre iter Hydreum tenus. ‖ post transactis aliquot PL. 6, 103
mansionibus Berenicen pervenitur, ubi Rubri maris
8 portus est. ‖ inde Oceli Arabiae portus tangitur. PL. 6, 104
proximum Indiae emporium excipit Zmirim infame
piraticis latronibus. ‖ deinde per diversos portus Cot- PL. 6, 105
tonare pervenitur, ad quam monoxylis lyntribus piper

v. 2 ab Hyani — 8 longitudine *compilavit Capella* 6, 699

1 animantum *S* ‖ quae *om.* *G*, quae nullum *om.* *h* 2 inaltum *H* ‖ perimat] necet SAP^1 3 iani] *GB*, iam *l*, uani *h*, uam *Bern.*, azonio *S*, azanio *AP*; Hyanis *Plin.* (*Par.*); Ypanis *Capella* (*Reich.*) ‖ germaniae *GBH cum Capella*, geramanie *l* ‖ flumine] fluente *SA*, fluminum *l* 4 achemenidis in h. tr.] *GB*, achemenides in h. tr. lP^1, achemenedis h. tr. *H*, in hac plaga achaemenis SAP^2 5 carmaniae] *P*, carmeniae *A*, carminae *S*, germaniae *lG*, germanio *B*, germaniam *H* 7 8 longitudinem *GSP* 9 locorum] *GBH*, loco *lSAP* 10 usque in *h* 11 usque] tenus SAP^2 ‖ ethesii *G*, ethesu *l*, adesum *B* ‖ flantibus] *HSAP cum Plin.*, flatibus *lGB* 12 terrestre] in t. *lGB* ‖ iter] inter *S* ‖ hydreum] *sic etiam Plinii libri*; *debuit esse* hydreuma ‖ tenus *om.* *SA* 13 mansinibus *G*, maresinibus *B* ‖ benenicem *G*, berenicem *H* 14 inde oceli] *l*, inde occeli *H*, inde oc(a)elia *SAP*, inde doceli *B*, ideo caeli *G* 15 excipitur *SA* ‖ zmirim] $GHAP^1$, zinirim *l*, et mrim *B*, nirim P^2, nizirim *S*; Muzirim *Plin.* 16 paraticis *G* ‖ latronibus] factionibus SAP^2 ‖ uersos *S* 16 17 cettonare] *SP cum Plinio*, coctanare *A*, quod tonare *Bern.*, qued zaonare *h*, quottaonore *G*, coitaonore *l*, quameaenere *B* 17 peruenitur] succeditur SAP^2 ‖ quam *om.* *G* ‖ monoxilis] *lH*, monoxyllis P^1, moxnoylis *S*, moxnolis *A*, monoxillis *G*, moxilis P^2, moxillis *B* ‖ lyntribus] quin tribus *A* ‖ pirper *S*, periper *P*

PL. 6, 104 convehunt. || petentes Indiam ante exortum canis aut 54, 9
protinus post exortum navigia media aestate solvunt,
PL. 6, 106 || revertentes renavigant Decembri mense. secundus 10
ex India ventus est vulturnus: at cum ventum est in
PL. 6, 107 Rubrum mare, aut africus aut auster vehunt. || spa-
tium Indiae decies septies quinquaginta milia passuum
proditur: at Carmaniae centum milia, cuius pars non
PL. 6, 109 caret vitibus. || praeterea habet genus hominum, qui 11
non alia quam testudinis carne vivunt, hirsuti omnia
facie tenus, quae sola laevis est: iidem coriis piscium
vestiuntur, Chelonophagi cognominati.

PL. 6, 107. 108 || Inrumpit haec litora Rubrum mare || idque in 12
duos sinus scinditur. quorum qui ab oriente est Persicus appellatur, quoniam quidem oram illam habitavere Persidis populi, vicies et sexagies centena milia circuitu patens: ex adverso unde Arabia est alter Arabicus vocatur: Oceanum vero qui ibi influit Azanium nominaverunt.

PL. 6, 111 || Carmaniae Persis adnectitur, quae incipit ab in- 13
sula Aphrodisia variarum opum dives, translata in

v. 12 inrumpit — 17 vocatur *compilarunt Capella* 6, 699 *et Isidorus* 13, 17, 4 || *v.* 19 Carmaniae — 226, 3 Susa *compilarunt Capella* 6, 700 *et Isidorus* 14, 3, 12

1 conueheunt *h*, cononuehnnt *l* 1 canis — 2 exortum *om. H* 2 nania *G*, nanigio *A* || solvunt] *P*, soluuntur (solinintur *l*) *libri rel.* 3 renauigant] *lGBP Bern.*, renauigent *h*, renanigari *S*, nauigant *A* || decembre *S*, decembro *l* 4 unlturnis *A* || at] ant *G* 5 rubro mari *lGB* || ant afr.] afr. *H* 6 septies] septies (speties *S*) centena ct *SAP*^{2} 7 at] *lGP*, ad *HS*, ac *BA* || carmeniae *S*, germaniae *lGBH* 9 omnia] a nimia *GB*, omnes *l* 10 facitenus *G* || sola lenis] *SP*, solaeuis *G*, sola lenis *lBHA* || est idem *lBSAP*, est id est *G Bern.*, ae id est *h* 11 chelonofagi] *SAP Bern.*, chelonofaga *h*, chelsonofagi *B*^{1}, chelcenofagi *GB*^{2}, chelcenophagi *l* || nominantur *H* 12 irrupit *G* || idque] atque *lGB* 14 15 habitanerunt *h* 15 persidis populi] persi *H* || sexies centum *P*^{2} 16 circumitu *P* || patens] panes *S* || aduersa *H* || rabia *S* 17 nocatus *S* || qui *om. P* || influnnt *A*, *om. P* 17 18 azaminium *H* 19 garmaniae *P*, carmeniae *SA*, garamanie *lB*, garamine *G*, germania *H* || qui *S* || incipit ab *om. h* || afrodisia] *HS*, afrondisia *A*, frodisiae *lGBP* || transl.] translata quondam *AP*, translata a quondam *S*

Parthicum nomen, litore quo occasui obiacet porrecta PL.
54, 14 milia passuum *quingenta quinquaginta. ‖ oppidum PL. 6, 133
eius nobilissimum Susa, ‖ in quo templum Susiae Dia- PL. 6, 135
nae. ‖ a Susis [Carbyle sive] Babitae oppidum centum PL. 6, 133
triginta quinque milibus passuum distat, in quo mor-
tales universi odio auri coëmunt hoc genus metalli et
abiciunt in terrarum profunda, ne polluti usu eius ava-
15 ritia corrumpant aequitatem. ‖ hic inconstantissimus PL. 6, 125
terrarum modus: nec inmerito, cum aliae circa Per-
sidem nationes schoenis, aliae parasangis terras me-
tiantur et incertam fidem faciat mensurae ratio discors.
55, 1 ‖ Parthia quanta omnis est a meridie Rubrum mare, PL. 6, 112
a septemtrione Hyrcanum salum claudit. in ea regna
duodeviginti dissecantur in duas partes. undecim quae
dicuntur superiora incipiunt ab Armenico limite et
Caspio litore, porrecta ad terras Scytharum, quibus-
2 cum concorditer degunt: reliqua septem inferiora, sic
enim vocitant, ‖ habent ab ortu *Arios, Carmaniam PL. 6, 113
Arianosque a medio die, Medos ab occidui solis plaga,

v. 4 a Susis — 8 aequitatem *compilavit Capella* 6, 700 ‖ *v.* 12 Parthia — 227, 2 amplectitur *compilavit Isidorus* 14, 3, 9. 11

1 2 subiacet p. in milia *SAP* 2 passuum *om. h* ‖ quingenta quinquaginta] *Plin. et Capella*, quinquaginta *libri* 3 templum *om. A* 3 4 susie diane] *l*, susae dianae *GBS*, suseae dianae *P*, susaediani *A*, susitae dianae *H* 4 a *om. S* ‖ babitae] *SA*, carbile (carbyle *P*, carbi *G*) siue barbite (barbytae *P*; barbice *B*) *lGBP*, arbile siue barbitae *H*; Babithace *Plinius* (*Ricc.*), Carbyle sine Barbyta *Capella* (*Reich.*) 5 milia *lGBH* 6 caemunt *h*, comedunt *l* ‖ metallum *SP* 7 nec *S* 8 corrumpunt *G* ‖ hinc *SP*, hin *l* 9 terrarum] est terrarum *GBP*, est naturarum *l* 10 scoenis] *GBP*[1], scenis *l*, scoinis *H*, scynis *SAP*[2] terras] aliae incomperta (inconper *S*) disciplina (-nas *S*) terras *SAP* 11 mensurae ratio] mensura *H*, mensuratio *S*[1], mensura ratio *S*[2] 12 parth. q. o. e.] quod est parthiae *SA* ‖ medie *h* 13 saltum *lGB* ‖ regna in ea *lGB* 16 littor *h* ‖ terram *lGB* 17 cum *om. lGSP*[1] 18 habet *lh* 18 19 uarios arianos (arionos *H*, rianos *S*) que carmaniam (geramani *l*, germaniam *GH*, germania *B*) *libri*; ab ortu Arios, a meridie Carmaniam et Arianos *Plin.* 19 die medio *SAP* ‖ medos] edos *G*

PL. 6, 114 a septemtrione Hyrcanos. || ipsa autem Media ab oc-
casu transversa utraque Parthiae regna amplectitur:
septemtrione Armenia circumdatur: ab ortu Caspios
PL. 6, 116 videt: a meridie Persidem. || deinde tractus hic pro-
cedit usque ad castellum quod Magi obtinent, Fida-
sarcida nomine: hic Cyri sepulcrum.
PL. 6, 121 || Chaldaeae gentis caput Babylonia est, tam no- 56, 1
bilis ut propter eam et Assyrii et Mesopotamia in
Babyloniae nomen transierint. urbs est sexaginta 2
milia passuum circuitu patens, muris circumdata,
quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quin-
quaginta, ternis in singulos pedes digitis ultra quam
mensura nostra est altioribus. interluitur Euphrate. 3
Beli ibi Iovis templum, quem inventorem caelestis
disciplinae tradidit etiam ipsa religio, quae deum
PL. 6, 122 credit. || in aemulationem urbis huius *Ctesiphontem
Parthi condiderunt.
SOL. || Tempus est ad Oceani oras reverti, represso in 4
Aethiopiam stilo: namque ut Atlanticos aestus occi-

v. 7 Chaldaeae — 9 transierint *compilarunt Capella* 6, 701 *et Isidorus* 14, 3, 14 || *v.* 16 in aemulationem — 17 condiderunt *compilavit Isidorus* 15, 1, 9

1 media] edia *G* 3 sept.] a sept. *SAP* || circumdata *SA* 4 persideu *h* 4 5 praecedit *A* 5 usque ad cast. *om. H*, ad *om. A* 5 6 phidasarcida] *GB*, phydasarchida *P*, fidasareida *l*, pbydarsaci *H*, satarchida *SA*; Frasargida *Plinii libri* 6 hic cyri] hycari *H* || sepucrhum *G* 7 genti *lGB* || capnt *om. G* || bab.] bab. a (a *om. P*) samirami (-mide *A*) condita (condi *S*) *SAP* 9 transierunt *BSA* 10 circnmitu *SP* || circ. mur. *h* 11 altitudo] latitudo P^2 || ducentos (-tis *H*) p. d.] per ducentos pedes extenditur SAP^2 11 12 latitudo q.] lat. in qninq. *SA*, altitndo q. sublimatur P^2 13 mensuram *GA* || nostram *A* || altioribus] anctioribns amni SP^2, anctoribns amni *A*, *om. l* 14 beli (neli *B*, belii *P*) ibi iouis] *lBSAP*, bellubi iouis *G*, babilonis *H* || innentorum *S* 16 aemulatione *lSA* || nrbi *G* || hnius] illius *S*, hnius circnmuersum *B*, buius conuersnm *GP* || et(h)esifontem *lS*, t(h)esifontem *GBHAP* 17 condidere *H*, condididerunt *G* 18 est *om.* lGB^1P || praesso *H*, repulso P^2 19 namque ut *om. H* || occipere] *HSP*, accipere *lGBA*

pere ab occidente et Hispania dudum dixeramus, ab cf. SOL. 18, 1
his quoque partibus mundi unde primum Atlantici
56, 5 nomen induat, exprimi par est. ‖ pelagus Azanium PL. 6, 172
usque Aethiopum litora promovetur, ‖ Aethiopicum PL. 6, 175
ad Massylicum promunturium, unde rursus oceanus
Atlanticus.
6 Iuba igitur universae partis, ‖ quam plurimi propter PL. 6, 176
solis ardorem perviam negaverunt, ‖ facta etiam vel PL. 6, 175
gentium vel insularum commemoratione ad confir-
mandae fidei argumentum, omne illud mare ab India
usque Gades voluit intellegi navigabile, cori tamen
flatibus, cuius spiritus praeter Arabiam, Aegyptum,
Mauretaniam evehere quamvis queant classem, dum-
modo ab eo promunturio Indiae cursus dirigatur, quod
7 alii Lepten acran, alii Drepanum nominaverunt. ad-
didit etiam stationum loca et spatiorum modum: nam
ab Indica prominentia ad Malichu insulam *adfirmat
esse quindecies centena milia passuum: a Malichu
ad Scaeneon ducenta viginti quinque milia: inde ad
insulam Adanum centum quinquaginta milia: sic con-
fici ad apertum mare decies octies centena et septua-
8 ginta quinque milia. ‖ idem opinioni plurimorum, qui PL. 6, 176

2 partibi *G* 3 induant *S*, inducet *Bern.*, induxit *h*, inducat *l* ‖ azamininm *H* 4 usque] usque ad *SA* ‖ aethiopicum] ethiopum *lBH* 5 massilicum] *lHP*, massillicum *G*, masillicum *B*, amassylicum *SA*; Mossylicum *Plin.* ‖ unde] *lBH*, un *G*, inde *SAP* 7 iube *A*, iuga *HS* ‖ partis] par *G* ‖ plirimi *G* ‖ propter] pro *G*, prope *B*[1] 8 solis *om.* *A* ‖ peruia *GH* 9 insularum uel gent. *H* ‖ commeratione *h* 9 10 confirmandum *BH*, firmandae *P* 10 fidei *om.* *H* ‖ argentum *h* 11 usque] adusque *AP* ‖ gades] *A*, gadis *lGBSP Bern.*, *om.* *h* ‖ uolunt *H* ‖ nauigabibile *G* 12 spiritus *om.* *G* 13 mauritaniam *lGBHSA* ‖ uehere *H* ‖ quamuis queant] quod uisus nehant *B* 15 lepten] *HA*, leptan *lGBSP* ‖ acran] *G*, acram *lBSA*, aeram *H*, acacra *P* ‖ derpanum *B*, repanum *HP*[1], depanum *l* 15 16 addit *lGhA* 16 spatorum *G* 17 malichu] *A*, malic(h)um *lBHSP*, melahum *G* ‖ adfirmant *libri* 18 malic(h)o *lGBHP*[2] 20 adnum *G*, adanii *l*, adanu *P*; Sadanum *Plin. libri* 21 decies] *A*, deciem *S*, decem et *lGBH*, decim et *P* 21 22 LXXV] LXV *H* 22 opinione *H* ‖ plurmorum *G* ‖ qui] quod *h*

PL. solis flagrantia maxima partis istius ferunt humano
generi inaccessa, sic reluctatur, ut mercantium ibi tran-
situs infestari ex Arabicis insulis dicat: quas Ascitae
habent Arabes. quibus e re nata datum nomen: nam
bubulis utribus contabulatas crates superponunt vecti-
tatique hoc ratis genere praetereuntes infestant sa-
gittis venenatis. habitari etiam addit Aethiopiae adusta 56, 9
Trogodytarum et Ichthyophagorum nationibus: quo-
rum Trogodytae tanta pernicitate pollent, ut feras
quas agitant cursu pedum adsequantur, Ichthyophagi
non secus quam marinae belvae nando in mari valent.
PL. 6, 200 ‖ Ita exquisito Atlantico mari usque in occasum, 10
etiam Gorgadum meminit insularum. Gorgades in-
sulae, ut accipimus, obversae sunt promunturio quod
vocamus Hesperuceras. has incoluerunt Gorgones 11
monstra et sane usque adhuc monstruosa gens habitat.

v. 3 ex Arabicis — 231, 14 qualitatem (*omissis tamen mediis v.* 8 tionibus quorum — 230, 17 stagnis mades *propter folii codicis Soliniani defectum) excerpsit Dicuil* 7, 10, 2 *et* 7, 11 ‖ *v.* 7 habitari — 11 valent *compilarunt Capella* 6, 702 *et Isidorus* 9, 2, 129. 131 ‖ *v.* 13 Gorgades — 230, 5 corpore *compilarunt Capella* 6, 702 *et Isidorus* 14, 6, 9

1 2 solis flagrantia maxima partis istius feruut (fuerunt *G*, ferniti *l*) humano (-ni *h*) generi inaccessa] *lGBH*, ob solis flagrantiam maximam partis (partem *A*) istius regionem ferunt (fuerunt *A*) h. g. inaccessam *SAP* 2 3 transitus] traus *G* 3 dicat] *A*, dicant *lGBHSP* ‖ acitae *Dicuil* 4 e re nata] *SP Dic.*, berenata *h*, erauanta *A*, harenata *l Bern.*, a re nata *B*, esenatum *G* 5 bubalis *A*, bibulis *l*, bubaleis *Dic.* ‖ cartes *S* ‖ superponunt — 6 infestant *om. G* 5 superpontum *B*, supponunt *lA* 5 6 uectitatique] *lBA Bern.*, uectatique *hS Dic.*, uectique *P* 6 cratis *lB* ‖ infestant] impetunt *SAP*^{2} 7 habitare *G*, hibitari *B*^{1}, hibitare *B*^{2} ‖ addit] *P*, addidit *lGB*, addita *HSA Dic.*; abdita *legit Capella sic reddens*: habitantur etiam abdita Aethiopiae et adusta Trogodytarum et Ichthyophagorum gentibus 8 troglodytarum *lSP*, tragoditarum *Dic.* ‖ icciofago.um *H* ‖ nationibus] nam *H Dic.*; tionibus — 230, 17 mades *om. H Dic.* 9 troglodytae *SP*, tuclodite *l* ‖ polleant *P* 10 cursu pedum] ipsi cursibus *SAP*^{2} ‖ adseq.] persequantur *SA* 12 in *om. SA* 13 etiam] eam *SA* 13 14 insulae *om. SA* 14 accipimus] *GSA*, accepimus *lBP* ‖ obnesao *G* 15 hesperiieceras *A* ‖ inquoluerunt *G* 16 adho (uc *supra* o) monsturosa *S* ‖ habitant *S*^{1}

56, 12 distant a continente bidui navigatione. prodidit de- PL.
nique Xenophon Lampsacenus Hannonem Poenorum
imperatorem in eas permeavisse repertasque ibi fe-
minas aliti pernicitate atque ex omnibus quae appa-
ruerunt duas captas tam hirto atque aspero corpore,
ut ad argumentum spectandae rei duarum cutes mi-
raculi gratia inter donaria Iunonis suspenderit, quae
duravere usque ad tempora excidii Carthaginensis.
13 || Ultra Gorgadas Hesperidum insulae, sicut Se- PL. 6, 201
bosus adfirmat, dierum quadraginta navigatione in in-
14 timos maris sinus recesserunt. || Fortunatas insulas PL. 6, 202
certe contra laevam Mauretaniae accepimus iacere,
|| quas Iuba sub meridie quidem sitas, sed proximas PL. 6, 203
15 occasui dicit. de harum nominibus expectari magnum
*non miror, sed infra famam vocabuli res est. in
prima earum, cui nomen est Norion, aedificia nec
sunt nec fuerunt. iuga montium stagnis madescunt.
ferulae surgunt ad arboris magnitudinem: earum quae
nigrae sunt, expressae liquorem reddunt amarissimum,
quae candidae, aquas revomunt etiam potui accom-
16 modatas. || alteram insulam Iunoniam appellari ferunt, PL. 6, 204

v. 9 ultra — 11 recesserunt *compilavit Capella* 6, 702; *cf. Isidorus* 14, 6, 10 || *v.* 11 Fortunatas — 14 dicit *compilarunt Capella* 6, 702 *et Isidorus* 14, 6, 8 || *v.* 15 in prima — 231, 10 abundantes *compilavit Capella* 6, 702

1 perdidit *G* 2 exenofon *A* || hannonem] *l*, hammonem *A*, hamonem *P*, hamnionem *S*, amonem *GB* 3 imperatorem] regem *SA contra Plin.* || ibi *om. G* 4 5 apparuerant *SAP* 5 hyrco *G* 6 ut *om. G* || regi *G* 7 iunoni *SA* 8 ad] in *SA* || carthaginiensis B^1AP 9 gorgades *A* 10 11 intimos] inti *G*, in *l*, intima *B* 11 insulas certe *om. SA* 12 laena *S* || mauritaniae *lGBSAP* || accepimus] tradunt SAP^2 13 tuba *S* 15 non miror] *Salm.*, miror lGB^2P^1, minor B^1, mirum reor SAP^2 || infra famam] infra fama *S*, infamam *G*, insita famam *l* 16 norion] enbriona P^2, embriona *SA*; Ondrion *Plinii libri*, Membriona *Capellae* 17 cunt (*ex* madescunt)] cum *H Dic. hic redeuntes* 18 surgunt] ibi excrescunt SAP^2 || arboris] arborum AP^2, arborem *S* 19 nigrae] magnae *Dic.* || liquorum *Dic.* 20 candidas *Dic.* || aquas reuomunt] a. semonunt *Dic.*, sucis manant SAP^2 || etiam] et *A* 20 21 accommodatis *SAP*

PL. in qua pauxilla aedes ignobiliter ad culmen fastigata.
tertia huic proximat eodem nomine, nuda omnia. quarto
loco Capraria appellatur, enormibus lacertis plus quam
referta. sequitur Nivaria aëre nebuloso et coacto ac 56, 17
PL. 6, 205 propterea semper nivalis. ‖ deinde Canaria repleta
canibus forma eminentissimis, unde etiam duo exhibiti
sunt Iubae regi. in ea aedificiorum durant vestigia. 18
avium magna copia, nemora pomifera, palmeta caryotas
feritantia, multa nux pinea, larga mellatio, amnes si-
luris piscibus abundantes. perhibent etiam expui in 19
eam undoso mari belvas: deinde cum monstra illa
putredine tabefacta sunt, omnia illic infici taetro odore:
ideoque non penitus ad nuncupationem sui congruere
insularum qualitatem.

1 in qua] in ea *SA*, *om. Dic.* ‖ pauxillae SAP^2 *Dic.*, paxilla *l* ‖ ignobiliter] humiliter SAP^2 ‖ fastigata] lHP^1, fastigatae SAP^2, fastigiata *B*, \\\\\\ta *G*, fastigiatam *Dic.* 2 homine *Bern.*, omine *h* ‖ omnia] prope (per *Dresd.*) omnia *Dic.* 4 referta] repleta *SA* 5 repleta] plena SAP^2 6 inde *SAP* 7 sunt] *lBHSAP Dic.*, *G h. l. hiat* 8 palmitas *H* 9 ferentia SAP^2 *Dic.* ‖ pimea *Dic.* 9 10 silure *S*, salubres *A*, silitros *l* 10 picibus *G*, *om. B* 11 unboso mali *h* 11 12 cum m. i. putr.] *lGBP Dic.*, m. i. cum putr. *H*, cum m. i. cum putr. *SA Dic.* 12 tebefacta *G*, tabefacte *l* ‖ inficit *P* 13 suam SAP^2. — *De subscriptionibus librorum v. praefationem.*

CODICVM PRAETER HEIDELBERGENSEM SIMILESQVE ADDITAMENTA POTIORA.

Cancellis quadratis [ ] *comprehensa Solini sunt vel pro Solinianis substituta ab auctore additamentorum verbis tantummodo immutatis. — His addenda videntur loci quattuor* 10, 8. 19, 15. 54, 19–55, 4. 164, 14-18, *de quibus vide praefationem.*

C. (commenta *A*) Iuli Solini sive grammatici Polyhistor ab ipso editus et recognitus. (*add.* de situ orbis terrarum et de singulis mirabilibus quae in mundo habentur *SA*)

Solinus Advento (S. A. *om. S*). — Quoniam quidam inpatientius potius quam studiosius opusculum quod moliebar (-batur *S*) intercipere properarunt idque etiamtum inpolitum prius in medium dederunt, quam inchoatae rei summa manus inponeretur, et nunc exemplaribus corruptis quae damnata sunt quasi probata (prolata *A*) circumferunt (et reum ferant *S*, et referant *A*), praeteritis quae ad incrementum cognitionis accesserunt cura longiore: ne (in *pro* ne *S*) forte rudis et inperfecta materia velut (uelnti *S*) spectatus a me liber in manus tuas (in m. t. *om. A*) deferretur (deferetur *S*), corpusculum sententia mea digestum ut nosceres misi: primo quod referendus ad industriam tuam fuit (fuit *om. A*) tenor dispositionis, deinde ut scabrae adhuc informitatis (informanis *S*, informationis *A*) proditio editione vera extingueretur. erit igitur operi isti titulus Polyhistor: nam quem in exordio designaveram, scilicet Collectanea rerum memorabilium, cum his quae inprobavimus (bauimus *S*, reprobauimus *A*) placuit oblitterari. conlata igitur hac epistula cum ea quae auspicium scriptionis facit, intellegis eodem te loco habitum quo eum, cui laboris nostri summam dedicavimus. — *SAP*

[Planasiam de facie supinitatis] vel Ulixi (Ulixis *A*) er- 3, 2
roribus [sic uocatam] — *AP*

8,6 (*post* 9, 9 *AP*) *post* consecratum: litterae in cinere scriptae ad usque (usque ad *A*) alteram anni caerimoniam permanent. — *AP*. *Cf. c.* 11, 33

21,1 *de incolis Galliarum:* detestabili sacrorum ritu [infamantur ... humanis litant hostiis]. — SAP^2; *v. p.* 111, 10

21,2 [ager Raeticus bonus frugibus] Brigantino lacu nobilis: [inde Noricus frigidus et parum fructuosus], qua subducitur a iugis Alpium admodum laetus: [dehinc Pannoniae viro fortes], solo plano [ubertoque], Dravo Savoque inclutis amnibus circumfluae. — SAP^1 (*v. l. vide* *p.* 111)

22,4 *de incolis Hiberniae post* loco ducunt: puerpera si quando marem edidit, primos cibos gladio inponit mariti inque os parvuli summo mucrone auspicium alimentorum leuiter infercit (infert *A*) et gentilibus votis optat, non aliter
5 quam in bello et inter arma mortem oppetat. qui (quod *A*) student cultui, dentibus (cultu uidentibus *S*) mari nantium *) belvarum insigniunt ensium capulos. candicant enim ad eburnam (-neam *A*) claritatem. nam praecipua viris gloria est in armorum nitella. — *SAP*

22,7 *de incolis Hiberniae:* navigant autem (enim *A*) vimineis alveis, quos circumdant ambitione tergorum bubulorum (bubalorum *A*). quantocumque tempore cursus tenebit, nauigantes (-tis *SP*) escis (aestis *G*) abstinent. — *LGSAP* PL. 4, 104

22,12 a Calidoniae promunturio Tylen (-lem *A*) petentibus bidui navigatio est. inde (nauigatione perfecta *pro* inde *SAP*) excipiunt Ebudes insulae quinque numero, quarum incolae
13 lac nesciunt fruges, piscibus tantum et lacte vivunt. rex unus est universis, nam quotquot (quot *A*, quod *S*) sunt,

*) *cf.* 5, 6 *p.* 54, 1 *lect. interpol.* Pachynum thynnis et omnibus mari nantibus pisculentissimum.

omnes (omnia *A*) angusta interluvie dividuntur (-dentur *A*).
rex nihil suum habet, omnia universorum. ad (ad uniu. *S*) 22, 14
aequitatem (aequitat *L*¹) certis (cunctis *LG*) legibus (*ins.*
stringibus *G*) stringitur ac ne avaritia devertat a vero, discit
paupertate iustitiam (iustiam *G*), utpote cui nihil sit rei
familiaris, verum alitur (aliter *LG*) e publico. nulla illi 15
femina datur propria, sed per vicissitudines, in quam-
cunque commotus sit, usurariam (usuariam *malim*) sumit.
unde ei nec votum nec (ne *P*) spes conceditur libero-
rum. secundam (-dum *G*; *inserunt* continenti *SP*, conti- 16
nentiam *A*) stationem (rationem *LG*) euntibus Orchades
praebent. sed Orchades ab Ebudibus (ebadibus *LG*) porro
sunt (est *A*) septem dierum totidemque noctium cursu
(cursus *A*) numero tres. vacant homine. non habent
silvas (uacant omnes non siluis *G*, uocant o. n. s. *L*),
tantum iunceis (unceis *G*) herbis inhorrescunt. cetera
(-rae *G*) earum (eorum *A*) nudae harenae (herbis — ha-
renae *om. L*) et rupes (rupe *L*) tenent (et r. t. *om. P*).
ab Orchadibus Tylen usque quinque dierum ac (et 17
quinque *SA*) noctium nauigatio est. sed Tyle larga et
diutina Pomona (pomana *P*, pomonam *A*) copiosa est.
qui illic habitant (habent *S*), principio veris inter pecu-
des pabulis vivunt, dein lacte, in hiemem conpercunt
(*sic P*, conpergunt *LS*, conspergunt *GA*) arborum fruc-
tus (fructu *LG*). utuntur feminis (seminis *LG*) vulgo: cer-
tum matrimonium nulli. — *LGSAP*

de gagate: si qualitatem (requiras), nullius fere pon- 22,11(19)
deris. — *SAP*²

de leonibus post teneut: qui, ut Aristoteles perhibet, 27, 13
soli ex eo genere quod dentatum vocant vident protinus
atque nascuntur. — *SAP. Monuerunt Adolphus Trende-
lenburg et Valentinus Rose talia apud Aristotelem non
legi, sed contraria de gen. anim.* 4, 6 *p.* 774 *b* 15; *si-
milia Solinianis reperiri apud Aelianum de nat. anim.*
5, 39 (*coll.* 4, 34 *et Plutarch. qu. conviv.* 4, 5, 2) *ex De-
mocrito.*

27, 53 [basilisci reliquias amplo sestertio Pergameni comparaverunt] et [ut aedem Apellis manu insiguem nec araneae intexerent nec alites involarent,] cadaver eius reticulo aureo suspensum ibidem locaverunt. — *SAP*

31, 5 [Blemyas,] sed non eos qui vicina Rubro mari incolunt, [credunt truncos nasci parte qua caput est, os tamen et oculos habere in pectore]. — *SAP*

32, 25 ***pro ichneumone*** enhydrus alterum ichneumonum genus ***substituunt SAP***[1], ***vide v. l. p.*** 160, 15.

33, 10 ***post*** contrahunt: idem Arabes leguut cinnamum. quod frutectum (-to *A*) situ brevi nascitur, ramo humili et represso, numquam ultra duas ulnas altitudinis. quo gracilius provenerit (peru. *S*), eximium magis ducitur: quod in crassitudinem extuberatum sit, inutilius habetur (haberetur *S*). verum legitur per sacerdotes hostiis prius caesis, quae cum litaverint (-runt *P*), observatur, ut messis nec ortum solis anticipet nec egrediatur occasum. quisquis principatum tenet, sarmentorum strues hasta dividit, quae sacrata est in hoc munus (munuut *A*), atque ita portio manipulorum Soli dicatur: quae si iuste divisa sit, radiis inflagrata incendium concipit. — *SAP**). ***Repetita haec sunt paucis immutatis ex Solini capite de Aethiopia*** 30, 30. 31.

37, 15 [***de aëtite:*** subnexus spem uteri defendit a fluxibus abortivae. — ***SAP cum Plinio et Prisciano, ut haec magis videantur esse genuina***].

39, 1 ***de monte Chimaera Lyciae:*** unde fabula triformis monstri in vulgum data est, quod Chimaeram animal putaverunt. — *SFP* (***A deficit hoc loco***)

*) *In margine P notatur m.* 1: hoc totum de cinnamo et hic (et *insere*) in superioribus codex vetustus verae fidei continebat. *L*[2] *eadem refert cum hac praescriptione:* quanquam in sexto sursum versus folio facile repetam eadem paene de cinnamo reperiri, tamen quia et superiore et hoc loco in veteris libri textu continebantur et ubi potissimum ab auctore sint posita dubitatur, non sum gravatus hic ea etiam iterare.

de Alexandro magno: qui oritur, ut Nepos edit (sedit *S*), 40, 4
M. Fabio Ambusto T. Quintio Capitolino (capitalino *P*)
cos., post Romam conditam anno trecentesimo octogensimo quinto. — *SAP*.

[arbores piperis ... ad iuniperi similitudinem diverse fruc- 52, 50
tus edere adseverant. eorum qui primus erumpit velut 51
corylorum fimbria, dicitur piper longum (dic. p. l. *om. P**):
qui deinde caducus torretur fervido solo, vocamen trahit
de colore: at qui (que *A*) ex ipsa arbore stringitur, ut
est, album piper dicitur.] sed ut piper sola India, ita et 52, 52
hebenum sola mittit; nec tamen universa, verum exigua
sui parte silvas hoc genus gignit (ducit *A*). arbor est
plerumque tenuis et frequentior vimine raro (rario *S*),
in crassitudinem codicis (caudicis *A*, codis *S*) extuberata
(-tur *P*), hiulco cortice et admodum reticulato dehiscentibus venis, adeo ut per ipsos sinus pars intima
vix tenui libro contegatur. lignum omne atque mediale 53
(medicale *A*) eadem ferme et facie et nitore, qui est in
lapide gagate. Indi reges ex eo sceptra sumunt et
quascumque deorum imagines non nisi ex hebeno habent.
iidem ferunt materie ista liquorem noxium non contineri
et quicquid maleficium fuerit, tactu eius averti. hac 54*
gratia pocula ex hebeno habent. ita nihil mirum, si
peregre sit in pretio, quod etiam ipsi quibus provenit
honorantur. — *SAP*[1]

[mittit India et calamos odoratos] potentes adversum in- 52,52(55)
testinae aegritudinis incommoda. — *SAP*[1]

[Babylonia] a (*om. P*) Samirami (-mide *A*)· condita *SAP* 56, 1

*) *Quae inseruntur hoc loco in libris SA:* quod incorruptum est piper album, quorum cutem rugosam et torridam calor fecerit, *errore remanserunt ex primaria recensione; nam pro his interpolator substitui iussit ea quae sequuntur. item utramque recensionem contaminatam exhibet P in textu (nam in margine manu aequali perscripta est prior incorrupta) diverse; scilicet secundae inter* pars *et* intima p. 237, 16 *interponitur pars prioris p.* 213, 9—13 *sic:* qui pene inmaturi exeunt dicuntur piper longum, qui incorrupti piper album, quorum cutem rugosam et torridam calor fecerit nomen trahunt de colore. hebenum ex india mithridatico triumpho.

CODICVM HEIDELBERGENSIS SIMILIVMQVE ADDITAMENTA.

11, 18 *post* Ogygi: secundum diluvium fuit in Achaia Iacob patriarche et Ogygy. — *Bern.* (*non Heid.*) *ex Isidoro* 13, 22, 3.

22, 19 *de gagate:* si beneficium (requiras), ydropibus (ydropis morbus *h*) illam portantibus beneficium praestat. *H.*

27, 7 Africae principium est a finibus Egiptiorum, quod est Alexandriae per anticipata (al. panticipata *h*) deserta. ultimus autem finis illius Athlans insulesquae oceidentales, quas Fortunatas vocant. cuius hae sunt principales provinciae: Libia, Cyrenaica, Pentapolis, Ethiopia, Tripolitana, Bizancium, Getulia, Katabria, Numidia et Mauritania. Sirtes maiores (et Sirtes minores *add. Bern.*). Flumina praecipua Nilum et Malvam. Montes praecipuos asperum Athlans et Astrixum, qui dividit inter vivam terram et harenas iacentes. *H ex Isidoro* 14, 5, 3 *sq.*

27, 25 *de hyaena:* est quidem parvum, sed rusticum animal, nocte sepulchra perfodiens et cadaveribus vescens mortuorum. *H.*

39, 2 nam Asia per totam transversi plagam orientis extenditur. cuius hae sunt principales provinciae: Archadia, India, Parthia (parsia *h*), Siria, Persida, Media, Mesopotamia, Cappadocia, Palestina, Armenia, Cilicia, Faenicia, Chaldea, Isauria, Aegiptus et Libia. Continet Colpos, Albanos, Partos, Sirtas et Hircanos. Precipuos habet montes Taurum, Olimpum et Caucasum. Flumina praecipua Indum, Tigrim, Eufraten, Idaspen, Ganges et Tanaim. *H ex Isidoro potissimum* 14, 3, 6 *sq.*

52, 1 *de India:* [a meridiano mari porrecta] usque ad ortum solis et a septentrione usque ad montem Caucasum pervenit. *H ex Isidoro* 14, 3, 5.

RVBRICAE.

De origine urbis Romae et (et de *L*) temporibus eius. 1, 1
de diebus intercalaribus [1]. de homine. de alectoria
(*P*, allectorio *rel.*) lapide. (*rubr. om. S*)

[1] *ins.* et his quae memorabilia iu his fuerunt *L*, de genitura hominis et his quae memorabilia in hominibus fuerunt *AP*; *deinde* de homine *om. AP*

De temporibus urbis conditae (*pro rubrica LBHS, in ipsa* 1, 7
oratione A, om. P).
(*ante* sane) de lapide alectorio *L.* 1, 77
Italia (de it. *SA Bern.*). iu ea de boa (bo *SP*) angue. de 2, 1
lupis. de lyncibus. de lyncurio (lingurio *LP*, ligurio *GH*)
lapide [1]. de curallio lapide (de lap. c. *AP*). de gemma
Syrtite (syruce *P*). de Veientana (negentana *GP*, uengentana
S, ueienta *h*) gemma [2]. de Diomedis avibus.

[1] de mutis cicadibus *ins. HS* [2] de mutis cicadibus (cicadis *LGP*) *ins. LGAP*

Corsica. in ea de catochite (athochite *P*) lapide. (de 3, 1
cat. lap. *rel. om. S*; *rubr. om. H*)
Sardinia (de sard. *LG*). in ea de solifuga et herba Sar- 4, 1
donia (h. quae sardonia dicitur *P*, h. q. sardinia d. *LG*;
rubr. om. H).
Sicilia. in ea memorabilia soli et aquarum. item de 5, 1
achate lapide.
De achate lapide *denuo LG et sic, sed ante* 5, 26, *P* 5, 25
Vulcaniae insulae (*rubr. om. P*). 6, 1
Europae sinus tertius. in eo [1] de Graeciae locorum (loc. 7, 1
gr. *AP*) admirabilibus. de fluminibus et (de *pro* et *LGP*)
fontibus [2]. de merulis. de perdicibus. de lapide galactite
(galactide *P*, galatice *L*, galatite *G*, galatiae *S*). de lapide
asbesto (abesto *LH*, abesio *G*) [3].

[1] iu ea de arioue *S* [2] *quae sequuntur sic:* de lap. gal. de mer. de lap. asb. de perd. *ordinant HS* [3] *add.* de arioue *A*, de arioue. de monte olympo. de oculo philippi macedonis et insignibus *LGP* (*cf. c.* 8).

8, 1 Thessalia. de monte Olympo. de oculo Philippi regis damnato[1]).

[1]) *ita H*; de thesalia *rel. om.* (*cf. c.* 7) *LG*; thessalia et macedonia et pbilippus oculum damnatus *SA* (*in indice libro praeposito*) *P*, *ubi* Olympus mons *propter transpositum caput p.* 68, 18 — 69, 9 *omissus est relatusque ad c.* 9.

9, 1 (*ante* 9, 2 *P*) Macedonia cum regibus[1]) et lapide paeanite (paenitae *G*).

[1]) et natura olympi montis *ins. SAP*

10, 1 Thracia cum moribus gentium. in ea de gruibus[1]). de hirundinibus[2]).

[1]) de bizantio *ins. H* [2]) *add.* de isthmo *SP*; de isthmo. de bizantio *A*

11, 1 Clarae insulae[1]).

[1]) *sic H*; de clara insula *LG*; clarao insulae et in insulis clara. in creta herba alimos, animal falangium (falangios *P*), lapis ydaeus dactilns. in caristo auis caristia (aues caristiae *P*), item carbasum. in delo tempora diluuiorum (et *ins. P*) aues coturnices *AP*; *rubr. om. S*

11, 3 Creta[1]). in ea phalangio animal. herba alimos[2]). lapis Idaeus dactylus. (*rubr. om. G et hoc loco A*)

[1]) creta *om. rel. S* [2]) berba alimos. falangium (sflalangium *Bern.*) aranea *H*; herba alimos animal sfalangios *P*

11, 15 Carystos. (et *ins. P*) in ea carbasum et Carystiae (carritiae *L*) aves[1]). (*rubr. om. hoc loco A*)

[1]) in ea de carisciis auibus *S*

11, 17 chios. delos. in ea de temporibus diluuiorum *P*; *cf. ad* 11, 1

11, 19 Ortygia. in ea coturnices[1]). (*rubr. om. SA*)

[1]) in ea coturnices *om. H*; *cf. ad* 11, 1

11, 24 Euboea[1]).

[1]) *sic H*; de euboea *LG*; euboea. paros et lapis sarda. naxos. icaros. melos. carpathus. rodos. lemnos. *SAP*

11, 26 Paros. in ea lapis sarda[1]). (*rubr. om. hoc loco A*)

[1]) paraos in ea l. s. poros et uaxos *h*, paros *rel. om. Bern.*

11, 30 Icaros. Pythagoras philosophus (Pyth. ph. *om. P*; *rubr. om. S et hoc loco A*).

11, 32 (*ante* lemnii) lemnos *S*

12, 1 Hellespontus. Propontis. Bosporos. in his de delphinis. de thynnis.

de delphinis *LG*. **12, 7**

Flumen (Ponticae fl. *H*) Histrum. fiber Ponticus. gemma Pontica (gemmae *om.* Pontica *H*). **13, 1**

Amnis Hypanis (hyspanis *SA*) et fons Exampaeus [1]). **14, 1**

[1]) exampaeius *LP*: *rubricam in textum admittunt LG*

De flumine Borysthene [1]). de natura canum gentis Scytharum. varia miracula. de lapide smaragdo. de lapide cyaneo (-nea *h*). de crystallo [2]). **15, 1**

[1]) de fl. bor. *in fine rubr. H* [2]) de flumine borysthene et in eo piscibus (de fl. — pisc. *om. A*). scythicarum gentium uaria miracula. in his de natura canum. de zmaragdo lapide (lap. sm. *P*). de lapide coeaneo (coeano lap. *A*). de cristallo *SAP*

De Hyperboreis [1]). **16, 1**

[1]) et hyperboreae (-reis *A*) regionis situ *add. SAP*

De Arimphaeis et aliis Scytharum gentibus. item (item *om. SP*) de tigribus (trigibus *h*, tigridibus *AP*). de pautheris. de pardis. **17, 1**

Unde mediterranea maria oriantur (oriuntur *H*). **18, 1**

De insulis Scythicis [1]). **19, 1**

[1]) *add.* de oceano septentrionali. de spatiis inter scythas (scythicis *S*) et indos. de formis hominum. de ceruis (de c. *om. A*). de tragelafis *SAP*

De Oceano septentrionali et de (de *om. H*) itinere Indico (*rubr. om. hoc loco SA*). **19, 2**

De cervis et tragelaphis (*rubr. om. hoc loco SA*). **19, 9**

Germania. in ea de avibus Hercyniis (hercuniis *SAP*, herquiniis *H*). de uisontibus (uisantibus *L*, uesontibus *G*, bisontibus *H*). de uris. de alce. item de alce Gangaviae insulae (-la *P*). de sucino. de lapide gallaico (lap. gallacio *LG*, gallaico lapide *SA*). de ceraunio (ceronio *L*) albo (lapide *A*). **20, 1**

Gallia [1]). **21, 1**

[1]) de gallia *LG*, gallia. de herba pontica *H*, gallia (de g. *P*) et ex ea itinerarium. item de oleo medico *SAP*

Britannia. in ea de lapide gagate [1]). **22, 1**

[1]) et gentibus barbaris insulisque circa eam claris *add. SAP*

(*ante* gagates) de gagate *S*. **22, 19**

23, 1 Hispania. in ea (in ea *om. S*) de ceraunio (caurannio *h*, ceraeunio *S*) rubente (rubro *SAP*). de Gaditano freto et mediterraneo mari (mari *om. H*). de oceano.

24, 1 Libya. horti Hesperidum. mons Atlans (atlas *P*).

25, 1 Mauritania (-tani *A*). in ea de elephantis. de (et *HS*) pugna eorum et draconum. unde cinnabarim (cinaberim *LG*; unde cinn. *om. SA*).

26, 1 Numidia. in ea de ursis.

27, 1 Africa (-eam *LG*) cum Cyrenaica regione. in ea de leonibus. de leontophona (leontefona *S*). de hyaena. de lapide hyaenia (hyena *LG Bern.*, hyaenio *SAP*). de corocotta (corocota *LG*, eorococta *P*, corcotia *S*, corocotica *A*, croeote *H*). de onagris. de (diuersis *ins. H*) serpentibus. de gemma heliotropio (heliotrochio *L*, heliotorpio *S*, helyotropia *A*). de psyllis. de lapide nassamonite (nasam lap. *SA*). de lapide cornu Hammonis (c. ammonii *P*[1], ammonis cornu *H*). de arbore melopo. de lasere (de scirpicio *P*[1], de lasere scirpicio *P*[2], de laete sirpicio *S*, de lacte syrpeo *A*). de serpente (de *ins. G*) basilisco. de genere simiarum [1]).

[1]) de g. s. *om. P*, de garamanticis pecoribus *add. LG*, circopeticis (circopetias *Bern.*) cinocephalis spingis satyris *add. H*

28, 1 Nassamonibus (de nass. *H*) gentes finitimae [1]).

[1]) *pro his* gens amantum et asbitarum (aspitarum *S*) *SAP*

29, 1 Garamantum oppidum [1]).

[1]) *pro his* garamantum fons et iter garamanticum (gamanticum *P*). item pecora garamantica et natura (naturae *A*) insulae gauloes (gauleos *S*) *SAP*

30, 1 Aethiopes. in quorum gentibus varia miracula [1]). ibidem (ib. *om. SA*) de draconibus. de dracontia (-tio *LGA*) lapide. de camelopardali (-lo *HSAP*). de cephis (cesfis *h*). de rhinocerote (-ron *LG*). de catoblepa (-blefa *LG*). de formicis Aethiopicis. de lycaone. de parandro (parando *H*, paparandro *L*, paparando *G*). de lupis Aethiopicis. de hystrice (de histriae *P*, de striee *H*, estriee *Bern.*, de historice *L*). de ave (auo *G*) pegaso. de ave tragopane (de aue tr. de aue pegaso *S*). de cinnamo (-momo *H*) [2]). de hyacintho lapide. de chrysopraso (crisoprasio *Bern.*,

crisoptasio *h*, chrisotapso *AP*) lapide (de chr. lap. *om. S*,
lap. *om. P*). de haematite (emacite *H*) lapide (lap.
haem. *SA*).

[1]) et (*om. S*) in eorum locis ac gentibus mira *SAP* [2]) de cinnamo *om. SAP loco translato ad c.* 33

Mira (*om. SAP*) de intimis gentibus Libyae. de lapide 31, 1
hexecontalitho (eysecontalitho *G*).

Aegyptus. in ea de origine et (de *ins. LGP*) natura 32, 1
Nili. de tauro (bove *LG*) Apide (lapide *SP*). de (de
om. LG) crocodilo (-drillo *HA*)[1]). de delphino (-ne *S*;
de delph. *om. LGP*). de scinco (scineo *LG*). de hippo-
potamo (-mio *S*, ippotamo *H*, hippotamio *AP*). de ave
ibi. de (ibide et *SA*, ibidem et *P*, ibicae et *H*) serpen-
tibus Arabicis (-biles *LG*). de ficu (fia *G*) Aegyptia. de
palma Aegyptia (aeg. *om. H*). de disciplina (-nis *SA*)
Aegyptiorum et de (de *om. SA*) urbibus inclitis. de
pyramidibus (de pyr. *om. P*).

[1]) *ins.* de strophilis *H*

de delfino *LG* 32, 26

Arabia. in ea mira de fontibus. de moribus (nemori- 33, 1
bus *S*) et habitu populorum (populo *h*[1], populi *h*[2] *Bern.*).
de Eulaeo (euleuo *S*) flumine. de ture[1]). de myrrha[2]).
de phoenice ave. de cinnamolgis (cinomolgis *SAP*) avibus.
de gemma sardonyche. de lapide molochite (-cide *G*). de
iride lapide. de androdamante (antradamante *LG*, an-
dramante *H*) lapide (lap. *om. H*). de lapide paederote[3]).

[1]) de gemma arabica *ins. LG* [2]) de cinnamo (cynamomo *P*) *ins. SAP; vide supra ad c.* 30 [3]) de iride (tride *S*) lapide. de (lap. de *om. S*) lapide pederote. de gemma arabica. de andromante lapide *SA et sic, sed om.* de a. lap., *P*

Regio Ostracine (-gine *LG*). Ioppe (iope *LG*, iore *S*) 34, 1
oppidum. Andromedae vincula.

De (*om. SA*) Iudaea. in ea de asphaltite (affaltide *H*, 35, 1
asfaltu *A*) lacu (luga *S*). de balsamo arbore (arb. *om.*
SA). de gente Essenorum (hesserinorum *P*).

De (*om. h*) Scythopoli oppido. de monte Cassio[1]). 36, 1

[1]) in seleucia *add. LGP*[2]

37, 1 De fluminibus (flumine *P*, de *ins. LG*) Tigride (tigri *AP*, tigre *S*) et Euphrate. (item *ins. SA*) de (quibusdam *ins. H*) lapidibus[1]) zmilanthide (-thede *LGH*, -tede *H*), sagada (sagda *SA*, sagoa *P*), myrrhite (mirchite *A*, myrthac *L*), mithridace (-datae *L*, -datade *G*), tecolitho (tegolitho *LGH*, degolitho *S*, thogolito *A*), hammochryso (chammochriso *S*, thammochriso *L*, et hammocriso *G*), aëtite (actite *L*), pyrite, chalazia (calazima *L*, calazias *G*), echite (ecithne *H*, etite *L*, echinides *S*, echinide *A*), dionysiade (dyonisia *A*), glossopetra, gemma solis (solis gemma *H*), crine (-nis *H*, -nes *SA*) Veneris, selenite, meconite (miconite *G*), myrmecite, *chalcophono (calchofongo *LG*, calpothongo *P*, calcofane *H*, chalcophtongo *SA*)[2]), siderite, phlogite (flongite *AP*), anthracite (antrachiade *LG*, antracia *P*', cantrachite *h*), enhydro (enhygro *SA*, honhydro *P*, enchigro *L*, encidro *H*).

[1]) de *singulis lapidum nominibus praescribit H* [2]) *quae sequuntur om. S*

38, 1 Cilicia. in ea Cydnus (cydinus *h*) amnis. antrum Corycium (coricinum *G*, coricum *H*). mons Taurus.

39, 1 De (*om. SAP*) Lycia. in ea mons Chimaera[1]).

[1]) in ea mons chimaera *om. H*

40, 1 Asia. Phrygia. Lydia. Teutbrania[1]). in his de urbe Epheso. [2])de monte Mimante (mimanta *Bern.*, minanta *LGh*, minante *P*, *om. S*). de inlustribus (de insulis tribus *S*) viris. de Homeri et Hesiodi temporibus[3]). de animali bonaco (bonnaco *HSAP*, bunnaco *LG*). de sepulcris (sulphuris *S*) Aiacis et Memnonis. de Memnoniis (memniis *P*, de memn. *om. L*) avibus. de chamaeleonte verme. de ciconia ave (de ciconiis *SAP*). de origine Galatarum[4]).

[1]) lydia teuthr. *om. H* [2]) de animali bonnaco *ins. hic et om. infra H* [3]) de inl. — temp.] de omero et aethesio *H* [4]) de or. gal. *om. AP*

40, 7 frigia *LG pro rubrica, cum sit pars ipsius orationis.*

41, 1 galatia *AP.*

Bithynia. in ea Hannibalis exitus [1]). 42, 1

[1]) et sepulcrum *add.* *SAP*

Ora Pontica [1]). 43, 1

[1]) *pro his* aconae (aconie *S*) portus et acherusius (achaierusius *S*) specus *SAP*

Paphlagonia [1]) (*rubr. om. P*). 44, 1

[1]) et uenetorum origo *add.* *SA*

Cappadocia. in ea de equis. 45, 1

Assyria. in ea [1]) de unguentorum origine. (et *ins.* *H*) 46, 1
de arbore Medica.

[1]) assyria cum media. in his *SAP*

Portae Caspiae. 47, 1

Direum locus. Margine regio [1]). 48, 1

[1]) et in ea oppida *add.* *SAP*

Gentes (gens *H*) circa (-cum *SP*) Oxum (oxium *H*, 49, 1
moxum *S*) amnem. terminus itinerum (it. *om. AP*) Liberi patris (lib. patr. itineris *H*) et Herculis [1]). de camelorum natura.

[1]) item regiones cum gentibus simul *ins.* *SAP*

Seres. item Sericum [1]) (*rubr. post* orientem *p.* 202, 2 50, 1
collocat P).

[1]) nellus *add.* *SAP*

Gens Attacorum (attagorum *LH*, attogorum *G*, atácorum *P*). 51, 1

India. (et *ins.* *H*) in ea de ritu hominum et qualitate. 52, 1
de caeli clementia et (de *SA*) natura soli (solis *HA*). de serpentibus Indicis. de leucrocota (leucocrota *SP*, leucocroata *L*, leucocroala *G*, leucoearda *A*) bestia. de eale (alae *P*, aele *LG*, acte *A*) bestia. de tauris (-re *S*) Indicis. de mantichora bestia. de bubulis (bulis *G*, bubus *HSA*) Indicis. de monocerote (monecerote *G*) bestia. de anguillis Gangeticis (gangelicis *LG*, cangesticis *P*, gangicis *H*, angeticis *S*). de Gangeticis (de gangicis *h*, et *Bern.*, *om. S*) vermibus (de g. u. *om. P*). de ballena (-nis *H*) Indica (-cis *H*). de physetere (fusiteris *H*, fysitere *LGP*). de ave (de aue *om. G*) psittaco (syptaco *G*). de Indicis lucis (lucis *om. G*). de ficu Indica. de Indicis harundinibus. de arboribus in (tylae *pro* in *H*) insula

(insulae *HP*, insula *om. S*) Indiae (india *LGP*) nascentibus (nasc. *om. H*). de piperis (-reis *h*) arbore (-ribus *H*). de hebeno (hebone *S*). de calamo odorato (de c. od. *om. SA*). de adamante (lapide *ins. H*). de magnete lapide (lap. *om. H*). de lychnite (lichite *LG*, licite *P*)[1]) lapide (lap. *om. H*). de beryllo lapide (lap. *om. HS*). de chrysoberyllo lapide (de chr. lap. *om. H*). de chrysopraso (-passo *h*) lapide (lap. *om. H*; de crysoprasso. de chrisoberillo lapide *P*). de hyacinthizonte (hiaciszonte *L*, iaciszante *P*[1], iaciszonte *P*[2], hiachiszonte *G*, iacinthisonte *A*) lapide.

[1]) de m. l. de l. *om. SA*

53, 1 Taprobane (-baine *S*, -bana insula *H*). in ea de qualitate hominum et moribus (et mor. *om. SAP*). de (et *G*) sideribus caeli (caeli *om. AP*) eius (eius *om. SAP*). de navigationibus. de qualitate maris [1]). de margaritis (-to *SAP*).

[1]) de nau. de q. m.] de natura maris et nauigationis (nationis *P*) disciplina. de testudinum magnitudine *SAP*; *rubricae* 53—56 *deficiunt in L neque adsunt in l*

54, 1 Itinerarium (itinerium *H*) Indicum[1]) (*rubr. om. G*).

[1]) indicum *om. S*; sinus persicus et arabicus. azzantum (atanium *P*) mare. persis *add. SAP*

54, 12 Sinus Persicus et Arabicus [1]).

[1]) *om. hoc loco SAP*; *add.* azaminium mare. persis *Bern.*

55, 1 Parthia [1]).

[1]) et circa parthiam regiones. item cyri (cire *P*) sepulchrum *SAP*

56, 1 Babylon (babiloniae *GH*). dein (deinde *P*, *om. GH*) recursus ad oceanum Atlanticum, in quo Hesperidum insulae Fortunatae, item insulae (-la *G*) Gorgades [1]).

[1]) in quo insulae gorgades hesperides fortunatae *SAP*; *om. H*, *fortasse quod folium ex archetypo exciderat quo harum insularum descriptio continebatur.*

INDEX AVCTORVM
A SOLINO LAVDATORVM.

Asterisci distinguunt auctores apud Solinum non ex Plinio laudatos, singuli eos quos in praefatione p. XVI *revocavimus ad chronicorum fragmenta, bini reliquos.*

INDEX LOCORVM

A SOLINO COMPILATORVM VEL EX SOLINO DESVMPTORVM.

Solini loci qui asterisco notantur longius recedunt ab iuxta positis.

MELA	SOLINVS	MELA	SOLINVS	MELA	SOLINVS
1, 8, 7	145, 13	2, 1, 14	92, 11	2, 6, 2	115, 19. 116, 7
1, 9, 8	164, 5	2, 2, 3	74, 23	2, 6, 3	116, 5
1, 13, 3	181, 3	2, 2, 4	75, 6	2, 7, 17	*54, 13
1, 13, 4	181, 13	2, 2, 8	76, 2. 6	3, 1, 1	120, 11
1, 15, 2	183, 23	2, 2, 9	76, 9. 12	3, 1, 2	120, 17
1,19,20	*101, 5	2, 2, 10	*69, 4. 86, 15	3, 6, 6	112, 14
2, 1, 6	92, 4	2, 3, 3	64, 4	3, 7, 3	206, 17
2, 1, 7	91, 18	2, 3, 5	60, 18	3, 7, 4	206, 8
2, 1, 9	95, 1	2, 3, 6	66, 9	3, 8, 9	162, 14
2, 1, 10	92, 14. 95, 11	2, 3, 7	64, 4	3, 9, 1	147, 11. 13
2, 1, 11	95, 8	2, 3, 9	61, 17	3, 9, 2	147, 18
2, 1, 12	95, 13	2, 4, 1	39, 8. 14	3, 9, 3	148, 3. *9
2, 1, 13	92, 6. 12. 18	2, 4, 8	39, 16	3, 9, 4	148, 6. 9

PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS
2, 107	*163, 21	3, 44	40, 14. 18	3, 81	49, 1
2, 153	54, 10	3, 50	35, 2. 4	3, 82	49, 1. 6
2, 200	184, 17	3, 51	35, 5. *6	3, 85	49, 5. *50, 9
2, 218	*130, 18	3, 56	*33, 23. 34, 8.	3, 86	40, 6
2, 225	56, 12		39, 6	3, 87	52, 17. 53, 23
2, 228	*60, 18	3, 57	40, 4	3, 88	53, 21
2, 230	*66, 11	3, 59	40, 7. 42, 15	3, 89	54, 11. 55, 16
2, 231	*63, 8	3, 62	*36, 1	3, 92	59, 21. 60, 2
2, 235	*112, 4	3, 63	35, 5	3, 93	60. 2. 8
2, 236	*54, 20	3, 65	6, 15	3, 95	36,9. 40,15. 20
3, 3	118, 11. 14	3, 70	35, 1	3, 97	40, 21
3, 4	118, 14	3, 72	35, 8. 36, 15	3, 99	*37, 12
3, 5	40, 20	3, 73	39, 20	3, 102	35, 3
3, 7	117, 5	3, 74	119, 1	3, 104	*36, 7
3, 19	117, 6	3, 75	119, 4	3, 108	34, 15
3, 21	117, 4. 6	3, 76	117, 16. 18	3, 109	40, 17
3, 34	*47, 22	3, 77	118, 1	3, 111	36, 11
3, 41	*33, 14. 34, 2	3, 78	117, 17. 118, 2	3, 112	37, 10
3, 43	39, 13. 40, 11	3, 80	49, 12	3, 117	41, 3

PLINIVS	SOLINVS
3, 118	41, 10
3, 133	*111, 14
3, 146	*111, 16
3, 147	*111, 16
3, 149	*112, 1
4, 1	60, 14
4, 2	60, 15
4, 5	61, 5
4, 6	61, 2. 4
4, 7	61, 3
4, 8	61, 3
4, 9	*64, 4
4, 13	61, 15
4, 16	*62, 4
4, 17	*62, 17
4, 18	*62, 19. 63, 15
4, 19	63, 15
4, 20	*62, 21
4, 21	*63, 2
4, 23	64, 9
4, 24	64,15.20. *65,2
4. 25	65, 9. 13
4, 26	*66, 4
4, 27	66, 6
4, 28	*68, 1. 6
4, 29	68, 3. 6. *12
4, 30	68, 7. *13
4, 32	69, 16
4, 33	69, 19. 72, 14
4, 35	70, 9
4, 37	70, 10
4, 38	69, 19. 70, 7
4, 39	74, 2
4, 40	69, 19. 74, 19. 75, 20
4, 41	75, 20. 76, 2
4, 42	76, 8. 9
4, 43	76, 19. 79, 14
4, 44	76, 21. 79, 14
4, 46	78, 8
4, 47	78, 12
4, 48	79, 3
4, 49	79, 7. 12
4, 50	79, 11
4, 51	79, 14. 17. 85, 21. *119, 14
4, 53	80, 1
4, 56	80, 8
4, 58	80, 10. 14. 18
4, 59	80, 15
4, 60	*81, 10
4, 62	*65, 4
4, 63	84, 22
4, 64	82, 20. 83, 1
4, 65	83, 8
4, 66	*65, 12. 18
4, 67	85, 9. 14. 17
4, 68	85,18. *119,14
4, 70	86, 6
4, 71	86,7. *8. *119,14
4, 72	*86, 8. 11
4, 75	87, 5
4, 76	87, 12
4, 79	90,10.13. 91,1
4, 80	107, 23
4, 88	91, 15. 92, 4. 96, 15
4, 89	99, 21. 100, 6
4, 90	100, 1. 17
4, 91	99,17. 100,21
4, 92	103, 19
4, 93	103,9.15.104,1
4, 94	104, 3
4, 95	105, 3
4, 96	107, 19
4, 97	*109, 14
4, 100	108, 2
4, 102	112, 9. 114,16
4, 103	113, 5. 114,11
4, 104	114, 11
4, 105	111, 4
4, 113	116, 14
4, 114	116, 16
4, 115	116, 20
4, 116	117, 1
4, 119	117,14. 118, 3
4, 120	118, 5
5, 1	121, 11
5, 2	121, 7
5, 3	121, 16
5, 5	122, 18
5, 6	122, 20
5, 7	123, 13. 21
5, 8	124, 12
5, 9	123, 17. 124, 1
5, 10	124, 7
5, 12	128, 15
5, 13	123, 19. 124, 6. 11
5, 14	123, 6. 11. 124, 14
5, 15	123, 11. 124, 8
5, 16	123, 9. 124, 13
5, 18	124, 20
5, 19	128, 5
5, 20	128, 3. 6
5, 22	128, 12. 17. 19. *131, 13
5, 23	128,16. 130,8. *131, 4. *13
5, 24	131, 8. *16
5, 25	131, 7
5, 26	130, 17. 139, 3
5, 27	139, 13. 19
5, 28	131,11. *140,5
5, 30	131,2. 145, 20
5, 31	140, 10. 15. 142, 11
5, 32	130, 12
5, 33	130,15. *141,3. *144, 4
5, 34	143, 21
5, 36	144, 6. 145, 10
5, 38	130, 15. 145, 4
5, 42	*145, 16
5, 43	153, 6
5, 44	145, 21
5, 45	*146,2. 153,10. 16. 154, 2
5, 47	183, 15
5, 48	154, 17
5, 51	155, 1. 4
5, 52	*145, 21. 155, 11
5, 53	145, 20. 155, 17. 156, 11. *158, 13
5, 54	156, 6. 12
5, 55	156, 15
5, 56	157, 12
5, 57	157,15.158,1.8
5, 58	158, 7. 8
5, 59	158, 13
5, 60	164, 8
5, 62	164, 11
5, 64	156,12. 164,17
5, 65	165, 10. 18. 166, 4
5, 68	170, 13
5, 69	170, 17
5, 70	171, 6. *16
5, 71	171, 6. 12
5, 72	171, 10.(17.)18
5, 73	172,22. 173,10
5, 74	*173, 17
5, 80	173, 24
5, 83	174, 4
5, 84	174, 6
5, 85	174, 10

PLINIVS	SOLINVS
5, 90	174, 12
5, 92	180, 2. 181, 3. *15
5, 97	181, 19. 21
5, 98	182, 9
5, 99	182, 14
5, 100	183, 6
5, 102	183, 17
5, 106	185, 6. 8
5, 110	*185, 20
5, 112	186, 13
5, 113	*185, 14
5, 115	*183, 23
5, 116	186, 15
5, 117	186, 18
5, 118	186, 20
5, 119	187, 1
5, 125	187, 11. 188, 3
5, 128	153, 6. 164, 19
5, 145	185, 17
5, 146	189, 22
5, 148	190, 11
6, 1	*119, 10. *20
6, 2	*119, 18
6, 3	191, 1
6, 4	191, 2
6, 5	191, 10. 12
6, 6	191, 11
6, 7	191, 16
6, 8	192, 8
6, 13	96, 11
6, 16	96, 3
6, 17	96, 7
6, 19	96, 7
6, 22	*200, 12
6, 24	191, 19
6, 25	192, 6
6, 26	96, 11
6, 33	226, 2
6, 34	101, 3
6, 35	101, 5
6, 36	101, 13
6, 38	93, 4
6, 39	104, 21
6, 41	196, 1
6, 43	197, 12
6, 46	198, 4
6, 47	198, 15
6, 48	198, 20
6, 49	199, 7
6, 50	104, 10. 200, 5
6, 51	104, 12. 200, 13
6, 52	104, 16. 22
6, 53	92, 19. 201, 17
6, 54	93, 1. 202, 3. 9
6, 55	202, 17
6, 56	203, 4
6, 57	203, 7
6, 58	203, 5. 8
6, 59	203, 17. 204, 4
6, 60	204, 9
6, 62	204, 12
6, 65	204, 9. 14
6, 66	204, 18
6, 67	205, 5
6, 68	205, 11
6, 69	205, 15
6, 70	206, 1
6, 74	206, 4
6, 76	206, 5
6, 79	206, 7. 207, 11
6, 80	206, 11
6, 81	216, 18
6, 82	217, 12
6, 83	218, 3. 8
6, 84	218, 14
6, 85	218, 22
6, 87	218, 4. 220, 22
6, 88	202, 13. 219, 7. 221, 1
6, 89	219, 12. 15. 221, 2
6, 90	220, 3
6, 91	219, 9. 14. 220, 10
6, 92	223, 8
6, 93	223, 12
6, 95	223, 14
6, 97	223, 17
6, 98	224, 2
6, 101	224, 9
6, 102	224, 10
6, 103	224, 12
6, 104	224, 14. 225, 1
6, 105	224, 16
6, 106	225, 3
6, 107	165, 11. 225, 5. 12
6, 108	225, 12
6, 109	225, 8
6, 111	223, 17. 225, 19
6, 112	226, 12
6, 113	226, 18
6, 114	227, 1
6, 116	227, 4
6, 121	227, 7
6, 122	227, 16
6, 125	226, 8
6, 127	175, 3
6, 128	175, 12
6, 129	175, 17
6, 130	175, 18
6, 133	226, 2. 4
6, 135	166, 6. 226, 3
6, 138	166, 4. 5
6, 143	165, 21
6, 162	168, 19
6, 168	*142, 14
6, 169	169, 4
6, 172	228, 3
6, 175	228, 4. 8
6, 176	228, 7. 22
6, 190	146, 11
6, 191	146, 15
6, 192	146, 16
6, 194	146, 19
6, 195	146, 22
6, 196	147, 11. 12
6, 197	148, 12
6, 200	229, 12
6, 201	128, 15. 230, 9
6, 202	230, 11
6, 203	230, 13
6, 204	230, 21
6, 205	231, 5
7, 2	21, 6
7, 3	21, 6
7, 10	96, 14. 97, 9
7, 12	93, 5. *207, 26
7, 14	139, 19
7, 15	42, 3
7, 17	27, 20
7, 19	41, 12
7, 21	212, 14
7, 22	207, 13
7, 23	207, 20. 208, 2. 12
7, 24	208, 13
7, 25	208, 5
7, 28	*207, 26
7, 30	208, 10
7, 33	16, 16. 24
7, 34	16, 22. 26
7, 41	19, 8. 15
7, 42	19, 5
7, 45	20, 4
7, 47	20, 15
7, 48	18, 16
7, 49	18, 16

PLINIVS	SOLINVS
7, 50	23. 6
7, 51	23, 8
7, 53	23, 16. *21
7, 55	23,24. *24,5. 9. 15
7, 56	24, 15
7, 57	18, 8
7, 61	18, 11
7, 63	
7, 64	17, 9
7, 65	
7, 68	20, 20
7, 69	20, 11. 22
7, 71	20, 24
7, 72	21, 7
7, 73	25, 19
7, 74	25, 15. *20
7, 75	25, 11
7, 76	26, 5
7, 77	26, 11. 17
7, 78	21, 20
7, 79	21, 9
7, 80	21, 14
7, 81	22, 8
7, 84	27, 4
7, 85	27, 12
7, 87	*30, 2
7, 88	29, 19
7, 89	29, 27. 30, 5
7, 90	30, 7
7, 92	29, 8. 15
7, 93	29, 10
7, 100	30, 19
7, 101	28, 4
7, 104	
7, 105	28, 13
7, 106	
7, 109	31, 10
7, 110	32, 6
7, 112	31, 22. 32, 2
7, 113	32, 2
7, 114	31, 27
7, 118	32, 9
7, 120	30,26. *32,21
7, 121	32, 12
7, 133	31, 5
7, 137	33, 1
7, 147	
7, 148	15, 24
7, 149	
7, 150	
7, 151	33, 3
7, 191	204, 2

PLINIVS	SOLINVS
7, 193	35, 5
7, 204	*81, 5
8, 1	125, 2
8, 2	125, 4
8, 3	125, 7
8, 4	204, 2
8, 6	*126, 8
8, 7	125, 13
8, 8	125, 8
8, 9	125, 23
8, 11	125, 14
8, 13	125, 18
8, 16	127, 21
8, 23	126, 1
8, 27	126, 9
8, 28	126, 11
8, 29	126, 15
8, 30	126, 20
8, 32	126, 21
8, 33	127, 1. 15
8, 34	127, 9. 16
8, 37	43, 8
8, 38	108, 11. 14
8, 39	108,19. *109.3
8, 40	109, 1. 186, 4
8, 41	134. 11
8, 42	133, 2
8, 43	103, 6
8, 45	133, 20
8, 46	132,20. 133,3
8, 47	133, 10
8, 48	*133, 11
8, 49	134, 1
8, 50	134, 5
8, 51	134, 14
8, 52	134, 16
8, 53	135, 4
8, 62	101,17. 102,11
8, 63	103, 4
8, 66	101, 16. 20
8, 67	200, 16. 22
8, 68	201, 2. 13
8, 69	149, 16
8, 70	149, 21
8, 71	150, 4
8, 72	143, 8. 13
8, 73	209, 8. 210,14
8, 74	210, 1
8, 75	210, 6
8, 76	210, 14
8, 77	150, 12
8, 78	141, 16
8, 79	142, 5

PLINIVS	SOLINVS
8, 80	43, 11
8, 83	43, 15
8, 84	43, 20
8, 85	136, 19
8, 86	137, 7. 138, 5
8, 87	138, 9
8. 89	159, 22. 160, 7
8, 90	160, 11
8, 91	*88.4. 160, 17. 161, 12
8, 92	160, 19
8, 93	161, 4
8, 94	161, 7
8, 95	161, 17
8, 96	162, 4
8, 97	107.1. *162,11
8, 99	102, 19
8, 100	103, 1. 126, 18
8, 101	107,3. 129,22. 189, 2
8, 104	42, 15
8, 105	135. 7
8, 106	135,13. 136,3
8, 107	136, 5
8, 108	136, 12
8, 109	91, 5
8, 112	105, 17
8, 113	106, 5
8, 114	106, 6
8, 115	106, 11
8, 116	106, 13. 21
8, 117	106, 19
8, 118	106, 22
8, 119	107, 6. 8
8, 120	107,15. 188,7
8, 121	188, 9
8, 122	*151,7. 188,18
8, 123	150,19. 151,12
8, 124	150, 20
8, 125	151, 15
8, 126	128,21. 129,16
8, 127	129, 14
8, 128	129, 12
8, 129	129, 17. 21
8, 130	129, 19
8, 131	128, 20. *129, 25
8, 136	134, 18
8, 142	94, 1. 7
8, 143	94, 4. 9
8, 145	94, 10
8, 146	94, 16
8, 147	94, 17

PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS	PLINIVS	SOLINVS
8, 148	94, 21	9, 141	116, 12	12, 67	167, 9
8, 149	93, 9	10, 3	167, 15	12, 68	167, 7
8, 150	93, 18	10, 4	167, 19	12, 73	*141, 5
8, 154	193, 10. 14	10, 5	168, 3. 7	12, 80	167, 12
8, 155	193, 22. 194, 6	10, 32	*163, 1	12, 86	152, 1
8, 156	194, 4	10, 59	77, 6. *78, 3	12, 89	152, 1. 5
8, 158	194. 12	10, 60	77, 6. 20	12, 90	152, 8
8, 159	194. 18	10, 61	*84, 3	12, 91	152, 3
8, 160	194, 18	10, 62	189, 9. 17	12, 103	163, 13
8, 161	194, 23	10, 63	189, 14	12, 104	213, 14
8, 162	195, 4	10, 64	84. 3	12, 107	140, 23
8, 163	195, 6	10, 65	84, 6	12, 111	172, 1
8, 164	195, 5. 10	10, 66	84, 10	12, 112	172, 3. 6
8, 165	195, 11	10, 69	84, 18	12, 113	172, 7
8, 166	117.1. 195,19	10, 70	78. 15	12, 115	172, 7
8, 184	158,17. *159,3	10, 73	*78, 19. 79, 1	12, 116	172, 10
8, 185	159, 5	10, 74	187, 18	12, 118	172, 11
8, 186	159, 12	10, 76	82, 18	13, 3	196, 3
8, 212	166. 2	10, 78	66, 17. 104, 1	13, 24	196, 7
8, 215	142.21. *143.8	10, 79	*8, 2	13, 25	196, 13
8, 216	143.6.10. *15.	10, 80	78, 6	13, 56	168, 4
	17	10, 87	63, 9. 163, 2	13, 57	163, 7
8, 227	82, 8	10, 97	168, 12	13, 88	38. 16
8, 228	82, 8. 14	10, 100	67, 4	16, 32	116, 12
9, 4	211, 5. 12	10, 102	67, 13	16, 141	82, 11
9, 8	211, 13	10, 103	67, 14	16, 142	*81,10. 82,11
9, 11	170, 19	10, 117	211, 18	16, 161	*81, 4
9, 20	87, 17. 88, 2	10, 119	*212, 4	16, 162	212, 20
9, 21	87, 18. 88, 7	10, 126	46, 4	16, 168	*57, 6
9, 22	87, 23. 88, 7	10, 127	46, 4	19, 39	*141, 10
9, 23	88, 3. 8	10, 132	108, 5	21, 31	55.11. 180,12
9, 24	87, 18. 88, 13	10, 136	151, 19	21, 35	*181, 1
9, 25	88, 4. 13	10, 173	133. 18	22, 3?	116, 12
9, 26	89, 2	11, 79	82, 14	25, 78	*123, 9
9, 27	89. 10	11, 95	44, 15	25, 79	*123, 9
9, 28	*61, 19. 89, 20	11, 126	108, 16	28, 77	17, 24
9, 30	88, 11	11, 181	19, 12	28, 82	18, 1
9, 33	90. 1	11, 254	200, 18	28, 149	*106, 13
9, 46	211, 6	11, 270	*30, 14	28, 150	107, 4
9, 47	90, 4	12, 14	196, 19	28, 226	*106, 13
9, 50	90, 3. 7	12, 15	197, 2	30, 13	111, 10
9, 87	*151, 7	12, 16	197, 8	31, 35	180, 4
9, 106	221, 4. 222, 13	12, 20	213, 13	31, 77	*57, 3
9, 107	221, 5	12, 23	212, 16	31, 80	*116, 10
9, 108	221, 17	12, 26	213, 6	31, 85	56, 22
9, 109	221, 21	12, 32	213, 1	31, 86	57, 2
9, 110	222, 8	12, 40	213, 2	32, 22	*45, 1
9, 111	222, 10	12, 51	166, 9	32, 23	*45, 1
9, 112	222, 6	12, 52	166, 11	33, 114	116, 11
9, 116	222, 7. 13	12, 54	166, 14	33, 116	127, 19
9, 117	222, 16	12, 56	166, 20	35, 179	58, 6
9, 118	222, 19	12, 58	167, 4	35, 202	*117, 17
9, 123	223, 1	12, 66	167, 5	36, 141	115, 9

PLINIVS	SOLINVS
36, 144	153, 3
36, 149	177, 6. 11
36, 150	177, 6
36, 151	177, 13
37, 4	*169, 7
37, 5	59, 5
37, 23	99,4.11. *109, 13
37, 26	99, 6
37, 27	99, 15
37, 28	99, 8
37, 36	110, 14
37, 42	109, 13
37, 43	109, 18
37, 46	110, 5
37, 47	110, 9
37, 48	110, 11
37, 50	110, 12
37, 52	44, 4
37, 53	44, 4
37, 56	214, 1. 6
37, 58	214, 12
37, 59	214, 18
37, 60	215, 2
37, 61	214, 2. 215, 4
37, 62	*97, 17. 20
37, 63	97, 22
37, 64	97, 22
37, 65	97,18. 98,11. 17
37, 68	98, 15
37, 71	97,18. 98,17
37, 72	97, 18
37, 73	97, 18
37, 74	98, 14
37, 76	215, 21
37, 77	*216, 5. 7
37, 78	216, 12
37, 86?	169, 15
37, 88?	169, 14
37, 89	169, 10
37, 92	*117, 9
37, 97	*117, 9
37, 103	215, 10
37, 104	215, 18
37, 105	85, 12
37, 110	110, 17. 21
37, 112	110, 19. 23
37, 113	216, 5
37, 114	169, 16
37, 119	98, 18
37, 125	152, 12
37, 126	152, 12
37, 129	170, 6
37, 130	170, 10
37, 134	110, 24
37, 136	169, 19
37, 137	169, 19
37, 139	59, 1. 10. 18
37, 140	59, 10
37, 141	59, 17
37, 144	22,23. *169,22
37, 145	170, 4
37, 146	*63, 12
37, 152	49, 15
37, 154	*178, 15
37, 156	152, 24
37, 157	178, 1
37, 158	149, 1
37, 162	61, 7
37, 164	*45,11. 178,4
37, 165	138, 13
37, 167	140,19. 153,18
37, 168	135, 20
37, 170	82, 16
37, 173	176,16. 178,13
37, 174	*176, 12
37, 175	140, 3
37, 179	91, 12
37, 180	74, 15
37, 181	176,4. 178,7.10
37, 182	45,13. 178,16
37, 184	46, 1. 177, 1. 178, 8
37, 185	176, 1
37, 187	177,17. 178,14
37, 188	177, 4
37, 189	177,14. 179,1
37, 190	179, 3
37, 204	215, 18

APPVLEIVS FLOR.	SOLINVS
2, 12	211, 18

AMMIANVS MARCELLINVS	SOLINVS
14, 8, 3	180, 1
15, 3, 6	153, 15
22, 8, 24	96, 3
22, 8, 31	*92, 4
22, 8, 38	101, 4
22, 14, 7. 8	158, 18
22, 15, 5	156, 15
22, 15, 7	157, 3
22, 15, 8	155, 2
22, 15, 9. 10	156, 7
22, 15, 11	156, 1
22, 15, 15. 16	159, 22
22, 15, 17	159, 14
22, 15, 18	160, 17
22, 15, 19	160, 11
22, 15, 20	161, 3. 9
22, 15, 21—24	161, 17
22, 15, 25. 26	162, 11
22, 15, 28. 29	165, 6
22, 16, 3	170, 13
22, 16, 7	164, 11
22, 16, 9	164, 19
23, 6, 38	112, 3
23, 6, 67. 68	202, 2
23, 6, 85. 86	221, 4
23, 6, 87. 88	222, 8
25, 3, 13	28, 4. 29, 13
26, 1, 12. 13	14, 23
31, 2, 13—15	92, 4

AVGVSTINVS DE CIV. DEI	SOLINVS
16, 8	143, 4
21, 4, 4	214, 18
21, 5, 1	56, 22. 60, 18. 63, 13. 144, 6. 163, 7. 172, 14. 177, 14. 178, 10. 195, 19. 213, 2

MARCIANVS CAPELLA	SOLINVS	MARCIANVS CAPELLA	SOLINVS
6, 627	115, 19. *117, 4. 6	6, 687	190, 3. 7. 11
628	116, 20	688	191, 1. 5. 7
629	116, 14. 19. 117, 1	689	*191, 10
641	39, 20. 41, 3	690	191, 19
642	34, 7	691	196, 1. 17. 198, 1
646	54, 4	692	199, 1
649	40, 15	693	200,5. 201,17. 202,2.17
654	69, 17	694	202, 17. 203, 4. 17. 204, 9. 12. 205, 15
655	69, 19. 73, 20	695	206, 2. 5. 11
656	74, 22. 75, 20. 76, 4	696	206, 14. 217, 8. 14
657	76, 4. 20. 78, 8. 79, 7	697	*202, 2. 217, 14
658	79, 7. 17. 80, 1	698	219, 9
665	101, 4	699	223, 14. 18. 224, 2. 225, 12
666	121, 7	700	225, 19. 226, 4
667	121, 14. 122, 20	701	227, 7
668	124, 1	702	229,7.13. 230, 9.11.15
677	165, 10	9, 927	*106, 8
678	165, 10		
685	185, 6		
686	185,17. 186,13. 187,18		

PRISCIAN. INST.	SOLINVS	PRISCIAN. INST.	SOLINVS	PRISCIAN. INST.	SOLINVS	PRISCIAN. INST.	SOLINVS
1, 28	10, 2	5, 15	167, 2	6, 44	167, 2	18, 174	10, 2
2, 61	167, 3	6, 15	112,18	10, 50	10, 2	18, 213	10, 2

PRISCIAN. PERIEG.	SOLINVS	PRISCIAN. PERIEG.	SOLINVS	PRISCIAN. PERIEG.	SOLINVS
v. 202—205	144, 6	v. 473	50, 2	v. 883	169, 22
248. 249	163, 13	489—491	56, 14	980. 981	176, 16
254—258	138, 13	492—494	55, 1	982. 983	177, 1
277. 278	108, 5	495—498	56, 22	984	176, 12
283. 284	110, 10	499—501	57, 17	985. 986	177, 6
316—320	112, 3	502—504	59, 1	987	177, 14
390—395	60, 18	528	81, 12	988	178, 7
415	63, 10	529. 530	82, 12	989. 990	178, 10
416—418	63, 13	533. 534	86, 8	1027. 1028	206, 21
428—431	66, 11	581—584	115, 8	1029—1032	207, 13
433—438	71, 14	596	*217, 8	1033. 1034	211, 18
439—441	74, 15	698—703	97, 9	1059—1062	213, 2
450—452	61, 7	704	99, 4	1063. 1064	214, 1
467—469	52, 2	707—709	93, 12	1065—1070	214, 18
472	49, 16	882	169, 16	1071. 1072	215, 10

ISIDORVS DE NAT. RER.	SOLINVS
40	120, 7

ISIDORI ORIGINES	SOLINVS	ISIDORVS	SOLINVS
2, 12, 4	*27, 12	12, 3, 9	150, 15
8, 11, 86	158, 18	12, 4, 4	148, 18
9, 2, 62	200, 5	12, 4, 5	127, 2
9, 2, 65	93, 2	12, 4, 7	141, 17
9, 2, 87	37, 9	12,4,12—17	137, 13
9, 2, 88	42, 3	12, 4, 18	136, 19
9, 2, 124	145, 16	12, 4, 19	137, 9
9, 2, 129	229, 7	12, 4, 20	137, 3
9, 2, 130	147, 1	12, 4, 28	43, 1
9, 2, 131	229, 7. 223, 14	12, 4, 29	162, 16
9, 2, 132	201, 17	12, 4, 39	137, 22
11, 1, 140. 141	17, 9	12, 4, 44	138, 9
11, 3, 7	21, 2	12, 5, 4	138, 2
11, 3, 16	146, 22	12, 6, 11	87,18.88,9.160,17
11, 3, 17	154, 8	12, 6, 14	90, 7
11, 3, 18	148, 4	12, 6, 19	159, 22
11, 3, 19	105, 11	12, 6, 20	159, 22. 160, 17
11, 3, 20	147, 5	12, 6, 21	161, 17
11, 3, 25	105, 9	12, 6, 41	211, 5
11, 3, 26	206, 2	12, 7, 14	77, 9
12, 1, 18	106, 22	12, 7, 15	77, 9. 78, 3
12, 1, 19	106, 8	12, 7, 16. 17	189, 12
12, 1, 20	107, 15	12, 7, 23	168, 12
12, 1, 21	106, 2	12, 7, 24	211, 18
12, 1, 29	210, 1	12, 7, 28. 29	46, 4
12, 1, 33	108, 15	12, 7, 30	187, 18
12, 1, 34	108, 16	12, 7, 31	108, 5
12, 1, 35	200, 16	12, 7, 33	162, 11
12, 1, 39	136, 12	12, 7, 40	82, 7
12, 1, 43	193, 1. 194, 1. 12	12, 7, 64	84, 1
12, 1, 47	134, 2	12, 7, 65	84, 14
12, 2, 4	132,20. 134,1.4.14.17	12, 7, 69	63, 10
12, 2, 6	133, 11	12, 7, 70	78, 17
12, 2, 7	101, 17. 175, 8	12, 8, 10	44, 15
12, 2, 8	102, 12	13, 13, 2	147, 21
12, 2, 10	103, 5	13, 13, 5	58, 2. *66, 11
12, 2, 12	210, 14	13, 13, 6	171, 10
12, 2, 16	125, 3. 126, 12	13, 13, 8	58, 1. 140, 16
12, 2, 17	97, 9	13, 13, 10	52,2. 60,18.*144,6
12, 2, 19	149, 17	13, 15, 1	118, 13
12, 2, 20	44, 4	13, 15, 2	118, 11. 120, 5
12, 2, 22	129, 7. 19	13, 16, 2—9	119, 1
12, 2, 24	43, 18. 150, 18	13, 16, 3	87, 6
12, 2, 26	94, 1. 16	13, 16, 5	79, 17
12, 2, 31—33	143, 4	13, 17, 4	225, 12
12, 2, 34	134, 18	13, 19, 5	171, 14
12, 2, 35	151, 15	13, 21, 7	155, 5. 156, 13. 157, 3
12, 2, 36	160, 11	13, 21, 8	204, 9
12, 3, 4	51, 6		

ISIDORVS	SOLINVS
13, 21, 15	180, 3
13, 21, 16	96, 13
13, 21, 20	180, 3
13, 21, 21	186, 3
13, 21, 22	187, 1
13, 21, 23	185, 14
13, 21, 25	62, 17. 63, 5
13, 21, 26	41, 8
13, 21, 28	90, 10
13, 21, 31	117, 1
13, 21, 33	116, 20
14, 3, 5	203, 4. 206, 11. 213, 2
14, 3, 6	203, 4. 204, 9. *12
14, 3, 9	226, 12
14, 3, 11	226, 12
14, 3, 12	225, 19
14, 3, 14	227, 7
14, 3, 15	166, 4. 10. 167, 5. 15
14, 3, 21	171, 6
14, 3, 24. 25	172, 14
14, 3, 27	154, 17
14, 3, 28	153, 7. 154, 17
14, 3, 29	201, 17. 202, 2
14, 3, 30	199, 3. 200, 16
14, 3, 32	96, 11. 97, 9. 17. *98, 18. *99, 6
14, 3, 34	93, 2
14, 3, 37	192, 16
14, 3, 39	190, 3. 11
14, 3, 40	189, 22
14, 3, 41	185, 17
14, 3, 42	187, 1
14, 3, 43	*185, 17. 186, 20. 187, 1
14, 3, 45	179, 14. 180, 12
14, 3, 46	183, 6
14, 4, 1	48, 17
14, 4, 4	107, 22. 108, 5. 11. 109, 13. 110, 17. 24
14, 4, 5	111, 15
14, 4, 6	75, 20. 79, 14
14, 4, 8	47, 18
14, 4, 10	64, 9. 65, 2
14, 4, 11	68, 12
14, 4, 12	68, 3
14, 4, 13	68, 18. 70, 12. 72, 4. 74, 15.
14, 4, 15	62, 17. 63, 10. 13
14, 4, 16	111, 15
14, 4, 18	39, 13
14, 4, 19	33, 21. *43, 1. *44, 4. *46, 4
14, 4, 21	37, 9
14, 4, 25	111, 6
14, 5, 1	121, 13
14, 5, 4	141, 14
14, 5, 6	131, 18
14, 5, 7	131, 7
14, 5, 9	128, 12
14, 5, 14	206, 2
14, 5, 15	149, 1. *17. *152, 12. 24
14, 6, 2	114, 16
14, 6, 3	114, 5
14, 6, 4	114, 12
14, 6, 6	112, 18. 113, 1
14, 6, 7	118, 3. 11
14, 6, 8	230, 11
14, 6, 9	229, 13
14, 6, 10	122, 2. 230, 9
14, 6, 11	206, 11
14, 6, 12	217, 8
14, 6, 13	213, 2
14, 6, 15	80, 12. 81, 3. 82, 7
14, 6, 18	65, 6
14, 6, 19	83, 8
14, 6, 21	83, 12. 84, 1
14, 6, 25	*80, 3
14, 6, 26	85, 20
14, 6, 27	85, 14
14, 6, 28	86, 6
14, 6, 29	85, 10
14, 6, 32	54, 4
14, 6, 33	54, 9. 55, 12
14, 6, 34	56, 22. 59, 1. 19
14, 6, 37	59, 22
14, 6, 39	50, 10. 12
14, 6, 40	51, 6. *12. 52, 2
14, 6, 41	*49, 10
14, 6, 42	49, 13. 16
14, 6, 43	117, 16
14, 7, 7	131, 11
14, 8, 2	181, 19. 200, 8
14, 8, 10	86, 12
15, 1, 9	227, 16
15, 1, 11	199, 3
15, 1, 19	170, 16
15, 1, 29	118, 3
15, 1, 30	132, 8
15, 1, 34	*164, 11
15, 1, 35	164, 8
15, 1, 38	180, 1
15, 1, 39	187, 1

ISIDORVS	SOLINVS	ISIDORVS	SOLINVS	ISIDORVS	SOLINVS
15, 1, 40	96, 3	16, 8, 8	44, 4	16, 15, 5	177, 4
15, 1, 42	78, 11	16, 9, 3	152, 12	16, 15, 8	*169, 22
15, 1, 50. 51	34, 7	16, 9, 4	216, 7	16, 15, 11	178, 16
15, 1, 52	37, 18	16, 9, 7	98, 18	16, 15, 12	82, 7
15, 1, 58	37, 12	16, 10, 1	221, 4	16, 15, 17	178, 4
15, 1, 60	36, 1	16, 10, 4	61, 7	16, 15, 18	177, 17
15, 1, 65	117, 6	16, 10, 5	177, 16	16, 15, 20	178, 13
15, 1, 70	116, 14. 19	16, 10, 7	178, 10	16, 15, 25	45, 12.
15, 1, 74	*121, 7. 16.	16, 11, 1	59, 1		135, 20
	122, 18	16, 11, 5	46, 1	16, 15, 26	91, 12
15, 1, 76	128, 6	16, 11, 8	*177, 14.	17, 7, 8	196, 17
15, 2, 37	164, 19		*178, 1	17, 7, 13	140, 23
15, 3, 5	8, 16	16, 12, 2	176, 18	17, 7, 17	163, 7
15, 11, 4	165, 6	16, 12, 4	91, 12	17, 7, 58	213, 1
16, 2, 5	57, 2	16, 12, 5	153, 18	17, 8, 2	167, 2
16, 4, 3	*115, 8	16, 13, 1	99, 6	17, 8, 4	167, 7
16, 4, 4	63, 13	16, 13, 4	*177, 16	17, 8, 8	213, 6
16, 4, 5	*177, 14	16, 13, 5	110, 24.	17, 8, 10	152, 1
16, 4, 7	178, 1		117, 9	17, 8, 13	213, 14
16, 4, 21	176, 18	16, 13, 8	22, 23	17, 8, 14	172, 1
16, 7, 2	98, 17	16, 13, 9	179, 3	17, 9, 25	191, 5
16, 7, 10	110, 17	16, 14, 4	215, 18	17, 9, 26	123, 9
16, 7, 12	138, 13	16, 14, 7	149, 1	17, 9, 27	141, 8
16, 7, 13	176, 4	16, 14, 8	152, 24	19, 17, 8	127, 18
16, 7, 14	176, 12	16, 14, 9	179, 1	19, 26, 10	165, 23
16, 8, 1	*45, 12	16, 14, 10	45, 13	20, 10, 10	164, 19
16, 8, 2	85, 10	16, 15, 4	*153, 1.		
16, 8, 5	153, 3		176, 1		

ALDHELMVS ED. GILES	SOLINVS
p. 283	106, 12
291	77, 8
292	102, 16
323	106, 11. 113, 5. 135, 3
324	182, 9

BEDA HIST. ECCL. GENTIS ANGL.	SOLINVS
1, 1	112, 7. *114, 5. *16. 115, 8
1, 25	114, 5

SCHOL. AD LVCAN.	SOLINVS
1, 197	9, 26
6, 672	135, 7
8, 479	158, 17
8, 697	165, 6

DICVIL	SOLINVS	DICVIL	SOLINVS	DICVIL	SOLINVS
6, 2	154, 17	7, 6, 5. 6	216, 18	7, 11	229, 3
6, 4, 1	174, 4	7, 6, 8	*216, 18	7, 12, 2	167, 15
6, 5, 1—3	175, 3	7, 7, 1	126, 9.	7, 15, 1	103, 19
6, 6, 1	204, 9		*216, 18	7, 15, 2	92, 4
6, 6, 2	205, 5	7, 7, 3	109, 4	8, 2, 7	54, 14
6, 7, 1	211, 5	7, 8	208, 5	8, 3	130, 8
6, 7, 2	210, 14	7, 8, 2	133, 18	8, 5, 1	118, 11
6, 7, 3	150, 4	7, 8, 8	204, 4	8, 6, 1	112, 7
6, 7, 4. 5	135, 7	7, 9, 1	159, 22.	8, 6, 2	112, 14. 16
6, 8	90, 10		160, 3	8, 6, 3	113, 3
7, 2, 5	114, 12	7, 9, 2	161, 9	8, 6, 4	114, 16
7, 4	108, 11	7, 9, 3	161, 1	9, 1	68, 18
7, 6, 4	211, 12.	7, 10, 1	223, 18	9, 3, 1	122, 20
	213, 2	7, 10, 2	229, 3	9, 3, 3	*122, 20

INDEX NOMINVM ET RERVM.

Gedruckt bei A. W. Schade in Berlin, Stallschreiberstrafse 47.